

ELŐZETES VIZSGÁLATI DOKUMENTÁCIÓ

Terv megnevezése:

FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése Újtikos 0138/2 hrsz.-ú és Hajdúnánás 0445/1 hrsz.-ú ingatlanok között

a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 4. sz. mellékletében megfogalmazott formai és tartalmi előírásai alapján

Engedélyes

Folyópart Energia Kft.

Székhely: 1134 Budapest, Váci út 33. 6. em.

Készítette

ENVIRO-EXPERT Kft.

Székhely: 4028 Debrecen, Hadrázi út 7. I./5.

Telefonszám: +36 (20) 426-4352

E-mail cím: info@enviroexpert.hu

Dátum

Debrecen, 2025. június 20.

ALÁÍRÓ LAP

VEZETŐ SZAKÉRTŐ

Barna Sándor

okl. környezetgazdálkodási agrármérnök,

okl. környezettechnológiai szakmérnök

Szakértői engedély száma: SZKV/09-1037

SZKV-1.1. - Hulladékgyűjtési szakértő

SZKV-1.2. - Levegőtisztaság-védelem szakértő

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő

SZKV-1.4. - Zaj- és rezgésvédelem szakértő

TERMÉSZETVÉDELMI SZAKÉRTŐK

Dr. Müller Zoltán

biológia-földrajz szakos tanár,

hidrobiológia-vízi ökológia PhD

természetvédelmi szakértő

(Élővilágvédelem, Földtani természeti értékek és barlangok védelme) Szakértői engedély száma: OKVF-SZ-034/2012, OKVF-SZ-048/2012.

Dr. Kiss Béla

biológus és biológia szakos tanár, halászati szakmérnök

hidrobiológia-vízi ökológia PhD

Természetvédelmi szakértő (Élővilágvédelem)

Szakértői engedély száma: OKVF-SZ-050/2011.

Tájvédelmi szakértő

Szakértői engedély száma: NPTF/651/5/2018.

Közreműködtek:

Dr. Gulyás Gergely biológus-ökológus, biológia PhD; botanikai szakértő, természetvédelmi szakértő (élővilágvédelem), szakértői engedély száma: SZ-051/2011.

Hődör István biológia szakos tanár; hüllő-kétéltű és madártani szakértő

██████████ környezetmérnök, okleveles közgazdász regionális és környezeti gazdaságtan szakon

██████████ biológia-környezetvédelem szakos tanár; élővilág-védelmi munkarész projektvezető

██████████ agrármérnök (AERMOD)

██████████ biomérnök, okleveles környezetmérnök

██████████ okleveles környezetgazdálkodási agrármérnök

Tartalomjegyzék

ENGEDÉLYKÉRŐ AZONOSÍTÓ ADATAI	7
1. A tervezett tevékenység célja, a vizekbe történő beavatkozással járó tevékenység esetében a közérdek bemutatásával együtt	8
1.1. Előzmények, tevékenység célja, előzetes vizsgálat végzésének szükségessége	8
1.2. Az előzetes vizsgálat kidolgozásának menete	9
2. A tervezett tevékenység, továbbá ha vannak más ésszerű telepítési, technológiai vagy egyéb változatai (a továbbiakban együtt: számításba vett változatok), akkor azok alapadatai	11
2.1. A tevékenység volumene	11
2.2. A telepítés és a működés vagy használat megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása	11
2.3. A tevékenység helye és területigénye, az igénybe veendő terület használatának jelenlegi és a településrendezési tervekben rögzített módja	11
2.4. A tevékenység megvalósításához szükséges létesítmények, valamint az azokhoz kapcsolódó létesítmények felsorolása és helye	12
2.4.1. Új szénhidrogén kút lemeltyítése	12
2.4.2. Kútkörzet kialakítása	16
2.5. A tervezett technológia, vagy ahol nem értelmezhető, a tevékenység megvalósításának leírása, ideértve az anyagfelhasználás főbb mutatóinak megadását	21
2.5.1. Jellemző munkafolyamatok a létesítés idején	21
2.5.2. Jellemző munkafolyamatok a megvalósulás (üzemelés) idején	25
2.6. A tevékenységhez szükséges teher- és személyszállítás nagyságrendje, szállítási igényessége	27
2.6.1. Létesítéshez kapcsolódó gépjárműforgalom	27
2.6.2. Üzemeléshez kapcsolódó gépjárműforgalom	27
2.7. A már tervbe vett környezetvédelmi létesítmények és intézkedések	29
2.7.1. Környezetvédelmi intézkedések	29
2.7.1.1. Alapvetések	29
2.7.1.2. Telepítés („létesítés”) szakaszában	29
2.7.1.3. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában	35
2.7.1.4. Felhagyás szakaszában	37
2.7.2. Javasolt természetvédelmi intézkedések	37
2.7.2.1. A kivitelezés előttre vonatkozó javaslat	37
2.7.2.2. Javasolt területi korlátozás	38
2.7.2.3. Növényzet eltávolításra vonatkozó javaslatok	38
2.7.2.4. Földmunkákra, munkaárkokra és gödrökre, depóniákra vonatkozó javaslatok	39
2.7.2.5. Megközelítésre vonatkozó javaslatok	40
2.7.2.6. Éjszakai munkavégzésre, kivilágításra vonatkozó javaslatok	40
2.7.3. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által javasolt intézkedések	41
2.8. A tevékenység telepítéséhez, megvalósításához és felhagyásához szükséges kapcsolódó műveletek	42
2.8.1. Telepítés („létesítés”) szakasza	42
2.8.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakasza	43
2.8.3. Felhagyás	44
2.9. Magyarországon új, külföldön már alkalmazott technológia bevezetése esetében külföldi referencia	45
2.10. A korábbi fejezetekben bemutatott adatok bizonytalansága, rendelkezésre állása, megadva azt, hogy a tervezés mely későbbi szakaszában és milyen információk ismeretében lehet azokat pontosítani	45
2.11. A telepítési hely lehatárolása térképen, megjelölve a telepítési hely szomszédságában meglévő vagy – a településrendezési tervekben szereplő – tervezett terület-felhasználási módokat	46
2.12. A tevékenység megvalósítása szükségessé teszi-e területrendezési tervek vagy a településrendezési tervek módosítását	50
2.13. Összetartozó tevékenységek	53
2.14. A vizekbe történő beavatkozással járó tevékenység társadalmi-gazdasági előnyeinek bemutatása, költség-haszon elemzés alapján	53
3. A számításba vett változatok összefüggése olyan korábbi, különösen terület- vagy településfejlesztési, illetve rendezési tervekkel, infrastruktúra-fejlesztési döntésekkel és természeti erőforrás felhasználási vagy védelmi koncepciókkal, amelyek befolyásolták a telepítési hely és a megvalósítási mód kiválasztását	

4. Nyomvonalas létesítménynél a tervezett nyomvonal továbbvezetésének és távlati kiépítésének ismertetése, és a továbbvezetés tervezése során figyelembe vett környezeti szempontok, feltárt környezeti hatások összegzése	54
5. A számításba vett változatok környezetterhelése és környezet-igénybevétele (hatótényezők) várható mértékének előzetes becslése a tevékenység szakaszaiként [6. § (2) bekezdés] elkülönítve	55
5.1. Telepítés („létesítés”) szakaszában várható hatótényezők	55
5.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában várható hatótényezők	58
5.3. Felhagyás szakaszában várható hatótényezők	59
5.4. Az esetlegesen környezetterhelést okozó balesetek, meghibásodások lehetőségei, az ebből származó hatótényezők	60
5.4.1. Telepítés („létesítés”) szakaszában előforduló havária helyzetek	60
5.4.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában előforduló havária helyzetek	64
5.4.3. Felhagyás szakaszában előforduló havária helyzetek	68
6. A tevékenység telepítése, működése, felhagyása során az egyes környezeti elemekre várhatóan gyakorolt hatások előzetes becslése	68
6.1. A hatásterületről rendelkezésre álló környezeti állapot, területhasználati és demográfiai adatok	69
6.1.1. A terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek	69
6.1.2. Földrajzi adottságok, éghajlat	69
6.1.3. Levegő (alap-légszennyezettség)	73
6.1.3.1. Háttérszennyezettség	73
6.1.3.2. Az érintett közút jelenlegi légszennyezettsége	74
6.1.4. Környezeti zaj	83
6.1.4.1. A jelenleg a terület környezetében folytatott tevékenység háttérzaja	83
6.1.4.2. Közút jelenlegi zajszintje	84
6.1.5. Talaj adottságok, alapállapot	88
6.1.6. A felszíni és felszín alatti víztestek	94
6.1.6.1. Vízföldtani viszonyok	94
6.1.6.2. A porózus medencekitöltés vízföldtani viszonyai	94
6.1.6.3. Felszíni vízfolyások, felszíni és felszín alatti víztestek alapadatai	98
6.1.6.3.1. Felszíni vízfolyások	98
6.1.6.3.2. Felszín alatti víztest	99
6.1.6.3.3. Érintett felszín alatti víztest állapota	100
6.1.6.4. Talajvíz helyzete, minősége	102
6.1.6.4.1. A felszín alatti víztest minősége	103
6.1.6.4.2. Felszín alatti víztestek érzékenységi besorolása	106
6.2. A tevékenység egyes szakaszaiban várható környezeti hatások előzetes becslése mérnöki számításokkal	108
6.2.1. A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint a létesítés idején	108
6.2.1.1. Levegőtisztaság-védelemmel összefüggő hatások becslése	108
6.2.1.1.1. Módszertan	108
6.2.1.1.2. Hatásterület meghatározására vonatkozó előírások	108
6.2.1.1.3. Kibocsátások definiálása, számszerűsítése	109
6.2.1.1.4. Hatásterület meghatározása	111
6.2.1.1.5. A létesítés során a közúti forgalomnövekedés várható hatásai	117
6.2.1.2. Zajvédelemi hatások becslése	120
6.2.1.2.1. Építési zaj	120
6.2.1.2.1.1. Határértékek bemutatása és a hatásterület határának definiálása	120
6.2.1.2.1.2. A beruházás környezetében található ingatlanok	121
6.2.1.2.1.3. Zajterhelés és hatásterület meghatározása – nappali időszakban	122
6.2.1.2.1.4. Zajterhelés és hatásterület meghatározása – éjszakai időszakban	125
6.2.1.2.2. A létesítés idején várható zajszint-emelkedés a beszállítási utak mentén	127
6.2.1.3. Rezgésvédelem	130
6.2.1.3.1. Számítási alapok	130
6.2.1.3.2. Vezetékfektetés	131
6.2.1.3.3. Kútúrás	132
6.2.1.4. Földtani közeg és talajvédelem	133
6.2.1.5. Vízvédelemmel összefüggő hatások becslése a létesítés idején	135
6.2.1.5.1. Felszíni vizekre kifejtett hatások vizsgálata	135
6.2.1.5.2. Felszín alatti vizekre kifejtett hatások vizsgálata	135
6.2.2. A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint az üzemelés idején	138
6.2.2.1. Levegőtisztaság-védelemmel összefüggő hatások becslése	138
6.2.2.2. Zajvédelemi hatások vizsgálata	138
6.2.2.3. Rezgésvédelem	138

6.2.2.4.	Talaj-, ill. földtani közegvédelemi hatások vizsgálata	139
6.2.2.5.	Vízvédelemmel összefüggő hatások becslése	139
6.2.2.5.1.	Felszín alatti víztestet érő esetleges terhelések vizsgálata	139
6.2.2.5.2.	Felszíni vizekre kifejtett hatások vizsgálata	140
6.2.2.5.3.	VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti vizsgálat szükségessége	140
6.2.3.	A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint a felhagyás idején	141
6.3.	Hulladékgazdálkodás	143
6.3.1.	Telepítés („létesítés”) szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások	143
6.3.2.	Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások	148
6.3.3.	Felhagyás szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások	151
6.3.4.	Havária során képződő hulladékok	153
6.4.	A védett természeti területet, barlangot, Natura 2000 területet, és a terület természetvédelmi státuszától függetlenül a védett fajokat érintő hatások ismertetése	155
6.4.1.	A beruházási terület természetvédelmi érintettsége	155
6.4.1.1.	Natura 2000 területek	155
6.4.1.2.	Ökológiai hálózat	156
6.4.2.	Az élővilág érintettsége	157
6.4.2.1.	Magasabb rendű növényzet	157
6.4.2.1.1.	Általános florisztikai és vegetációs vonatkozások	157
6.4.2.1.2.	A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere	158
6.4.2.1.3.	A vizsgálatok eredményei	158
6.4.2.1.3.1.	A vizsgálati területre jellemző élőhelyek bemutatása	158
6.4.2.1.3.2.	A vizsgálati terület élőhelytérképe	163
6.4.2.1.3.3.	A vizsgálati terület élőhelyfoltjainak leírása	171
6.4.2.1.3.4.	Védett növényfajok	174
6.4.2.1.3.5.	Közösségi jelentőségű élőhelyek	174
6.4.2.1.4.	Összefoglalás	175
6.4.2.2.	Kételtűek és hullók	176
6.4.2.2.1.	A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere	176
6.4.2.2.2.	A vizsgálatok eredményei	176
6.4.2.3.	Madarak	176
6.4.2.3.1.	A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere	176
6.4.2.3.2.	A vizsgálatok eredményei	177
6.4.2.3.3.	Összefoglalás	178
6.4.2.4.	Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök	178
6.4.2.4.1.	A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere	178
6.4.2.4.2.	A vizsgálatok eredményei	178
6.4.3.	Az élővilágra kifejtett hatások	180
6.4.3.1.	Az építés, létesítés idején	180
6.4.3.1.1.	Magasabb rendű növényzet	180
6.4.3.1.2.	Kételtűek és hullók	180
6.4.3.1.3.	Madarak	180
6.4.3.1.4.	Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök	181
6.4.3.2.	Az üzemelés, működés során	181
6.4.3.2.1.	Magasabb rendű növényzet	181
6.4.3.2.2.	Kételtűek és hullók	182
6.4.3.2.3.	Madarak	182
6.4.3.2.4.	Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök	182
6.5.	A tájra (a táj szerkezetére, használatára, jellegére és a tájképre) gyakorolt hatások ismertetése	183
6.5.1.	Az érintett környezeti elem vagy rendszer védeltsége, környezet-, természet- vagy tájvédelmi funkcióinak megváltozása	183
6.5.1.1.	Tájtörténeti vizsgálat	183
6.5.1.2.	A meghatározó tájelemek vizsgálata és a tájképi adottságok	185
6.5.1.3.	A beruházás tájképi értékelése	186
6.5.1.4.	A tájvédelmi hatásterület meghatározása	190
6.5.2.	A településkarakter (településkép, településszerkezet) megváltozása, tájkép, tájhasználat, tájszerkezet, tájjelleg megváltozása	191
6.5.3.	Tájba illesztés	193
6.6.	A hatásfolyamatok milyen területekre terjedhetnek ki – HATÁSTERÜLET	194
6.6.1.	Telepítés („létesítés”) idején várható hatótényezők eredményeként kialakuló hatásterületek	195
6.6.2.	Üzemeltetés idején várható hatótényezők eredményeként kialakuló hatásterületek	200
6.6.3.	Felhagyás idején várható hatótényezőkkel eredő hatásterület	204
7.	Az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó elemzések	204
7.1.	A tervezett tevékenység számba vett változatai milyen mértékben érzékenyek az éghajlatváltozással összefüggő hatásokra, jelentős érzékenység esetén részletes adatokkal alátámasztottan	204
7.1.1.	Az éghajlatváltozás által befolyásolt projekt azonosítása	204

7.1.2.	1. modul: A beruházás érzékenységeinek elemzése -----	206
7.2.	A tervezett tevékenységre vonatkozóan a telepítési hely és a feltételezhető hatásterületen jellemző természeti veszélyforrásoknak való kitettséget, legalább az elmúlt harminc évre vonatkozó és a klímamodellekből származtatható, jövőbeli, legalább harminc évre vonatkozó adatokkal alátámasztva - 2. Modul: A projekthelyszín kitettségének értékelése-----	209
7.2.1.	Hőmérséklet -----	211
7.2.1.1.	Éghajlati paraméter: Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése -----	211
7.2.1.2.	Éghajlati paraméter: Hőhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése -----	213
7.2.1.3.	Éghajlati paraméter: A forró napok számának növekedése -----	214
7.2.1.4.	Éghajlati paraméter: Hirtelen hőmérsékleteséssel (10°C 3 óra alatt) érintett napok éves átlagos számának változása -----	216
7.2.2.	Csapadék és aszály -----	216
7.2.2.1.	Általános adatok -----	216
7.2.2.2.	Éghajlati paraméter: Éves csapadékmennyiség csökkenése -----	218
7.2.2.3.	Éghajlati paraméter: Csapadék évszakos eloszlásának változása -----	219
7.2.2.4.	Éghajlati paraméter: Csapadék intenzitásának növekedése -----	220
7.2.2.5.	Éghajlati paraméter: 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékos napok számának növekedése -----	221
7.2.2.6.	Éghajlati paraméter: Aszályos időszakok hosszának növekedése -----	223
7.2.3.	Időjárási szélsőségek -----	224
7.2.3.1.	Éghajlati paraméter: Hideg szélsőségek csökkenése/csökkenés a fagyos napok számában -----	224
7.2.3.2.	Éghajlati paraméter: Földtani veszélyforrás aktivitás -----	225
7.2.4.	Párolgás -----	226
7.2.4.1.	Éghajlati paraméter: Potenciális evapotranspiráció -----	226
7.2.4.2.	Éghajlati paraméter: Klimatikus vízmérleg -----	227
7.2.5.	Belvízgyakoriság alakulása -----	229
7.2.6.	Árvíz és villámárvizek gyakoriságának növekedése -----	230
7.2.6.1.	Éghajlati paraméter: Villámárvíz előfordulásának, gyakoriságának és intenzitásának növekedése -----	230
7.2.6.2.	Éghajlati paraméter: Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése -----	230
7.2.7.	Globálisugárzás -----	231
7.2.8.	Kitettség és épülestsérülékenység vizsgálat eredményeinek összefoglalása -----	232
7.3.	3. Modul: Potenciális hatások elemzése -----	234
7.4.	4. Modul: Kockázatelemzés -----	236
7.5.	Adaptációs intézkedések -----	241
7.6.	Az alkalmazkodási intézkedések eredményességének nyomon követésére vonatkozó javaslatok --	242
7.7.	A tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére -----	243
8.	A megalapozó információk bemutatása -----	244
9.	Egyéb nyilatkozatok -----	248
10.	Erdő igénybevétele -----	248
11.	Mellékletek -----	250

ENGEDÉLYKÉRŐ AZONOSÍTÓ ADATAI

Folyópart Energia Kft.

Érdekelt neve	Folyópart Energia Korlátolt Felelősségű Társaság
Székhelye	1134 Budapest, Váci út 33. 6. em.
Fő tevékenység	0990'25 Egyéb bányászati szolgáltatás (Főtevékenység)
A cég statisztikai számjele	14176535-0990-113-01.
Cégjegyzék száma	01 09 892335
A képviselőre jogosultak	Miljenko Cimic
	A képviselő módja: együttes
	A képviselőre jogosult tisztsége: ügyvezető (vezető tisztségviselő)
	Dalibor Rogosic
	A képviselő módja: együttes
	A képviselőre jogosult tisztsége: ügyvezető (vezető tisztségviselő)

1. A TERVEZETT TEVÉKENYSÉG CÉLJA, A VIZEKBE TÖRTÉNŐ BEAVATKOZÁSSAL JÁRÓ TEVÉKENYSÉG ESETÉBEN A KÖZÉRDEK BEMUTATÁSÁVAL EGYÜTT

1.1. Előzmények, tevékenység célja, előzetes vizsgálat végzésének szükségessége

A Folyópart Energia Kft. (1134 Budapest, Váci út 33. 6. emelet) a „Tiszavasvári IV. – szénhidrogén” bányatelek termelésbe állítása (FP-Tiv-8, FP-Tiv-9, FP-Tiv-10, HHEN-Tiv-6 jelű gázkút (meglévő), kútvezetékek, metanol vezetékek, gyűjtőállomás és gerincvezeték létesítése) tárgyban 2016. márciusában előzetes vizsgálati eljárás lefolytatását kérte. Az előzetes vizsgálati eljárás 2016. április 28.-án lezárásra került, a HB/10-KTF/02483-40/2016. sz. határozatban a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal megállapította, hogy nem feltételezhető jelentős környezeti hatás.

Jelen előzetes vizsgálati dokumentáció a fenti engedélyben szereplő Hajdúnánás 0445/1 hrsz.-ú ingatlanon lévő Tiv-9 kút körzetében kialakított manipulációs csomópont, valamint az Újtikos 0138/2 hrsz.-ú ingatlanra tervezett FP-Újtikos-1 (FP-Út-1) jelű szénhidrogén kút összekötésére tervezett vezeték kiépítésére, valamint a tervezett FP-Út-1 jelű gázkút lemélyítésére és termelésbe állítására vonatkozik.

A fűráspont Újtikos külterületén található, a tervezett vezeték Polgár és Hajdúnánás külterületén haladna végig, a tervezett vezeték nyomvonalának hossza kb. 5755 m.

A környezethasználó előzetes vizsgálatot köteles kezdeményezni a környezetvédelmi hatóságnál, ha olyan tevékenység megvalósítását tervezi, amely a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 1. vagy a 3. számú mellékletben szerepel.

A tervezett tevékenység a hivatkozott Kormányrendelet 3. sz. mellékletének 13. és 95. pontjában szerepel, melyek a következők:

13. Kőolaj-, földgázkitermelés (amennyiben nem tartozik az 1. számú mellékletbe)

a) méretmegkötés nélkül

95. Gáz-, kőolaj-, kőolajtermék-, vegyianyag- vagy geológiai tárolásra szánt szén-dioxid áramokat szállító vezeték (amennyiben nem tartozik az 1. számú mellékletbe)

méretmegkötés nélkül

A tervezett beruházás esetén méretmegkötés nélkül előzetes vizsgálat lefolytatására van szükség a tevékenység megkezdése előtt.

1.2. Az előzetes vizsgálat kidolgozásának menete

Az előzetes vizsgálat célja és tartalma

Az előzetes vizsgálat célja annak meghatározása, hogy a környezeti hatásvizsgálatra kötelezett tevékenység milyen hatást gyakorolhat az élővilágra és a biológiai sokféleségre, különös tekintettel a védett természeti területekre és értékekre, a Natura 2000 területekre, továbbá a tájra, a földtani közegre, a levegőre, a felszíni és felszín alatti vizekre, az éghajlatra, az épített környezetre, valamint a környezeti elemek rendszereire, folyamataira és szerkezetére. A vizsgálat során figyelembe vesszük az adott ügy sajátosságait, és ezek alapján értékeljük a tevékenység engedélyezhetőségét.

A dokumentáció felépítése

A tanulmány első része bemutatja az alapadatokat, a kiválasztott helyszínt, valamint a tervezett tevékenységet, külön kitérve a létesítés és az üzemeltetés egyes munkafolyamataira. Ezt követően részletezzük a tevékenység hatótényezőit, azok várható mértékét és időtartamát, valamint elemzést adunk a lehetséges hatásfolyamatokról.

A vizsgálat következő szakaszában a jelenlegi környezeti terheléseket környezeti elemenként tekintjük át, és számszerűsítjük az úgynevezett „nélküle állapot” paramétereit. Ennek érdekében a területen helyszíni felméréseket végzünk, melyek eredményeit részletesen ismertetjük.

Az előzetes vizsgálat során nem mért alapadatokat mérnöki számításokkal becsüljük meg.

A „Várható környezeti hatások előzetes becslése” című fejezetben a vizsgált tevékenység környezeti hatásait számítások, modellezések és mérések segítségével mutatjuk be. Részletesen elemezzük a hatások által kiváltott folyamatokat, és azonosítjuk az ezekhez kapcsolódó kockázati tényezőket is. A számítások – amelyek a hatástávolságok meghatározásánál is alkalmazásra kerültek – részben szabványokon, részben egyéb tudományosan megalapozott módszereken alapulnak.

A dokumentáció összeállításának szakmai háttere

A dokumentáció elkészítése során együttműködtünk a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről szóló jogszabály alapján szakértői jogosultsággal rendelkező szakértőkkel, biztosítva ezzel a jogszabályi előírásoknak való teljes körű megfelelést.

A dokumentáció összeállítása során figyelembe vettük a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 4. számú mellékletében meghatározott tartalmi követelményeket, biztosítva ezzel a jogszabályi előírásoknak való teljes körű megfelelést.

A dokumentáció összeállítása során nemcsak a szakmai szempontok, hanem a releváns hatósági és társadalmi elvárások figyelembevételére is törekedtünk. A vizsgálati szempontokat az illetékes környezetvédelmi hatóság gyakorlatában alkalmazott elvek és a hasonló létesítményekre vonatkozó korábbi környezeti vizsgálatok tanulságai alapján alakítottuk ki.

A tevékenység értékelése során külön figyelmet fordítottunk a kumulatív hatások vizsgálatára is, vagyis arra, hogy a tervezett beruházás más meglévő vagy engedélyezett tevékenységekkel együtt milyen összeadódó hatást fejthet ki a környezeti elemekre és rendszerekre. Ez különösen fontos a felszín alatti vízkészletek, a biológiai sokféleség és a zajterhelés esetében.

A hatások előzetes becslése során alkalmazott modellek, mérési adatok és szakirodalmi háttér mind az átláthatóság és a döntéshozatal szakszerűségének biztosítását szolgálják. A dokumentáció célja

nem csupán a jogszabályi megfelelés teljesítése, hanem az is, hogy megalapozott és hosszú távon fenntartható döntés születhessen a tevékenység engedélyezhetőségéről.

1. ábra A tanulmány összeállításának menete a tárgyi feladat vonatkozásában

2. A TERVEZETT TEVÉKENYSÉG, TOVÁBBÁ HA VANNAK MÁS ÉSSZERŰ TELEPÍTÉSI, TECHNOLÓGIAI VAGY EGYÉB VÁLTOZATAI (A TOVÁBBIAKBAN EGYÜTT: SZÁMÍTÁSBA VETT VÁLTOZATOK), AKKOR AZOK ALAPADATAI

2.1. A tevékenység volumene

A tervezett tevékenység FP-Újtikos-1 (FP-Út-1) jelű szénhidrogén kút lemélyítése és termelésbe állítása, valamint vezetékes kapcsolat kiépítése a tervezett kút és az Tiv-9 kút körzetében kialakított manipulációs csomópont között.

Az Újtikos külterületén tervezett gázkúttól a tervezett vezeték Polgár és Hajdúnánás külterületén haladna végig, a tervezett vezeték nyomvonalának hossza kb. 5775 m.

A gázkút tervezett függőleges mélysége (TVD) 3222 m, a lyuktengely szerinti mélysége (MD) 3232 m.

2.2. A telepítés és a működés vagy használat megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása

A kivitelezés tervezett ütemezése

A tervezett fejlesztések megvalósítása a környezetvédelmi hatóság kedvező véleménye és a szükséges létesítési engedélyek megszerzését követően, várhatóan 2025-ben kezdődik a terület előkészítésével, a fúrás, vezetékiépítés és próbaüzem 2026-ban történik.

A kivitelezés az alábbi munkaszakaszokra bontható, becsült időigényekkel:

- Terület előkészítése (kitűzés, finomtereprendezés, földmunka, betonlap készítése, zúzottköves út építése):
várható időtartam: 2 hónap
- Fúrás, kútkiképzés, vezetéki fektetés és a kútkörzet kialakítása:
várható időtartam:-6-8 hónap
- Próbaüzem, gépészeti rendszerek finomhangolása:
várható időtartam: 120 nap

A fenti időtartamok becslésen alapulnak, és az időjárási, műszaki vagy engedélyezési körülményektől függően módosulhatnak.

2.3. A tevékenység helye és területigénye, az igénybe veendő terület használatának jelenlegi és a településrendezési tervekben rögzített módja

Az FP-Út-1 jelű kút kialakítását Újtikos 0138/2 hrsz.-ú ingatlanon tervezik, a mezőbeni vezetéki fektetés az Újtikos 0138/2 hrsz.-ú ingatlan és Hajdúnánás 0445/1 hrsz.-ú ingatlan között kerülne kivitelezésre.

Az alábbi felsorolás tartalmazza az érintett ingatlanokat.

Kútkörzet kialakítása

Újtikos 0138/2

Vezetékfektetés:

Újtikos 0123/11, 0123/10, 0123/6, 0119/2, 0123/12, 0123/44, 0123/5, 0123/14, 0138/2, 0138/1, 0139, 0123/2, 0123/3, 0120/1, 0121/1, 0117, 0196, 0119/12, 0119/10, 0119/9, 0119/8, 0119/7, 0119/6 hrsz.

Hajdúnánás 0403, 0407/2, 0408/3, 0448/27, 0449, 0446, 0445/1 hrsz.

Polgár 0184/5, 0184/6, 0185, 0186, 0202 hrsz.

A telepítési hely pontos térbeli elhelyezkedését, határait, valamint közvetlen környezetét a 2.11 fejezet ábrái szemléltetik.

A tervezett létesítmény olyan külterületi elhelyezkedésű mezőgazdasági övezetben valósul meg, amelynek közvetlen szomszédságában nincs lakóterület, intézményi terület, azonban a tervezett beruházás azonban Natura 2000 különleges természetmegőrzési területet is érint.

A hatályos településrendezési terv alapján a telepítési hely beépítésre nem szánt területen helyezkedik el, és nem érint sem beépítésre szánt lakóterületet, sem közvetlen környezetvédelmi vagy tájvédelmi korlátozás alatt álló övezetet.

A fejlesztés környezetbe illesztése tehát területhasználati szempontból nem okoz konfliktust.

2.4. A tevékenység megvalósításához szükséges létesítmények, valamint az azokhoz kapcsolódó létesítmények felsorolása és helye

2.4.1. Új szénhidrogén kút lemélyítése

A kútfúrás során a fúró a lyuk talpára nehezedő terheléssel és forgó mozgásával megbontja a kőzetet, miközben a fúrószáron átszivattyúzott és a fúrónál kilépő öblítő iszap a kifúrt kőzetszemeket a fúrószár és a lyukfal közötti gyűrűs téren át a felszínre szállítja.

Fúrás célja: A Tiszavasvári IV. – szénhidrogén bányatelken a középső-miocén nem-konvencionális (nem-hagyományos) tömött homokos összlet és egy erős amplitúdó anomália (VW proszpekt), valamint a hozzá kapcsolódó szerkezeti boltozat megfúrása, feltárása, földgáztermelő kút kialakítása és információszerzés a további feltáráshoz

A kútfúrás célja, hogy feltárja és kiaknázza a középső-miocén korú, alacsony permeabilitású (nem-konvencionális) földgáz-tartalmú rétegeket, amelyek nagy mélységben, zárt geológiai szerkezetekben helyezkednek el. Az alkalmazott technológia lehetővé teszi, hogy ezekből a rétegekből gazdaságosan és biztonságosan termelhető legyen a földgáz, különösen rétegrepesztés alkalmazása mellett.

Tervezett mélység:

- Függőleges mélység (TVD): 3222 m
- Lyuktengely szerinti mélység (MD): 3232 m

Fúrás típusa: Kutató - termelő,

- Irányított ferdefúrás, „S” forma
- Vízszintes talpi eltérés: ~158 m
- Függőleges talpi eltérés ~10 m

Az „S” alakú, irányított fúrási módszer lehetővé teszi, hogy a kút felszíni koordinátáitól bizonyos távolságra, meghatározott geológiai célpontra érkezzenek a mélyben. Ez különösen fontos, ha a felszín alatti rétegek szerkezete bonyolult, vagy ha a felszín használata korlátozott (pl. természetvédelmi, mezőgazdasági okokból).

Fúrásponthelye:

- Vármegye: Hajdú-Bihar
- Helység: Újtikos
- Hrsz: 0138/2

Koordináták:

- Elvi felszíni koordináták: EOVS: 286867,13; Y: 811465,80
- Elvi talpi koordináták: EOVS: 286708,81; Y: 811464,64
- Kitért felszíni koordináták: EOVS: 286867,13; Y: 811465,80

Korbeosztás:

- 0-500 m: Negyedidőszak
- 500-2663 m: Pannon
- 2663-3222 m: Miocén

Rétegsor:

- 0-1162,08 m: Nem tömött, laza agyag és homok váltakozása lignit betelepülésekkel
- 1162,08-1520,51 m: Nem tömött, laza homok és agyag váltakozása, vastagabb lignitösszletekkel
- 1520,51-2055,74 m: Főleg agyag, közbetelepült homokkő rétegekkel
- 2055,74-2477,22 m: Agyag és homokkő váltakozása
- 2477,22-2662,67 m: Márga homokkő csíkokkal
- 2662,67-2742,05 m: Tufa, tufás homokkő
- 2742,05-2944,45 m: Agyag homokkő csíkokkal
- 2944,45-3130,98 m: Porózus és/vagy agyagos tufa, tufás homokkő és agyag
- 3130,98-3222,00 m: Agyag homokkő csíkokkal

Rétegtartalom:

Az Endrődi Márga a közepétől a talpig várhatóan gáztelített minden rezervoár minőségű réteg kondenzátummal kísérve, víz jelenléte kérdéses

Várható rétegtartalom:

- 2578,22 m Endrőd - földgáz
- 2742,05 m Ganley - földgáz
- 2944,45 m VW felső - földgáz
- 3130,98 m VW alsó - földgáz
- 3222,00 m talp - földgáz

A környező kutak termelési tapasztalata alapján a földgáz széndioxid (CO₂) tartalma kb. 5%, kénhidrogén (H₂S) tartalma 20-30 mg/m³

Kútszerkezet:

- Kezdőcső: 20" 60 m, az előkészítési munkák ideje alatt kell beépíteni és felszínig cementezni
- Biztonsági béléscső: fúró 17 ½", béléscső 13 3/8" 1000 m, cementezve felszínig
- Technikai (közbenső) béléscső: fúró 12 ¼", béléscső 9 5/8" 2498 m, cementezve 900 m-ig
- Termelési béléscső: fúró 8 ½", béléscső 7" 3222 m, cementezve 2300 m-ig

A lyukprofil jellegzetes pontjai 91,00 m GL eleváció mellett a következők:

Lyuktengely szerinti mélység (MD) (m)	Azimut (°)	Ferdeség (°)	Vízszintes kitérés (Vsec) (m)	Függőleges mélység (TVD) (m)
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1050,00	180,42	0,00	0,00	1050,00
1302,85	180,42	8,43	18,55	1301,94
2129,90	180,42	8,43	139,70	2120,06
2382,75	180,42	0,00	158,25	2372,00
3232,75	180,42	0,00	158,25	3222,00

1. táblázat A lyukprofil jellegzetes pontjai

Mélyfúrási geofizikai szelvényezés:

- 60-1000 m, 17 ½": GR, CALI, BH NAVIGATOR (INC, AZ), CCL, CBL (cond)
- 1000-2490 m, 12 ¼": GR, NPHI (Neutron Porosity), DPHZ (Density Porosity), DTSH6, DTCO3 (S and P wave acoustic), CALI, SGR (Spectral Gamma Ray), PEFZ (Formation PE), AIT (Resistivity), SP, BH NAVIGATOR (INCL, AZ), FMI-HNGS (Formation Micro-Imager), NMR, HRLA (High Resolution Resistivity), TEMP, CBL (17")
- 2490-3222 m, 8 ½": GR, NPHI (Neutron Porosity), DPHZ (Density Porosity), DTSH6, DTCO3 (S and P wave acoustic), CALI, SGR (Spectral Gamma Ray), PEFZ (Formation PE), AIT (Resistivity), SP, BH NAVIGATOR (INCL, AZ), FMI-HNGS (Formation Micro-Imager), NMR, HRLA (High Resolution Resistivity), TEMP, CBL (8")

A fúrás során mélyfúrási geofizikai méréseket végeznek, melyek segítségével nagy pontossággal meghatározható a kőzetek fizikai és kémiai jellemzője, így például porozitása, nedvességtartalma, gáz- vagy víztartalma. Ez alapvető fontosságú a megfelelő rétegek azonosításához és a biztonságos termelés kialakításához.

A kútszerkezet több béléscső-szakaszból áll, melyeket fokozatosan helyeznek el és cementeznek le. Ennek célja a fúrólyuk stabilizálása, a rétegek elválasztása, valamint a földgáz biztonságos termelésének biztosítása. A cementezés különösen fontos a felszín alatti víztestek védelme és a nyomásvesztések elkerülése szempontjából.

Béléscsővezetés, cementezés:

- A 20"-es kezdőcsövet az előkészítési munkák ideje alatt 60 m-ig kell beépíteni és felszínig cementezni
- A 13 3/8"-es biztonsági béléscső saruját minimum 1000 m-ig kell beépíteni és felszínig felcementezni
- A 9 5/8"-es közbenső (technikai) béléscső saruját az első gáztároló réteg felett 2498 m-ig kell beépíteni és 900 m-ig felcementezni
- A 7"-es termelési béléscső saruját 3222-ben kell elhelyezni és 2300 m-ig felcementezni

A béléscsősaruk mélysége és a végleges talp az operatív geológiai irányítás mellett módosítható. A megadott mélységek 91,00 m-es GL eleváció mellett érvényesek. A terven feltüntetett mélységek a betonaltól értendők.

A szénhidrogén-tároló rétegek várhatóan alacsony áteresztőképessége miatt a kútban minden bizonnyal rétegrepesztést fognak végezni: Endrődi márga (2578-2673 m MD), Vékony réteges homokkő (2753-2955 m MD), VW tufás homokkő (2955-3142 m MD) és Vékony réteges homokkő 2/VW tufás homokkő fekéje (3142-3232 m MD).

A földtani közeg kis áteresztőképessége miatt a termelési hozam biztosításához rétegrepesztést alkalmazhatnak. Ez egy ellenőrzött művelet, melynek során speciális folyadék segítségével mikrotöréseket hoznak létre a célrétegekben, így javítva a földgáz áramlási viszonyait. A műveletet pontos geológiai adatokra alapozva, szigorúan felügyelt körülmények között végzik.

A kútfúrás során kiemelt figyelmet fordítanak a környezeti biztonságra. A többfokozatú béléscsővezetés és cementezés, valamint a zárt rendszerű iszapkezelés célja, hogy a földtani közeg, a felszín alatti víztestek, és a felszíni környezet ne legyenek kitéve szennyezésnek. A rétegrepesztés előtt minden esetben előzetes geofizikai értékelés és kockázatelemzés történik.

A tervezett Újtikos-1-es fúrás talpmélysége 3200m mélységig van meghatározva, hogy a pannonban (felső-miocén) és a középső-miocénben 3 fő célréteget harántoljon.

Kor	Formáció	Tető (m)	Talp (m)	Repesztés
Q	Kvrater-Pliocén	0	1164	
Pannon	Újfalvi Fm.	1164	1548	
	Algyői Fm.	1548	2052	
	Szolnok Fm.	2052	2466	
	Endrődi Fm.	2466	2647	X
Középső-Miocén	Ganley tufa	2647	2723	
	Vékony réteges miocén tömött homokkő	2723	2934	X
	VW proszpekt	2934	3123	X
	Miocén agyagmárga homokkő csíkokkal	3123	3200	
	Talpmélység	3200		

2. táblázat Tervezett rétegrepesztés helye

A repesztéseket az élelmiszeriparban is használatos, guar alapú térhálós géllal tervezik elvégezni. A repesztő folyadék részletes összetételét az alábbi táblázat tartalmazza.

Tétel kód	Leírás / név	Koncentráció	Mértékegység
Víz	Bázisfolyadék	978	l/m3
Polimer	Guar alapú polimer	7,60 - 8,60	l/m3
CS/DE	Agyag stabilizátor/nem emulgeálószer	4	l/m3
Hőmérséklet stabilizátor	Hőmérséklet stabilizátor	2,0 - 4,0	kg/m3
Felületaktív anyag	Felületaktív anyag	1	l/m3
Viszkozitás törő	Nátrium alapú só	0,80 - 2,4	l/m3
Betokosodás (encapsulated) törő	Oxidáló anyag	0,12 - 0,40	kg/m3
Élő megszakító Live breaker	Oxidáló anyag	0,3	kg/m3
X-kapcsoló X-linker	Borát alapú térhálósító szer	5,0 - 5,6	l/m3

3. táblázat Repesztési folyadék (frac fluid) összetétele

Tervezett repesztőfolyadék mennyisége: 150-300 m³

Megengedett maximális felszíni nyomás: 550 bar

Tervezett besajtolási ütem: maximum 3 m³/perc

A besajtolási adatok (mennyiség, nyomás) elektronikusan rögzítésre kerülnek.

A rétegrepesztés (kútfúrás) során a repesztő folyadékot visszatermelik, zárt rendszerben gyűjtik és kezelik. A repesztő anyag folyékony szennyezetlen frakciója visszasajtolásra kerül, a szilárd leválasztott rész hulladéklerakóba kerül 01 05 04 EWC kódon.

A repesztések elvégzése alatt – a repesztések földtani környezetre gyakorolt hatásának ellenőrzésére – mikroszeizmikus megfigyelést terveznek geofonok kihelyezésével, ahogy az FP-Tiv-9 kút rétegrepesztésénél is tették.

2.4.2. Kútkörzet kialakítása

A földgáztermelő kútkörzetben a kútfejszerelvénytől induló kútvezeték hidraulikus csőtörés biztosítóval, helyi hozamszabályozóval, adatátvitellel (nyomás, hőmérséklet) lesz ellátva.

A vezeték csőtörés biztosító kerül felszerelésre, továbbá – a vezeték kútkörzetből történő kilépési pontja előtt – egy elzáró szerelvény, valamint a nyomás- és hőmérséklet ellenőrzésére nyomás- és hőmérő kerül betervezésre.

A kútkörzetbe a biztonságos üzemeltetéshez elengedhetetlenül szükséges a csőtörés biztosító beépítése, mely az esetleges hirtelen nyomáscsökkenéskor, továbbá egy esetleges gyors, átmenet nélküli nyomásnövekedéskor lezárja a kútvezeték. A csőtörés biztosító szekunder oldali nyomásvétele a hozamszabályozó fúvóka utáni szakaszból kerül leágaztatásra, ahonnan az esetleges gyors nyomáseséskor a csővezeték töréses meghibásodására, vagy pedig a maximum nyomás gyors elérésekor a rendszeren történő elzárásra/elzáródásra lehet következtetni.

Kutanként termelt közeg, jellemzői, mennyisége

- 1) gáz: 180.000 m³/nap,
- 2) kondenzátum: 40 m³/nap,
- 3) víz: 10 m³/nap,
- 4) metanol: 0,5-2 m³/nap.

Egyéb felszíni létesítmények

A kúthoz kapcsolódó kútkörzeti technológián található egyéb felszíni létesítmények az alábbiak: adatátviteli rendszer, kerítés.

Mezőbeni vezeték fektetése

A tervezett tevékenység keretében a FP-Út-1 jelű kút termelvényeinek összegyűjtésére és továbbítására szolgáló mezőbeni csővezetékek lefektetése történik, amelyek a meglévő Tiv-9 kút körzetében kialakított manipulációs csomóponthoz csatlakoznak.

A Tiv-9 manipulációs csomópontba történik az egyes kutak (Tiv-10, Tiv-12, Tiv-13, Ujtikos-1, Ujt-2, etc) termelő vezetékének bekötése. A csomóponttól a termelvény már 2 db meglévő vezetéken (DN100, DN200 kerül továbbításra Hajdúnánás gázüzembe.

A tervezett vezeték nyomvonala együttesen megközelítőleg 5775 métert tesz ki.

Vezetékek műszaki paraméterei, átmérő, nyomás:

FP-Út-1 vezeték: termelvény: DN150/PN160
 metanol adagoló vezeték: DN32/PN350

A vezetékekben kizárólag nyers termelvény (gáz + kondenzátum + víz) szállítása történik.

A kútnál sem tárolás, sem feldolgozás nem történik, így technológiai vagy üzemi feldolgozó létesítmények nem kerülnek kialakításra.

Metanol adagolás: a vezetékekbe a hidrátképződés megakadályozása és korrózióvédelme érdekében folyamatos metanol adagolás történik, melynek mértéke: 50 liter/óra minden egyes kút esetében, napi 24 órás üzemben, az év minden napján.

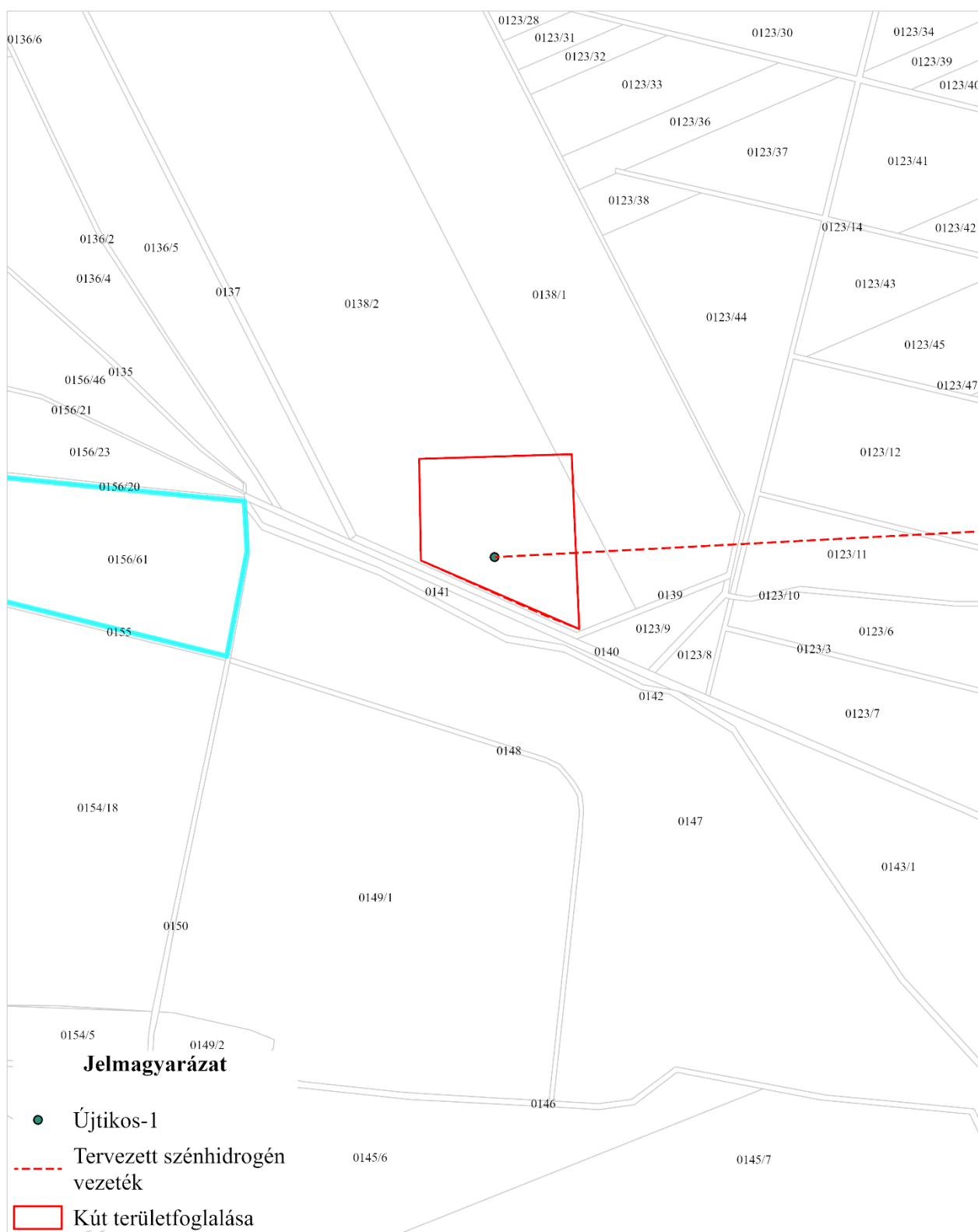
Létesítéshez kapcsolódó földmunkák és ideiglenes igénybevétel:

Munkaárok szélessége: max. 1 méter
 mélysége: 1,1 méter

Igénybe vett terület (építés, felvonulás, deponálás): 10-10 méter.

A vezetékek kialakítása és a kútkörzeti szerelvények elhelyezése során elsődleges szempont a szivárgásmegelőzés, a nyomásingadozások kezelése, valamint az esetleges haváriás helyzetek korai észlelése. A rendszer működését a telepített nyomás- és hőmérő szenzorok, valamint a metanol-felhasználás monitorozása folyamatosan ellenőrzi.

A műszaki rendszer zárt kialakítású, így az üzemszerű működés során sem szennyezőanyag kibocsátás, sem veszélyesanyag-kezelés nem történik. A teljes kútkörzet és vezetékszakasza megfelel az érvényben lévő környezetvédelmi, vízügyi és bányászati biztonsági előírásoknak.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

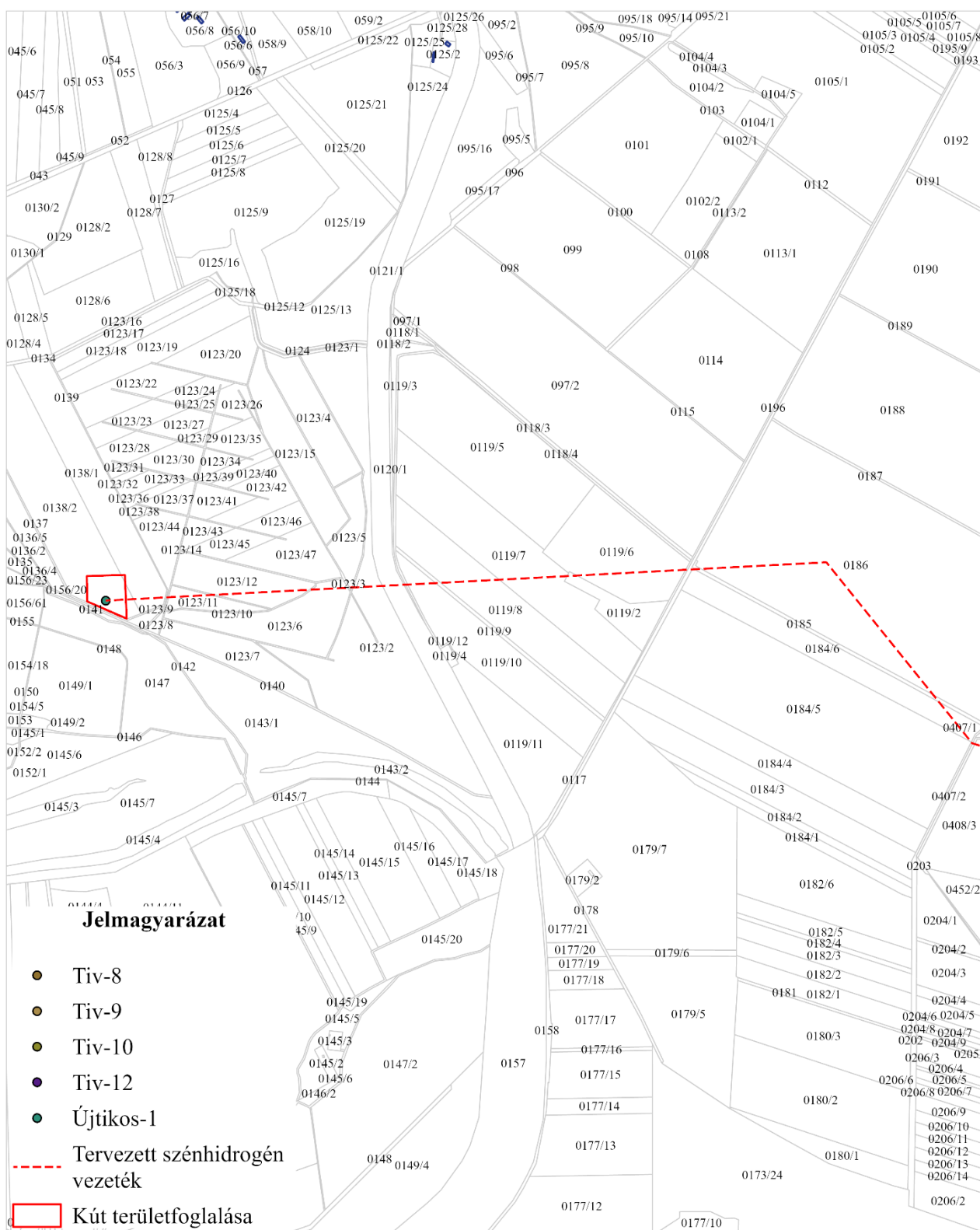

Méretarány: 1:5 000

Tervezett kútkörzet

2. ábra A tervezett tevékenység helyszínrajza 1.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

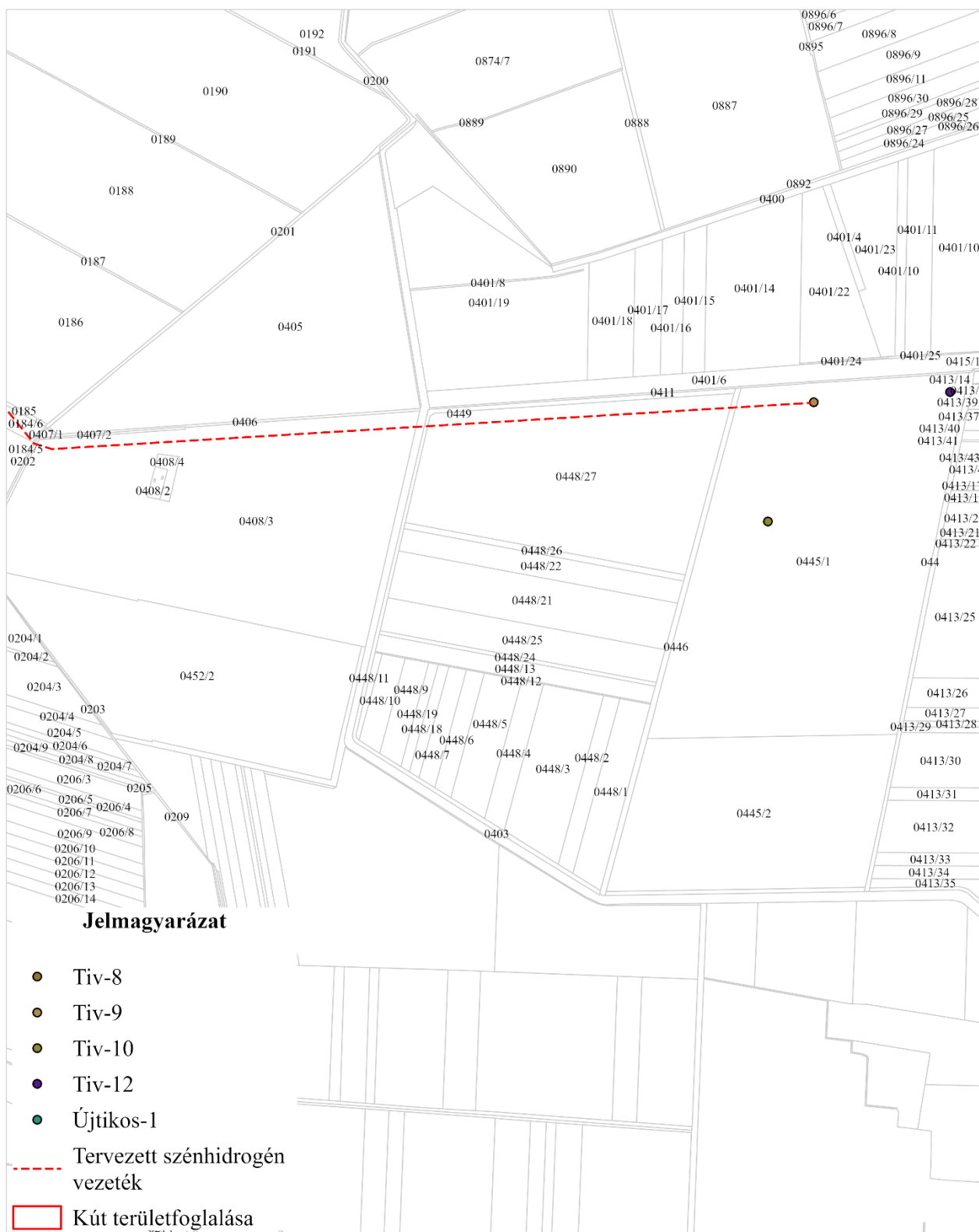

Tervezett vezeték nyomvonala

Méretarány: 1:20 000

3. ábra A tervezett tevékenység helyszínrajza 2.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Tervezett vezeték nyomvonala

Méretarány: 1:20 000

4. ábra A tervezett tevékenység helyszínrajza 3.

2.5. A tervezett technológia, vagy ahol nem értelmezhető, a tevékenység megvalósításának leírása, ideértve az anyagfelhasználás főbb mutatóinak megadását

2.5.1. Jellemző munkafolyamatok a létesítés idején

A létesítés időszakában a munkaterületen végzett építőipari tevékenységek következtében többféle környezeti hatótényező megjelenésével kell számolni. Ezek a hatótényezők – mint például a zajkibocsátás, porképződés, talajbolygatás, gépjárműforgalom, valamint az építési hulladékok keletkezése – egyaránt közvetlen és közvetett hatásokat válthatnak ki. A környezetre gyakorolt hatásokat a hatásterületek és a potenciálisan érintett környezeti elemek ismeretében lehet előzetesen becsülni.

A hatásbecslés alapjául szolgáló munkafolyamatok a következők: az építési terület előkészítése, a humuszréteg eltávolítása és ideiglenes deponálása, árokásás, vezetékfektetés és hegesztés, szilárdsági nyomáspróba és vizsgálatok, visszatöltés és tömörítés, kútkörzet kialakítása, valamint a terület végső rendezése és rekultivációja.

Az építkezés során használt munkagépek többsége dízel üzemű, amelyek – bár korszerűek – kisebb mennyiségű légszennyező anyagot (NO_x , CO, szilárd részecskék) bocsátanak ki, valamint zaj- és rezgésterhelést is okoznak a munkaterület közvetlen környezetében. A kivitelezés során jellemzően egyszerre 2–3 munkagép dolgozik párhuzamosan, gépláncban, összehangolt munkafolyamatokban.

A beszállítási útvonalakon – különösen a laza burkolatú földutakon – megnövekedhet a porképződés és a közlekedési zaj. Ugyanakkor ezen hatások időben korlátozottak, és a kivitelezés befejeztével megszűnnek.

Az építkezéshez kapcsolódóan kisebb mennyiségű veszélyes és nem veszélyes hulladék képződése várható. Ezek közé tartozik például olajos rongy, fémhulladék, valamint a csomagolóanyagok.

A kútfúrás folyamata:

- tervezés, előkészítés,
- fúróberendezés kiválasztása, szerelése,
- fúrótelep kialakítása,
- fúrás,
- béléscsővezetés, cementezés,
- lyukfej kiképzése,
- lyukbefejezés, kútkiképzés.

Földtani és műszaki nehézségek:

Pannon:

- Fúrószár megszorulás: Lehetséges (agyag)
- Rétegomlás: Lehetséges (laza agyag és homok)

Miocén:

- Túlnyomás 2477,22 m-től várható (15%) és folyamatosan növekvő
- Részleges/teljes iszapvesztés: Lehetséges
- Rétegomlás: Lehetséges (tufa és tufás homokkő)
- Fúrószár megszorulás: Lehetséges (agyag és tufa)
- Fúrólýukegyensúly-megbomlás: Lehetséges

A tervezett beavatkozások munkafázisai a következők:

- építési anyagokat szállító járművek mozgása a munkaterületen,
- humuszréteg eltávolítása, deponálása, majd visszaterítése,
- ároknyitás és a kitermelt anyag átmeneti tárolása,
- fűrőtelep kialakítása, fúrás, béléscsővezés, cementezés, lyukfej kiképzése, lyukbefejezés, kútkiképzés, rétegrepesztés,
- vezetékek lefektetése, hegesztése, repedésvizsgálata, valamint a csatlakozások szigetelése, ezzel párhuzamosan kútkörzet kialakítása
- visszatöltés és tömörítés,
- tereprendezési munkák és – ahol szükséges – növénytelepítés.

A kútfúrás egy előre megtervezett, több lépésből álló folyamat, amely szigorú műszaki és biztonságtechnikai követelményeknek megfelelően zajlik. A munkafolyamat a tervezéssel és előkészítéssel kezdődik, amelynek során meghatározzák a fúrás pontos helyét, mélységét, geológiai paramétereit, valamint elkészítik a részletes fúrási programot, beleértve a biztonságtechnikai és környezetvédelmi intézkedéseket is.

A terepi munkálatok a fűrőtelep kialakításával kezdődnek. Ekkor történik meg a munkaterület előkészítése, a fűrőberendezés helyének szilárd burkolattal vagy szigetelő réteggel történő ellátása, valamint az energiaellátás, vízellátás, világítás, zajvédelem és hulladékkezelés technikai feltételeinek biztosítása. A fűrőberendezés kiválasztása a tervezett mélységtől, a fúrható rétegek típusától, valamint a szükséges kapacitástól függ. A berendezés összeszerelését és beüzemelését szigorú műszaki kontroll mellett végzik.

A fúrás rotációs technológiával, iszapkeringtetéssel történik, amely során a fűrőfej a mélyebb földtani rétegekbe hatol. A fűrőiszap biztosítja a furat stabilitását, kiemeli a furadékot, valamint hűti és keni a fűrőfejet. A fúrás szakaszosan történik, és minden szakasz után béléscsővezésre, majd cementezésre kerül sor, amely megerősíti a furat falát és kizárja a különböző vízáradó és szénhidrogén-tartalmú rétegek közti kommunikáció lehetőségét.

A fúrási mélység elérése után a lyukfej kiképzése és a furat tisztítása történik meg, majd következik a lyukbefejezés, amely során beszerelik a termelőcsövet és kialakítják a kútfej szerkezeti elemeit. A kútkiképzés zárólépései közé tartozik a nyomáspróba, a hozamvizsgálat, valamint a gázelemzés, amelyek biztosítják a kút üzembiztonságát és a későbbi termelési paraméterek pontos meghatározását.

Amennyiben a célréteg alacsony áteresztőképességű, a kútkiképzési folyamat utolsó lépéseként sor kerül a rétegrepesztésre (hidraulikus repesztés). Ennek célja a termelési kapacitás növelése azáltal, hogy mesterséges repedéshálózatot hoznak létre a termelő rétegben. A rétegrepesztés során nagy nyomású folyadékot – jellemzően vízből, homokból és kisebb mennyiségű vegyi adalékból álló repesztő folyadékot – juttatnak a perforált termelési szakaszba. A repesztő nyomás hatására a kőzet megreped, majd a bejuttatott homokszemcsék biztosítják, hogy ezek a repedések nyitva maradjanak. Ezzel javul a gáz áramlása a termelő kút felé. A repesztést követően a visszaáramló folyadékot visszanyerik, megtisztítják és elszállítják megfelelő kezelés céljából.

A technológia alkalmazása különös figyelmet igényel a földtani közeg védelme szempontjából, mivel nem megfelelő kivitelezés esetén a repedések nemkívánatos irányba terjedhetnek, vagy a repesztő közeg szennyezheti az ivóvízbázisként használt rétegeket. Ezért minden esetben szigorú nyomás-, térfogat- és környezeti monitoring szükséges, a beavatkozás teljes időtartama alatt.

A munkafázisokhoz szükséges géppark az alábbi főbb eszközökből áll:

- fúróberendezések
- iszapszivattyúk
- 4-8 db dízelmotoros áramfejlesztő (fúróberendezéstől függően)
- 1 db árokásógép,
- 2 db hegesztő generátor,
- 1 db. gumikerekes tömörítőgép,
- 1 db csőszállító teherautó,
- 1 db autódaru, vagy forgórakodó a csőelemek beemeléséhez és pozicionálásához,
- 1 db levegőkompresszor a nyomáspróba és vezetékisztítás elvégzésére.

A kútfúrás folyamatához kapcsolódóan fontos megemlíteni, hogy a fúrás során használt fúróiszap és visszatérő fúrófolyadék jelentős mennyiségű bányászati hulladékot képez, amelyet zárt, szigetelt rendszerben kell gyűjteni. A fúrási iszap és furadék tárolása, illetve kezelése a fúróberendezéshez tartozó felszíni, acélból készült tartályrendszerben történik. A keletkező bányászati hulladékot a hulladékgazdálkodási szabályok szerint, megfelelő minősítés alapján kell kezelni és engedéllyel rendelkező szervezetnek elszállítani.

A fúrás közben előfordulhat részleges vagy teljes iszapvesztés, különösen a miocén rétegsorban, ahol tufa és tufás homokkő jelenléte mellett repedezett vagy gyenge szilárdságú zónák fordulhatnak elő. Ezeken a helyeken fennáll a rétegomlás veszélye, valamint a fúrólyuk egyensúlyának megbomlása, amely akár kútkitöréshez is vezethet, amennyiben nem megfelelő a nyomáskiegyenlítés. Ezért a fúrási műveletek során folyamatos nyomás- és iszapparaméter-ellenőrzés szükséges, különösen a túlnyomásos zónák közelében.

A kútfúrás során előforduló földtani és műszaki nehézségek megelőzése és kezelése érdekében minden munkafolyamatot részletes fúrási terv alapján kell végezni.

A kivitelezési időszak környezeti szempontból időben jól körülhatárolható, hatása mérsékelhető és nem tartós hatás.

A kútkialakítás során felhasznált anyagok jellemzően a következő főbb csoportokba sorolhatók:

Fúrási folyadék és adalékanyagok:

- Fúróiszap: 1500-2000 m³ (típustól és rétegtani viszonyoktól függően)
- Fúróiszap sűrítő adalékok (barit, bentonit): ~1-2 tonna

A fúróiszap megfelelő fizikai tulajdonságainak biztosítása érdekében fajsúlynövelő adalékokat (pl. barit) alkalmaznak, amelyek elősegítik a furadék kiemelését és a furat stabilitását.

Cementezési technológiához alkalmazott hidraulikus kötőanyagok és azok adalékai

A béléscsövek rögzítéséhez, valamint a különböző földtani rétegek közötti áramlási utak elzárásához hidraulikus kötőanyag-rendszert alkalmaznak, amely elsősorban cementből, vízből és kiegészítő adalékanyagokból áll. Az adalékok (pl. folyósítók, kötőgyorsítók, stabilizálók) a cementhabarcs viselkedését a kívánt geotechnikai és időbeli körülményekhez igazítják. Az alkalmazott anyagok

biztosítják a furatfal tartós stabilitását, megelőzik a rétegkommunikációt és hozzájárulnak a környezeti biztonság fenntartásához.

Becsült anyaghasználat:

- Cement: ~80–100 tonna
- Víz a cementezéshez: ~150–200 m³
- Cement-adalékok (fluidifikálók, gyorsítók): 100–150 liter
- Tervezett repesztőfolyadék mennyisége: 150–300 m³

A furat bélelésére szolgáló acélcső rendszerek

A furat stabilitásának biztosítása és a különböző rétegek elválasztása érdekében többfokozatú béléscső-rendszer kerül beépítésre. A felhasznált szerkezeti csőelemek különböző átmérőjű, acél alapanyagú, nagy nyomásállóságú elemekből állnak, amelyek alkalmasak a cementezéshez, valamint a későbbi földgáztermelési üzemhez kapcsolódó terhelések tartós viselésére.

Üzemanyag-felhasználás:

- Dízel üzemanyag a fűróberendezéshez és a munkagépekhez: 200–300 m³ a teljes kivitelezési idő alatt
- Kenőanyagok, hidraulikaolaj: ~500–800 liter

Egyéb segédanyagok:

- Műanyag takarófoliák, ponyvák, zsákos anyagok
- Fa zsálatatok, jelölőkarók, burkolóanyagok kisebb mennyiségben

Vezetéképítéshez alkalmazott főbb szerkezeti és szerelési anyagok

A vezetékepítés során felhasználásra kerülő főbb anyagok közé tartoznak a nyers termelvény szállítására alkalmas nyomásálló acélcsövek (pl. DN150/PN160 osztályú), valamint a metanol-adagoló rendszer kisebb átmérőjű, magasabb nyomásállóságú vezetékai (pl. DN32/PN350). A csőhálózat összeállításához szükséges acél szerelvények, karimák, hegesztett kötések, szigetelő rétegek és védőbevonatok szintén az anyagfelhasználás részét képezik.

Főbb csővezetékek:

DN150/PN160 nyers termelvény vezeték (acél):

- Hossz: ~5700 m
- Összes tömeg (átlagosan 30–35 kg/m): ~170–200 tonna

DN32/PN350 metanol adagoló vezeték (acél vagy kompozit):

- Hossz: ~5700 m
- Összes tömeg (kb. 5–7 kg/m): ~30–40 tonna

Szerelvények, kötések és idomok:

- Hegesztett csőkötések: ~475 db
- Karimás kötés DN150: ~100 db
- Idomok (T-idom, könyök, szűkítő): kb. 50–70 db

- Elzáró szerelvények (csap, tolózár): kb. 10–15 db

Csőfektetéshez homokágyazat (30 cm körülölelő réteg): 3500–4000 m³ (vezetékárokba)

Szükség esetén burkolócső DN200/250 (kiemelt szakaszokon): ~100–150 m

A vezetékek megfelelő működéséhez nélkülözhetetlen a tömítő és korrózióvédelmi anyagok használata is, mint például műgyanta alapú bevonatok, zsírtömítések, fémes árnyékolások. A föld alatti szakaszokhoz további mechanikai védelemmel ellátott bevonatok (pl. háromrétegű PE/PVC) alkalmazása is javasolt. A vezetékszakas geodéziai kitűzéséhez, rögzítéséhez és beemeléséhez különféle segédanyagok és segédeszközök (támasztékok, jelölőkarók, emelőszerkezetek) is szükségesek, amelyek a kivitelezés idején eseti jelleggel kerülnek felhasználásra.

Segédanyagok: jelölőkarók: ~120 db, kábelvédő szalag ~6000 m, rögzítő bilincsek, alátámasztó bakok: ~100–150 db, hegesztőanyagok (pálca, huzal): ~300–500 kg

2.5.2. Jellemző munkafolyamatok a megvalósulás (üzemelés) idején

Az üzemeltetés időszakában a vezeték és a kapcsolódó létesítmények működése során elsősorban ellenőrzési, fenntartási és állagmegőrzési feladatok elvégzésére kerül sor. Ezek célja a vezetékek és műtárgyak folyamatos, zavartalan és biztonságos működésének biztosítása, valamint a hosszú távú megbízhatóság fenntartása.

A fenntartás és állagmegőrzés olyan folyamatos, tervszerű és gazdaságos tevékenység, amely az év minden szakaszában, időjárástól függetlenül elvégzendő. Ide tartoznak mindazon műveletek, amelyek célja a szerkezeti elemek élettartamának növelése, a meghibásodások megelőzése, illetve a kisebb mértékű, rendszeres karbantartási beavatkozások elvégzése.

Az üzemeltetés során ellátandó feladatok főbb csoportosítása az alábbi:

a) Információszerzés és ellenőrzés:

Rendszeres bejárások, vizuális és műszeres ellenőrzések elvégzése a vezetékek, szerelvények, szelepnakák, valamint a nyomásszabályozó és mérési pontok állapotának felmérésére. Emellett szükség esetén digitális vagy távfelügyeleti rendszerek (pl. nyomás- és hőmérséklet-figyelés, metanol-adagolás kontroll) segítségével történik az állapotkövetés.

Gépészeti és technológiai ellenőrzések:

- nyomás- és hőmérséklet-ellenőrzés (automatikusan és manuálisan)
- kútfejszerelvény és elzáró szerkezetek vizsgálata (szivárgás, korrózió)
- metanol-adagoló rendszer működésének és tartályszintjének ellenőrzése
- gáz-, víz- és kondenzátumáramlás monitorozása (hozamellenőrzés)
- kútszárazság, gázvesztesség, folyadékfelhalmozódás detektálása

Távfelügyelet és adatnaplózás:

- üzemi paraméterek folyamatos nyomon követése SCADA vagy PLC rendszeren
- adatgyűjtés: nyomás, hőmérséklet, átfolyás, metanol-fogyasztás
- riasztási küszöbök kezelése és automatikus beavatkozások

Időszakos karbantartások:

- csővezetékek és szerelvények korrózióvédelmi vizsgálata
- szelepek, csatlakozók, tömítések cseréje vagy kenése

- belső csővezeték-tisztítás és átjárhatóság ellenőrzése
- kútfej kenőanyag utánpótlás és tömítésellenőrzés

b) Üzemi feltételek biztosítása, kialakított műtárgyak, kút fenntartása

Ide tartozik a szigetelések ellenőrzése, korrózióvédelmi rendszerek karbantartása, valamint szükség esetén a tisztító piggel végzett belső csővezeték-tisztítás. A metanol-adagolás rendszeres utánpótlása és szintellenőrzése is az üzemeltetés része, mivel ez elengedhetetlen a jégdugók és korrózió megelőzéséhez.

A vezetékek és a kútkörzet normál üzemi működése nem igényel folyamatos tehergépjármű-forgalmat, így a közvetlen környezet forgalmi és zajterhelése elenyésző. A szükséges karbantartási és ellenőrzési tevékenységek személygépkocsival vagy kisteherautóval, időszakosan történnek. Anyagmozgatásra vagy nehézgépjárműre általában csak haváriahelyzet, javítás vagy nagyobb rekonstrukció esetén van szükség.

Az üzemeltetés során keletkező hulladékok (pl. szennyezett rongyok, csomagolóanyagok) kezelése külön protokoll szerint, a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályok és hulladékgazdálkodási előírások alapján történik.

Összességében elmondható, hogy a rendszer normál üzemeltetése alacsony környezeti terheléssel jár, és elsősorban megfigyelésre, műszaki felügyeletre, valamint az állagmegóvásra korlátozódik.

Az üzemeltetés során kiemelt szerepet kap az anomáliák korai felismerése és a beavatkozások gyorsasága, melyhez a rendszeres nyomás-, hőmérséklet- és áramlásmérési adatok elemzése nyújt alapot. A távfelügyeleti rendszerek révén nemcsak az üzemzavarok, hanem a klímaváltozással összefüggő extrém események (pl. hőhullám, tartós fagy) által előidézett szerkezeti vagy működésbeli problémák is időben azonosíthatók.

Az alkalmazott metanol-adagolás nemcsak hidrátosodást gátló és korrózióvédő célt szolgál, hanem része egy preventív üzemeltetési protokollnak, amely csökkenti a vezetékek belső falán történő lerakódások vagy biológiai növedékek kialakulásának esélyét is. A metanol-felhasználás pontos dokumentálása és időszakos felülvizsgálata a veszélyes anyagokkal történő felelős gazdálkodás része.

Az üzemeltetéshez kapcsolódó adminisztratív feladatok közé tartozik a karbantartási napló vezetése, a műszaki események dokumentálása, valamint a vonatkozó hatósági jelentések, monitoringadatok és hulladékkezelési nyilvántartások naprakész vezetése. Ez különösen fontos a jogszabályi megfelelés és a fenntartható üzemeltetés biztosítása érdekében.

A rendszeres üzemeltetés során felhasznált anyagok mennyisége jelentősen alacsonyabb a kivitelezési szakaszhoz képest, ugyanakkor folyamatos utánpótlást és nyilvántartást igényelnek. Az anyagigények elsősorban a metanol-adagoláshoz, a korrózióvédelemhez, a tömítőelemek pótlásához, valamint a karbantartási és ellenőrzési tevékenységekhez kapcsolódnak.

A szerkezeti elemek hosszú távú működőképességének fenntartásához elengedhetetlen a tömítések, kenőanyagok és korrózióvédő bevonatok használata. A szükséges kenőzsírok, korróziógátló szerek és hőálló tömítőanyagok éves mennyisége becslések szerint 50–100 kg, illetve 50–100 liter nagyságrendben mozog. Szükség esetén az elektrokémiai korrózióvédelem részeként alkalmazott anódok, mérőszondák is cserére szorulnak.

A szabályzó- és elzáró szerelvények tömítőelemei (pl. gumigyűrűk, tömítőgyűrűk, karimaalátétek) fokozatos elhasználódás miatt évente kb. 100–150 darabos pótlást igényelhetnek. A csőhálózati szakaszok szűrőelemei jellemzően évi 2–4 alkalommal cserélendők, ami éves szinten 4–8 darab betétfelhasználást jelent.

Az ellenőrzési és karbantartási munkák során használt segédanyagok (pl. mintavételi palackok, kalibráló gáz, rongy, olajfelszívó anyag, hulladékgyűjtő zsák) kis mennyiségben szükségesek, éves szinten ezek mennyisége nem haladja meg az 1 m³-t.

A munkálatokhoz kapcsolódó járműhasználat (személy- és szervizautók) üzemanyagigénye jellemzően 300–500 liter évente.

Összességében az üzemeltetés anyagigénye mérsékelt, főként karbantartáshoz szükséges kisebb mennyiségű műszaki anyagokból, valamint ellenőrzési segédeszközökből áll. Ezek használata jól ütemezhető, és a környezetvédelmi előírások betartása mellett a működés fenntarthatóan és biztonságosan biztosítható.

2.6. A tevékenységhez szükséges teher- és személyszállítás nagyságrendje, szállítási igényessége

A beruházás területe a 3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő útról, valamint a 36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főútról letérve mezőgazdasági övezetben földúton közelíthető meg.

2.6.1. Létesítéshez kapcsolódó gépjárműforgalom

A fejlesztés során a vezetéképítéshez csőszállító teherautó szállítja be a szükséges anyagokat. A vezetékfektetés és kútkörzet kialakítása helyszíni munkavégzéséhez földmunka és csőfektetés munkálatok kapcsolódnak, melyekhez tolólapátos munkagép, árokásó gép, autódaru vagy forgórakodó, valamint a csőszállító teherautó szükséges.

A tereprendezés és a fűrés telepítéséhez szükséges terület előkészítése során a terület lefedésére szolgáló anyagokat, és a fűrőberendezést, és a fűréshez szükséges egyéb gépeket és anyagokat szintén kamionok szállítják a helyszínre.

A beruházás idején várható maximális napi járműszám:

- vezetékfektetés: 2 db tehergépkocsi, 10 db személygépjármű,
- kútfűrés: 5-10 db tehergépkocsi, 10 db személygépjármű,

A létesítéskori járműforgalom 3501 sz. összekötő utat (vezetékfektetés), valamint a 36 sz. másodrendű főutat (kútfűrés) érinti.

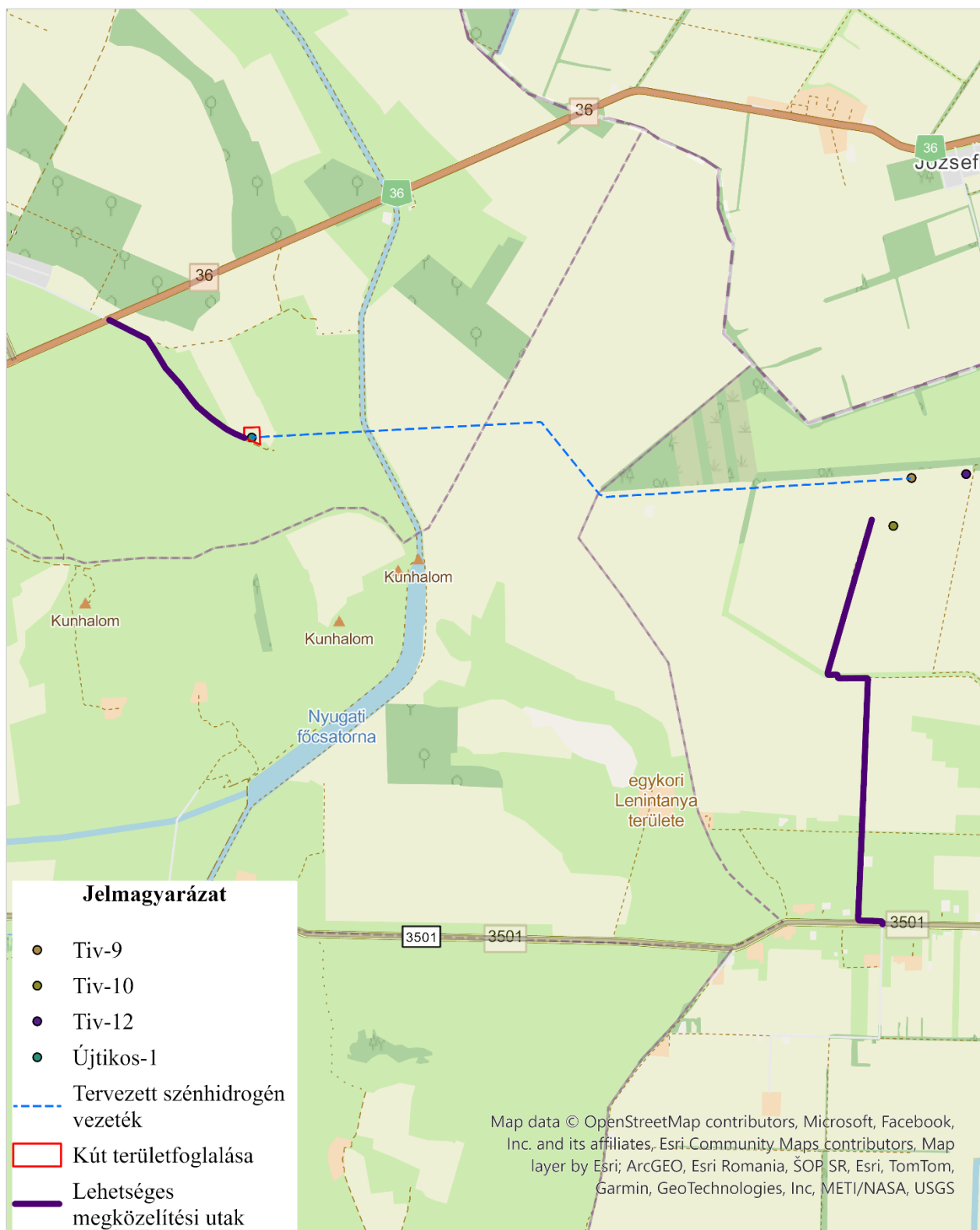
A kivitelezés során várható megnövekedett tehergépjármű-forgalmat a kivitelező úgy szervezi, hogy a szállítási tevékenység lehetőség szerint nappali időszakban történjen, minimalizálva a közúti és mezőgazdasági zavarást. A laza burkolatú megközelítő utak porzását időszakos nedvesítéssel mérséklük, szükség szerint. A szállítások összességében időben korlátozottak, csak a létesítés időszakára jellemzőek, és a kivitelezés lezárultával megszűnnek. Az ideiglenes forgalommegnövekedés nem minősül jelentősnek, és nem igényel közlekedésfejlesztési beavatkozást.

2.6.2. Üzemeléshez kapcsolódó gépjárműforgalom

Üzemelés során a tevékenységhez nem kapcsolódik járműforgalom.

Bár az üzemelés során rendszeres tehergépjármű-forgalom nem várható, időszakos személygépjármű- vagy kisteherautós jelenlét elkerülhetetlen az ellenőrzések, karbantartási feladatok, valamint az adatleolvasások során. Ezek a látogatások jellemzően heti egy-két alkalommal történnek, és kisebb járművekkel (pl. terepjáró, szervizfurgon) történnek, így a környezetre gyakorolt forgalmi, zaj- és porképző hatásuk elhanyagolható.

A következő ábrán láthatók a megközelítésre használható földutak és közutak.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Lehetséges megközelítési útvonalak

Méretarány: 1:50 000

5. ábra A terület megközelítésére szolgáló utak

2.7.1. Környezetvédelmi intézkedések

2.7.1.1. Alapvetések

A létesítési, üzemeltetési és felhagyási szakaszokra vonatkozóan részletes környezetvédelmi intézkedési terv került kidolgozásra, melynek célja a környezeti elemekre gyakorolt kedvezőtlen hatások megelőzése, csökkentése, illetve elhárítása. A létesítési szakaszban különös figyelem irányul a földtani közeg, a felszín alatti vízkészletek, valamint a levegővédelmére és a zajterhelés csökkentésére. A munkagépek műszaki állapotának biztosítása, a szennyezésmegelőző technológiák alkalmazása, a hulladékok szelektív gyűjtése és engedéllyel rendelkező kezelőknek való átadása alapvető követelmény.

A környezetbiztonság fokozása érdekében havária terv, kárelhárítási protokoll, valamint munkavédelmi szabályrendszer is kidolgozásra került.

A kivitelezés során várható tájhasználati beavatkozásokat utógondozás és rehabilitáció követi, különös tekintettel a természetvédelmi szempontokra.

Az üzemeltetési szakaszban a környezeti kockázatok főként ellenőrzési, karbantartási és hulladékkezelési folyamatokhoz kapcsolódnak. A vezetékek nyomáspróbája, a szivárgásjelző rendszerek alkalmazása, a veszélyes anyagok és hulladékok előírászerű kezelése mind hozzájárulnak a környezetterhelés minimalizálásához.

A felhagyás szakaszára a létesítési szakaszhoz hasonló intézkedések vonatkoznak, kiegészítve a létesítmények lebontásával, a terület eredeti állapotának helyreállításával, valamint a földtani közeg és a táj rehabilitációjával.

A teljes környezeti intézkedéscsomag célja, hogy a beruházás megvalósítása és működtetése során a környezeti elemek állapota hosszú távon megőrizhető, a beavatkozások hatása pedig kezelhető és visszafordítható legyen.

2.7.1.2. Telepítés („létesítés”) szakaszában

Általános intézkedések

Az építőgépeket olyan műszaki állapotban kell tartani, mellyel kizárható a környezetszennyezés (túlzott zaj, olajfolyás stb.).

A munkagépek esetleges szervízélése a munkaterületen nem történik, az csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő telephelyen történhet.

A járművek üzemanyaggal való feltöltése üzemanyagtöltő állomáson, a munkagépek üzemanyaggal való feltöltése pedig a kivitelező kijelölt telephelyén történik a felszín alatti víztestek érzékenysége miatt.

A munkagépek üzemelése során fontos figyelembe venni az üzembiztonsági szempontokat. A magas szintű üzembiztonság és üzemeltetési biztonság biztosítása érdekében a létesítmény biztonsági szempontból figyelmet érdemlő részein védőrendszereket szükséges felszerelni. Ezeknek a rendszereknek a célja az üzem környezetére potenciálisan negatív kihatással járó üzemzavarok és balesetek megakadályozása, amennyiben ez lehetséges, illetve az üzemzavarok és balesetek ilyen hatásainak mérséklése.

Biztonság:

- A munkaárok feletti közlekedés biztosítására legalább 85 cm magas korláttal és lábdeszkával ellátott átjárót kell létesíteni.
- Kézi földmunka végzése során az árkokban dolgozók közötti távolság legalább 3,0 m legyen. 0,8 m-nél mélyebb munkagödröket, munkaárkokat korláttal kell határolni, valamint az éjszakai kivilágításáról gondoskodni kell. Az 1 m-nél mélyebb gödörbe vagy árokba a lejárást elmozdulás ellen rögzített létrával, vagy lépcsős kiemeléssel kell biztosítani.
- Hosszabb munkaszüneteltetés, valamint esők után, műszakok kezdete előtt az árkok, gödrök, feltöltések partjait, rézsút minden esetben meg kell vizsgálni, a beomlással, megcsúszással fenyegető részeket el kell távolítani, vagy más módon (pl. dúcolás) biztosítani.
- Földmunka végzése közben az észlelt változás (talajvízszint emelkedés, buzgárosodás, rétegváltozás, kagylósodás stb.) esetén, a szükséges biztonsági intézkedéseket azonnal meg kell tenni.
- A rezgőlapos tömörítő berendezés (pl. döngölőbéka) működése közben 2,0 m-es körzetben a kezelőn kívül más nem tartózkodhat.

A kockázatok kezelésére létrehozott biztonsági rendszer előírások:

- A szennyező anyagok kikerülését ellenőrző rendszerek kialakítása; a vízre veszélyes anyagokat tartalmazó tartályok kármentővel való ellátása.
- A kiviteli munkák során betartják az 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról előírásait.
- Üzemanyagot az építési területen nem szabad tárolni, és a gépek feltöltése sem történhet a területen.
- A munkák befejezése után a területen potenciálisan szennyező anyag nem maradhat.

A létesítés során a váratlanul bekövetkező események kapcsán havária terv készítése *javasolt*.

A havária tervben foglaltakról a dolgozóknak oktatást szerveznek, és gondoskodnak arról, hogy minden műszakban tartózkodjon a telepen a kárelhárítás vezetésére alkalmas személy.

Az építető feljegyzést készít bármely a területen használatban lévő technológia, vagy berendezés működési zavaráról, meghibásodásáról, évi rendszeres leállásáról, illetve karbantartás miatti leállásáról a külön erre a célra rendszeresített naplóban.

Az üzemszerű állapottól való bármely eltérés esetén a környezetterhelés elleni intézkedéseket azonnal meg kell tenni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes környezetvédelmi hatóságot.

A Környezethasználó köteles feljegyzést készíteni bármely berendezés működési zavaráról, meghibásodásáról, évi rendszeres karbantartás miatti leállásáról a külön erre a célra rendszeresített naplóban, valamint minden elvégzett megfigyelésről (monitorinkról), mintavételről, elemzésről, kalibrációról, vizsgálatról, mérésről, tanulmányról, melyet a létesítményre vonatkozóan készítettek, illetve bármely értékelésről, elemzésről, melyet ilyen adatok felhasználásával készítettek.

Szennyezések megelőzése:

- A karbantartások során keletkező hulladékokat megfelelő engedéllyel rendelkező szervezetnek adják át ártalmatlanítás céljából.
- A karbantartás során keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésére a területen nem kerül sor.

Levegővédelem

A létesítés során a porképződést a munkaterületek locsolásával lehet csökkenteni, amennyiben lakossági panasz vagy a kibocsátás szükségessé teszi. Az intézkedés eredményeként a poremisszió 70–90%-os csökkenése érhető el.

Zajterhelés csökkentése: a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet értelmében az építési kivitelezési tevékenységből zajterhelés kertvárosias lakóterületen 1 hónap felett 1 évig terjedő építési időtartam esetén nappal nem lehet több 60 dB-nél.

Földtani közeg és talajvédelem

A területelőkészítéshez szükséges földmunkálatok során bolygatják a földtani közeg legfelső talaj rétegét, ezáltal megváltozik annak természetes rétegződése, és a talajszerkezet.

Az érintett munkaterületeken és a kijelölt kivitelezői telephelyeken a munkagépek tárolását, karbantartását úgy kell elvégezni, hogy azok környezeti károkat ne okozzanak. A munkagépeket tároló helyszíneket fel kell szerelni kárelhárítási eszközökkel, és meg kell bízni egy felelős személyt, aki szükség esetén azonnal megkezdheti a kárelhárítást. A munkagépek rendszeres karbantartása fontos és indokolt, kötelező a szennyezés-megelőzési protokollok betartása a karbantartási műveletek során.

A talajra és földtani közegbe a beszivárgási folyamatok útján esetlegesen szintetikus és/vagy ásványolaj kerülhet, mely az ott dolgozó erő- és munkagépek, valamint szállítójárművek hibás hidraulikus munkahengereiből, és tömítéshibáiból származhat. Ennek előfordulása csak kis volumenű lehet. Ebben az esetben azonnali kárelhárítással meg kell akadályozni a szennyező anyagok terjedést a mélyebb talajrétegek és talajvíz felé.

A föld felszínén vagy a földtani közegben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a földtani közeg mennyiségét, minőségét és annak természetes körfolyamatait, nem károsítják. A kivitelezés idején a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásait maradéktalanul be kell tartani.

A földtani közeg jó minőségi állapotának biztosítása érdekében a létesítés során úgy kell eljárni, hogy a földtani közeg szennyezettsége a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM rendelet mellékleteiben megállapított (B) szennyezettségi határértékeket ne haladja meg.

Az építési munkák során óvni kell a földtani közeget a fizikai rongálástól, káros szennyezéstől, hulladékoktól, illetve a veszélyes hulladéktól. A felvonulási- és tárolóterületek, konténerek, hulladékgyűjtők kijelölését körültekintően kell végezni a földtani közeg terhelések minimalizálása érdekében. A kivitelezés helyszínén mobil WC-k alkalmazásából eredően kommunális szennyvíz nem kerülhet a földtani közegbe, ezért azok rendszeres ürítése, tisztítása kötelező.

A letermelt humusz vagy építési anyagok elhelyezésekor ideiglenes talajtakaró fóliák használata a szennyezőanyagok esetleges földtani közegbe kerülését megakadályozza.

A létesítés során kitermelt földtani közeg vagy talaj felhasználása a helyszínen is megtörténhet geotechnikai szakvélemény alapján (pl. földvisszatöltéshez, tereprendezéshez).

Javasolt a munkaterületek gyors helyreállítása az építési műveletek befejezését követően, például a bolygatott talaj, ill. földtani közeg rétegek visszatöltése, gyepesítése.

További javaslatok a létesítési fázisban a földtani közeg szennyeződésének elkerülése érdekében:

- Szakképzett szakemberek bevonása a vezeték fektetésekor.
- A vezetékek esetén a pontos csatlakozások és illesztések kialakítása fontos, hogy elkerüljék a későbbi szivárgásokat. A munkaárkok mélységének és szélességének megfelelő kialakítása a

vezetékek stabil fektetése érdekében. A vezetékek megfelelő mélységbe történő telepítése, hogy elkerüljék a fagyás miatti repedéseket, szivárgásokat.

- Megfelelő ágyazat kialakítása az alapozás során. Opcionálisan történhet szigetelő rétegek (pl. bentonit, agyag) alkalmazása a csövek körül az esetleges szivárgás megakadályozására.
- Környezeti szempontból biztonságos építőanyagok alkalmazása javasolt (pl. korrózióálló csövek, szigetelő anyagok).
- Olyan területeken, ahol földtani közeg kivitelezést követő süllyedésének veszélye áll fenn, rugalmas csatlakozókat és megerősített csöveket alkalmazzanak.
- Rosszul visszatömörített vagy nem megfelelően stabilizált talaj esetén földszüllyedések alakulhatnak ki, amelyek később a felépítményeket károsíthatják, a talajtömörítés szakszerű elvégzése csökkenti a szennyezések kockázatát.
- A tervezési folyamatban a talaj szerkezeti és hidrogeológiai adottságainak elemzését el kell végezni, hogy minimalizálni tudják a földtani közeg mikromozgásából eredő károkat.

A kútkiképzés során többlepcsős béléscsővezést és cementezést alkalmaznak, amely biztosítja, hogy a különböző víztartó és szénhidrogén-tartalmú rétegek között ne alakuljon ki kapcsolat, és a szennyező anyagok ne juthassanak át a földtani közegen keresztül.

A rétegrepsztes kizárólag ellenőrzött körülmények között, nyomás- és térfogatmérés mellett történik. A repesztő anyagok adagolása szigorúan szabályozott, kizárva a felesleges túlnyomásból eredő szivárgásokat vagy repedések terjedését. A termelési béléscső cementezése minimum 2300 m mélységig történik, amely megfelelő szigetelést biztosít a földtani közeg számára.

Vízvédelem

A létesítés során meg kell akadályozni, hogy víz- és talajszennyezés következzen be. A bekövetkezett káreseményről, annak kiterjedéséről, mértékéről, továbbá a megtett intézkedésekről az illetékes vízügyi hatóságot is tájékoztatni szükséges.

Az építkezés során felszín alatti víztestek védelme érdekében a munkafolyamatokat a lehető legnagyobb körültekintéssel kell elvégezni.

A megfelelő műszaki állapotú, karbantartott munkagépek és a szakszerű munkavégzés nem okozhatja a felszín alatti víztestek szennyezését.

Abban az esetben, ha az altalaj kitermelés során olajszennyezés kerülne közvetlenül a kitermelés során kialakított munkagödörbe, ahol a talajvizet szennyezés érné, a kárelhárítást azonnal meg kell kezdeni. A talajvízre kerülő olajat felitató paplanokkal azonnal el kell távolítani.

A kútfúrás során alkalmazandó zárt iszaptechnológia célja, hogy a fúróiszap ne érintkezzen közvetlenül a talajjal vagy a felszín alatti víztestekkel, így elkerülhető a szennyezés.

A többlepcsős béléscsővezés és cementezés alkalmazásával meggátolható a különböző vízáadó rétegek hidraulikai kapcsolatának kialakulása, és megelőzhető a szennyező anyagok talajvízbe jutása.

A fúrási iszap tárolása során elsődleges cél a környezeti kockázatok (talaj- és talajvízszennyezés) megelőzése. Az alábbi intézkedések biztosítják, hogy az iszap kezelése megfeleljen a környezetvédelmi előírásoknak:

- Zárt iszapkezelő tartályrendszer alkalmazása

A fúrási iszap és furadék tárolása, illetve kezelése a fúróberendezéshez tartozó felszíni, acélból készült, zárt tartályrendszerben történik. Ez megakadályozza, hogy az iszapból szennyező anyagok a talajba vagy a talajvízbe jussanak.

- Csapadékvíz kizárása

A fúrási időszak alatt biztosítani kell, hogy a csapadékvíz ne hígítsa fel és ne növelje meg az iszap térfogatát, ehhez szükség szerint ideiglenes fedést vagy vízelvezető rendszert alkalmaznak.

- A tárolt iszap állapotát és összetételét rendszeresen ellenőrizni kell (pH, nehézfémek, stb.)

A létesítés során a felszín alatti víztestek nem szennyeződhetnek.

Hulladékgazdálkodás

A munkagépek működtetése során keletkező veszélyes hulladékok várhatóan csak kis mennyiségben keletkeznek. Tárolása külön erre a célra rendszeresített hulladékgyűjtőben kell történnjen.

A létesítés során keletkező hulladékok környezetszennyezést kizáró módon történő gyűjtéséről, lehetőség szerint minél nagyobb arányú hasznosításáról, illetve ártalmatlanításáról gondoskodni kell.

A fúrás során keletkező bányászati és egyéb hulladékok szabályozott kezelése és elszállítása (veszélyes vagy inert hulladékként történő minősítés alapján) engedélyes szervezettel kell, hogy történnjen.

Zajterhelés csökkenése érdekében megvalósuló egyéb intézkedések

A szállítás csak a nappali időszakban végezhető.

Az építési munkák (útépítés, fúrási terület előkészítése, vezetéképítés) *a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról* szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM – EüM együttes rendelet 2. mellékletében előírt zajterhelési határértékek teljesülése érdekében megfelelő munkaszervezéssel, időkorlátozással, zajszegény gépek alkalmazásával, csak nappali időszakban végezhető.

A fúróberendezés üzemeltetése során folyamatos, éjjel-nappal történő munkavégzés szükséges.

A kivitelezés során az elérhető legjobb technológiát kell használni, melynek értelmében a lehető legkisebb zajkibocsátású munkagépeket kell alkalmazni.

A telepítési hely zajtól nem védendő környezetben helyezkedik el, intézkedésre nincs szükség.

Az útépítés, fúrási terület előkészítése, vezetéképítés során az alábbi intézkedéseket feltétlenül kell betartani:

- Éjszakai munkavégzés nem javasolt.
- Lehetőség szerint kerülni kell a kora reggeli, késő esti és a hétvégi munkavégzést.
- Az éjszakai időszakban be- és kiszállítás nem javasolt.
- A gépeket és/vagy gépelemeket zajvédelmi szigeteléssel és zajcsökkentő burkolattal kell ellátni, amennyiben a helyszín ennek kialakítását lehetővé teszi.
- A munkához optimalizált gépteljesítményt kell biztosítani.
- A munkagépek folyamatos karbantartásáról gondoskodni kell.

- A munkagépek feleslegesen nem üzemeltethetők.
- A zajosabb munkafázisokat lehetőség szerint a 08-17 óra közötti időszakra kell időzíteni.
- A munkavégzés során kerülni kell a fölösleges, effektív munkavégzéssel nem járó zajos tevékenységeket.
- A tehergépjárművek a lehető legrövidebb úton közelítsék meg és hagyják el az építési területet.
- Az anyagmozgatást végző járművek motorját a rakodás befejezésével le kell állítani, és a pakolást a lehető legrövidebb idő alatt kell elvégezni.

A kútfúrás során keletkező zajterhelés csökkentése kulcsfontosságú a környezet és az esetleges érzékeny receptorok (pl. természetvédelmi területek, vadállomány) védelme érdekében. Az alábbi zajcsökkentő intézkedések alkalmazása javasolt a létesítés (fúrás) szakaszában:

- olyan modern, zajcsökkentett fúróberendezések és gépek alkalmazása, amelyek megfelelnek az EU zajkibocsátási előírásainak,
- a beszállítási útvonalakon korlátozni kell a nehézgépjárművek sebességét, valamint kerülni kell a motorjáratás felesleges működtetését (pl. várakozás közben).

A 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése alapján a környezeti zajt okozó építési tevékenységekre vonatkozó, a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 2. sz. mellékletében előírt határértékek betartása alóli felmentést kérhet a kivitelező egyes építési időszakokra, ha a zajkibocsátás műszaki vagy munkaszervezési megoldással határértékre nem csökkenthető.

Felmentés kérésére nincs szükség.

Tájvédelmi javaslatok

Felvonulási útvonalak megfelelő kialakítása: A felvonulási útvonalakat úgy kell megtervezni, hogy a természeti és táji értékek ne sérüljenek maradandó (tartós) és visszafordíthatatlan módon. Natura 2000 területeken és egyéb természetvédelmi területen anyagnyerő hely és depónia nem jelölhető ki. Ezek pontos megtervezése és kijelölése a kivitelezési fázishoz szükséges, részletesebb, pontosabb műszaki adatok, technológiák ismeretében válik lehetővé.

Rehabilitáció: Figyelmet szükséges fordítani a létesítmények kivitelezését követően visszamaradó rombolt felületek rehabilitálására (felvonulási területek, szállítási útvonalak). A kivitelezés során hátramaradó rombolt felszíneket minél hamarabb rehabilitálni kell. Továbbá figyelmet szükséges fordítani ezeken a területeken a kivitelezést követően elvégzett tereprendezés és növénytelepítés elvégzése utáni 3-5 éven keresztül a rehabilitált terület, illetve az azon megjelenő növényállomány utógondozására (elsősorban a megjelenő gyom- és invazív fajok kézi úton történő irtására).

Építés alatt fás szárú növények védelme: A környező fás területek megléte miatt az építés során a környező, potenciálisan érintett fák védelme érdekében az „MSZ 12024 – Fák védelme építési területen” szabvány alkalmazása javasolt.

2.7.1.3. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában

A beruházás területén megjelenő új elemek (vezetékek) a legmagasabb műszaki színvonalon valósulnak meg.

A legfontosabb energia- és anyaghatékonysági intézkedések:

- Az üzemelés idején keletkező hulladékokat megfelelő engedéllyel rendelkező szervezetnek adják át ártalmatlanítás céljából.
- A technológiai folyamatok és a veszélyes hulladékok gyűjtése során a környezetszennyezés/károsítás lehetőségét is ki kell zárni. A tevékenység során keletkező veszélyes hulladékok gyűjtését, kezelését a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. Rendeletben meghatározottak szerint kell végezni.
- A rendszeres karbantartás és az üzemi paraméterek (nyomás, hőmérséklet, metanol adagolás) folyamatos nyomon követése révén csökkenthető az energiafelhasználás és minimalizálható a veszteség. A metanol adagolása optimalizált ütemezéssel történik, figyelembe véve a hőmérsékleti viszonyokat és az aktuális igényeket, elkerülve ezzel a túladagolást és a felesleges anyaghasználatot.
- A csővezetékek állapotának nyomáspróbákkal és tisztító piggel történő fenntartása nemcsak a biztonságot növeli, hanem az áramlási ellenállás csökkentésével energiahatékonyságot is biztosít.
- Az üzemelési folyamat során előnyben kell részesíteni a korszerű, alacsony energiaigényű, vagy automata vezérlésű berendezések alkalmazását. A világítási és kommunikációs rendszerek esetében lehetőség szerint energiatakarékos LED-es technológiát és napelemes kiegészítést kell alkalmazni.

Biztonsági intézkedések

- A berendezések üzemelése során fontos figyelembe venni az üzembiztonsági szempontokat. A magas szintű üzembiztonság és üzemeltetési biztonság biztosítása érdekében a létesítmény biztonsági szempontból figyelmet érdemlő részein védőrendszereket szükséges felszerelni. Ezeknek a rendszereknek a célja a telephely környezetére potenciálisan negatív kihatással járó üzemzavarok és balesetek megakadályozása, amennyiben ez lehetséges, illetve az üzemzavarok és balesetek ilyen hatásainak mérséklése.
- A gépészeti berendezéseket olyan műszaki állapotban kell tartani, mellyel kizárható a környezetszennyezés (túlzott zaj, olajfolyás stb.).
- A gázkitermelő rendszer folyamatos karbantartása és ellenőrzése kulcsfontosságú az üzemzavarok és környezetterhelések megelőzése érdekében.
- A szivárgásjelző rendszerek alkalmazása és a vezetékek rendszeres nyomáspróbája hozzájárul a környezeti kockázatok minimalizálásához.
- A kútkörzetben csőtörés-biztosítóval, hozamszabályozóval és automatizált elzáró szerelvényekkel ellátott biztonságtechnikai rendszer működik, amely képes gyorsan reagálni a hirtelen nyomásesésre vagy nyomásnövekedésre.
- A kútfejen és a vezetékekben elhelyezett nyomás- és hőmérséklet-érzékelők lehetővé teszik a működési rendellenességek azonnali detektálását és az automatizált leállítást.
- A kútkörzetet kerítéssel, fizikai akadályokkal és figyelmeztető táblákkal kell ellátni az illetéktelen hozzáférés megakadályozására.

- Havária-terv és veszélyhelyzeti eljárásrend készítendő, mely tartalmazza a szivárgások, tüzesetek vagy más rendkívüli események esetén követendő lépéseket, ideértve az értesítési láncot és a beavatkozási protokollokat is.

Földtani közeg védelme érdekében teendő intézkedések:

A vezetékek üzemelése földtani közeg védelmi szempontból üzemi körülmények között jelentős hatást nem vált ki. A vezetékek üzemeltetése során kizárólag havária esetében léphet fel földtani közeg szennyezés a karbantartást végző gépek esetleges meghibásodása esetén fordulhat elő, amikor üzemanyag, kenőanyag folyhat el. Ennek káros hatásai felitató anyag alkalmazásával minimálisra mérsékelhető.

A szénhidrogéneket/metanolt szállító vezetékek az anyagok szennyezőanyag-tartalma miatt a talajban és a földtani közegben oxigénhiányos, ill. toxikus állapotot idézhet elő. Az oxigénhiány és toxikus elemek jelenléte a földtani közegben a mikroorganizmusok összetételének megváltozását okozhatja, ami a földtani közeg öntisztuló képességét rontja.

A vezetékek esetén fontos a nyomáspróbák és szivárgási tesztek elvégzése az üzembe helyezés előtt, valamint a rendszeres karbantartás és ellenőrzés az üzemeltetés során. A vezetékek teljes nyomáspróbájának elvégzése javasolt az üzembe helyezés előtt, hogy kiszűrjék a szivárgásokat.

A vezeték szivárgásának megelőzése érdekében számos tervezési, kivitelezési és üzemeltetési intézkedés alkalmazható:

- Szivárgás elkerülése érdekében a vezetékhálózat folyamatos felügyelete modern érzékelőkkel vagy manuális ellenőrzésekkel. Modern szivárgásjelző technológiák (pl. ultrahangos érzékelők, nyomásérzékelők) telepítése a vezetékek mentén.
- Fontos a rendszer maximális kapacitásának betartása, hogy elkerüljék a vezetékek deformációját vagy repedését, ezáltal az esetleges szivárgásokat.

Ezek az intézkedések biztosítják, hogy a szennyvízhálózat megfelelően működjön, minimalizálva a szivárgások és az azokból eredő környezeti károk kockázatát. A rendszeres ellenőrzés és karbantartás különösen fontos, hogy hosszú távon is megőrizze a hálózat integritását.

Szennyezések megelőzése érdekében javasolt intézkedések

- Az üzemelés és a karbantartások során keletkező hulladékokat megfelelő engedéllyel rendelkező szervezetnek adják át ártalmatlanítás céljából.
- A karbantartás során keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésére a területen munkahelyi gyűjtőhelyen kerül sor. Az egyes veszélyes hulladékot más veszélyes hulladékkal, nem veszélyes hulladékkal (pl. kommunális hulladék), vagy bármilyen más anyaggal keverni tilos. A hulladékok gyűjtése, tárolása csak feliratozott, hulladék azonosítóval ellátott göngyölegben patentzáras fémhordóban vagy IBC tartályban történik.
- A veszélyes hulladékokat minden esetben kármentő tálcákon helyezik el.
- A hulladék tároló helyiség a 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján kerül kialakításra a hulladék kémiai hatásainak ellenálló teherbíró padozattal és kármentő aljzattal.
- A tervezett tevékenység során a hulladék szelektíven, zárt edényzetbe történik.
- Fényszennyezés elkerülését szolgáló szabályozás:

- állandó kültéri világítást csak a közlekedés biztonsága érdekében, valamint járdák és parkolók esetében lehet használni,
- tartós kültéri megvilágításhoz csak teljesen ernyőzött síkburás világítóeszközöket lehet használni,
- csak meleg fényű lámpák alkalmazása javasolt, a lámpatestekben alkalmazott fényforrás sárgás fényű, meleg színhőmérsékletű legyen,
- mozgásérzékelővel bekapcsoló lámpa alkalmazható.

Baleset-megelőzés, közegészségügy

Káresemény esetén (berendezés meghibásodása) a munkavédelmi megbízottat kell értesíteni, aki megállapítja, hogy az adott káresemény elhárításához milyen védőeszközt kell használni. Védőfelszerelés lehet indokolt esetben: védőszemüveg, védőálarc, védőkesztyű, védőruha, speciális védő lábbeli.

Az üzemszerű állapottól való bármely eltérés esetén a környezetterhelés elleni intézkedéseket azonnal meg kell tenni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályt és illetékes Vízügyi Hatóságot.

Amennyiben a tevékenység során káresemény következik be, a következők szerint kell eljárni.

- Az észlelt káreseményt, annak nagyságától függően azonnal jelenteni kell a telephely üzemeltetőjének és a környezetvédelmi vezetőnek, aki megteszi a szükséges lépéseket.
- Fel kell mérni a bekövetkezett kár mértékét és a veszélyeztetés mértékét, majd meg kell kezdeni a kármentesítést.
- Amennyiben az üzemeltető vagy a környezetvédelmi vezető úgy ítéli meg külső környezetvédelmi szakcéget kell bevonni a mentesítési munkálatokba, egyéb esetben a mentesítést a védekezési tevékenységet irányító személy irányításával a tevékenységbe bevonandó személyek megkezdhetik.
- A keletkezett káreseményt ki kell vizsgálni, jegyzőkönyvet kell róla készíteni és intézkedni, hogy a jövőben ne fordulhasson elő.

2.7.1.4. Felhagyás szakaszában

A felhagyás során fellépő hatótényezők megegyeznek a létesítési szakaszban bemutatottakkal, így a tervezett intézkedések is megegyeznek azokkal.

2.7.2. Javasolt természetvédelmi intézkedések

2.7.2.1. A kivitelezés előttre vonatkozó javaslat

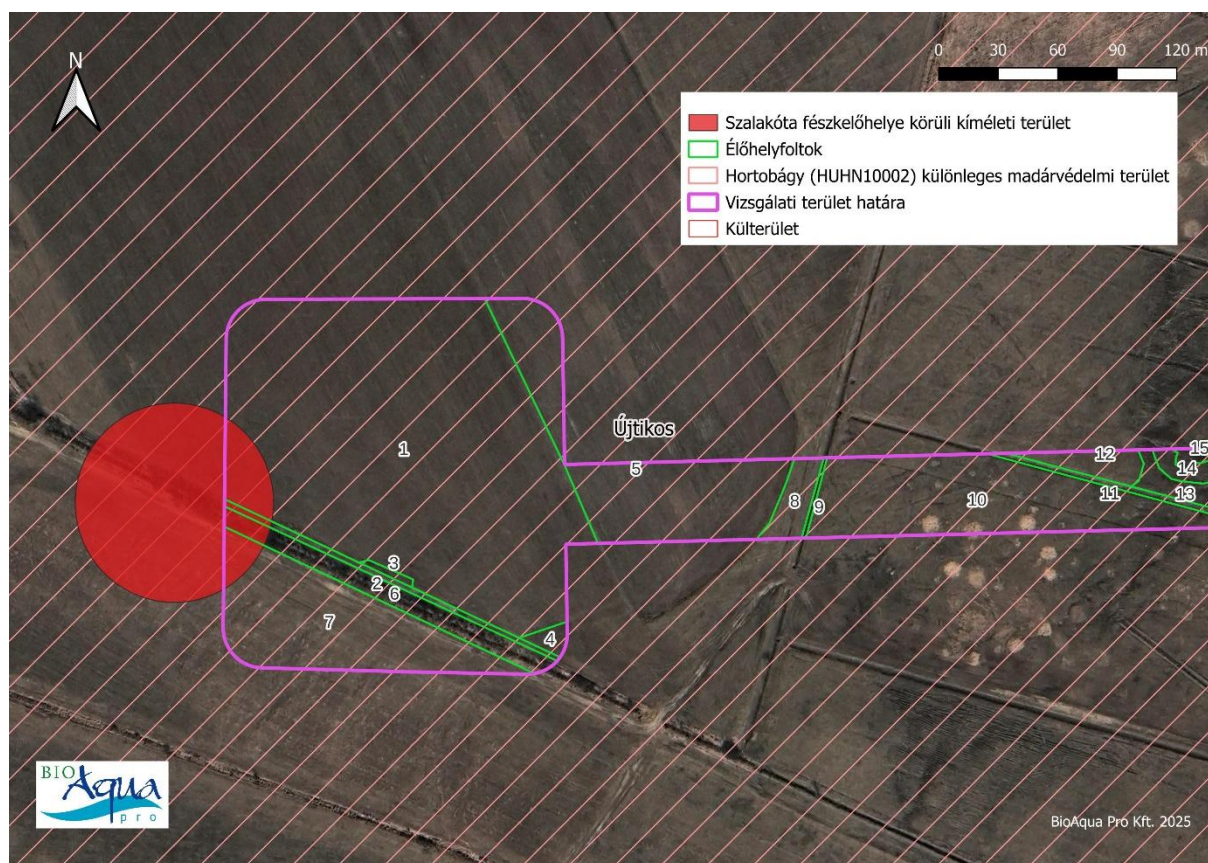
Amennyiben a kivitelezés nem történik meg 2025-ben, akkor javasoljuk a tervezett kivitelezés évét megelőző év december 1. és a beruházás évének március 1. közötti időintervallumában a tervezett kivitelezés 400 m-es körzetében található, jelenleg használaton kívüli rétisas (*Haliaeetus albicilla*)-fészkek akár többszöri – zavarásmentes – megfigyelését, visszaellenőrzését annak érdekében, hogy a tervezett kivitelezési munkálatoknak ne legyen hatása az érintett pár költési sikerére. Amennyiben nem válik nyilvánvalóvá fészkelés az érintett fészkekben, akkor a tervezett munkálatok az eredeti ütemezésnek megfelelően folytathatók. Amennyiben fészkelés ténye nyer megállapítást, akkor „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által javasolt intézkedések” c. fejezetben jelzetteknek

megfelelően javasolt módosítani a kivitelezési munkálatok tervezett időintervallumát a szükségtelen zavarás elkerülése érdekében.

2.7.2.2. Javasolt területi korlátozás

A természetvédelmi kezelő (HNPI) ajánlásával összhangban az alábbi ábrán jelzetteknek megfelelően a szalakóta (*Coracias garrulus*) potenciális fészkelőhely 50 m-es körzetében (az 811438, 286800; 811441, 286809; 811347, 286841; 811352, 286850 EOV koordináták által lehatárolt területen) nem javasolt fakitermelés folytatása, valamint április 15. – augusztus 15. között javasoljuk a hosszabb ideig (pár percnél tovább) tartó munkavégzés és tartózkodás, deponálás, gépjárművel való megállás, parkolás mellőzését.

Indoklás: A természetvédelmi kezelőtől kapott biotikai adatok alapján a gázkút építése által érintett terület közelében 2017-ben a fokozottan védett és közösségi jelentőségű, valamint a beruházás által érintett Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi területen jelölő szalakóta (*Coracias garrulus*) fészkel. A HNPI tájékoztatás és javaslat (HNPI-01564-1/2025) alapján a fenti javaslat került megfogalmazásra.

6. ábra A fokozottan védett szalakóta (*Coracias garrulus*) potenciális fészkelőhelye körüli javasolt kíméleti terület

2.7.2.3. Növényzet eltávolításra vonatkozó javaslatok

Javasoljuk, hogy a területelőkészítő fa- és cserjeirtási munkálatokat a madarak általános fészkelési időszakán kívül, azaz augusztus 15. – március 15. között végezzék el.

Indoklás: A javaslattal elkerülhető az érintett fás-cserjés élőhelyeken fészkelő fajok fészkealjainak sérülése és közvetlen pusztulása. A fészkelési és fiókanevelési időszakon kívül az érintett fajok vagy nem tartózkodnak a területen (pl. telelési időszakban telelőterületükön

tartózkodnak), vagy pedig vagilis (röpképes) egyedekként figyelhetők meg (pl. vonulás, telelés, vagy fészkelés utáni kóborlás időszakában), melyek képesek a zavaró hatásokra elkerülő magatartással reagálni.

2.7.2.4. Földmunkákra, munkaárkokra és gödrökre, depóniákra vonatkozó javaslatok

Javasoljuk, hogy a területelőkészítő földmunkákat a Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi területet érintő szakaszokon (EOV 811419, 286754; 811416, 286904; 811434, 286923; 811567, 286927; 811588, 286845; 812511, 286893; 812531, 286855; 811590, 286805; 811592, 286759; 811572, 286739; 811436, 286739), valamint a különleges madárvédelmi területen kívüli területeken az élőhelytérképen 44. foltzámmal jelölt kaszáló (Újtikos, Nagy-Borockás) területén (EOV 812996, 286919; 813040, 286882; 813304, 286896; 813262, 286933) a potenciálisan érintett madarak általános fészkelési időszakán kívül, azaz augusztus 1. – március 15. között végezzék el.

Indoklás: A javaslattal elkerülhető az érintett területeken a talajon fészkelő fajok fészkealjainak sérülése és közvetlen pusztulása. A fészkelési és fiókanevelési időszakon kívül az érintett fajok vagy nem tartózkodnak a területen (pl. telelési időszakban telelőterületükön tartózkodnak), vagy pedig vagilis (röpképes) egyedekként figyelhetők meg (pl. vonulás, telelés, vagy fészkelés utáni kóborlás időszakában), melyek képesek a zavaró hatásokra elkerülő magatartással reagálni.

Javasoljuk, hogy a munkaárkok és munkagödrök nyitva állásának időszakát a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen lehetőség szerint október 15. – március 15. közötti időtartamra korlátozzák. Amennyiben ez nem megvalósítható (azaz március 15. – október 15. közötti munkaárkok és munkagödör nyitása esetén) javasoljuk a kiásott munkaárkokat, munkagödröket a műszaki és technológiai lehetőségek szerint a lehető leggyorsabban temessék vissza; a munkaárkok és munkagödrök betemetése előtt kíméletes módon gyűjtsék össze az ezekben behullott élőlényeket, és szállítsák őket zavarásmentes területre.

Indoklás: A kétéltűek és a hüllők téli nyugalmi időszaka során anyagcserefolyamataik lelassulnak és gyakorlatilag nem végeznek helyváltoztató mozgást a munkaárkok nyitva állására javasolt őszi-téli időszakban (október 15. – március 15. között), így ebben az időszakban nem tudnak a munkaárkok csapdájába esni. A kétéltű- és hüllőfajok aktív időszakában (március 15. – október 15. között) egyéb módszerekkel, beavatkozásokkal javasolt biztosítani, hogy a kétéltű- és hüllő egyedek munkaárkokba kerülésekor a menekülésük biztosított legyen.

Javasolt a vezeték nyomvonalak mentén a lehető legkisebb szélességű munkaárkok kialakítása a teljes beruházási területen, különösen pedig a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen található „1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű, az érintett Natura 2000 területen jelölő élőhely által érintett területen (lásd 14. folt az élőhelytérképen; EOV: 811686, 286810; 811704, 286851; 812434, 286890; 812453, 286851), valamint az említett Natura 2000 területen kívül eső, kaszálóként hasznosított mocsárrét (lásd 44. folt az élőhelytérképen; EOV: 812996, 286919; 813040, 286882; 813304, 286896; 813262, 286933), mint a „6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétjei” közösségi jelentőségű élőhelynek megfeleltethető élőhelyen.

Javasoljuk, hogy a munkaárkok betemetése után gondoskodjanak annak térszintbe simításáról is. Javasoljuk, hogy a kivitelezést követően a vezeték fektetése által érintett területen a tevékenység során bolygatott és kialakított felszíneken az inváziós és allergén növényfajok megjelenését, megtelepedését, terjedését lehetőség szerint megakadályozni: a megvalósítás során bolygatott

felszíneket legkésőbb a kivitelezés befejező időszakában helyreállítani; a bolygatott és a kialakított felszíneken az inváziós és allergén növényfajok megjelenését – az adott terület jellegéhez, művelési ágához igazodóan – okszerű szántóföldi műveléssel vagy kaszálással, fűnyírással akadályozni. Javasoljuk, hogy az üzemelés elején az élőhelytérkép 44. foltján (EOV: 812996, 286919; 813040, 286882; 813304, 286896; 813262, 286933) a jelenleginél többszöri – száraz időszakban végzett – kaszálással gátolják meg az inváziós és gyomnövényzet terjedését.

Indoklás: A fenti javaslatok célja, hogy a kiemelhető természetvédelmi értéket képviselő élőhelyek érintettsége minél kisebb legyen. Cél továbbá, hogy a „1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű élőhelynek megfeleltethető, alapvetően jó regenerációs potenciállal rendelkező cickóros szikes gyepek (ÁNÉR kód: F1b) és szikes rétek (ÁNÉR kód: F2) (BAGI ÉS MOLNÁR 2011, MOLNÁR et al. 2011) esetében a kívánt gyepeződés az üzemelés során minél előbb bekövetkezzen. Az említett szikes élőhelyekre jellemző vegetáció a keskeny nyomvonalak menti szikes gyepekről és rétekről 5-10 év alatt spontán regenerálódhat (DEÁK et al. 2015). A „6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétjei” élőhely (44. folt) regenerációs potenciálja megfelelő kezelés (kaszálás és megfelelő hidrológiai viszonyok) esetén jónak mondható (BOTTA-DUKÁT et al. 2011). A megfelelő hidrológiai viszonyok akkor biztosíthatók az érintett gypsávbán, ha a térszint nem magasabb a környező gyepterületeknél (térszintbe simítás). Az említett élőhelyen végzett területrendezés és kaszálás együttesen elősegítheti a közösségi jelentőségű élőhelykategória megőrzését, a kivitelezést követően a gyomosodás és az inváziós lágyszárú és fűszárú növényzet megtelepedése és terjedése miatt fellépő degradációs folyamatok lassulását.

Javasoljuk, hogy deponálási terület (deponált földanyag és egyéb az építéshez szükséges anyag elhelyezése), valamint gépjármű állomás a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen csak és kizárólag az Újtikos 0138/1 és 0138/2 hrsz-ú szántó művelési ágú, jelenleg is nagyüzemi szántóként használt ingatlanokon legyen.

Javasoljuk, hogy a kivitelezést követően a munkálatok során keletkezett fel nem használt anyagok a Natura 2000 területekről maradéktalanul elszállításra kerüljenek.

2.7.2.5. Megközelítésre vonatkozó javaslatok

Javasoljuk, hogy a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen található építési terület megközelítése a természetvédelmi kezelővel (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) egyeztetett módon, a 36 sz. főúttól kezdődően az Újtikos 0134, 0135 és 0139 hrsz által érintett földutakon keresztül történjen. A javasolt útvonaltól eltérni csak a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetést követően lehessen.

2.7.2.6. Éjszakai munkavégzésre, kivilágításra vonatkozó javaslatok

Javasoljuk, hogy az utépítés, fűrási terület előkészítése, vezetéképítés során ne legyen éjszakai munkavégzés a különleges madárvédelmi területen élő, fészkelő és átvonuló/pihenő/telelő madárközösség, valamint egyéb erre érzékeny élőlénycsoportok védelme érdekében.

Javasoljuk, hogy az üzemeltetés során kültéri világítás csak a közlekedés biztonsága érdekében, illetve élet- és vagyonvédelmi okból kerüljön használatra, a lehető legkisebb megvilágítási szint és időtartam alkalmazásával, törekedve annak lehetőség szerinti teljes elhagyására. Indokolt, tartós kültéri megvilágításhoz csak teljesen ernyőzött, síkburás világítóeszközöket javasolt használni, amelyeket olyan módon kell kialakítani és karbantartani, hogy fényük a vízszintes sík fölé közvetlenül ne vetülhessen. Javasolt minél alacsonyabb fénypontú megvilágítás alkalmazása (1-4 m).

Indokolt esetben kültéri megvilágításhoz csak teljesen ernyőzött, a horizont alá 3-4 fokkal takart, a talaj felé irányított síkburás lámpa alkalmazása javasolt oly módon, hogy az a horizont fölé ne világítson. Egyéb, ferde megvilágítás csak élet- és vagyonbiztonsági okokból, és csak mozgásérzékelős bekapcsolóval telepíthető. Kizárólag meleg fényű fényforrások kerüljenek alkalmazásra. A lámpatestekben alkalmazott fényforrás sárgás fényű, meleg színhőmérsékletű (legfeljebb névleges 2700 K) legyen, reflektorok, fényvetők, alkalmazása nem javasolt.

2.7.3. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által javasolt intézkedések

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levelében tájékoztatást adott és javaslatokat fogalmazott meg. A területileg illetékes természetvédelmi kezelő javaslatait módosítatlanul közöljük, hogy az eljárásban a hatóság mérlegelni tudja azokat, majd az idézés után szakértői értékelést adunk a felmerült témákban:

„A rendelkezésünkre álló információk alapján jelenleg a Hajdúnánás 0402 hrsz.-ú ingatlanon található fészket használják a rétisasok a projekt 1000 m-es zónájában, a többi sasfészekben idén nem történt költés/fiókanevelés.

A beruházás környékén előforduló fokozottan védett fajok költésének megóvása kapcsán az alábbi javaslatokat tesszük.

*Természetvédelmi szempontból javasoljuk, hogy a rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészkek 100 méteres sugarú védőzónában az év teljes időszakában teljes fahasználati tilalom, míg a szaporodási és utódnevelési időszakban, azaz december 1. és július 31. között a fészkek 400 méteres sugarú védőzónájában valamennyi gazdálkodási, erdőgazdálkodási (ápolások, kaszálások, vegyszerezés) tevékenységre vonatkozó tilalom elrendelését. Továbbá javasoljuk, hogy a faj előfordulási helyein a fakitermelések során fészekrakásra alkalmas, nagy koronájú fákat kell visszahagyni az erdőben. A védőzónában az állományok vertikális szerkezetét érintetlenül kell hagyni függetlenül arra, hogy azt a hullámtérben zömmel tájidegen fajok alkotják. Mindezek mellett figyelembe kell venni az erdőtervezés során a fészkek közelében lévő, a faj számára alkalmas középkorú erdők esetében a költésre alkalmas erdőállomány kialakításának szempontjait, azaz a vegyes fafaj és koreloszlás biztosítását, a száraló jellegű fakitermelést, öreg, költésre alkalmas fák meghagyását (pl. széles koronájú tölgy faegyedek).*

*Szalakóta (*Coracias garrulus*) lakott fészektől számított - 50 méteren belül a fakitermelésekre vonatkozóan az év teljes időszaka, - 100 méteren belül az egyéb erdőgazdálkodási tevékenységekre vonatkozóan április 15. és augusztus 15. közötti szaporodási és utódnevelési időszakban korlátozást javasolunk.*

A fészkek védőzónájában kerülni kell a munkavégzést, hosszabb ideig (pár percnél tovább) való tartózkodást, deponálást, gépjárművel való megállást, parkolást.”

A természetvédelmi kezelőt (HNPI) a jelen dokumentum tárgyát képező „Tiszavasvári IV szénhidrogén vezeték” és az „Újtikos szénhidrogén vezeték” ügyében együttesen kerestük meg biotikai adatszolgáltatás és véleményezés tárgykörében.

A „Tiszavasvári IV szénhidrogén vezeték” tárgyú projekt keretében külön EVD dokumentáció készült, amelyben a területileg illetékes természetvédelmi kezelő Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levelében adott tájékoztatását és javaslatait ismertettük és figyelembe vettük.

Jelen („Újtikos szénhidrogén vezeték” tárgyú) projekt keretében az EVD élővilágvédelmi tervfejezetét készítő – mérlegelve a területileg illetékes természetvédelmi kezelő Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levelében adott tájékoztatását és javaslatait –

készítette el az építés és üzemelés élővilágra kifejtett hatásainak értékelését, valamint a javasolt természetvédelmi célú intézkedéseket (mindkét téma külön fejezetben kifejtve található).

2.8. A tevékenység telepítéséhez, megvalósításához és felhagyásához szükséges kapcsolódó műveletek

A létesítés, üzemeltetés és felhagyás során a fő technológiai műveletek mellett olyan kapcsolódó tevékenységek is szükségesek, amelyek közvetve járulnak hozzá a tevékenység biztonságos, jogszabályi megfelelést biztosító lebonyolításához. Ezek közé tartoznak az infrastrukturális előkészületek, a munkaterületek biztosítása, a logisztikai szervezés, a dokumentációs kötelezettségek, valamint a helyreállítási, utógondozási műveletek.

2.8.1. Telepítés („létesítés”) szakasza

A létesítés idején a területen folytatott építőipari munkákból adódóan számíthatunk nagy számú hatótényező megjelenésére. A létesítés klasszikus értelemben vett építési beruházásnak minősül, mely a terület előkészítéséből (tereprendezés), a vezetékekfektetésből, kútkörzet kialakításából és az építési terület helyreállításából áll. A létesítéshez nagy számú munkagépre van szükség, melyek a tevékenységük során jelentős levegő- és talaj-igénybevételt okoznak, valamint jelentős zajhatással járnak.

A létesítés során az alábbi tevékenységekkel lehet számolni:

- építési anyagokat szállító járművek mozgása a munkaterületen,
- humuszcéteg eltávolítása, deponálása, majd visszaterítése,
- ároknyitás és a kitermelt anyag átmeneti tárolása,
- fűrótelep kialakítása, fűrés, béléscsővezetés, cementezés, lyukfej kiképzése, lyukbefejezés, kútkiképzés,
- vezetékek lefektetése, hegesztése, repedésvizsgálata, valamint a csatlakozások szigetelése, ezzel párhuzamosan kútkörzet kialakítása
- visszatöltés és tömörítés,
- tereprendezési munkák és – ahol szükséges – növénytelepítés.

A létesítési szakaszban a következő műveletek tekinthetők kapcsolódónak:

Felvonulási terület kialakítása, beleértve az ideiglenes tárolók, konténerek, gépjárműparkolók, szociális helyiségek és mobil WC-k telepítését. A kijelölt helyszíneket szilárd burkolattal vagy talajtakaró fóliával kell ellátni a földtani közeg szennyezésének megelőzése érdekében.

Felvonulási utak kialakítása, amelyek biztosítják az építőanyagok, gépek és berendezések biztonságos mozgását. A kijelölt nyomvonalakon a természeti környezet és a táj védelme érdekében csak ideiglenes, szükség esetén helyreállítható beavatkozások engedélyezettek.

A felvonulási út közutakról letérve már meglévő, zúzottkővel megerősített földút lesz.

Terület lehatárolása és vagyonvédelem, amely során a munkaterületet kerítéssel, figyelmeztető táblákkal kell ellátni. A balesetek elkerülése és az illetéktelen behatolás megelőzése érdekében a kritikus területeken 24 órás megfigyelés vagy beléptető rendszer is alkalmazható.

Kommunikációs és irányítási rendszer kiépítése: A kivitelezéshez szükséges kapcsolattartást, belső információáramlást biztosítani kell, különösen haváriahelyzet vagy időjárási események esetén.

Dokumentációs és naplózási rendszer: Az üzemanyag-felhasználás, karbantartások, káresemények, víz- és levegőmintavételek, valamint a környezetvédelmi ellenőrzések nyilvántartása kötelező, külön dokumentációs rendszerben.

Az építkezéshez használt munkagépek általában dízel üzeműek, melyek egyrészt nagy mennyiségű légszennyező anyagot juttatnak ki a levegőbe, másrészt jelentős zajt bocsátanak ki.

A terület előkészítése során jelentős mennyiségű talaj megmozgatására (humuszleszedés, alapozás, mélyépítés) kerül sor, mely kiporzást eredményez. A kiporzás során a levegőbe jutó szálló és ülepedő por a légáramlatokkal nagy területekre juthatnak el, és ezen területeken a légszennyezettségi határérték túllépését eredményezhetik.

A kútfúrás, mint speciális mélyépítési tevékenység külön figyelmet érdemel, mivel a fúrás során használt fúróiszap és visszatérő fúrófolyadék jelentős mennyiségű bányászati hulladékot képez, amelyet zárt, szigetelt rendszerben kell gyűjteni. A fúrási iszap és fúradék tárolása, illetve kezelése a fúróberendezéshez tartozó felszíni, acélból készült tartályrendszerben történik, és kezelésüket a hatályos hulladékgazdálkodási előírások szerint szükséges végezni. Az iszap–talaj érintkezés kizárása alapvető követelmény a földtani közeg és a talajvíz védelme érdekében.

A fúrás során felhasznált berendezések és segédüzemek (pl. iszapkeverő egységek, áramfejlesztők, nyomásfokozók) jelentős zaj- és rezgésterhelést okozhatnak.

A fúrótelep működése során keletkező egyéb hulladékok – így az olajos rongyok, csomagolóanyagok – szelektív gyűjtése és engedéllyel rendelkező kezelőhöz történő elszállítása kötelező.

A fúrás teljes időtartama alatt gondoskodni kell a technológiai egységek rendszeres műszaki ellenőrzéséről, különösen az üzemanyag-tárolók és csatlakozások tömítettségéről, hogy elkerülhető legyen az üzemanyag és kenőanyag földtani közegbe jutása.

A kútfúrás időszaka a telepítés legnagyobb környezeti terheléssel járó fázisa, ezért minden érintett környezeti elemre (levegő, talaj, víz, élővilág) kiterjedő megelőző intézkedéseket kell alkalmazni, és ezek hatékonyságát dokumentált módon követni.

2.8.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakasza

Az üzemelés során a következő hatótényezőkkel/munkafolyamatokkal kell számolni:

Fenntartás, állagmegőrzés: folyamatos, céltudatos, tervszerű és gazdaságos átfogó tevékenység, amelybe mindazok – az év és nap minden szakában folyamatosan végzendő – tevékenységek beletartoznak, amelyek az időjárástól függetlenül lehetővé teszik a biztonságos, zavartalan üzemelést és biztosítják a berendezések, épületek állagmegővását.

Az üzemelés során a következő tervezett tevékenységekből eredő hatásokkal számolhatunk:

- információszerzés, ellenőrzés,
- üzemi feltételek biztosítása (vezeték),
- felvonuló utak karbantartása, fenntartása
- vezetékek karbantartása,
- gépészeti berendezések folyamatos tervezett karbantartása, hibaelhárítási feladatok.

A normál üzemi állapotban a tevékenységhez kapcsolódóan az alábbi műveletek szükségesek:

- Távfelügyeleti rendszer működtetése, melynek része lehet a vezeték nyomás- és hőmérséklet-érzékelőinek kiolvasása, metanol-adagolás nyomon követése, valamint a szivárgás- vagy

meghibásodásjelző rendszerek kezelése. A rendszer részei lehetnek telepített adatgyűjtők és/vagy távoli eléréssel rendelkező szoftveres irányítópontok.

- Hozzáférési útvonalak fenntartása: A karbantartó járművek számára biztosítani kell a folyamatos hozzáférést, beleértve az utak téli karbantartását, fagymentesítést, hóeltakarítást is.
- Időszakos bejárások, ellenőrzések végrehajtása, vezetékszakaszok mentén. Ezen ellenőrzések célja az állapotfelmérés, karbantartási igény azonosítása, esetleges beavatkozások előkészítése.
- Hulladékkezelési és naplózási kötelezettségek: A karbantartás során keletkező veszélyes és nem veszélyes hulladékok gyűjtéséről, szállításáról és ártalmatlanításáról nyilvántartást kell vezetni a hatályos jogszabályok szerint (225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet).

2.8.3. Felhagyás

A felhagyás esetén, amennyiben a tevékenységet megszüntetik, vagy a tevékenységet megváltoztatják az állapotfelmérést el kell végezni. Meg kell határozni a keletkezett károk és károsodások mértékét. Az esetlegesen keletkezett károk felszámolására kárelhárítási és rekultivációs programot kell készíteni, mely alapján a károkat meg kell szüntetni, a helyreállítást el kell végezni. A felhagyás után törekedni kell a természetes környezeti állapot elérésére.

A felhagyási folyamat az alábbi elemekből áll:

- Technológiai elemek bontása, elszállítása a területről
- Infrastruktúra visszabontása, tereprendezés
- Közművek bontása

Az ingatlanon az elektromos betáp kábelt ki kell bontani, a földkábel bekötést is meg kell szüntetni kábeleltávolítással oly módon, hogy kábelkeresővel a valós nyomvonalat fel kell tární. Az ingatlanon belüli egyéb közmű jellegű aknákat és csatornákat is el kell bontani.

- A hulladékok elszállítása

A bontásból származó törmelékek, hulladékok elszállításáról a bontást végző kivitelező gondoskodik. Az egyes törmelékeket külön-külön anyagonként kell a kijelölt hulladékudvarba szállítani.

A létesítmények felhagyásának (bontásának) hatásai megegyeznek az építés hatásaival.

A vezetékek és kapcsolódó létesítmények használaton kívül helyezése során az alábbi műveletek elvégzése szükséges:

- Felszámolási műveleti terv készítése, amely tartalmazza a bontási sorrendet, a keletkező hulladékok típusát és mennyiségét, az elszállítás és ártalmatlanítás módját.
- Műtárgyak visszabontása vagy lezárása: a vezetékek, aknák, műtárgyak eltávolítása, illetve amennyiben az eltávolítás nem indokolt, biztonságos tömedékelése szükséges.
- Talaj- és vízvizsgálatok lefolytatása, a hátramaradó környezeti állapot meghatározása céljából. A szennyezésmentesség igazolásához szükséges akkreditált laborvizsgálatok elvégzése, különös tekintettel a szénhidrogén-származékokra és nehézfémekre.
- Terület helyreállítása: a felvonulási területek, közlekedési nyomvonalak és depóniák rekultivációja, szükség szerint gyepesítés, cserje- vagy facsemete-telepítés. A természetvédelmi szempontok szerint javasolt az eredeti élőhelyi adottságok helyreállítása.

- Utógondozási időszak kijelölése (javasolt 1–3 év), mely során figyelemmel kell kísérni a helyreállított területeken jelentkező talajmozgásokat, gyomosodást, invazív fajok megjelenését és ezek szükség szerinti kezelését.

2.9. Magyarországon új, külföldön már alkalmazott technológia bevezetése esetében külföldi referencia

Nem releváns.

Magyarországon új, külföldön már alkalmazott technológia bevezetése esetében külföldi referencia.

2.10. A korábbi fejezetekben bemutatott adatok bizonytalansága, rendelkezésre állása, megadva azt, hogy a tervezés mely későbbi szakaszában és milyen információk ismeretében lehet azokat pontosítani

A dokumentumban bemutatott adatok a jelenlegi tervezési fázisban rendelkezésre álló ismeretekre, a megvalósítani tervezett technológiák műszaki paramétereire, valamint a környezetre vonatkozó hivatalos adatbázisok, korábbi hatósági engedélyek, és helyszíni vizsgálatok eredményeire épülnek.

A tervezés jelen szakaszában a technológiai megoldások, a nyomvonalvezetés, valamint az üzemeltetés műszaki jellemzői véglegesítettnek tekinthetők.

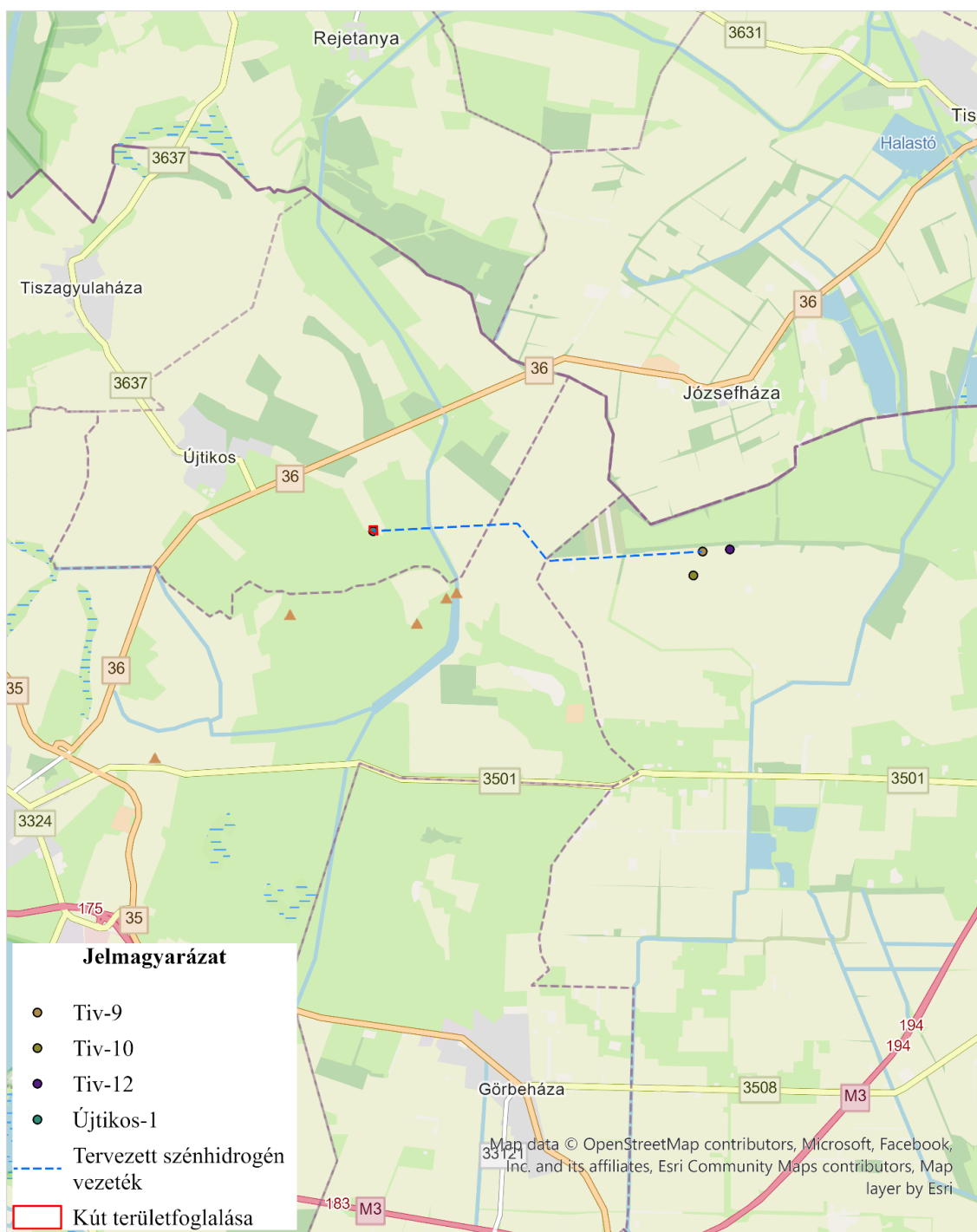
Az esetleges bizonytalanságok elsősorban a kivitelezés során alkalmazott konkrét munkagépek típusához, a beszállítási útvonalak pontosításához, illetve a helyszíni környezeti állapot kis léptékű változásaihoz kapcsolódhatnak (pl. talajnedvesség, időszakos vízfolyások, vegetációs viszonyok).

Ezen adatok pontosítása és véglegesítése jellemzően a kiviteli tervdokumentáció elkészítésének fázisában történik meg, illetve a kivitelezést megelőző helyszíni bejárások és munkaterület-átadások során végzett feltárások, terepi műszaki egyeztetések során válik lehetővé.

A környezeti hatásokkal kapcsolatos előrejelzések becsléseinél alkalmazott módszerek (pl. hatótényező-elemzés, kockázatbecslés) a szakterületi gyakorlatban elfogadott és széles körben alkalmazott modellekre és szakirodalmi háttérre épülnek, így a dokumentumban szereplő adatok megfelelő alapot nyújtanak a további tervezési és engedélyezési lépésekhez.

2.11. A telepítési hely lehatárolása térképen, megjelölve a telepítési hely szomszédságában meglévő vagy – a településrendezési tervekben szereplő – tervezett terület-felhasználási módokat

A következő ábrákon látható a telepítési hely környezete. Az ábrák méretarányosak.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

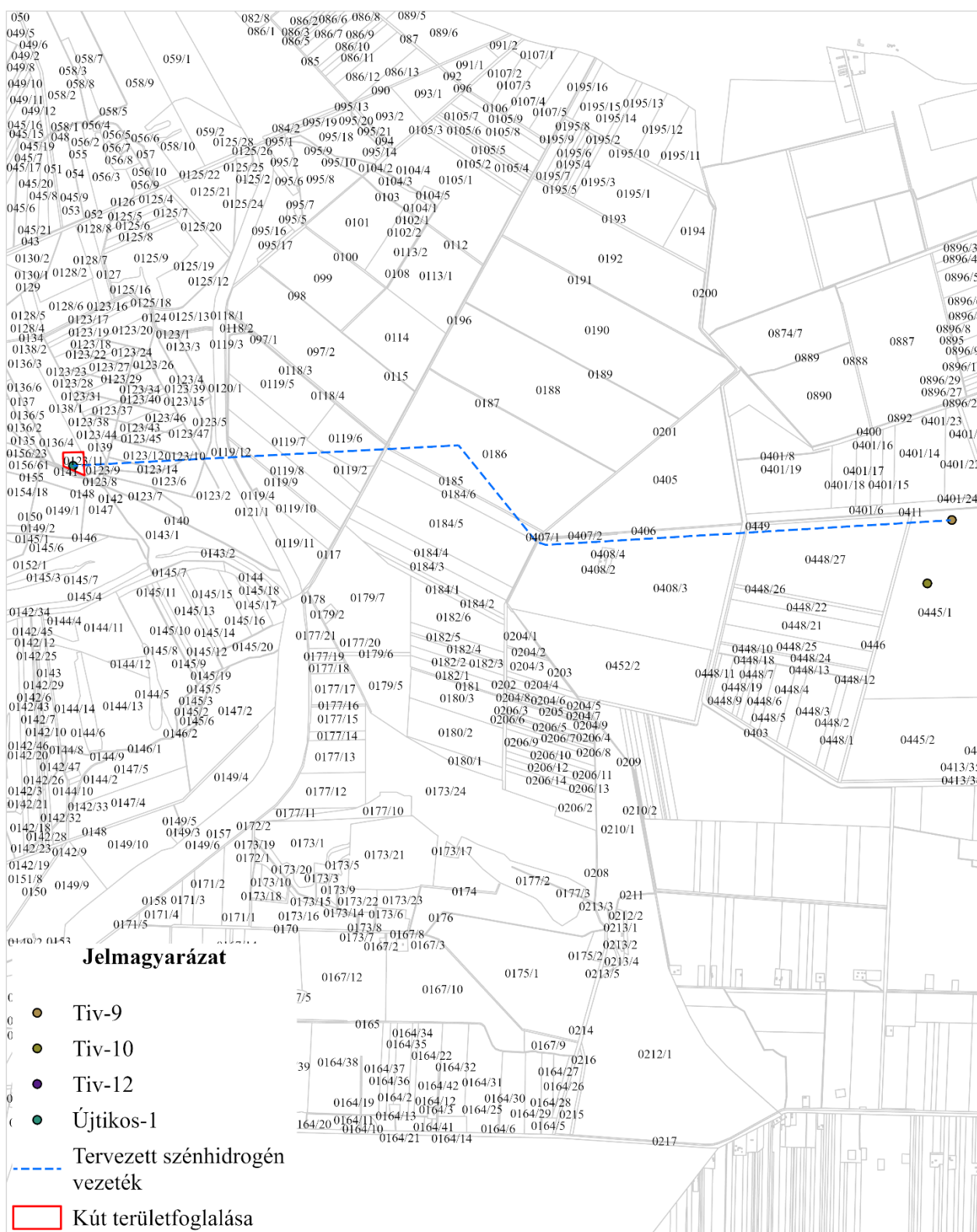

A beruházás átnézetes térképe (OpenStreetMap)

Méretarány: 1:100 000

7. ábra A beruházás átnézetes térképe (OpenStreetMAP)

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

A beruházás átnézetes térképe (helyrajzi számos)

Méretarány: 1:37 500

8. ábra A beruházás átnézetes térképe (helyrajzi számos) Forrás: e-közmű

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

A beruházás átnézetes térképe - kútkörzet

Méretarány: 1:20 000

9. ábra A beruházás átnézetes térképe - kútkörzet (légifotó – World Imagery adatbázis alapján)

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

A beruházás átnézetes térképe - vezeték

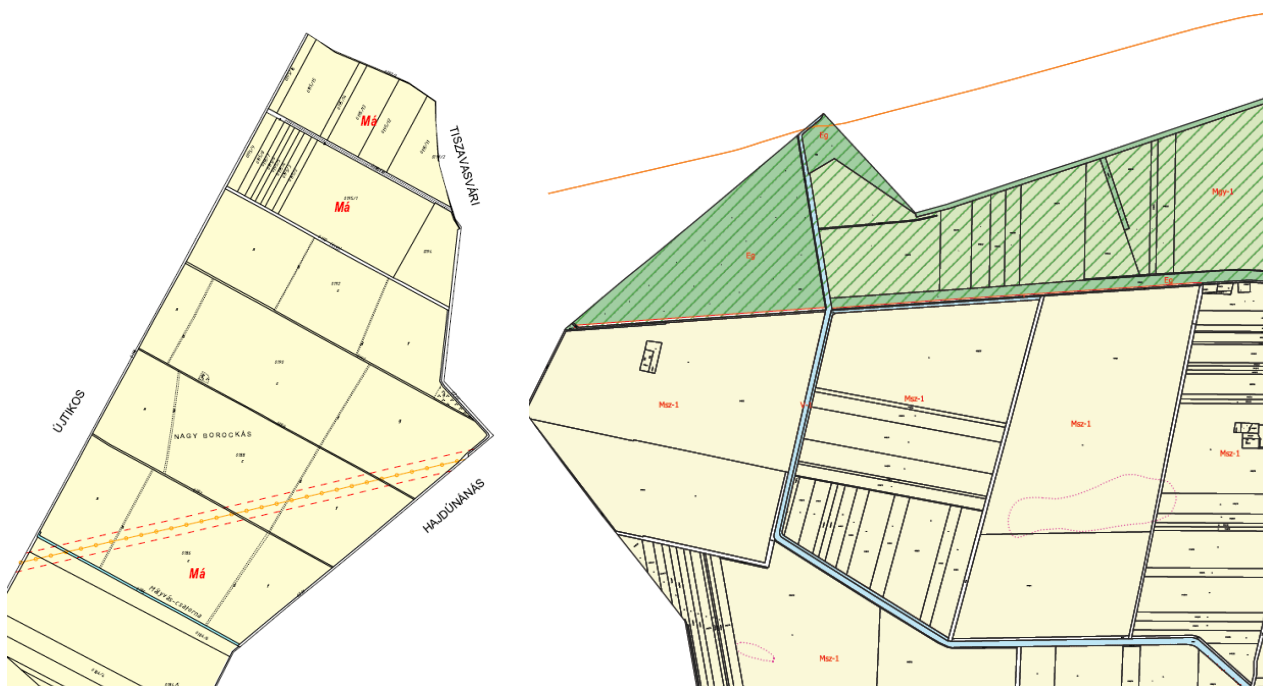
Méretarány: 1:36 000

10. ábra A beruházás átnézetes térképe - vezeték (légifotó – World Imagery adatbázis alapján)

2.12. A tevékenység megvalósítása szükségessé teszi-e területrendezési tervek vagy a településrendezési tervek módosítását

A tervezett beruházás érinti Újtikos, Polgár és Hajdúnánás közigazgatási területét.

11. ábra Polgár (balra) és Hajdúnánás (jobbra) településrendezési terve – részlet (Forrás: <https://or.njt.hu/>)

Mindhárom érintett településen mezőgazdasági területeken halad a vezeték vízgazdálkodási területet érintve.

A fenti önkormányzati rendelet alapján a tárgyi besorolású területekre az alábbi előírások vonatkoznak.

Hajdúnánás

Hajdúnánás Városi Önkormányzat Polgármesterének 32/2020 (XII.18.) önkormányzati rendelete

Hajdúnánás Város Helyi Építési Szabályzatáról

Hatályos: 2024. 04. 30

Besorolás: Többségében szántó művelésű terület - Msz

66. Msz-1 övezet - Többségében Szántó művelésű mezőgazdasági terület

69.§ (1) Az övezetbe a mezőgazdasági területek azon- viszonylag egybefüggő részei tartoznak, ahol a szántó művelésű területek meghatározó arányban találhatók, ezért főként a szántóföldi művelés jelenti a fő gazdálkodási tevékenységet.

(2) Az övezetben a növénytermesztés és az állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás építményei, valamint, ha azt a hatósági előírások az ott folytatott tevékenység védőtávolság igénye miatt egyébként nem tiltják meg, a tulajdonos, vagy az ott dolgozók részére lakóépület helyezhető el, ahol az elhelyezésre kerülő lakóépület által elfoglalt terület nem haladhatja meg, a beépíthető terület felét.

(3) Épületek legalább 3 ha (30.000 m²) területen helyezhetők el tömbösítetten, 3% beépíthetőség mellett, melyből lakóépület 1,5% beépíthetőséggel építhető, mely szabály alól kivételt képeznek a művelésből kivett területek, az alábbiak szerint:

a) A legalább 2000 m²-t meghaladó, de 10000 m² területet el nem érő művelésből kivett terület a telekterület legfeljebb 10% mértékben építhető be. Ahol mezőgazdasági, (gazdálkodási) tevékenységet folytatnak, ott a tulajdonos, vagy a használó számára szolgáló lakóépület a 6000 m²-t meg nem haladó területű ingatlanon is elhelyezhető és

b) Az 1 hektárt meghaladó terület nagyságú művelésből kivett terület a birtokközpont alakítására vonatkozó lehetőség kihasználásával, e rendelet és az országos előírások figyelembevételével, vagy birtoktest hiányában a telekterület legfeljebb 10% mértékben építhető be.

72. V-1, V-2, V-3 -jelű övezet - Vízgazdálkodási területek

75.§ (1) A város igazgatási területén lévő, vízgazdálkodással összefüggő területek. A vízfolyások, csatornák medre, a vízművek, a halastavak és árvízvédelmi töltések területe.

a) **V-1** Vízgazdálkodási övezet – általános

b) **V-2** Vízgazdálkodási övezet – Keleti-főcsatorna, Hortobágy folyó és

c) **V-3** Vízgazdálkodási övezet - állóvizek

(2) V-1 -jelű övezetbe tartoznak, az általános vízgazdálkodási területek: a közcélú nyílt csatornák medre és partja, a vízbeszerzési területek (védett vízbázis) és védőterületeik (hidrogeológiai védőidom). Területükön – ha jogszabály másként nem rendelkezik - a közforgalmú vízi közlekedési építményeken túlmenően a vízkár-elhárítási, vízi sport és a sporthorgászás célját szolgáló közösségi építmények helyezhetők el az övezet legfeljebb 1 %-os beépíthetőségével.

Polgár

Polgár Város Önkormányzat Képviselő-testületének 1/2018(I.26.) önkormányzati rendelete

Polgár Város Helyi Építési Szabályzatáról És Szabályozási Tervéről

Hatályos: 2023. 10. 27

49. Általános mezőgazdasági, jellemzően szántó területek (Má) övezet

52. § (1) Az övezetbe a mezőgazdasági területek azon- viszonylag egybefüggő részei tartoznak, ahol a szántó művelésű területek meghatározó arányban találhatók, ezért főként a szántóföldi művelés jelenti a fő gazdálkodási tevékenységet.

(2) Az általános mezőgazdasági területen a növénytermesztés, az állattenyésztés és a halászat, továbbá az ezekkel kapcsolatos szolgáltatás, termékfeldolgozás, tárolás építményei, valamint a mezőgazdasági termékek értékesítését helyben fogyasztását szolgáló építmények és lakóépületek, létesíthetők. továbbá a 6.000 m² fölötti telekméret esetében lakóépület helyezhetők el.

(3) A telek megengedett legnagyobb beépíthetősége 3%. Az épületet a telekhatártól legalább az övezetben meghatározott homlokzatmagasság értékének, felét meghaladó távolságra kell elhelyezni, lakóépületeknél 4,5 m, gazdasági épületeknél 7,5 m megengedett legnagyobb homlokzatmagassággal, tömbösített formában.

(4) Terepszint alatti létesítmények elhelyezhetők.

Újtikos

Újtikos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2006. (VI. 9.) önkormányzati rendelete

Újtikos Község Helyi Építési Szabályzatáról

Hatályos: 2006. 06. 09

13.§ A mezőgazdasági terület

A terv mezőgazdasági területe a növénytermesztés, halászat és az állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás (a továbbiakban: mezőgazdasági termelés), illetőleg az ezekhez szükséges építmények elhelyezésére szolgál. A mezőgazdasági (Má-1, Má-2, Mko, Máe) övezetek területén tájgazdálkodási központok, birtokközpontok kizárólag csak a meglévő majorok és birtokközpontok területén belüli bővítéssel, azok területének növelése nélkül létesíthetők.

(1) Övezeti tagolódását a terv szerinti térbeli rendben kell alkalmazni az alábbiak szerint:

-a., Má-1 jelű, általános / védett, vagy védelemre tervezett korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület / övezetében építmény csak a HNP előzetes hozzájárulásával helyezhető el. Az övezetben a növénytermelés csak természetes és szerves műtrágyázással végezhető. Az állattartás is csak a táji-természeti környezet védelme biztosításával, a HNP-vel történő egyeztetés szerint folytatható.

-b., Má-2 jelű, általános mezőgazdasági / nem védett, védelemre nem tervezett terület / növénytermesztésre szolgáló övezetében jellemzően a többi mezőgazdasági övezetbe nem sorolt, természeti védelem alatt nem álló, és máshová nem sorolt mezőgazdasági területek tartoznak.

-c., Mkor jelű / korlátozott / gyeplélegrét művelési ágú területek övezetében a környezet- és tájvédelmi, továbbá vízügyi és ökológiai okokból nem beépíthető mezőgazdasági művelési ágú területek tartoznak. Az övezet területén elhelyezhetők:

1., a nyomvonal jellegű építmények és műtárgyaik (külön jogszabályok keretei között)

2., a köztárgyak

3., a honvédelmet és a belbiztonságot szolgáló műtárgyak.

-a., Máe jelű, általános / védett, vagy védelemre tervezett korlátozott funkciójú, (az országos szerkezeti terv által erdőgazdálkodási térségbe sorolt mezőgazdasági) terület. Övezetében építmény csak a HNP előzetes hozzájárulásával helyezhető el. A telek beépítettsége nem haladhatja meg a 0.5 %-ot, de maximum 300 m²-t. Az övezetben a növénytermelés csak természetes és szerves műtrágyázással végezhető. Az állattartás is csak a táji-természeti környezet védelme biztosításával, a HNP-vel történő egyeztetés szerint folytatható. 100000m²-nél kisebb területen építmény nem helyezhető el.

14.§ A vízgazdálkodási területek

(1) A terv vízgazdálkodással kapcsolatos területei a közcélú nyílt csatornák medre és partja, a jelentősebb árkok területe, a vízbeszerzési és kezelési területek, valamint ezek védművei tartoznak.

(2) A területen csak a vízkárelhárítást szolgáló, illetve a biztonsági létesítmények közül a vízrendezést kiszolgáló, az illetékes szakhatóság által engedélyezett építmények helyezhetők el.

A tervezett tevékenység a Kőolaj- és Földgázbányászati Biztonsági Szabályzatról szóló 16/2022. (I. 28.) SZTFH rendelet 2§ 24. pontja alá tartozik (Mezőbeni és mezők közötti csővezeték: kőolaj- és földgázbányászati célt szolgáló, termelő, besajtoló vagy gyűjtő csővezeték).

Ez alapján a létesítés nem tartozik a településrendezési tervek hatálya alá.

A településrendezési elemnek kizárólag csak szállítóvezeték és az elosztóvezeték minősül, a mezőbeni vezeték nem, emiatt a megvalósulásnak településrendezési akadálya nincs.

A fentiek alapján nem szükséges az érintett települések Helyi Építési Szabályzatának, valamint településrendezési tervének módosítása.

2.13. Összetartozó tevékenységek

A tervezett mezőbeni vezeték az FP-Út-1 jelű szénhidrogén kút termelvényét szállítja az Tiv-9 kút körzetében kialakított manipulációs csomópontba, ahonnan a Hajdúnánási Gázüzembe kerül majd elvezetésre.

A tevékenység a telepítési helyen vagy a szomszédos ingatlanon folytatott vagy tervezett azonos jellegű más tevékenységgel összeadódva nem éri el a tevékenységre a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 1. számú melléklet szerinti meghatározott küszöbértéket.

2.14. A vizekbe történő beavatkozással járó tevékenység társadalmi-gazdasági előnyeinek bemutatása, költség-haszon elemzés alapján

Nem releváns.

3. A SZÁMÍTÁSBA VETT VÁLTOZATOK ÖSSZEFÜGGÉSE OLYAN KORÁBBI, KÜLÖNÖSEN TERÜLET- VAGY TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI, ILLETVE RENDEZÉSI TERVEKKEL, INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSI DÖNTÉSEKKEL ÉS TERMÉSZETI ERŐFORRÁS FELHASZNÁLÁSI VAGY VÉDELMI KONCEPCIÓKKAL, AMELYEK BEFOLYÁSOLTÁK A TELEPÍTÉSI HELY ÉS A MEGVALÓSÍTÁSI MÓD KIVÁLASZTÁSÁT

A beruházás megvalósítása során számításba vett változatok elhelyezkedését és kialakítási módját jelentős mértékben meghatározta a már meglévő infrastrukturális hálózat, különösen a közeli szénhidrogén-kitermelő kutak és a délre található gázüzem közötti kapcsolat szükségessége. A tervezett vezetékek közvetlenül egy meglévő rendszerhez csatlakoznak, így a telepítési hely kijelölése műszaki, energetikai és gazdasági szempontból is adott volt.

Más alternatív telepítési hely vagy nyomvonal nem merült fel, mivel a helyi domborzati viszonyok, a csatlakozási pontok közelsége, valamint a lakott területek elkerülése egyértelműen meghatározta a lehetséges nyomvonalat. A kiválasztott megoldás célja volt a lakosságot érő környezeti terhelés minimalizálása is.

A beruházás területrendezési és jogi szempontból összhangban áll a helyi építési szabályzattal és a szabályozási tervvel, így az ingatlan-nyilvántartási besorolások módosítása nem szükséges. A vezeték létesítéséhez csupán szolgalmi jog bejegyzése válik szükségessé az érintett ingatlanokra. Az ingatlantulajdonos(ok) köteles(ek) túrni a közcélú vezeték elhelyezését és üzemeltetését, feltéve, hogy az az ingatlan rendeltetésszerű használatát nem akadályozza.

Az előzetes vizsgálat során figyelembe vett alternatív műszaki megoldások közül a jelenlegi változat választása nemcsak műszaki szempontból indokolt, hanem a legkedvezőbb beruházási és üzemeltetési költségek miatt is. A vezeték kiépítéséhez szükséges földmunkák és egyéb kivitelezési tevékenységek a terület adottságaihoz igazodnak.

Környezeti szempontból kiemelendő, hogy a tervezett tevékenység nem érint védett természeti területet, továbbá nem esik a Natura 2000 hálózat által kijelölt különleges természetmegőrzési vagy madárvédelmi területek hatókörébe.

A projekt illeszkedik Magyarország Nemzeti Energiastratégiájának és az Országos Területrendezési Tervnek azon célkitűzéseire, amelyek előtérbe helyezik a meglévő földtani erőforrások fenntartható, környezetkímélő és hatékony kiaknázását, különösen olyan térségekben, ahol a meglévő infrastruktúrához való csatlakozás lehetősége adott. A beruházás révén Magyarország energiaellátásának megbízhatósága nő, miközben a területhasználati konfliktusok minimalizálhatók. A természetes erőforrások használata – bár nem megújuló készletből történik – jól dokumentált földtani ismereteken, a műszaki biztonságot garantáló megoldásokon és a hatóságilag ellenőrzött működésen alapul. Mindezek figyelembevételével a beruházás nemcsak formai, hanem tartalmi szinten is illeszkedik a térségi fejlesztési célokhoz és a környezeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás elveire.

4. NYOMVONALAS LÉTESÍTMÉNYNÉL A TERVEZETT NYOMVONAL TOVÁBBVEZETÉSÉNEK ÉS TÁVLATI KIÉPÍTÉSÉNEK ISMERTETÉSE, ÉS A TOVÁBBVEZETÉS TERVEZÉSE SORÁN FIGYELEMBE VETT KÖRNYEZETI SZEMPONTOK, FELTÁRT KÖRNYEZETI HATÁSOK ÖSSZEGZÉSE

A jelen beruházás keretében kiépülő vezeték kizárólag az FP-Út-1 jelű kút/kútkörzet és a Tiv-9 kút körzetében kialakított manipulációs csomópont közötti kapcsolatot valósítja meg. A vezeték távlati továbbvezetése a Hajdúnánási Gázüzem irányába nem képezi a mostani beruházás részét, mivel arra vonatkozóan a korábbi tervezési és engedélyezési eljárások már lezárultak.

A jelen vizsgálat tárgyát képező nyomvonal tehát nem része egy jövőbeli, újabb fejlesztési szakasznak, hanem egy már meglévő és korábban jóváhagyott hálózati rendszerbe illeszkedik.

Ennek megfelelően a tervezett vezeték nyomvonala nem igényel módosítást, továbbépítésére a jelen engedélyezési eljárásban nincs szükség, így újabb távlati nyomvonal-változat vizsgálata nem indokolt. A kapcsolódó korábbi szakasz tervezése során a környezeti szempontokat már figyelembe vették, és jelen dokumentációban további, ezzel kapcsolatos hatás nem értelmezhető.

5. A SZÁMÍTÁSBA VETT VÁLTOZATOK KÖRNYEZETTERHELÉSE ÉS KÖRNYEZET-IGÉNYBEVÉTELE (HATÓTÉNYEZŐK) VÁRHATÓ MÉRTÉKÉNEK ELŐZETES BECSLÉSE A TEVÉKENYSÉG SZAKASZAIKÉNT [6. § (2) BEKEZDÉS] ELKÜLÖNÍTVE

314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 6§ (2) bekezdés az alábbiakat mondja ki:

„(2) A tevékenységnek az (1) bekezdés szerinti hatásai meghatározását a tevékenység egyes szakaszai – telepítés, megvalósítás, felhagyás – szerint megkülönböztetve kell elvégezni.”

A hatótényezők a környezeti változások okai, ezért megjelenítésükhöz a vizsgált tevékenységet olyan önálló részekre (komponensekre/projekt tevékenységekre) kell felbontani, amelyek valamely környezeti komponenst – beleértve a környezeti elemeket és a környezeti rendszereket, valamint a környezet definíciójába nem szereplő egyéb környezeti tényezőket pl.: zaj, rezgés, sugárzás – valamely környezeti állapotjellemzőjében, paraméterében változást idéznek elő.

5.1. Telepítés („létesítés”) szakaszában várható hatótényezők

A létesítés során az alábbi tevékenységekkel és emisszióval lehet számolni.

A létesítés során valamennyi munkafázisban éri terhelés a legfontosabb hatásviselőt, a levegőt.

A szállító járművek kipufogó gázaival terhelik a szállításokkal érintett útvonalak környezetének levegőjét. A szállításból adódó, a lakóterületeket érő többletterhelés ugyan kimutatható lesz, de számottevő levegőminőség romlás nem feltételezhető.

A beavatkozás során folytatott munkafolyamatok közül a terület előkészítés, a tereprendezési, műveletek jelentős porkibocsátással járhatnak. A porkibocsátás 3 frakcióra bontható. A felvert por üledő része tekintve, hogy annak hatása maximum néhány méter, nem fejt ki jelentős hatást. A felvert por szálló és lebegő frakciója kedvezőtlen meteorológiai körülmények között a kibocsátástól nagy távolságokra is eljuthat, azonban a hatás néhány 100 m lehet maximálisan; vagyis a hatás elviselhető hatású.

A beavatkozások során jelentős légszennyező anyag kibocsátással jár a munkaterületeken a mozgó munkagépek működése, a munkagépek kipufogógázuk számottevő koncentrációban tartalmaz nitrogén-oxidokat, kén-dioxidot, szénmonoxidot, kormot és szénhidrogéneket. A munkagépek kibocsátásainak meg kell felelnie az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendeletébe foglalt követelményeknek. E feltétel teljesülése esetén jelentős hatás nem várható. A munkagépek üzemeléséből eredő légszennyezés csak lokális jellegű.

Az építési munkák során sem a felszíni, sem a felszín alatti vizet nem érheti szennyezés.

A beavatkozások során használt munkagépek jelentős tömegűek, a használt láncfalpas vagy gumikerekes gépek rendszeres, huzamos idejű mozgása a területen talajok tömörödését, a talajszerkezet megváltozását, ezzel a talaj hő- és vízgazdálkodási tulajdonságainak módosulását (romlását) okozhatja.

A munkagépek tevékenységéből eredően a helyszínen veszélyes anyagokból származó szennyezés nem valószínű tekintettel a mai alkalmazott technológiákra.

A talajra esetlegesen szintetikus és/vagy ásványolaj kerülhet, mely az ott dolgozó erő- és munkagépek, valamint szállítójárművek hibás hidraulikus munkahengereiből, és tömítéshibáiból származhat. Ennek előfordulása csak kis volumenű lehet. Ebben az esetben azonnali kárelhárítással meg kell akadályozni a terjedést. A munkagépek esetleges szervízélése a munkaterületen nem történik, az csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő telephelyen történhet. A járművek

üzemanyaggal való feltöltése üzemanyagtöltő állomáson, a munkagépek üzemanyaggal való feltöltése pedig a kivitelező kijelölt telephelyén történik a felszín alatti víztest érzékenysége miatt.

Zajvédelmi szempontból a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet értelmében a beavatkozás során a tevékenységből eredő zajterhelés lakóterületen nappal nem lehet több 60 dB-nél. A tervezett tevékenységeket csak nappali időszakban végzik. A beavatkozások zajvédelmi szempontú hatásterületének határa a beavatkozási terület mértani középpontjától számítva nappal a 100-200 m-re becsülhető, várhatóan a lakott területek és a védendő objektumok távolsága miatt a létesítési tevékenység határérték-túllépést nem okoz a lakott ingatlanoknál, a beruházás kis időtartama miatt a hatás elviselhető lesz.

A kútfúrás során további, speciális környezeti hatások is jelentkezhetnek. A fúrási műveletek jelentős zaj- és rezgésterheléssel járnak, valamint a fúróiszap és visszatérő fúrófolyadék jelentős mennyiségű bányászati hulladékot képez, amelynek tárolása, illetve kezelése a fúróberendezéshez tartozó felszíni, acélból készült tartályrendszerben történik, hogy kizárható legyen a földtani közeg és a talajvíz szennyezése. A fúrási tevékenység során a por- és zajemisszió fokozott figyelmet igényel, különösen akkor, ha egyidejűleg több gép is működik a telepen (pl. fúróberendezés, iszapszivattyú, áramfejlesztő).

Amennyiben a kútkiképzést rétegrepesztés követi, az további terhelést jelenthet a munkaterületre és környezetre nézve. A repesztő folyadék – amely vízből, homokból és különféle adalékanyagokból áll – szállítása, betáplálása, majd a visszanyert repesztő közeg gyűjtése és kezelése a technológiai folyamat részét képezi. A visszanyert repesztő közeg potenciálisan veszélyes összetevőket tartalmazhat, így annak megfelelő tárolása és engedéllyel rendelkező kezelőhöz történő elszállítása elengedhetetlen. A rétegrepesztés során működő nagyteljesítményű szivattyúk zajemissziója a létesítési időszak egyik legnagyobb mértékű zajforrását képezheti.

A létesítés idején várható hatótényezőket és legjelentősebb emissziókat a következő táblázatban foglaljuk össze.

Hatótényezők	Közvetlen emisszió
Munkagépek be- és kiszállítása.	Munkagépek légszennyezők anyag emissziója: CO, NOx, el nem égett szénhidrogének (HC), PM ₁₀ Zajemisszió
Építkezéshez szükséges alapanyag beszállítása közúton.	
Földmunka, kitűzéssel, finomtereprendezés	Munkagépek légszennyezők anyag emissziója: CO, NOx, el nem égett szénhidrogének (HC), PM ₁₀ Zajemisszió Kiporzás: szálló por (PM ₁₀), összes lebegő anyag (TSPM)
Vezetékfektetés, kútfúrás és kútkörzet kialakítás	Munkagépek légszennyezők anyag emissziója: CO, NOx, el nem égett szénhidrogének (HC), PM ₁₀ Zajemisszió
Építési terület helyreállítása, füvesítés	
Kútfúrás, béléscsővezetés, cementezés	Munkagépek légszennyezők anyag emissziója: CO, NOx, el nem égett szénhidrogének (HC), PM ₁₀ Zajemisszió Iszapképződés
Lyukbefejezés, kútkiképzés, nyomáspróba	Munkagépek légszennyezők anyag emissziója: CO, NOx, el nem égett szénhidrogének (HC), PM ₁₀ Zajemisszió Iszapkezelés
Rétegrepesztés	Frakkoló folyadék szállítása és felhasználása, zajemisszió
Építési, kommunális és veszélyes hulladékok keletkezése	Hulladék

4. táblázat Közvetlen emissziók meghatározása

A bemutatott emissziókból eredően az alábbi közvetlen és közvetett hatások várhatóak:

Közvetlen hatások

- Lokális légszennyezés (munkagépek kibocsátása).
Az alábbi légszennyező anyagok koncentrációjának növekedése várható a beruházás közvetlen környezetében: szén-monoxid, nitrogén-oxidok, nitrogén-dioxid, szálló por, el nem égett szénhidrogének.
- Lokális légszennyezés (kiporzás)
Az alábbi légszennyező anyagok koncentrációjának átmeneti növekedése várható a beruházás közvetlen környezetében: ülepedő por, összes lebegő por (TSPM), szálló por (PM₁₀).
- Zajszint emelkedése a szállítási útvonalak és a munkaterületek környezetében az építkezés ideje alatt.
- A munkaterületek környezetében talajtömörödés.
- Felszíni és felszín alatti víz szennyezés (munkagépekből havária esetén várható olaj elfolyások)

Közvetett hatások

- Időszakosan romló levegőminőség a beavatkozás környezetében
- Zajszintek emelkedése a lakott ingatlanoknál, emiatt időszakosan mérsékelten romló életkörülmények.
- A beavatkozás környezetében található épületekben keletkező károk, repedések.

Minősítő hatásmátrix

A közvetlen és közvetett környezeti hatások módszeres felismeréséhez egyenként meg kell vizsgálnunk, hogy a tevékenységi alternatívák egyes résztevékenységei, mint hatótényezők okozhatnak-e változást az egyes környezeti tényezők különböző állapotjellemzőiben. A mátrixban függőlegesen a lehetséges hatótényezőket (projekt komponenseket) kell felsorolnunk projekt alternatíváinként és azok résztevékenységeikként. Vízszintesen az érintett környezeti elemek, rendszerek és azok állapotjellemzői (környezeti komponensek) sorolandók fel.

A minősítéseknél alkalmazott minősítési kategóriák magyarázata:

A: Javító: Azok a változások, amelyek egy környezeti elem/rendszer valamilyen mennyiségi vagy minőségi jellemzőjét pozitív irányba mozdítják el.

B: Semleges: Az a hatás tartozik ide, melynek léte igazolható, de az okozott változás olyan kicsi, hogy nem érzékelhető.

C: Elviselhető: Amennyiben kimutathatók nem kívánatos változások, de ezek nem befolyásolják az adott vizsgálati egység semmilyen lényeges tulajdonságát.

D: Terhelő: A hatótényező a vizsgált környezeti elem minőségi állapotát nem változtatja meg annyira, hogy az irreverzibilis folyamatokat indítson el.

E: Károsító: Az illető környezeti elemnek egy rosszabb minőségi osztályba kerülése, és a változás csak feltételesen reverzibilis folyamat.

Hatótényező	Levegő	Felszíni víz	Felszín alatti víz	Talaj	Élővilág	Táj	Ember	Művi elemek
Munkagépek be- és kiszállítása	C	B	B	B	B	B	C	B
Növényzetirtási munkák	C	B	B	D	C	D	B	B
Építkezéshez szükséges alapanyag beszállítása közúton	C	B	B	B	B	B	C	B
Alapanyagok rakodása	C	B	B	B	C	B	B	B
Kútúrás, bélésövezés, cementezés	C	B	C	C	C	B	B	B
Vezetékfektetés és kútkörzet kialakítás	C	B	C	C	C	B	B	B
Földmunka, munkaárok ásás	C	B	B	B	C	B	C	B
Humusz terítés	C	B	B	B	C	B	C	B
Növénytelepítés, parkosítás	B	B	B	B	C	B	C	A
Építési, kommunális és veszélyes hulladékok keletkezése	B	B	B	B	B	B	C	B

5. táblázat Minősítő hatásmátrix – létesítés

5.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában várható hatótényezők

Az üzemelés során a következő hatótényezőkkel/munkafolyamatokkal kell számolni:

A vezetékek és gázkút fenntartása: folyamatos, céltudatos, tervszerű és gazdaságos átfogó tevékenység, amelybe mindazok – az év és nap minden szakában folyamatosan végzendő – tevékenységek beletartoznak, amelyek az lehetővé teszik a biztonságos, zavartalan üzemelést és biztosítják a vezetékeknek, mint állóeszköznek az állagmegővését.

Az üzemeltetés során kulcsfontosságú feladat az üzemi feltételek ellenőrzése, a berendezések karbantartása, a vezetékhálózat állapotának felügyelete, valamint a felvonuló és kiszolgáló utak rendszeres karbantartása.

A kútkörzetben és a vezetékek mentén történő időszakos műszaki bejárások, helyszíni nyomás- és hőmérsékletmérések, illetve szivárgásvizsgálatok a normál üzemeltetés részét képezik. A biztonságos működés fenntartása érdekében kiépített automatizált műszerek (pl. nyomásérzékelők, visszacsapó szelepek) biztosítják a gyors beavatkozás lehetőségét üzemzavar vagy rendellenes nyomásváltozás esetén.

Az üzemelés helyszínén metanolt nem használnak és nem kezelnek. A gázkútból kitermelt földgáz vezetékes továbbítása során történik meg a metanol adagolása azon az üzemi ponton, ahol erre technológiailag szükség van. Ezért a metanolból eredő környezeti kockázatok nem jelentkeznek a telepített kút környezetében.

Az üzemelés során a járműforgalom növekedése elhanyagolható mértékű, így annak következtében additív légszennyező anyagok megjelenése, illetve a jelenlegi immissziós állapot romlása nem várható. Az ellenőrző bejárások kis létszámú, heti vagy havi gyakoriságú jelenlétet igényelnek, jellemzően terepjáróval.

Zajvédelmi szempontból az üzemelés során végzett tevékenységek – például helyszíni műszerezés, szerelvényellenőrzés, nyomáspróba – nem járnak jelentős zajkibocsátással. A gázkitermelés és a vezetékes továbbítás csendes üzemű, a területen zajkibocsátó gépek vagy technológiák nem működnek tartósan. Ennek megfelelően az üzemi zajterhelés nem éri el a zajvédelmi határértékeket, lakóövezeti hatás nem alakul ki.

A földtani közeg védelme érdekében az üzemeltetés során kiemelt jelentőségű a vezetékek állapotának nyomon követése. A rendszeres nyomáspróbák, szivárgásvizsgálatok és a szivárgásjelző rendszerek működtetése elősegítik a haváriahelyzetek megelőzését. A biztonsági rendszer célja, hogy még kis mennyiségű anyagkiáramlás esetén is időben észleljék a problémát, és beavatkozás történjen.

A beruházás eredményeként a felszíni infrastruktúra (vezetékek, kútfej, kiszolgáló utak) karbantartása nem idéz elő olyan környezeti folyamatokat, amelyek jelentős hatással lennének az érintett terület ökológiai állapotára vagy mikroklímájára. A tereprendezést követően az eredeti vízháztartási viszonyok jellemzően helyreállnak. A beavatkozás hosszú távon fenntartható módon illeszkedik a környezetbe.

Összességében megállapíthatjuk, hogy beruházásnak mindösszesen a létesítés idején lehet bárminemű hatása az egyes környezeti elemekre, az üzemeltetés során környezetet terhelő hatás elhanyagolható.

Hatótényező	Levegő	Felszíni víz	Felszín alatti víz	Talaj	Élővilág	Táj	Ember	Művi elemek
Vezetékek, gázkút, kútkörzet karbantartása	B	B	B	B	B	B	B	B
Parkfenntartás, megközelítési utak karbantartása	B	B	B	B	B	B	B	B
Megközelítési utakon megnövekedett forgalom	C	B	B	B	B	B	C	C

6. táblázat Minősítő hatásmátrix (üzemeltetés)

5.3. Felhagyás szakaszában várható hatótényezők

A felhagyás szakaszában a létesítéshez hasonló hatótényezők jelenhetnek meg, azonban azok jellege és környezeti kockázata módosulhat a tevékenység befejezése és az infrastruktúra bontása következtében.

A várható hatótényezők az alábbiak szerint részletezhetők:

- Talajbolygatás a vezetékek kiemelése, a kútkörzet visszabontása, illetve tereprendezés során, amely időleges porképződéssel és talajszerkezet-változással járhat.
- Zaj- és rezgésterhelés munkagépek használata (pl. bontó-, földmunkagépek) miatt, hasonlóan a létesítési időszakhoz, de jellemzően rövidebb időtartamban.
- Közlekedési terhelés az elszállítások, hulladékkezelés, gépmozgások révén, ami a helyi úthálózatot, valamint a levegőminőséget időszakosan befolyásolhatja (pl. kipufogógázok, porterhelés).
- Hulladékképződés, beleértve bontási hulladékokat (beton, fém, vezetékek) és potenciálisan veszélyes anyagokat (olajos rongyok, kontaminált föld).

A fenti hatótényezők kezelése érdekében szükséges a bontási és rekultivációs munkák környezetvédelmi szakértői felügyelet melletti végrehajtása, különös tekintettel a szakszerű kútlezárára, a hulladékok minősítésére és engedélyezett átadására, valamint a tereprendezés utáni utóellenőrzésekre.

5.4. Az esetlegesen környezetterhelést okozó balesetek, meghibásodások lehetőségei, az ebből származó hatótényezők

5.4.1. Telepítés („létesítés”) szakaszában előforduló havária helyzetek

A létesítés során tekintettel a korszerű munkagépekre és technológiára a váratlan, nagy intenzitású szennyezési esemény előfordulási esélye rendkívül csekély. Különösen nagy figyelmet kell fordítani a havária-helyzetekre, mert azok rendkívül rövid idő alatt nagy szennyeződéssel, illetve anyagi és személyi veszteséggel járhatnak. Mivel a munkagépek kibocsátásairól elmondható, hogy ezek mérgezőek is lehetnek, az élő és épített környezetre gyakorolt hatásuk például tüzek és robbanások energia-transzportja révén valósul meg.

Kockázatos műveletek:

- 1) szállítási tevékenységek, anyagmozgatás
- 2) munkaeszközök: gépek, berendezések használata
- 3) gépi földmunkák, kútúrás, vezetékekfektetés; ezzel párhuzamosan kútkörzet kialakítása
- 4) létesítés során képződő esetleges veszélyes hulladékok

A legfontosabb következmények az alábbiak:

- a) munkagépek meghibásodása során várható szennyező anyag szabad felszínre kerülése
- b) munkagépekben bekövetkező tüzesetek esetén légszennyező anyag környezeti levegőbe jutása
- c) építőanyagok mozgatása során azok szabad talajfelszínre jutása, szállító járművek balesetek során történő sérülése miatt szennyező anyag szabad felszínre kerülése
- d) létesítés során képződő esetleges veszélyes hulladékok szabad felszínre kerülése
- e) a földmunkák során eddig ismeretlen vezetékek átvágásából eredő robbanás, a mélyépítés során robbanószer felszínre kerüléséből eredő robbanás

Hatótényezők		Közvetlen emisszió	A hatótényező térbeli kiterjedése
Munkaeszközök nem megfelelő használatából, műszaki állapotából adódó veszélyek	Földmunkagépek meghibásodása tereprendezés idején	veszélyes anyagok talajra kerülése, majd felszín alatti víztestbe szivárgása	a meghibásodással érintett terület
		töltésrézsű megcsúszásából eredően művi környezetben bekövetkező károk, emberi egészségkárosodás	a meghibásodással érintett terület
	Munkagépek üzemanyaggal elfolyása	üzemanyagok talajfelszínre jutása és beszivárgás a felszín alatti víztestbe	a meghibásodással érintett terület
	Szállító járművek meghibásodása	üzemanyagok felszín alatti vízbe jutása szállított rakomány talajra kerülése	beszállítási útvonal érintett szakasza
	Tüzeset	légszennyező anyag kibocsátás	a meghibásodással érintett terület
Terepi munkák során fellépő egyéb hatótényezők	Idegen anyag (robbanószer, lőszer) által kiváltott hatás, (robbanás)	légszennyező anyag kibocsátás, zajemisszió, lökéshullám miatt a művi környezetben bekövetkező károk, emberi egészségkárosodás	esemény közvetlen környezete

9. táblázat Releváns havária helyzetek és emissziók

A kockázatok minőségi értékelése során megbecsüljük a veszélyből eredő lehetséges káros következmény mértékét és súlyosságát, valamint a veszély bekövetkezésének valószínűségét.

Károsodás súlyossága Bekövetkezés valószínűsége	Kisebb környezeti károsodás	Jelentősebb környezeti károsodás
valószínűtlen	-	-
lehetséges	szállító járművek balesete földmunkagépek meghibásodása tereprendezés idején építőanyag rakodás során a munkagépek meghibásodása ismeretlen vezeték, idegen vezeték sérülése (megsértése, elvágása) és az ebből adódó havária-helyzet	munkagépek üzemanyag elfolyása tűzeset idegen anyag (robbanószer, lőszer)
valószínű	-	-
elkerülhetetlen	-	-

10. táblázat Értékelő mátrix

A fejezetben bemutatott intézkedések meghozatala esetén a havária helyzetek elkerülhetők, a kockázat mértéke jelentősen csökkenthető.

Megelőző intézkedések meghozatalára a 2.7.1.1. fejezetben tettünk javaslatokat.

Havária esetén a teendők

A létesítés során a váratlanul bekövetkező események kapcsán havária terv készítése javasolt.

Az észlelt rendkívüli szennyezés jelzése történhet szóban vagy telefonon keresztül.

Munkaidőben az észlelőnek a munkahelyi vezetőt kell értesíteni, aki értesíti az ügyvezetőket, a kárelhárítás irányítására kijelölt személyeket és beosztottakat.

A tájékoztatás térjen ki a szennyezés időpontjára, helyére, szennyezés jellegére, nagyságára, a terjedés irányára, az okozott és várható következményekre. A kárelhárítás irányítására kijelölt személyek szükség esetén értesítik az illetékes hatóságokat, a kárelhárításban résztvevő külső szervezeteket.

Mind a vezetők, mind a külső szervezetek értesítésekor az alábbiakat kell a bejelentést tevőnek megadnia:

- a kár bekövetkezésének időpontját,
- a környezetbe, illetve a szennyvízbe jutott szennyező anyag jellemzőit és mennyiségét,
- a védekezés helyét, legrövidebb megközelítési útvonalát,
- az adott veszélyes szennyező anyag milyen az általánostól eltérő feladat megoldását teszi szükségessé, a segítséget nyújtó külső szerv részére
- kárelhárítási csoportjának megnevezését /robbanás, mérgezés, gázképződés stb./
- milyen segítség szükséges: lokalizáláshoz (szivattyú, szerszámok, csővezeték stb.) hatástalanításhoz (abszorbens, vegyszer stb.) a hatástalanított veszélyes anyag elhelyezéséhez (tárolóedény, jármű stb.) hatósági intézkedés (a felvonulási út biztosítása, elhárítási terület lezárása stb.)

A segítségül hívott külső szerv kárelhárításban résztvevő csoportjának biztosítani kell a bejáratok, közlekedési útvonalak szabad használatát, valamint segítséget kell nyújtani az üzem területén való mozgásukhoz.

A kárelhárítás irányításáért felelős személyek:

- Építésvezető
- Környezetvédelmi megbízott

A kárelhárítást irányító vezetők az észlelt és jelentett káreseménynek megfelelően a következő feladatokat látják el:

- A kárelhárításba bevonják a rendelkezésre álló állományból a szükséges létszámú és szaktudású dolgozókat. Biztosítják a kárelhárításhoz szükséges anyagok, felszerelések, védőruházatok és védőeszközök vételezését.
- Intézkednek a szennyezés mielőbbi lokalizálása érdekében.
- Meghatározzák és irányítják a kárelhárítást, döntenek a szennyezés elhárítás lépéseiről, azok sorrendjéről, munkafolyamatairól.
- Szükség esetén bevonják a kárelhárításba a külső szervezeteket.
- A szennyezés utánpótlását műszaki intézkedésekkel csökkentik.
- Gondoskodnak a kárelhárítás során keletkező hulladékok és veszélyes hulladékok elhelyezéséről.

A munkagépek meghibásodása közvetlenül a munkavégzés helyén okoz problémát.

A munkagépekből kikerülő esetleges folyadékok (olaj, hűtőfolyadék, hidraulikafolyadék, üzemanyag) a talajfelszínre jut, vagy közvetlenül a felszíni víztestbe kerül.

Kármentesítési lépésekkel beavatkozni lehet: a munkagép környezetében

Lokalizációs feladatok:

- hiba okának keresése és megszüntetése
- kiömlött anyag körülhatárolása homokzsákokkal,

A talajfelszínekre jutó szennyezőanyagokat a lokalizációs utasításokban megfogalmazottak szerint körül kell homokzsákokkal határolni.

A folyékony anyagokat homokkal kell körülvenni, lehetőség szerint felitatni, összelapátolni és műanyag zsákkal béelt 200 literes fémhordókba tölteni.

Meg kell akadályozni, hogy a talaj- talajvízszennyezés az élővizet elérje.

Kárelhárítási teendők:

- Hulladék összegyűjtése
- A kiömlő anyagokat és szennyezett földtani közeget közvetlenül műanyag vagy fém edénybe kell összegyűjteni. Ha az anyag nem gyűjthető össze, akkor homokkal történő felitálás után a lehető leghamarabb el kell távolítani a munkaterületről és a szennyezett földtani közeget ezt követően kell eltávolítani.
- Burkolatlan felületre jutó anyag vagy munkagépekből származó folyadék esetén a földtani közeg szennyezettségének feltárását követően a szennyezettség mértékének és annak környezeti kockázatának megítélése után a szennyezett talajt ki kell termelni és hulladékhasznosítónak/ártalmatlanítónak átadni. A szennyezéssel érintett földtani közeg helyét szennyezetlen talajjal vissza kell tölteni.

- A szennyezés lokalizálása után a lokalizált anyag semlegesítését, felitását követően a szennyezett területek megtisztítása és a kiszóródott felitató anyagok összegyűjtését el kell végezni. A felitáshoz használt anyagokat veszélyes hulladékként kell kezelni, gyűjteni és elszállíttatni.

Lehetséges környezeti káresemény	Káresemény lehetséges helye	Lehetséges szennyezőanyag	Intézkedés
Műszaki hibából, balesetből fakadó veszélyes folyadék elfolyás/szivárgás	Burkolt felületű útvonalak	Hajtómű olaj, hidraulika olaj stb.	A szétfolyást meg kell gátolni kárelhárítási homokból készült védőtöltéssel. Homokot, felitató anyagot kell szórni az elfolyt szennyezőanyagra a további elfolyás megakadályozására. Meg kell szüntetni a szennyezés utánpótlásának lehetőségét. Burkolt felület esetén a szennyező felitató anyagot össze kell gyűjteni és veszélyes hulladékként kell kezelni. Burkolatlan felület esetében lapáttal a szükséges mélységben ki kell emelni a szennyezett talajt, és veszélyes hulladékként kell kezelni.
		Üzemanyag	
	Egyéb, burkolatlan felületek	Hajtómű olaj, hidraulika olaj, üzemanyag stb.	
Műszaki hiba, kisebb balesetből fakadó veszélyes szilárd anyag kiszóródás	Burkolt felületű útvonalak	Szilárd veszélyes hulladékok	Elszóródott szilárd veszélyes anyagot össze kell gyűjteni, fel kell lapátolni. Amennyiben nem szennyeződött, vissza kell helyezni a tárolóedénybe. Szennyeződés esetén veszélyes hulladékként kell kezelni, gyűjtő edényzetbe kell helyezni. Burkolt felület esetén az elszóródott szilárd veszélyes hulladékot vissza kell helyezni a veszélyes hulladékgyűjtő edénybe. Burkolatlan felület esetében lapáttal a szükséges mélységben ki kell emelni a szennyezett talajt, és veszélyes hulladékként kell kezelni
		Szilárd veszélyes anyagok, készítmények	
	Egyéb, burkolatlan felületek	Szilárd veszélyes hulladékok Szilárd veszélyes anyagok, készítmények	

7. táblázat Kárelhárítási utasítások

A kármentesítési anyagok az építési területen elhelyezett konténerben kell elhelyezni.

Készleten tartandó anyagok, eszközök:

- méshidrárt	50 kg
- jelzőkaró	15 db
- jelzőszalag	1 tekercs
- lapát, ásó	3 db
- 10 l-es vödör	5 db
- benzinüzemű szivattyú	1 db
- felitató rongy, abszolbens	10 kg
- homokzsák	20 db
- 200 l-es acélhordó vagy IBC tartály zárható fedéllel	1 db
- oleofil textilkígyó	50 m

Készleten tartandó védőeszközök:

gumicsizma	2 pár
munkavédelmi sisak	2 db
védőkesztyű	5 pár

A kárelhárításhoz szükséges anyagok és eszközök mennyiségét és használhatóságát folyamatosan ellenőrizni szükséges. Különösen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a készleten lévő anyagok és eszközök mennyisége biztosítsa a rendkívüli káresemény telepen belüli lokalizációját, a káresemény mihamarabbi felszámolását. Az elhasznált kárelhárítási anyagokat és eszközöket a kárelhárítást követően azonnal pótolni kell.

A lokalizációs és a kárelhárítási anyagokat, eszközöket haladéktalanul pótolni kell.

5.4.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában előforduló havária helyzetek

A tervezett tevékenységhez kapcsolódó járműforgalom kockázata alacsony.

A kút termeltetése és szénhidrogén vezetékek üzemeltetése során számos havária esemény (váratlan baleset vagy veszélyhelyzet) fordulhat elő, amelyek komoly hatótényezőkkel járhatnak. Ezek az események nemcsak a környezetre, hanem az emberi egészségre, a vagyonbiztonságra és az üzemeltetés folytonosságára is hatással lehetnek.

Lehetséges havária események és hatótényezők

- Vezeték sérülése, repedése vagy törése
Ok: korrózió, mechanikai sérülés (pl. földmunka), anyagfáradás, természeti katasztrófa
Következmény: szivárgás, robbanás, talaj- vagy vízszennyezés.
- Tűzeset vagy robbanás
Ok: szivárgó gyúlékony anyag, statikus kisülés, elektromos szikra.
Következmény: élet- és vagyonveszély, környezeti károk.
- Túlnyomás
Ok: hibás szabályozás, szelep hiba, záraskor rekedt gáz.
Következmény: a vezetékek károsodása, szénhidrogén kibocsátás levegőbe.
- Szivárgás, lassú anyagvesztés
Ok: tömítési hibák, mikrorepedések.
Következmény: talaj-, talajvíz szennyezése

Az üzemeltetés esetében a havária események megelőzése már a tervezés fázisában elkezdődik. Fontos, hogy a nyomvonalat úgy válasszák meg, hogy az elkerülje a sűrűn lakott, valamint érzékeny környezeti területeket. Emellett a vezetékek kialakítása során kiemelt figyelmet kell fordítani az anyagminőségre, a megfelelő csőátmérőre és a nyomástartási képességekre. Az anyagok korrózióvédelméről gondoskodni kell, például korrózióálló bevonatok alkalmazásával. A tervezési és

építési szakaszban végzett hegesztéseknek szigorú minőségellenőrzésen, például roncsolásmentes vizsgálatokon kell átesniük.

Az üzemeltetés során elengedhetetlen a rendszeres karbantartás, az időszakos ellenőrzések, valamint a biztonsági berendezések – például nyomáscsökkentő és biztonsági szelepek – működőképességének felülvizsgálata. Az automatizált megfigyelőrendszerek kulcsszerepet játszanak a nyomás- és áramlásviszonyok valós idejű követésében. Ezek a rendszerek azonnali riasztást adhatnak egy esetleges szivárgás vagy nyomásesés észlelésekor, lehetővé téve a gyors beavatkozást. Ugyancsak hasznosak a gázérzékelők, amelyek folyamatosan figyelik a levegő összetételét, és kimutatják az esetlegesen szivárgó szénhidrogéneket vagy mérgező komponenseket, például a hidrogén-szulfidot.

Az észlelésen túl fontos a fizikai ellenőrzés is. A vezeték belső állapotának vizsgálatára intelligens csőtisztító eszközöket – úgynevezett „pig”-eket – használnak, amelyek képesek kimutatni a belső korróziót vagy mikropedéseket.

Az alkalmazottak felkészítése szintén kiemelkedő fontosságú. Az üzemeltető munkatársaknak pontosan ismerniük kell a vezeték sajátosságait, a potenciális kockázatokat, és tudniuk kell, hogyan kell reagálni egy adott vészhelyzetben. Ennek érdekében rendszeres képzéseken, valamint szimulált havária gyakorlatokon kell részt venniük. Ezek a gyakorlatok nemcsak a vállalat saját dolgozói vesznek részt, hanem a katasztrófavédelem, a tűzoltóság és más illetékes hatóságok is, így biztosítható az összehangolt és hatékony reagálás.

Ha bekövetkezik a havária, akkor a legfontosabb a gyors beavatkozás: a sérült vezeték szakaszának azonnali elzárása, a kiömlött anyag semlegesítése vagy összegyűjtése, valamint a veszélyeztetett terület biztosítása. Mindezek mellett szükség van egy világos és részletes helyreállítási tervre is, amely szabályozza a műszaki helyreállítást, a környezeti károk felszámolását, valamint a lakosság tájékoztatását.

Végül, minden vezetéküzemeltetőnek rendelkeznie kell egy naprakész, hatóságilag elfogadott havária elhárítási tervvel. Ez tartalmazza a veszélyhelyzetek típusait, az észlelési és riasztási rendszerek működését, a felelős személyeket, az elzárási pontokat, az evakuálási zónákat, valamint az összes olyan információt, amely segítheti a gyors és hatékony reagálást.

A felsorolt meghibásodási lehetőségek közül esetünkben a következő táblázatban bemutatottak a relevánsak.

Hatótényezők	Közvetlen emisszió	A hatótényező térbeli kiterjedése
Vezeték sérülése, repedése vagy törése	a szállított anyagok a földtani közegbe, majd a felszín alatti víztestekbe kerülhetnek	vezeték területe
Túlnyomás	zajszint emelkedés, művi elemekben bekövetkező károk, veszélyes anyagok talajra kerülése, majd felszín alatti víztestbe szivárgása	vezeték területe
Tűzeset vagy robbanás	légszennyezés, művi elemekben károk	telephely teljes területe
A telephely megközelítésére használt járművek meghibásodása	művi elemekben bekövetkező károk, veszélyes anyagok talajra kerülése, majd felszín alatti víztestbe szivárgása	megközelítési útvonalak

8. táblázat Releváns hatótényezők havária esetén – vezetékek

Károsodás súlyossága Bekövetkezés valószínűsége	Kisebb környezeti károsodás	Jelentősebb környezeti károsodás
valószínűtlen	-	-
lehetséges	Járművek meghibásodása	Tűzeset Vezeték sérülése, repedése vagy törése Túlnyomás
valószínű	-	-
elkerülhetetlen	-	-

9. táblázat Értékelő mátrix – vezetékek

A földgázkút (FP-Út-1) üzemzerű működése során a vezetékekhez hasonlóan előfordulhatnak olyan meghibásodások, amelyek környezeti vagy biztonságtechnikai kockázatot hordoznak. A kútfej és a közvetlen csatlakozó szerelvények (pl. tolózárok, nyomásmérők, szelepek) mechanikai és tömítettségi állapota kulcsfontosságú az üzembiztonság szempontjából.

Lehetséges kútüzemi havária események:

- Kútfej-szivárgás vagy szerelvényhiba
Ok: tömítési hiba, korrózió, mechanikai sérülés, anyagöregedés
Következmény: szénhidrogén kiszivárgása, levegőszennyezés, robbanásveszély
- Kútfej vagy vezetéki csatlakozó meghibásodása túlnyomás miatt
Ok: nyomáshullám, szelephiba, szabályozási zavar
Következmény: hirtelen gázkibocsátás, kockázat a kezelőszemélyzetre és a környezetre
- Visszaáramlás a rendszerbe (a vezetékrendszerből visszafelé áramlik gáz vagy folyadék a kút felé)
Ok: visszacsapó szelep hibája, karbantartási hibák, nyomáskülönbség
Következmény: a kútban nyomásnövekedés, szerkezeti károsodás, potenciális biztonsági kockázat
Növekvő nyomás a kútban, ami a szerkezeti elemeket terhelheti, korrózió vagy beszivárgó nedvesség esetén hosszú távon anyagkárosodás, ritkán, de gázkitöréshez is vezethet, ha a nyomás kiegyensúlyozása elmarad.
- Gázkibocsátás szivárgásmérő hibája miatt észlelés nélkül
Ok: műszerhibák, szoftveres riasztási zavar
Következmény: rejtett szivárgás, lassú levegőszennyezés

A kút környezetében bekövetkező események, például földtani mozgások, talajsüllyedés vagy talajerózió is kockázatot jelenthetnek, különösen a szerkezeti stabilitásra nézve. Ezért a kútfej környezetét megfelelő módon meg kell erősíteni, le kell zárni a külső fizikai behatásokkal szemben (pl. kerítéssel, alapzattal), és figyelmeztető táblákkal kell ellátni.

Az ilyen események megelőzése érdekében a kútüzemeltetés során is kiemelten fontos a folyamatos műszaki ellenőrzés. A nyomás- és hőmérséklet-érzékelők képesek azonnal jelezni a rendellenességeket. A kútfejet érintő szerelvények állapotát meghatározott időközönként fizikai vizsgálatnak kell alávetni, szükség esetén a tömítések és záróelemek cseréjét is el kell végezni.

A személyzet képzése a kút környezetében is kiemelten fontos, különös tekintettel a gázkibocsátás, túlnyomás és robbanásveszély kezelésére. A szimulált gyakorlatoknak ki kell térniük a kútfej zárására, a kút körüli terület gyors kiürítésére és a veszélyes anyagok kiszivárgásának helyszíni izolálására.

Minden kútüzemeltetőnek a vezetékhálózatra vonatkozó tervhez hasonlóan rendelkeznie kell külön kútspecifikus havária-elhárítási tervvel, amely tartalmazza a kút környezetére és szerkezeti elemeire vonatkozó kockázatok típusait, a biztonsági szelepek működtetésének protokollját, az elzárási módokat, valamint az elsődleges beavatkozási lépéseket.

Hatótényezők	Közvetlen emisszió	A hatótényező térbeli kiterjedése
Kútfej tömítettségének elvesztése	Szénhidrogén szivárgás levegőbe, talajba, talajvízbe kerülés	Kútkörzet területe
Kútfej mechanikai sérülése (pl. nyomáshullám)	Gázrobbanás, légszennyezés, művi elemek károsodása	Telephely teljes területe
Kút és szerelvényeinek korróziós meghibásodása	Lassú szivárgás, veszélyes anyag bejutása a földtani közegbe és felszín alatti vízbe	Kútkörzet és az érintett földtani rétegek
Nyomásérzékelő vagy biztonsági szelep hibája	Gázkiáramlás észlelés nélkül, késleltetett beavatkozás, környezeti szennyezés	Kútkörzet + légterhelési övezet
Visszaáramlás a kútba (a vezetékhálózatról visszafelé áramlik gáz vagy folyadék a kút felé)	A gáz- vagy nedvességszennyezés visszajutása, a kút szerkezeti elemeinek károsodása	Kútkörzet, vezetékek-kút közti kapcsolat

10. táblázat Releváns hatótényezők havária esetén – kút

Károsodás súlyossága Bekövetkezés valószínűsége	Kisebb környezeti károsodás	Jelentősebb környezeti károsodás
valószínűtlen	-	-
lehetséges	Nyomásérzékelő hiba, visszaáramlás	Kútfej szivárgás, tömítetlenség, kútfej-sérülés
valószínű	Korróziós hibák (lassú szivárgás, anyagöregedés)	-
elkerülhetetlen	-	-

11. táblázat Értékelő mátrix – kút

Rendkívül ritka és jól megelőzhető nagyobb hozderezű havária események többnyire rendkívüli körülmények között következnek be, és alapvetően három típusba sorolhatók:

Gázkitörés (kútkitörés)

Ez a legsúlyosabb kockázat, bár extrém ritka, és jó tervezéssel, kútkiképzéssel, nyomáskiegyenlítéssel megelőzhető. Akkor következik be, ha a rétegnyomás túllépi a fúróiszap nyomását (fúráskor), vagy üzemi szakaszban a kútfej szerkezete (zárószerelvények, biztonsági szelep) meghibásodik, és a nyomás ellenőrizetlenül távozik.

Következmények: nagymennyiségű szénhidrogén kibocsátás (gázrobbanás, tűz), súlyos emberi és környezeti veszély (életveszély, talaj- és légszennyezés), akár távollakók vagy természeti értékek veszélyeztetése.

Kútfej teljes szerkezeti meghibásodása (mechanikai összeomlás)

Ritka, de előfordulhat pl. külső fizikai behatás (pl. földrengés, járműütközés), súlyos anyagfáradás, korrózió, gyártási hiba.

Következmény: a kútfej instabillá válik, elszabadulhat a nyomás, a szivárgó gáz begyulladhat, robbanás vagy hosszú idejű gázkibocsátás következhet be.

Rejtett, folyamatos szivárgás hosszú időn át

Ez nem robbanásszerű, hanem késleltetett hatású havária, amely pl. mikrorepedésből, tömítéskárosodásból fakad, és hónapokon át alacsony intenzitású szennyezést okozhat, mint a talajvízbe szivárgó kondenzátum vagy gáz (pl. H_2S , CO_2), földtani közeg lassú, de tartós terhelése.

Ez a típus nehezen észlelhető és akár nagy kiterjedésű szennyezést is okozhat.

5.4.3. Felhagyás szakaszában előforduló havária helyzetek

A felhagyás során várható havária helyzetek jellege hasonló a létesítés szakaszában jelentkező hatótényezőkhez, azonban az előregedett berendezések, szerkezeti elemek és az ellenőrzés ritkulása miatt ezek kockázata nőhet.

Lehetséges események:

- Rejtett szivárgások a korábban beépített tömítések, vezetékek, szerelvények elhasználódása miatt, amelyek talaj- vagy felszín alatti vízszennyezést okozhatnak (pl. kondenzátum, metanol, H_2S , CO_2).
- Kútfej vagy vezeték szerkezeti instabilitása, például korrózió, anyagfáradás vagy mechanikai sérülés miatt, amely robbanáshoz vagy gázkibocsátáshoz vezethet.
- Földmunkagépek, szállító járművek meghibásodása a bontási vagy rekultivációs munkák során, amelyek tűz-, robbanás- vagy veszélyesanyag-szennyezést okozhatnak.

A felhagyási munkák során tehát szükséges a kárelhárítási terv aktualizálása, a veszélyes hulladékok szakszerű kezelése, valamint a potenciális környezeti kockázatok előzetes azonosítása és mérséklése.

6. A TEVÉKENYSÉG TELEPÍTÉSE, MŰKÖDÉSE, FELHAGYÁSA SORÁN AZ EGYES KÖRNYEZETI ELEMekre VÁRHATÓAN GYAKOROLT HATÁSOK ELŐZETES BECSLÉSE

Hatásfolyamat: A hatótényezők közül kiinduló olyan folyamat, amely a környezeti hatásokat létrehozza (több környezeti elem vagy rendszer állapotváltozása). A folyamatot azon ok- okozati lánc feltárásával, megjelenítésével lehet bemutatni, amely a közvetlen vagy közvetett változásokat előidézte.

A jogszabályi előírások alapján a 4. sz. melléklet tartalmi elemeinek logikájában a hatásterületen az aktuális állapot bemutatását a hatások ismertetése megelőzni, azonban érdemesnek tartjuk a jelenlegi „nélküle” állapot bemutatását a tényleges hatásterület meghatározása előtt.

A nélküle állapot egy tágabb térségre jellemzőket mutatja be, konkretizálva a telepítési helyszínre, amennyiben az releváns.

A nélküle állapotban vizsgáljuk az adott területen a légszennyező anyagok háttérszennyezettségét, a megközelítési utak jelenlegi terheltségét (levegő, zaj), a telepítési helyszín háttérzaját (ha releváns), a felszíni és felszín alatti vizek jelenlegi állapotát, a terület élővilágát.

Az elmondottak alapján az alapállapot ismertetését követően bemutatjuk a várható hatásfolyamatok által kiváltott környezeti állapot változásokat, majd a tényleges hatásterületet lehatároljuk.

6.1. A hatásterületről rendelkezésre álló környezeti állapot, területhasználati és demográfiai adatok

6.1.1. A terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek

Régió	Észak-Alföldi régió
Vármegye	Hajdú-Bihar vármegye
Település	Hajdúnánás
Érintett Környezetvédelmi Hatóság	Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály
Kistáj	Hortobágy

12. ábra Kistáj – Hortobágy

A kistáj Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megyében helyezkedik el. Területe 1704 km² (a középtáj 23,3%-a, a nagytáj 3,3%-a).

6.1.2. Földrajzi adottságok, éghajlat

Meteorológiai viszonyok

Mérsékelt meleg, száraz éghajlatú kistáj. Az É-i részen 1850-1900 óra körüli az évi napfénytartam, a D-i részeken eléri a 1900-1940 órát. Nyáron 780-800, télen 170 és 185 óra közötti (D-en a több) napsütés várható.

A hőmérséklet sokévi átlaga É-on 9,8-10,0 °C, D-en 10,0-10,2 °C, a tenyészidőszaké 17,0-17,3 °C. É-on ápr. 2-4. és okt. 17-18. között (196-197 nap), D-en márc. 31-ápr. 2. és okt. 19-20. között (198-200 nap) a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. A fagymentes időszak hossza 188-190 nap (ápr. 10-12. és okt. 18-22. között), DNy-on 192-194 nap körüli (ápr. 8. és okt. 18-22. között). Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,0-35,0 °C. Az abszolút minimumok átlaga -16,0 és -17,0 °C közötti.

A csapadék évi összege 510 és 550 mm között változik a területen (É-on 550-570 mm), a nyári félévé 310-340 mm (É-on a több). A 24 órás csapadékmaximum 128 mm, Újszentmargitán észlelték.

Évente 34-36 hótakarós nap várható, 16-18 cm átlagos maximális vastagsággal.

Az ariditási index 1,30-1,35, de É-on 1,25-1,28.

Legnagyobb gyakorisága az ÉK-i és a DNy-i szélnek van, az átlagos szélesség 2,5 és 3 m/s közötti.

Kimondottan száraz vidék, a gazdaságosan termeszthető növények körének meghatározója a kevés csapadék.

A térségre jellemző szélviszonyokat AERMET szoftver segítségével generáltuk.

A felszíni és magaslégköri meteorológiai adatokat adjuk meg AERMET default formátumban.

A diffúzióklimatológiai vizsgálataink célja a légszennyező anyagok terjedése, hígulása és felhalmozódása szempontjából döntő fontosságú meteorológiai elemek és tényezők meghatározása.

Az adatfeldolgozás három különálló szakaszban zajlik. Az első szakasz a felszíni és a felső légkör adatait nyeri ki azokról a speciális formátumban rendelkezésre álló fájlokból. A második szakasz kombinálja vagy egyesíti a korábban kinyert adatokat a helyspecifikus adatokkal. A harmadik és utolsó szakasz beolvassa az egyesített adatfájlt, kiszámítja az AERMOD által megkövetelt határreteg-paramétereket, és létrehozza a modellhez szükséges meteorológiai adatállományokat.

Az AERMET alapvető célja, hogy meteorológiai méréseket használjon, és kiszámítson határreteg-paramétereket a szél, a turbulencia és a hőmérséklet profiljának becsléséhez. Ezeket a profilokat az AERMOD interfész becsüli meg.

Az AERMET felépítése egy meglévő szabályozási modell előfeldolgozón, a szabályozási modellek meteorológiai feldolgozóján (MPRM) alapul (Irwin, et al., 1988).

Station ID:
Start Date: 1/1/2020 - 00:00
End Date: 12/31/2020 - 23:59

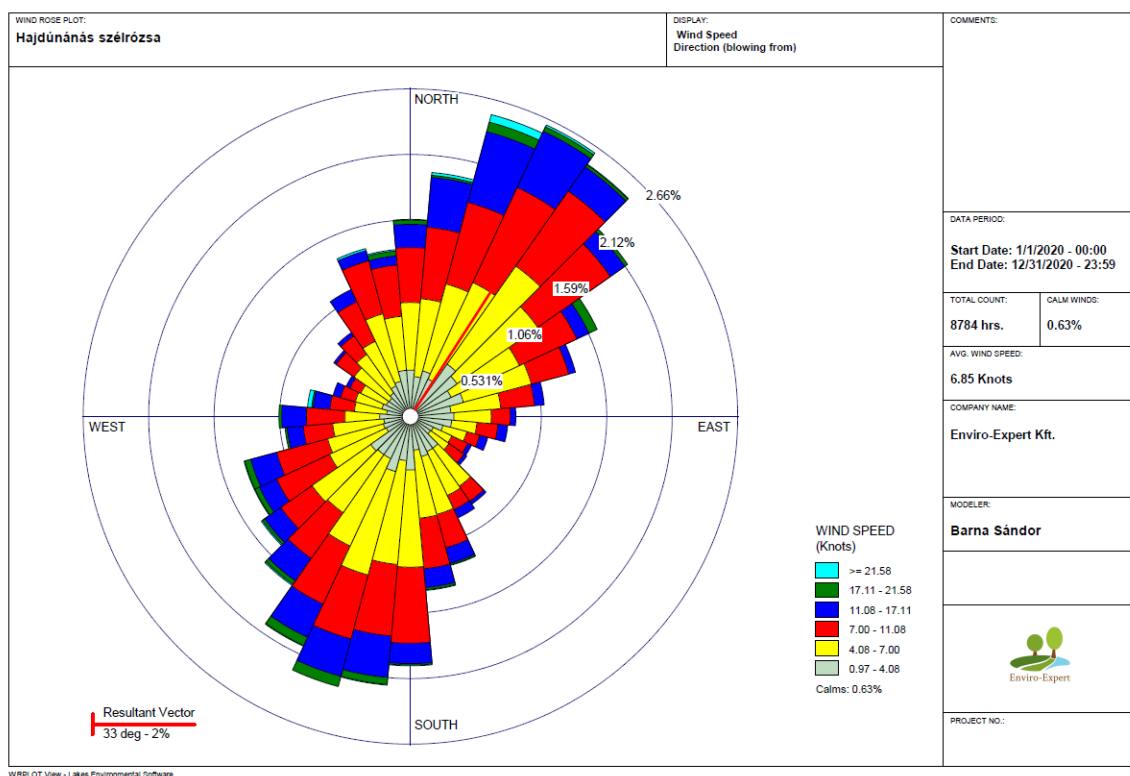
Run ID:

Frequency Distribution
(Count)

	Wind Direction (Blowing From) / Wind Speed (Knots)							
	0.97 - 4.08	4.08 - 7.00	7.00 - 11.0	11.08 - 17.1	17.11 - 21.58	>= 21.58	Total	
355-5	66	96	78	33	6	1	280	
5-15	57	111	102	71	3	4	348	
15-25	67	128	120	104	14	11	444	
25-35	59	151	149	88	7	3	457	
35-45	91	170	130	42	4	1	438	
45-55	81	140	126	25	5	0	377	
55-65	64	107	90	19	13	0	293	
65-75	78	100	55	10	0	0	243	
75-85	58	71	48	14	0	0	191	
85-95	62	53	27	8	0	0	150	
95-105	59	36	30	14	0	0	139	
105-115	48	35	19	12	0	0	114	
115-125	36	29	25	6	0	0	96	
125-135	35	32	26	5	0	0	98	
135-145	55	66	26	5	0	0	152	
145-155	55	69	22	13	0	0	159	
155-165	59	85	49	23	2	1	219	
165-175	48	97	72	27	3	1	248	
175-185	76	138	108	29	2	1	354	
185-195	63	148	102	59	10	1	383	
195-205	81	152	94	55	15	0	397	
205-215	66	137	91	52	13	1	360	
215-225	66	101	79	39	6	2	293	
225-235	69	102	54	28	4	2	259	
235-245	38	89	83	27	7	1	245	
245-255	40	82	75	38	9	1	245	
255-265	38	73	42	23	3	0	179	
265-275	44	49	55	35	4	0	187	
275-285	34	46	35	24	2	6	147	
285-295	42	39	22	11	0	0	114	
295-305	38	40	17	6	0	0	101	
305-315	37	61	31	4	0	0	133	
315-325	41	67	32	6	0	0	146	
325-335	48	70	62	19	0	0	199	
335-345	52	99	78	15	0	3	247	
345-355	66	77	73	13	7	2	238	
Total	2017	3146	2327	1002	139	42	17568	

Frequency of Calm Winds: 111
Average Wind Speed: 6.85 Knots

13. ábra Szélgyakoriságok (Forrás: AERMET adatfeldolgozásból)

14. ábra Szélrózsa (Forrás: AERMET adatfeldolgozásból)

Átlagos szélesség: 3,52 m/s

A sokévi átlagos meteorológiai jellemzők (az OMSZ adatai alapján):

megnevezés	egység	téli félév	nyári félév
évi napsütéses órák:	óra	574	1337
évi középhőmérséklet:	°C	4,2	17,0
csapadék évi összege:	mm	233	366
globálisugárzás:	MJ/m ²	1131	3340
relatív légnedvesség:	%	77,3	63,8
szélesség:	m/s	2,95	3,15

12. táblázat Meteorológiai jellemzők

Mindegyik jellemzőnek napi, évszakos ciklusa van.

Az éghajlati jellemzők közül a széladatok döntően befolyásolják a kibocsátott levegőterhelő anyagok terjedését és felhígulását. Az ariditási index 1,30.

A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer adatbázisa szerint Hajdúnánás néhány klímajellemzőjének várható változása a 2021–2050 időszakra az ALADIN-Climate klímamodell alapján:

Az ariditási index várható változása	-0,2 – -0,15
A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása (nap)	0 – 0,5
A csapadék várható változása (mm)	-50 – -25
A téli csapadék várható változása (mm)	-25 – 0
A tavaszi csapadék várható változása (mm)	-25 – 0
A nyári csapadék várható változása (mm)	-50 – -25
Az őszi csapadék várható változása (mm)	0 – 25
A forró napok számának várható változása (nap)	15 – 20
A hőségriadós napok számának várható változása	
Várható átlaghőmérséklet változás Magyarországon(°C)	1,5 – 2
A klimatikus vízmérleg várható változása	-125 – -100
A potenciális evapotranszpiráció várható változása (mm)	60 – 80

13. táblázat Klímajellemzők – Hajdúnánás

Domborzati adatok

A kistáj 87 és 110 m közötti tszf-i magasságú, jellemzően ártéri szintű, tökéletes síkság. Rendkívül kis relatív reliefű felszíne enyhén D-i irányba és a középvonala felé lejt. Jellemző magassága 88-92 m. E szint fölé csak egyes

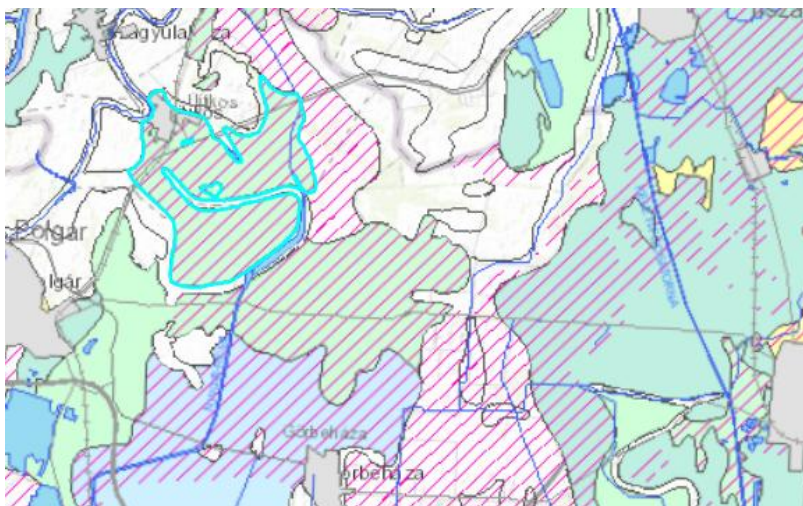
Tisza menti buckavonulatok és kunhalmok emelkednek (legmagasabb a Bűrök-halom).

A kistáj az Alföld felszínalaktani szempontból egyik legegységesebb területe. Felszíni formái közül a szinte mindenütt megfigyelhető elhagyott Tiszamedreket, morotvákat és hozzájuk kapcsolódó folyóhátakat (pl. a Kadarcs mentén) és az ÉNy-i rész övzónáit, erősen letarolt futóhomokformáit emelhetjük ki.

Földtan

É-on bizonytalan korú és kifejlődésű a medencealjzat. Déli része alatt kb. 2 km mélységben a középső-kréta flis felszíne. Erre vékony miocén tufa, majd késő-miocén kőzetek, erre pedig késő-pannon üledékek települtek. A kistájat a pleisztocén végén három hordalékkúp fogta közre (É-ről az Ős-Tapoly-Ondava, Ny-ról a Sajó-Hernád, K-ról az ÉK-alföldi hordalékkúp-sorozat). E sajátos helyzet miatt itt főképp finomszemcsés üledékek (agyag, iszap) akkumulálódtak, a pleisztocén üledékekben durva homok, ill. kavics csak ÉNy-on fordul elő. Jelentős futóhomokképződésre a mély fekvés és a magas talajvízszint miatt nem került sor. A változatos domborzatú felszínt takaró 100-200 m vastag pleisztocén rétegek iszapos, agyagos löszréteggel záródnak. A lösziszapos felszín mélyedéseibe a Tisza az óholocénben öntésiszapot rakott le.

A lösziszapos felszínnek a kistáj K-i szegélyét kivéve elszikesedtek. A holocénben a Tisza a Hortobágy legnagyobb részét bejárta, az üledékeket és a domborzatot homogenizálta.

15. ábra Földtani alapszelvény

Földtani index: f_Qh2_a

Név: folyóvízi agyag

Litológia: agyag

Földtani index: f_Qp3_al, f_Qh1_al

Név: folyóvízi aleurit

Litológia: aleurit

Közlekedés

Arteriális közlekedési hálózati helyzetű, kettős forgalmi tengelyű terület. É-i harmadán vezet át az M3-as autópálya, közelében a 35. sz. főúttal, amelyekbe Polgárnál fut be É-ről a 36. sz. főút. A kistáj D-i harmadát a 33. sz. főút keresztezi, vele párhuzamosan fut a Füzesabony-Debrecen egyvágányú vasúti mellékvonal. ÉNy-i peremén vezet végig az Ohat-Nyíregyháza, ÉK-i szélén a Tisza-Debrecen vasúti mellékvonal. Állami közútjainak hossza 275 km, amelyből 126 km (45%) autópálya, ill. másodrendű főút. Közútsűrűség 16 km/100 km², főútsűrűség 7 km/100 km². Főút menti településeinek aránya 50%. Vasútvonalainak hossza 71 km, vasútsűrűség 4,2 km/100 km². Településeinek 70%-a rendelkezik vasútállomással. Időszakosan kishajózásra alkalmas vízi útja a kistáj K-i szélén végigvezető Keleti-főcsatorna 61 km-es, Tiszavasvári-Nagyhegyes közötti szakasza, amelyen 8 közúti és 1 vasúti híd ível át. Hortobágnak polgári célú füves repülőtere van.

6.1.3. Levegő (alap-légszennyezettség)

6.1.3.1. Háttérszennyezettség

A vizsgált térség a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet szerint az „10. Az ország többi területe, kivéve az alább kijelölt városokat” zónacsoportba tartozik.

Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM ₁₀	Benzol	Talajközeli ózon
F	F	F	E	F	O-I
PM ₁₀ Arzén (As)	PM ₁₀ Kadmium (Cd)	PM ₁₀ Nikkel (Ni)	PM ₁₀ Ólom (Pb)	PM ₁₀ benz(a)-pirén (BaP)	
F	F	F	F	D	

14. táblázat Zónacsoport tulajdonságai

A-tól F kategóriáig tartó, javuló minősítést jelző besorolás szerint a térség országos és nemzetközi (EU) viszonylatban a szennyezettek közé tartozik. Az F kategória olyan terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg, az E csoport esetében pedig a légszennyezettség egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van. A D csoportba tartozó területeken a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között

van. A C csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a tűréshatár között van. A B csoport azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Az O-I csoportba tartozó területeken a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.

A vizsgálati mérések alapján megállapítható, hogy a vizsgálati területen és annak térségében a szilárd PM₁₀ vagyis a 10 µm méret alatti koncentrációja a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van. A talajközeli ózon koncentrációja a törvényben meghatározottnak megfelelően – az O–I kategóriába lett sorolva, azaz az egész ország területén meghaladja a célértéket. Az egyéb szennyező anyagok közül a PM₁₀ - benz(a)-pirén koncentrációja a vizsgálati területen a D kategóriába sorolható, míg a PM₁₀ a légszennyezettség egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van. A többi zónacsoport az F kategóriába sorolható, vagyis a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

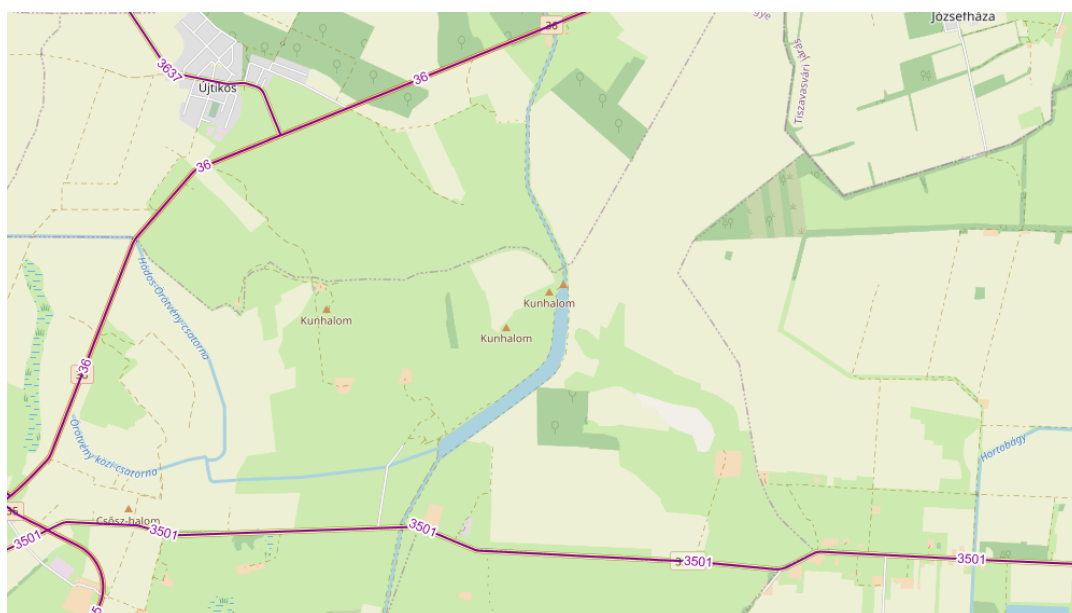
A háttérszennyezettséget az Országos Meteorológiai Szolgálat 2023. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről az automata mérőhálózat adatai alapján c. kiadványa alapján határozzuk meg. A figyelembe vett mérőállomás: Debrecen

Háttérszennyezettség (1 órás átlagok – éves átlag):

- kén-dioxid 1,3 µg/m³
- nitrogén-oxidok 18,7 µg/m³
- nitrogén-dioxid 12,1 µg/m³
- szén-monoxid 382 µg/m³
- szilárd (PM₁₀) 18 µg/m³
- ózon 51,1 µg/m³

6.1.3.2. Az érintett közút jelenlegi légszennyezettsége

A beruházás területe a 36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főútról és a 3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő útról letérve földúton közelíthető meg.

16. ábra A terület megközelítése (Forrás: kira.kozut.hu)

Számítási alapok

A forgalomszámlálási adatokat a Magyar Közút Nonprofit Zrt. *Az országos közutak 2023. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma* c. kiadványából vettük.

A forgalomszámlálási adatok alapján végzett számításokat tartalmazza jelen fejezet. A számításaink az átlagos óraforgalom alapján végeztük el.

Légszennyező anyag emisszió meghatározása

A KTI 1999. évi útmutatójában megfogalmazott módszer szerint határozzuk meg a járműtípusok szerinti légszennyező anyag kibocsátást. A fajlagos emisszió-értékek főként a jármű-sebességtől függnnek. Szorzófaktorok helyett a KTI évenként módosítja a fajlagos értékeket. Ezek a változások jelentős terheléscsökkenést mutatnak ill. prognosztizálnak. Elfogadva a KTI 1999. évi útmutatójában közölt adatokat, az emisszió csökkenése $f = \exp(-R \cdot x)$ képlettel jellemezhető. (Itt $x:200x$ az évek száma. Az így kiszámított f faktorokkal szorozni kell a 2000. évi fajlagos emisszió-értékeket, hogy megkapjuk a távlati fajlagos emisszió-értékeket.)

2000 óta eltelt évek száma	25	Járműkategória		
Emisszió csökkentő faktor (f)	-	személygépkocsi	busz	tehergépkocsi
	SO ₂	0,760	0,472	0,472
	CO	0,760	0,497	0,577
	NO ₂	0,760	0,178	0,273
	CH	0,760	0,670	0,577
	PM ₁₀	0,577	0,100	0,287

15. táblázat Emisszió csökkentő faktor (f) meghatározása a 2000. évhez képest

Járműkategória	Sebesség (km/h)	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
személy- gépkocsi	30	12,229	1,540	1,010	0,006	0,082
	50	7,672	1,193	1,079	0,005	0,061
	60	5,879	1,185	1,231	0,005	0,058
	70	4,284	1,117	1,398	0,005	0,059
	80	3,775	1,079	1,565	0,006	0,062
	90	4,064	1,094	1,679	0,006	0,068
busz	30	5,959	1,093	1,008	0,064	0,185
	40	5,065	0,811	0,969	0,058	0,171
	50	4,747	0,639	0,973	0,057	0,163
	60	3,794	0,540	1,019	0,056	0,162
	70	3,256	0,172	1,114	0,056	0,161
teher- gépkocsi	30	7,466	0,652	1,703	0,049	0,504
	40	6,404	0,470	1,635	0,045	0,464
	50	5,296	0,372	1,632	0,044	0,447
	60	4,679	0,317	1,720	0,044	0,444
	70	4,010	0,283	1,875	0,045	0,438

16. táblázat Fajlagos légszennyező anyag emisszió (g/km) 2025. évre

36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főút jelenlegi légszennyezettsége

Szelvénytípus: 7 km 750 m

Település: Újtikos

Útkategória: II. rendű főút

Közút száma: 36 Útkategória: II. rendű főút A számlálóállomás szelvénye: 12+120 km+m A számlálóállomás érvényességi szakaszai: 6+884 – 12+130 km+m Hossza (km): 5,241 Fekvése: K Forgalom jellege: c 2 Adat forrása: felszorzott Számlált napok száma: - Pontosság: ±30% A számlálóállomás kódja: 3423	Gépjármű kategória	36 sz. út
	Személygépkocsi és kistehergépkocsi	2224
	Autóbusz - egyes	42
	Autóbusz - csuklós	0
	Tehergépkocsi - szóló	101
	Tehergépkocsi - pótkocsis	57
	Tehergépkocsi - nyerges, speciális	375
	Motorkerékpár	18

17. táblázat Forgalomszámlálási adatok

Járműkategória	Napi járműszám	Órás járműforgalom
személygépkocsi	2242	128
tehergépjármű	533	30
busz	42	2

18. táblázat Napi és óras járműforgalom (db jármű)

Járműkategória	Megengedett sebesség (km/h) külterületen	Megengedett sebesség (km/h) belterületen
személygépkocsi	90	50
tehergépjármű	70	50
busz	70	50

19. táblázat Számítások során figyelembe vett sebesség

A fajlagos értékek figyelembevételével meghatározzuk az adott sebességhez tartozó járműkategória szerinti emisszió mértékét, lásd következő táblázat.

Út elhelyezkedése	Járműkategória	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külterületen	személygépkocsi	4,064	1,094	1,679	0,006	0,068
	busz	3,256	0,172	1,114	0,056	0,161
	tehergépjármű	4,010	0,283	1,875	0,045	0,438
belterületen	személygépkocsi	7,672	1,193	1,079	0,005	0,061
	busz	4,747	0,639	0,973	0,057	0,163
	tehergépjármű	5,296	0,372	1,632	0,044	0,447

20. táblázat eij a j-edik járműfajta kibocsátása az i-edik szennyező anyag komponensből a járműfolyam tényleges sebességénél [g/km]

A forgalmi adatokból kiindulva meghatározhatjuk az út 1 m-re eső légszennyező anyag emissziót.

Út elhelyezkedése	Járműtípus	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külső területen	személygépkocsi	0,14394	0,03874	0,05946	0,00021	0,00241
	busz	0,00216	0,00011	0,00074	0,00004	0,00011
	tehergépjármű	0,03377	0,00238	0,01579	0,00038	0,00369
	E _i	0,17986	0,04124	0,07599	0,00063	0,00621
belső területen	személygépkocsi	0,27173	0,04224	0,03820	0,00019	0,00215
	busz	0,00315	0,00042	0,00065	0,00004	0,00011
	tehergépjármű	0,04460	0,00313	0,01375	0,00037	0,00376
	E _i	0,31948	0,04580	0,05260	0,00060	0,00602

21. táblázat A járművek légszennyező anyag kibocsátása szennyező anyag komponenseként [g/s m]

Az érintett közút hatástávolságának meghatározása

A legkedvezőtlenebb meteorológiai feltételekre (szélszél, inverzió – 1. stabilitási kategória) és átlagos meteorológiai helyzetre (szélsebesség: 3,52 m/s, 6. stabilitási kategória) vonatkoztatva mutatjuk be az út szennyezőanyag emissziójának hatástávolságát.

Átlagos szélsebesség (3,52 m/s) és a legkedvezőtlenebb meteorológiai feltételek teljesülése esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrásközépvonalától távolodva az alábbi, majd a hatástávolságok az azt követő táblázatban láthatók.

Külső terület:

Modellelési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z ₀	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52
	u _p	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51
	σ _{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ _z	0,00	2,17	3,78	5,22	6,57	7,86	9,09	10,28	11,44	13,67
	σ _{zv}	1,50	2,64	4,07	5,44	6,74	8,00	9,21	10,39	11,54	13,75
Eredmény (μg/m ³)	CO	59,8	35,3	23,1	17,4	14,0	11,8	10,2	9,1	8,2	6,9
	CH	13,72	8,09	5,30	3,98	3,21	2,71	2,35	2,08	1,87	1,57
	NO _x	25,28	14,91	9,77	7,33	5,91	4,99	4,33	3,84	3,45	2,90
	SO ₂	0,210	0,124	0,081	0,061	0,049	0,041	0,036	0,032	0,029	0,024
	PM ₁₀	2,066	1,218	0,799	0,599	0,483	0,408	0,354	0,314	0,282	0,237

22. táblázat Átlagos szélsebesség esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció (μg/m ³)	Határérték (μg/m ³)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	59,84	10000	-	-	-	2,4
CH	13,72	500	-	-	-	2,4
NO _x	25,28	200	-	2,5	-	2,4
SO ₂	0,21	250	-	-	-	2,4
PM ₁₀	2,07	50	-	-	-	2,4

23. táblázat Maximális emisszió (μg/m³), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	u_p	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,17	3,78	5,22	6,57	7,86	9,09	10,28	11,44	13,67
	σ_{zv}	1,50	2,64	4,07	5,44	6,74	8,00	9,21	10,39	11,54	13,75
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	210,6	124,0	81,2	60,8	49,0	41,2	35,7	31,6	28,4	23,7
	CH	48,29	28,44	18,61	13,94	11,23	9,45	8,19	7,25	6,52	5,44
	NO _x	88,99	52,40	34,30	25,68	20,69	17,42	15,10	13,36	12,01	10,03
	SO ₂	0,740	0,436	0,285	0,214	0,172	0,145	0,126	0,111	0,100	0,083
	PM ₁₀	7,273	4,282	2,803	2,099	1,691	1,423	1,234	1,092	0,981	0,820

24. táblázat Kedvezőtlen szélesebbesség (<1 m/s) esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	210,64	10000	-	-	-	2,4
CH	48,29	500	-	-	-	2,4
NO _x	88,99	200	-	21,0	10,9	2,4
SO ₂	0,74	250	-	-	-	2,4
PM ₁₀	7,27	50	-	3,6	3,0	2,4

25. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Belterület

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52	3,52
	u_p	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,43	4,23	5,85	7,36	8,80	10,18	11,51	12,81	15,31
	σ_{zv}	1,50	2,86	4,49	6,04	7,51	8,92	10,29	11,61	12,89	15,38
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	106,3	58,1	37,3	27,8	22,3	18,8	16,3	14,4	13,0	10,9
	CH	15,24	8,32	5,34	3,98	3,20	2,69	2,34	2,07	1,86	1,56
	NO _x	17,50	9,56	6,14	4,57	3,68	3,09	2,68	2,38	2,14	1,79
	SO ₂	0,199	0,109	0,070	0,052	0,042	0,035	0,031	0,027	0,024	0,020
	PM ₁₀	2,002	1,094	0,702	0,523	0,421	0,354	0,307	0,272	0,245	0,205

26. táblázat Átlagos szélesebbesség esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	106,29	10000	-	-	-	2,1
CH	15,24	500	-	-	-	2,1
NO _x	17,50	200	-	-	-	2,1
SO ₂	0,20	250	-	-	-	2,1
PM ₁₀	2,00	50	-	-	-	2,1

27. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	u_p	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,43	4,23	5,85	7,36	8,80	10,18	11,51	12,81	15,31
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	σ_{zv}	1,50	2,86	4,49	6,04	7,51	8,92	10,29	11,61	12,89	15,38
	CO	374,2	204,0	130,8	97,3	78,1	65,7	56,9	50,3	45,2	37,7
	CH	53,64	29,25	18,75	13,94	11,20	9,41	8,15	7,21	6,48	5,41
	NO _x	61,60	33,59	21,53	16,01	12,86	10,81	9,36	8,28	7,44	6,21
	SO ₂	0,702	0,383	0,245	0,182	0,147	0,123	0,107	0,094	0,085	0,071
	PM ₁₀	7,048	3,843	2,463	1,832	1,471	1,237	1,071	0,947	0,851	0,710

28. táblázat Kedvezőtlen szélesség (<1 m/s) esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	374,14	10000	-	-	-	2,1
CH	53,63	500	-	1,0	-	2,1
NO _x	61,59	200	-	11,1	5,4	2,1
SO ₂	0,70	250	-	-	-	2,1
PM ₁₀	7,05	50	-	3,0	2,4	2,1

29. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Az út hatástávolságát külterületen az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg, belterületen átlagos meteorológiai viszonyok között a „C” feltétel, kedvezőtlen állapot esetén az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok.

Az út hatástávolsága

külterületen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,5 m
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	21,0 m
belterületen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,1 m
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	11,1 m

A számításaink szerint jelenleg átlagos meteorológiai körülmények között és kedvezőtlen állapot esetén sem haladja meg az út levegőterhelése a jogszabályban előírt koncentrációkat.

3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő út jelenlegi légszennyezettsége

Szelvénytípus: 11 km 458 m

Település: Hajdúnánás

Útkategória: összekötő út

<p>Közút száma: 3501 Útkategória: összekötő út A számlálóállomás szelvénye: 2+193 km+m A számlálóállomás érvényességi szakaszai: 1+312 – 22+374 km+m Hossza (km): 21,108 Fekvése: K Forgalom jellege: c 2 Adat forrása: mért Számított napok száma: 1 Pontosság: ±14% A számlálóállomás kódja: 4174</p>	Gépjármű kategória	3501 sz. út
	Személygépkocsi és kistehergépkocsi	1021
	Autóbusz - egyes	18
	Autóbusz - csuklós	1
	Tehergépkocsi - szóló	51
	Tehergépkocsi - pótkocsi	36
	Tehergépkocsi - nyerges, speciális	124
	Motorkerékpár	7

30. táblázat Forgalmatszámítási adatok

Járműkategória	Napi járműszám	Órás járműforgalom
személygépkocsi	1028	58
tehergépjármű	211	12
busz	19	1

31. táblázat Napi és óras járműforgalom (db jármű)

Járműkategória	Megengedett sebesség (km/h) külsőterületen	Megengedett sebesség (km/h) belsőterületen
személygépkocsi	90	50
tehergépjármű	70	50
busz	70	50

32. táblázat Számítások során figyelembe vett sebesség

A forgalmi adatokból kiindulva meghatározhatjuk az út 1 m-re eső légszennyező anyag emissziót.

Út elhelyezkedése	Járműtípus	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külsőterületen	személygépkocsi	0,06600	0,01776	0,02726	0,00010	0,00111
	busz	0,00098	0,00005	0,00033	0,00002	0,00005
	tehergépjármű	0,01337	0,00094	0,00625	0,00015	0,00146
	E _i	0,08034	0,01876	0,03385	0,00027	0,00262
belsőterületen	személygépkocsi	0,12460	0,01937	0,01752	0,00009	0,00098
	busz	0,00143	0,00019	0,00029	0,00002	0,00005
	tehergépjármű	0,01766	0,00124	0,00544	0,00015	0,00149
	E _i	0,14368	0,02080	0,02325	0,00025	0,00252

33. táblázat A járművek légszennyező anyag kibocsátása szennyező anyag komponenseként [g/s m]

Az érintett közút hatástávolságának meghatározása

Külterület:

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01
	u_p	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,17	3,78	5,22	6,57	7,86	9,09	10,28	11,44	13,67
	σ_{zv}	1,50	2,64	4,07	5,44	6,74	8,00	9,21	10,39	11,54	13,75
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	23,5	13,8	9,1	6,8	5,5	4,6	4,0	3,6	3,2	2,7
	CH	5,48	3,23	2,12	1,59	1,28	1,08	0,94	0,83	0,75	0,63
	NOx	9,89	5,83	3,82	2,87	2,31	1,95	1,69	1,50	1,35	1,13
	SO ₂	0,078	0,046	0,030	0,023	0,018	0,015	0,013	0,012	0,011	0,009
	PM ₁₀	0,764	0,450	0,295	0,222	0,179	0,151	0,131	0,116	0,104	0,088

34. táblázat Átlagos szélesebbeség esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvezonától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	23,46	10000	-	-	-	2,4
CH	5,48	500	-	-	-	2,4
NOx	9,88	200	-	-	-	2,4
SO ₂	0,08	250	-	-	-	2,4
PM ₁₀	0,76	50	-	-	-	2,4

35. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezőanyag határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	u_p	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,17	3,78	5,22	6,57	7,86	9,09	10,28	11,44	13,67
	σ_{zv}	1,50	2,64	4,07	5,44	6,74	8,00	9,21	10,39	11,54	13,75
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	94,1	55,4	36,3	27,2	21,9	18,4	16,0	14,1	12,7	10,6
	CH	21,97	12,94	8,47	6,34	5,11	4,30	3,73	3,30	2,96	2,48
	NOx	39,64	23,34	15,28	11,44	9,22	7,76	6,72	5,95	5,35	4,47
	SO ₂	0,311	0,183	0,120	0,090	0,072	0,061	0,053	0,047	0,042	0,035
	PM ₁₀	3,063	1,804	1,181	0,884	0,712	0,599	0,520	0,460	0,413	0,345

36. táblázat Kedvezőtlen szélesebbeség (<1 m/s) esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvezonától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	94,09	10000	-	-	-	2,4
CH	21,97	500	-	-	-	2,4
NOx	39,64	200	-	6,6	2,3	2,4
SO ₂	0,31	250	-	-	-	2,4
PM ₁₀	3,06	50	-	-	-	2,4

37. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezőanyag határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Belterület

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01
	u_p	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72	1,72
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,43	4,23	5,85	7,36	8,80	10,18	11,51	12,81	15,31
	σ_{zv}	1,50	2,86	4,49	6,04	7,51	8,92	10,29	11,61	12,89	15,38
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	42,0	22,9	14,7	11,0	8,8	7,4	6,4	5,7	5,1	4,3
	CH	6,07	3,32	2,13	1,59	1,28	1,07	0,93	0,83	0,74	0,62
	NOx	6,79	3,71	2,38	1,77	1,43	1,20	1,04	0,92	0,83	0,70
	SO ₂	0,073	0,040	0,026	0,019	0,015	0,013	0,011	0,010	0,009	0,008
	PM ₁₀	0,737	0,402	0,258	0,192	0,155	0,130	0,113	0,100	0,090	0,076

38. táblázat Átlagos szélesség esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	41,96	10000	-	-	-	2,1
CH	6,07	500	-	-	-	2,1
NOx	6,79	200	-	-	-	2,1
SO ₂	0,07	250	-	-	-	2,1
PM ₁₀	0,74	50	-	-	-	2,1

39. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Modellezési paraméterek	távolság	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	α [°]	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	z_0	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	x	0	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	u	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	u_p	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43
	σ_{z0}	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
	σ_z	0,00	2,43	4,23	5,85	7,36	8,80	10,18	11,51	12,81	15,31
	σ_{zv}	1,50	2,86	4,49	6,04	7,51	8,92	10,29	11,61	12,89	15,38
Eredmény ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	CO	168,3	91,8	58,8	43,7	35,1	29,5	25,6	22,6	20,3	17,0
	CH	24,36	13,28	8,51	6,33	5,09	4,27	3,70	3,27	2,94	2,46
	NOx	27,23	14,85	9,52	7,08	5,68	4,78	4,14	3,66	3,29	2,75
	SO ₂	0,294	0,161	0,103	0,077	0,061	0,052	0,045	0,040	0,036	0,030
	PM ₁₀	2,955	1,611	1,033	0,768	0,617	0,518	0,449	0,397	0,357	0,298

40. táblázat Kedvezőtlen szélesség (<1 m/s) esetén a távolság függvényében változó légszennyezőanyag koncentráció a vonalforrás középvonalától távolodva

Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	"A" feltétel (m)	"B" feltétel (m)	"C" feltétel (m)
CO	168,26	10000	-	-	-	2,1
CH	24,36	500	-	-	-	2,1
NOx	27,23	200	-	2,8	-	2,1
SO ₂	0,29	250	-	-	-	2,1
PM ₁₀	2,95	50	-	-	-	2,1

41. táblázat Maximális emisszió ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), és a légszennyezettségi határértékkel megegyező koncentráció távolsága (m), valamint a Hatástávolság – 306/2009 Korm. rendelet feltételei szerint (m)

Az út hatástávolságát jelenleg átlagos meteorológiai viszonyok mellett a „C” feltétel határozza meg, míg inverziós állapot esetén az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok.

Az út hatástávolsága

külterületen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,4 m
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	6,6 m
belterületen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,1 m
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	2,8 m

A számításaink szerint jelenleg átlagos meteorológiai körülmények között és kedvezőtlen állapot esetén sem haladja meg az út levegőterhelése a jogszabályban előírt koncentrációkat.

6.1.4. Környezeti zaj

6.1.4.1. A jelenleg a terület környezetében folytatott tevékenység háttérzaja

A vizsgált területen a zajállapotot jellemzően a közlekedés és az urbánus környezet összetett zajemissziói alakítják. A zajkibocsátók között első helyen a közlekedés (közúti) áll. A környezeti zaj problémáját a kialakult hagyományos településszerkezet, ennek következtében a szükségeszerű közlekedési rendszer, valamint a közlekedési rendszert használó magas zajszintű technikák (járművek, munkagépek) szinergikus hatása eredményezi. A területen folytatott mezőgazdasági tevékenységek szintén hozzájárulnak a terület háttérzaj szintjéhez.

Az üzemi tevékenységből származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB)	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB)
	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
Gazdasági terület	60	50

42. táblázat Zajterhelési határértékek

A tervezett fejlesztés közelében zajvédelmi szempontból védendőnek nem tekintett mezőgazdasági terület és védendő lakóövezet található. A védendő ingatlanok Falusias lakóterület besorolású övezetben helyezkednek el.

A védendő homlokzatokat más üzem, ill. tevékenység zaja nem terheli, közvetlen hatásterülete nem áll fedésben más üzemi zajforrás hatásterületével, ezért szomszédos üzemek miatti korrekcióra nincs szükség.

Figyelembe vett határérték:

- tervezett tevékenység területén (mezőgazdasági terület): nincs határérték;
- lakó ingatlanok (falusias beépítettségű terület): nappal: 50 dB, éjjel: 40 dB (telepítési helytől >2 km távolságra)

A térségben háttérzaj-terhelésre irányuló méréseket a MOTO GP pálya engedélyezésének keretében végeztünk.

A háttérzaj meghatározása során 30,7-38,2 dB közötti értéket mérünk.

6.1.4.2. Közút jelenlegi zajszintje

Vizsgálati módszer, határérték

A zajvédelmi tervezés célja a tervezési terület várható környezeti zajterhelésének meghatározása és értékelése, és szükség esetén javaslatként a környezeti zajterhelés csökkentésére alkalmazható intézkedésekre, azok hatására a védendő területen várható hatás mértékének bemutatásával. A mértékadó forgalmi adatok, helyszínrajzok, beépítési jellemzők alapján a jelenlegi mértékadó zajterhelést számítással, az e-UT 03.07.42 sz. „Közúti közlekedési zaj számítása” c. Ütügyi Műszaki Előírás és a 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet előírásai szerint határoztuk meg.

A számításokat a 27/2008. (XII. 3.) sz. KvVM–EüM együttes rendelet (továbbiakban: Zhr.) 5. § (1) a) bekezdése szerint meghatározott magasságra végeztük el.

284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet - a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól értelmében:

7. § (1) Új tevékenység telepítéséhez és megvalósításához szükséges szállítási tevékenység hatásterülete az a szállítási útvonalakkal szomszédos, zajtól védendő terület, amelyen a szállítási, fuvarozási tevékenység legalább 3 dB mértékű járulékos zajterhelés-változást okoz.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti hatásterületet azokra a szállítási, fuvarozási tevékenységekre kell meghatározni, amelyek
- a) országos közúton vagy helyi közutak közül belterületi első- és másodrendű főutakon valósulnak meg, és
 - b) az alaptevékenység környezeti hatásvizsgálat köteles, vagy egységes környezethasználati engedély köteles.
- (3) Az (1) bekezdés szerinti hatásterület megállapításához a járulékos zajterhelést a szállítási útvonalak mentén az alaptevékenység megvalósítási helyszínétől legfeljebb 25 km távolságon belül kell vizsgálni.
- (4) Az (1) bekezdés szerinti hatásterületet a közútkezelő által nyilvántartott, legutolsó rendelkezésre álló, éves átlagos napi forgalmi adatok alapján és a szállítási, fuvarozási tevékenység várható legnagyobb napi forgalma alapján külön jogszabály szerinti számítással kell meghatározni.

Az adott fejezetet az országos közútra vagy helyi közutak közül belterületi első- és másodrendű főutakra kell elkészíteni. Számításaink során a 36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főút és a 3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő út zajterhelését vizsgáljuk.

A 27/2008. (XII. 3.) sz. KvVM–EüM együttes rendelet 3. sz. melléklete szerint a közlekedéstől származó zajterhelés LAM'kö megítélési szintje új tervezésű, vagy megváltozott terület-felhasználású területeken az épületek ZR. szerint meghatározott védendő homlokzatai előtt, falusias lakóterületek esetén az országos közúthálózatba tartozó főutaktól származó zajra: nappal LAM'kö = 65 dB; éjjel LAM'kö = 55 dB értéket nem lépheti túl.

93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet előírásai szerinti számítások

Évi átlagos napi forgalom ÁNF, j/nap

A hivatalos keresztmetszeti forgalomszámlálás szerint a vizsgált útvonalszakaszra vonatkozó, j/nap-ban megadott forgalomnagyság (amely az út keresztmetszetén áthaladó napi forgalom éves átlaga), járműkategóriánkénti bontásban.

36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főút

Közút száma: 36 Útkategória: II. rendű főút A számlálóállomás szelvénye: 12+120 km+m A számlálóállomás érvényességi szakaszai: 6+884 – 12+130 km+m Hossza (km): 5,241 Fekvése: K Forgalom jellege: c 2 Adat forrása: felszorzott Számlált napok száma: - Pontosság: ±30% A számlálóállomás kódja: 3423	Gépjármű kategória	36 sz. út
	Személygépkocsi és kistehergépkocsi	2224
	Autóbusz - egyes	42
	Autóbusz - csuklós	0
	Tehergépkocsi - szóló	101
	Tehergépkocsi - pótkocsis	57
	Tehergépkocsi - nyerges, speciális	375
	Motorkerékpár	18

43. táblázat ÁNF

Forgalmi adatok képzése a mértékadó zajterhelés számításához

Út-/forgalomjelleg kategória: Jelleg2=2 (átlagos éjszakai forgalmú utak)

		$Q_{\text{napköz}}$ Napközben 06-18 óra	Q_{este} Este 18-22 óra	$Q_{\text{éjjel}}$ Éjszaka 22-06 óra
Akusztikai járműkategória	I.	144,56	83,40	19,46
	II.	3,89	2,22	0,56
	III.	34,33	19,32	5,46

44. táblázat Forgalmi adatok napszakonként

Forgalmi sáv: 2

Külterületi útszakaszon

Mértékadó sebesség v , km/óra

Akusztikai járműkategória	$V_{\text{megengedett}}$	A	$Q_{\text{sáv, x}}$			V_x		
			$Q_{\text{napköz}}$	Q_{este}	$Q_{\text{éjjel}}$	$Q_{\text{napköz}}$	Q_{este}	$Q_{\text{éjjel}}$
I.	90	26,3	91,39	52,47	12,74	86,65	88,05	89,52
II.	70	24,9				66,51	67,95	69,49
III.	70	24,9				66,51	67,95	69,49

45. táblázat A korrigált sebesség

Vonatkoztatási távolság d_{ref} m: A közút, ill. a vágány akusztikai tengelyétől mért 7,5 m távolság.

Kopórétegek (ÚT 2-3.301 szerint)	$[K]_{g,s,t,j,i}$
4 évesnél régebbi AB- és ÖA-kopórétegek pmB-B 35/65 kötőanyaggal Egy, ill. kétrétegű bevonattal (UKZ 5/8; UKZ 2/5) ellátott kopórétegek AB-16; AB-16/F; AB-20	0,49

46. táblázat A kopóréteg akusztikai érdességi kategóriája $[K]_{g,s,t,j,i}$

c értéke: 0,1 $\rightarrow P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akustikai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	81,83	-14,08	67,75
	II.	82,48	-28,64	53,84
	III.	85,66	-19,17	66,49
este	I.	82,02	-16,54	65,48
	II.	82,74	-31,16	51,58
	III.	85,91	-21,76	64,15
éjjel	I.	82,22	-22,93	59,29
	II.	83,01	-37,22	45,80
	III.	86,17	-27,34	58,83

47. táblázat $L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hang-nyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$)	Határérték (L_{TH}) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
napközben	70,27	65,00	5,27
este	67,98	65,00	2,98
éjjel	62,18	55,00	7,18

48. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Belterületi útszakaszon

Mértékadó sebesség v , km/óra

Akustikai járműkategória	$V_{megengedett}$	A	$Q_{sáv, x}$			V_x		
			$Q_{napköz}$	Q_{este}	$Q_{éjjel}$	$Q_{napköz}$	Q_{este}	$Q_{éjjel}$
I.	50	23,5	91,39	52,47	12,74	46,39	47,86	49,46
II.	50	23,5				46,39	47,86	49,46
III.	50	23,5				46,39	47,86	49,46

49. táblázat A korrigált sebesség

Időszak	Akustikai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	74,54	-11,36	63,18
	II.	78,16	-27,07	51,09
	III.	81,66	-17,61	64,05
este	I.	74,88	-13,89	61,00
	II.	78,52	-29,64	48,89
	III.	81,98	-20,24	61,74
éjjel	I.	75,25	-20,35	54,89
	II.	78,91	-35,74	43,17
	III.	82,33	-25,87	56,46

50. táblázat $L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hang-nyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$)	Határérték (L_{TH}) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
napközben	66,77	60,00	6,77
este	64,52	60,00	4,52
éjjel	58,88	50,00	8,88

51. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Számításaink szerint a tárgyi út zajterhelése belterületen és külterületen jelenleg minden időszakban meghaladja a jogszabályban meghatározott határértéket.

3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő út

Közút száma: 3501 Útkategória: összekötő út A számlálóállomás szelvénye: 2+193 km+m A számlálóállomás érvényességi szakaszai: 1+312 – 22+374 km+m Hossza (km): 21,108 Fekvése: K Forgalom jellege: c 2 Adat forrása: mért Számlált napok száma: 1 Pontosság: ±14% A számlálóállomás kódja: 4174	Gépjármű kategória	3501 sz. út
	Személygépkocsi és kistehergépkocsi	1021
	Autóbusz - egyes	18
	Autóbusz - csuklós	1
	Tehergépkocsi - szóló	51
	Tehergépkocsi - pótkocsis	36
	Tehergépkocsi - nyerges, speciális	124
	Motorkerékpár	7

52. táblázat ÁNF

Forgalmi adatok képzése a mértékadó zajterhelés számításához

Út-/forgalomjelleg kategória: Jelleg2=2 (átlagos éjszakai forgalmú utak)

		$Q_{\text{napköz}}$ Napközben 06-18 óra	Q_{este} Este 18-22 óra	$Q_{\text{éjjel}}$ Éjszaka 22-06 óra
Akusztikai járműkategória	I.	66,37	38,29	8,93
	II.	1,62	0,93	0,23
	III.	13,66	7,69	2,17

53. táblázat Forgalmi adatok napszakonként

Forgalmi sáv: 2

Külterületi útszakaszon

Mértékadó sebesség v , km/óra

Akusztikai járműkategória	$V_{\text{megengedett}}$	A	$Q_{\text{sáv, x}}$			V_x		
			$Q_{\text{napköz}}$	Q_{este}	$Q_{\text{éjjel}}$	$Q_{\text{napköz}}$	Q_{este}	$Q_{\text{éjjel}}$
I.	90	26,3	40,82	23,45	5,67	88,47	89,12	89,78
II.	70	24,9				68,40	69,07	69,77
III.	70	24,9				68,40	69,07	69,77

54. táblázat A korrigált sebesség

Vonatkoztatási távolság d_{ref} , m: A közút, ill. a vágány akusztikai tengelyétől mért 7,5 m távolság.

Kopórétegek (ÚT 2-3.301 szerint)	$[K]_{g,s,t,j,i}$
4 évesnél régebbi AB- és ÖA-kopórétegek pmB-B 35/65 kötőanyaggal Egy, ill. kétrétegű bevonattal (UKZ 5/8; UKZ 2/5) ellátott kopórétegek AB-16; AB-16/F; AB-20	0,49

55. táblázat A kopóréteg akusztikai érdességi kategóriája $[K]_{g,s,t,j,i}$

c értéke: 0,1 $\rightarrow P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akusztikai járműkategória	$[K_i]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	82,08	-17,55	64,53
	II.	82,82	-32,56	50,26
	III.	85,98	-23,30	62,69
este	I.	82,17	-19,97	62,20
	II.	82,94	-35,03	47,91
	III.	86,10	-25,84	60,26
éjjel	I.	82,26	-26,32	55,94
	II.	83,06	-41,04	42,03
	III.	86,22	-31,37	54,85

56. táblázat $L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hang-nyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j}$)	Határérték (L_{TH}) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
napközben	66,81	65,00	1,81
este	64,44	65,00	0,00
éjjel	58,54	55,00	3,54

57. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Belterületi útszakaszon

Mértékadó sebesség v , km/óra

Akusztikai járműkategória	$V_{megengedett}$	A	$Q_{sáv, x}$			V_x		
			$Q_{napköz}$	Q_{este}	$Q_{éjjel}$	$Q_{napköz}$	Q_{este}	$Q_{éjjel}$
I.	50	23,5	40,82	23,45	5,67	48,32	49,02	49,76
II.	50	23,5				48,32	49,02	49,76
III.	50	23,5				48,32	49,02	49,76

58. táblázat A korrigált sebesség

Időszak	Akusztikai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	74,99	-14,92	60,07
	II.	78,64	-31,05	47,59
	III.	82,08	-21,79	60,30
este	I.	75,15	-17,37	57,77
	II.	78,81	-33,54	45,26
	III.	82,24	-24,35	57,89
éjjel	I.	75,31	-23,76	51,55
	II.	78,98	-39,57	39,41
	III.	82,40	-29,90	52,50

59. táblázat $L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hang-nyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j}$)	Határérték (L_{TH}) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
napközben	63,31	60,00	3,31
este	60,96	60,00	0,96
éjjel	55,18	50,00	5,18

60. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Számításaink szerint a tárgyi út zajterhelése belterületen a nappali és éjjeli, valamint külterületen jelenleg minden időszakban meghaladja a jogszabályban meghatározott határértéket.

6.1.5. Talaj adottságok, alapállapot

A terület 3 hordalékkúp által közrezárt mélyedését 100 m-t meghaladó vastagságú finom hordalék rétegsorát néhány méter vastagságban iszapos lösz borította be, amelynek az amúgy is gyengén differenciált domborzatát az óholocénban a Tisza öntésanyagaival tovább egyengette. így alakult ki az Alföld domborzatilag legegységesebb területe, amelynek 74%-át mélyben sós és szikes talajok alkotják. A kistáj tájértékét a szikes termőhelyek növény- és állatvilága, a sziki legelőkhöz kötődő néprajzi értékek alkotják, amelyek őrzésére és ápolására létesült a Hortobágyi Nemzeti Park. A löszös üledékeken, a felszín közeli 2-2,5 m átlagos mélységű szikes talajvíz hatása következtében jellegzetes mozaikos szerkezetben változatos szikes talajkomplexek képződtek. Legnagyobb területi részarányal (46%) az agyagos vályog mechanikai összetételű réti szolonyec talajok találhatók, amelyek többnyire szikes legelők. A sztyepesedő réti szolonyec talajok (15%) is főként legelők. A

kedvezőbb termőhelyet képviselő szolonyeces réti talajok (4%) legelőként, kaszálóként vagy gyenge szántóként hasznosíthatók. A kiemelkedések, kunhalmok löszön képződött talajai kedvező termékenységű (int. 85-110) csernozjomok: mészlepedékes csernozjom (1%), alföldi mészlepedékes csernozjom (2%) és a réti csernozjom talajok (2%). Kis kiterjedésű foltjaik értékes sztyeppnövények termőhelyei, nagyobb területen pedig szántóként hasznosíthatók. A mélyben sós réti csernozjom (5%) és a mélyben szolonyeces réti csernozjom talajok (6%) a táj szegélyzónájában összefüggő területet alkotnak, és szántóként hasznosíthatók (int. 50-70). A mélyebb fekvésű területek nem szikes, kiterjedt (17%) talajtípusa az agyag mechanikai összetételű réti talaj. A réti talajok növénytakaságai is gazdag természeti értékeket képviselnek. A hortobágyi szikes tavak a táj területének 4%-át foglalják. Madárviláguk különösen értékes.

Az 1:100.000-es talajgenetikai térkép alapján a terület réti talaj és réti szolonyec típusú talajfoltokra esik.

Réti talaj

A réti talajok fő típusába azokat a talajokat soroljuk, amelyek kialakulásában az időszakos túlnedvesedés játszott fő szerepet. A víz hatására bekövetkező levegőtlenesség jellegzetes szervesanyag - képződéssel jár. A növényi maradványokat anaerob mikroorganizmusok bontják, melynek következtében humusz keletkezik. A humusz tartalom a réti talajok esetében 3-6% körül alakul.

A réti talajok tulajdonságait humuszanyagokkal, nehéz művelhetőséggel, a foszfor erős megkötődésével, valamint a nitrogén nehéz feltáródásával lehet jellemezni. Jellemző még ezekre a talajokra a vasmozgás, amely a levegőtlenesség következménye. A mélyebben található három vegyértékű vasvegyületek két vegyértékűvé redukálódnak, amelyből úgynevezett kékeszöldes színű, úgynevezett glejréteg képződik.

A réti talajok esetében három szintet különböztünk el, egy A, egy B és egy C-szintet. Az A szintre jellemző, hogy szemcsés, sokszögletű és átmenete a B- szintbe fokozatos. A B- szint hasábos szerkezetű, alsó részében rozsdafoltok, vasszálók és glej-foltok találhatóak, melyek mutatják a redukciót. A C- szint kékeszürke színű - általában glej -, amely a repedések mentén oxidálódik.

Összességében elmondható, hogy a réti talajok vízgazdálkodása nem a legkedvezőbb, esőzések hatására a talaj megduzzad, vízállások keletkeznek rajta. Száraz időben megrepedezik, ahol megoldható ott öntözéssel pótolják a szükséges vízmennyiséget a növények számára. A nedves tömődött réti talajok hidegek.

A talaj tulajdonságai (AGROTOPO adatbázis alapján):

- Talajképző kőzet: Löszös üledék
- Fizikai féleség: Agyag
- Agyagásvány összetétel

Domináns	Közepes	Kevés
Sz	-	I, K, V, IK, ISz

K: Klorit és kevés kaolinit, I: Csillámszerű agyagásványok, Sz: Szmektit, V: Vermikulit

- Gyenge víznyelésű, igen gyenge vízvezető-képességű, erősen víztartó, igen kedvezőtlen, extrémén szélsőséges vízgazdálkodású talajok
- A talaj kémhatása és mészállapota: Erősen savanyú talajok

Réti szolonyeces talaj

E típusban a réti talajképző folyamatokhoz kismértékű szikesedés társul. Morfológiailag a talajok szelvénye réti karakterű, és az általános képtől csak tömöttebb, hasábos B-szintjük által térnek el, ami egyben a magasabb nátriumtartalom megjelenésének a helye is. A szolonyeces réti talajt tehát barnásfekete vagy fekete A-szint jellemzi, ehhez rövid átmenettel csatlakozik a B-szint, amelynek a szerkezete hasábos vagy gyengén oszlopos. E talajtípus vízgazdálkodása kedvezőtlen. Tápanyag-gazdálkodásukra – mint a réti talajokra általában – a nagy tápanyagtőke, de kis hasznosítható tápanyagkészlet jellemző. Talajjavítással a szelvényeknek mind vízgazdálkodása, mind tápanyag-gazdálkodása javítható.

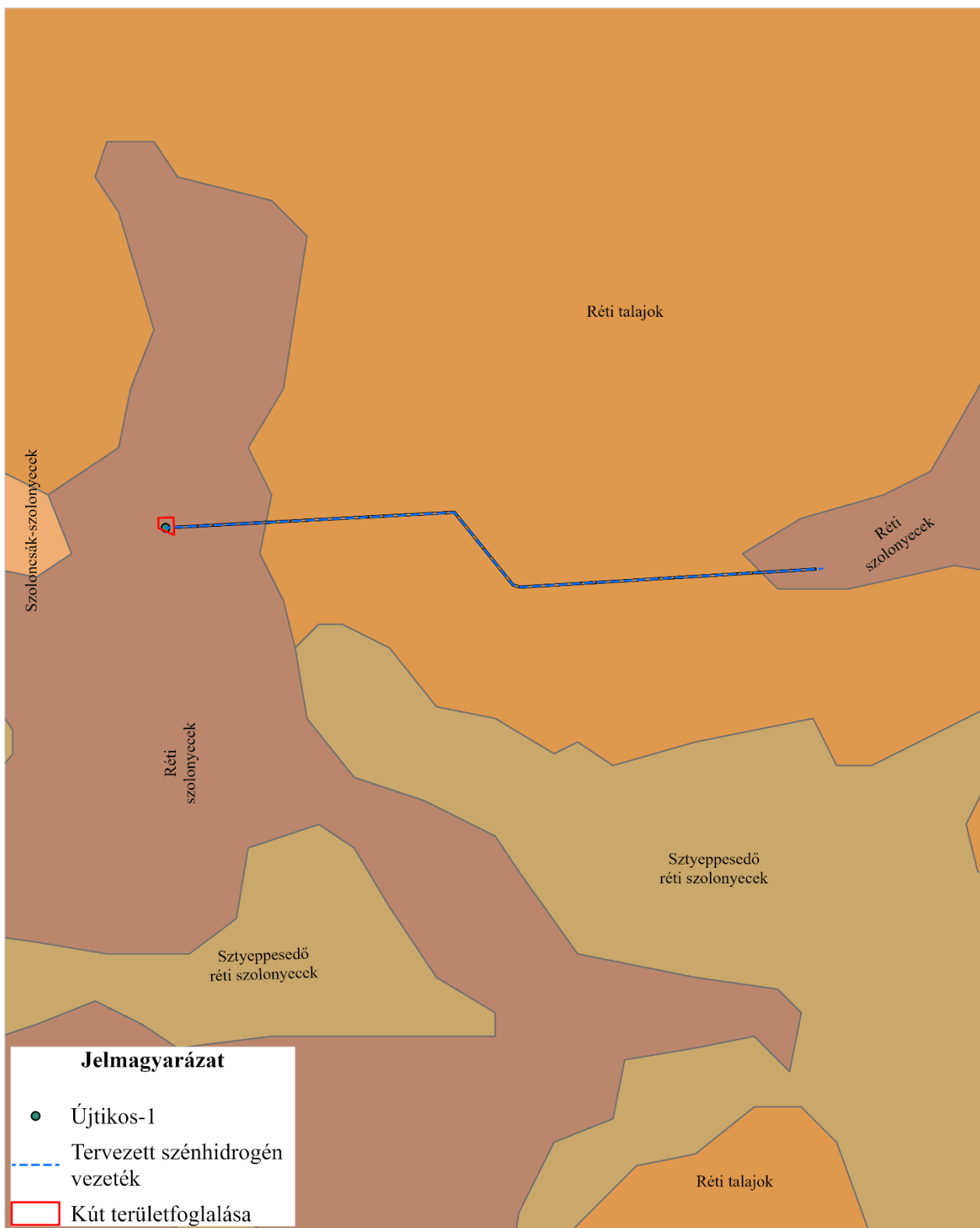
A talaj tulajdonságai (AGROTOPO adatbázis alapján):

- Talajképző kőzet: Löszös üledék
- Fizikai féleség: Agyagos vályog
- Agyagásvány összetétel

Domináns	Közepes	Kevés
I	-	K, Sz, ISz

K: Klorit és kevés kaolinit, I: Csillámszerű agyagásványok, Sz: Szmektit, V: Vermikulit

- Igen gyenge víznyelésű, szélsőségesen gyenge vízvezető-képességű, igen erősen víztartó, kedvezőtlen vízgazdálkodású talajok.
- A talaj kémhatása és mészállapota: Nem felszíntől karbonátos szikes talajok

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Méretarány: 1:50 000

Talajgenetikai térkép

17. ábra 1:100 000-es talajgenetikai térkép

A talaj minőségének meghatározása érdekében végzett feltáró fúrások

A feltalaj néhány paraméter tekintetében bevizsgálásra került a Mertcontrol HL-LAB Kft. Agrár és Környezetvédelmi Laboratóriumban. A mintát a területen végzett 2 feltáró fúrásból vettek.

A mintát vette: Mertcontrol HL-LAB Kft. Agrár és Környezetvédelmi Laboratórium (4031 Debrecen, Köntösgát sor 1-3.). A NAH által NAH-1-1776/2024 számon akkreditált vizsgálólaboratórium.

Minták száma: 4 db talaj- és 2 db felszín alatti vízminta.

Mintavételi módszer: MSZ ISO 5667-1:2007; MSZ ISO 5667-11:2012; MSZ 21464:1998

A fúrások során tapasztaltak alapján rétegrend az alábbiak szerint alakul.

ÚKÚT:

- 0-50 cm: fekete kötött agyag
- 50-350 cm: barna agyag

ÚVEZETÉK:

- 0-50 cm: fekete kötött agyag
- 50-300 cm: sárga agyagos iszap
- 300-350 sárga homok

Vizsgálati paraméter	Mérési eredmények			
	ÚKÚT 0-50	ÚKÚT 10-250	ÚVEZ 0-50	ÚVEZ 10-150
szint mélysége (cm)	0-70	70-300	0-60	60-300
pH (KCl 1:2,5) [-]	5,46	7,50	5,76	6,77
Arany-féle kötöttségi szám [K _A]	39	72	56	65
Vízben oldható összes só [m/m%]	<0,02	0,30	0,05	0,06
Szénsavas mész [m/m%]	<0,1	6,3	<0,1	1,1
Humusz [m/m%]	1,5	0,9	3,6	0,5
Nitrogén-nitrit+nitrát (kálium-klorid oldható) [mg/kg légsz.a.]	3	2	4	8
Magnézium (kálium-klorid oldható) [mg/kg légsz.a.]	334	1206	577	528
Kén (kálium-klorid oldható) [mg/kg légsz.a.]	11	353	10	30
Kálium-oxid (ammónium-laktát oldható) [mg/kg légsz.a.]	476	894	233	64
Nátrium (ammónium-laktát oldható) [mg/kg légsz.a.]	264	1678	110	103
Foszfor-pentoxid (ammónium-laktát oldható) [mg/kg légsz.a.]	351	115	123	90
Réz (kálium-kloridos EDTA oldható) [mg/kg légsz.a.]	1,7	0,9	3,2	1,0
Mangán (kálium-kloridos EDTA oldható) [mg/kg légsz.a.]	86	47	18	110
Cink (kálium-kloridos EDTA oldható) [mg/kg légsz.a.]	1,2	<0,5	1,3	<0,5

61. táblázat A talajminőség meghatározására irányuló laborvizsgálati eredmények

A minták értékelését a Dr. Kalocsai Renátó – Giczi Zsolt – Dr. Schmidt Rezső – Dr. Szakál Pál: A talajvizsgálati eredmények értelmezése c. anyag alapján végeztük. A talajok kémhatását tekintve a feltalaj gyengén savas, míg a lentebbi talajrétegek semleges, gyengén lúgos kategóriába sorolhatók.

Az Arany-féle kötöttségi szám alapján látható, hogy az ÚKÚT jelű furat felső talajrétege vályog, lentebbi rétege nehézagyag, míg az ÚVEZ jelű minta felső rétege agyag, lentebbi rétege nehézagyag.

A talajban levő, vízben oldható sók összegét nevezzük a talaj összessó-tartalmának. A mérések alapján az ÚVEZ jelű furatból ment minta gyengén szoloncsákos, míg az ÚKÚT jelű minta felső rétege kis sótartalmú, alsó rétege szoloncsákos.

Humusztartalom tekintetében a talajminták gyenge és közepes minősítésűek.

Az oldható nátrium tartalom alapján a mérések kedvezőtlen szikesedésre, szikességre utalnak. A talaj magnéziumellátottsága jó.

A mikroelemek – köztük a réz, a mangán és a cink – a növényi szervezetben csak kis mennyiségben (0,01% - 0,00001%) fordulnak elő. Csekély mennyiségeik ellenére a növényi életfolyamatokban betöltött szerepük alapvető jelentőséggel bír. Hiányuk esetén a terméskiesés meghaladhatja akár a 40%-ot is. A cink ellátottság gyengének, míg a mangán- és rézellátottság kielégítőnek mondható.

Vizsgált paraméterek	Mérési eredmények				„B” szennyezettségi határérték
	ÚKÚT 0-50	ÚKÚT 100-250	ÚVEZ 0-50	ÚVEZ 100-150	
Vevő azonosítója	0-70	70-300	0-60	60-300	
Szint mélysége [cm]	0-70	70-300	0-60	60-300	
Arzén [mg/kg szárazanyag]	8,82	8,51	5,28	5,40	15
Kadmium [mg/kg szárazanyag]	0,52	0,64	0,49	0,47	1
Kobalt [mg/kg szárazanyag]	12,86	11,90	7,02	6,80	30
Króm [mg/kg szárazanyag]	40,43	60,46	55,54	61,13	75
Réz [mg/kg szárazanyag]	22,02	28,01	38,28	37,00	200
Molibdén [mg/kg szárazanyag]	1,57	<1	<1	<1	7
Nikkel [mg/kg szárazanyag]	21,95	44,95	36,80	35,43	40
Ólom [mg/kg szárazanyag]	27,42	15,80	21,91	21,09	100
Cink [mg/kg szárazanyag]	68,09	79,57	59,77	58,46	200
Higany [mg/kg szárazanyag]	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	0,0005
Szelén [mg/kg szárazanyag]	1,79	4,76	3,03	3,31	0,001

62. táblázat A terület talajának nehézfém tartalma

Vizsgált paraméterek	Mérési eredmények				„B” szennyezettségi határérték	Mértékegység
	ÚKÚT 0-50	ÚKÚT 10-250	ÚVEZ 0-50	ÚVEZ 10-150		
VPH (C ₅ -C ₁₂)	<10	<10	<10	<10	-	mg/kg sz.a
EPH (C ₁₀ -C ₄₀)	<10	<10	<10	<10	-	mg/kg sz.a
Összes alifás szénhidrogén (TPH C ₅ -C ₄₀)	<20	<20	<20	<20	100	mg/kg sz.a

63. táblázat A terület talajának szénhidrogén tartalma

A terület talaja nehézfémek esetén az ÚKÚT jelű furat alsóbb rétegeiben figyelhető meg kis mértékű szennyezés nikkal tekintetében. Más paraméter tekintetében minden minta a jogszabályban meghatározott határérték alatt van.

A talajminták szénhidrogén tartalma minden minta esetében határérték alattiak.

6.1.6. A felszíni és felszín alatti víztestek

6.1.6.1. Vízföldtani viszonyok

A területen a negyedidőszaki képződmények a pleisztocén folyóvízi üledékek általában jó vízadók, jó vízvezető képességűek, horizontálisan is és vertikálisan is mintegy 50%-ra tehető a gyakorisága a víztesten belül. Ezen képződmények közé települt az övzátony és az ártéri fácies, melyek félig áteresztők a bennük található közetlisztes agyag, agyag rétegek miatt, melyek a negyedidőszaki képződmények vertikális vízvezető képességét rontják. A kitermelhető felszín alatti víz minősége kifogásolható metángáz, arzén, ammónia, nitrát, mangán, bór szempontjából. Az ivóvíz biztosításához a kutakból kinyert vizet szinte mindenütt kezelni szükséges. A Hajdúhát területe átmeneti nyomásviszonyokkal jellemezhető. Itt a különböző mélységű vízadó szintek közötti függőleges irányú kommunikáció alárendelt jelentőségű a vízadó rétegekben történő vízszintes irányú vízáramláshoz képest. Ebben a zónában domináns a beszivárgási területen a mélyebb helyzet vízadókba jutott vízkészletnek a megcsapolási terület felé irányuló transzportja. A Hajdúság sík vidékein azonban (például a Hajdúböszörmény–Nagyhegyes–Debrecen közötti terület jó részén) sok helyütt 8-15 m-rel a felszín alatt található a talajvíztükör. A talajvíztükör K-ről Ny felé gyors ütemben csökken. Ezzel szemben a Hortobágy síkján a talajvíz mindenütt a felszín közelében található, mélysége többnyire nem haladja meg a 2-3 m-t, de helyenként az 1 m-t sem éri el. Az alegység területén a negyedidőszaki képződmények a pleisztocén folyóvízi üledékek általában jó vízadók, jó vízvezető képességűek, horizontálisan is és vertikálisan is mintegy 50%-ra tehető a gyakorisága a víztesten belül. Ezen képződmények közé települt az övzátony és az ártéri fácies, melyek félig áteresztők a bennük található közetlisztes agyag, agyag rétegek miatt, melyek a negyedidőszaki képződmények vertikális vízvezető képességét rontják. A kitermelhető felszín alatti víz minősége kifogásolható metángáz, arzén, ammónia, nitrát, mangán, bór szempontjából. Az ivóvíz biztosításához a kutakból kinyert vizet szinte mindenütt kezelni szükséges.

6.1.6.2. A porózus medencekitöltés vízföldtani viszonyai

Talajvíztartó

A talajvíztartó képződmények a terület nagy részén holocén és késő-pleisztocén, elsősorban ártéri, folyóvízi képződményekben: iszap, agyag, homok, kavics, homokliszt, lösziszap, infúziós lösz, löszben, homokos löszben, lejtőlöszben, illetve eolikus képződményekben futóhomokokban, löszökben alakultak ki. A vízfolyások mentén durvább szemcsés folyóvízi képződmények (homok, kavics) alkotják a talajvíztartót.

A fenti képződmények általános elterjedésűek a területen; holocén folyóvízi homokos, kavicsos képződmények elsősorban a felszíni vízfolyások mentén jellemzőek – legnagyobb vastagságban a Tisza mentén. A talajvíztartó vastagságát néhány méterre, estenként néhány tíz méterre tehetjük. A talajvíz domborzat alakulása követi a felszíni domborzatot, mélysége a völgyekben 2–ő méterrel a felszín alatt jellemző, a dombhátak alatt a néhány tíz métert is elérheti. A vízfolyások völgyeiben maga az alluvium jelenti a talajvízadó képződményt, ahol a talajvízszint felszínhez közeli.

Regionális elterjedésű hideg és termális rétegvizek

A talajvíztartó alatti első jelentősebb víztartó összlet a pleisztocén folyóvízi–ártéri üledékek alkotta regionális víztartó, mely D-i irányban kivastagodást mutatva, a vizsgálati területen akár mintegy 300–450 m-es vastagságot ér el. Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy sok esetben nehéz elkülöníteni az alatta települő, hasonló kifejlődésű és hidrodinamikailag kapcsolódó Nagyalföldi Tarkaagyag és Zagyvai Formációktól. Az összlet komoly jelentőséggel bír, hiszen a települések vízmű-kútjainak

nagy része elsősorban a felső kb. 200 m vastag homokosabb, relatíve sekély kutakkal könnyen elérhető, megfelelő vízminőségű vízáadó rétegeken települ.

Ez viszonylag szoros hidraulikai kapcsolatban áll az alatta települő, folyóvízi-ártéri, tavi, mocsári környezetekben képződött felső-pannóniai üledékekkel (Nagyalföldi Tarkaagyag, Zagyvai, Újfalui Formációk – Dunántúli Formációcsoport); a képződmények egymástól nehezen, szinte csak a színükben különíthetők el. Az egymásra települő és egymásba fogazódó–kiékelődő homokos–agyagos rétegek alkotta víztartó összlet együttes vastagsága rendszerint meghaladja a 200 m-t, a medenceterületek irányában, D felé elérheti vagy akár meg is haladhatja a 900–1000 méteres vastagságot is.

Az összlet rétegeinek térbeli alakulását fontos ismerni, hiszen a területen a medencefeltöltéssel egyidejű és azt követő szerkezetalakulási és eróziós folyamatok a felszín közeli rétegekhez való kapcsolódásokra jelentős hatással vannak. Ezek a deformált réteg menti földtani kényszerpályák alapvetően meghatározzák az utánpótlódási útvonalakat, a jelenlévő vizek összetételét, korát, esetenként a mélyebb régiók sós vizének sekélyebb szintekbe jutását. A kvarter és felső-pannóniai összlet határának környékén határolhatjuk el a medence porózus üledékeiben kialakult köztes (intermedier) áramlási rendszert. 300–350 m-es mélység alatt már 30 °C-nál magasabb hőmérséklettel rendelkező vizet, azaz hévizet tárolnak a homokos vízáadók.

A Zagyvai Formáció alatt elhelyezkedő Újfalui Formáció homokos vízáadója az alföldi előfordulásokhoz képest kisebb vastagságban jelenik meg a koncessziós területen. Legnagyobb (kb. 250 m-es) vastagságát a vizsgálati terület DK-i részén, Hajdúnánás térségében éri el. A vizsgálati terület egyéb részein vastagsága általában ennél kisebb, mintegy 30–200 m.

A kvarter összletben elsősorban alacsony összes oldottanyag-tartalom (TDS) – többnyire 550–850 mg/l – és elsősorban CaMgHCO_3 -os és CaMgNaHCO_3 -os kémiai jelleg jellemző az intenzív áramlásokkal rendelkező víztartókban.

A felső-pannóniai összletből rendelkezésre álló közel húsz vízminta alapján elmondható, hogy a területen és ő km-es környezetében a felső-pannóniai képződményekben tárolt vizek összes oldottanyag-tartalma (TDS) és kémiai összetétele széles tartományban változik, így a kezdetben $\text{Ca}(\text{Mg})\text{NaHCO}_3$ -os vizek a mélységgel növekedve NaCaHCO_3 -os, illetve NaHCO_3 -os, NaHCO_3Cl -os kémiai jellegűvé válnak. Itt többnyire alacsony (kb. 600–1000 mg/l) TDS-ű, a mélységgel változó összetétel a jellemző a mintegy 200 méteres mélységnél sekélyebben elhelyezkedő rétegekben. Vagyis általában CaNaHCO_3 -os, NaCaHCO_3 -os kémiai jelleg társul az alacsony összes oldottanyag-tartalom mellé. A magasabb, mintegy 1200–1650 mg/l-es TDS-hez azonban $\text{Na}(\text{CaMg})\text{HCO}_3\text{Cl}$ -os és $\text{Na}(\text{CaMg})\text{ClHCO}_3$ -os kémiai jelleg tartozik.

A nagyobb mélységből, kb. 600 méteres mélységnél mélyebbről származó vízminták fentiekkel ellentétben jóval magasabb és mélységgel növekvő TDS-sel (4400–12 900 mg/l) és NaCl -os, ritkábban NaClHCO_3 -os kémiai jelleggel rendelkeznek, mely félig elzárt víztartók jelenlétére, illetve rosszabb utánpótlódási viszonyokra utal. Megvizsgálva a terület áramlási viszonyait elmondható, hogy a területen a késő-pannóniai összletben (Dunántúli Formációcsoport) a vizsgálati területen É, ÉNy-i irányból délies irányba, D, DNy felé történő, valamint K-i irányból Ny felé történő regionális áramlással számolhatunk.

Az Újfalui Formáció fekszik egyúttal a medence porózus, regionális áramlási rendszerének fekvését is jelenti.

A Dunántúli Formációcsoport (régi felső-pannóniai) rétegek nyomásviszonyai a területen hidrosztatikusnak tekinthetők.

Lokális, a késő-pannóniai képződményeknél idősebb rétegvíztartók

A vizsgálati területen a felső-pannóniai rétegek alatt lokális vízáadókkal kell számolni elsősorban az alsó-pannóniai képződmények turbidit-homokjaiban, illetve homokosabb kifejlődéseiben. A

vizsgálati területen a Peremartoni Formációcsoporthoz (régiből alsó-pannóniai) képződményei (Endrődi és Algyői Formációk), illetve a Száki Agyagmárga Formációk képviselik az alsópannóniai képződményeket. Összvastagságuk erősen változó, néhány 10–100 méter között alakul a vizsgálati területen belül, de Polgár felé kivastagodást mutatnak, így ott nagyobb vastagságot is elérhetnek. A területre jellemző, hogy az Algyői Formációban gravitációs átülepítéssel közbetelepülő homokos aleurit, homok(kő) testek is megjelenhetnek, valamint, hogy a Nyírség északi és keleti területein kifejezetten homokos felépítésű. Az Endrődi Formáció bázisán esetlegesen található kavicsbetelepülésekben is számolhatunk lokális víztartókkal, azonban a báziskonglomerátumról a területen fúrások hiányában pontosabb információik nem állnak rendelkezésre. Sőt, vízföldtani jelentősége is csak ott van a képződménynek, ahol más víztartó képződményekkel kapcsolatban jelenik meg. Összefoglalva, az összleten belül elsősorban az Algyői Formáció homokosabb képződményeiben lehet lokális vízáradékkal, rezervoárokkal számolni. A vizsgált területen és környezetében mindeközéig hévíztermelés szempontjából e képződményeket nem vették számításba a kvarter és a felső-pannóniai vízáradók jóval kedvezőbb adottságai, valamint ezen alsó-pannóniai képződmények nagyobb települési mélysége, kisebb vastagsága és esetenként alacsony vízvezetőképessége miatt. A területen az alsó-pannóniai összletből nem áll rendelkezésre vízminta, egy vízminta ismert Újszentmargita térségéből az 5 km-es területhatáron belülről. Ez a vízminta közel 13 000 mg/l-es TDS-ével és NaCl-os kémiai jellegével (főleg) elzárt víztartóra utal. Kevert vízminta származik Prügyről a felső- és alsó-pannóniai összletből: közel 1100 mg/l-es TDS és NaHCO₃-os kémiai jelleg mutatható ki. Lokális rétegvíztartók fordulhatnak elő még a vizsgálati területen található, kora-pannóniaiánál idősebb miocén, elsősorban kárpáti–badeni üledékekben, amennyiben a törmelékes összlet durvább törmelékes konglomerátum-, vagy homokkő-, mészkőrétegekkel is rendelkezik (Kozárdi, Sajóvölgyi Formáció). Fontos megemlíteni a területre jellemző kifejezetten nagy vastagságban megjelenő prepannóniai miocén korú vulkáni összlet megjelenését (Sátorajaujhelyi Riolituffa, Szerencsi Riolituffa, Baskói Andezit, Galgavölgyi Riolituffa, Amadévári Andezit Formációk), mely képződmények repedezettségük, illetve porozitásuk miatt lehetnek tárolóképződmények. A pannóniaiánál idősebb, miocén képződmények vastagsága erősen változik: a néhány száz métertől az akár 1000 méteres, vagy azt jelentősen meghaladó (Polgár irányában) vastagságú vulkáni sorozatig. A miocén üledékek a területen szénhidrogéntárolóként is szolgálnak abban az esetben, ha viszonylagos térbeli helyzetük, vastagságuk és a rétegtani, vagy tektonikai feltételek adottak hozzá. Szerencs térségéből két vízminta áll rendelkezésre az Erdőbényei Formációból, melyekre 600–700 mg/l körüli TDS és a CaNaHCO₃-os kémiai jelleg a jellemző. A taktaszadai vízminta a Sajóvölgyi Formációból származik, mely 1080 mg/l-es összes oldottanyag-tartalommal és NaHCO₃-os kémiai jelleggel rendelkezik. További két vízminta áll még rendelkezésre, egyik a Kishutai Riolit Tagozatból, mely előbbivel hasonló összetételű és kb. 800 mg/l TDS-sel rendelkezik. Görbeházáról is származik egy vízminta, mely szemben a fentebbi, jó utánpótlódással rendelkező víztartóktól eltérően már közel 11 000 mg/l-es TDS-sel és NaCl-os kémiai jelleggel rendelkezik, elzártabb víztartóra utalva a környéken. Mint szénhidrogén-tároló kőzetek, a fentebb említett képződmények a területen számításba veendőek. A keletkezett szénhidrogének több helyen csapódhatnak a területen:

- a paleozoos-mezozoos aljzatképződményekben,
- a pannóniai miocén vulkanitokban,
- a pannóniai homokokban, homokkővekben (Újfalu Formáció).

A Peremartoni Formációcsoporthoz (régiből alsó-pannóniai) és a prepannóniai miocén rétegek nyomásviszonyai a hidrosztatikusnak megfelelőek.

Lokális porózus, kettős porozitású rendszerek

A lokális, porózus, kettős porozitású rendszerek közé sorolhatjuk a vizsgálati területen előforduló prepannóniai miocén képződmények karbonátos kifejlődéseit, közbetelepüléseit (esetenként a

Kozárdi Formáció). Vízföldtani jelentősége csak akkor van, ha közvetlenül települ az aljzaton és egy hidraulikai rendszert képez a repedezett alaphegységi zónákkal. Vízkémiai elemzés egyértelműen nem származik fentebbi képződményből, összefoglaló értékelést az előző fejezetben adtunk.

A prepannóniai miocén képződmények szénhidrogén szempontjából tároló képződmények lehetnek másodlagos porozításuk révén. A létesítmények telepítésekor erre fokozott figyelemmel kell lenni.

Regionális vízzáró egységek

Az Újfalui Formáció és a prekainozoos aljzat között az alsó-pannóniai rétegsor leginkább kifejtettebb képződményei, az Endrődi és Algyői Formációk, valamint a Száki Agyagmárga Formáció sorolhatók ide, ott, ahol azok döntően finomszemcsés, agyagos, aleuritos kifejlődésűek, és bennük a homokkölcensékek, -betelepülések részaránya alacsony. A képződmények az aljzat kiemelkedései felett elvékonyodnak és egymáson települnek, azonban D-i, DNy-i irányban mintegy 200 méteres, vagy azt jelentősen is meghaladható összvastagságot is elérhetnek. Az Endrődi és Algyői Formációk átlagosan néhány tíz–száz méter körüli vastagsággal jellemezhetők a területen, nyugati, DNy-i irányban kivastagodást mutatva. Mivel az aljzat kiemelkedései felett csak erősen redukált vastagságban (néhány 10 m) jelennek meg, ezeken a részeken nem feltétlenül tekinthetők regionális vízzárónak. A prepannóniai miocén képződmények közül a Szilágyi Agyagmárga Formáció inkább lokális vízzárónak tekinthető, finomszemcsés képződményeinek a területen ismert vastagsága nem túl nagy. A vízkémiai jellemzést lásd a Lokális, a késő-pannóniaiánál idősebb rétegvízartók alfejezetnél.

Itt kell megemlíteni, hogy a prepannóniai miocén, ritkábban az alsó-pannóniai finomszemcsés, márgás képződmények akár szénhidrogén anyaközetek is lehetnek.

A terület vízföldtani egységeinek természetes utánpótlódása

Beszivárgás csapadékból

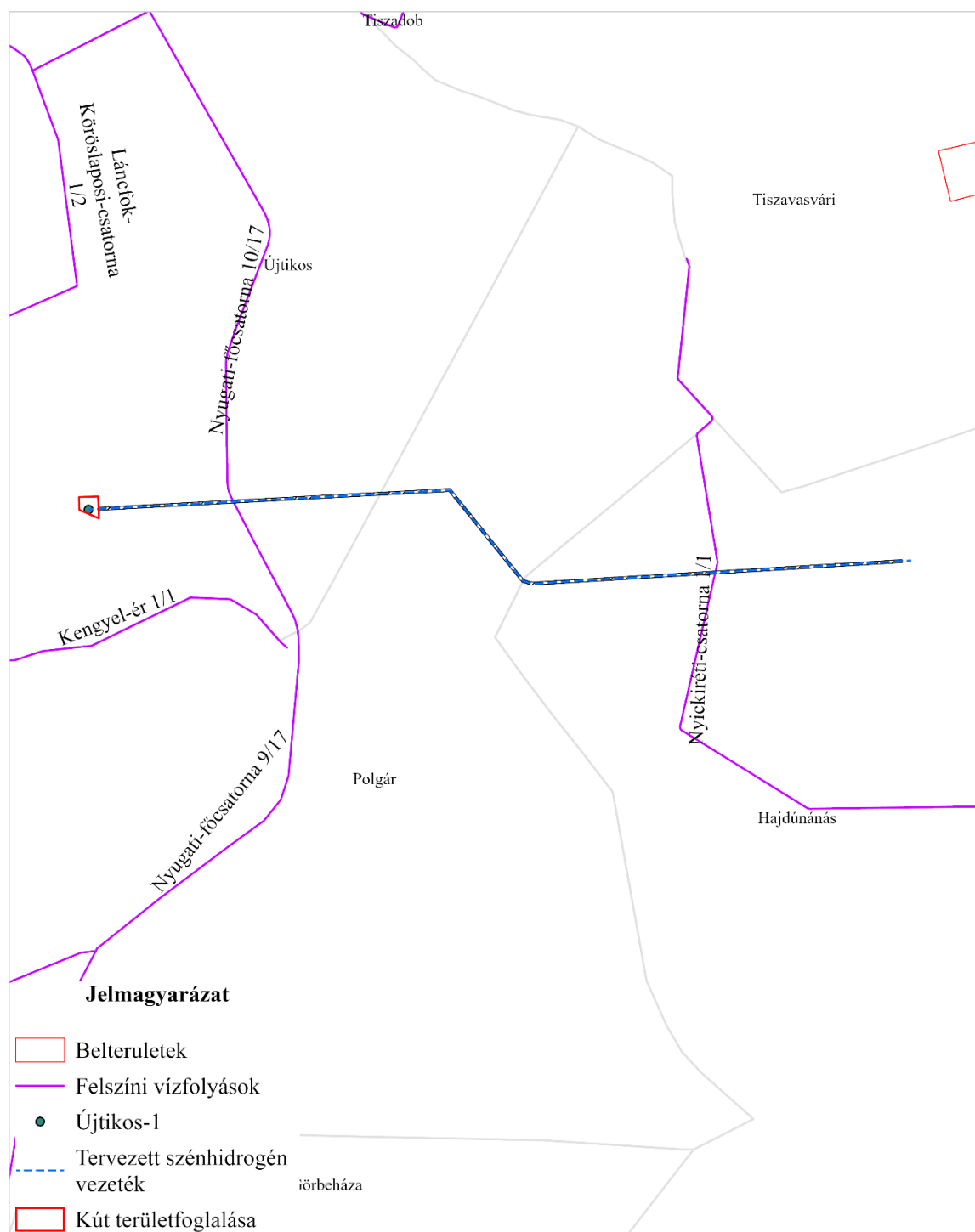
A felszínen lévő képződmények felső egy-két méteres zónája az, amelyiknek a meteorológiai viszonyok mellett döntő szerepe van a beszivárgás mértékének alakulásában. A térképezések során, a felszínen megismert képződmények alapján az évi csapadék kb. 5%-ára becsülhetjük a beszivárgás mértékét. A területen előforduló homokos, aleuritos, finomabb szemcsés felszíni képződmények esetében ez 4–5%-ot tesz ki, a löszös, homokos felszíni képződmények esetében ez 10% is lehet, de konkrét terepi mérések hiányában célszerű az értékeléseknél egységesen 5%-os aránnyal számolni.

Beszivárgás oldalirányú hozzáfolyásokból (a kapcsolódó területek talaj-, réteg-, karszt- és repedésvizeiből)

A vizsgált területen és azon kívül találhatóak a pannóniai, prepannóniai miocén, az alaphegységi és más hidrosztratigráfiai egységek beszivárgási területei, ezen szűkebb területünkön „oldalirányú” utánpótlásként jelentkeznek, melyet a nagyobb régióra készített hidrogeológiai értékelések alapján célszerű megadni. A pannóniai képződmények esetében oldalirányú utánpótlásra elsősorban a középhegység peremei felől, ÉNy irányból, valamint kelet felől számíthatunk, mely mellett a köztes áramlási rendszer felső 100–300 m-es zónájában számíthatunk a talajvíz irányából származó komponensekre is. Az áramlás mértéke és pontosabb útvonalai csak részletesebb kutatási fázis során szerzett ismeretek alapján határozhatók meg.

6.1.6.3. Felszíni vízfolyások, felszíni és felszín alatti víztestek alapadatai

6.1.6.3.1. Felszíni vízfolyások

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Méretarány: 1:40 000

Felszíni vízfolyások

18. ábra Környező felszíni vízfolyások

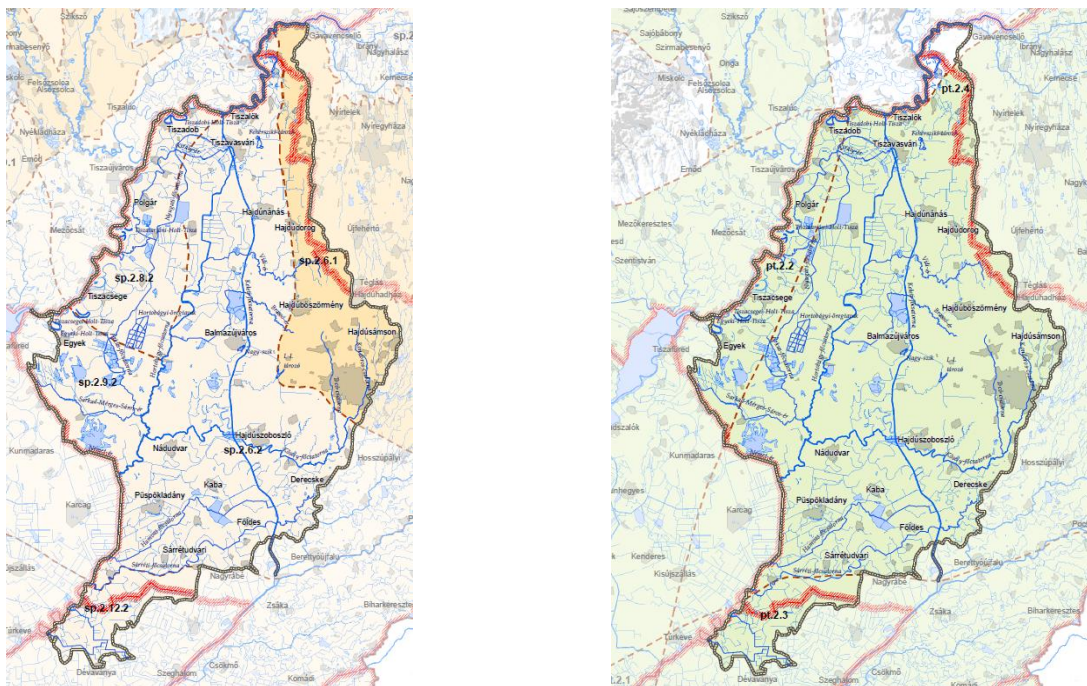
Hajdúnánás és tágabb környezete, a Hajdúböszörményi Kistérség vízben szegény terület, a térségnek számottevő bővizű vízfolyása nincs. A kistérség a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik, amely vízfolyás Hajdú-Bihar megye északnyugati határát érinti 53 km hosszan. A kistérségben vízhozamuk alapján kisebb jelentőségű vízfolyások (Fűrj-ér, Vidi-ér, Brassó-ér) találhatók. Az 1950-es években létesített Keleti-főcsatorna - amely a Tiszát a Berettyóval köti össze - igen nagy jelentőségű, a hozzá kapcsolódó elosztó csatornahálózattal a megye vízben legszegényebb földterületeinek öntözését, valamint a tavaszi belvizek elvezetését teszi lehetővé. A Keleti-főcsatorna a város területét észak-dél irányba szeli át.

A tervezett vezeték keresztezi a Nyickiréti-csatornát (AAA021), valamint a Nyugati-főcsatornát (AAA317), keletre 3 km-re pedig a Hortobágy-főcsatorna (AAB724) halad.

6.1.6.3.2. Felszín alatti víztest

A Víz Keretirányelv fogalom meghatározása szerint „felszín alatti víz” minden olyan víz, ami a föld felszíne alatt a telített zónában helyezkedik el, és közvetlen kapcsolatban van a földfelszínnel vagy az altalajjal. A felszín alatti víztestek lehatárolásának módszerét a 30/2004 (XII. 30.) KvVM rendelet tartalmazza, amely alapján hét típusba sorolhatjuk a felszín alatti víztesteket.

Víztesteket a vízügy.hu – Víztestek a vízgyűjtőkön internetes portál alapján azonosítottuk.

19. ábra Felszín alatti víztestek

Azonosító	Víztest neve	Víztest kód	Víztest típus leírása
AIQ580	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	p.2.6.2	porózus
AIQ579	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	sp.2.6.2	sekély porózus
AIQ568	Északkelet-Alföld	pt 2.4	porózus termál

64. táblázat Víztestek

A terület összesen 3 db felszín alatti víztest felszíni vetületének területét érinti.

A porózus víztestek Magyarország legnagyobb kiterjedésű, hidraulikailag összefüggő felszín alatti víztest-csoportja. Alsó határát a paleozoós, mezozoós alaphegység alkotja, bár vastagságának megállapításakor annak esetleg víznyerésre alkalmas felső néhány 10 m-es repedezett zónáját is

figyelembe vették. Peremét (a hegyvidéki víztest-csoporttal közös határát) az alsó- és felsőpannon határ felszíni metszése adja.

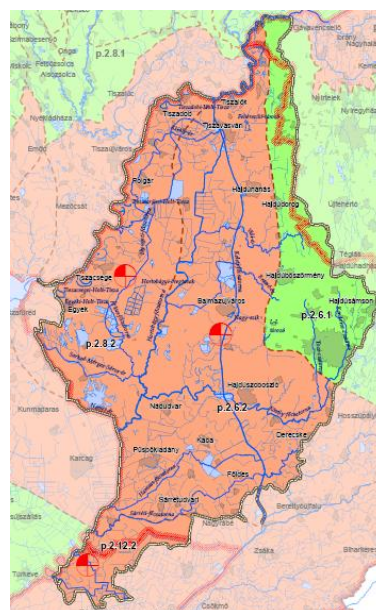
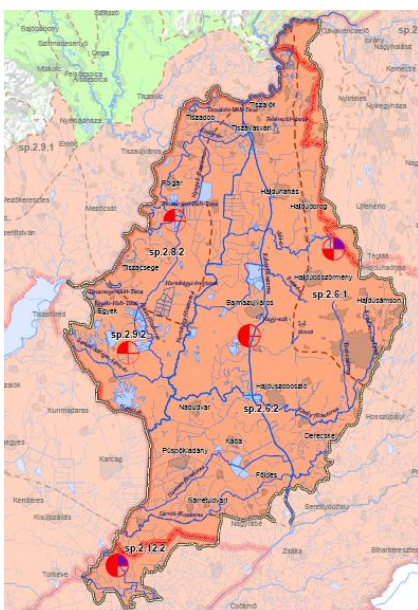
pt.2.4 Északkelet-Alföld, porózus termál víztest: A termál víztest területe a Bodrogek köz keleti szélétől DK-re a keleti országhatárig, dél felé pedig a Derecskei árok pereméig terjed. Magába foglalja a Hajdúságot, a Nyírséget, a Szatmári síkságot, a Rétközt és a Tiszahátat, azaz a Pannóniai-medence magyarországi ÉK-i részét.

6.1.6.3.3. Érintett felszín alatti víztest állapota

Felszín alatti víztestek mennyiségi állapota

A felszín alatti víztestek mennyiségi állapotát ötféle teszttel vizsgálták. A tesztek elvégzése során kiemelt szerepet kapnak a felszín alatti víztől függő ökoszisztémák.

- A süllyedési teszt a monitoring kutakban mért adatok alapján trendelemzéseken alapszik. A sekély porózus víztestek esetében a trendszerű süllyedés alapján a víztest a jó, de gyenge kockázata minősítést kapta, ha a 0,05 - 0,2 m/év mértékű süllyedés a víztest területének több, mint 50 %-át érinti, a 0,2 m/évet meghaladó mértékű süllyedés a víztest területének több, mint 20 %-át érinti, a kettő együtt a víztest területének több, mint 50 %-át érinti.
- Az ún. vízmérleg-teszt a víztest szintű vízigények kielégítését vizsgálja. A víztest állapota akkor jó, ha az utánpótlódás elegendő mind a felszín alatti víztől függő ökoszisztémák, mind a társadalmi vízigények kielégítésére.
- A FAVÖKO teszt a vizes és a magas talajvízállástól függő ökoszisztémák természet-védelem szerint meghatározott állapotát veszi alapul. Ha a víztesten jelentős ökoszisztémák károsodtak a felszín alatti víz rendelkezésre állásának hiánya miatt, akkor a víztest gyenge állapotú.
- Az intrúziós teszt azt vizsgálja, hogy a vízkivétel következtében létrejött-e a természetes áramlási rendszerek olyan mértékű átalakulása, hogy az a felszín alatti víz hőmérsékletében és vízkémiai összetételében tartós változást eredményezett.
- A felszín alatti vízből származó táplálás csökkenése a források vízhozamára, a vízfolyások alapvízhozamára is hatással lehet. A kisvízi hozam, ill. forráshozam azonban tartósan nem lehet kisebb, mint az ökológiai minimum igény, mert az élővilág degradációjához vezethet. Ezt a folyamatot vizsgálja az ún. felszíni víz teszt.

20. ábra Sekélyporózus és porózus víztestek mennyiség állapota (Forrás: VGT3)

Víztest kód	sp.2.6.2	p.2.6.2	pt 2.4
Süllyedés teszt	gyenge	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata	jó
Vízmérleg teszt	gyenge	jó	-
Felszíni vízre vonatkozó teszt	jó	-	-
Vizes és szárazföldi ökoszisztémák állapota	gyenge	-	-
Intrúziós teszt	-	jó	jó
Összesített minősítés	gyenge	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata	jó

65. táblázat A mennyiségi tesztek eredményei az érintett víztest esetében

Felszín alatti víztestek kémiai állapota

A felszín alatti víz minőségét elsődlegesen az a közet határozza meg, amelyben a víz elhelyezkedik, vagy mozog, de hatással vannak rá az áramlások, a víz felszín alatti tartózkodási ideje, illetve a hőmérséklet is.

A felszín alatti víztest szennyezettsége számos diffúz forrásból (mezőgazdasági művelés, állattartótelepek, települések, kommunális hulladéklerakók) származik. Nitrát szennyezettsége erősen függ a földhasználat módjától, a műtrágyázás mértékétől. Az ammónium tartalom a felszín alatti vizeinkben elsősorban természetes (földtani) eredetű.

VOR kód	AIQ579	AIQ580	AIQ568
Víztest kódja	sp.2.6.2	p.2.6.2	pt.2.4
Víztest neve	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	Északkelet-Alföld
Diffúz szennyeződés (nitrát, ammónium) a víztesten (>20%)	jó	-	-
Szennyezett ivóvízbázis védőterület	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata (NO ₃)	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata (NO ₃)	jó
Összesített trend szerinti víztest minősítés (jó, gyenge, kockázatos)	romló (NO ₃)	jó	jó
Felszíni vizek állapota	jó	-	-
Felszín alatti víztől függő vizes élőhelyek és szárazföldi ökoszisztémák állapota	-	-	-
Intrúziós teszt	-	jó	-
Összesített kémiai minősítés	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata (NO ₃)	jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata (NO ₃)	jó

66. táblázat Az érintett felszín alatti víztestek kémiai állapota (VGT3)

FAV vízkivételek m³/év a VGT3-ban

Víztest kód	Víztest neve	VGT3 állapot m ³ /nap						
		Ivóvíz	Ipari	Öntözés	Egyéb Mg.	Fürdővíz	Egyéb	Összesen
sp.2.6.2	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	167	83	245	262	-	56	811
p.2.6.2	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	36 111	2 910	2 524	8 495	4 333	556	54 929
pt.2.4	Északkelet-Alföld	1 197	-	130	190	19 511	266	21 294

67. táblázat Vízhasználatok az érintett felszín alatti víztestek esetén m³/év a VGT3-ban

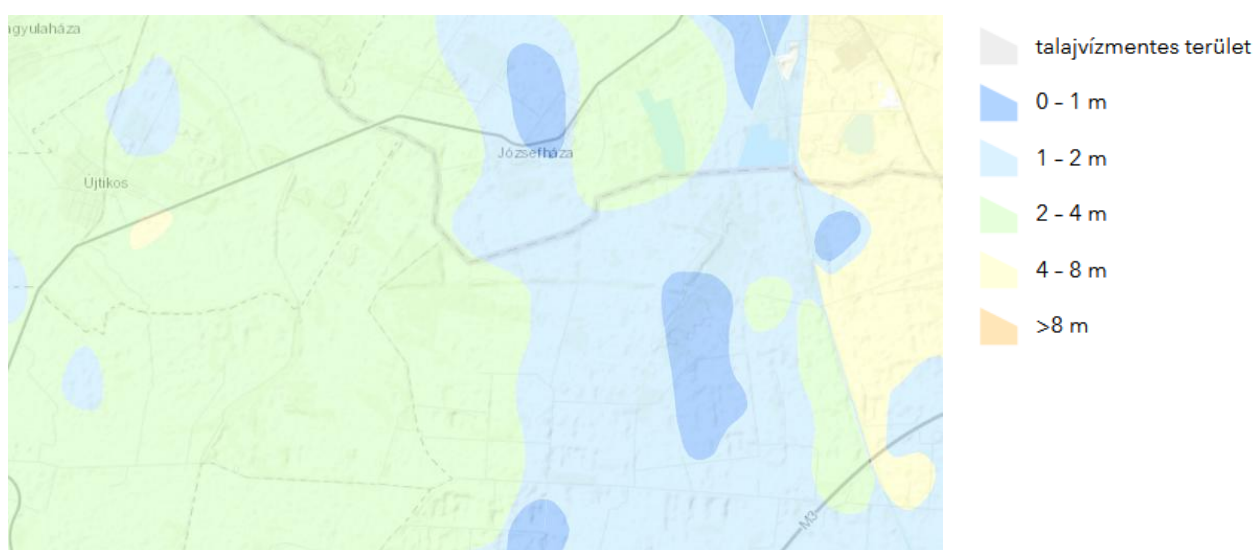
A felszín alatti vízkivételeknél megkülönböztetünk közvetlen és közvetett vízkivételeket. A felszín alatti víztest típusokat vizsgálva megállapítható, hogy az összes vízkivételt tekintve a legnagyobb mennyiségű vízkivétel a porózus víztestekből történik, majd a porózus termál következik a sorban. Az ivóvíz igen magas aránya minden víztest típusban meghatározó, kivéve a 30°C-nál magasabb hőmérsékletű (termálkarszt, porózus termál) víztesteket, ahol a fürdő- és az energetikai célú vízkivétel a domináns.

Az alegység területén a felszín alatti vízkészletek mennyiségi állapotába történő legjelentősebb beavatkozás a vízkivételek jelentik. A vízkivételek túlnyomó része fűtő kutakból történik, az egyéb víznyerő objektumok aránya elenyésző.

6.1.6.4. Talajvíz helyzete, minősége

A "talajvíz" 2-4 m mélységben mindenhol megtalálható. Kémiaiailag főleg kalcium-magnéziumhidrogénkarbonátos jellegű. Keménysége 15-25 nk°, de Csányoszártól É-ra 45 nk° fölé emelkedik. Keménysége 15-25 nk°, szulfáttartalma 60-300 mg/l között mozog, de a Fekete-víz középső szakaszán meghaladja azt. Helyenként a nitrátosadás is megjelenik.

Az artézi kút mélysége általában meghaladja a 100 m-t, vízhozamuk szélsőségesen ingadozó, helyenként 500 l/p feletti vízhozamokat szolgáltatnak. Ezek használhatóságát a gyakran nagy vastartalom korlátozza. Okorág mellett két fűrészből 35 °C feletti hévíz kitermelésére van lehetőség. Felsőszentmárton mellett 40 °C-nál melegebb hévizet tártak fel. Hajdúnánás mélyfűrészából 48 °C-os vizet nyernek.

21. ábra Talajvíztükör nyugalmi vízszintje

Terepi mérések

Terepi mérések történtek a területen 2025. március 13-án.

Laboratórium: Mertcontrol HL-LAB Kft. Agrár és Környezetvédelmi Laboratórium (4031 Debrecen, Köntösgát sor 1-3.) Akkreditáció száma: A NAH által NAH-1-1776/2024 számon akkreditált vizsgálólaboratórium.

Minta jele	EOV X	EOV Y	Megütött vízszint	Nyugalmi vízszint
ÚKÚT	811456	286817	310	184
ÚVEZ	813503	286913	320	178

68. táblázat A helyszínen végzett fúrások adatai

6.1.6.4.1. A felszín alatti víztest minősége

Vizsgált paraméterek	M.e.	„B” szennyezettségi határérték	ÚKÚT	ÚVEZ
pH	[-]	6,5-9	8,21	7,31
Fajlagos elektromos vezetőképesség	μS/cm	2500	779	1290
Összes oldott só (összes kation + anion, számított)	-	-	720	1216
Ammónium	mg/dm ³	0,5	<0,02	<0,02
Klorid	mg/dm ³	250	73	12
Nitrát	mg/dm ³	50	11,5	2,3
Ortofoszfát	mg/dm ³	0,5	3,43	<0,05
Szulfát	mg/dm ³	250	106	11

69. táblázat Általános vízkémiai vizsgálatok

Vizsgálati paraméterek	„B” szennyezettségi határérték	ÚKÚT	ÚVEZ
Ezüst [mg/dm ³]	0,010	<0,002	<0,002
Bárium [mg/dm ³]	0,700	0,052	0,068
Bór [mg/dm ³]	0,500	<0,05	<0,05
Kadmium [mg/dm ³]	0,005	<0,001	<0,001
Kobalt [mg/dm ³]	0,020	0,002	<0,002
Króm [mg/dm ³]	0,050	0,02	<0,01
Réz [mg/dm ³]	0,200	0,026	<0,005
Molibdén [mg/dm ³]	0,020	0,014	0,004
Nikkel [mg/dm ³]	0,020	0,016	0,003
Ólom [mg/dm ³]	0,010	0,003	<0,002
Ón [mg/dm ³]	0,010	<0,002	<0,002
Cink [mg/dm ³]	0,200	0,019	0,012
Arzén [μg/dm ³]	10	<1	<1
Higany [μg/dm ³]	1	<0,2	<0,2
Szelén [μg/dm ³]	10	<1	<1

70. táblázat Toxikus elemek (fémek és félfémek) vizsgálata a talajvízben

Vizsgálati paraméterek	M.e.	„B” szennyezettségi határérték	ÚKÚT	ÚVEZ
VPH (C ₅ -C ₁₂)	μg/dm ³	-	<10	<10
EPH (C ₁₀ -C ₄₀)	μg/dm ³	-	<10	47
Összes alifás szénhidrogén (TPH C ₅ -C ₄₀)	μg/dm ³	100	<20	47

71. táblázat Alifás szénhidrogének vizsgálata a talajvízben

A telep környezetében található talajvízre az enyhén lúgos kémhatás jellemző.

A vezetőképesség az oldat elektromos ellenállásának reciprok értéke, amelyet két, egyenként 1 cm^2 felületű elektród közti oldatra vonatkoztatnak 1 cm elektródtávolság mellett. A fajlagos vezetőképesség egysége az 1 cm-re vonatkoztatott elektromos vezetés ($\mu\text{S/cm} = \text{mikrosiemens/centiméter}$). A vezetőképesség a vízben oldott összes ion mennyiségétől függ. Ebbe bele tartoznak a Ca és a Mg ionok, de még sok más ion is (pl. Na, K, Cl stb.). A mért érték megfelel a határértéknek.

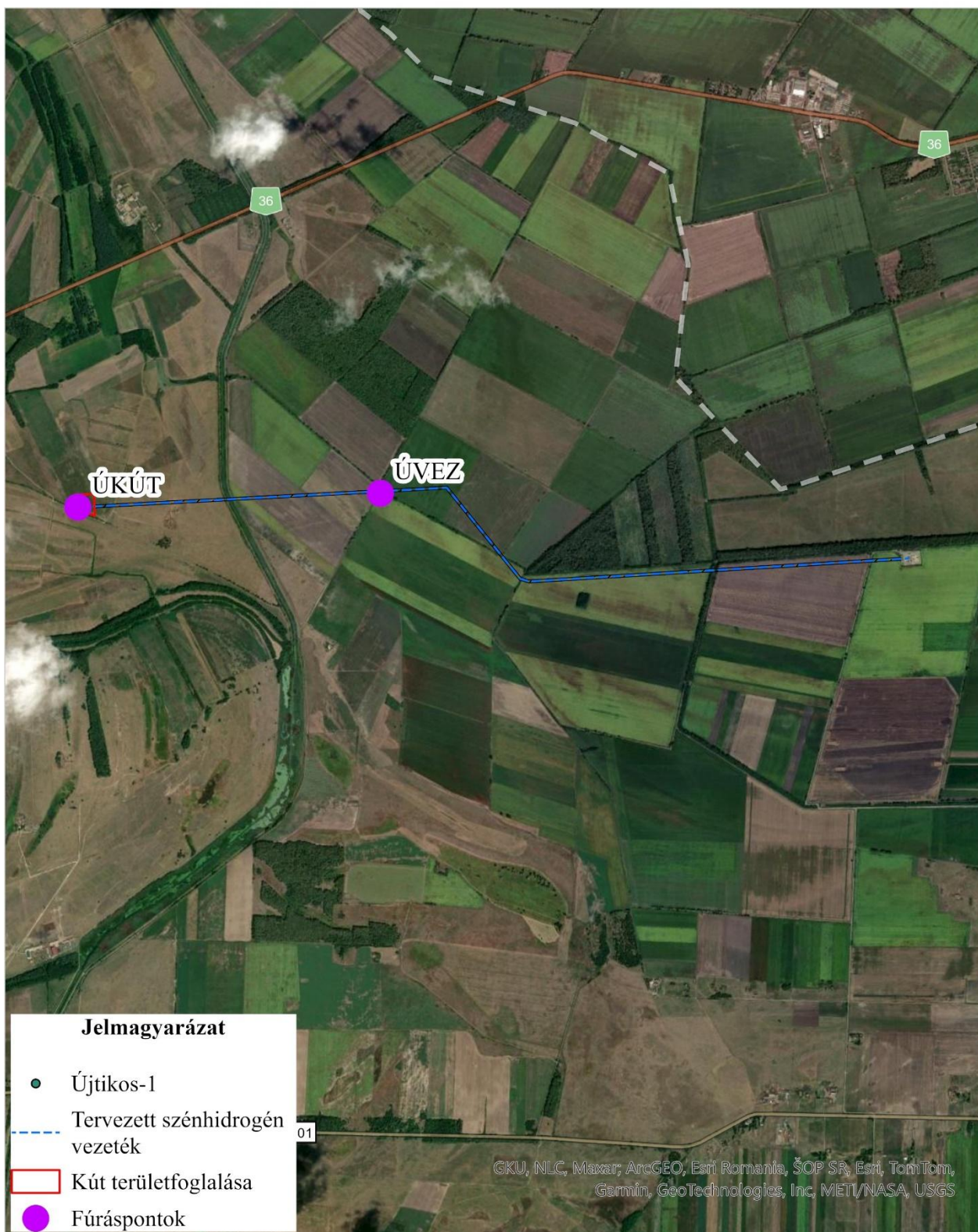
A biológiai nitrogénciklus a nitrogén megkötéséből a nitrogénfixálásból (a szerves nitrogén megkötése baktériumok és kéalgák által), az ammonifikációból, a nitrifikációból és denitrifikációból álló körfolyamat. Az ammonifikáció során a szerves anyag ammóniává alakul. A vizek ammónia tartalma tehát a szerves anyag biológiai lebomlását jelzi és így a szerves szennyezések legfontosabb mutatója. Az ammónia, ha elegendő mennyiségű oxigén áll a rendelkezésre, mindig oxidálódik nitritté (NO_2^-) és nitráttá (NO_3^-). Az oxidációt a majdnem minden vízben megtalálható *Nitrobakter* és *Nitrosomonas* végzi. A denitrifikáció során anaerob körülmények között a nitritet és a nitrátot oxigénforrásként használva baktériumok a nitrátot nitritté, majd nitrogénné redukálják. A keletkezett nitrogéngáz eltávozik a levegőbe. A nitrogénformák egymáshoz viszonyított aránya igen fontos mutatóegyüttes a vízminőség meghatározásakor. A vizekben legfeljebb csak kis mennyiségben szoktak előfordulni, jó fokmérői a felszín közeli talajvizek szerves eredetű friss szennyeződésének, amikor még a patogén baktériumok is életben lehetnek. Ezért a felszín közeli talajvízben észlelt ammónia mindig arra enged következtetni, hogy a felszín alatti vizet valamilyen antropogén tevékenység szennyezte be. Az ammónia néha szerves eredetű is lehet. Ilyenkor nitrátokból és nitritekből kénszulfidokkal, kénszulfidokkal, kénszulfidokkal (stb.) való redukció eredményeképpen keletkezik.

A mérési eredményekből jól látható, hogy a nitrogén formák esetében nem volt megfigyelhető határérték-túllépés.

Az ortofoszfát a talajvízbe gyakran a mezőgazdasági tevékenységek révén kerül, elsősorban a foszfortartalmú műtrágyák és szerves trágyák használatából. Esőzések és öntözés hatására ezek a vegyületek kimosódhatnak a talajból, és a talajvízbe jutva szennyezést okozhatnak. Ortofoszfát tekintetében az ÚKÚT jelű mintában kis mértékű határérték-túllépés volt tapasztalható.

A szulfát-ion főleg üledékes kőzetek oldódás útján kerül a vízbe. A szulfát-ionok a fém-szulfidok és a természetes kén oxidációjának eredményeképpen keletkezhetnek a vízben, de belekerülhetnek ipari és háztartási szennyvizek útján is. A szulfátion tekintetében a területen szennyezettség nem volt tapasztalható.

A nehézfémek és alifás szénhidrogének tekintetében határérték-túllépés nem volt megfigyelhető.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Méretarány: 1:40 000

Fúrásponatok

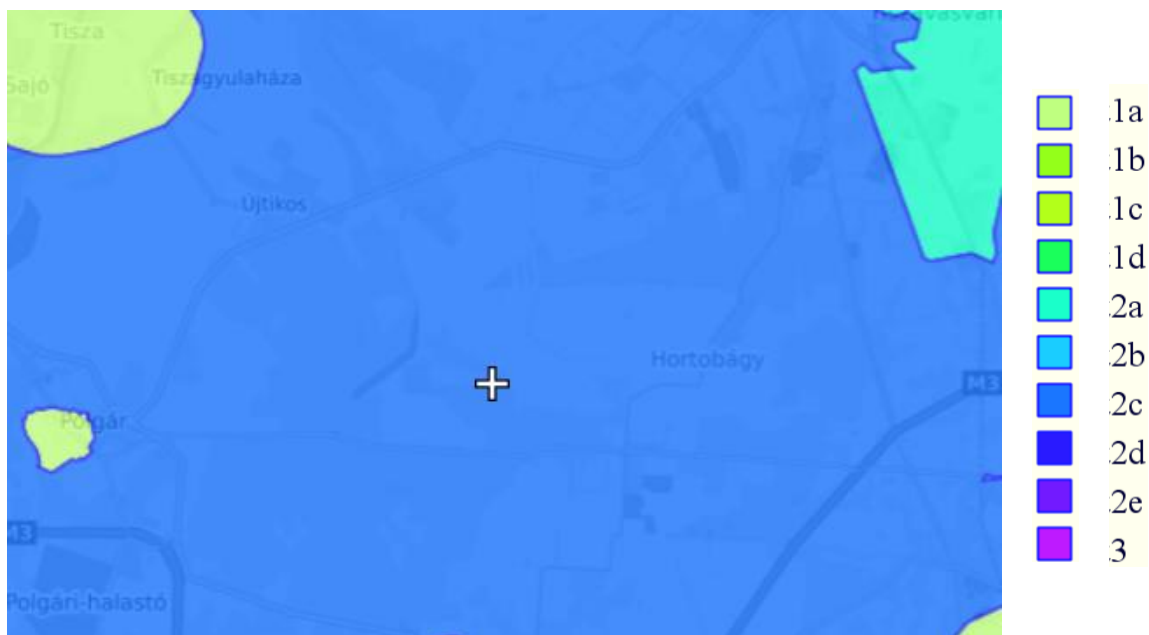

22. ábra Fúrásponatok

6.1.6.4.2. Felszín alatti víztestek érzékenységi besorolása

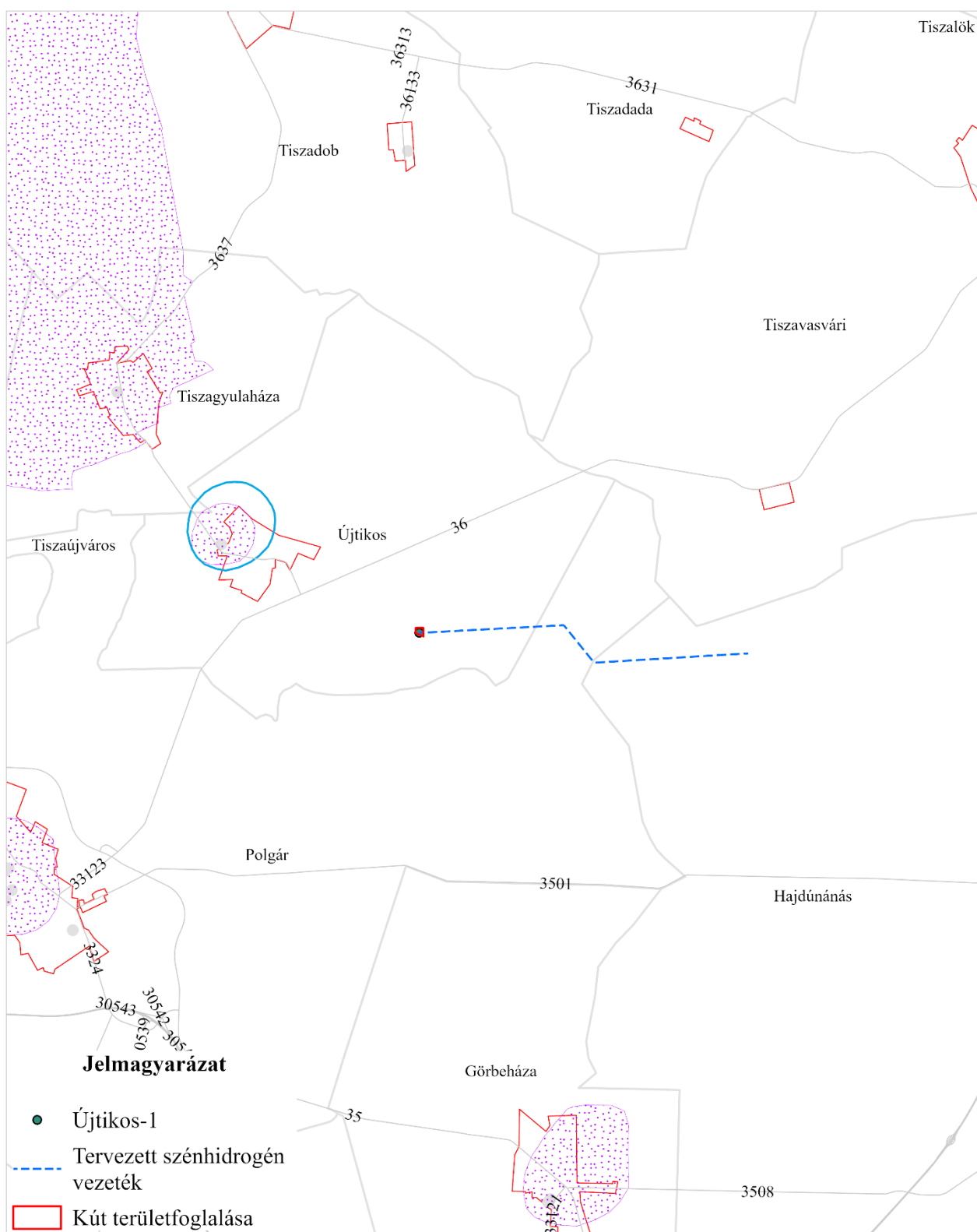
Hajdúnánás, Újtikos és Polgár közigazgatási területén található felszín alatti víz állapota – a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint – *érzékeny*.

A 219/2004. (VIII.21.) Kormányrendelet 2. sz. melléklete alapján készített térkép szerint a vizsgált terület a 2c érzékenységi kategóriában helyezkedik el. 2. Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny terület - c. Azok a területek, ahol a porózus fő vízadó képződmény teteje a felszín alatt 100 m-en belül található.

23. ábra A terület érzékenységi besorolása (Forrás: web.okir.hu)

Tárgyi terület nem érint felszín alatti vízbázist.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Vízbázis védőterületek a térségben

Méretarány: 1:100 000

24. ábra Vízbázis védőterületek a térségben

6.2. A tevékenység egyes szakaszaiban várható környezeti hatások előzetes becslése mérnöki számításokkal

6.2.1. A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint a létesítés idején

6.2.1.1. Levegőtisztaság-védelemmel összefüggő hatások becslése

6.2.1.1.1. Módszertan

A fajlagos kibocsátásokat a nem közúti mozgó gépek belső égésű motorjainak a gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátási határértékeire és típusjövahagyására vonatkozó követelményekről, az 1024/2012/EU és a 167/2013/EU rendelet módosításáról, valamint a 97/68/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló Európai parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendelete (2016. szeptember 14.) alapján határoztuk meg. A kibocsátás effektív magasságának meghatározásánál a 21459/5-85 számú szabvány 3.3 és 3.4. pontjaiban foglalt előírásokat értelmezve a munkagépek átlagos 5 m kibocsátási magasságát vettük kiindulási adatnak (a legnagyobb effektív kibocsátási magasság).

Felületi forrás esetén alkalmazott modell adatai: AERMOD View AERMET meteorológiai adatfeldolgozással. A levegőminőség-szabályozásra kifejlesztett és világviszonylatban is a legelterjedtebben használt modell az AERMOD, amelyet az Amerikai Meteorológiai Társaság (American Meteorological Society, AMS) és az USA Környezetvédelmi Hivatala (U.S. Environmental Protection Agency, EPA) együttműködésében fejlesztettek ki 1991-ben. A létesítéshez kapcsolódó organizációs terv jelen tervezési fázisban nem ismert. A fejezetben bemutatásra kerülő számítások a mérnöki, ill. a vízepítési gyakorlatban alkalmazott munkafolyamatok alapján becslik a várható kibocsátásokat. A számítások nagyságrendileg a várható hatásokat jól közelíthetik. Amennyiben az előzetes becsléshez képest a tényleges munkafolyamatok jelentősen eltérnek javasoljuk, hogy a kiviteli tervek környezetvédelmi fejezetében kerüljenek pontosításra a számítások.

6.2.1.1.2. Hatásterület meghatározására vonatkozó előírások

A hatásterület meghatározásánál a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet előírásait alkalmaztuk.

„12a. helyhez kötött diffúz forrás hatásterülete: a vizsgált diffúz forrás körül lehatárolható azon legnagyobb terület, ahol a diffúz forrás által maximális kapacitáskihasználás, ennek hiányában jellemző üzemállapot mellett kibocsátott – műszaki becsléssel meghatározható – légszennyező anyag terjedése következtében a légszennyező diffúz forrás környezetében a talajközeli és magaslégköri meteorológiai jellemzők mellett, a füstfáklya tengelye alatt a vonatkoztatási időtartamra számított várható talajközeli levegőterheltség-változás

- a) az egyórás (PM₁₀ esetében 24 órás) légszennyezettségi határérték 10%-ánál nagyobb,
- b) a terhelhetőség 20%-ánál nagyobb, vagy
- c) az egyórás (PM₁₀ esetében 24 órás) maximális érték 80%-ánál nagyobb;”

A legkedvezőtlenebb meteorológiai feltételekre (szélcsend, inverzió) vonatkoztatva mutatjuk be a szennyezőanyagok eloszlását a munkaterületek környezetében.

6.2.1.1.3. Kibocsátások definiálása, számszerűsítése

A levegőtisztaság-védelmi modellezés megkezdése előtt a tervezett beavatkozások a kibocsátásokat az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- Földmunka és egyéb munkagépek kipufogógázainak emissziója
Légszennyező anyagok: szén-monoxid (CO), el nem égett szénhidrogének (HC), nitrogén-oxidok (NO_x), szálló por (PM₁₀)
- Tereprendezés, anyagmozgatás során várható kiporzás
Légszennyező anyagok: szálló por (PM₁₀), összes lebegő por (TSPM)

Vezetékfektetés

Munkagépek kibocsátása

A munkagépek fajlagos kibocsátásai (g/h) a nevezett rendelet alapadatai és a tervezett munkagépek becsült teljesítménye alapján a következő táblázatban láthatók.

Munkagép megnevezése	Munkagépek száma (db)	Teljesítmény (kWh)	Fajlagos légszennyező anyag kibocsátás (g/h)				üzemidő (h)
			CO	HC	NO _x	PM ₁₀	
Forgórakodó	1	125	625	23,75	50,0	1,88	2
Árokásó	1	75	375	14,25	30,0	1,13	4
Csőfektető gép	1	65	325	12,35	26,0	0,98	4
Tömörítő gép (gumikerekes)	1	130	455	24,70	52,0	1,95	4
Tehergépkocsi	1	295	1033	56,05	118,0	4,43	0,1

72. táblázat Munkagépek, teljesítmény és üzemóra

	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Munkagépek	0,173	0,008	0,016	0,001

73. táblázat Emisszió meghatározása (g/s)

Kiporzás

A megmozgatott becsült földmennyiség: ~2500 m³.

Fajlagos porkibocsátás: 0,25 g/m³

80 munkaóra esetén a poremisszió: 0,0022 g/s.

A kibocsátott por 60%-a várhatóan a szálló por (<50 μm).

A frakciók szerinti megoszlás alapján a várható emissziós értékek:

- PM₁₀: 0,00130 g/s
- TSPM: 0,00217 g/s

Hatásterület meghatározásához szükséges modelladatok

Az AERMOD modell sajátossága, hogy a felületi forrás nagysága és a fajlagos emissziós értékek alapján képes automatikusan meghatározni a modell input adatait.

Modell input adatok:

CO esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000518 g/s/m²

HC esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000023 g/s/m²

NO_x esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000048 g/s/m²

PM₁₀ esetén (kipufogógáz): AERMOD által számolt emission rate: 0,0000018 g/s/m²

PM₁₀ esetén (kiporzás): AERMOD által számolt emission rate: 0,0000039 g/s/m²

TSPM esetén AERMOD által számolt emission rate: 0,0000065 g/s/m²

Kútkialakítás

Munkagépek kibocsátása

A munkagépek fajlagos kibocsátásai (g/h) a nevezett rendelet alapadatai és a tervezett munkagépek becsült teljesítménye alapján a következő táblázatban láthatók.

Munkagép megnevezése	Munkagépek száma (db)	Teljesítmény (kWh)	Fajlagos légszennyező anyag kibocsátás (g/h)				üzemidő (h)
			CO	HC	NO _x	PM ₁₀	
Fúróberendezés - CAT C27 motor	1	960	3360	182,40	384,0	14,40	6
Fúróberendezés - Deutz TCD 2015 V8 motor	1	440	1540	83,60	176,0	6,60	6
Iszapszivattú - CAT 3512 motor	3	670	2345	127,30	268,0	10,05	6
Iszapszivattú - Caterpillar 3406 motor	2	308	1078	58,52	123,2	4,62	6
Targonca	2	36	180	6,84	14,4	0,54	4
Rakodógép	1	36	180	6,84	14,4	0,54	4
Áramfejlesztők	4	308	1078	58,52	123,2	4,62	6

74. táblázat Munkagépek, teljesítmény és üzemóra

	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Munkagépek	3,349	0,181	0,380	0,014

75. táblázat Emisszió meghatározása (g/s)

Kiporzás

A megmozgatott becsült földmennyiség: ~5000 m³.

Fajlagos porkibocsátás: 0,25 g/m³

80 munkaóra esetén a poremisszió: 0,0043 g/s.

A kibocsátott por 60%-a várhatóan a szálló por (<50 µm).

A frakciók szerinti megoszlás alapján a várható emissziós értékek:

- PM₁₀: 0,00260 g/s
- TSPM: 0,00434 g/s

Hatásterület meghatározásához szükséges modelladatok

Az AERMOD modell sajátossága, hogy a felületi forrás nagysága és a fajlagos emissziós értékek alapján képes automatikusan meghatározni a modell input adatait.

Modell input adatok:

CO esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000218 g/s/m²

HC esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000012 g/s/m²

NO_x esetén: AERMOD által számolt emission rate: 0,000025 g/s/m²

PM₁₀ esetén (kipufogógáz): AERMOD által számolt emission rate: 0,0000009 g/s/m²

PM₁₀ esetén (kiporzás): AERMOD által számolt emission rate: 0,0000002 g/s/m²

TSPM esetén AERMOD által számolt emission rate: 0,0000003 g/s/m²

6.2.1.1.4. Hatásterület meghatározása

A következő táblázatokban láthatók az AERMOD szoftverrel számolt maximális légszennyező anyag koncentrációk a munkaterületek környezetében. A táblázatban feltüntetésre kerül az „A” és a „B” feltétel is, amennyiben az adott feltétel értelmezhető volt, vagyis a légszennyező anyag koncentrációja meghaladta a számított A vagy B feltétel kritériumát, a hatástávolság nagyságát térképi leolvasás útján határoztuk meg.

Hatástávolságnak a munkaterületektől mért legnagyobb távolságot vettük.

A modellben az egyes munkaterületeken végzett munkákat egyidejűleg vettük.

A szakértői gyakorlat alapján a hatásterületet a legtöbb esetben a munkagépek nitrogén-oxid emissziója határozza meg, ezért a számításaink nitrogén-oxidra végeztük el.

Munkagépek - kútfúrás

Terjedési paraméterek	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció rövid átlagolási időtartamra (1 h) – C _G (µg/m ³)	452,1	194,6	129,4	-
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció 24h – C _G (µg/m ³)	-	-	-	2,42
Határértékek (µg/m ³)	10000	500	200	50
Háttér (µg/m ³)	382	5,0	18,7	18,0
"C" feltétel (mg/m ³)	361,7	155,7	103,5	1,94
"C" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	62,3	30,4	18,4	111,3
"A" feltétel (mg/m ³)	1000	50	20	5
"A" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	145,2	173,8	-
"B" feltétel (mg/m ³)	1924	99,0	36,3	6,4
"B" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	98,7	85,7	-

76. táblázat Jogszabályi feltételek, maximális kibocsátás és hatástávolságok – munkagépek

A szén-monoxid (CO), az el nem égett szénhidrogén (paraffin szénhidrogének - HC) és a szálló por (PM₁₀) esetében a maximális légszennyező anyag koncentráció az „A” és „B” feltétel esetén nem éri el a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendeletben meghatározott hatástávolsághoz tartozó koncentrációkat. Ezen szennyező anyagok tekintetében a hatástávolságot a „C” feltétel határozza meg, ami 62,3 m.

A nitrogén-oxid (NO_x) esetében az „A” és „B” feltétel is értelmezhető. A hatásterületet az „A” feltétel határozza meg, vagyis 173,8 m.

A lakott ingatlanoknál (>2500 m) határértéket meghaladó koncentráció nem jelenik meg.

A hatásterületen belül a légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az egészségügyi szempontból kedvezőtlennek tekinthető határértéket.

Irány	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Észak (mezőgazdasági terület)	27,8	93,6	105,3	103,4
Kelet (mezőgazdasági terület)	62,3	145,2	173,8	111,3
Dél (mezőgazdasági terület)	23,4	71,1	115,2	105,9
Nyugat (mezőgazdasági terület)	78,2	76,1	129,1	116,4

77. táblázat Hatástávolságok égtájanként – munkagépek (m)

Kiporzás - kútfúrás

Terjedési paraméterek	PM ₁₀	TSPM
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció rövid átlagolási időtartamra (1 h) – C _G (µg/m ³)	-	25,70
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció 24h – C _G (µg/m ³)	2,59	-
Határértékek (µg/m ³)	50	200
Háttér (µg/m ³)	18,0	32,0
"C" feltétel (mg/m ³)	2,1	20,6
"C" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	78,8	45,1
"A" feltétel (mg/m ³)	5,0	20,0
"A" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	47,3
"B" feltétel (mg/m ³)	6,4	33,6
"B" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	-

78. táblázat Jogszabályi feltételek, maximális kibocsátás és hatástávolságok – kiporzás

A kiporzásból eredő összes lebegő por és szálló por koncentráció nem haladja meg a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendeletben meghatározott „B” feltételhez tartozó koncentrációt.

A légszennyező anyagok esetében a hatástávolságot a „A” feltétel határozza meg: 47,3 m. (TSPM)

A lakott ingatlanoknál határértéket meghaladó koncentráció nem jelenik meg.

A hatásterületen belül a légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az egészségügyi szempontból kedvezőtlennek tekinthető határértéket. A következő ábrákon láthatók a beruházásból származó szennyező anyag eloszlások a beruházás környezetében.

Irány	PM ₁₀	TSPM
Észak (mezőgazdasági terület)	57,9	47,3
Kelet (mezőgazdasági terület)	41,2	24,7
Dél (mezőgazdasági terület)	78,7	25,8
Nyugat (mezőgazdasági terület)	21,8	32,6

79. táblázat Hatástávolságok égtájanként – munkagépek (m)

Munkagépek - vezetékekfektetés

Terjedési paraméterek	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció rövid átlagolási időtartamra (1 h) – C _G (µg/m ³)	761,2	164,5	61,1	-
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció 24h – C _G (µg/m ³)	-	-	-	3,82
Határértékek (µg/m ³)	10000	500	200	50
Háttér (µg/m ³)	382	5,0	18,7	18,0
"C" feltétel (mg/m ³)	609,0	131,6	48,9	3,06
"C" feltételhez tartozó hatástávolság (m)		31,2	22,3	26,9
"A" feltétel (mg/m ³)	1000	50	20	5
"A" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	70,5	149,7	-
"B" feltétel (mg/m ³)	1924	99,0	36,3	6,4
"B" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	-	42,1	55,8	-

80. táblázat Jogszabályi feltételek, maximális kibocsátás és hatástávolságok – munkagépek

A szén-monoxid (CO), az el nem égett szénhidrogén (paraffin szénhidrogének - HC) és a szálló por (PM₁₀) esetében a maximális légszennyező anyag koncentráció az „A” és „B” feltétel esetén nem éri el a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendeletben meghatározott hatástávolsághoz tartozó koncentrációkat. Ezen szennyező anyagok tekintetében a hatástávolságot a „C” feltétel határozza meg, ami 62,8 m.

A nitrogén-oxid (NO_x) esetében az „A” és „B” feltétel is értelmezhető. A hatásterületet az „A” feltétel határozza meg, vagyis 149,7 m.

A lakott ingatlanoknál (>2500 m) határértéket meghaladó koncentráció nem jelenik meg.

A hatásterületen belül a légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az egészségügyi szempontból kedvezőtlennek tekinthető határértéket.

Irány	CO	HC	NO _x	PM ₁₀
Észak (mezőgazdasági terület)	23,7	70,5	74,9	20,4
Kelet (mezőgazdasági terület)	62,8	44,6	126,8	26,9
Dél (mezőgazdasági terület)	23,7	69,3	75,7	26,3
Nyugat (mezőgazdasági terület)	55,2	43,7	149,7	19,8

81. táblázat Hatástávolságok égtájanként – munkagépek (m)

Kiporzás - vezetékekfektetés

Terjedési paraméterek	PM ₁₀	TSPM
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció rövid átlagolási időtartamra (1 h) – C _G (µg/m ³)	-	76,60
Füstfáklya tengelye alatti koncentráció 24h – C _G (µg/m ³)	11,60	-
Határértékek (µg/m ³)	50	200
Háttér (µg/m ³)	18,0	32,0
"C" feltétel (mg/m ³)	9,3	61,3
"C" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	45,8	57,3
"A" feltétel (mg/m ³)	5,0	20,0
"A" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	71,2	61,8
"B" feltétel (mg/m ³)	6,4	33,6
"B" feltételhez tartozó hatástávolság (m)	59,7	54,1

82. táblázat Jogszabályi feltételek, maximális kibocsátás és hatástávolságok – kiporzás

A kiporzásból eredő összes lebegő por és szálló por koncentráció meghaladja az a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendeletben meghatározott „A” és „B” „C” feltételhez tartozó koncentrációkat.

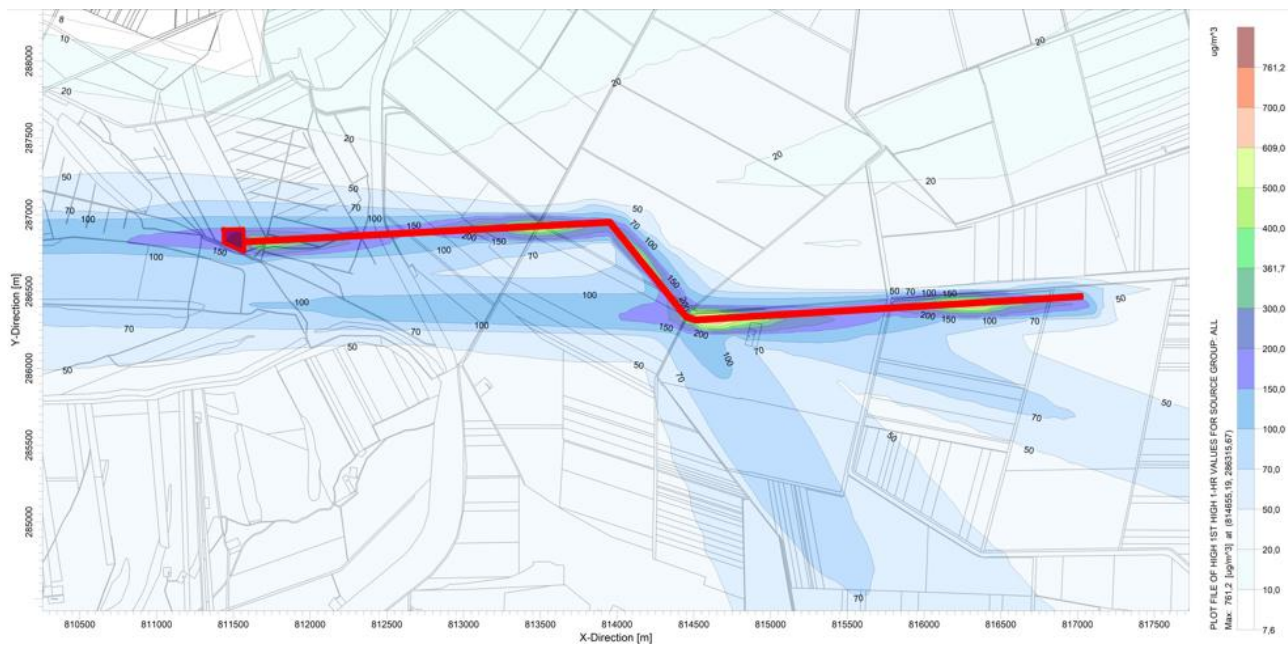
A légszennyező anyagok esetében a hatástávolságot a „A” feltétel határozza meg: 71,2 m.

A lakott ingatlanoknál határértéket meghaladó koncentráció nem jelenik meg.

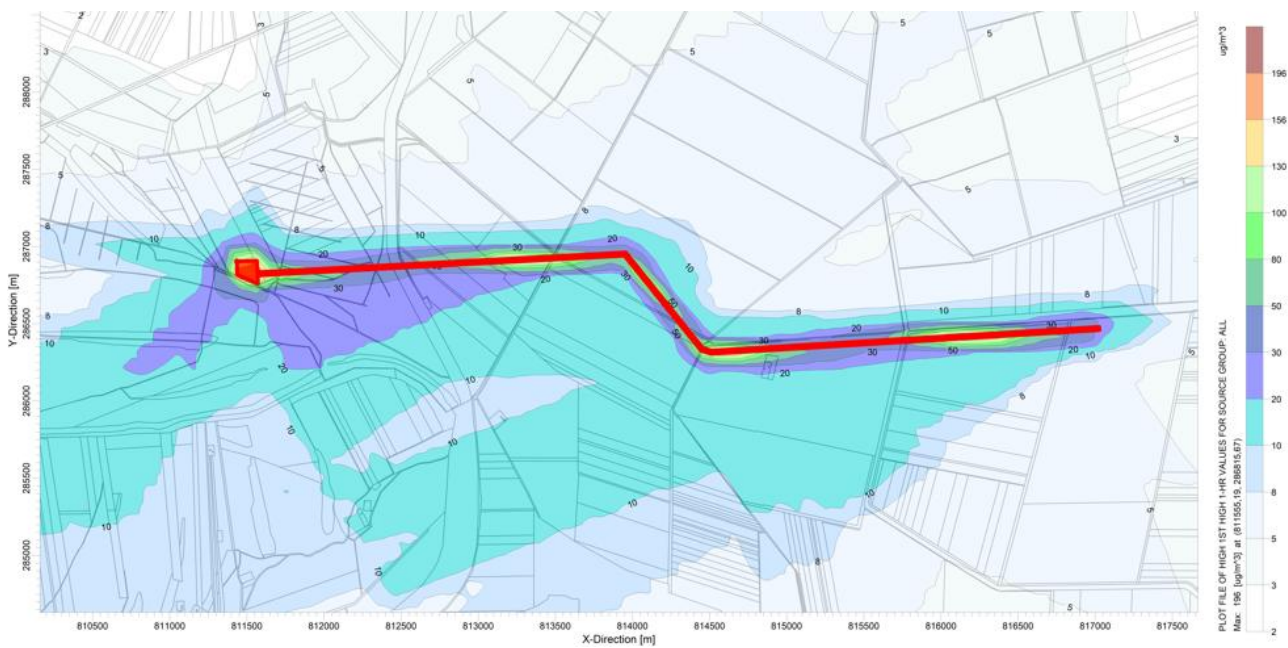
A hatásterületen belül a légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az egészségügyi szempontból kedvezőtlennek tekinthető határértéket. A következő ábrákon láthatók a beruházásból származó szennyező anyag eloszlások a beruházás környezetében.

Irány	PM ₁₀	TSPM
Észak (mezőgazdasági terület)	39,2	61,8
Kelet (mezőgazdasági terület)	40,3	38,9
Dél (mezőgazdasági terület)	71,2	77,4
Nyugat (mezőgazdasági terület)	67,4	43,3

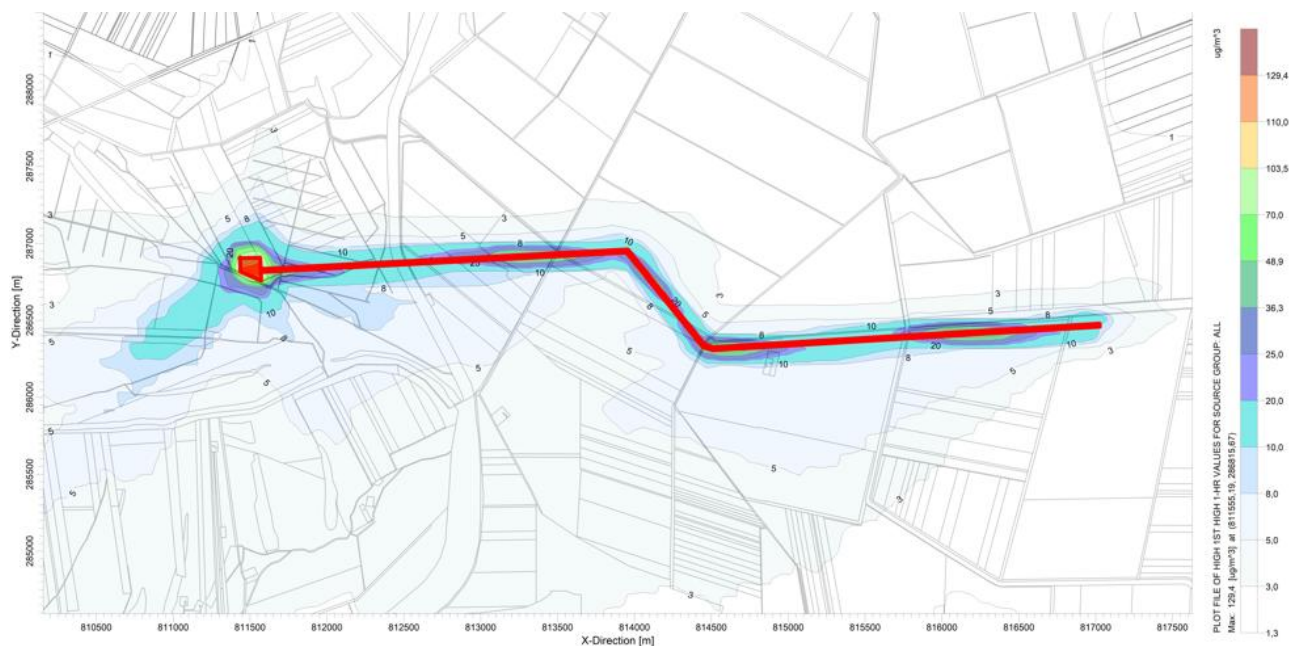
83. táblázat Hatástávolságok égtájanként – munkagépek (m)

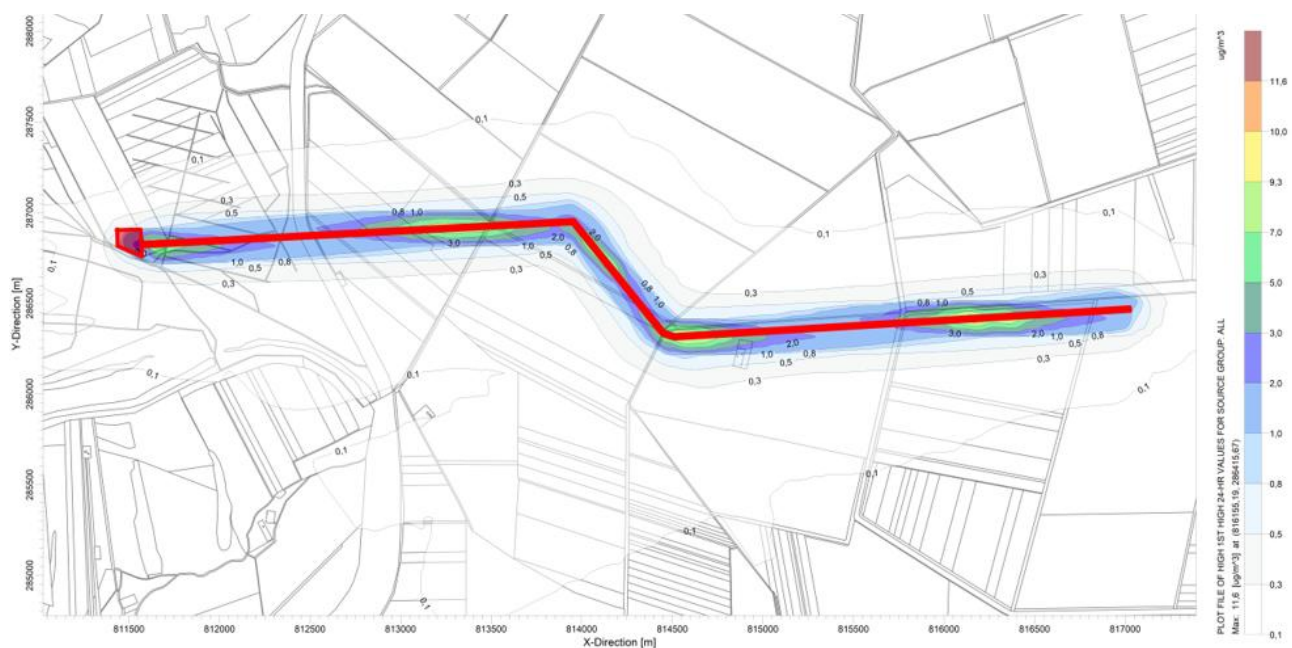
25. ábra Szén-monoxid koncentráció eloszlás a munkaterületek körül (1 h)

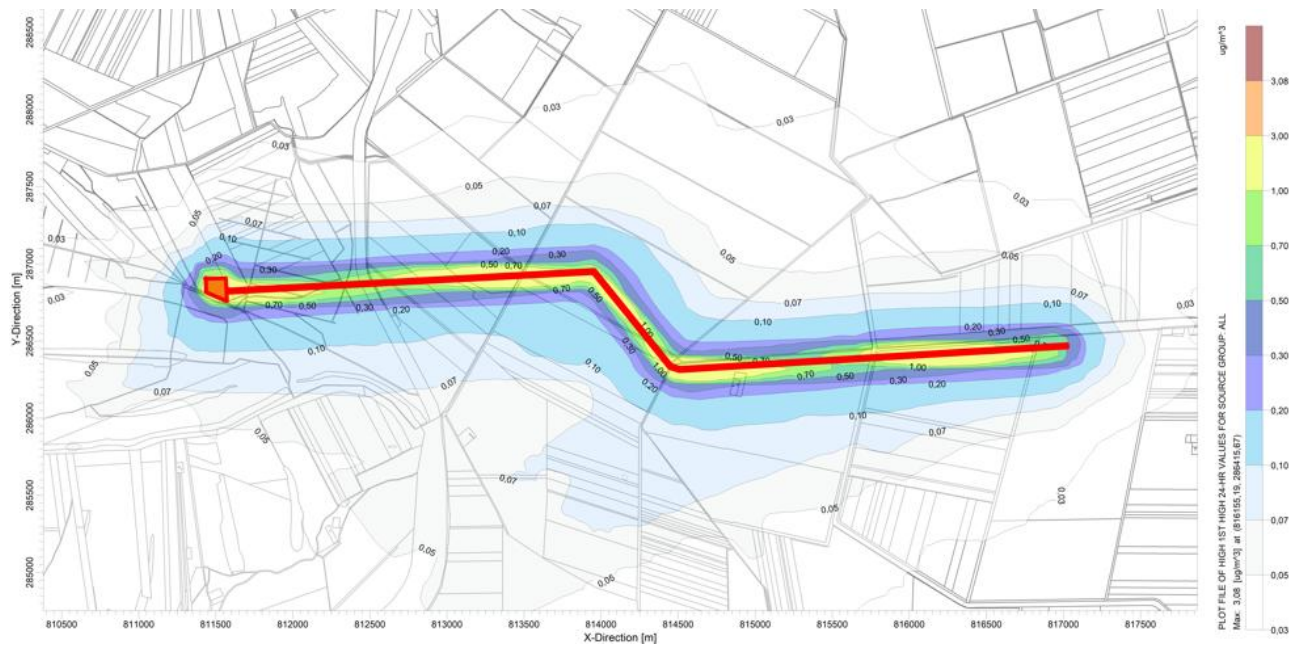
26. ábra El nem égett szénhidrogének (HC) koncentráció eloszlás a munkaterületek körül (1 h)

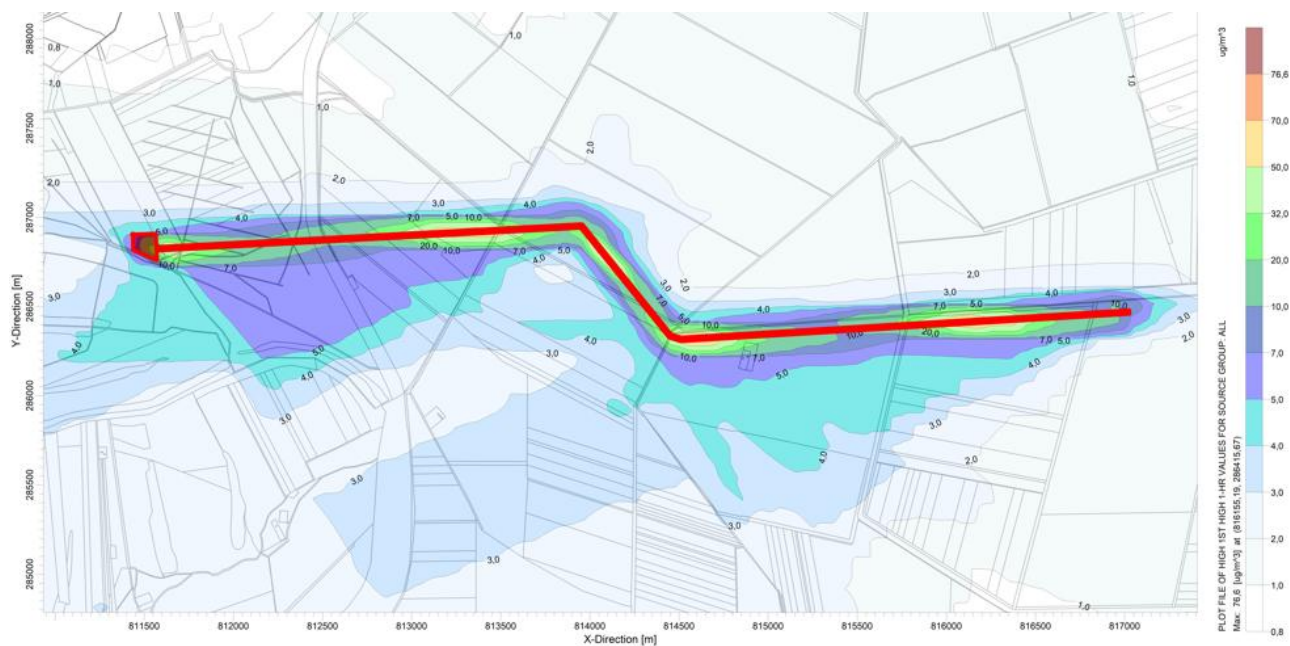
27. ábra Nitrogén-oxid koncentráció eloszlás a munkaterületek körül (1 h)

28. ábra Szálló por (PM₁₀) eloszlása a munkaterület körül (24 h) - munkagépek

29. ábra Szálló por (PM₁₀) eloszlása a munkaterület körül (24 h) - kiporzás

30. ábra TSPM koncentráció eloszlása a munkaterületek körül (1 h)

6.2.1.1.5. A létesítés során a közúti forgalomnövekedés várható hatásai

Az alapanyagok, építőanyagok, munkagépek szállítása levegőterheléssel jár. Mivel szállítás csak a nappali időszakban, 6-22 óra között történik, ezért a környező közutakon a szállítási tevékenység csak a nappali időszakban módosítja a közutak légszennyezettségét és ezáltal az út menti levegőterhelést. Az alapállapot számítást elvégezve úgy, hogy a létesítés járulékos járműforgalmával növeljük az érintett út forgalmát, az alábbiakban ismertetett eredményeket kapjuk.

A beruházás idején várható napi kétirányú járműszám:

- 2 db tehergépkocsi
- 10 db személygépkocsi és kistehergépkocsi

36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főút

Járműkategória	Napi forgalom a létesítés forgalmával növelve	Órás forgalom a létesítés forgalmával növelve	Forgalomszámlálás alapján a közút órás forgalma
személygépkocsi	2252	128	128
tehergépjármű	535	30	30
busz	42	2	2

84. táblázat Járműforgalom (jelenleg és létesítés idején)

Út elhelyezkedése	Járműtípus	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külső területen	személygépkocsi	0,14458	0,03892	0,05972	0,00022	0,00242
	busz	0,00216	0,00011	0,00074	0,00004	0,00011
	tehergépjármű	0,03389	0,00239	0,01585	0,00038	0,00371
	Ei	0,18063	0,04142	0,07631	0,00063	0,00623
belterületen	személygépkocsi	0,27173	0,04224	0,03820	0,00019	0,00215
	busz	0,00315	0,00042	0,00065	0,00004	0,00011
	tehergépjármű	0,04460	0,00313	0,01375	0,00037	0,00376
	Ei	0,31948	0,04580	0,05260	0,00060	0,00602

85. táblázat Ei – a vizsgált útszakaszon áthaladó teljes légszennyező anyag kibocsátása az i-edik szennyező anyag komponensből [mg/s m]

A jelenlegi és a létesítéskori légszennyező anyag emisszió különbsége a létesítés hatásait adja.

Út elhelyezkedése		CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külső területen	jelenleg	0,17986	0,04124	0,07599	0,00063	0,00621
	létesítés idején	0,18063	0,04142	0,07631	0,00063	0,00623
	Növekmény - ΔE_i	0,00077	0,00018	0,00032	0,000002	0,00002
	%-os változás	0,43%	0,44%	0,43%	0,38%	0,40%
belterületen	jelenleg	0,31948	0,04580	0,05260	0,00060	0,00602
	létesítés idején	0,32086	0,04600	0,05282	0,00060	0,00604
	Növekmény - ΔE_i	0,00138	0,00020	0,00022	0,000002	0,00002
	%-os változás	0,43%	0,44%	0,42%	0,37%	0,39%

86. táblázat A létesítés idején a vizsgált útszakaszon áthaladó teljes légszennyező anyag növekmény az i-edik szennyező anyag komponensből [mg/s m] (ΔE_i)

A létesítés járműforgalma átlagosan külső területen és belterületen is 0,41%-os légszennyező anyag kibocsátás növekedést okoz.

A tevékenység közvetlen közelében kialakuló maximális légszennyező anyag koncentrációja, valamint annak meghatározása, hogy a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szerinti határértékre milyen távolságban csökken a légszennyező anyag koncentrációja.

	Meteorológiai állapot	Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	„A” feltétel (m)	„B” feltétel (m)	„C” feltétel (m)
külső területen	Átlagos	CO	60,1	10000	-	-	-	2,4
		CH	13,8	500	-	-	-	2,4
		NO _x	25,4	200	-	2,5	-	2,4
		SO ₂	0,2	250	-	-	-	2,4
		PM ₁₀	2,1	50	-	-	-	2,4
	Kedvezőtlen	CO	211,5	10000	-	-	-	2,4
		CH	48,5	500	-	-	-	2,4
		NO _x	89,4	200	-	21,1	11,0	2,4
		SO ₂	0,7	250	-	-	-	2,4
		PM ₁₀	7,3	50	-	3,8	3,0	2,4
belső területen	Átlagos	CO	106,7	10000	-	-	-	2,1
		CH	15,3	500	-	-	-	2,1
		NO _x	17,6	200	-	-	-	2,1
		SO ₂	0,2	250	-	-	-	2,1
		PM ₁₀	2,0	50	-	-	-	2,1
	Kedvezőtlen	CO	375,8	10000	-	-	-	2,1
		CH	53,9	500	-	1,0	-	2,1
		NO _x	61,9	200	-	11,3	5,4	2,1
		SO ₂	0,7	250	-	-	-	2,1
		PM ₁₀	7,1	50	-	3,0	2,5	2,1

87. táblázat A 306/2010. Korm. rendelet vonatkozó rendelkezéseit szerint speciális feltételekhez tartozó hatástávolságok

Az út hatástávolságát külső területen az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg, míg belső területen átlagos meteorológiai viszonyok között a „C” feltétel, kedvezőtlen körülmények között az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg.

Az út hatástávolsága

külső területen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,5 m	nincs növekmény
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	21,1 m	növekmény: 0,1 m
belső területen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,1 m	nincs növekmény
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	11,3 m	növekmény: 0,2 m

3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő út

Járműkategória	Napi forgalom a létesítés forgalmával növelve	Órás forgalom a létesítés forgalmával növelve	Forgalomszámlálás alapján a közút óras forgalma
személygépkocsi	1038	59	58
tehergépjármű	213	12	12
busz	19	1	1

88. táblázat Járműforgalom (jelenleg és létesítés idején)

Út elhelyezkedése	Járműtípus	CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külső területen	személygépkocsi	0,06664	0,01794	0,02753	0,00010	0,00112
	busz	0,00098	0,00005	0,00033	0,00002	0,00005
	tehergépjármű	0,01349	0,00095	0,00631	0,00015	0,00148
	Ei	0,08111	0,01894	0,03417	0,00027	0,00264
belső területen	személygépkocsi	0,12460	0,01937	0,01752	0,00009	0,00098
	busz	0,00143	0,00019	0,00029	0,00002	0,00005
	tehergépjármű	0,01766	0,00124	0,00544	0,00015	0,00149
	Ei	0,14368	0,02080	0,02325	0,00025	0,00252

89. táblázat Ei – a vizsgált útszakaszon áthaladó teljes légszennyező anyag kibocsátása az i-edik szennyező anyag komponensből [mg/s m]

A jelenlegi és a létesítéskori légszennyező anyag emisszió különbsége a létesítés hatásait adja.

Út elhelyezkedése		CO	CH	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀
külső területen	jelenleg	0,08034	0,01876	0,03385	0,00027	0,00262
	létesítés idején	0,08111	0,01894	0,03417	0,00027	0,00264
	Növekmény - ΔE_i	0,00077	0,00018	0,00032	0,000002	0,00002
	%-os változás	0,96%	0,97%	0,96%	0,90%	0,94%
belső területen	jelenleg	0,14368	0,02080	0,02325	0,00025	0,00252
	létesítés idején	0,14506	0,02100	0,02347	0,00025	0,00255
	Növekmény - ΔE_i	0,00138	0,00020	0,00022	0,000002	0,00002
	%-os változás	0,96%	0,96%	0,95%	0,89%	0,94%

90. táblázat A létesítés idején a vizsgált útszakaszon áthaladó teljes légszennyező anyag növekmény az i-edik szennyező anyag komponensből [mg/s m] (ΔE_i)

A létesítés járműforgalma átlagosan külső területen és belső területen is 0,94%-os légszennyező anyag kibocsátás növekedést okoz.

	Meteorológiai állapot	Légszennyező anyag	Maximális koncentráció ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határérték ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Határértékig az alábbi távolságban csökken a koncentráció (m)	„A” feltétel (m)	„B” feltétel (m)	„C” feltétel (m)
külső területen	Átlagos	CO	23,7	10000	-	-	-	2,4
		CH	5,5	500	-	-	-	2,4
		NO _x	10,0	200	-	-	-	2,4
		SO ₂	0,1	250	-	-	-	2,4
		PM ₁₀	0,8	50	-	-	-	2,4
	Kedvezőtlen	CO	95,0	10000	-	-	-	2,4
		CH	22,2	500	-	-	-	2,4
		NO _x	40,0	200	-	6,8	2,3	2,4
		SO ₂	0,3	250	-	-	-	2,4
		PM ₁₀	3,1	50	-	-	-	2,4
belső területen	Átlagos	CO	42,4	10000	-	-	-	2,1
		CH	6,1	500	-	-	-	2,1
		NO _x	6,9	200	-	-	-	2,1
		SO ₂	0,1	250	-	-	-	2,1
		PM ₁₀	0,7	50	-	-	-	2,1
	Kedvezőtlen	CO	169,9	10000	-	-	-	2,1
		CH	24,6	500	-	-	-	2,1
		NO _x	27,5	200	-	2,8	-	2,1
		SO ₂	0,3	250	-	-	-	2,1
		PM ₁₀	3,0	50	-	-	-	2,1

91. táblázat A 306/2010. Korm. rendelet vonatkozó rendelkezéseit szerint speciális feltételekhez tartozó hatástávolságok

Az út hatástávolságát átlagos meteorológiai körülmények között a „C” feltétel, kedvezőtlen állapot esetén az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg.

Az út hatástávolsága

külső területen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,4 m	nincs növekmény
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	6,8 m	növekmény: 0,2 m
belső területen	átlagos meteorológiai körülmények mellett	2,1 m	nincs növekmény
	kedvezőtlen meteorológiai körülmények mellett	2,8 m	nincs növekmény

A megnövekedett forgalomnak humán egészségügyi kockázata nincs.

A megnövekedett forgalom hatására az út közvetlen környezetében átlagos és kedvezőtlen meteorológiai körülmények között sem éri el a légszennyező anyagok maximális koncentrációja az immissziós határértéket.

Létesítés idején az utak hatástávolsága lényegében nem növekszik a jelenlegihez képest.
A várható létesítéskori járműforgalom nem okoz levegőminőség romlást, a hatás csak időszakos és csak a be- és elszállításának idejére korlátozódik.

6.2.1.2. Zajvédelemi hatások becslése

6.2.1.2.1. Építési zaj

6.2.1.2.1.1. Határértékek bemutatása és a hatásterület határának definiálása

Építési tevékenység csak nappali időszakban várható.

Az építési kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területeken a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.

Sor-szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM* megítélési szintre* (dB)					
		ha az építési munka időtartama					
		1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőtérület, különleges területek közül az egészségügyi terület	60	45	55	40	50	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, a temetők, a zöldterület	65	50	60	45	55	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	70	55	65	50	60	45
4.	Gazdasági terület	70	55	70	55	65	50

92. táblázat Zajterhelési határértékek

Zajterhelési határértékek a beruházás környezetében található településrendezési övezetekben:

- Vízgyógyászati területek:
a jogszabály határértéket nem határoz meg
- Msz-1 övezet - Többségében Szántó művelésű mezőgazdasági terület
a jogszabály határértéket nem határoz meg
- Mgy-1 övezet - Többségében gyeplő, legelő művelésű mezőgazdasági terület
a jogszabály határértéket nem határoz meg
- Má – Általános mezőgazdasági terület
a jogszabály határértéket nem határoz meg
- Eg – gazdasági erdő
a jogszabály határértéket nem határoz meg

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdése szerint: „A létesítmény zajvédelmi szempontú hatásterületének (a környezeti zajforrás hatásterületének) határa az a vonal, ahol a zajforrástól származó zajterhelés:

- a) 10 dB-lel kisebb, mint a zajterhelési határérték, ha a háttérterhelés is legalább 10 dB-lel alacsonyabb, mint a határérték,
- b) egyenlő a háttérterheléssel, ha a háttérterhelés kisebb a zajterhelési határértéknél, de ez az eltérés nem nagyobb, mint 10 dB,
- c) egyenlő a zajterhelési határértékkel, ha a háttérterhelés nagyobb, mint a határérték,
- d) zajtól nem védendő környezetben – gazdasági területek kivételével – egyenlő a zajforrásra vonatkozó, üdülőterületre megállapított zajterhelési határértékkel,**
- e) gazdasági területek zajtól nem védendő részén nappal (6:00–22:00) 55 dB, éjjel (6:00–22:00) 45 dB.

Esetünkben a rendelet 6§ d) pontját vettük a hatásterület határának, és a lakóterületet alapul véve; tehát a hatásterület határa: 55 dB, ill. 45 dB.

6.2.1.2.1.2. A beruházás környezetében található ingatlanok

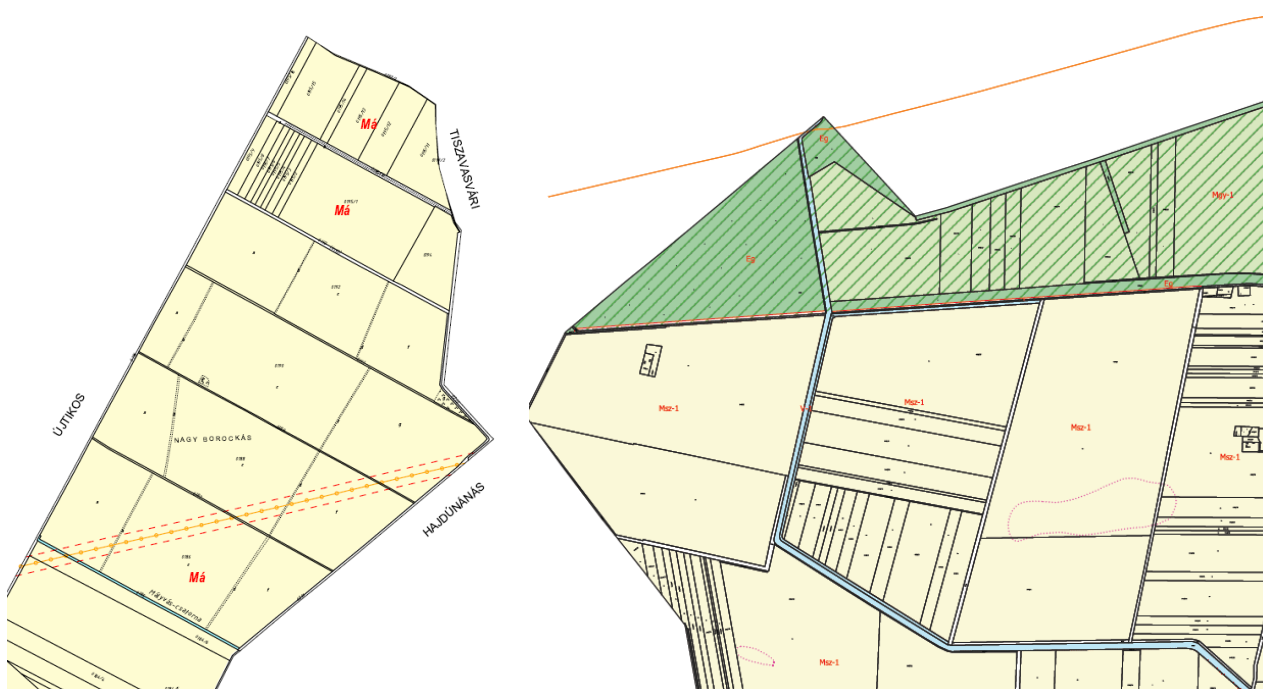
A zajvédelmi jogszabályok alapján a védendő területek az alábbiak:

284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 2§ p pontja szerint védendő (védett) terület, a településrendezési terv szerinti

- pa) lakó-, üdülő-, vegyes terület,
- pb) különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, az egészségügyi területek és temetők területei,
- pc) zöldterület (közkert, közpark),
- pd) gazdasági területnek az a része, amelyen zajtól védendő épület helyezkedik el;

284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 2§ q pontja szerint védendő (védett) épület, helyiség az alábbi lehet:

- qa) kórtermek és betegszobák,
- qb) tantermek és előadótermek oktatási intézményekben, foglalkoztató termek és háló-helyiségek bölcsődékben, óvodákban,
- qc) lakószobák lakóépületekben,
- qd) lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben,
- qe) étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben,
- qf) szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei,
- qg) éttermek, eszpresszók,
- qh) kereskedelmi, vendéglátó épület eladóterei, illetve vendéglátó helyiségei, várótermek;

31. ábra Polgár (balra) és Hajdúnánás (jobbra) településrendezési terve – részlet (Forrás: <https://or.njt.hu/>)

A legközelebbi lakóházak északi irányban Hajdúnánás közigazgatási területén:

Övezeti besorolás: MSZ-1

Nem védendő.

Távolság: >800 m

A legközelebbi védendő lakóházak északi irányban Újtikos közigazgatási területén:

Övezeti besorolás: Lf (falusias lakóövezet)

Távolság: >2100 m

A következő táblázatban ismertetjük a receptorpontok helyrajzi számát, építményjegyzék szerinti és a Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) szerinti besorolását.

Ingatlan helyrajzi szám	Építményjegyzék szerinti besorolás	Településrendezési terv szerinti besorolás	Határérték	Megjegyzés
Hajdúnánás 0413/37	1110 Egylakásos épületek	MSZ-1	-	nem védendő
Újtikos 386	1110 Egylakásos épületek	Lf	60	védendő
Újtikos 434/13	1110 Egylakásos épületek	Lf	60	védendő

/93. táblázat Legközelebbi ingatlanok

6.2.1.2.1.3. Zajterhelés és hatásterület meghatározása – nappali időszakban

Egy adott időszakon belül különböző zajesemények fordulhatnak elő, illetve egy folytonosan működő zajforrás által kibocsátott hangteljesítmény is ingadozhat az időben. Az ilyen zajok egyetlen mérőszámmal történő jellemzésére vezették be (lásd MSZ ISO 1996-1 magyar szabvány: „Akusztika. A környezeti zaj leírása és mérése.”) az ún. egyenértékű hangnyomásszintet, ami a zaj erősségén túl

az expozíciós időt is figyelembe veszi. Két vagy több független hangforrás által keltett hang eredő hangnyomásszintjének kiszámítását a következőkben táblázatos formában mutatjuk be.

Zajforrások	Darabszám	Hangnyomásszint (L_W) dB	Üzemidő t_i (h/nappal)	T (h)	$L_{AM,i}$	L_{Aeq}
Forgórákódó	1	105,1	2	8	105,1	99,1
Árokásó	1	102,6	4	8	102,6	99,6
Csőfektető gép	1	100,5	4	8	100,5	97,5
Tömörítő gép (gumikerekes)	1	99,6	4	8	99,6	96,6
Tehergépkocsi	1	101,0	0,1	8	101,0	82,0

94. táblázat Zajforrások, üzemidők – vezetékekfektetés

Az egyenértékű zajszint nappal: 104,4 dB(A).

Zajforrások	Darabszám	Hangnyomásszint (L_W) dB	Üzemidő t_i (h/nappal)	T (h)	$L_{AM,i}$	L_{Aeq}
Fúróberendezés - CAT C27 motor	1	94	6	8	94,0	92,8
Fúróberendezés - Deutz TCD 2015 V8 motor	1	94	6	8	94,0	92,8
Iszapszivattú - CAT 3512 motor	3	101	6	8	105,8	104,5
Iszapszivattú - Caterpillar 3406 motor	2	103	6	8	106,0	104,8
Targonca	2	94	4	8	97,0	94,0
Rakodógép	1	98	4	8	98,0	95,0
Áramfejlesztők	4	103	6	8	109,0	107,8

95. táblázat Zajforrások, üzemidők - kútúrás

Az egyenértékű zajszint nappal: 111,06 dB(A).

Előzetes hatásterület becslése az MSZ15036 szabvány alapján:

s_i	L_W	K_{Ir}	K_{Ω}	K_d	K_L	K_m	K_n	K_B	K_e	L_T
99,8	111,1	0	0	50,98	0,279	4,80	0	0	0	55,0

96. táblázat Hatásterület nappali időszakban ($L_{TH} = 55$) (MSZ15036 szabvány alapján) – kútúrás

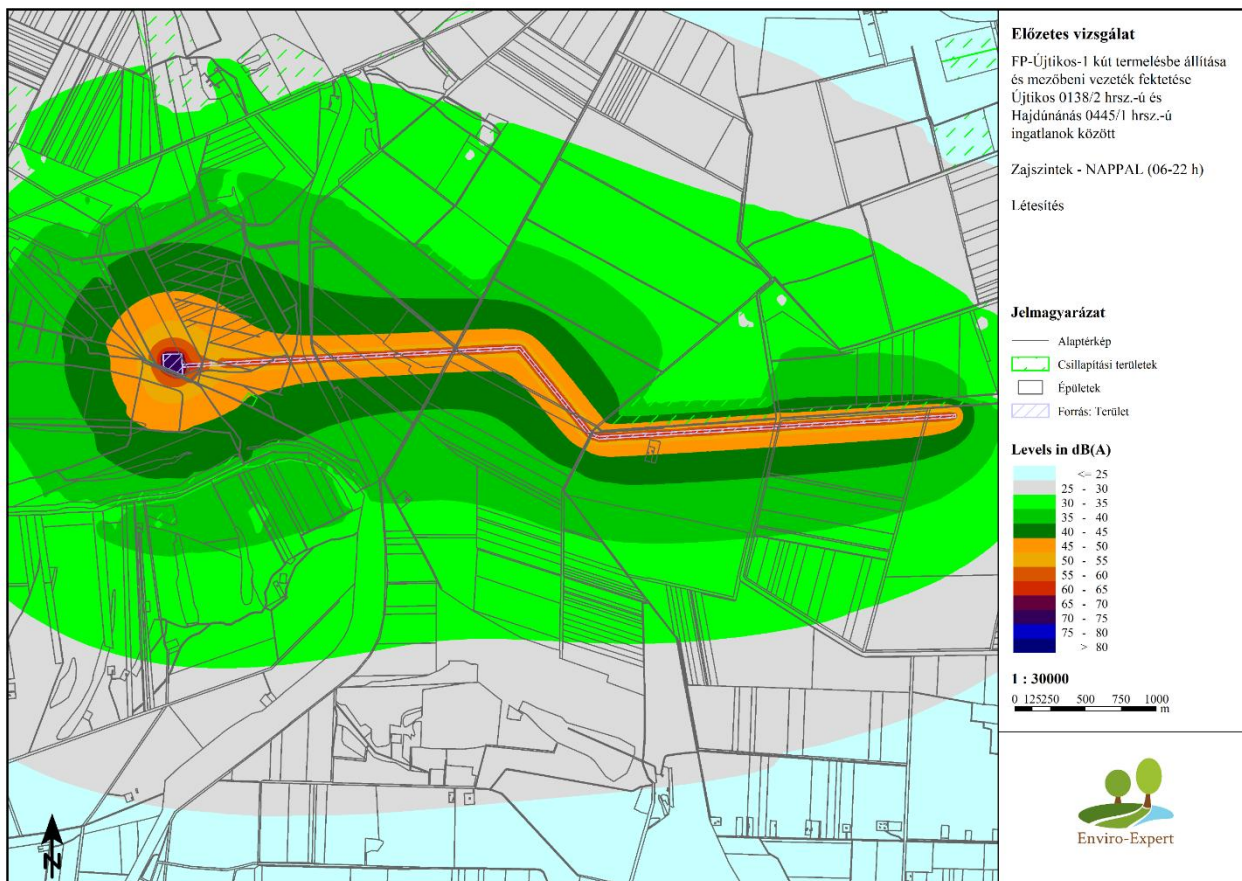
s_i	L_W	K_{Ir}	K_{Ω}	K_d	K_L	K_m	K_n	K_B	K_e	L_T
47,2	104,4	0	0	44,48	0,132	4,80	0	0	0	55,0

97. táblázat Hatásterület nappali időszakban ($L_{TH} = 55$) (MSZ15036 szabvány alapján) - vezetékekfektetés

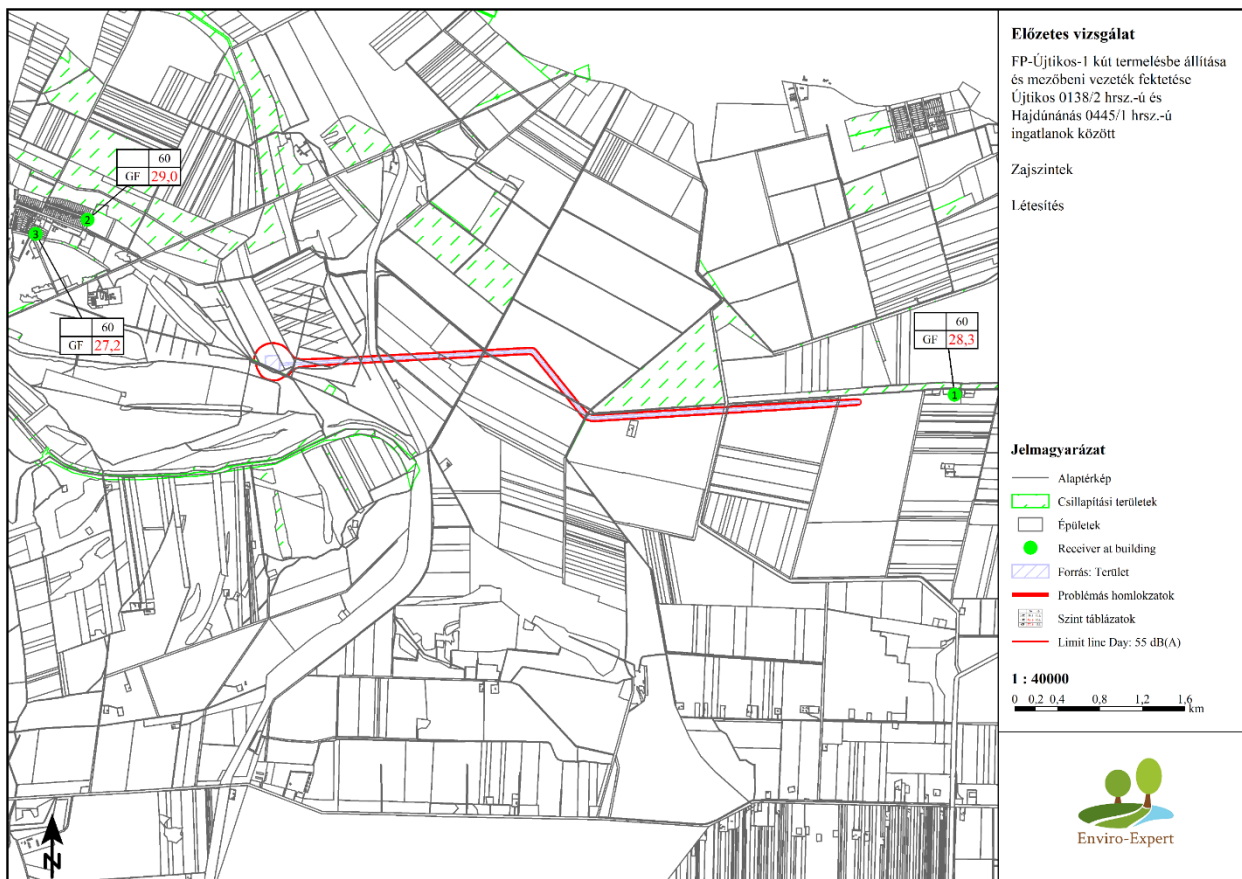
A fenti adatokkal számolva, figyelembe véve 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 6. § (1) d) pontjában foglaltakat, a vezetékekfektetés zajvédelmi szempontú hatásterületének határa a munkaterület mértani középpontjától számítva nappal 47,2 m-re helyezkedik el, míg a kútúrás hatásterületének a határa 73,3 m.

A fenti szabvány által végzett számítás csak tájékoztató jellegű, mely több zajterjedést befolyásoló tényezőt nem vesz figyelembe. A számítás csak a hatástávolságok előzetes becslésére szolgál, a tényleges hatásterület, ill. hatástávolság meghatározására a SoundPLAN szoftver alkalmasabb.

A következő ábrákon láthatók a hatásterületek és a zajszintek a beruházás környezetében.

32. ábra Zajszintek a munkaterület körül nappal

33. ábra Zajvédelmi hatásterület nappal

A következő táblázatban láthatók a védendő objektumoknál kialakuló zajszintek.

Sorszám	Helyrajzi szám	X (m)	Y (m)	Szint	Határérték (dB)	Zajszint (dB)	Túllépés (dB)
1	Hajdúnánás 0413/37	817919,12	286537,11	Földszint	-	28,3	-
2	Újtikos 386	809763,91	288183,4	Földszint	60	29	-
3	Újtikos 434/13	809276,94	288049,97	Földszint	60	27,2	-

98. táblázat Zajszintek a védendő objektumoknál és a határérték-túllépés mértéke

Nappali időszakban a tervezett üzemidők mellett a legközelebbi ingatlanoknál nem várható határérték-túllépés.

Az adott beruházás esetében beavatkozás, intézkedés nem szükséges.

Mért legnagyobb hatástávolság a munkaterület szélétől - kútúrás

Mezőgazdasági terület irányába (É): 117 m

Mezőgazdasági terület irányába (D): 108 m

Mezőgazdasági terület irányába (NY): 112 m

Mezőgazdasági terület irányába (K): 153 m

Mért legnagyobb hatástávolság a munkaterület szélétől - vezetékektetés

Mezőgazdasági terület irányába (É): 41 m

Mezőgazdasági terület irányába (D): 36 m

Mezőgazdasági terület irányába (NY): 36 m

Mezőgazdasági terület irányába (K): 39 m

6.2.1.2.1.4. Zajterhelés és hatásterület meghatározása – éjszakai időszakban

Csak a kútúrás tevékenységgel számolunk éjszakai időszakban.

Az egyenértékű zajszint megegyezik a nappali tevékenységével: 108,3 dB(A).

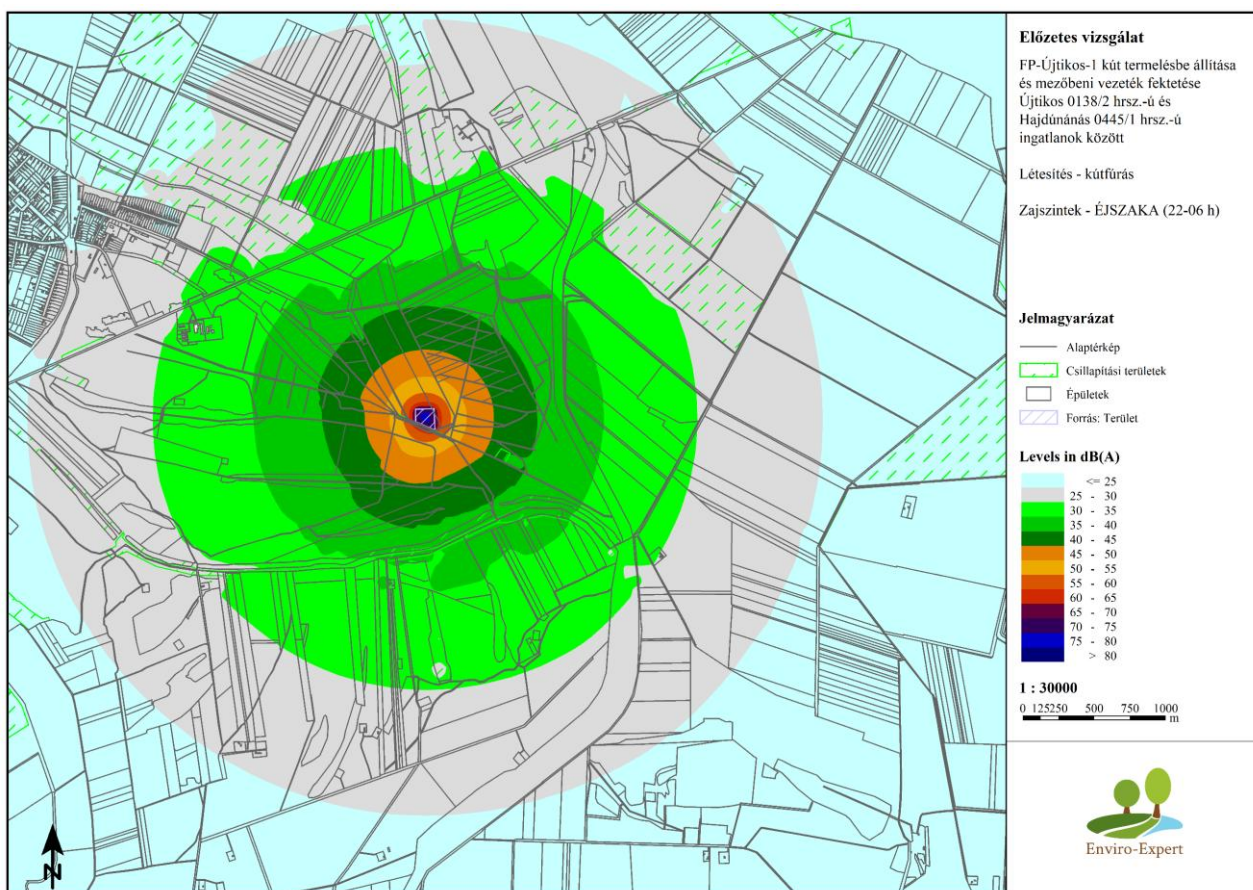
Előzetes hatásterület becslése az MSZ15036 szabvány alapján:

s_t	L_W	K_{Ir}	K_Ω	K_d	K_L	K_m	K_n	K_B	K_e	L_T
296,1	111,1	0	0	60,43	0,829	4,80	0	0	0	45,0

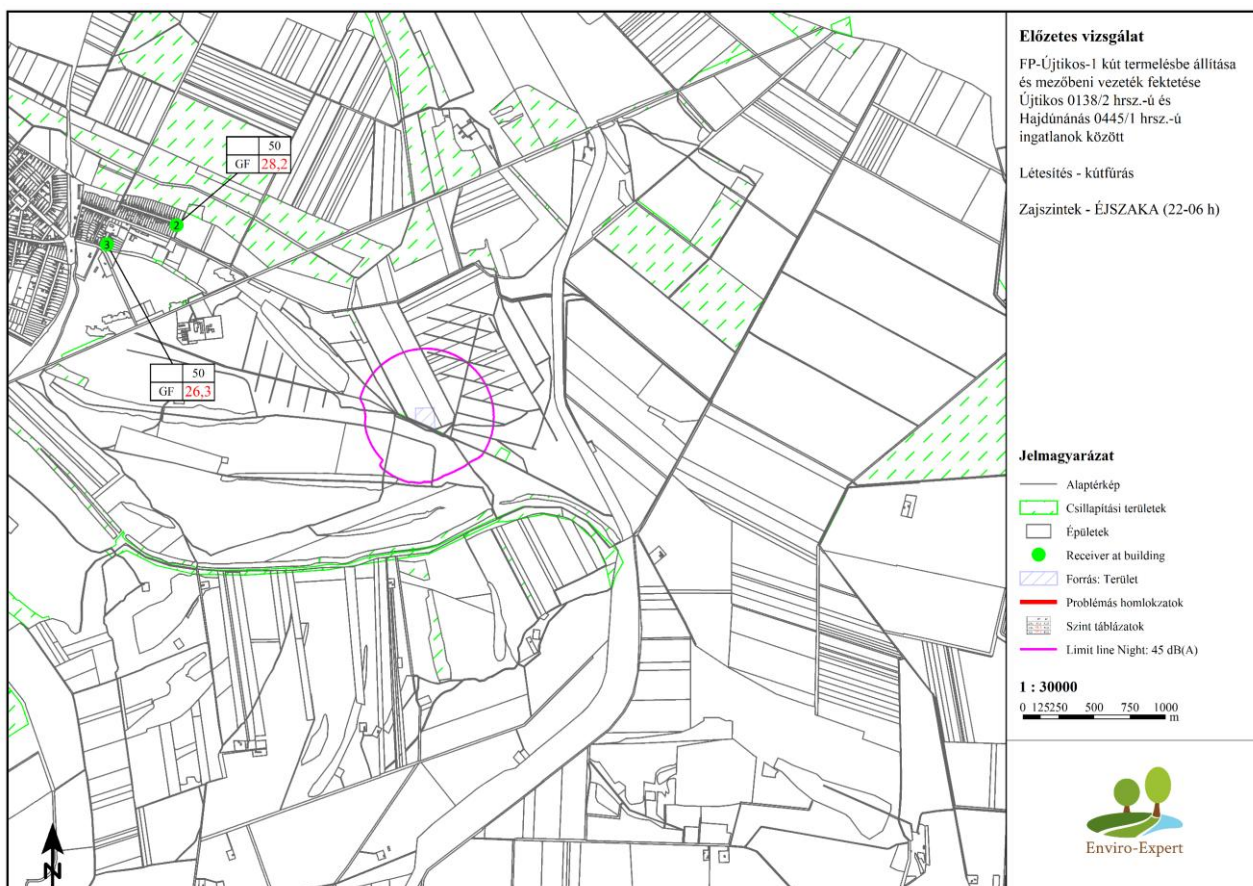
99. táblázat Hatásterület nappali időszakban ($L_{TH} = 45$) (MSZ15036 szabvány alapján) – kútúrás

A fenti adatokkal számolva, figyelembe véve 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 6. § (1) d) pontjában foglaltakat, a kút kialakítás éjszakai zajvédelmi szempontú hatásterületének határa a munkaterület mértani középpontjától számítva a kútúrás hatásterületének a határa 296 m.

A következő ábrákon láthatók a hatásterületek és a zajszintek a beruházás környezetében.

34. ábra Zajszintek a munkaterület körül éjszaka

35. ábra Zajvédelmi hatásterület éjszaka

A következő táblázatban láthatók a védendő objektumoknál kialakuló zajszintek.

Sorszám	Helyrajzi szám	X (m)	Y (m)	Szint	Határérték (dB)	Zajszint (dB)	Túllépés (dB)
1	Hajdúnánás 0413/37	817919,12	286537,11	Földszint	50	-	-
2	Újtikos 386	809763,91	288183,4	Földszint	50	28,2	-
3	Újtikos 434/13	809276,94	288049,97	Földszint	50	26,3	-

100. táblázat Zajszintek a védendő objektumoknál és a határérték-túllépés mértéke

Nappali időszakban a tervezett üzemidők mellett a legközelebbi ingatlanoknál nem várható határérték-túllépés.

Az adott beruházás esetében beavatkozás, intézkedés nem szükséges.

Mért legnagyobb hatástávolság a munkaterület szélétől – kútúrás (éjszakai üzem)

Mezőgazdasági terület irányába (É): 411 m

Mezőgazdasági terület irányába (D): 405 m

Mezőgazdasági terület irányába (NY): 413 m

Mezőgazdasági terület irányába (K): 418 m

6.2.1.2.2. A létesítés idején várható zajszint-emelkedés a beszállítási utak mentén

Az alapanyagok, építőanyagok, munkagépek szállítása zajterheléssel jár. Mivel szállítás csak a nappali időszakban, 6-22 óra között történik, ezért a környező közutakon a szállítási tevékenység csak a nappali időszakban módosítja a közutak zajkibocsátását és ezáltal az út menti zajterhelést. A továbbiak elsőként az alapállapot számítását végezzük el, majd a számítás elvégezzük úgy, hogy a létesítés járulékos járműforgalmával növeljük az érintett utak forgalmát, az alábbi fejezetben ismertetett eredményeket kapjuk.

36 – Polgár-Nyíregyháza másodrendű főút

Az átlagos napi forgalom az alábbi táblázat szerint változik.

Járműkategória	Várható	Növekmény
személy- és kisteher-gépkocsi	2234	10
szóló autóbusz	42	0
csuklós autóbusz	0	0
könnyű tehergépkocsi	103	2
szóló nehéz tehergépkocsi	57	0
tehergépkocsi szerelvény	375	0
motorkerékpár és segédmotoros kerékpár	18	0

101. táblázat ÁNF (létesítés forgalmával növelt)

Két esetet vizsgálunk, vagyis a bel- és külterületen különböző sebességgel mozgó járműveket, figyelembe véve a beépítettséget (érdességet) és az útburkolati korrekciókat is.

Külterületi szakasz

Akusztikai járműkategória	Q _{napköz} Napközben 06-18 óra	V _{megengedett}	A	Q _{napköz} (sáv)	V _{x-napköz}	V _{x-napköz} (változás)
I.	145,39	90	26,3	91,89	86,64	-0,02
II.	3,89	70	24,9		66,49	-0,02
III.	34,50	70	24,9		66,49	-0,02

102. táblázat Járműforgalom és mértékadó sebesség v, km/óra

Vonatkoztatási távolság d_{ref} : 7,5 m; $[K]_{g,s,t,j,i}$ útburkolat miatti korrekció: 0,49; c értéke: 0,1; $P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akustikai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	81,82	-14,05	67,77
	II.	82,48	-28,63	53,84
	III.	85,65	-19,15	66,50

103. táblázat $L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hangnyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$)	Határérték (LTH) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
jelenleg	70,27	65,00	5,27
létesítés idején	70,29	65,00	5,29

104. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Belterületi szakasz

Akustikai járműkategória	$Q_{napköz}$ Napközben 06-18 óra	$V_{megengedett}$	A	$Q_{napköz}$ (sáv)	$V_{x-napköz}$	$V_{x-napköz}$ (változás)
I.	145,39	50	23,5	91,89	46,37	-0,02
II.	3,89	50	23,5		46,37	-0,02
III.	34,50	50	23,5		46,37	-0,02

105. táblázat Járműforgalom és mértékadó sebesség v , km/óra

Vonatkoztatási távolság d_{ref} : 7,5 m; $[K]_{g,s,t,j,i}$ útburkolat miatti korrekció: 0,49; c értéke: 0,1; $P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akustikai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	74,54	-11,34	63,20
	II.	78,15	-27,07	51,08
	III.	81,65	-17,58	64,07

106. táblázat $L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hangnyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,j,i}$)	Határérték (LTH) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
jelenleg	66,77	60,00	6,77
létesítés idején	66,78	60,00	6,78

107. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Látható, hogy a létesítéshez kapcsolódó szállítási tevékenység okozta additív terhelés külterületen és belterületen is 0,02 dB (<3 dB), vagyis a forgalomból származó zaj növekménnyel nem kell számolni. Az út zajterhelésére vonatkozó határérték-túllépések jelenleg is megfigyelhetők.

3501 – Polgár-Hajdúnánás összekötő út

Az átlagos napi forgalom az alábbi táblázat szerint változik.

Járműkategória	Várható	Növekmény
személy- és kisteher-gépkocsi	1031	10
szóló autóbusz	18	0
csuklós autóbusz	1	0
könnyű tehergépkocsi	53	2
szóló nehéz tehergépkocsi	36	0
tehergépkocsi szerelvénnyel	124	0
motorkerékpár és segédmotoros kerékpár	7	0

108. táblázat ÁNF (létesítés forgalmával növelt)

Külterületi szakasz

Akusztkai járműkategória	$Q_{\text{napköz}}$ Napközben 06-18 óra	$V_{\text{megengedett}}$	A	$Q_{\text{napköz}}$ (sáv)	$V_{\text{x-napköz}}$	$V_{\text{x-napköz}}$ (változás)
I.	67,20	90	26,3	41,32	88,46	-0,02
II.	1,62	70	24,9		68,38	-0,02
III.	13,82	70	24,9		68,38	-0,02

109. táblázat Járműforgalom és mértékadó sebesség v, km/óra

Vonatkoztatási távolság d_{ref} : 7,5 m; $[K]_{g,s,t,j,i}$ útburkolat miatti korrekció: 0,49; c értéke: 0,1; $P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akusztkai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	82,08	-17,49	64,58
	II.	82,82	-32,56	50,26
	III.	85,98	-23,24	62,74

110. táblázat $L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hangnyomásszint ($L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$)	Határérték (LTH) az $L_{\text{AM}'k\delta}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
jelenleg	66,81	65,00	1,81
létesítés idején	66,86	65,00	1,86

111. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Belterületi szakasz

Akusztkai járműkategória	$Q_{\text{napköz}}$ Napközben 06-18 óra	$V_{\text{megengedett}}$	A	$Q_{\text{napköz}}$ (sáv)	$V_{\text{x-napköz}}$	$V_{\text{x-napköz}}$ (változás)
I.	67,20	50	23,5	41,32	48,30	-0,02
II.	1,62	50	23,5		48,30	-0,02
III.	13,82	50	23,5		48,30	-0,02

112. táblázat Járműforgalom és mértékadó sebesség v, km/óra

Vonatkoztatási távolság d_{ref} : 7,5 m; $[K]_{g,s,t,j,i}$ útburkolat miatti korrekció: 0,49; c értéke: 0,1; $P_{g,s,t,j,i}$ értéke: 0,1

Időszak	Akusztkai járműkategória	$[K_t]_{g,s,t,j,i}$	$[K_D]_{g,s,t,j,i}$	$L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$
napközben	I.	74,98	-14,87	60,12
	II.	78,63	-31,05	47,58
	III.	82,08	-21,73	60,35

113. táblázat $L_{\text{Aeq}(7,5)g,s,t,j,i}$ számításának táblázatos megjelenítése

Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban

Időszak	Az egyes út- és időszakaszokhoz tartozó vonatkoztatási egyenértékű A hang-nyomásszint ($L_{Aeq(7,5)g,s,t,i}$)	Határérték (LTH) az $L_{AM'kő}$ megítélési szintre*	Túllépés (dB)
jelenleg	63,31	60,00	3,31
létesítés idején	63,36	60,00	3,36

114. táblázat Egyenértékű A-hangnyomásszint a vonatkoztatási távolságban napszakonként

Látható, hogy a létesítéshez kapcsolódó szállítási tevékenység okozta additív terhelés külterületen és belterületen is 0,05 dB (<3 dB), vagyis a forgalomból származó zaj növekménnyel nem kell számolni. Az út zajterhelésére vonatkozó határérték-túllépések jelenleg is megfigyelhetők.

A létesítéshez kapcsolódó forgalomváltozás miatt a megközelítési út mentén minimális zajszint emelkedés várható. A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 7§-a kimondja, hogy új tevékenység telepítéséhez és megvalósításához szükséges szállítási tevékenység hatásterülete az a szállítási útvonalakkal szomszédos, zajtól védendő terület, amelyen a szállítási, fuvarozási tevékenység legalább 3 dB mértékű járulékos zajterhelés-változást okoz. A szállítási tevékenység okozta additív terhelés nem éri el a 3 dB-es határt, vagyis az additív forgalomból származó zajnövekmény nem jelentős, hatásterület kijelölésére nincs szükség.

6.2.1.3. Rezgésvédelem

6.2.1.3.1. Számítási alapok

A rezgés hatása, terjedési távolsága, az alábbiaktól függ:

- T. építési terület – védendő létesítmény közötti távolság,
- U. talaj fajtája (laza, sziklás), szerkezete, víztartalma, hőmérséklete (fagyos),
- V. talaj dinamikai jellemzői (nyírási modulus, hullámterjedési sebesség, csillapítási tényező, sűrűség, Poisson tényező, sajátfrekvencia),
- W. hullámterjedési formák a talajban, testhullámok (nyírás, nyomás), felületi hullámok
- X. talajban levő építmények (cölöp, injektálás), talajban levő csövek, csatornák, régi épületdarabok,
- Y. terjedési úton levő faállomány (gyökérzet)
- Z. védendő épület alapozási, átviteli tulajdonságai.
- AA. közlekedő utakon megjelenő többletforgalom kapcsán:
- BB. útvonal vezetés (emelkedő, lejtő, kanyar stb.)
- CC. útburkolat fajtája, kialakítása, állapota,
- DD. út al- és felépítmény szerkezete (rétegek száma, vastagsága, típusa),
- EE. út al- és felépítmény dinamikai jellemzői (nyírási modulus, csillapítási tényező, sűrűség, Poisson tényező, saját frekvencia, hullámterjedési sebesség),

A kivitelezési területek közvetlen környezetében elhelyezkedő ingatlanok tényleges terhelése jelenleg alacsony.

Szakirodalmi adatok alapján az általánosan jellemző földmunkák esetén a rezgésterhelés hatásterülete – ahol a végzett tevékenység mérhető rezgésterhelést okoz – a munkaterülettől átlagosan 20-30 méterre, jelentősebb rezgéshatással járó tevékenység esetén maximálisan 100 méterre tehető.

A 100 m-nél közelebb elhelyezkedő helyszíneken javasolható az épületek szemrevételezéses vizsgálata esetleges szerkezeti problémák felmérése, mely lehetőséget ad a komolyabb épületkárok kialakulására, illetve a környezeti rezgés határértékek esetleges túllépésére a nem elegendő mértékű épületalapozásra tekintettel.

A rezgések különféle módon befolyásolhatják az épületek állapotát:

- Épületszerkezeti károk: Idővel a rezgések repedéseket okozhatnak a falakon, alapokon vagy más szerkezeti elemekben. Ez különösen akkor jelentkezik, ha az épület már régebbi vagy kevésbé stabil alapokra épült.
- Lakók komfortérzete: A rezgések zavaróak lehetnek a lakók számára, csökkenthetik a komfortérzetet, és akár egészségügyi problémákat is okozhatnak, mint például alvászavarok vagy stressz.
- Épületgépészeti rendszerek: A rezgések károsíthatják az épületgépészeti rendszereket is, például a vízvezetékeket, fűtési rendszereket, ami hosszú távon jelentős javítási költségeket eredményezhet.

A valóságban a rezgések fázisokban, amplitúdókban különböznek, és csillapodnak a talajban való terjedés során. Ezért a tényleges hatás inkább statisztikai vagy csillapított összeadás alapján történik.

Átlagos alaprezgési sebesség egyes munkagépek esetén:

- Statikus hengerek (nem vibrációs): 1–2 mm/s.
- Vibrációs hengerek: normál üzemmódban: 10–25 mm/s.
- Közepes dózer (pl. Caterpillar D6): alaprezgési sebessége jellemzően 3–7 mm/s, normál üzemi körülmények között.
- Nagyobb forgórakodók: 2–5 mm/s
- Kisebb forgórakodók, árokásó, csőfektető: 1–2 mm/s
- Kútúró berendezések: 5-12 mm/s
- Iszapszivattyú: 2-6 mm/s

6.2.1.3.2. Vezetékfektetés

Az építési terület és az épületek átlagos távolsága >350 m.

A beruházás a meglévő épületek rezgésterhelése szempontjából azok távolságából eredően nem jelent lényeges változást. A lakóházak és a tervezett létesítmények közötti távolságok miatt megállapítható, hogy a tervezett vízműtelepek hatására a meglévő épületekben nem kell rezgésterhelés növekedésre számítani, feltételezhetően a rezgés súlyozott egyenértékű gyorsulása továbbra sem haladja meg a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet szerinti határértéket, azaz nappal $A_M = 10 \text{ mm/s}^2$, ill. a maximális $A_{\max} = 200 \text{ mm/s}^2$ értéket.

A beruházás távolsága a legközelebbi épülettől ~800 méter, ezek alapján meghatározhatjuk a rezgési sebességet és összevethetjük azt a megengedett határértékekkel.

Kiindulási adatok:

Távolság az épülettől: 800 méter

Talaj típusa: Homokos talaj, csillapítási tényező (α) = 0.1 m⁻¹

Az óránkénti munkavégzés alapján számítsuk ki az egy órában keletkező összes rezgési sebességet.

Munkagép	Rezgési sebesség becslése 800 méteres távolságban ($v_{\text{munkagép}}$) (mm/s)	Összesített rezgési sebesség (mm/s)
Forgórakodó	9,97E-35	1,99E-34
Árokásó	3,99E-35	1,60E-34
Csőfektető	9,97E-35	3,99E-34
Tömörítő	4,99E-34	1,99E-33
Tehergépkocsi	9,03E-36	9,03E-37

115. táblázat Rezgési sebesség meghatározása

Az összesített rezgési sebesség az egyes járműtípusok hatásainak négyzetes összeadásával becsülhető:

$$v_{\text{összesített}} = \sqrt{v_1^2 + v_2^2 + v_3^2 + v_4^2 + v_5^2} \quad v_{\text{összesített}} = 2,05 \cdot 10^{-33} \text{ mm/s}$$

6.2.1.3.3. Kútfúrás

A beruházás távolsága a legközelebbi épülettől ~2100 méter, ezek alapján meghatározhatjuk a rezgési sebességet és összevethetjük azt a megengedett határértékekkel.

Talaj típusa: Homokos talaj, csillapítási tényező (α) = 0.1 m⁻¹

Az óránkénti munkavégzés alapján számítsuk ki az egy órában keletkező összes rezgési sebességet.

Munkagép	Rezgési sebesség becslése 800 méteres távolságban ($v_{\text{munkagép}}$) (mm/s)	Összesített rezgési sebesség (mm/s)
Fúróberendezés - CAT C27 motor	8,33E-91	5,00E-90
Fúróberendezés - Deutz TCD 2015 V8 motor	8,33E-91	5,00E-90
Iszapszivattyú - CAT 3512 motor	4,17E-91	2,50E-90
Iszapszivattyú - Caterpillar 3406 motor	2,78E-91	1,11E-90
Rakodógép	8,33E-91	5,00E-90

116. táblázat Rezgési sebesség meghatározása

Az összesített rezgési sebesség az egyes járműtípusok hatásainak négyzetes összeadásával becsülhető:

$$v_{\text{összesített}} = \sqrt{v_1^2 + v_2^2 + v_3^2 + v_4^2 + v_5^2} \quad v_{\text{összesített}} = 7,58 \cdot 10^{-90} \text{ mm/s}$$

A beruházási területek mellett található épületekre ható rezgések vizsgálata során megállapítottuk, hogy egy óras időszakban a tervezett üzemidők mellett a becsült rezgési sebesség <0,1 mm/s az épületek 800 - 2100 méteres távolságában. Ez az érték alacsonyabb a megengedett 15-20 mm/s határértéknél, ami azt jelzi, hogy a gépek által keltett rezgések valószínűleg nem okoznak károkat az épületekben.

A számítások figyelembe vettük a talaj csillapítási tényezőjét és a munkagépek által generált rezgési amplitúdót. A valós létesítési tevékenység hatásait a rezgések időbeli eloszlása és az építkezés dinamikája módosíthatja, mindezek alapján a létesítés során szükség lehet rezgésvédelmi mérésekre.

6.2.1.4. Földtani közeg és talajvédelem

Várható hatások

A munkavégzés során különös figyelmet kell fordítani a munkaterület rendezettségi állapotának fenntartására, a szennyezés elkerülésére, építési tevékenység esetében a terület helyreállítására. Ennek betartásáért az illetékes műszaki vezető a felelős.

Az építési munkálatok során használt munkagépek jelentős tömegűek, az építésnél használatos láncfalpas vagy gumikerekes gépek rendszeres, huzamos idejű mozgása a területen talajok tömörödését, a talajszerkezet megváltozását, ezzel a talaj hő- és vízgazdálkodási tulajdonságainak módosulását (romlását) okozhatja.

Földmunkák során a nehezebb gépek munkaterületen történő mozgása következtében a talaj tömörödik, aminek következményeként negatív hatások léphetnek fel, pl. csökken a talaj pórustérfogata, kevesebb levegő jut be a talajszemcsék közé, ezáltal romlik a levegőháztartás, így megváltozik a talaj hőháztartása (nehezebben melegszik fel, lassabban hűl le).

A tervezett beruházás során a kútkörzet területén a földtani közeg jelenlegi mezőgazdasági művelésből fakadó terhelése meg fog szűnni. A terület egy része beépítésre kerül. A kútkörzetet esetében ez megközelítőleg 12 m x 21 m nagyságú terület.

A tervezett vezeték kialakítása során a munkálatok a nyomvonal közvetlen közelére korlátozódnak. Az építési sáv általánosan a nyomvonalról mért 10-10 m. A vezetékfektetés hatása a talajra a gépek taposása, a vezeték kiásása és a lerakott föld által lesz. Ennek mértéke az időjárástól nagymértékben függ. A munkagépek felvonulása és működése talajtömörödést okozhat, de ennek mértéke nem jelentős.

A földvisszatöltés a nyomvonal teljes hosszán, a megfelelő sorrendben történik. Vezetéképítés során a talaj kitermelésekor a különböző talajtípusok keveredésének elkerülése érdekében a humuszréteget elkülönítve kell deponálni – majd visszatermeléskor az eredeti sorrendet kell betartani. Az építési munkák befejezése után az ideiglenesen igénybevett területet eredeti állapotába kell visszaállítani. A bányavállalkozó szolgalmat állapít meg. Az építés során okozott károkat az ingatlan tulajdonosával kötött megállapodás alapján térítik meg.

A helyszínen veszélyes anyagokból származó szennyezés nem valószínű, tekintettel a mai alkalmazott technológiákra. A munkagépek rendszeres karbantartásával és forgalmi engedélyével a környezetvédelmi megfelelés biztosított. A munkagépek esetleges szervizelése a munkaterületen nem történik, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő telephelyen történhet.

A járművek üzemanyaggal való feltöltése üzemanyagtöltő állomáson, a munkagépek üzemanyaggal való feltöltése pedig a kivitelező kijelölt telephelyén történik a felszíni víztest érzékenysége miatt.

A talajra esetlegesen szintetikus és/vagy ásványolaj kerülhet, mely az ott dolgozó erő- és munkagépek, valamint szállítójárművek hibás hidraulikus munkahengereiből, és tömítéshibáiból származhat. Ennek előfordulása csak kis volumenű lehet. Ebben az esetben azonnali kárelhárítással meg kell akadályozni a terjedést.

A talaj tekintetében normál létesítési üzemben releváns hatásként egyedül a légszennyező anyagok kiülepedését kell megemlíteni. Tekintve a korábbi „Levegőtisztaság-védelmi” fejezetben bemutatott hatásokat, a kiülepedésből eredő terhelés csekély. A használni tervezett munkagépek által kibocsátott szennyező anyag és annak kiülepedő hányadának negatív hatása elenyésző. A kibocsátott szervesetlen

szennyezők (NO_x, CO, SO₂ stb.) nem jelennek meg olyan koncentrációban a levegőben, hogy ott káros folyamatokat indítsanak el.

Környezetterhelések csökkentésére, megelőzésére tett intézkedések bemutatása

Havária esetén szükséges teendők

- A szétfolyást meg kell gátolni kárelhárítási homokból készült védőtöltéssel. Lehetőleg azonnal, de minél hamarabb meg kell akadályozni, hogy a talajra kifolyt, környezetet szennyező anyag a földbe, esetleg élővízfolyásba kerüljön. Amennyiben a kifolyt anyag szilárd burkolatra folyt, úgy annak eltávolításáról nedvszívó anyaggal (homok, föld) gondoskodni kell. A szennyezett anyagot megfelelő, biztonságos tároló edényekbe kell szedni, ideiglenesen tárolni addig, amíg az a megsemmisítő helyre nem kerül beszállításra. Amennyiben a környezetet szennyező anyag burkolatlan felületre folyt ki, akkor azt azonnal nedvszívó anyaggal (pl. homok) felitatta, veszélyes hulladékként kezelve szükséges eltávolítani úgy, hogy a talajból kimetszenek egy akkora darabot, melynek peremterülete szemrevételezéses vizsgálat alapján már nem szennyeződött. A talajt megfelelően biztonságos edényben szükséges tárolni addig, amíg az a megsemmisítő telephelyre nem kerül beszállításra. A kiemelt földet szennyeződésmentes földdel szükséges pótolni.
- Az esetleges szóródó, illetve folyékony anyagok talajra-talajba kerülésének megakadályozására az érintett területet lokalizálni szükséges.

A földtani közeg és a talaj védelmével kapcsolatos feladatok

- A felvonulást, tárolóterületek, konténerek, hulladékgyűjtők kijelölését körültekintően végezzék úgy, hogy a természeti környezetet csak a szükséges mértékben vegyék igénybe.
- A föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld mennyiségét, minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, nem károsítják.
- Az építési munkák, valamint a mindennapi tevékenység során óvni kell a termőföldet a fizikai rongálástól, káros szennyezéstől, hulladékoktól, illetve a veszélyes hulladéktól.
- Folyamatosan gondoskodni szükséges a terület tisztántartásáról, szükség esetén takarításáról.
- A beruházási területek környezetében zöldfelületek, parkok, erdők találhatóak, a beruházás idején kismértékben azok igénybevétele is sor kerülhet (felvezető út, munkagépek mozgása), a tevékenység során minimalizálni kell a szomszédos területek igénybevétele.
- A szomszédos területeken folytatott tevékenységet a lehető legkisebb mértékben lehet csak zavarni.
- A beruházással érintett földrészekre a beavatkozás után az eredeti termőképesség visszaállítása a cél, ezért a korábban esetlegesen mentett humuszcsemetéket vissza kell téríteni.
- A kivitelezés helyszínén mobil WC-k alkalmazásával elvezetendő kommunális szennyvíz nem keletkezik.
- A felvonulást, tárolóterületek, konténerek, hulladékgyűjtők kijelölését körültekintően kell végezni a környezeti terhelések minimalizálása érdekében.
- A létesítmények építése – még ha rövidebb ideig is – jelentős mértékben megterhelhetik a környezetet. Ezért a kivitelezés során érdemes helytakarékosagra törekedni és célszerű végig gondolni az építés során alkalmazandó környezetkímélő építéstechnikai folyamatokat, eljárásokat.

- A helyigény csökkentése egyszerre gazdaságossági és környezeti fenntarthatósági érdek.
- Az ideiglenes területfoglalás és anyagszállítási útvonal pontos tervezése segít az építési munkák (a munkagépek és közlekedési eszközök megnövekedett száma) okozta környezetterhelés (zaj, por, pollen, elhagyott hulladék stb.) lehető legteljesebb megelőzésében. Fontos az igénybevett munkaterület korlátozása és szükséges az igénybe vett munkaterület megfelelő helyreállítása.
- Az építési területen csak a minimálisan szükséges mértékben tárolnak alapanyagot (csak az építési ütemezésnek megfelelő mennyiségben), azonban a humuszmentés folyamatos biztosítása érdekében földdepóniát kell kialakítani.
- A felvonulási területek nagyságát minimalizálni kell, így a területen egy viszonylag kis területű építési területet alakítunk ki.

6.2.1.5. Vízvédelemmel összefüggő hatások becslése a létesítés idején

6.2.1.5.1. Felszíni vizekre kifejtett hatások vizsgálata

Az építési munkák során a felszíni víz veszélyeztetése nem áll fenn.

A létesítmények megépülését követően a felszíni víztestre kifejtett hatás semleges.

6.2.1.5.2. Felszín alatti vizekre kifejtett hatások vizsgálata

A tevékenységhez kapcsolódóan csak a gépkezelők szociális tevékenységéhez kapcsolódóan várható vízfelhasználás.

A tevékenység során a vállalkozó palackozott vizet és mobil WC-t biztosít a területen.

A WC-használat során keletkező szennyvizet annak szállítására jogosult vállalkozó szállítja el.

A kútfúrás létesítési szakaszában (fúrás, béléscsővezetés, cementezés) elsősorban a mélyfúrési technológiából, valamint a fúróiszap és egyéb segédanyagok alkalmazásából adódhatnak potenciális környezeti hatások a felszín alatti víztestekre.

A kútfúrás létesítési szakaszában a felszín alatti víztestekre gyakorolt hatások minimalizálása

A fúrás során zárt iszaptechnológia biztosítja, hogy a fúróiszap nem kerül közvetlen kapcsolatba a környező talajjal vagy felszín alatti víztesttel.

A többlépcsős béléscsővezetés és a cementezés célja, hogy megakadályozza az egyes vízáadó rétegek közti kapcsolatot, valamint a fúrólyukból a talajvízbe történő potenciális szennyezőanyag-beáramlást.

A kivitelezés során megfelelő vízzáró padkák és olajfogók alkalmazása biztosítja a munkaterületen használt dízelmotoros gépekből származó szennyeződések visszatartását.

A használt iszap és keletkező fúrási hulladékok szabályozott, szakszerű kezelése és elszállítása (veszélyes vagy inert hulladékként történő kezeléssel) csökkenti a lokális beszivárgás lehetőségét.

A kútfúrás létesítési szakaszában a felszín alatti víztestekre gyakorolt tényleges hatások elsősorban időlegesek és lokális jellegűek, amennyiben a kivitelezés a terveknek megfelelően történik. A legfontosabb potenciális hatások az alábbiak:

- a fúrás során történő föld- és kőzetátvágás a rétegszerkezet lokális bolygatásával jár, ami elméletileg megváltoztathatja a mikroszintű vízáramlási viszonyokat, azonban ez csak a

fűrőlyuk közvetlen környezetében jelentkeznek, és jellemzően nem vezet kimutatható víztest-szintű hatáshoz,

- egyes vízáadó rétegek átfúrása során ideiglenes vízkitörések léphetnek fel, amelyek a fúrás szelvényben vízmozgást idézhetnek elő, de a béléscsővezéssel és cementezéssel ezek elhatárolásra kerülnek, így a felszín alatti víztest hosszú távú állapota nem változik meg,
- amennyiben a béléscsővezés és cementezés nem történne meg azonnal, a különböző nyomású vízáadó rétegek között átmeneti áramlási viszony alakulhatna ki, mely kismértékű vertikális vízmozgással járna, de ez a műszaki beavatkozásokkal megszűnik, és nem okoz maradandó változást a víztestek állapotában,
- fűrőiszap nyomás hatására történő szivárgásakkor következik be, ha a furat falában repedések alakulnak ki, a fűrőiszap bizonyos körülmények között beszajtolódhat a víztartó vagy vízzáró rétegekbe, ami lokális fizikai vagy kémiai változást okozhat. Ez azonban a fúrás befejeztével leáll, és csak kis kiterjedésű hatással jár, felszín alatti víztest szintjén nem jelentős,
- a sekélyebb rétegek fúrása során előfordulhat ideiglenes talajvízszint-csökkenés a környezeti zónában (kutat körülvevő néhány 10 méteres sugarú terület), amit elsősorban az iszapszivattyúzás idézhet elő, ez átmeneti jellegű, a talajvízszint jellemzően helyreáll a kivitelezés befejezése után,
- felszín alatti víz fizikai-kémiai állapotának megváltozását eredményező tényezők lényegében nem állnak fenn, mivel sem szennyvíz, sem szennyező anyag nem jut kapcsolatba a vízáadó rétegekkel. A cementezés és béléscsővezés révén a szennyezés lehetősége zárt rendszerben kizárható.

A vezetéképítés semmilyen hatással nincs a felszín alatti vizekre. A kútkörzeti technológia kialakítása nem érint felszín alatti vizeket.

A vezetékfektetés mélysége 1,1 m, a területen az átlagos vízszint 1,7-1,8 m körüli.

Technológiai szennyvíz nem keletkezik.

A keletkező kommunális szennyvizeket a szigetelt, zárt, szivárgásmentes tartályban gyűjtik. Az így összegyűjtött vizek sem a talajt, sem a felszíni- és a felszín alatti vizeket nem érinti.

A keletkező hulladékok nem szennyezik a környezetet.

A létesítés nem jelenthet veszélyt a felszín alatti vízkészletekre, vízbázisra, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendeletben, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendeletben foglalt követelmények betartása kötelező.

A kivitelezés idején a felszín alatti vizek védelmében a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásait maradéktalanul be kell tartani. A felszín alatti vizek jó minőségi állapotának biztosítása érdekében a létesítmények üzembe helyezésénél és üzemeltetésénél úgy kell eljárni, hogy a felszín alatti víz, földtani közeg szennyezettsége a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM rendelet mellékleteiben megállapított (B) szennyezettségi határértékeket ne haladja meg.

A tevékenységet a környezet szennyezését és károsítását kizáró módon úgy kell végezni, hogy a talaj, illetve azon keresztül a felszín alatti víz ne szennyeződjön.

A létesítési tevékenység során alapvető követelmény, hogy a szennyező anyag ne jusson a munkaterület talajára. A környezet terhelése elkerülhető, ha az tervezett tevékenység előtt figyelembe vesszük az terület talajviszonyait, és a vízföldtani adottságokat.

A beavatkozások során a felszín alatti víztestek védelme érdekében a munkafolyamatokat a lehető legnagyobb körütekintéssel kell elvégezni.

A megfelelő műszaki állapotú, karbantartott munkagépek és a szakszerű munkavégzés nem okozhatja a felszín alatti víztestek szennyezését.

A tervezett vezeték létesítése során keletkező földmunkák – különösen a nyitott munkaárkok, deponált földhalmok, ideiglenes szállítótutak és szerelési területek – befolyásolják a természetes felszíni vízlefolyási viszonyokat, ezért a csapadékvíz megfelelő elvezetése kiemelt szempont.

A kivitelezés ideje alatt a munkaterület lejtésviszonyaihoz igazodó ideiglenes vízelvezető árkokat javasolt kialakítani, amelyek célja a csapadékból származó elöntés megakadályozása. A vízlevezetés nyílt rendszerben, természetes elfolyással történjen a meglévő mezőgazdasági árkok irányába.

Az árkokból elvezetett csapadékvizek befogadóba történő vezetése csak olyan esetben történik, ha az a természetes lefolyásnak megfelelő irányban, környezeti kockázat nélkül biztosítható. A kivitelező köteles gondoskodni arról, hogy a munkaterületen belül vízviisszatartás vagy szennyezett csapadékvíz lefolyás ne történjen, különösen nem védett természeti területek irányába.

Javaslatok

A felszín alatti víztestek védelme érdekében a munkafolyamatokat a lehető legnagyobb körütekintéssel kell elvégezni.

A megfelelő műszaki állapotú, karbantartott munkagépek és a szakszerű munkavégzés nem okozhatja a felszín alatti víztestek szennyezését.

Abban az esetben, ha az altalaj kitermelés során olajszennyezés kerülne közvetlenül a kitermelés során kialakított munkagödörbe, ahol a talajvizet szennyezés érné, a kárelhárítást azonnal meg kell kezdeni.

A talajvízre kerülő olajat felitató paplanokkal azonnal el kell távolítani.

Normál üzemi körülmények között a létesítés során a felszín alatti víztestek nem szennyeződhetnek.

A fúrás során figyelembe kell venni a vízföldtani rétegek elválasztásának elvét, vagyis biztosítani kell, hogy különböző típusú vízadók (pl. talajvíz, rétegvíz) között ne alakulhasson ki mesterséges hidraulikus kapcsolat. Ennek érdekében a béléscsővezést és a cementezést különösen precízen, rétegenként kell elvégezni. A tömítettség megfelelő ellenőrzéséről jegyzőkönyvet szükséges készíteni.

Fontos hangsúlyozni, hogy a fúrási tevékenységnek a felszín alatti víztestek állapotát sem mennyiségi, sem minőségi szempontból nem szabad rontania, különös tekintettel arra, hogy a hatályos Víz Keretirányelv (2000/60/EK) elvárásai szerint minden víztest jó állapotát fenn kell tartani vagy el kell érni. Ennek érdekében minden technológiai lépésnél a megelőzés elvét kell alkalmazni, azaz a szennyeződés lehetőségét kell kizárni már a tervezés szintjén is.

6.2.2. A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint az üzemelés idején

6.2.2.1. Levegőtisztaság-védelemmel összefüggő hatások becslése

A 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § szerint tilos a légszennyezés, a diffúz forrás környezetvédelmi követelményeknek nem megfelelő működtetése miatt fellépő levegőterhelés, valamint a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése, továbbá a levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezettséget okoz.

A rendelet 5. § (1-2) bekezdése értelmében légszennyező forrás létesítésekor és működése során levegővédelmi követelmények megállapítása és alkalmazása szükséges, valamint a levegővédelmi követelmények teljesülését a légszennyező forrás üzemelése során a hatásterületen biztosítani kell.

A rendelet 22. § szerint a területi környezetvédelmi hatóság a hatáskörébe tartozó légszennyező forrás létesítése és működésének megkezdése esetén a levegővédelmi követelményeket levegőtisztaság-védelmi engedélyben írja elő. A területi környezetvédelmi hatóság a levegőtisztaság-védelmi előírásokat környezeti hatásvizsgálati eljárás hatálya alá tartozó légszennyező forrás esetén az engedélyezési eljárásában állapítja meg.

Az üzemelés során nem várható káros légszennyezés.

A szénhidrogén szállító vezetékek és a kút üzemeléséből légszennyező anyag kibocsátás nem várható.

A fejlesztés eredményeként álláspontunk szerint nem várható forgalomművekedés, ezért a jelenlegi légszennyező anyag kibocsátás nem változik, a jelenlegi immissziós állapot nem romlik.

A karbantartási feladatok csak kis területre terjednek ki és rövid ideig tartanak, ezért azok hatása elhanyagolható.

6.2.2.2. Zajvédelemi hatások vizsgálata

A vezetékek önmagában általában nem generál zajt, azonban a kísérő létesítmények és üzemeltetési műveletek igen. Ezek lehetnek kompresszorállomások (gázhálózatban), nyomás kiegyenlítő egységek, szivattyúállomások, metanoladagoló és egy kis gázszárító egység, azonban ezek a már meglévő gázüzemben (Y: 815 889, X: 281 264) kerültek kialakításra.

A vezetékek üzemelése tekintetében additív zajhatásra lényegében nem kell számítani.

A telepítési hely zajvédelmi szempontból nem védendő övezet.

A hatás egyértelműen semleges.

6.2.2.3. Rezgésvédelem

A vezetékek és kút üzemeléséből eredően rezgésterhelés nem éri a környezetet.

Jelenlegi beruházás, mint jelentős rezgésforrás nem értelmezhető.

A tervezett létesítmény megépítése a meglévő épületek rezgésterhelése szempontjából nem jelent lényeges változást. A lakóházak és a tervezett létesítmények közötti távolságok (800-2100 m) miatt megállapítható, hogy a tervezett létesítmény hatására a meglévő épületekben nem kell rezgésterhelés növekedésre számítani, feltételezhetően a rezgés súlyozott egyenértékű gyorsulása továbbra sem haladja meg a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet szerinti határértéket, azaz nappal $A_M = 10 \text{ mm/s}^2$, ill. a maximális $A_{\max} = 200 \text{ mm/s}^2$ értéket.

6.2.2.4. Talaj-, ill. földtani közegvédelmi hatások vizsgálata

Az üzemelés talajvédelmi szempontból hatást nem vált ki.

A létesítmények üzemeltetése során kizárólag havária esetében léphet fel talaj- és talajvíz szennyezés a karbantartást végző gépek vagy járművek esetleges meghibásodása, borulása esetén fordulhat el, amikor üzemanyag, kenőanyag folyhat el. Ennek káros hatásai felitató anyag alkalmazásával minimálisra mérsékelhető.

A hatás semleges.

A továbbiakban is „gondos gazda” szemléletével végzett karbantartási munkálatok nem okozhatnak szennyezést, illetve nem eredményezhetik a földtani közeg károsodását.

6.2.2.5. Vízüvédelemmel összefüggő hatások becslése

A tervezett tevékenységhez közvetlen vízhasználat nem kapcsolódik.

6.2.2.5.1. Felszín alatti víztestet érő esetleges terhelések vizsgálata

A tevékenységet a környezet szennyezését és károsítását kizáró módon úgy kell végezni, hogy a talaj, illetve azon keresztül a felszín alatti víz ne szennyeződjön.

A tervezett létesítmény, illetve tevékenység nem jelenthet veszélyt a felszín alatti vízkészletekre, vízbázisra, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/ 2004. (VII. 21.) Korm. rendeletben, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendeletben foglalt követelmények betartása kötelező.

Az üzemelés idején a felszín alatti vizek védelmében a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásait maradéktalanul be kell tartani. A felszín alatti vizek jó minőségi állapotának biztosítása érdekében a létesítmények üzembe helyezésénél és üzemeltetésénél úgy kell eljárni, hogy a felszín alatti víz, földtani közeg szennyezettsége a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM rendelet mellékleteiben megállapított (B) szennyezettségi határértékeket ne haladja meg.

A tevékenységet a környezet szennyezését és károsítását kizáró módon úgy kell végezni, hogy a talaj, illetve azon keresztül a felszín alatti víz ne szennyeződjön.

A szénhidrogén kitermeléshez használt mélységi rétegek jellemzően jóval a felszín alatti vízáadó rétegek alatt helyezkednek el, több ezer méterrel mélyebben. A kettő között több, vízzáró réteg (agyag, márga, kőzetliszt) található, így nincs hidraulikai kapcsolat, tehát a kitermelés nem befolyásolja a sekélyebb víztestek vízszintjét vagy áramlási viszonyait.

Normál üzemben a kút zárt rendszerként működik: a gáz a zárt vezetéken keresztül, nyomás alatt kerül a felszínre, nem érintkezik sem a földtani közeggel, sem felszín alatti vízzel.

Nincs olyan technológiai lépés, amely során folyadék vagy vegyi anyag juthatna a felszín alatti víztestekbe, így a vízminőségre gyakorolt hatás elhanyagolható.

A gázkút kitermelési mélysége és a kút kialakítása biztosítja, hogy a termelés ne változtassa meg a felsőbb vízádók nyomásviszonyait.

A talajvíz szintjére, utánpótlódására, irányára nincs várhatóan hatás.

Az üzemelés során a felszín alatti víztesteket érő terhelések elsősorban közvetett módon, a vezetékhálózat integritásának megbomlása, illetve rendellenes üzemállapot (szivárgás, csőtörés)

esetén jelentkezhetnek. A vezetékek a talajszint alatt, jellemzően 1,1 méteres mélységben kerülnek lefektetésre, így a felszín alatti vízre gyakorolt közvetlen hatás normál üzemenkénti körülmények között elhanyagolható.

A projekt által érintett területen a talajvíz viszonylag sekély mélységben (3–4 méter között) található, és a korábbi fejezetekben bemutatott vízföldtani viszonyok alapján érzékeny víztestként értékelhető. Ennek megfelelően a legfontosabb környezeti kockázat a szénhidrogén tartalmú termelvény, illetve a metanol véletlenszerű kikerülése a csővezetékéből. Ezen anyagok könnyen mobilizálódnak, oldódnak, és a talajon keresztül viszonylag gyorsan elérhetik a talajvíz szintjét.

A vezetékek kettős funkcióval üzemelnek: egyrészt szállítják a nyers termelvényt (gáz, kondenzátum, víz), másrészt metanolt adagolnak a rendszerbe, jégtelenítési és korrózióvédelmi céllal. Mivel a metanol vízdoldékony, így különösen fontos a vezetékek tömítettségének és állapotának rendszeres ellenőrzése. A projekt során alkalmazott zárt rendszerű technológia, valamint a metanol adagolás nem a területen történő végzése csökkenti a kockázatot, azonban azt nem szünteti meg teljesen.

A potenciális terhelések elkerülése érdekében az üzemeltetési protokollban szerepel a rendszeres nyomáspróbák, szivárgásvizsgálatok, valamint monitoring mintavételek végzése, különös tekintettel a metanol- és szénhidrogén-szennyező komponensek detektálására. Az észlelt anomáliák esetén azonnali intézkedési terv lép életbe, amelynek keretében megtörténik a károsodott vezetékszakasz elzárása és cseréje.

Az esetleges szivárgás során a talajon keresztül történő szennyeződés kockázatának mérséklése céljából javasolt a környezeti monitoringrendszer kiterjesztése, különös tekintettel a talajvíz minőségének időszakos vizsgálatára. A vezeték nyomvonal közvetlen közelében legalább két megfigyelő kút telepítése ajánlott, amelyek lehetővé teszik a felszín alatti víz korai szennyezésének észlelését és a beavatkozások hatékonyságának nyomon követését.

Összességében elmondható, hogy a tervezett technológia mellett a felszín alatti víztestre gyakorolt tényleges terhelés alacsony mértékű és lokális jellegű. Ugyanakkor az érzékeny hidrogeológiai adottságok miatt a megelőző jellegű ellenőrzés, a pontos üzemeltetési protokoll és a gyors reagálási képesség elengedhetetlen annak érdekében, hogy a környezeti kockázat a minimális szinten maradjon.

A létesítmény üzemeltetése során – mivel a vezeték föld alatt fut, burkolt vagy kiemelkedő felületi elem nem létesül – nincs tartósan keletkező csapadékvíz-összegyülemelés, így az elvezetés természetes módon, beszivárgással vagy felszíni elfolyással történik. A korábbi vízfolyási viszonyok a kivitelezés utáni helyreállítással visszaállnak.

6.2.2.5.2. Felszíni vizekre kifejtett hatások vizsgálata

A létesítmények megépülését követően a felszíni víztestre kifejtett hatás semleges, a felszíni víz veszélyeztetése nem áll fenn.

6.2.2.5.3. VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti vizsgálat szükségessége

Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv – 2021. 7-2 melléklet: Útmutató a VKI 4.7 cikk az alábbiakat mondja ki:

„A VKI szerinti vizsgálatot, az ún. VKI-elemzést az SKV, a KHV, vagy más hatósági, szakhatósági eljárásban - a KHV rendelet 2/A. § alapján – a környezeti hatások jelentőségét vizsgáló egyszerűsített eljárás keretében kell elvégezni. Ha a terv, fejlesztés, tevékenység nem jelentős hatású, akkor nem SKV, vagy KHV-köteles és nem tartozik a VKI 4. cikk (7)

bekezdése alá sem. Ezt azonban a VKI-elemzés elvégzésével a KHV rendelet 2/A. § alapján a vízjogi, vagy építési, vagy más engedélyezési eljárás keretében kell bizonyítani. Röviden, tehát a VKI-elemzést minden vizet érintő terv, beavatkozás esetében el kell végezni, de a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti mentességi eljárást csak a jelentős hatású, kivételes esetekre kell és lehet alkalmazni.”

A 4. cikk 7-es cikkely két félé tevékenységre vonatkozik:

1. A felszíni víztest fizikai jellemzőiben (hidrológiai, morfológiai jellemzők változása), vagy egy felszín alatti víztest vízszintjében bekövetkezett változást okozó új beavatkozásokra (továbbiakban hidromorfológiai beavatkozások).
2. Új fenntartható emberi fejlesztési tevékenységekre, illetve fenntartható fejlesztések közül azok, amelyek nem hidromorfológiai beavatkozások (továbbiakban fenntartható fejlesztések):
 - új vagy nagyobb kapacitású szennyvíztisztító-telepek,
 - ipari szennyvízbevezetések,
 - turisztikai létesítmények,
 - veszélyes anyag bevezetések.

A tervezett beavatkozás sem a felszíni, sem a felszín alatti víztest fizikai jellemzőiben állapotában nem okoz változásokat, így a vizsgálat nem szükséges.

6.2.3. A bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint a felhagyás idején

A felhagyás során várható környezeti hatások megegyeznek a létesítés környezeti hatásaival.

Levegővédelmi hatások

A felszámolás során valamennyi munkafázisban éri terhelés a létesítésnek leginkább kitett hatásviselőt, a levegőt. A beavatkozások egyrészt a forgalomnövekedés miatt terhelik a bontási hulladék-szállításokkal érintett útvonalakat, másrészt a területen alkalmazott nehéz munkagépek légszennyező anyag kibocsátásából adódóan, valamint a burkolatlan felvonulási-szállítási utak porfelverődése következtében bekövetkező por emisszióval terheli a levegőt.

A technológiai jellemzőknek megfelelően a kivitelezés időszakában naponta átlagosan 4-5 tehergépkocsi fordul jellemzi a szállítást, amely mennyiség nem tekinthető jelentősnek az igénybe vett utak forgalma szempontjából.

A szállításból adódó, a lakóterületeket érő többletterhelés ugyan kimutatható lesz, de számottevő levegőminőség romlás nem feltételezhető.

A szállítást amennyire lehetséges a közutak igénybevétele nélkül kell bonyolítani, ennek érdekében a települések, településrészek elkerülését is biztosító, földutak használata javasolható.

A beavatkozások során jelentős légszennyező anyag kibocsátással jár a munkaterületeken mozgó munkagépek működése, a munkagépek kipufogógázuk számottevő koncentrációban tartalmaz nitrogén-oxidokat, kén-dioxidot, szénmonoxidot, kormot és szénhidrogéneket. A munkagépek kibocsátásainak meg kell felelnie az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendeletébe foglalt követelményeknek. E feltétel teljesülése esetén jelentős hatás nem várható.

A munkagépek üzemeléséből eredő légszennyezés csak lokális jellegű.

A várható levegővédelmi hatások megegyeznek a vezetékfektetésnél leírt hatásokkal.

A létesítés hatástávolsága a munkagépek légszennyező anyag kibocsátásaiból kiindulva 150 m (NO_x).

A hatásterületen belül a légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az egészségügyi szempontból kedvezőtlennek tekinthető határértéket. A hatás időszakos és semlegesnek ítélt.

Vízvédelem

A bontás során meg kell akadályozni, hogy víz- és talajszennyezés következzen be. Az esetlegesen fellépő rendkívüli szennyezést azonnal el kell hárítani, és a bekövetkezett káreseményt, valamint a megtett intézkedésekről tájékoztatni kell az illetékes vízügyi hatóságot.

A tevékenységhez kapcsolódóan csak a gépkezelők szociális tevékenységéhez kapcsolódóan várható vízfelhasználás. Amennyiben a technológia során vízfelhasználásra kerül sor, úgy az alkalmazottaknak, alvállalkozóinknak kiemelt figyelmet kell fordítani a víz kivételre és az esetlegesen keletkező technológiai szennyvizek megfelelő elvezetésére. A WC-használat során keletkező szennyvizet annak szállítására jogosult vállalkozó szállítja el.

A bontási területek környezetében tárolt hulladékokból csurgalékvízre nem kell számítani, a tárolt hulladék jellegéből kifolyólag. A tárolt építési törmelékből szennyezőanyag kioldódás nem várható, a csapadékvíz szennyeződése kizárható.

A felszámolás várható hatásai talajvédelmi szempontból

A bontási munkálatok során használt munkagépek hasonlóan a létesítés során használtakhoz talajtömörödést okozhatnak.

A felszámolás során a létesítéshez hasonlóan a munkagépeket a helyszínen nem szervizelik, a munkagépek tankolása nem történhet a területen, így elkerülhetők az üzemanyag elfolyások.

Havária esetén szükséges teendők a létesítési fázissal megegyezők.

A felszámolás okozta zajterhelés

A bontási kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.

A várható hatások megegyeznek a létesítésnél leírtakkal az építési fázishoz hasonló kibocsátás várható.

A számított legnagyobb hatástávolság a munkaterületek szélétől: 48 m

A hatásterületen belül lakóingatlanon nem találhatóak, a legközelebbi ingatlanok MSZ-1 besorolású mezőgazdasági területen helyezkednek el, mely nem védendő.

Az élővilágra kifejtett hatások a megszüntetés idején

Megegyezik a létesítésnél leírt hatásokkal.

6.3.1. Telepítés („létesítés”) szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások

A fejlesztési munkák során többlet földanyag (humusz) keletkezik (HAK 170504), – ha az egyéb hulladékot nem tartalmaz – a területen hasznosításra kerülhet. Javasolt a letermelt humuszt ideiglenesen deponálni, majd a terület helyreállítása során a füvesítéshez visszateríteni.

Az építési munkálatok során kisebb cserjeirtási munkálatok is történhetnek, a cserjeirtások során keletkező biológiailag lebomló hulladékot (HAK 200201) engedéllyel rendelkező hulladékhasznosító vállalkozás a helyszínen hasznosíthatja, vagy beszállításra kerülhet engedéllyel rendelkező telephelyre.

Ezen kívül az építési anyagok csomagoló anyagai (HAK 150101, 150102, 150106), a vágásból származó csódarabok és idomok (HAK 170203), valamint festékek, felületkezelők göngyölegei (HAK 080111*) teszik ki a keletkező hulladék főtömegét. Az építés során képződő csomagolási hulladékokat, valamint a veszélyesnek minősülő további hulladékokat (pl. festékes göngyöleg, felületkezelő anyagok maradványai stb.) a beruházó szintén köteles átadni az arra feljogosított átvevő szervnek.

Építés során képződő hulladék elhelyezése kizárólag erre engedéllyel rendelkező befogadó telepen lehetséges.

További veszélyes hulladék képződésére az építés során csak esetleges munkagép kisebb javítási munkái során számíthatunk. Az építő gépekkel kapcsolatosan olajos rongy, törölkendők előfordulása is lehetséges (HAK 150202*). A zárt tartályban gyűjtött, szénhidrogénnel szennyezett hulladékokat (olajos rongyok, olajsűrők, kenőanyag flakonok, esetlegesen fáradt olaj, hidraulika olaj, akkumulátor), veszélyes hulladékokat a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet megfelelően, „Sz” kísérlőjegy kitöltésével, engedélyes szakcégnak kell átadni ártalmatlanítás céljából.

A munkaterületeken képződő veszélyes hulladékokat a képződés helyén ideiglenesen is zárt 120-200 l-es gyűjtőedényekben elkülönítetten tervezik gyűjteni. Gyűjtőedényzetet valamennyi munkaterületen kihelyeznek, felirattal látnak el. A gyűjtőedényzetet szilárd burkolatú területen kell elhelyezni.

A kivitelezés során potenciálisan képződő hulladékok közül a veszélyes hulladékok beszállításáról a kivitelező telephelyére a kivitelezőnek gondoskodnia kell. A munkaterületen a hulladékgazdálkodási jogszabályoknak megfelelően maximum 0,5 évig tárolhatják (üzemi gyűjtőhely esetén 1 évig), majd szükséges átadni engedéllyel rendelkező hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak azokat.

Az építési munkák során keletkező szilárd kommunális hulladékok mennyisége az ott dolgozók számából becsülhető. A munka- és szállítójárművek számából becsülhetően a területen 10 ember egyidejű munkavégzésére számíthatunk. Az építési tevékenység során keletkező szilárd hulladék mennyiségét napi 3 l/fő-vel számolva, naponta kb. 30 l hulladék keletkezik. (Összesen a 6 hónapos építési munkaszakaszt figyelembe véve ez kb. 20 m³ hulladékot jelent.)

A szociális tevékenységből származó vegyes kommunális hulladékot zárható műanyag vagy fém hulladékgyűjtő edényzetben (pl. 200 literes műanyag kuka) kell gyűjteni.

A saját dolgozók szociális igényeinek kielégítése érdekében a terepi munkavégzés ideje alatt mobil illemhelyet bérelnek, melynek a rendszeres ürítéséről és tisztításáról a bérbeadó gondoskodik.

Hulladékfajta	HAK	Mennyiség (becsült)	Kezelés
veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebből meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	10 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
szerves oldószereket vagy más veszélyes anyagokat tartalmazó festék- és lakk-hulladék	080111*	10 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
papír és karton csomagolási hulladék	150101	50 kg	elszállítás hulladéklerakóba
műanyag csomagolási hulladék	150102	50 kg	elszállítás hulladéklerakóba
egyéb, kevert csomagolási hulladék	150106	50 kg	elszállítás hulladéklerakóba
biológiaiilag lebomló hulladékok	200201	1-2 m ³ fa és cserjeirtás	A letermelésre kerülő növényzetről, hulladékról vállalkozónak kell gondoskodnia a vonatkozó előírásoknak, jogszabályoknak megfelelően.
műanyag	170203	100 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
föld és kövek, amelyek különböznek a 17 05 03-tól	170504	500 m ³	újrahasznosítás a helyszínen
egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	200301	20 m ³	elszállítás hulladéklerakóba

117. táblázat Becsült hulladékok mennyisége – vezetékfektetés

A kútúrás során várható hulladékok

A kútúrás során nem keletkezik kiemelkedő mennyiségű vagy veszélyességű hulladék, ha a kezelési és elszállítási protokollokat betartják.

A hulladékok jellemzően szakszerűen gyűjtöttek, azonosítottak és ellenőrzött módon kerülnek elszállításra. A hulladékgazdálkodási rendszer megfelel a 2012. évi CLXXXV. törvény és a 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet előírásainak.

Környezetterhelést kizáró vagy minimális mértékű, átmeneti hatásokkal lehet számolni.

A fúrás mélyítése során kb. 10 kg olajos rongy keletkezésével lehet számolni.

A feltárási tevékenység során szénhidrogén származékokat harántol a fúróberendezés, úgy a furadék szénhidrogénnel (olajjal) keveredhet, szennyeződhet.

Az olajtartalmú hulladék fúróiszapok azonosító kódja: 01 05 05*.

Ha nem használtak olajbázisú iszapot, és normál földtani formációkat fúrtok át, akkor a szénhidrogénnel szennyezett rész aránya jellemzően <5%, gyakran ennél kevesebb. Előzetes becslésünk szerint a teljes iszaptömeg ~1-3%-a válhat szénhidrogénnel szennyezetté, ~20 m³.

Amennyiben a feltárási tevékenység során a fúrási iszap szénhidrogénnel (olajjal) keveredik, szennyeződhet, akkor az olajjal szennyeződött fúróiszapot külön kell gyűjteni és az olajtartalomtól függően kell ártalmatlanításáról gondoskodni.

A fúrási tevékenység során keletkező hulladékok közül legnagyobb mennyiségben furadék keletkezik, mely összetételénél fogva nem veszélyes hulladékként kezelendő.

A vizes bázisú, lúgos kémhatású, nem veszélyes hulladéknak számító iszapokat a fúrás helyszínén adalékanyagokkal keverik, acéltartályokba gyűjtik és előkezelik, centrifugálják, hogy azokat a legkorszerűbb fúrási technológiának megfelelően teljes mértékben újrahasznosítsák. A felszíni folyadékokat tartályokban tárolják zárt rendszerben, amelyből semmi sem szivároghat a környezetbe.

A fúróiszap folyékony fázisának újrahasznosítása a mélyfúrási technológiákban jól bevett gyakorlat. A fúróiszap elsődleges feladata a furat hűtése, kenése, az iszapnyomás biztosítása és a furadék kiemelése. Centrifugálás után a szilárd anyagokat (pl. agyag, furadék) leválasztják, így a visszamaradó folyékony rész (iszapszuszpenzió vagy iszapoldat) továbbra is alkalmas újrahasználatra. A leválasztott iszapoldatot visszavezetik a rendszerbe, és újra befecskendezik a fúrólyukba, mint fúróiszap-alapfolyadék.

A létesítés során az elmondottak szerint a folyadék fázisú iszapot ismételtén felhasználják, míg a lapátolható konzisztenciájú száraz fázist (furadékot) arra engedéllyel rendelkező szakcégnak adják át szerződéses alapon lerakással történő ártalmatlanítás céljából.

A fúrás során keletkező és a rendszerben körforgásban tartott (újrahasznált, recirkulált) fúróiszap technológiai közegnek számít. Ebben az állapotban a kezelése (pl. tisztítása, sűrűségbeállítás, szűrés) a technológiai folyamat része, nem hulladékgazdálkodási tevékenység.

A létesítés során összesen 1500-2000 m³ fúróiszap képződhet, a használt iszap szilárd frakciója (ez tekinthető hulladéknak) átlagosan 10%.

A fúrási tevékenység során felhasznált fúróiszapból keletkező hulladékok fajtái az alábbiak lehetnek, a fúrás során végzett minősítés dönti el annak besorolását:

- 01 05 04 Édesvíz diszperziós közegű fúrási iszapok és hulladékok
- 01 05 07 Baritot (bárium-szulfátot) tartalmazó fúróiszapok és hulladékok, amelyek különböznek 01 05 05*-tól és 01 05 06*-tól
- 01 05 08 Klorid-tartalmú fúróiszapok és hulladékok, amelyek különböznek a 01 05 05*-tól és a 01 05 06*-tól

Hulladékfajta	HAK	Mennyiség (becsült)	Kezelés
veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebből meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	10 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
olajtartalmú fúróiszap és hulladék	010505*	20 m ³	elszállítás hulladéklerakóba
édesvíz diszperziós közegű fúrási iszapok és hulladékok	010504	150-200 m ³	
baritot (bárium-szulfátot) tartalmazó fúróiszapok és hulladékok, amelyek különböznek 01 05 05*-tól és 01 05 06*-tól	010507		
klorid-tartalmú fúróiszapok és hulladékok, amelyek különböznek a 01 05 05*-tól és a 01 05 06*-tól	010508		

118. táblázat Becsült hulladékok mennyisége – kútfúrás

Ezek minőségi eltérését az egyes rétegekben alkalmazott fúróiszapok minősége határozza meg, melyeknél a rendkívül nagy áteresztőképesség, törések, repedések és egyéb hasonló jellemzők megkövetelhetik speciális tömedékelő, illetve adalékanyagok alkalmazását és iszapvesztés megakadályozása céljából.

A hulladék átadásánál jelzett azonosító kód szerinti besorolás a Beruházó feladata és felelőssége. A hulladékot szerződéses alapon, rekultivációval történő hasznosítás céljára átvevő, hulladékok befogadására engedéllyel rendelkező átvevő szakcégnak adja át.

Alkalmazandó kivitelezési technológiákból származó környezetterhelések kockázata

Kockázatos műveletek és képződő hulladékok	Kockázatos helyzetek, környezeti kockázatok
Terület előkészítés, földmunkák során a szükséges fakivágások, ill. cserjeirtás alkalmával hulladékká vált növényi szövetek (200201) keletkezhetnek.	A keletkező hulladék nem veszélyes hulladék. A növényi hulladék kockázatos anyaggal nem szennyezett. A keletkező hulladékot letermelést követően a területen hasznosítják vagy elszállítják, így a hulladék tárolása során kockázat nem várható.
Az építkezés során keletkezhet csomagolási hulladék is. (HAK: 150101, 150102, 150106)	A csomagolási hulladékokat szeletáltan szükséges gyűjteni. A hulladék beszállításra kell, hogy kerüljön a kivitelezést végző üzemi vagy munkahelyi gyűjtőhelyére, majd át kell adni engedéllyel rendelkező hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak.
Az építés során keletkező veszélyes anyagokat tartalmazó göngyölegek is keletkezhetnek. (HAK 080111*)	A hulladékokat szeletáltan szükséges gyűjteni. A hulladék beszállításra kell, hogy kerüljön a kivitelezést végző üzemi vagy munkahelyi gyűjtőhelyére, majd át kell adni engedéllyel rendelkező hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak.
A terület előkészítése során kitermelésre kerülhet talaj (170504)	A beruházások megvalósítása során a beruházó köteles gondoskodni a humuszos termőréteg megmentéséről és hasznosításáról. A talaj humuszos termőrétegének mentését megalapozó talajvédelmi terv a beruházással érintett teljes területen meghatározza a humuszos termőréteg vastagságát, valamint a mentésre érdemes humuszos talajréteg mélységét, minőségét és javaslatot annak felhasználására. A humuszos termőréteg tényleges mentését a talajvédelmi tervben foglaltak figyelembevételével elkészített humuszgazdálkodási terv alapján kell elvégezni – kizárólag a beavatkozás műszaki szükségességének mélységéig.
Valamennyi munkagépekkel végzett műveletek során bekövetkezhet a gépek meghibásodása, mely során egyes alkatrészek helyszínen történő cseréje válik szükségessé. (HAK: 150202*)	A munkagépek kisebb javítása során keletkező hulladékok egy része veszélyes besorolású, ezért ezek jogszabályoknak megfelelő gyűjtése, kezelése kiemelten fontos. A keletkező veszélyes hulladékokat a kivitelezést végző üzemi vagy munkahelyi gyűjtőhelyére kell szállítani, majd át kell adni azt engedéllyel rendelkező hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak. A keletkező hulladékokat szivárgásmentes edényzetben szükséges gyűjteni, a környezeti kockázat csökkentése érdekében.
A kútfúrás során alkalmazott vízbázisú fűróiszap használata és az iszap keverése, visszaforgatása során iszaphulladék (HAK: 01 05 04, 01 05 07, 01 05 08) keletkezik.	A fűróiszap szilárd fázisa (fűradék) potenciálisan szennyezett lehet közettörmelékekkel és ásványi adalékokkal. Az iszap zárt rendszerben kerül tárolásra (pl. acél tartály), így a környezeti kockázat minimális. A szilárd fázis víztelenítés után engedéllyel rendelkező kezelőnek kerül átadásra hasznosításra vagy ártalmatlanításra.
A fűrés során kisebb mennyiségű szénhidrogénnel szennyezett iszap is keletkezhet (HAK: 01 05 05*)	A szennyezett fűróiszap veszélyes hulladéknak minősül, amelyet külön, szivárgásmentes edényzetben kell gyűjteni, és csak engedéllyel rendelkező hulladékkezelőnek lehet átadni. A helytelen gyűjtés, szállítás szennyezést okozhat, de zárt rendszerben történő kezelés esetén a környezeti kockázat minimálisra csökken.

119. táblázat A kivitelezési folyamatban előzetesen várható hulladékokból eredő veszélyek

A kockázatok értékelése

A kockázatok minőségi értékelése során a megbecsüljük a veszélyből eredő lehetséges káros következmény mértékét és súlyosságát, valamint a veszély bekövetkezésének valószínűségét.

Esemény súlyossága Bekövetkezés valószínűsége	Nem eredményez környezeti kockázatot	Kisebb környezeti kockázat várható	Jelentősebb környezeti kockázat várható
valószínűtlen	-	-	-
lehetséges	Növényi szövetek (200201) keletkezése. Kitermelésre kerülő talaj újrahasznosítása (170504)	Csomagolási hulladékok gyűjtése. (HAK 150101, 150102, 150106) Fűrőiszap (HAK 010504, 010507, 010508)	Munkagépek meghibásodása során képződő veszélyes hulladék. (HAK 150202) Az építés során keletkező veszélyes anyagokat tartalmazó göngyölegek is keletkezhetnek. (HAK 080111*) Szénhidrogénnel szennyezett iszap (HAK 010505*)
valószínű	-	-	-
elkerülhetetlen	-	-	-

120. táblázat Értékelő mátrix – lehetséges kockázatok

A kivitelezés során a jogszabályi előírások és a javaslatok betartása mellett környezeti kockázatok esélye minimális, ill. akár azok valószínűsége az elhanyagolható szintre csökkenthető.

Környezetterhelések csökkentésére, megelőzésére tett intézkedések bemutatása

- A létesítés során keletkező hulladékok környezetszennyezést kizáró módon történő gyűjtéséről, lehetőség szerint minél nagyobb arányú hasznosításáról, illetve ártalmatlanításáról gondoskodni kell.
- A munkagépek működtetése során keletkező veszélyes hulladékok várhatóan csak kis mennyiségben keletkeznek. Tárolása külön erre a célra rendszeresített hulladékgyűjtőben történik, a munkaterületeken veszélyes hulladékot nem tárolhatnak, ezért azok elszállításáról a kivitelező telephelyére gondoskodni kell, majd engedéllyel rendelkező hulladékkezelőnek vagy hasznosítónak át kell adni.
- A munkagépek tárolását, karbantartását úgy kell elvégezni, hogy azok környezeti károkat ne okozzanak. A tárolóhelyeket fel kell szerelni kárelhárítási eszközökkel, és meg kell bízni egy felelős személyt, aki szükség esetén azonnal megkezdheti a kárelhárítást. A munkagépek üzemanyaggal történő feltöltése a munkaterületeken nem történhet.
- A kivitelező köteles az építés során keletkező veszélyes hulladék biztonságos gyűjtéséről gondoskodni mindaddig, amíg a veszélyes hulladékot a kezelőnek át nem adja.
- A kivitelező köteles megakadályozni, hogy az építés során a veszélyes hulladék a talajba, felszíni-, és felszín alatti vizekbe, illetve a levegőbe jutva szennyezze, vagy károsítsa a környezetet.
- A kivitelezés során törekedni kell a keletkező hulladékok mennyiségének csökkentésére, minél nagyobb arányú szelektív kezelésére és újrahasznosítására.
- A kivitelező csak olyan kezelőnek adhatja át a veszélyes hulladékot, aki a környezetvédelmi hatóság engedélyével rendelkezik.

- Ártalmatlanításra csak az a hulladék kerülhet, amelynek anyagában történő hasznosítására vagy energiahordozóként való felhasználására a műszaki, illetve gazdasági lehetőségek még nem adóttak, vagy a hasznosítás költségei az ártalmatlanítás költségeihez viszonyítva aránytalanul magasak.
- A munkaterület rendje, tisztántartása:
Az építési helyszínt nem lehet rendezetlen állapotban hagyni, össze kell gyűjteni a szemetet, hulladékokat anyaguk és halmazállapotuk szerint szelektálva. A hulladék kezelésének menete: a hulladékok összegyűjtése, átmeneti tárolása, elszállítása, feldolgozása, végleges elhelyezése.
- A keletkező fűrőiszap kezelése során törekedni kell arra, hogy a vízbázisú iszap újrahasznosítható folyadékfázisát a technológia következő szakaszában visszaforgassák. A víztelenített, szilárd frakció csak akkor kerülhet ártalmatlanításra, ha annak anyagában történő hasznosítása (pl. rekultiváció, takaróréteg) műszakilag vagy jogilag nem megoldható.
- A szennyezett iszapfrakciók (pl. olajtartalmú iszap) elkülönített kezelése kötelező. Ezeket kizárólag engedéllyel rendelkező veszélyeshulladék-kezelő szervezet szállíthatja el, és a kezelést dokumentált módon, mérlegelési jeggyel, átvételi nyilatkozattal kell igazolni.
- A munkavégzés során időszakos ellenőrzést kell végezni a hulladékgyűjtő edények és tárolóeszközök állapotára vonatkozóan, valamint naprakész nyilvántartást kell vezetni a keletkező hulladék típusáról, mennyiségéről és további sorsáról.
- A veszélyes anyagokkal (pl. olajos rongy) történő munkavégzés során a szivárgás megelőzése érdekében abszorbens anyagokat, cseppgyűjtő tálcákat kell alkalmazni, különösen karbantartási tevékenységek vagy tárolás során.
- Az építési helyszín elhagyásakor és a beruházás befejezésekor a teljes munkaterületet hulladékmentes állapotban kell átadni, beleértve az ideiglenes depóniákat, szerelési és gépjárműparkoló zónákat, illetve az anyagmozgatási útvonalakat is.
- A kivitelezőnek gondoskodnia kell arról, hogy a helyszíni alvállalkozók és partnerek megismerjék és betartsák a hulladékgazdálkodásra és környezetvédelemre vonatkozó követelményeket, ennek érdekében szükség szerint munkavédelmi és környezetvédelmi oktatásban is részesítheti őket.

6.3.2. Megvalósítás („üzemelés”) szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások

A technológia egyszerű, zárt, folyamatos üzemvitelénél nem eredményez nagy számú és mennyiségű hulladékot.

Az üzemelés zárt technológiai rendszerben történik, amelyhez nem társul rendszeres járműforgalom vagy helyszíni kezelői jelenlét, így a hulladékkeletkezés minimálisnak tekinthető. Ez azonban nem jelenti azt, hogy hulladék egyáltalán ne keletkezne. A valóságban – még minimális üzemeltetői jelenlét mellett is – többféle hulladéktípus képződhet, amelyek közül néhány veszélyes hulladék is lehet.

Az egyik elsődleges hulladékkategóriát a gépészeti karbantartásokhoz kapcsolódó maradványanyagok képezik. Ide tartoznak például az olajos rongyok, festékes göngyölegek. Bár ezek kis mennyiségben jelentkezők, veszélyességük miatt kockázati besorolásuk magas. Kezelésük során elsődleges szempont a szakszerű elkülönített gyűjtés, valamint az engedéllyel rendelkező hulladékkezelőnek történő átadás.

További hulladéktípus lehet az vezérlő, ellenőrző rendszerek időszakos ellenőrzése során keletkező anyag, például elhasználódott szenzorok, elektronikai elemek. Ezek egy része elektronikai hulladéknak minősül, amely nehézfémeket és egyéb környezetkárosító anyagokat is tartalmazhat.

Ritkábban, de előfordulhat, hogy az üzemi ellenőrzés során kisebb tisztítási műveleteket kell végezni (pl. csatlakozások tisztítása, burkolatok karbantartása), amelyek során keletkezhetnek szennyezett törlőanyagok, egyszer használatos védőeszközök, kisebb mennyiségű vegyszeres víz vagy pormentesítő anyag maradványok. Ezek esetében a hulladék veszélyessége a felhasznált anyagok összetételétől függ, így a hulladékbesorolásukhoz (pl. veszélyes vagy nem veszélyes) szükséges a pontos nyilvántartás.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a hulladékgazdálkodási kockázat az üzemelés során mérsékeltnak tekinthető normál körülmények között. A kockázat csökkentésének záloga a részletes belső hulladékgazdálkodási protokoll kidolgozása, a dolgozók oktatása, a keletkező hulladékok nyilvántartása, valamint a megfelelő, hatóságilag engedélyezett hulladékkezelő partnerek bevonása.

A tervezett során munkahelyi gyűjtőhelyet kell kialakítani, a hulladékok időszakos elszállításáról gondoskodni kell. A 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet 13-18§ előírásait kell alapul venni a hulladékok gyűjtésével kapcsolatban.

Az üzemelés a meglévőtől eltérő állandó személyzetet nem igényel, így az üzemelés során települési hulladék csak a karbantartások idején keletkezik. A kommunális hulladékok gyűjtésére **szelektív hulladékgyűjtőt** alakítanak ki. A hulladékgyűjtő sziget stabilizált aljzattal rendelkező felületen kerül kialakításra.

Munkahelyi gyűjtőhely általános követelményei:

- a gyűjtőhely legyen szilárd burkolatú, körbekerített és eső ellen védett,
- a 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet szerint a hulladék legfeljebb 6 hónapig maradhat a helyszínen,
- a veszélyes és a nem veszélyes hulladék gyűjtőterülete fizikailag elkülönítve helyezkedik el,
- a nem veszélyes hulladékok külön, feliratozott gyűjtőedényben vagy konténerekben gyűjtendők,
- a 2012. évi CLXXXV. törvény 12. § (4) előírja a szelektált gyűjtést és a keverés tilalmát,
- a veszélyes hulladék gyűjtésére zárt, feliratozott gyűjtőedényt vagy konténert kell alkalmazni, csak olyan műszaki védelemmel ellátott gyűjtőedény, konténer (így különösen ütésálló, bélelt vagy kettős falú zárható gyűjtőedény vagy zárható konténer) használható, amely a hulladék környezetbe történő kijutását megakadályozza,
- a veszélyes hulladékok gyűjtése a telephelyen *a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól* szóló 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet szerint kiépítendő, megfelelő védelemmel ellátott veszélyes hulladék átmeneti gyűjtőben történik, fajtánként elkülönítve feliratozott edényben.
- a veszélyes hulladék gyűjtését lehetővé tevő területet a hulladék fizikai és kémiai tulajdonságainak ellenálló, teherbíró, folyadékzáró és – szükség szerint – kármentő aljzattal kell kialakítani, javasolt kármentő tálcával kell ellátni a tárolóteret,
- a munkahelyi gyűjtőhelyen csak olyan hulladék gyűjthető, amely a munkahelyi gyűjtőhellyel azonos telephelyen képződik.
- az üzemeltető a 309/2014. (XII. 11.) Korm. rendelet 2-7. §-a szerint naprakész, nyilvántartó rendszert (papír alapon vagy elektronikusan) kell, hogy vezessen.

A veszélyes hulladékok elszállítását szállítói engedéllyel rendelkező vállalkozó végezheti, Átvevő csak hatályos hulladékkezelési, -hasznosítási engedéllyel rendelkező vállalkozás lehet.

A munkaterületen keletkező kommunális hulladékot a helyi közszolgáltató üríti a konténerekből rendszeres, szerződésben rögzített gyakorisággal. A kivitelező a kihelyezett edények tisztaságáért, zárhatóságáért felel. 2023. július 1-je óta a MOHU Zrt. koncessziós rendszerének része. Átvevő csak olyan gyűjtő, előkezelő vagy hasznosító lehet, akit a MOHU írásban visszaigazolt. Az üzemeltetőnek szerződéssel kell igazolnia, hogy a hulladék a koncessziós rendszerben marad.

A tárolókat felirattal látják el.

A jogszabályi hulladék tárolási időtartamot betartva (0,5 év) a veszélyes és nem veszélyes hulladékoknak a bizonylatolt elszállítását és ártalmatlanításra történő átadás-átvételét erre jogosultsággal rendelkező cégek, vállalkozások végzik.

Hulladékfajta	HAK	Becsült mennyiség (kg)	Elszállítás módja
Egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	200301	100	Átadás a közszolgáltatást végző hulladékszállítónak.
veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	20	Átadás veszélyes hulladékok gyűjtésére jogosult vállalkozónak.
szerves oldószereket vagy más veszélyes anyagokat tartalmazó festék- és lakk-hulladék	080111*	20	
veszélyes anyagokat tartalmazó kiselejtezett berendezés, amely különbözik a 16 02 09-től 16 02 12-ig terjedő hulladéktípusoktól	160213*	10	

121. táblázat Várható hulladékok köre, mennyisége és ártalmatlanítása

HAK	Megnevezés	Gyűjtés és tárolás módja a munkahelyi gyűjtőhelyen	Elszállítás gyakorisága
200301	Egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	Gyűjtés: fém hordó Tárolás: munkahelyi gyűjtőhely	Alkalomszerűen
150202*	veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	ADR minősített PE fóliazsák Tárolás: munkahelyi gyűjtőhely	Félévente minimum 1 alkalommal
080111*	szerves oldószereket vagy más veszélyes anyagokat tartalmazó festék- és lakk-hulladék	ADR minősített PE fóliazsák Tárolás: munkahelyi gyűjtőhely	
160213*	veszélyes anyagokat tartalmazó kiselejtezett berendezés, amely különbözik a 16 02 09-től 16 02 12-ig terjedő hulladéktípusoktól	Gyűjtés: fém hordó Tárolás: munkahelyi gyűjtőhely	

122. táblázat A tevékenység során keletkező hulladékok gyűjtésének módja és elszállítás gyakorisága

HAK	Megnevezés	Egyidőben gyűjthető hulladékok mennyisége (kg)
200301	Egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	50
150202*	veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	10
080111*	szerves oldószereket vagy más veszélyes anyagokat tartalmazó festék- és lakk-hulladék	10
160213*	veszélyes anyagokat tartalmazó kiselejtezett berendezés, amely különbözik a 16 02 09-től 16 02 12-ig terjedő hulladéktípusoktól	5

123. táblázat Keletkező hulladékok és egyidőben tárolható hulladékok mennyisége

A helyes hulladékkezelési gyakorlat alkalmazása mellett a hatás semleges.

6.3.3. Felhagyás szakaszában várható hulladékgazdálkodással összefüggő hatások

A tevékenység felhagyása csak a mindenkor hatályos – jelenleg a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben (továbbiakban Kvt.), illetve a környezetvédelmi felülvizsgálat végzéséhez szükséges szakmai feltételekről és a feljogosítás módjáról, valamint a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeiről szóló 12/1996. (VII. 4.) KTM rendeletben megfogalmazott – előírásoknak megfelelő felülvizsgálat lefolytatása után megszerzett jogerős engedély birtokában történhet.

73. §

(1) Az egyes tevékenységek környezetre gyakorolt hatásának feltárására és megismerésére, valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés ellenőrzésére környezetvédelmi felülvizsgálatot (a továbbiakban: felülvizsgálat) kell végezni.

(2) A felülvizsgálat szempontjából:

a) tevékenységnek minősül valamely – környezethasználattal, környezetveszélyeztető magatartással vagy környezetszennyezéssel járó – művelet, illetőleg technológia megkezdése, folytatása, felújítása, helyreállítása és **felhagyása**, továbbá az ezekhez szükséges építési és egyéb előkészítési munka végzése;

Amennyiben a tevékenységet megszüntetik, az állapotfelmérést el kell végezni. Meg kell határozni a keletkezett károk és károsodások mértékét. Az esetlegesen keletkezett károk felszámolására kárelhárítási és rekultivációs programot kell készíteni, mely alapján a károkat meg kell szüntetni, a helyreállítást el kell végezni. A felhagyás után törekedni kell a természetes környezeti állapot elérésére.

A felhagyást megelőzően elkészítendő bontási tervben részletesen ismertetni kell a keletkező hulladékok mennyiségét, a várható hulladékok elhelyezésének lehetőségét.

A bontási munkákat csak érvényes, jogerős bontási engedély birtokában lehet megkezdeni. A bontási munkálatok vezetésével, felügyeletével felelős vezetőt kell megbízni. A munka- és egészségvédelmi előírásokat be kell tartani. A bontáson résztvevő dolgozókkal ismertetni kell a bontási technológiát, az elvégzendő munkák balesetveszélyeit, azok megelőzési módját. Az alkalmazottakat az előírásoknak megfelelő védőruházattal (sisak, kesztyű, maszk, védőszemüveg stb.) védőeszközökkel és munkaeszközökkel kell ellátni.

A bontási terület idegenek előli elzárását biztosítani kell, biztonsági sáv figyelembevételével, állandó 2 m magas kerítéssel. A bontási területen gondoskodni kell mind az újrahasznosítható, mind a hulladék anyagok ideiglenes, vagy hosszú távú tárolásáról, illetve a folyamatos elszállításáról.

A terület közműellátottsággal bír, így a munkák megkezdése előtt az illetékes szolgáltatókkal együttműködve a bontandó létesítményeket le kell kapcsolni a villamos- és egyéb közműhálózatokról. A vezetékeket, csatornákat fel kell tární, lekötésükről gondoskodni kell.

A bontásból származó törmelékek, hulladékok elszállításáról a bontást végző kivitelező gondoskodik. Az egyes törmelékeket külön-külön anyagoként kell a kijelölt hulladékhasznosítóhoz szállítani.

A felhagyás hatásai megegyeznek a létesítés hatásaival.

Az építési-bontási hulladék nyilvántartó lap benyújtására az *építési és bontási hulladékok kezelésének részletes szabályairól* szóló 45/ 2004. (VII.26.) BM-KvVM rendelet 10. §-a, az építési-bontási hulladék nyilvántartó lap tartalmára az *építőipari kivitelezési tevékenységről* szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 5. számú melléklete vonatkozik.

45/ 2004. (VII.26.) BM-KvVM rendelet 3. § (2) bekezdés az alábbiakat mondja ki:

(2) Amennyiben bármely az 1. számú mellékletben szereplő, a hulladék anyagi minősége szerinti csoportban (a továbbiakban: csoport) a keletkező építési vagy bontási hulladék mennyisége meghaladja az 1. számú mellékletben foglalt mennyiségi küszöbértéket, az építető köteles az adott csoporthoz tartozó hulladékot – a hulladék további könnyebb hasznosíthatósága érdekében – a többi csoporthoz tartozó hulladéktól elkülönítetten gyűjteni mindaddig, amíg a hulladékot a kezelőnek át nem adja.

Építési és bontási hulladék elhelyezése kizárólag erre engedéllyel rendelkező befogadó telepen lehetséges. A bontás során keletkező hulladékot a kivitelező köteles a területről elszállítani, a szállítás során a hulladékok kiporzását kiszóródását meg kell gátolni. A beton műtárgyak bontása után keletkező hulladékot a Megrendelő által megjelölt helyre kell szállítani, azt bizonylatolni kell, tárolásáról, kezelésről nyilvántartást kell vezetni. A hulladékátvevő helynek a környezetvédelmi előírásoknak eleget kell tenni.

A veszélyes hulladék képződésére a tevékenység során csak esetleges munkagép meghibásodások során számíthatunk. A munkaterületeken képződő veszélyes hulladékokat a képződés helyén zárt 120-200 l-es gyűjtőedényekben elkülönítetten tervezik gyűjteni. Gyűjtőedényzetet valamennyi munkaterületen kihelyeznek, felirattal látnak el. A gyűjtőedényzetet szilárd burkolatú területen kell elhelyezni.

A bontás során munkagépekkel kapcsolatosan olajos rongy, törlőkendők előfordulása lehetséges (HAK 150202*).

A bontási munkák során keletkező szilárd kommunális hulladékok mennyisége az ott dolgozók számából becsülhető. A munka- és szállítójárművek számából becsülhetően a területen 15 ember egyidejű munkavégzésére számíthatunk. Az építési tevékenység során keletkező szilárd hulladék mennyiségét napi 3 l/fő-vel számolva, naponta kb. 45 l hulladék keletkezik. (Összesen a 1 hónapos építési munkaszakaszt figyelembe véve ez kb. 5 m³ hulladékot jelent.)

A keletkező hulladékot a területen csak az elszállításig tárolják, a hulladék a keletkezéstől számított néhány napon belül átadásra kerül a kivitelezés megkezdése előtt kiválasztott veszélyes, ill. nem veszélyes hulladék kezelésére, gyűjtésére jogosult szervezetnek.

	Hulladék azonosító kód	Megnevezés	Mennyiség
Bontási hulladékok	17 01 01	Betonburkolatok bontása Betonszegély elbontása, bontott anyag, betonagyazattal	20 t
	17 04 05	Vas- és acélhulladék	10 t
	17 05 04	Föld és kövek, amelyek különböznek a 17 05 03-tól	10 t
	17 09 04	Kevert építkezési és bontási hulladékok, amelyek különböznek a 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03-tól	10 t
Egyéb	150202*	veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebből meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	10 kg
	200301	egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	500 kg

124. táblázat A felhagyás során képződő bontási és egyéb hulladékok

6.3.4. Havária során képződő hulladékok

Külön meg kell említeni a haváriahelyzetek következtében keletkező hulladékokat – ezek bár nem részei a rendes üzemmenetnek, mégis az üzemelés során fellépő legmagasabb kockázatot jelenthetik.

Egy esetleges szivárgás, túlnyomás során kiömlő termelvény (gázkondenzátum, víz, metanol) felszámolása során az összegyűjtött, szennyezett talaj, homok, abszorbens anyag, védőruházat, valamint a kárelhárítás során használt egyéb eszközök mind veszélyes hulladéknak minősülnek. Ezek a hulladékok gyorsan reagáló kárelhárítási rendszer nélkül komoly környezeti terhelést jelentenek.

Az üzemelés közbeni haváriahelyzet esetén a keletkező hulladékok jellemzően szennyezett anyagokból, a kárelhárítás eszközeiből, valamint sérült technológiai elemekből származnak. Ezek túlnyomó többsége veszélyes hulladéknak minősül, és azonnali, szakszerű kezelésük elengedhetetlen a környezeti károk megelőzése érdekében.

A havária során képződő hulladékokat a létesítésnél leírtak szerint kell gyűjteni és átadni engedéllyel rendelkező vállalkozásnak.

A havária során képződő hulladékokat – veszélyességükre való tekintettel – kizárólag szivárgásmentes, jól jelölt, zárható gyűjtőedényzetben szabad gyűjteni, és az elszállításukról 24–48 órán belül gondoskodni kell. A kárelhárítást követően képződő szennyezett föld és egyéb szilárd anyagok esetén szükséges lehet mintavétel és laboratóriumi analízis, különösen akkor, ha a szennyezés jellege nem ismert vagy többkomponensű (pl. metanol, gázkondenzátum, olaj).

A havária helyzetek környezeti következményeinek minimalizálása érdekében a kivitelező köteles kockázatértékelésen alapuló kárelhárítási tervet készíteni és rendszeresen oktatást tartani az érintett dolgozóknak.

A havária során keletkező hulladékokat minden esetben azonosítani, mérlegelni és dokumentálni kell. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell a hulladék keletkezésének helyét, időpontját, típusát, mennyiségét, HAK-kódját és a további kezelésre történő átadás igazolását.

A keletkezett veszélyes hulladékokat az eseményt követően lehetőleg 72 órán belül el kell szállítani, kivéve, ha az időjárási vagy technológiai körülmények azt nem teszik lehetővé. Ilyen esetben ideiglenes, szigetelt tárolás szükséges.

Az üzemeltetőnek a munkaterületen biztosítani kell megfelelő mennyiségű kárelhárítási eszközt (pl. abszorbensek, védőeszközök, gyűjtőtartályok), valamint gondoskodnia kell a helyszíni személyzet oktatásáról a hulladékkezelési protokollok alkalmazására.

Kétséges esetekben – különösen többféle szennyezőanyag jelenlétében – a hulladék veszélyességéről akkreditált laboratóriumi vizsgálattal kell megbizonyosodni. A minősítés alapján történik a megfelelő HAK-kód alkalmazása és a kezelési eljárás kiválasztása.

A havária során képződő hulladékok kezelése során be kell tartani a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet, a 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet, valamint a 2012. évi CLXXXV. törvény előírásait.

A havária események során képződő hulladékok mennyiségét pontosan meghatározni nem lehet, egy-egy esemény során képződő hulladékok fajtáját és előzetes mennyiségének becslését a következő táblázatban mutatjuk be.

Havária esemény	Hulladékfajta	HAK	Mennyiség (becsült)	Kezelés
Munkagépek meghibásodása, balesetek	veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	20 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	veszélyes anyagokat tartalmazó föld és kövek	170503*	5 m ³	átadás arra jogosult szervezetnek
Gépészeti berendezések, vezetékek meghibásodása	veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	10 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	műanyag	170203	5 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	veszélyes anyagokat tartalmazó vagy azzal szennyezett üveg, műanyag, fa	170204*	5 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	föld és kövek, amelyek különböznek a 17 05 03-tól	170504	5 m ³	újrahasznosítás a helyszínen
	veszélyes anyagokat tartalmazó föld és kövek	170503*	5 m ³	átadás arra jogosult szervezetnek
Gázkitörés (száraz vagy kísérőfolyadékös)	Olajjal vagy gázkondenzátummal szennyezett tárgyak 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	50 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	Szennyezett talaj, homok, föld 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes anyagokat tartalmazó föld és kövek	170503*	100 m ³	átadás arra jogosult szervezetnek
	Kiömlött kondenzátummal, metanollal szennyezett víz 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes anyagokat tartalmazó vizes folyékony hulladék	161001*	5 m ³	átadás arra jogosult szervezetnek
	Tönkrement, olajjal vagy metanollal szennyezett tömítések, tömlők, tömlővégek 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes alkatrészek, amelyek különböznek a 16 01 07-től 16 01 11-ig terjedő, valamint a 16 01 13- ban és a 16 01 14-ben meghatározott hulladéktípusoktól	160121*	50 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	Sérült fémalkatrészek, csővégek, szelepház 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: vas és acél	170405	100 kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	Szennyezett csövek, fém anyagok 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes anyagokkal szennyezett fémhulladék	170409*	100kg	átadás arra jogosult szervezetnek
	Kárelhárításhoz használt szennyezett eszközök 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet szerinti megnevezés: veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (ideértve a közelebbről meg nem határozott olajsűrőket), törlőkendők, védőruházat	150202*	50 kg	átadás arra jogosult szervezetnek

125. táblázat A havária események során képződő hulladékok

6.4. A védett természeti területet, barlangot, Natura 2000 területet, és a terület természetvédelmi státuszától függetlenül a védett fajokat érintő hatások ismertetése

6.4.1. A beruházási terület természetvédelmi érintettsége

A tervezett beruházás **érint** Natura 2000 területeket, valamint érinti az ökológiai hálózat elemeit.

A tervezett beruházás **nem érint** egyedi határozattal kihirdetett országos jelentőségű védett természeti területet, helyi jelentőségű védett természeti területet, világörökségi területet, bioszféra-rezervátumot, erdőrezervátumot, ramsari vizes élőhelyet, fontos madárélőhelyet (IBA területet), natúrparkot, továbbá *ex lege* védett barlangot, forrást, kunhalmot, földvárat, lápot és szikes tavat.

A meglévő és a közelben található természetvédelmi érintettségeket az alábbiakban ismertetjük.

6.4.1.1. Natura 2000 területek

A tervezett beruházás érinti a Natura 2000 hálózatba tartozó Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet, valamint a Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi területet.

36. ábra A beruházás tervezett területe (piros terület), valamint a Natura 2000 hálózatba tartozó Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (áttetsző sárga terület) elhelyezkedése, továbbá a települések külterületi határai (kék vonalak)

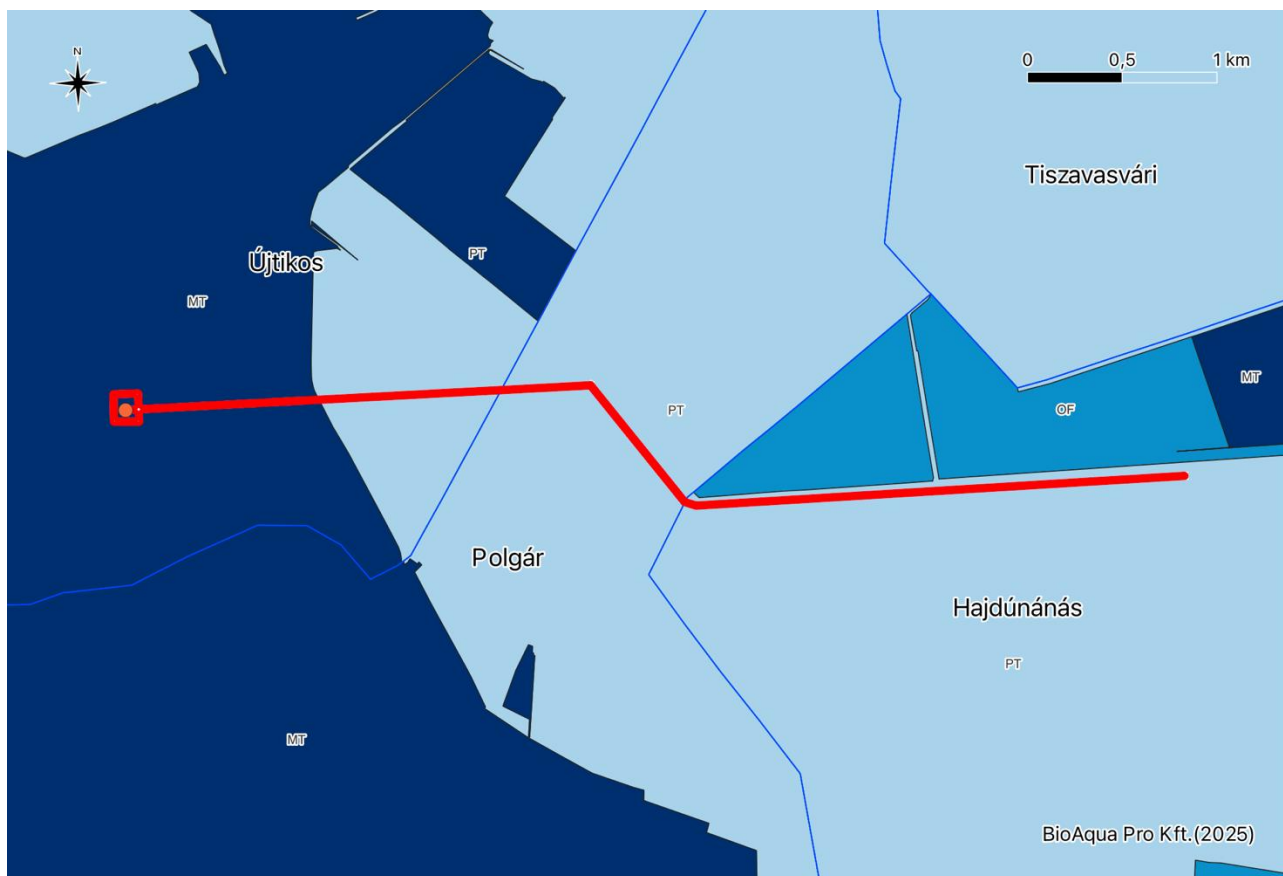
37. ábra A beruházás tervezett területe (piros terület), valamint a Natura 2000 hálózatra tartozó Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi terület (áttetsző narancssárga terület) elhelyezkedése, továbbá a települések külterületi határai (kék vonalak)

6.4.1.2. Ökológiai hálózat

A tervezett beruházás által közvetlenül érintett területek érintik az ökológiai hálózat magterület és pufferterület besorolású részeit.

Először 1993-ban, a maastrichti konferencián merült fel egy európai szintű ökológiai hálózat létrehozásának igénye Európai Ökológiai Hálózat (EECONET) néven. Komolyabb, állami szintű támogatást ez a kezdeményezés akkor kapott, amikor az Európa Tanács által kezdeményezett Páneurópai Biológiai és Tájdiverzitási Stratégiát a környezetvédelmi miniszterek szófiai találkozóján a csatlakozó országok – köztük Magyarország is – aláírták (1995, Szófia). A konferencián jóváhagyták, hogy a Páneurópai Ökológiai Hálózatot (PEEN) 2005-ig kell a résztvevő országoknak kijelölniük (melyet Magyarország időben teljesített). 1999 áprilisában Genfben elfogadták a Páneurópai Ökológiai Hálózat kialakítására vonatkozó irányelveket. A PEEN lényegében az egyes országok ökológiai hálózataiból tevődik össze. Magyarországon az ökológiai hálózat tervezése 1993-ban kezdődött meg az IUCN szervezésében (<http://www.termeszetvedelem.hu>).

Hazánkban jelenleg Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény Első rész I. fejezet 3. szakasz (Értelmező rendelkezések) 4. § 34–36. pontjai definiálják az ökológiai hálózat övezeteit. A törvény Második része (Országos Területrendezési Terv (OTrT)) 6. § (1) a) szerint az Országos Övezeti Terv tervlapjai közül a 3/1. melléklet tartalmazza az ökológiai hálózat egyes övezeteinek térképi lehatárolását.

38. ábra A beruházás tervezett területe (piros terület) és az ökológiai hálózat különböző besorolása (magterület: sötétkék, ökológiai folyosó: középkék, pufferterület: világoskék) részeinek elhelyezkedése

6.4.2. Az élővilág érintettsége

A természetes élővilágra gyakorolt hatások előzetes megítélésének érdekében a közvetlen hatásterületen a magasabb rendű növényzetet, a kételtűeket és hullóket, a madarakat, valamint az emlősöket vizsgáltuk.

6.4.2.1. Magasabb rendű növényzet

6.4.2.1.1. Általános florisztikai és vegetációs vonatkozások

A vizsgálati területet florisztikai alapon a Közép-Európai flóratérület Pannóniai flóratartományának Alföld (Eupannonicum) flóraidékében elhelyezkedő Tiszántúl (Crisicum) flórajárás területén helyezkedik el (PÓCS 1981), a Hortobágy nevű földrajzi kistáj területén. Az elsősorban a növényzet sajátosságai alapján kialakított vegetációs kistájak rendszere (MOLNÁR et al. 2009) alapján a vizsgálati terület nagyobb része a Hortobágy, kisebb része a Tiszavölgy vegetációs kistáj területére esik. Az ország klímazóna térképe alapján a terület klimatikusan az erdőssztyeppök övébe esik (BORHIDI 1960) és a terület potenciális vegetációját a szolonyec sziki növényzet, valamint ártéri ligeterdők és mocsarak alkotják (ZÓLYOMI 1981). Magyarország kistájkezelési rendszere alapján az érintett kistáj leggyakoribb élőhelyei a különböző szikes gyepek és rétek, nádasok és a különféle mocsári-vízparti növénytakaságok (MOLNÁR 2010).

6.4.2.1.2. A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere

A vizsgálati terület felmérését 2025. március 14-én és 19-én végeztük. A felmérés időpontja nem tekinthető optimálisnak, a helyszínen a növényzet kora tavaszi állapotban volt, ugyanakkor az élőhelyek besorolására már megfelelő.

Az alábbiakban a vizsgálati területen megfigyelt élőhelyeket az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer röviden „ÁNÉR” (BÖLÖNI et al. 2011) által alkalmazott leírásnak (fajösszetétel, társulások) megfelelően és kódjainak felhasználásával, az említett irodalomban ismertetett (TDO) természetességi értékkategóriák (1 – teljesen leromlott, 2 – erősen leromlott, 3 – közepesen leromlott, 4 – természetközeli, 5 – specialista, kísérő és termőhelyjelző fajokban gazdag, jó szerkezetű, szentély értékű) felhasználásával tárgyaljuk. A nevezéktan KIRÁLY G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság munkáit követi.

A vizsgálati területről élőhelytérképet készítettünk, melyen belül az egyes észlelt élőhelyfoltok jellemzését részletesen táblázatban összegeztük (mindezeket lásd a leíró rész után). Felmérési eredményeinket emellett kiegészítettük a területileg illetékes természetvédelmi kezelőtől (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) kapott és a vizsgálati területre vonatkozó, az elmúlt 10 évből származó biotikai adatokkal is.

6.4.2.1.3. A vizsgálatok eredményei

6.4.2.1.3.1. A vizsgálati területre jellemző élőhelyek bemutatása

Szántók

A mintegy 25,34 ha (253.441 m²) kiterjedésű vizsgálati területen legnagyobb kiterjedésben (összkiterjedés 77,31%-a) a különböző egyéves és évelő nagyüzemi szántóföldi kultúrák voltak jellemzők. Túlnyomó többségük növényzetmentes volt a vizsgálati időszakban, míg 38,18%-on őszi búza (*Triticum aestivum*) vetés volt megfigyelhető, 0,12%-on pedig lucernavetés (*Medicago sativa*).

ÁNÉR kódok: T1, T2; TDO=1; foltszámok: 1., 5., 29., 36., 42., 43., 45., 51., 55., 59., 60., 64., összkiterjedés: 19,59 ha (~195.936 m²), a vizsgálati terület 77,31%-a.

39. ábra A vizsgálati területről készült élőhelytérkép 60. foltszámmal jelzett területén jellemző intenzív nagyüzemi szántó

Cickórós szikes gyepek

A vizsgálati területen belül a Nyugati-főcsatorna gyomos depóniájától nyugatra, a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen (Újtikos, Szarka-hát) fordultak elő olyan, elsősorban közepes természetességű cickórós szikes gyepek, melyek megfeleltethetők az említett Natura 2000 területen jelölő „1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű élőhelynek és mint ilyenek, a vizsgálati terület kiemelhető természetvédelmi értékét képezik. A gyepek szikes rétekekkel mozaikoltak és jellemzően a magasabb térszíneken voltak jellemzők, legeltetéssel kezelték őket.

Jellemző fajaik a következők voltak: *Festuca pseudovina*, *Trifolium* sp., *Achillea collina*, *A. setacea*, *Elymus repens*, *Gagea pratensis*, *Erophila verna*, *Alopecurus pratensis*, *Artemisia pontica*, *Cichorium intybus*, *Ononis spinosa*.

ÁNÉR kódok: F1b, F2, OC; TDO=3-2; foltszámok: 4., 8., 10., 12., 14., 16., 19., 21.; összkiterjedés: 2,07 ha (~20.658 m²), a vizsgálati terület 8,15%-a.

40. ábra Legeltetett, közepes természetességű cickórós szikes gyepek a 10. folt területén

Zavart üde és félszáraz gyepek

A vizsgálati terület 5,88%-án különféle alacsony természetességű gyomos mezsgyék (ide tartoznak a Nyugati-főcsatorna gyomos depóniaszakaszai is), ezen kívül árkok, valamint kisebb kiterjedésű legeltetett, leromlott löszgyepek találhatók.

Jellemző fajaik a következők voltak: *Elymus repens*, *Festuca pratensis*, *Achillea collina*, *Cirsium vulgare*, *Geranium pusillum*, *Dipsacus laciniatus*, *Stellaria media*, *Taraxacum officinale*, *Artemisia vulgaris*, *Bromus arvensis*, *Calamagrostis epigeios*, *Chenopodium album*, *Cirsium arvense*, *Conium maculatum*, *Cynoglossum officinale*, *Dactylis glomerata*, *Daucus carota*, *Festuca rupicola*, *Gagea pratensis*, *Lactuca serriola*, *Lamium purpureum*, *Plantago major*, *Polygonum aviculare*, *Urtica dioica*, *Alopecurus pratensis*, *Cardaria draba*, *Carduus acanthoides*, *Centaurea jacea* s.l., *Cichorium intybus*, *Datura stramonium*, *Erigeron annuus*, *Festuca pseudovina*, *Fragaria viridis*, *Galium aparine*, *Lolium perenne*, *Melilotus officinalis*, *Pastinaca sativa*, *Phragmites australis*, *Picris hieracioides*, *Potentilla argentea*, *P. reptans*, *Salvia nemorosa*, *Sambucus ebulus*, *Torilis arvensis*, *Tripleurospermum perforatum*, *Verbascum blattaria*, *V. phoeniceum*, *Veronica sublobata*, *Vicia tetrasperma*, *Xanthium italicum*. Jellemző fa- és cserjefajok: *Amorpha fruticosa*, *Gleditsia triacanthos*, *Prunus cerasifera*, *Rosa canina*.

ÁNÉR kódok: OC, OB, OG, OF, H5a; TDO=2; foltszámok: 7., 18., 22., 27., 28., 38., 46., 47., 48., 50., 53., 58., 61., 62., összkiterjedés: 1,49 ha (~14.890 m²), a vizsgálati terület 5,88%-a.

Mocsárrét

A vizsgálati területen a következő élőhely a 44. foltzámmal érintett területet (Újtikos, Nagy-Borockás) jelenti, amely egy egykor szántóként is használt, visszagyepesedett, jelenleg pedig kaszálóként hasznosított, alacsony természetességű mocsárrét, mely megfeleltethető a „**6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétjei**” közösségi jelentőségű élőhelynek és mint ilyen, a vizsgálati terület kiemelhető természetvédelmi értékét képezi.

Jellemző fajok: *Calamagrostis epigeios*, *Elymus repens*, *Alopecurus pratensis*, *Festuca pratensis*, *Carex acutiformis*, *Daucus carota*, *Inula britannica*, *Lythrum virgatum*, *Tripleurospermum perforatum*, *Trifolium* sp.

ÁNÉR kódok: D34, OB; TDO=2; foltszám: 44.; összkiterjedés: 1,06 ha (~10.623 m²), a vizsgálati terület 4,19%-a.

41. ábra Korábban szántóként használt visszagyepesedett, kaszálóként hasznosított mocsárrét a vizsgálati területen (44. folt)

Cserjések

Ide tartoznak az elsősorban az inváziós cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta cserjések, ezen kívül néhány üde cserjés folt is. Összkiterjedésük a vizsgálati terület 1,49%-át jelentette (0,38 ha).

Jellemző fajok: *Amorpha fruticosa*, *Fraxinus pennsylvanica*, *F. angustifolia* ssp. *danubialis*, *Prunus cerasifera*, *P. spinosa*, *Salix cinerea*, *Acer negundo*, *Fraxinus angustifolia* ssp. *danubialis*, *Gleditsia triacanthos*, *Populus alba*, *Rosa canina*, *Sambucus nigra*.

ÁNÉR kódok: P2c, P2a, P2b, S7; TDO=1-3; foltszámok: 6., 39., 49., 54., 56.; összkiterjedés: 0,38 ha (~3.786 m²), a vizsgálati terület 1,49%-a.

42. ábra Az inváziós cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta cserjés sáv

Szikes rétek

A vizsgálati területen belül a Nyugati-főcsatorna gyomos depóniájától nyugatra, a Hortobágy (HUHN20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen (Újtikos, Szarka-hát) fordultak elő olyan, elsősorban jó és közepes természetességű cickórós szikes rétek, melyek szintén megfeleltethetők az említett Natura 2000 területen jelölő „1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű élőhelynek és mint ilyenek, a vizsgálati terület kiemelhető természetvédelmi értékét képezték. A szikes rétek cickórós szikes gyepekkel mozaikoltak és jellemzően az alacsonyabb térszíneken voltak jellemzők (így a legelőn jellemző vízelvezető árkokban is) és legeltetéssel kezelték őket.

Jellemző fajok: *Alopecurus pratensis*, *Elymus repens*, *Rorippa sylvestris*, *Lysimachia nummularia*, *Mentha pulegium*, *Rumex crispus*, *Agrostis stolonifera*, *Carex melanostachya*, *C. stenophyllus*, *Erophila verna*, *Phragmites australis*, *Polygonum aviculare*, *Ranunculus sardous*.

ÁNÉR kódok: F2; TDO=3-4; foltszámok: 9., 11., 13., 15., 17., 20.; összkiterjedés: 0,29 ha (~2.911 m²), a vizsgálati terület 1,15%-a.

43. ábra Zsombékoló szikes rét a vizsgálati terület 13. foltjánál

Egyéb élőhelyek

Egyéb élőhelyek összkiterjedése egyenként nem érte el a vizsgálati terület 1%-át. Ide tartoznak gyakorisági sorrendben a földutak taposott gyomnövényzete (ÁNÉR kód: OG), a nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (ÁNÉR kód: S7), az őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (ÁNÉR kód: RA), a nem tőzegképző nádasok és gyékényesek (ÁNÉR kód: B1a), telephelyek (ÁNÉR kód: U4), a folyóvizek (ÁNÉR kód: U8), valamint az állóvizek (ÁNÉR kód: U9).

Az említett élőhelyek természetessége 1-es és 4-es értékek között változott (TDO=1-4), de kiemelhető természetvédelmi értéket nem hordoztak. Összkiterjedésük 0,4 ha ($\sim 4.637 \text{ m}^2$) és együttesen a vizsgálati terület 1,83%-át alkották.

44. ábra A 47. foltz számmal jelölt földút élőhelyi képe 2025. március 19-én

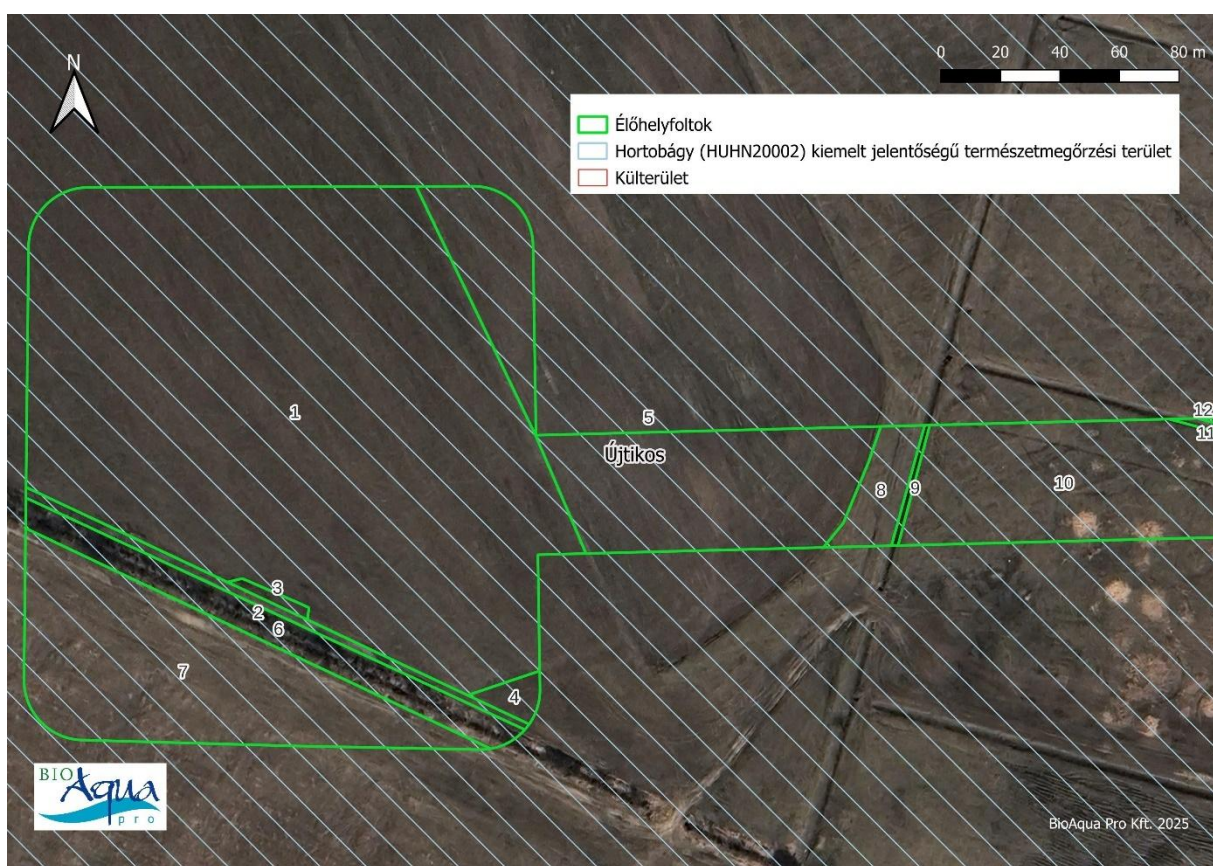

45. ábra Az 52. folt mentén egy árok felett húzódó fás-cserjés élőhely

46. ábra A Nyugati főcsatorna nyílt víztere és partoldali nádas sávjai (24-26. foltok)

6.4.2.1.3.2. A vizsgálati terület élőhelytérképe

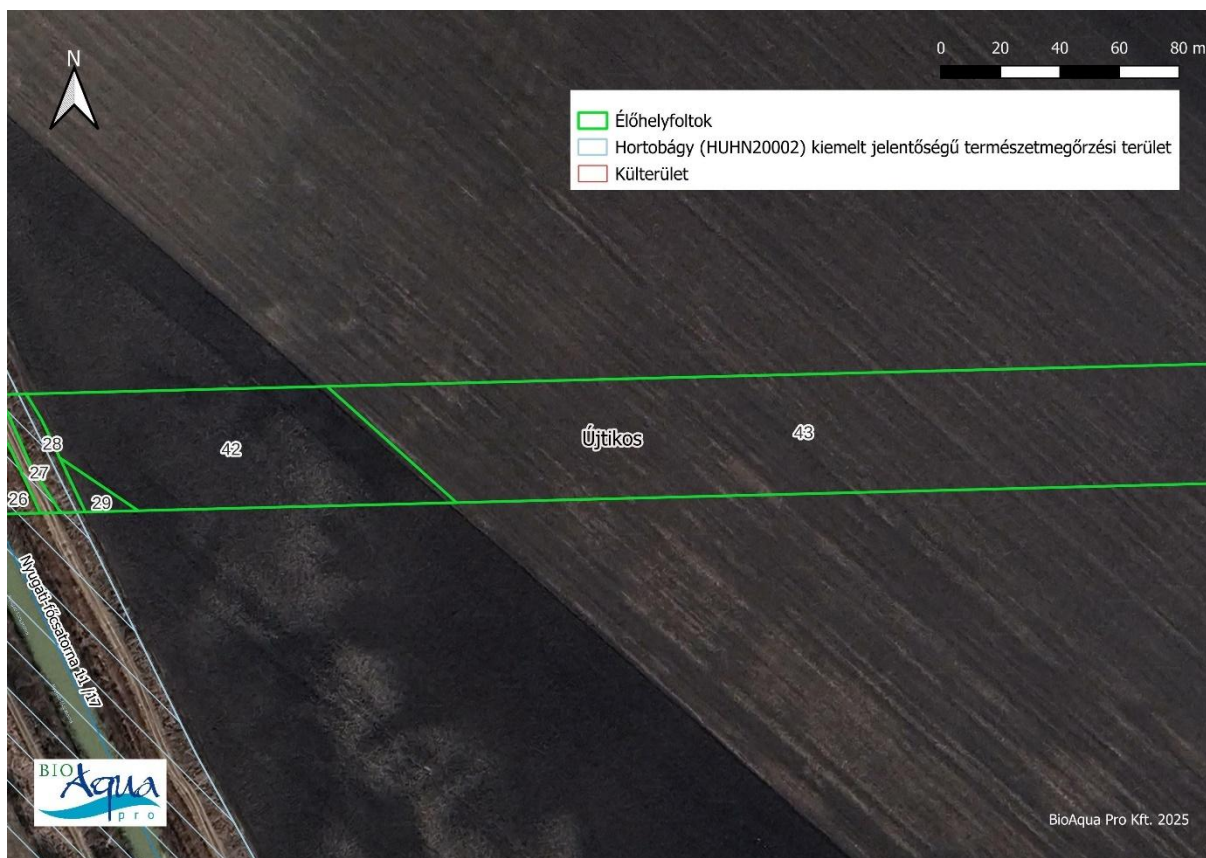
47. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 1.

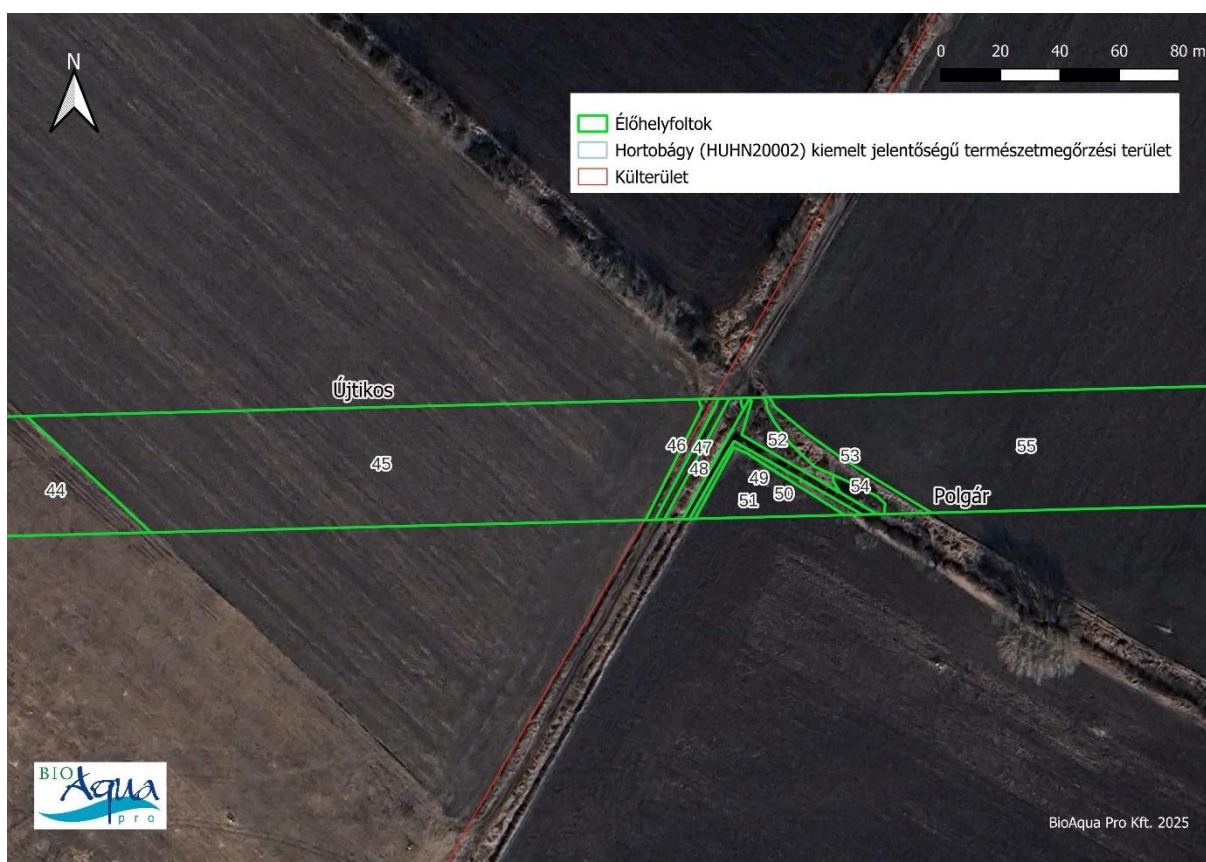
48. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 2.

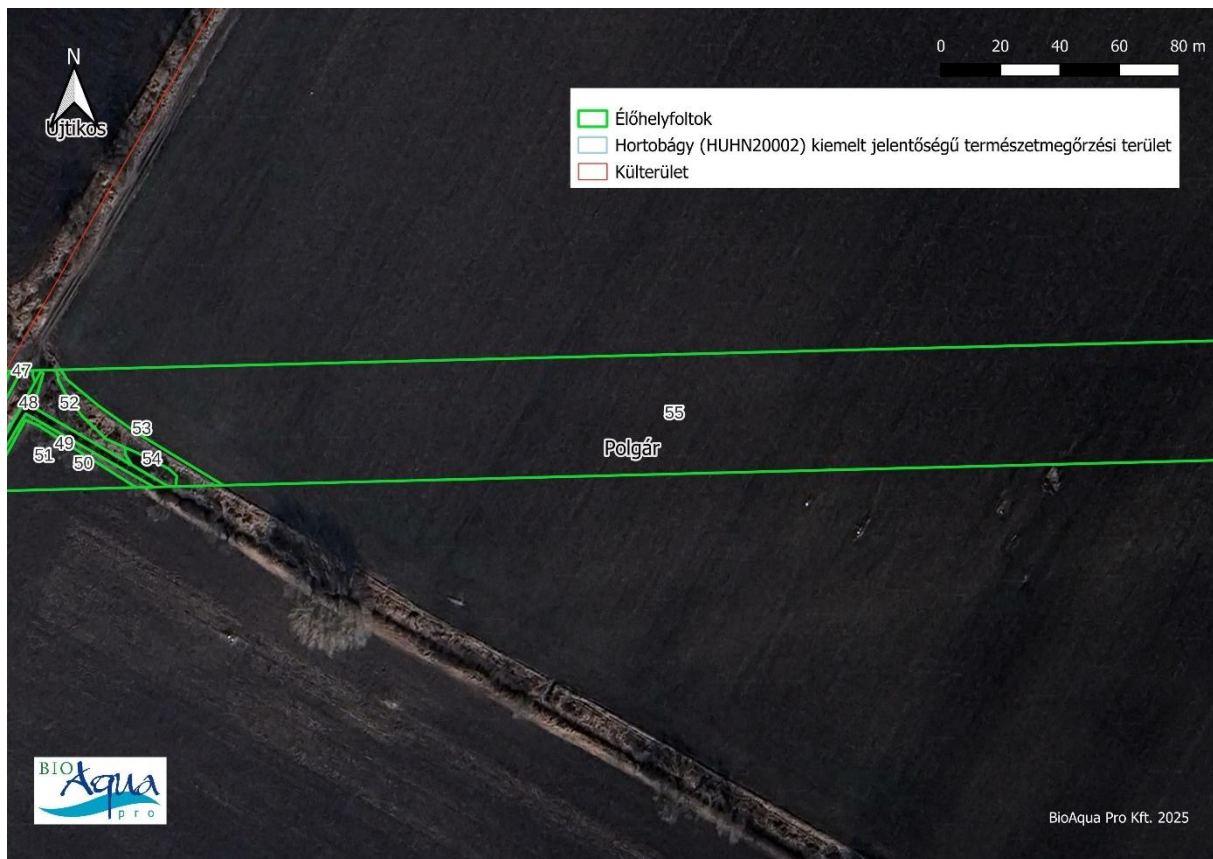
49. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 3.

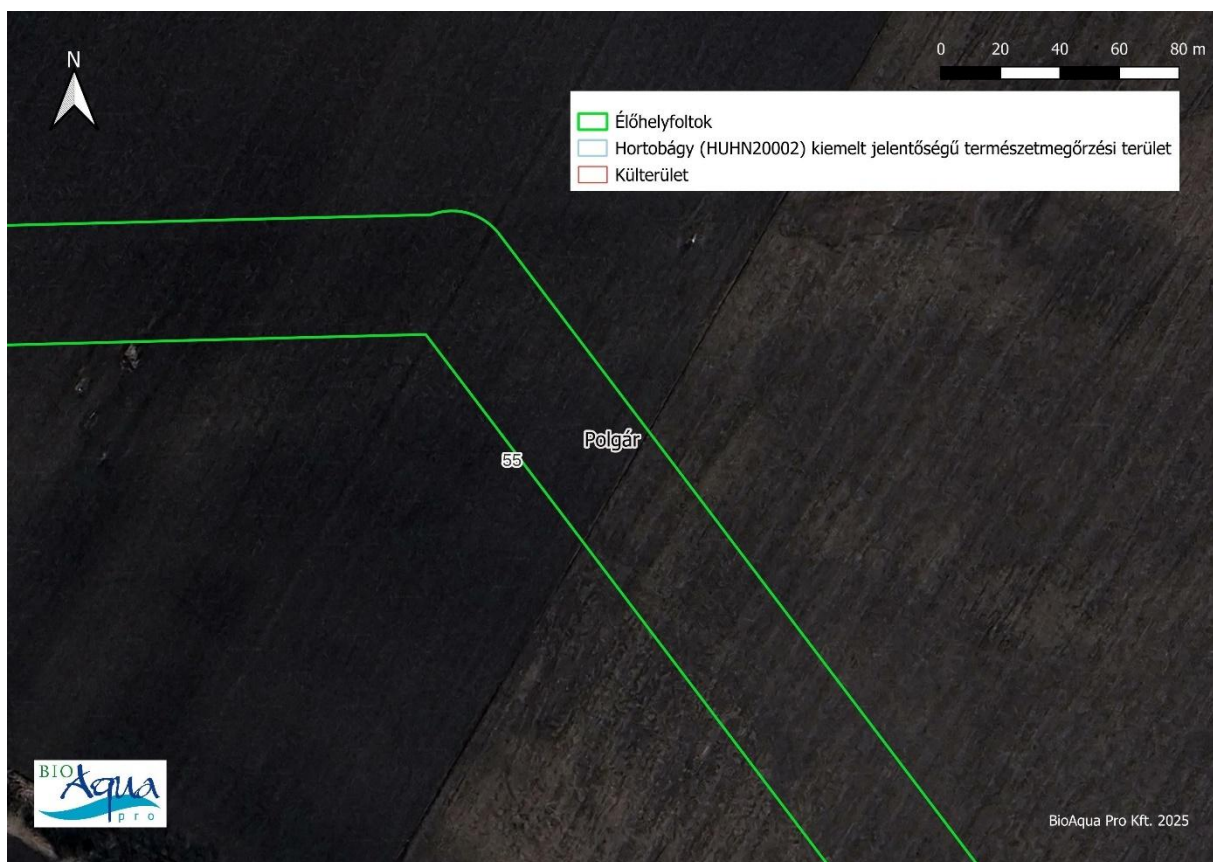
50. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 4.

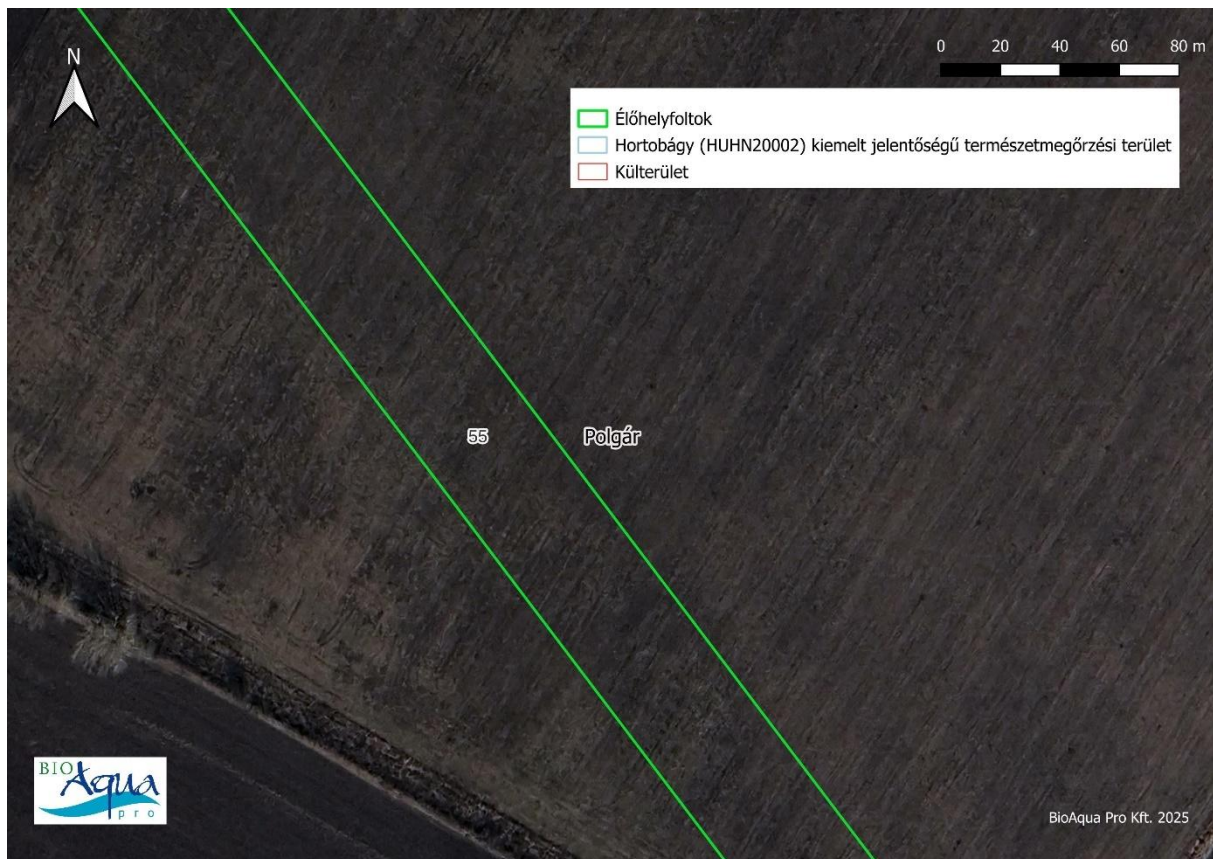
51. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 5.

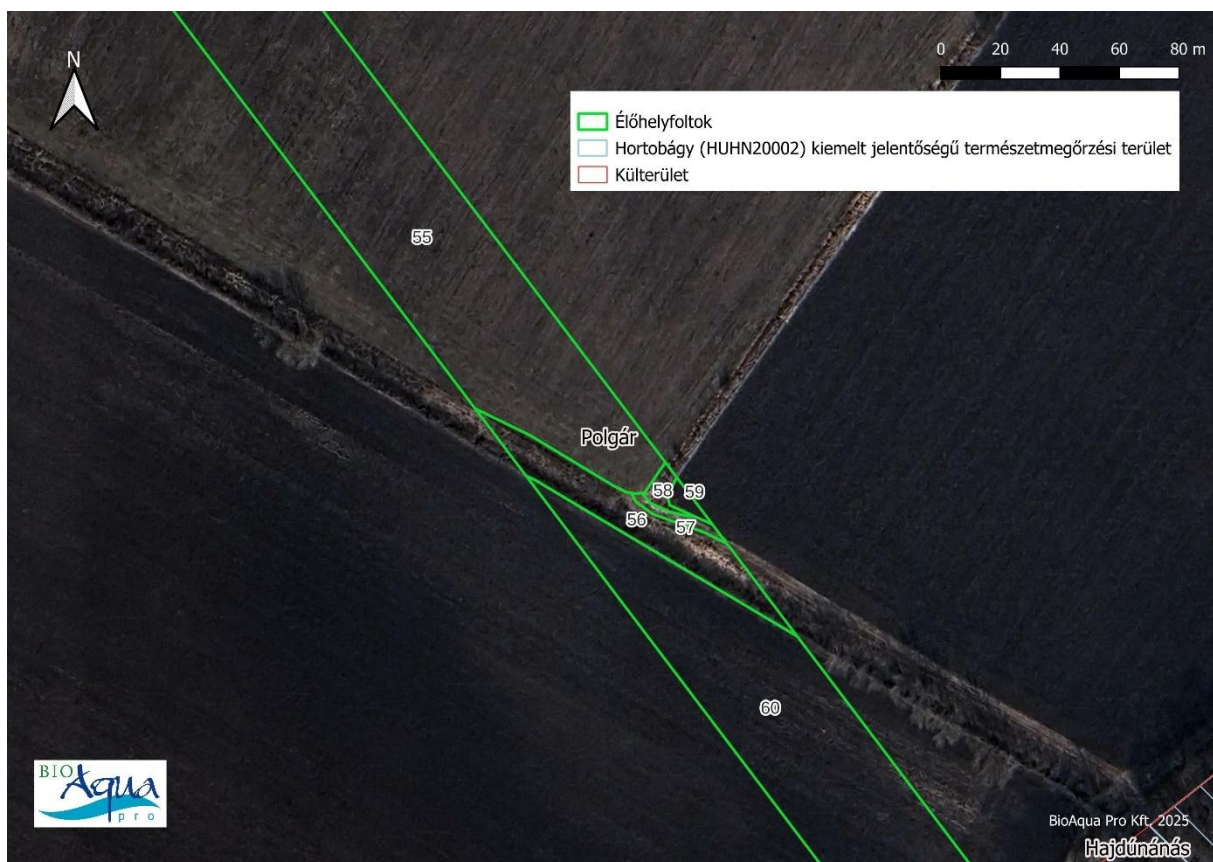
52. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 6.

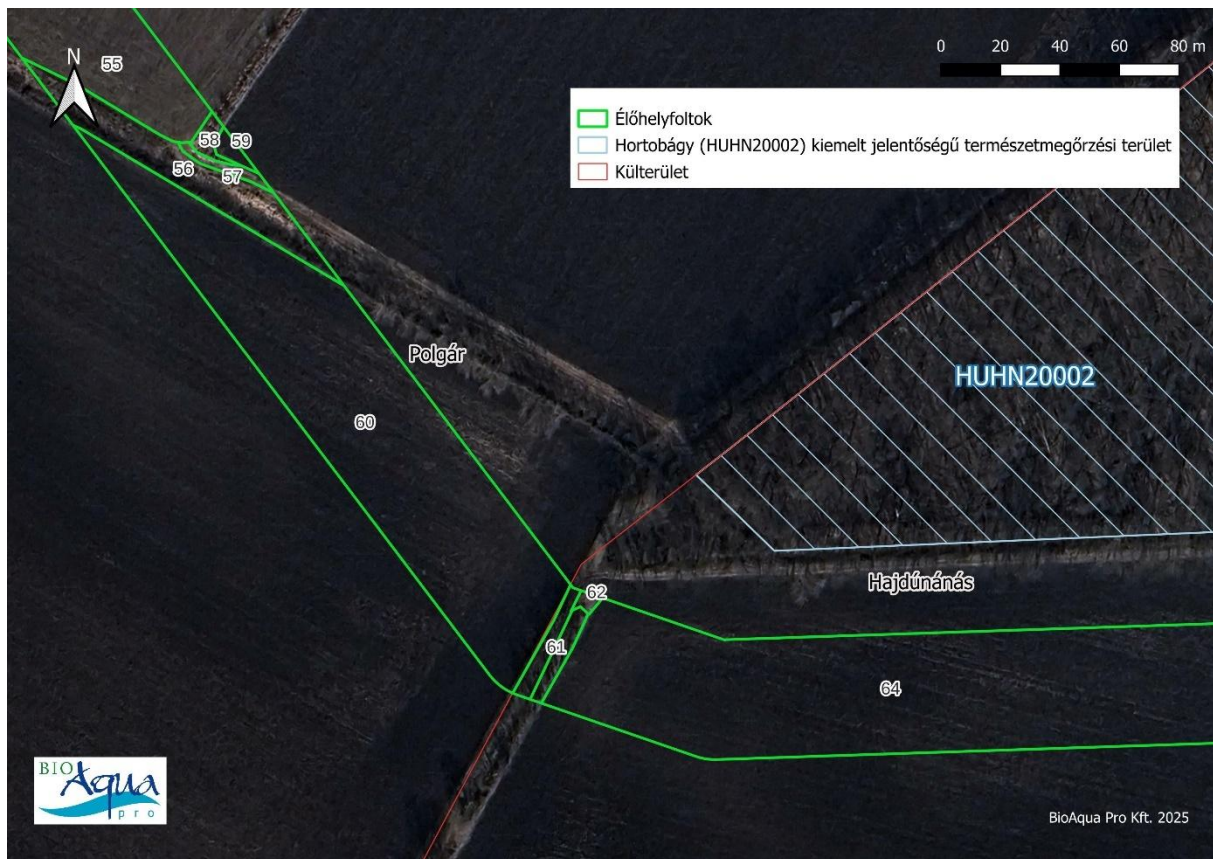
53. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 7.

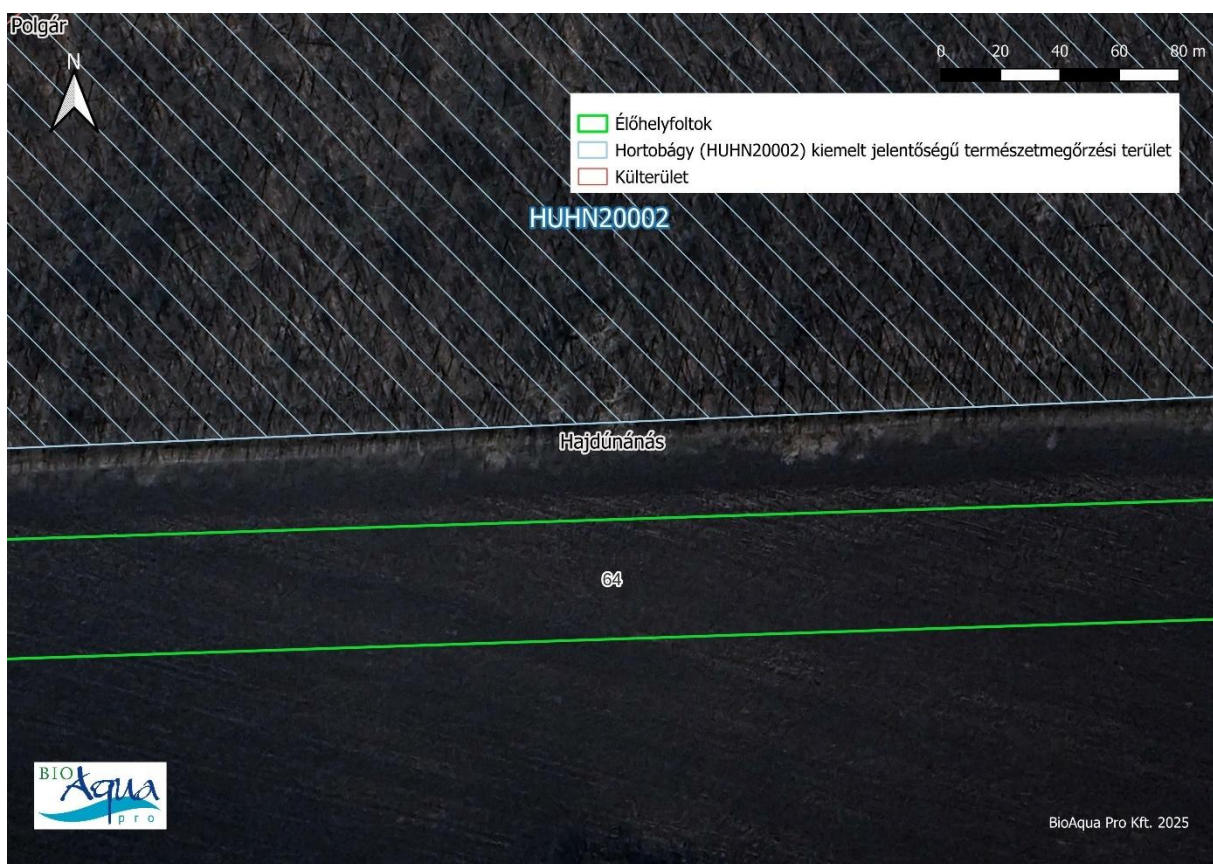
54. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 8.

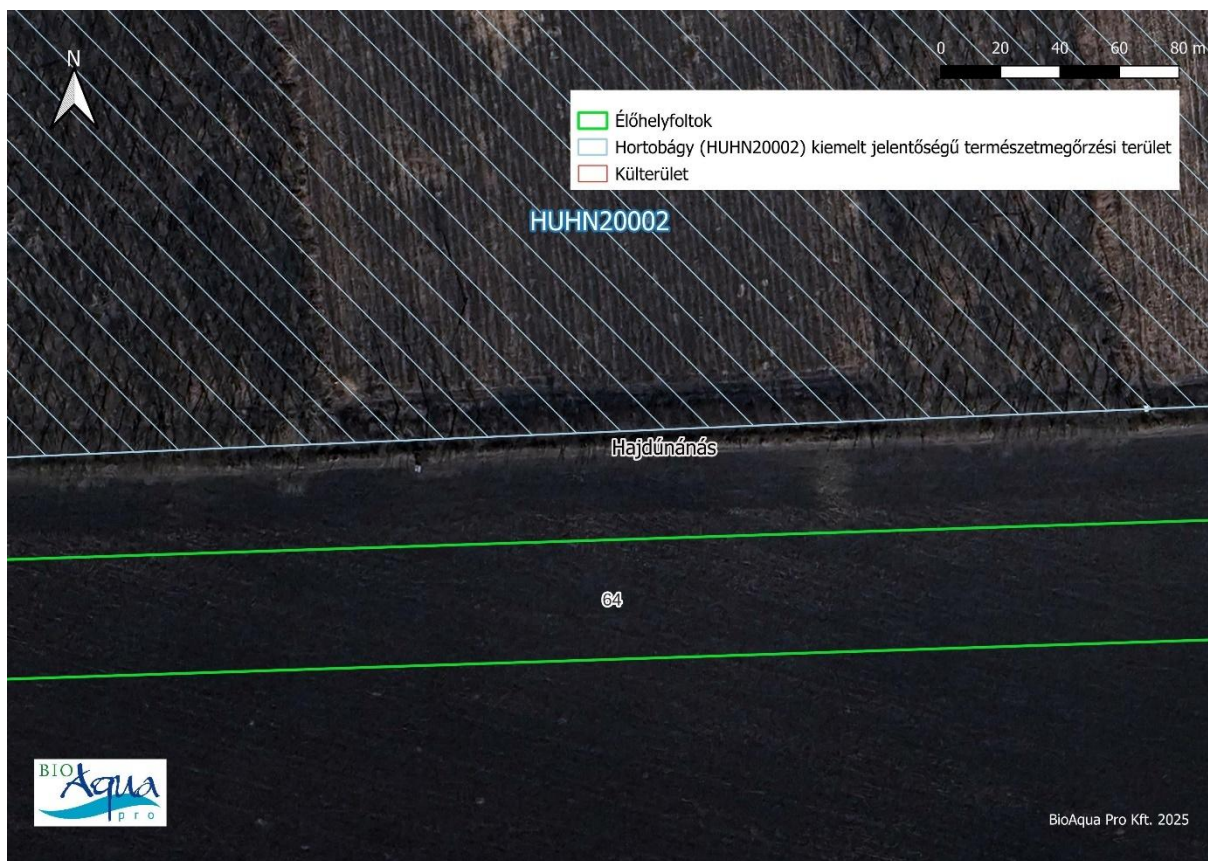
55. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 9.

56. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 10.

57. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 11.

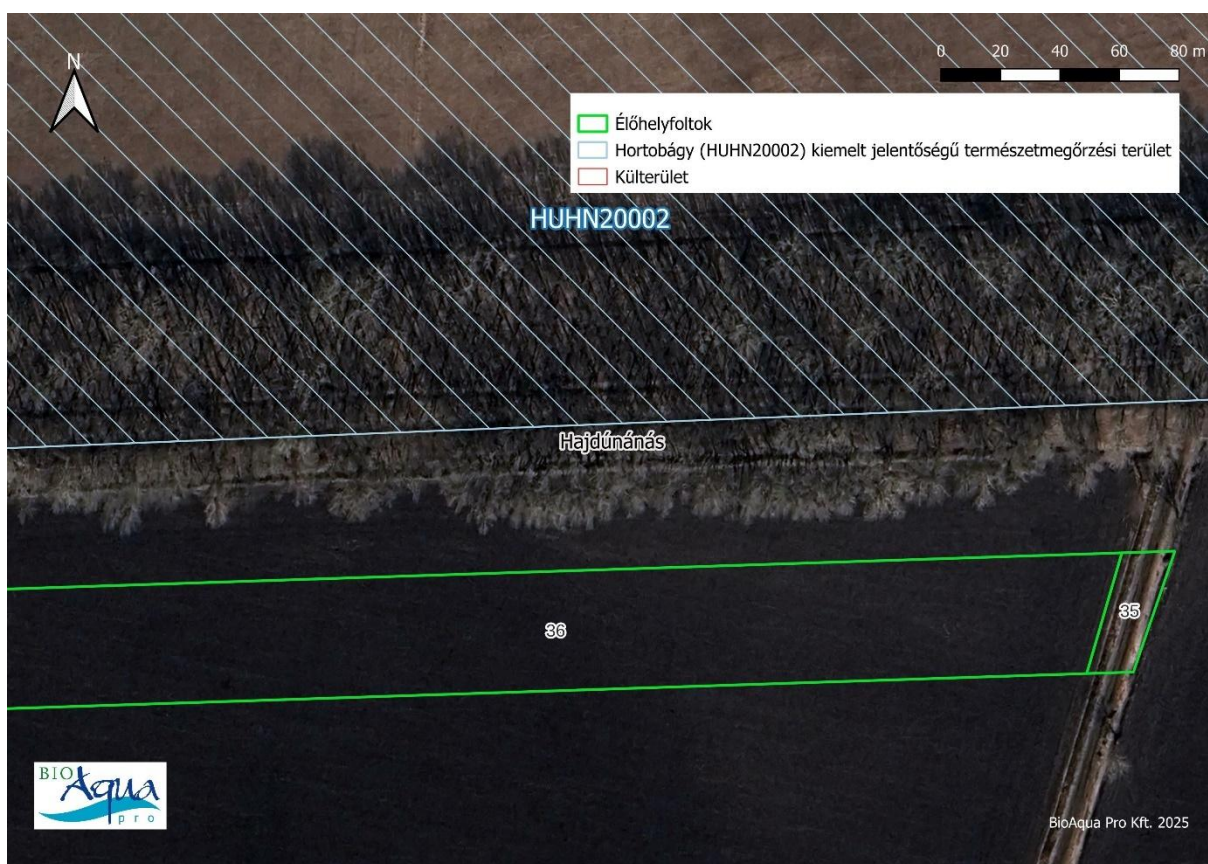
58. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 12.

59. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 13.

60. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 14.

61. ábra A vizsgálati terület élőhelytérképe 15.

6.4.2.1.3.3. A vizsgálati terület élőhelyfoltjainak leírása

Folt-szám	Rövid jellemzés	ÁNÉR-kód	Natura 2000 kód	Természetesség	Jellemző fajok
1.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra (őszi búza)	T1	Nincs	1	<i>Triticum aestivum</i>
2.	Földút	OG	Nincs	2	<i>Polygonum aviculare</i> , <i>Tripleurospermum perforatum</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Conium maculatum</i> , <i>Chenopodium album</i>
3.	Bálalérakat	U4	Nincs	1	<i>Chenopodium album</i> , <i>Conium maculatum</i> , <i>Cardaria draba</i> , <i>Polygonum aviculare</i> , <i>Amaranthus powellii</i> , <i>Conium maculatum</i> , <i>Datura stramonium</i>
4.	Cickórós szikes gyp (legelő széle)	F1b×F2	1530*	3	<i>Achillea collina</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Erophila verna</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Taraxacum officinale</i>
5.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
6.	Az inváziós cserjés gyalogakác alkotta cserjés sáv néhány fával	P2c×S7	Nincs	1	<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Prunus cerasifera</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i> , <i>Acer negundo</i> , <i>Chenopodium album</i> , <i>Conium maculatum</i> , <i>Geranium pusillum</i> , <i>Lamium amplexicaule</i> , <i>Lamium purpureum</i> , <i>Rumex patientia</i> , <i>Stellaria media</i>
7.	Gyomos száraz gyp (leromlott löszgyp, legeltetett)	OC(H5a)	Nincs	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Festuca rupicola</i> , <i>Achillea collina</i> , <i>Cichorium intybus</i> , <i>Centaurea jacea</i> s.l., <i>Daucus carota</i> , <i>Erigeron annuus</i> , <i>Festuca rupicola</i> , <i>Fragaria viridis</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Geranium pusillum</i> , <i>Picris hieracioides</i> , <i>Potentilla argentea</i> , <i>Salvia nemorosa</i> (néhány tö), <i>Verbascum phoeniceum</i> , <i>Vicia tetrasperma</i>
8.	Cickórós szikes gyp kevés bárányürommel (legeltetett)	F1b	1530*	3	<i>Achillea collina</i> , <i>Achillea setacea</i> , <i>Artemisia pontica</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Cichorium intybus</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Ononis spinosa</i> , <i>Potentilla argentea</i> , <i>Trifolium sp.</i>
9.	Vízlevezető árok (szikes rét sávja)	F2	1530*	4	<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Mentha pulegium</i> , <i>Polygonum aviculare</i> , <i>Rorippa sylvestris</i> , <i>Rumex crispus</i>
10.	Cickórós szikes gyp (legeltetett) szikes rét foltokkal elegyesen, kora tavaszra jellemző bodorkákkal (<i>Trifolium sp.</i>)	F1b×F2	1530*	3	<i>Trifolium sp.</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Erophila verna</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Alopecurus pratensis</i>
11.	Vízlevezető árok (szikes rét sávja)	F2	1530*	4	<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Rorippa sylvestris</i> , <i>Mentha pulegium</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Ranunculus sardous</i> , <i>Rumex crispus</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Carex melanostachya</i>
12.	Cickórós szikes gyp (legeltetett) szikes rét foltokkal elegyesen, kora tavaszra jellemző bodorkákkal (<i>Trifolium sp.</i>)	F1b×F2	1530*	2	<i>Trifolium sp.</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Erophila verna</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Alopecurus pratensis</i>
13.	Szikes rét sávja	F2	1530*	4	<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Rorippa sylvestris</i> , <i>Erophila verna</i> , <i>Phragmites australis</i>
14.	Cickórós szikes gyp foltja	F1b×F2	1530*	3	<i>Elymus repens</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Trifolium sp.</i> , <i>Achillea collina</i> , <i>Achillea setacea</i>
15.	Szikes rét foltja	F2	1530*	3	<i>Alopecurus pratensis</i>
16.	Cickórós szikes gyp foltja (legeltetett)	F1b×F2	1530*	3	<i>Elymus repens</i> , <i>Festuca pseudovina</i> , <i>Trifolium sp.</i>
17.	Szikes rét foltja	F2	1530*	4	<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Agrostis stolonifera</i> , <i>Carex stenophyllus</i>
18.	Jószágállás, kora tavaszi	OC	Nincs	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Cardaria draba</i> , <i>Geranium pusillum</i> , <i>Stellaria media</i> , <i>Taraxacum officinale</i> , <i>Urtica dioica</i> , <i>Xanthium italicum</i>

Folt-szám	Rövid jellemzés	ÁNÉR-kód	Natura 2000 kód	Természettség	Jellemző fajok
	visszagyepesedő része				
19.	Cickórós szikes gyepek (legeltetett)	F1b×F2	1530*	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Achillea collina</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Trifolium</i> sp., <i>Festuca pseudovina</i>
20.	Vízlevezető árok (szikes rét sávja)	F2	1530*	3	<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Rumex crispus</i>
21.	Cickórós szikes gyepek sávja (kevésbé legeltetett)	F1b×OC	1530*	3	<i>Elymus repens</i> , <i>Trifolium</i> sp. (sok), <i>Achillea collina</i> , <i>Gagea pratensis</i> , <i>Erophila verna</i>
22.	A Nyugati-főcsatorna jobb parti depóniájának gyomos gyepe	OC×OB	Nincs	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Bromus arvensis</i> , <i>Carduus acanthoides</i> , <i>Cirsium vulgare</i> , <i>Dactylis glomerata</i> , <i>Dipsacus laciniatus</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Melilotus officinalis</i> , <i>Galium aparine</i> , <i>Torilis arvensis</i> , <i>Verbascum blattaria</i>
23.	Földút	OG×OC	Nincs	2	<i>Capsella bursa-pastoris</i> , <i>Fragaria viridis</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Cardaria draba</i> , <i>Trifolium</i> sp.
24.	A Nyugati főcsatorna nádas a jobb parton	B1a×P2a(×RA)	Nincs	4	<i>Phragmites australis</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Populus alba</i> , <i>Salix cinerea</i>
25.	A Nyugati-főcsatorna nyílt, növényzetmentes víztere	U8	Nincs	4	
26.	A Nyugati főcsatorna nádas a bal parton	B1a	Nincs	4	<i>Phragmites australis</i>
27.	Földút a Nyugati-főcsatorna bal parti depóniáján	OC×OG	Nincs	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Plantago major</i> , <i>Polygonum aviculare</i>
28.	A Nyugati-főcsatorna bal parti depóniájának gyomos gyepe	OC×OB×(OF)	Nincs	2	<i>Bromus arvensis</i> , <i>Elymus repens</i> , <i>Achillea collina</i> , <i>Chenopodium album</i> , <i>Cirsium vulgare</i> , <i>Conium maculatum</i> , <i>Dipsacus laciniatus</i> , <i>Geranium pusillum</i> , <i>Lactuca serriola</i> , <i>Phragmites australis</i> , <i>Potentilla reptans</i> , <i>Taraxacum officinale</i>
29.	Élő, intenzív szántóföldi kultúra (lucernaültetvény)	T2	Nincs	1	<i>Medicago sativa</i>
35.	Földút, gyomos mezsgyékkal és árkokkal	OG×OC	Nincs	1	<i>Elymus repens</i> , <i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Euphorbia peplus</i> , <i>Galium aparine</i> , <i>Solidago gigantea</i> , <i>Urtica dioica</i>
36.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
37.	Fasor cserjéssel	RA×P2c	Nincs	2	<i>Fraxinus angustifolia</i> ssp. <i>danubialis</i> , <i>Populus alba</i> , <i>Amorpha fruticosa</i>
38.	Földút	OB	Nincs	2	<i>Elymus repens</i> , <i>Anthriscus cerefolium</i> , <i>Lamium purpureum</i> , <i>Amorpha fruticosa</i>
39.	Gyalogakácos cserjés sáv a Nyickiréti-csatorna bal partján	P2c	Nincs	1	<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Humulus lupulus</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>
40.	A Nyickiréti-csatorna vízzel telt medre (növényzetmentes)	U9	Nincs	3	
41.	A Nyickiréti-csatorna jobb partján húzódo fás-cserjés sáv	S7×RA	Nincs	2	<i>Populus × euramericana</i> , <i>Prunus cerasifera</i> , <i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Gleditsia triacanthos</i> , <i>Quercus robur</i>
42.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
43.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra (őszi búza)	T1	Nincs	1	<i>Triticum aestivum</i>
44.	Kaszált mocsárrét (régén szántva lehetett)	D34×OB	6440	2	<i>Calamagrostis epigeios</i> (dominál), <i>Elymus repens</i> , <i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Carex acutiformis</i> , <i>Daucus carota</i> , <i>Inula britannica</i> , <i>Lythrum virgatum</i> , <i>Tripleurospermum perforatum</i> , <i>Trifolium</i> sp.

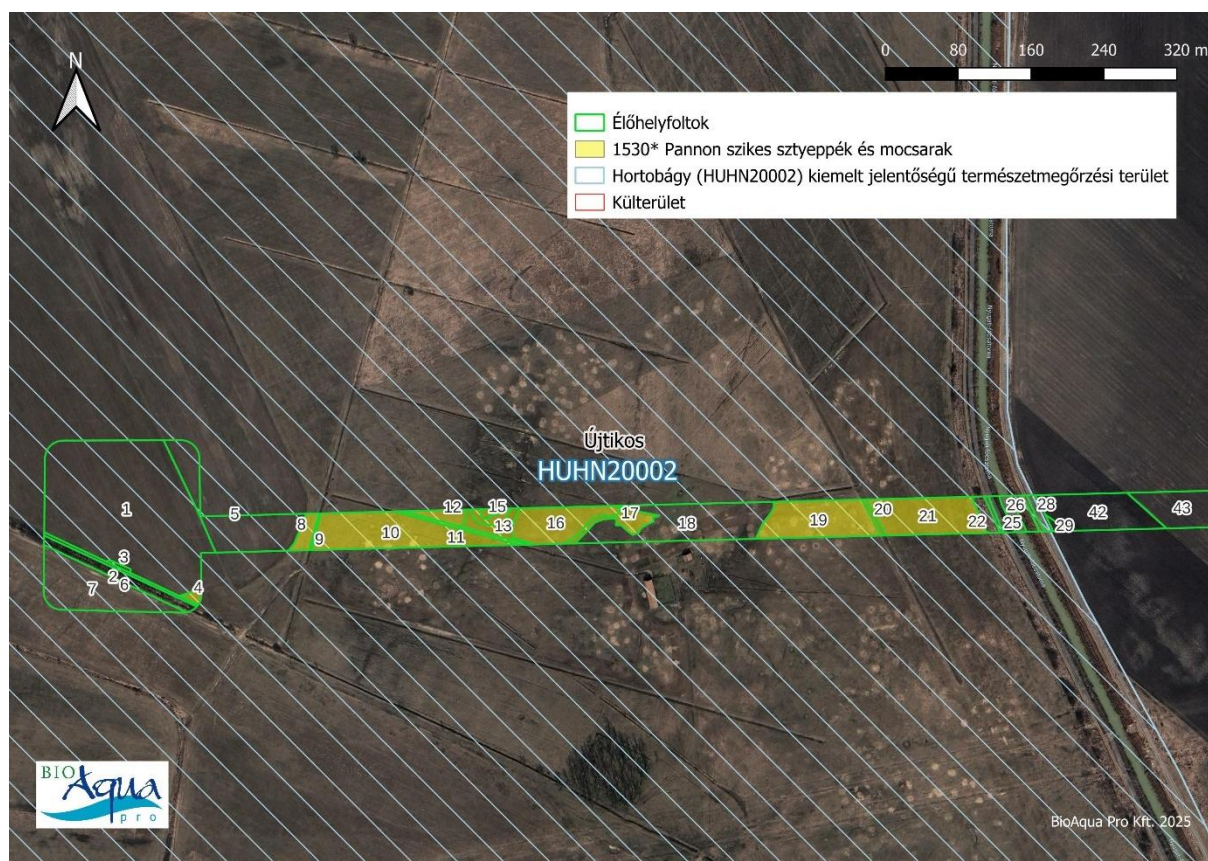
Folt-szám	Rövid jellemzés	ÁNÉR-kód	Natura 2000 kód	Természetesség	Jellemző fajok
45.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra (őszi búza)	T1	Nincs	1	<i>Triticum aestivum</i>
46.	Gyomos mezsgye	OC	Nincs	2	<i>Elymus repens, Festuca pratensis, Rosa canina</i>
47.	Földút	OC×OG	Nincs	2	<i>Polygonum aviculare, Elymus repens, Plantago major</i>
48.	Gyomos mezsgye	OC	Nincs	2	<i>Elymus repens, Dactylis glomerata, Chenopodium album, Cynoglossum officinale, Achillea collina, Amorpha fruticosa, Artemisia vulgaris</i>
49.	Árok hamvas fűz cserjés sávjával	P2a×OB	Nincs	2	<i>Salix cinerea, Populus alba, Prunus cerasifera, Calamagrostis epigeios, Dipsacus laciniatus</i>
50.	Gyomos mezsgye	OC	Nincs	2	<i>Elymus repens, Festuca pratensis</i>
51.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
52.	Árok felett húzódó fás-cserjés élőhely	RA×P2c	Nincs	2	<i>Populus alba, Salix alba, Quercus robur, Sambucus nigra, Prunus cerasifera, Amorpha fruticosa, Salix cinerea</i>
53.	Gyomos üde gye	OB	Nincs	2	<i>Calamagrostis epigeios, Sambucus ebulus, Cirsium arvense, Dipsacus laciniatus, Pastinaca sativa</i>
54.	Kis cserjés folt	P2a×P2b	Nincs	3	<i>Salix cinerea, Prunus spinosa</i>
55.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
56.	Árok felett húzódó cserjés gyalogakác sávja	P2c	Nincs	1	<i>Amorpha fruticosa, Prunus cerasifera, Gleditsia triacanthos, Fraxinus angustifolia ssp. danubialis, Artemisia vulgaris, Elymus repens, Conium maculatum, Rumex patientia, Carex acutiformis</i>
57.	Földút	OG×OC	Nincs	2	<i>Polygonum aviculare, Elymus repens</i>
58.	Gyomos mezsgye árokkal, facsoporttal	OB×OC×S7	Nincs	2	<i>Elymus repens, Artemisia vulgaris, Cirsium arvense, Cirsium vulgare, Conium maculatum, Cynoglossum officinale, Geranium pusillum, Datura stramonium, Lactuca serriola, Lamium purpureum, Stellaria media, Taraxacum officinale, Urtica dioica, Prunus cerasifera, Gleditsia triacanthos, Amorpha fruticosa</i>
59.	Évelő, intenzív szántóföldi kultúra (lucernaültetvény)	T2	Nincs	1	<i>Medicago sativa</i>
60.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	
61.	Földút	OC×OG	Nincs	2	<i>Elymus repens, Lolium perenne, Geranium pusillum, Lamium purpureum</i>
62.	Földúthoz kapcsolódó gyomos mezsgye	OC	Nincs	2	<i>Elymus repens, Gagea pratensis, Stellaria media, Veronica sublobata</i>
63.	Fehér akác alkotta fasor	S7	Nincs	1	<i>Robinia pseudoacacia, Sambucus nigra, Rosa canina, Bromus sterilis, Anthriscus cerefolium, Lamium purpureum, Stellaria media, Veronica sublobata</i>
64.	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúra	T1	Nincs	1	<i>Triticum aestivum</i>

126. táblázat A vizsgálati terület élőhelyfoltjai

Felmérésünk során a vizsgálati területen jogszabályi oltalom alatt álló növényfaj előfordulását nem észleltük.

1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

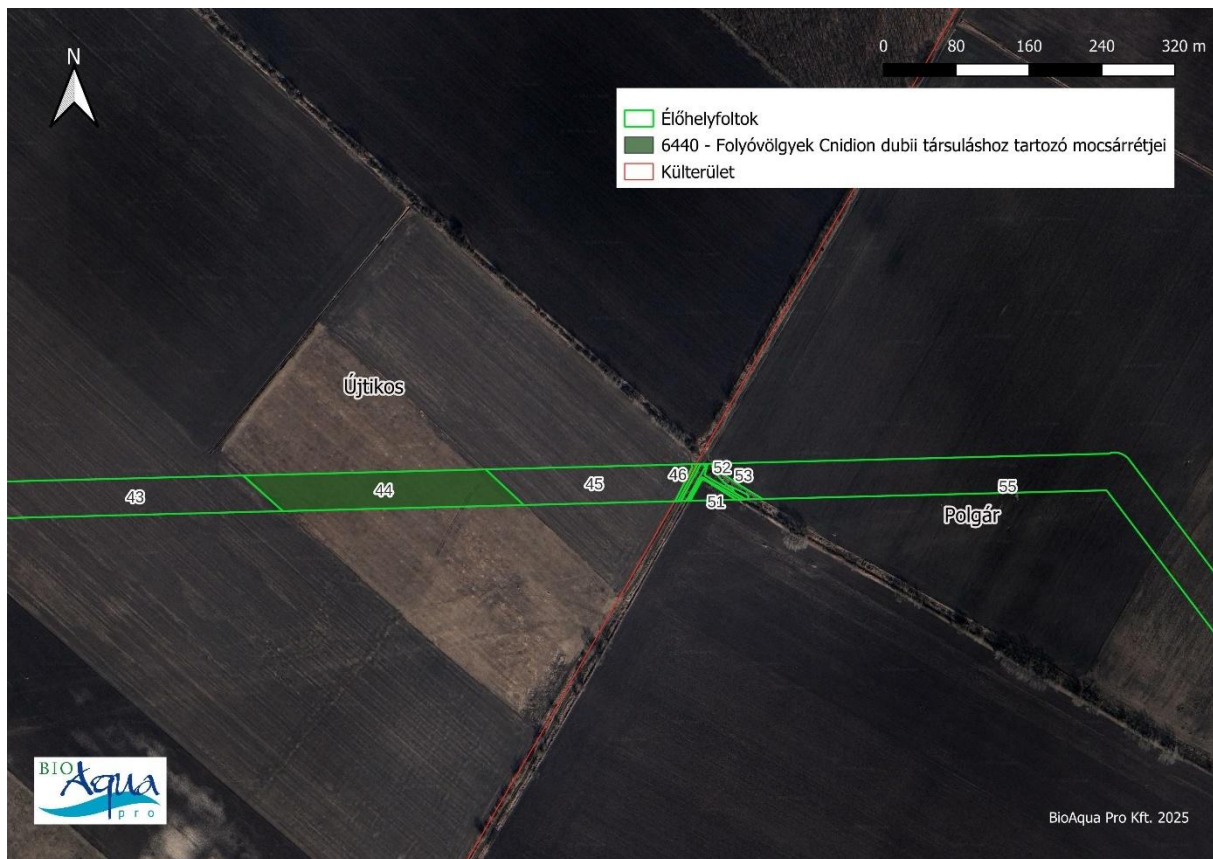
Felmérésünk során a vizsgálati területen 14 foltban (23.569 m², a vizsgálati terület 9,3%-a) rögzítettük a közösségi jelentőségű élőhely előfordulását Újtikos (Szarka-hát) szikes legelőjén. A közösségi jelentőségű élőhelykategóriának megfeleltethető élőhelyek elsősorban a cickóros szikes gyepek (ÁNÉR kód: F1b) voltak (foltszámok: 4., 8., 10., 12., 14., 16., 19., 21.), melyek egy folt kivételével szikes rétekkel alkotott hibrid élőhelyként mutatkoztak (összkiterjedésük: 20.658 m², a vizsgálati terület 8,15%-a) és természetességük általában közepes volt (TDO=3), míg a „tisztán” szikes rét jellegű élőhelyek jelenlétét mintegy 2.911 m²-en rögzítettük (vizsgálati terület 1,15%-a; foltszámok: 9., 11., 13., 15., 17., 20.), természetességük jó (TDO=4) volt.

62. ábra A vizsgálati területen előforduló „1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű élőhely elhelyezkedése

6440 - Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei

A vizsgálati területen a Hortobágy (HUHN20002) Natura 2000 területen kívül észleltük egy alacsony természetességű (TDO=2), korábban felszántott mocsárrét jelenlétét a 44. számmal jelzett folt területén (Újtikos, Nagy-Borockás). Az élőhely kiterjedése 10.623 m², a vizsgálati terület 4,19%-át képezte.

63. ábra A vizsgálati területen előforduló „6440 - Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei” közösségi jelentőségű élőhely elhelyezkedése

6.4.2.1.4. Összefoglalás

A vizsgálati terület 25,34 ha (253.441 m²) kiterjedésű területén belül, annak 77,31%-án 1-es természetességű (TDO=1), természetvédelmi értéket nem hordozó egyéves és évelő nagyüzemi szántók; 5,88%-án alacsony természetességű (TDO=2) zavart üde és felszáraz gyepek; 1,49%-án elsősorban alacsony természetességű, az inváziós cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta cserjések, összesen pedig 1,83%-án különféle természetességű (TDO=1-4), kiemelhető természetvédelmi értéket nem hordozó egyéb élőhelyek (földutak, nem őshonos és őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok, nem tőzegképző nádasok és gyékényesek, telephelyek, folyóvizek és állóvizek) voltak jellemzőek. Kiemelhető természetvédelmi értéket az Újtikos (Szarka-hát) szikes legelőjén található cickóros szikes gyepek és a velük mozaikoló szikes rétek képviseltek, melyek megfeleltethetők a „1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” közösségi jelentőségű élőhelynek, illetőleg a már Natura 2000 területen kívül részen, az Újtikos (Nagy-Borockás) területén húzódó 44. foltszámmal jelölt alacsony természetességű mocsárrét, mely a „6440 – Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei” közösségi jelentőségű élőhelynek feleltethető meg. A közösségi jelentőségű élőhelyek összkiterjedése mintegy ~3.4 ha (a vizsgálati terület 13,5%-a), melyből Natura 2000 területen belül ~2,4 ha (9,3%), Natura 2000 területen kívül pedig ~1,0 ha (4,2%) helyezkedett el.

6.4.2.2. Kétéltűek és hüllők

6.4.2.2.1. A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere

A vizsgálati terület bejárására 2025. március 14-én és 19-én került sor a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokollja (KORSÓS 1997) szerinti vizuális keresés (egyelés) alkalmazásával. A vizsgálati időszak a beavatkozási terület herpetológiai értékeinek felmérése, számba vétele tekintetében megfelelőnek tekinthető, hiszen a kétéltűek és hüllők aktív időszakának kezdetére esett.

Felmérésünket kiegészítettük a kétéltűek és hüllők természetvédelmi célú térképezése és elterjedésének pontos felmérése érdekében létrehozott honlap, a "<https://herpterkep.mme.hu>" (a továbbiakban „Herpterkep.hu”) elmúlt 10 évre vonatkozó, a vizsgálati területre, valamint annak környékére vonatkozó, illetőleg a területileg illetékes természetvédelmi kezelőtől (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) kapott, szintén a vizsgálati területre vonatkozó, az elmúlt 10 évből származó biotikai adatokkal is.

6.4.2.2.2. A vizsgálatok eredményei

Felmérésünk során kétéltű, vagy hüllőfaj előfordulását nem észleltük, és a kétéltűek és hüllők természetvédelmi célú térképezése és elterjedésének pontos felmérése érdekében létrehozott honlap, a "<https://herpterkep.mme.hu>" (a továbbiakban „Herpterkep.hu”) sem szolgáltatott adatot a vizsgálati területről, ezen kívül a területileg illetékes természetvédelmi kezelőnek sem voltak a vizsgálati területről származtatható biotikai adatai.

Az érintett területen intenzíven művelt agrár élőhelyek, szikes gyepek és rétek, gyomos mezsgyék, valamint kis kiterjedésben fás-cserjés élőhelyek voltak jellemzők. Egyetlen állandó vízháztartású vizes élőhely a Nyugati-főcsatorna vízzel telt mederszakasza volt, míg asztatikus vízháztartású élőhelyek az Újtikos (Szarka-hát) legelő vízelvezető árkai és zsombékoló szikes rét jellegű élőhelyei voltak, melyek a felmérés idejét megelőző csapadékos kora tavaszi időjárásnak köszönhetően vízzel telt állapotban voltak. A Nyugati-főcsatorna, valamint a Nyickiréti-csatorna vízzel telt, gyorsan mélyülő mederszakasza a gyakori, elterjedt kecskebéka fajcsoportba (*Pelophylax esculentus* kl.) tartozó egyedek élőhelyét, míg a vizes élőhelyekhez kötődő hüllőfajok közül a vízisikló (*Natrix natrix*), vagy akár a közösségi jelentőségű **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*) élőhelyét is képezheti. Az Újtikos (Szarka-hát) menti vízelvezető árkok csapadékos tavaszi-kora nyári időszakban ugyanakkor egy-egy kétéltű faj alkalmi szaporodóhelyét is képezheti, köztük az érintett Natura 2000 területen jelölő **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) élőhelyét is.

A vizsgálati területen nem ismert olyan vonulási útvonal, mely a szaporodási időszakban a kétéltűek tömeges vándorlását bonyolítaná le.

6.4.2.3. Madarak

6.4.2.3.1. A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere

A madártani vizsgálatot, mely a vizsgálati terület vonaltranszekt menti bejárását jelentette (BÁLDI et al. 1997) 2025. március 14-én és 19-én végeztük, amely a madárfajok túlnyomó többségének fészkelési időszakán kívülre esett. Erre való tekintettel a vizsgálat során kapott biotikai adatok csupán tájékoztatóként szolgálhatnak a tervezett beavatkozáshoz és a korábbi élőhelyi tapasztalatokra (egyes madárfajok fészkelő és táplálkozóhely preferenciájára) hagyatkozva bocsátkozhatunk fészkelő fajokat érintő predikciókba.

Becsléseinket kiegészítettük a Magyar Madártani Egyesület Monitoring Központja által működtetett „Madáratlasz program” honlapján (<https://map.mme.hu/maps/map2>) elérhető, a vizsgálati terület 10×10 km-es térségére vonatkozó, számos megfigyelő által észlelt, validált, az elmúlt 10 évből származó, madárfajok fészkelésére vonatkozó biotikai adatokkal, valamint a természetvédelmi kezelőtől (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) kapott és a vizsgálati területre, valamint annak 50 m-es körzetére vonatkozó, szintén az elmúlt 10 évből származó biotikai adatokkal is.

A madárfajok elnevezése az MME Nomenclator Bizottság (2008) évi munkáját, valamint a "birding.hu" weboldalon szereplő, az International Ornithological Committee (IOC) által alkalmazott elnevezéseket (magyar és latin név) veszi alapul ("http://www.birding.hu/magyarorszag_madarai.html"). Az EU Madárvédelmi Irányelvének (79/409/EGK) I. mellékletében szereplő, közösségi jelentőségű madárfajok neveit **félkövér** szedéssel jelöltük.

6.4.2.3.2. A vizsgálatok eredményei

Aktuális vizsgálati eredmények

A madárfajok túlnyomó többségének fészkelési időszakán kívül végzett felmérés során észlelt madárfajok a következők voltak: fácán (*Phasianus colchicus*), nyári lúd (*Anser anser*), nagy lilik (*Anser albifrons*), örvös galamb (*Columba palumbus*), balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*), **daru** (***Grus grus***), búbos (Vanellus vanellus), sárszalonna (*Gallinago gallinago*), **parlagi sas** (***Aquila heliaca***), **barna rétihéja** (***Circus aeruginosus***), **kékes rétihéja** (***Circus cyaneus***), **rétisas** (***Haliaeetus albicilla***), egerészölyv (*Buteo buteo*), nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*), zöld küllő (*Picus viridis*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), szajkó (*Garrulus glandarius*), szarka (*Pica pica*), vetési varjú (*Corvus frugilegus*), dolmányos varjú (*Corvus cornix*), holló (*Corvus corax*), kék cinege (*Cyanistes caeruleus*), széncinege (*Parus major*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), búbospacsirta (*Galerida cristata*), sárgafejű királyka (*Regulus regulus*), ökörszem (*Troglodytes troglodytes*), seregély (*Sturnus vulgaris*), fekete rigó (*Turdus merula*), fenyőrigó (*Turdus pilaris*), énekes rigó (*Turdus philomelos*), vörösbegy (*Erithacus rubecula*), cigánycsuk (*Saxicola rubicola*), mezei veréb (*Passer montanus*), sárga billegető (*Motacilla flava*), barázdabillegető (*Motacilla alba*), erdei pinty (*Fringilla coelebs*), fenyőpinty (*Fringilla montifringilla*), sordély (*Emberiza calandra*), citromsármány (*Emberiza citrinella*), nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*).

A természetvédelmi kezelőtől (HNPI) kapott, a vizsgálati területre vonatkozó, az elmúlt 10 évből származó biotikai adatok a következő madárfajok előfordulását jelezték: **rétisas** (***Haliaeetus albicilla***), **szalakóta** (***Coracias garrulus***). A fokozottan védett és zavarásra különösen érzékeny rétisas zavarásérzékenysége szempontjából figyelembe vett hatáskörzetben (PONGRÁCZ & HORVÁTH 2010) azonban évek óta nem volt regisztrált sikeres fészkelés, melyet a természetvédelmi kezelőtől kapott, HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levél tartalma is megerősített (lásd még az építés hatásai c. fejezetrészt is).

Potenciális fészkelő madárfajok

Az alábbiakban a vizsgálati területen előforduló jellemzőbb élőhelytípusoknak megfelelően tekintjük át a vizsgálati területen potenciálisan fészkelő fajok körét.

Az agrár élőhelyek jellemző fészkelője lehet például a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), a búbospacsirta (*Galerida cristata*), vagy akár a sárga billegető (*Motacilla alba*).

Szikes gyepek, rétek és legelők, kaszálók jellemző fészkelői lehetnek például a fűrj (*Coturnix coturnix*), a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), a cigánycsuk (*Saxicola rubicola*) és a sárga billegető (*Motacilla flava*).

Fás-cserjés élőhelyek jellemző fészkelői lehetnek például a következő fajok: fácán (*Phasianus colchicus*), örvös galamb (*Columba palumbus*), vadgerle (*Streptopelia turtur*), **szalakóta** (***Coracias***

garrulus), töviszúró gébics (*Lanius collurio*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), mezei poszáta (*Curruca communis*), fekete rigó (*Turdus merula*), fülemüle (*Luscinia megarhynchos*), cigánycsuk (*Saxicola rubicola*), mezei veréb (*Passer montanus*), erdei pinta (*Fringilla coelebs*), zöldike (*Chloris chloris*), tengelic (*Carduelis carduelis*), sordély (*Emberiza calandra*).

A telephelyek jellemző fészkelői lehetnek például a következő madárfajok: búbospacsirta (*Galerida cristata*), hantmadár (*Oenanthe oenanthe*), barázdabillegető (*Motacilla alba*), **parlagi pityer** (*Anthus campestris*).

Vizes élőhelyek (Nyugati-főcsatorna nádas sávjainak) jellemző fészkelői lehetnek például a következő madárfajok: nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*), nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*).

6.4.2.3.3. Összefoglalás

A korai madártani felmérésnek köszönhetően, illetve a „Madáratlasz program” honlapján (<https://map.mme.hu/maps/map2>) elérhető és az elmúlt 10 évből származó, valamint a természetvédelmi kezelőtől kapott és a vizsgálati területre és környékére vonatkozó, szintén az elmúlt 10 évből származó biotikai adatok alapján a beruházási területen mindössze néhány gyakori, elterjedt madárfaj fészkelését valószínűsítjük, melyek közül kiemelhető a fokozottan védett **szalakóta** (*Coracias garrulus*) fészkelése, ezen kívül említésre méltó lehet még a gyakori, közösségi jelentőségű **töviszúró gébics** (*Lanius collurio*) és **parlagi pityer** (*Anthus campestris*) valószínűsíthető fészkelése is.

6.4.2.4. Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök

6.4.2.4.1. A vizsgálatok időpontja, helyszíne, módszere

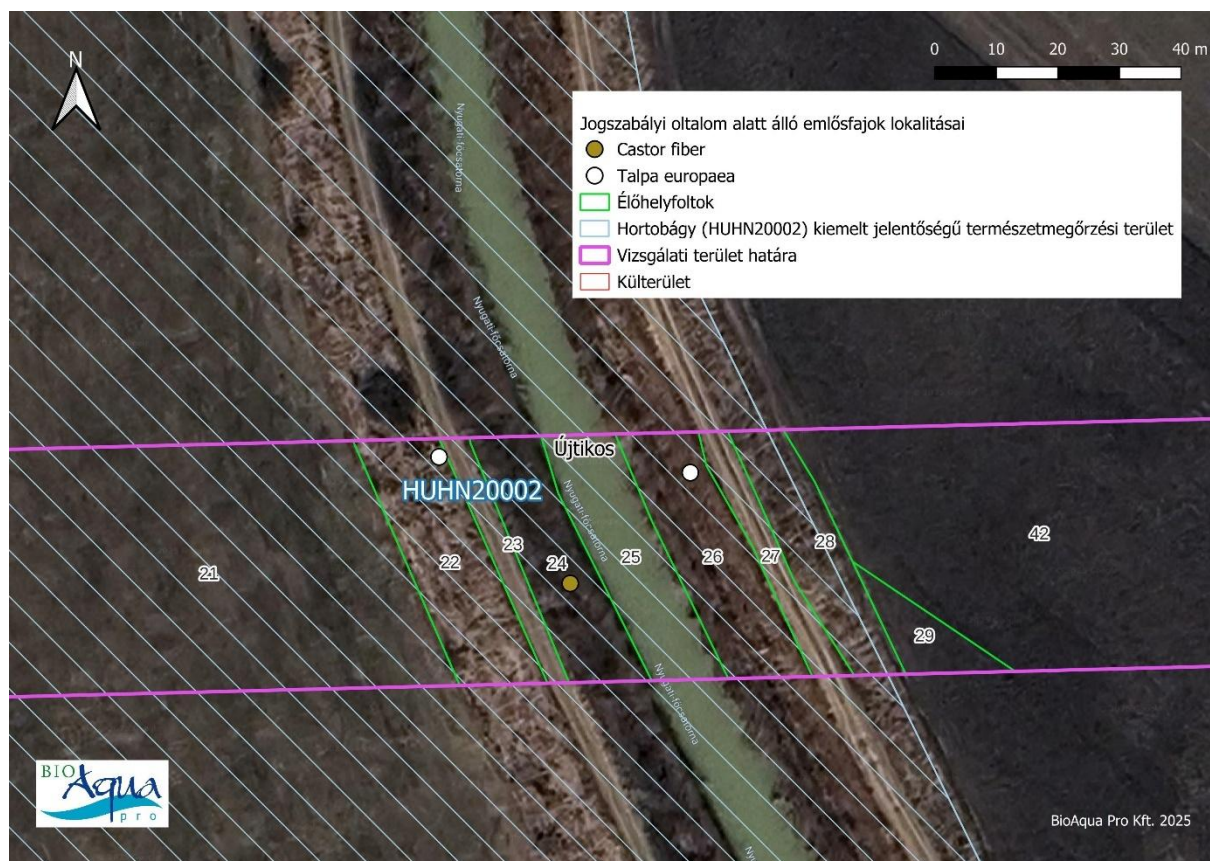
Felmérésünk során az emlősfajok előfordulására utaló, könnyen azonosítható életnyomok (pl. szőr, hulladék, kotorék, táplálékmaradvány, rágásnyom, túrásnyom, hordás, élő és/vagy elhullott egyedek) jelenlétét kerestük 2025. március 14-én.

6.4.2.4.2. A vizsgálatok eredményei

Felmérésünk során a jogszabályi oltalom alatt álló emlősfajok közül a Nyugati-főcsatorna depóniáján mindkét parton rögzítettük a közönséges vakond (*Talpa europaea*) túrásnyomait egy-egy lokalitásnál (22. és 26. foltok), emellett szintén a beruházással érintett szakaszon a főcsatorna jobb partjának nádas-gyékényes mocsári növényzetének átvizsgálásakor a közösségi jelentőségű **eurázsiai hód** (*Castor fiber*) életnyomát (3 rágásnyom) is rögzítettük, de kotorék jelenlétét nem észleltük. Ezek alapján ez utóbbi fajra vonatkozó irodalmak (DEMETERNÉ 2007; CZABÁN 2014) alapján megállapítható, hogy 1 család territóriumát biztosan képezi az érintett vízfolyásszakasz. Egyéb jogszabályi oltalom alatt álló emlősfaj jelenlétét az érintett szakaszon nem észleltük.

64. ábra Az eurázsiai hód (Castor fiber) friss rágásnyoma a Nyugati főcsatorna jobb partján (24. folt)

65. ábra A vizsgálati területen észlelt jogszabályi oltalom alatt álló emlősfajok lokalitásai

6.4.3. Az élővilágra kifejtett hatások

6.4.3.1. Az építés, létesítés idején

6.4.3.1.1. Magasabb rendű növényzet

A tervezett munkálatok vagy természetvédelmi értéket nem hordozó agrár élőhelyeket (nagyüzemi szántó), vagy alacsony természetességű üde és félszáraz gyepeket, kisebb kiterjedésben különféle cserjéseket, valamint kiemelhető természetvédelmi értéket szintén nem hordozó egyéb élőhelyeket érintenek. A vizsgálati terület 13,49%-án (3,4 ha) kiemelhető természetvédelmi értéket hordozó közösségi jelentőségű élőhelyek („1530 – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak” és „6440 – Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei”) húzódnak részben Natura 2000 területen belül (~2,4 ha; 9,3%), részben Natura 2000 területen kívül (~1,0 ha; 4,2%). A vizsgálati területen belül az építési munkálatok magasabb rendű növényzetre gyakorolt hatása a beavatkozás által közvetlenül érintett területeken lokálisan **megszüntető** lesz. Ez a hatás azonban, tekintettel az érintett élőhelyek tájegységen belüli gyakoriságára – a közösségi jelentőségű élőhelyek esetében is – (MOLNÁR 2010) nem jár jelentős kedvezőtlen botanikai–természetvédelmi hatással, így annak mértékét összességében, táji szinten már **elviselhetőnek** ítéljük.

6.4.3.1.2. Kétéltűek és hüllők

A vizsgált élőhelyek kétéltű- és hüllőközössége szegényes, két állandó vízháztartású vízfolyás, a Nyugati-főcsatorna és a Nyickiréti-csatorna gyorsan mélyülő, állandóan vízzel telt mederszakasza az, mely kétéltűek és vizes élőhelyekhez kötődő hüllőfajok tartós megtelepedését tenné lehetővé. A nyomvonal által érintett szakaszon nem ismert olyan vonulási útvonal, mely kétéltűek tömeges átmozgását bonyolítaná le. A tervezett földmunkák alkalmával (árkok nyitott állapotában) ugyan nem kizárható egy-egy kétéltű faj néhány egyedének csapdázódása, de ez táji szinten egyik potenciálisan érintett faj esetében sem indukál majd kedvezőtlen állományváltozási tendenciát, különösen, ha a kivitelezést a „**Javasolt természetvédelmi célú intézkedések**” c. fejezetben ajánlott módon (árkok nyitva tartásására vonatkozó javaslat, csapdázódott egyedek mentése) végzik. A tervezett építési munkálatok kétéltű- és hüllőközösségre gyakorolt hatását ezért összességében **elviselhetőnek** ítéljük.

6.4.3.1.3. Madarak

A beruházás által érintett **fa- és cserjeirtási munkálatok** elsősorban gyakori, elterjedt fajok fészkelőhelyét érinthetik, de a szükségtelen zavarások és fészkaljpusztulások elkerülése érdekében a tervezett területelőkészítő munkálatok közül a fa- és cserjeirtási munkálatok „**Javasolt természetvédelmi célú intézkedések**” c. fejezetben jelzett időintervallumra időzítése esetén a fás-cserjés élőhelyeken fészkelő fajokat érintő hatást **semleges-elviselhetőnek** ítéljük.

Az Újtikos (Szarka-hát) területén a mellékelt élőhelytérképen (lásd a magasabb rendű növényzetet bemutató fejezetet) a 7. és a 22. folt közötti szakaszon található legelőn és szántón, illetőleg a 44. folt számmal jelölt kaszálón (Újtikos, Nagy-Borockás) jellemző sűrűbb mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) állomány fészkaljainak védelme érdekében a tervezett földmunkálatok „**Javasolt természetvédelmi célú intézkedések**” c. fejezetben jelzett időintervallumra történő időzítése esetén a fészkelő fajokat érintő hatást **semleges-elviselhetőnek** ítéljük.

Egyéb területeken csak olyan nagyüzemi szántók jellemzőek, ahol mindössze egy-egy agrár élőhelyeken (is) fészkelő faj [pl. mezei pacsirta (*Alauda arvensis*)] mindössze néhány párjának (tehát nem sűrű állomány) érintettsége merülhet fel, ha a tervezett munkálatokat a fészkelési időszakra

időzítik. Az érintettség minimális, mely a földmunkálatok során jelentkezhet. Mivel a tervezett beruházás olyan nagyüzemi szántók területén valósul meg, ahol az agrármunkálatok fészkelési időszak elején is rendszeresen járnak a talajfelszín érintő és a korai fészkelések megghiúsulását eredményező munkálatokkal (pl. tárcsázás), ezért az említett szakaszokon a beruházás kapcsán tervezett földmunkálatok fészkelő madárfajokra gyakorolt minimális hatásával számolhatunk. A tervezett munkálatok fészkelő fajokat érintő hatása ezért ezeken a szakaszokon külön időbeli korlátozó intézkedés hiányában is – tekintettel az érintett egy-egy faj minimális érintettségére (néhány pár) – összességében **elviselhetőnek** tekintjük.

A fokozottan védett és zavarásra különösen érzékeny **rétisas** (*Haliaeetus albicilla*) zavarásérzékenysége szempontjából figyelembe vett hatáskörzetében (PONGRÁCZ & HORVÁTH 2010) évek óta nem volt regisztrált sikeres fészkelés, melyet a természetvédelmi kezelőtől kapott, HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levél tartalma is megerősít. A beruházás 1 km-es körzetében 3 fészek található, melyek közül 2 a faj zavarásérzékenysége szempontjából releváns 400 m-es körzeten belül helyezkedik el. Ez utóbbi fészkekben az elmúlt években nem volt költés. A jelenleg, vagyis 2025-ben is használatban levő fészek pedig a tervezett beruházástól mintegy 750 m-re található, így a faj zavarásérzékenysége szempontjából tekintetbe vett zónán (400 m) kívülre esik, ezért egy esetleges fészkelési időszakra időzített tervezett kivitelezésnek sem lenne hatása az érintett pár fészkelési sikerére. A tervezett beruházás során fakitermelést egyik fészek által érintett erdőtagban sem terveznek és a tervezett munkálatok a jelenleg használaton kívül eső, de a 400 m-es zónán belüli fészkeket is maximálisan 102-151 m-re közelítik meg, de a váltófészkek körüli erdőállományt és a fészkek takartságát a tervezett munkálatok nem fogják megváltoztatni, mely feltétele lehet a használaton kívüli váltófészkek fészkelésre vonatkozó alkalmasságának. Amennyiben a kivitelezés nem történik meg 2025-ben, akkor a „**Javasolt természetvédelmi célú intézkedések**” c. fejezetben jelzett módon a beruházás 400 m-es körzetében található fészek esetében végzett visszaellenőrzés biztosíthatja az érintett pár fészkelési sikerét. A kivitelezés hatását a zavarásérzékeny, fokozottan védett faj fészkelési sikerének biztosítása érdekében a fentiek figyelembevételével végzett kivitelezés esetén ítéljük **semlegesnek**.

A vizsgálati területen csupán táplálkozó fajok esetében a tervezett munkálatok zavaró hatásai (pl. emberi jelenlét, gépek mozgása, zaj) csak elkerülő magatartást válthatnak ki, a hatás esetükben **semleges** lesz.

6.4.3.1.4. Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök

A tervezett munkálatok során a természetvédelmi szempontból jelentős emlősfajok közül a közönséges vakond (*Talpa europaea*) érintettségével lehet számolnunk. A hatás lokálisan jelentkezhet és 1-2 egyed sérülésével/elhullásával, vagy csupán a járatrendszerek sérülésével járhat, melynek táji vonatkozásban mérhető hatása – külön korlátozó intézkedés hiányában is – **elviselhető** lesz.

A közösségi jelentőségű **eurázsiai hód** (*Castor fiber*) esetében konkrét egyedek pusztulása nem várható, csupán a territóriumon belüli zavarással lehet számolnunk, melyre az érintett egyedek elkerülő magatartással reagálnak majd. A hatás esetükben **semleges-elviselhető** lesz.

6.4.3.2. Az üzemelés, működés során

6.4.3.2.1. Magasabb rendű növényzet

Az üzemelési időszakban a véglegesen burkolt, beépített felszíneken a növényzet regenerálódása nem várható. A burkolt felszín mellett sávokban zavart, gyomos gyepek kialakulása feltételezhető, melyek természetességükben legjobb eséllyel a területen jelenleg is előforduló gyomos mezsgyék

mentén jellemző alacsony természetességű gyepekéhez lehet hasonló. Az igénybevett szántóterületeken a növénytermesztés újra megjelenhet. A „**1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak**” közösségi jelentőségű élőhelyeken (cickóros szikes gyepek, szikes rétek), illetőleg a „**6440 - Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei**” közösségi jelentőségű élőhely által érintett területeken a regeneráció a „*Javasolt természetvédelmi célú intézkedések*” c. fejezetben jelzett, kivitelezést követően javasolt inváziós kezelések megvalósulása esetén hosszabb távon biztosított, mivel valamennyi érintett élőhely regenerációs potenciálja megfelelőnek mondható (MOLNÁR et al. 2011; BAGI ÉS MOLNÁR 2011; BOTTA-DUKÁT et al. 2011). A megfelelő környezetvédelmi előírások betartása esetén (havária nélküli esetekben) az üzemelésnek előreláthatólag nem lesz érzékelhető hatása a magasabb rendű növényzetre, vagyis a hatás *semleges* lesz.

6.4.3.2.2. Kétéltűek és hüllők

Az üzemelés idején a beruházás előtti állapotokra jellemző kétéltű- és hüllőközösség lesz jellemző az érintett területen. A megfelelő környezetvédelmi előírások betartása esetén (havária nélküli esetekben) az üzemelésnek előreláthatólag nem lesz érzékelhető hatása a vizsgálati területen előforduló kétéltű- és hüllőközösségre. A hatás *semleges* lesz.

6.4.3.2.3. Madarak

Az üzemelés idején az antropogén élőhelyekre jellemző néhány faj [pl. búbospacsirta (*Galerida cristata*), házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*), barázdabillegető (*Motacilla alba*)] megtelepedése nem kizárható a létesítendő telephely területén. A lefektetett vezetékek felett újból kialakításra kerülő szántóföldi élőhelyeken, valamint a gyepek mentén pedig a beruházás előtti állapotokra jellemző fészkelő madárközösség újbóli megtelepedése várható. A megfelelő környezetvédelmi előírások betartása esetén (havária nélküli esetekben) az üzemelésnek előreláthatólag nem lesz érzékelhető hatása a vizsgálati területen fészkelő és/vagy táplálkozó madárközösségre. A hatás *semleges* lesz.

6.4.3.2.4. Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök

A megfelelő környezetvédelmi előírások betartása esetén (havária nélküli esetekben) az üzemelésnek előreláthatólag nem lesz érzékelhető hatása a természetvédelmi szempontból jelentős emlősfajokra. A hatás *semleges* lesz.

6.5. A tájra (a táj szerkezetére, használatára, jellegére és a tájképre) gyakorolt hatások ismertetése

6.5.1. Az érintett környezeti elem vagy rendszer védettsége, környezet-, természet- vagy tájvédelmi funkcióinak megváltozása

„A tájbaillesztés az építményeknek (épületek, utak, közművezetékek stb.) a táji adottságokhoz igazodó kialakítása és elhelyezése, amely magában foglalja az építmény elhelyezésére alkalmas terület meghatározását, az esztétikai megjelenést kedvezően befolyásoló kialakítását, illetve az építmény környezetének rendezését” (Tájvédelmi Kézikönyv)

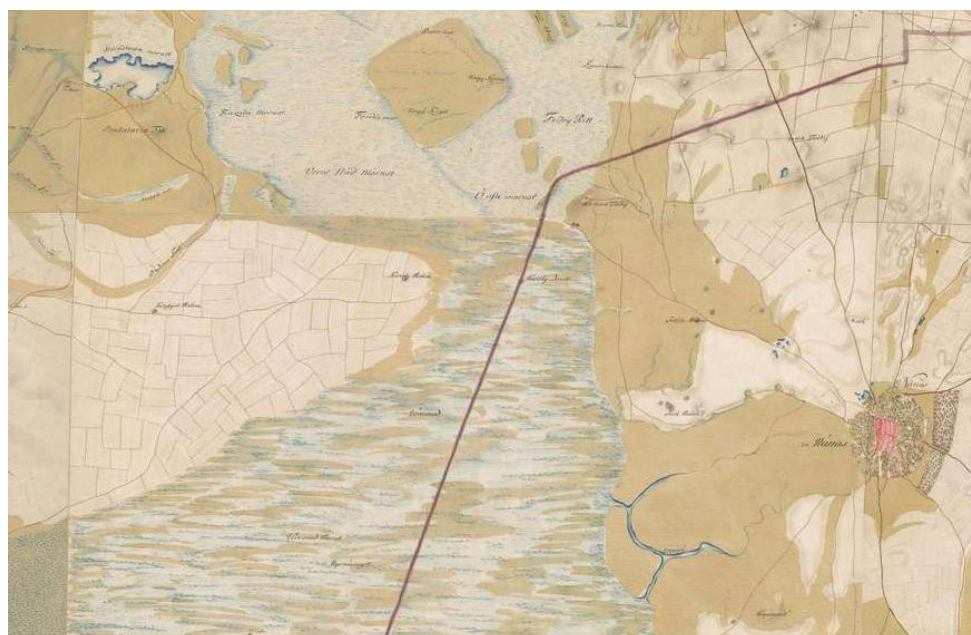
Valamennyi, a tájat, a tájképet befolyásoló tevékenységet lehet tájba-illesztési feladatnak tekinteni. Mindenféle új épületet/létesítményt a területen a tájba illesztési szempontok szerint kellene kialakítani, az épületek elhelyezésétől a szérűskert helyének kiválasztásáig. Tájba illesztésnek a létesítményeknek, az építményeknek a táji adottságok messzemenő figyelembevételével történő, funkcionális és esztétikai szempontok szerinti, azaz tájértéknövelő célú elhelyezését és környezetalakítását értjük.

6.5.1.1. Táj történeti vizsgálat

A tervezett gázkút Újtikos közigazgatási területén kerül kialakításra, a tervezett vezeték érinti Polgár és Hajdúnánás területét.

Ezen a területen már a csiszoltkő-korszakban, a rézkorban, valamint a bronzkorban is éltek különböző népcsoportok az itt talált leletek tanúsága szerint. A térségben megtalálhatóak a Csörsz árok maradványai, amely a kutatások szerint a szarmatákat védte a germán törzsek ellen. A 4. század második felétől gepidák, hunok és avarok váltották itt egymást.

A táj nagy részén az eróziós formákkal tarkított lösz alapkőzetre települt talaj növényzete jellemző.

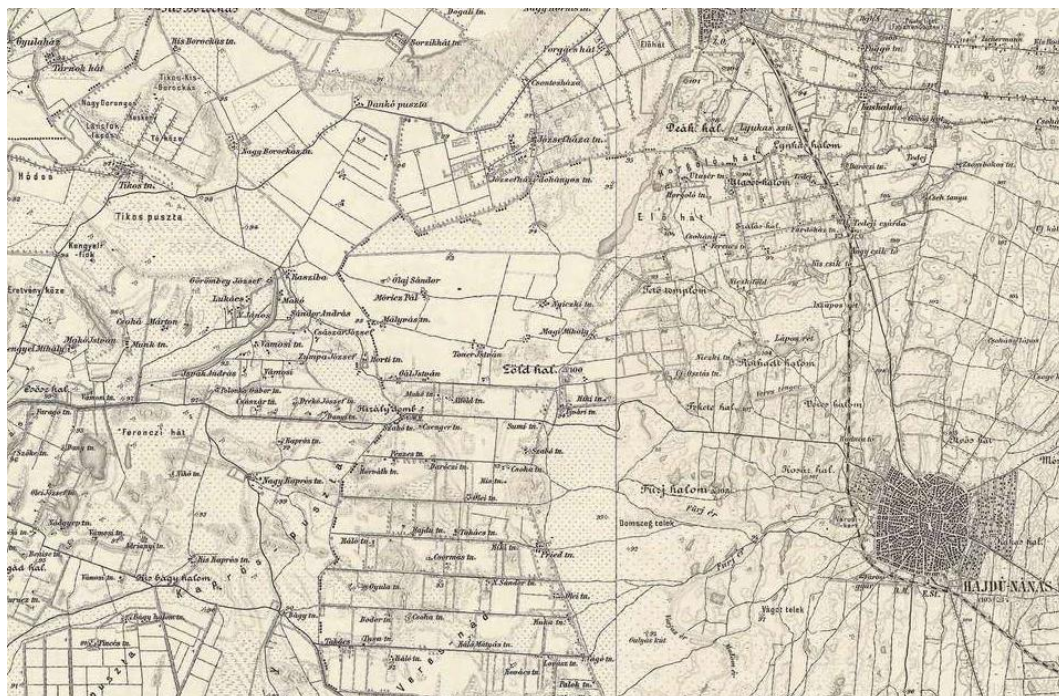
66. ábra Első katonai felmérés (Forrás: maps.arcanum.com)

Hajdan itt lösztölgyesek, pusztai cserjék és löszpuszta-gyepek lehettek jellemzőek. Ezek maradványaival mezsgyéken és néhány kurgánon és kevés fennmaradt löszlegelőn találkozhatunk. A mélyebb fekvésű területeken szikes gyepek, esetleg szikes tavak és mocsarak találhatók.

67. ábra Második katonai felmérés (Forrás: maps.arcanum.com)

A terület túlnyomórészt mezőgazdasági művelés alatt áll már évezredek óta. A kistáj mezőgazdaságilag jól hasznosítható, de fokozott figyelmet kell fordítani a szél és vízerosztó elleni védekezésre, valamint a talajszerkezet megóvására. Természetes erdő nincs, a völgyekben néhol fűz- és nyárligetekkel, de leginkább faültetvényekkel találkozunk.

68. ábra Harmadik katonai felmérés (Forrás: maps.arcanum.com)

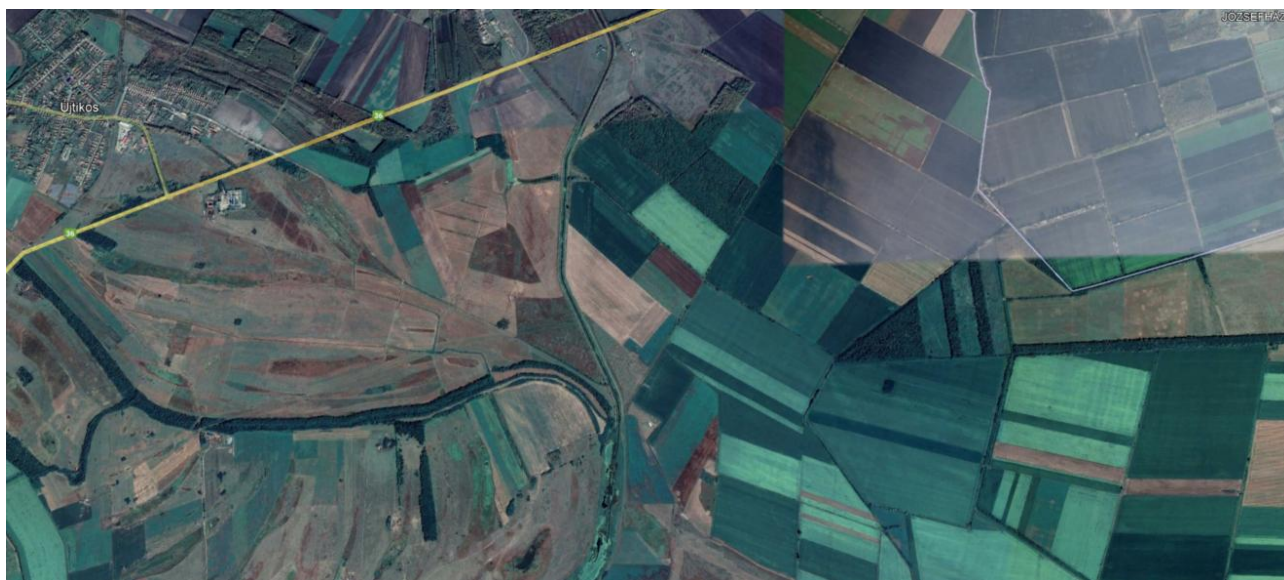
A természetes vízfolyások nyugatnak lejtve bújtatóval futnak át a Keleti-főcsatornán, és a Hortobágyba folynak. Vízháztartását szárazság, gyér lefolyás és vízhiány jellemzi. A vízfolyásokban állandó jelleggel csak csapadékos időszakban van víz.

Már az 1930-as években megállapították, hogy a térségben gazdag hévízincs rejtőzik a föld mélyén, de csak az 50-es évek végén nyílt lehetőség a kihasználására.

69. ábra 1967 évi légifotó az akkori területhasználatról (Forrás: fentrol.hu)

A beruházással érintett terület korábban készült légifelvételein is jól látható, hogy ez a terület régóta mezőgazdasági terület.

70. ábra Jelenlegi területhasználat (Forrás: Google Earth)

6.5.1.2. A meghatározó tájelemek vizsgálata és a tájképi adottságok

Tájelem: A táj alapvető alkotórészei, illetve azok kapcsolata („tájalkotó elem”, amelyek lehetnek természeti és társadalmi keletkezésűek. A táj természeti alkotóeleme gyakorlatilag a környezet elemeivel egyeznek meg, miként azonban a táj és környezet fogalmából következik, a környezeti elemek állandósult karaktervonásaikkal válnak tájalkotó elemmé. A táj társadalmi alkotó elemei a társadalmi tevékenységek eredményeképpen megjelenő objektumok.

A tájalkotó elemek természetessége alapján az alábbi csoportokba sorolhatók a tájak:

I. természetes, v. érintetlen

II. természetközeli

III. félig befolyásolt

IV. erősen befolyásolt

V. urbánus

A telepítési hely félig befolyásolt tájként értelmezhető jelenlegi állapotában.

A vizsgált területen fellelhető tájelemek:

- *közlekedési utak*

Az út menti folyosók magukba foglalják a járművek által használt utakat kísérő bármilyen vegetációs sávot. Az utak mentén általában nyílt és erősen zavart folyosók alakulnak ki.

Füves, bokros és fás vegetáció is kíséri a meglévő utat, amelyek a környező tájrésztől függően környezetüknél alacsonyabbak és magasabbak is lehetnek, gyakran árkok, kerítések és falak is részei ennek a folyosónak. Az erdős foltokat mezőgazdasági szántók váltják.

- *mezőgazdasági táblák*

Mezőgazdasági művelésben lévő parcellák övezik a terület környezetét.

71. ábra A beruházással érintett terület környezete

6.5.1.3. A beruházás tájképi értékelése

A tájképi értékelés célja, az általános terület-értékelésen, optimalizáláson túl a vizuális-esztétikai érték meghatározása, az alkalmasság megállapítása. Az értékelés feladata, hogy meghatározzuk és értékeljük a tervezett vezeték, valamint a jelenlegi állapot és a tervezett beruházás utáni állapot számszerű minősítésével alátámasztjuk a területhasználatban történő változás mikéntjét.

A tájnak pszichológiai és esztétikai hatások révén érvényesülő hatását, „teljesítőképességét”, az ilyen értelmű tájképi potenciált közvetett módszerekkel lehet érzékelhetővé tenni.

Tehát röviden: a tájjal kapcsolatos szubjektív értékítéletek objektívebb formába öntése.

Tájképi potenciálértékelés meghatározásának módszere

A vizsgált terület tájképi potenciáljának meghatározására a tájjelleg értelmezését térrendszerek szerinti láthatóság vizsgálatával végeztük el.

Meghatározó értékelési nézőpontot jelöltünk ki, amelyekből rálátást kapunk a jelenlegi terület helyzetéről és a tervezett vezeték megépülését befolyásoló területről. Ebből a nézőpontokból komplex értékelést kaphatunk, mivel a terület innen jól átlátható és más külső nézőpontokat nincs értelme kijelölni.

Az egyes tájrészletek látványa a nézőpont megválasztása szerint eltérő. Vannak felületek, építmények, amelyek több helyről, majdnem mindenhol láthatók, míg mások csak egyes pontokról vagy egyáltalán nem. Az egyes felületek látványának jelentősége attól függ, hogy több vagy kevesebb, illetve csak egy-egy helyről láthatók. A sok helyről feltáruuló felületek az összbnyomás, a vizuális hatások kialakulásában meghatározóak.

Befolyásoló tényező az is, hogy előtérben, középtérben, vagy háttérben feltáruuló tájképet vizsgáljuk.

Előtér

A közvetlen környezet állapota mindenütt érzékelhető. Az előtér adottságai változtathatók (kilátásnyítás nyiladéban, eltakarás fásítással, beépítéssel).

Középtér

A tájjelleg elsősorban a tágabb környezetben érzékelhető. Az a 2-3 km-ig terjedő távolság, amelyen belül a nagyság, szín, forma és az egyes mozgásformák egyértelműen elkülöníthetőek.

Háttér

A kontúrok, sziluettek, tömeghatások a látóhatárig érzékelhetőek. Akár 50-80 km-re lévő domborzati jellegzetességek vagy objektumok is láthatók.

A láthatóságot, azaz az át-, a ki- és a rálátást a geomorfológiai adottságok mellett a borítottság, a használati mód és a beépítettség határozza meg. Másként táru fel a térrendszerek jellege az egyes kilátóhelyekről és másképpen haladás közben. A nézőpont és a látottak kapcsolata igen szoros. A nézőpont helyzete meghatározta a látótér távolságát, a kilátás szögét és a térméretet.

A tájképi értékelést végezve külön vizsgáltuk a jelenlegi állapotot, és a rönkgát megépítése után bekövetkező tájképi hatásokat különböző értékelési szempontok alapján.

Fogalmak, magyarázó értelmezések

Láthatóság: A tájképi potenciál meghatározásánál a térrendszerek szerinti láthatóság vizsgálata és értékelése az állapotrögzítéshez nélkülözhetetlen. A láthatóságot, azaz az át-, a ki- és a rálátást a geomorfológiai adottságok mellett a borítottság, a használati mód és a beépítettség határozza meg.

Rálátás: A környezetből az objektumot értékeljük.

Kilátás: Az objektumból a környezetet értékeljük.

Szegélyhatás: Egyrészt biológiai, másrészt pszichológiai értelemben érvényesülő jelenség. A táj sokoldalúsága a földfelszíni adottságokon túlmenően, a tájhasznosítási módok és a művelési ágak változatosságán, azaz határoló vonalaik, szegélyeik hosszán és milyenségén keresztül jut kifejezésre. A szegélyek a táj karakterét, ezen belül az eltérő területhasználati módok egymásmellettségét is kifejezésre juttatják. Fény-árnyék hatások, zártság-nyitottság érzete, valamint szín- és formakontrasztok fordulnak elő a szegélyek menti keskeny sávban.

Tájelem: A táj alapvető alkotórészei, illetve azok kapcsolata „tájalkotó elemek”, amelyek lehetnek természeti és társadalmi keletkezésűek. A táj természeti alkotóeleme gyakorlatilag a környezet elemeivel egyeznek meg, miként azonban a táj és környezet fogalmából következik, a környezeti

elemek állandósult karaktervonásaikkal válnak tájalkotó elemmé. A táj társadalmi alkotó elemei a társadalmi tevékenységek eredményeképpen megjelenő objektumok.

Az értékelés pontrendszer

A fenti fejezetben ismertetett különböző nézőpontokból feltáruló látványt az alábbi értékelési szempontok szerint vizsgáltuk. Az az értékelési szempont jelenti a magasabb pontot, amely legkevésbé befolyásolja negatív irányban a tájképet.

Láthatóság

a.) kiváló kilátás/rálátás	6 pont
b.) közepes kilátás/rálátás	4 pont
c.) gyenge kilátás/rálátás	2 pont

Átlátás

a.) teljes átlátás biztosított	6 pont
b.) részleges átlátás biztosított	4 pont
c.) átlátás kevésbé vagy egyáltalán nem biztosított	2 pont

A kilátás mekkora részét érinti

a.) a kilátás 20-30% - át	6 pont
b.) a kilátás 40-60% - át	4 pont
c.) a kilátás 60 % fölött	2 pont

Ember alkotta művi és természeti elemek aránya a tájképben

a.) ember alkotta, de dominálnak benne a természeti elemek	6 pont
b.) ember alkotta, dominánsan művi megjelenésű elemek	4 pont
c.) kizárólag művi megjelenésű elemek	2 pont

Tájképben megjelenő karakteres tájelemek jellege

a.) tájalkotó elem, mely tájképileg pozitív vizuális karaktert jelent	6 pont
b.) jelentős, de nem uralja a tájat	4 pont
c.) tájképi konfliktust jelent	2 pont

Látványt károsító vizuális ártalmak száma

a.) látványt károsító vizuális ártalom nincs	6 pont
b.) egy, vagy néhány látványt roncsoló elem	4 pont
c.) több látványt károsító ártalom	2 pont

Szegélyek

a.) kiváló látvány (szegélyekkel gazdagon határolt tájkép)	6 pont
b.) kedvező látvány	4 pont
c.) előnytelen látvány (homogén, egyhangú tájkép)	2 pont

Feltáruló látkép

a.) különösen szép kilátás	6 pont
b.) szép látkép, de a környéken több helyről látható hasonló	4 pont
c.) a feltáruló látkép nem igazán esztétikus	2 pont

Tájképben megjelenő növényállapot, növényalkalmazás

- a.) kiváló a növényállomány állapota, tájba illő, honos növényalkalmazás, optimális térérzet jellemzi 6 pont
- b.) közepes a növényállomány állapota, több a tájba illő növények száma, mint az egzótáké, torzul az optimális térérzet 4 pont
- c.) rossz, gyenge minőségű növényállomány állapota, tájidegen vegetáció, nem lehet rálátni a szép tájrészletekre 2 pont

Egyedülállósága

- a.) a feltároló tájkép kiemelkedően jelentős 6 pont
- b.) szép tájkép, de máshol is előfordul 4 pont
- c.) nem egyedülálló 2 pont

T á j k é p i é r t é k e l é s		
	Jelenlegi állapot	Fejlesztés után
1. Láthatóság	6	6
2. Átlátás	6	6
3. A kilátás mekkora részét érinti	6	6
4. Ember alkotta művi és természeti elemek aránya	6	6
5. Tájképben megjelenő karakteres tájelemek jellege	4	4
6. Látványt károsító vizuális ártalmak száma	4	4
7. Szegélyek	4	4
8. Feltároló látkép	4	4
9. Tájképben megjelenő növényállapot, növényalkalmazás	4	4
10. Egyedülállóság	2	2
ÖSSZESEN:	46	46

127. táblázat Tájképi értékelés

Értékelés, összegzés

A vizsgált területről feltároló tájképet a kiválasztott nézőpontokból, a tájképi hatásokat jól tükröző értékelési szempontok szerinti pontoztuk. Ez után összevethetjük a jelenlegi tájképi potenciált, valamint a tervezett fejlesztések elvégzését követő tájképi hatásokat. Az összehasonlításnál érdemes a jelenlegi és a tervezett állapot azonos nézőpontra vonatkozó pontértékeit vizsgálni.

Az elérhető maximális pontszám egy nézőpontokból 60 pont. Láthatjuk, hogy az ideális tájképi megjelenéshez képest a jelenlegi állapot 46 pontot ért el.

A tájképet negatívan befolyásoló hatás elsősorban az építési tevékenység során jelentkezik, időszakosan. A kiépítés folyamata a vezeték nyomvonalán, valamint a kútkörzet területén néhány hetes időszakra korlátozódik. A munkagépek megjelenése, a terület zavarása tehát átmeneti és viszonylag rövid időszakot jelent.

A tervezett létesítmény megépülése ideiglenesen fokozza a szegélyhatást, az élőhelyek további feldarabolódását és az ökológiai kapcsolatok korlátozását okozza kis mértékben. Ugyanakkor a létesítmény üzemelése alatt ez a hatás teljesen megszűnik.

A vezetéket felszíni jelzőtáblával nem jelzik, annak tájképi hatása, megjelenése nincs.

A beruházás nem jár érzékelhető esztétikai romlással, mivel a létesítmények többsége föld alatti, a felszíni kútfej szerelvények vizuálisan alig észlelhetők, illetve a környező domborzati és mezőgazdasági elemekkel tájszerkezetiileg illeszkednek. A kivitelezést követően a tereprendezés és gyepesítés révén a beavatkozás tájképi hatása hosszú távon elhanyagolhatóvá válik.

6.5.1.4. A tájvédelmi hatásterület meghatározása

A Természetvédelem. Tájak esztétikai minősítése c. MSZ 20372:2004 Magyar Szabvány (a továbbiakban: Szabvány) meghatározása szerint a táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú rész, a rá jellemző természeti értékkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban találhatók a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek. A tájalakítás olyan intézkedések, tevékenységek összessége, amelyek a táj állapotát megváltoztatják.

Minden beruházás esetében vizsgálnunk kell, hogy hogyan tudjuk a tervezett beruházás esetében elvégezni a tájba illesztést, ami az építményeknek és a létesítményeknek a táji adottságokhoz igazodó elhelyezése és kialakítása, amely magában foglalja a létesítmény, az építmény elhelyezésére alkalmas terület meghatározását, az esztétikai megjelenést kedvezően befolyásoló kialakítását (táji adottságokhoz illő forma-, anyag- és színhasználat), illetve a létesítmény, építmény környezetének rendezését.

A táj érzékelése a néző helyzetétől függően különböző távolsági zónákra osztható, nevezetesen, hogy honnan nézik a feltárulkozó látványt, egy nyomvonalról, mozgás közben, vagy egy helyhez kötött kilátópontról. A látótávolság a mindenkori klimatikus viszonyoktól is függő tájkép éles beláthatósága.

A táj funkcionális, ökológiai és vizuális egységet alkot, így a táj esetében értendő hatásterület a többi környezeti elem tekintetében felmerülő hatásterülettel együttesen, vagy azoktól bizonyos mértékig eltérően határozható meg.

Tájvédelmi szempontból közvetett hatásterületnek tekintjük a tájképi/vizuális hatásterületet. Tájképi hatásterület az a frekvenciált nézőpontnak tekinthető tájrészlet, ahonnan a tervezett beavatkozás legalább középtérben jelenik meg, vagyis a Szabvány szerint ez a tér 1 km-től 5 km-ig tart, ahol egészen tiszta és páramentes időben a táj jellemző formái felismerhetők. A Szabvány alapján a beruházás által érintett területtől haladva 300 m-ig közvetlen előtérrel beszélünk, ahol a táj részletei még jól megkülönböztethetők, valamint előtérnek számít a 300 métertől 1 km-es távolság, ahol a részletek még megkülönböztethetők. Frekvenciált nézőpontnak pedig azokat a helyszíneket tekintettük, ahol tartós emberi tartózkodás jellemző (pl. lakóterületek, településszegély, főbb közlekedési utak).

Tájvédelmi szempontból mindazon terület közvetett hatásterület, ahol az aktuális tájhasználati módokban, ökológiai kapcsolatrendszerben, illetve a tájkép megjelenésében változás várható. Ennek tükrében a tájvédelmi hatásterület összességében, azokra a területekre terjed ki, ahonnan a tervezési terület látható, illetve a becsült hatások által érintett, értékes tájalkotó elemek, egyedi tájértékek állapotában változás várható. A láthatóság érvényesülése a létesítmény elemeinek és a szemlélőnek a tengerszint feletti magasságtól, a lejtők hajlásától, hosszától és a hegy-völgy formációk jellegétől függ. A láthatóságot, az át-, a ki- és a rálátást a geomorfológiai adottságok mellett a borítottság, a használati mód és a beépítettség határozza meg. A közvetett hatásterület részét képezik továbbá az üzemelés során használt szállítási útvonalak, az üzemi területek.

Tájvédelmi szempontból közvetlen hatásterületnek tekintjük a tervezett fejlesztéssel érintett területet, ahol a beavatkozások folynak, a vezetékfektetéssel és a kútkörzettel érintett terület.

Tájba illesztés a létesítményeknek a táji adottságokhoz igazodó elhelyezése és kialakítása, amely magában foglalja a létesítmény elhelyezésére alkalmas terület meghatározását, az esztétikai megjelenést kedvezően befolyásoló kialakítását (táji adottságokhoz illő forma-, anyag- és színhasználat), illetve a létesítmény környezetének rendezését.

A tájbaillesztés célja a tájban bekövetkező antropogén eredetű változásoknak a természeti adottságokhoz való igazítása, közelítése, a meglévő természeti, táji értékekkel való összhang megteremtése, valamint az értékek károsodásainak mérséklése, kiküszöbölése.

A tájat érő változás szempontjából a tervezett vezeték fektetésével üzemeltetésével jelentős változás nem fog történni. A terület arculatában jelentős változás nem lesz érzékelhető. A művi elemek megjelenése most is hatással van a jelenlegi tájképre. Maga a vezeték nem látszik, de a karbantartási sáv és az ehhez kapcsolódó műtárgyak (pl. aknák, jelzőoszlopok) megváltoztathatják a tájképet. Jelen esetben a vezetéket felszíni jelzőtáblával nem jelzik, annak tájképi hatása, megjelenése nincs. A gázkút létesítésével a kútkörzet új elemként jelenik meg a tájban.

A tájba illesztés követelménye azt jelenti, hogy a kialakítandó fejlesztést követően is összhangban legyen a környező táj alapvető jellegével. Az összhang egyaránt jelenti a tájökölógiai, a funkcionális és az esztétikai harmóniát.

A vezetékek nyomvonala mentén védőtávolságokat kell betartani, vagyis bizonyos tevékenységeket – például faültetést – nem lehet végezni. Ez hosszú távon befolyásolja a terület használatát, főleg mezőgazdasági környezetben.

A különböző nézőpontokból vizsgálva a tájképet meghatározó értékelési szempontok tekintetében negatív módosulást csupán átmenetileg fog okozni az újonnan kialakítandó kútkörzet kerítése és a vezeték nyomvonala. A kezdeti növényírtást követően a felszín helyreállítása után nem lesz látható a beavatkozás nyomai.

A felvonulási útvonalakat úgy kell megtervezni, hogy a természeti és táji értékek, valamint a tájvédelmi szempontból meghatározott érzékeny területek ne sérüljenek maradandó (tartós) és visszafordíthatatlan módon. A felvonulási útvonalakkal a nem védett természeti területeket is szükséges elkerülni.

A kivitelezés után hátramaradó rombolt felszínek (pl. munkaterületek, anyagdepóniák helyszínei, megközelítési útvonalak) rehabilitációja – tereprendezés – javasolt a tájképi és ökológiai szempontok (pl. az inváziós fajok terjedésének megakadályozása) miatt.

A kiviteli munkák kialakításához csak az elengedhetetlenül szükséges földterület vehető igénybe, a lehető legkevesebb terület növényzete sérüljön. A meglévő és megmaradó növényállomány védelméről gondolkodni kell. Fontos szempontok:

- veszélyeztetett állatfajok védelme
- nemkívánatos tájhasználati módok felszámolása, tájléptékű rehabilitáció.
- őshonos növényállomány fenntartása, tájidegen fajok kiszorítása

A tájvédelmi szempontból érzékelhető hatás időben korlátozott: a kivitelezés idejére koncentrálódik. A beruházás befejezését követően a visszaalakított felszín és a visszatelepített vegetáció révén a vizuális integráció teljes mértékben biztosítható.

6.5.2. A településkarakter (településkép, településszerkezet) megváltozása, tájkép, tájhasználat, tájszerkezet, tájjelleg megváltozása

Az érintett településeken eltérő karakterű településrészei részben a valóságban látható településképi jellegzetességek, részben pedig a hatályos településrendezési- fejlesztési tervekben megfogalmazott, településképi koncepció figyelembevételével kerültek lehatárolásra.

A települések több eltérő karakterű településrészre bontható. A tervezéssel érintett terület beépítésre nem szánt területre esik.

A külterületek elsősorban mezőgazdasági hasznosításúak: nagy kiterjedésű szántók, rétek és legelők jellemzik őket, amelyek mozaikos szerkezetben helyezkednek el a településmag körül. Ezeket a területeket többnyire kisebb földutak, csatornák és fasorok tagolják.

Tájesztétikai szempontból a külterület nyitott, síkvidéki jellege dominál, amit időnként fás növényzet – fasorok, erdősávok, mezsgyék – tagol. Ezek a vizuális elemek nemcsak a szél és a talajerózió elleni védelmet szolgálják, hanem jelentős szerepet játszanak a tájképi értékek megőrzésében is.

Tájhasználatban és tájszerkezetben bekövetkező változások

A mezőgazdasági külterületen történő felszín alatti földgázvezeték fektetése hatással lehet a tájhasználatra és a tájszerkezetre – még akkor is, ha a vezeték maga nem látható.

A tájhasználat módosulhat a vezeték fölötti védősávban nem lehet mély művelést, fás növénytelepítést vagy építést végezni. A talaj szerkezete a földmunka után akár több évig nem regenerálódik teljesen. A vezeték közvetlen környezetében a talajrétegek bolygatása miatt megváltozhat a csapadékvíz mozgása.

72. ábra Jelenlegi tájhasználat

Táji értékek érintettsége

A tervezett beruházás **érint** Natura 2000 területeket, valamint érinti az ökológiai hálózat elemeit.

A tervezett beruházás **nem érint** egyedi határozattal kihirdetett országos jelentőségű védett természeti területet, helyi jelentőségű védett természeti területet, világörökségi területet, bioszféra-rezervátumot, erdőrezervátumot, ramsari vizes élőhelyet, fontos madárélőhelyet (IBA területet), natúrparkot, továbbá *ex lege* védett barlangot, forrást, kunhalmot, földvárat, lápot és szikes tavat.

Tájképben bekövetkező változások

A tájban meghatározó új művi elem létesül az új gázút és a kútkörzet kialakításával. létesítmény csak a közvetlen hatásterületen befolyásolja a tájképet, ráadásul táji szempontból csak elenyésző hatások jelentkeznek, tehát a beruházás nincs jelentős környezeti hatással.

A tervezett vezeték nyomvonalának kialakítása elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló, jellemzően sík domborzati viszonyú, nyílt térszerkezetű területeket érint. A kivitelezés során ideiglenes, lokálisan koncentrált beavatkozás történik, amely sem a településszerkezetet, sem a meglévő közlekedési, kommunális vagy intézményi hálózatot nem módosítja. A tájképben

meghatározó látványelemek – mint a fasorok, dűlőutak, vízfolyások – megmaradnak, a beavatkozás hatása főként a kivitelezési időszakban észlelhető.

A beruházás linearitása miatt a tájhasználati módok közvetlen megváltozása minimálisnak tekinthető. Az érintett szántók és gyepek területek funkcionálisan nem változnak meg, a kivitelezés után a területhasználat visszaállítható az eredeti állapotnak megfelelően, különösen akkor, ha megtörténik a humuszcseréteggel visszaterítése és a gyepesítés.

A tájképi elemek közül nem kerül sor új, jelentős látványelem megjelenésére (pl. tornyok, épületek, nagy kiterjedésű létesítmények), így vizuálisan a tájkép zártsága és nyitottsága nem változik. A vezetékek föld alá kerülnek, így azok hosszú távon nem képeznek vizuális zavaró tényezőt, és a településképi integrációjuk teljes mértékben biztosított.

Fontos szempont, hogy a tájérzékenység szempontjából a térség nem minősül országosan vagy helyileg kiemelten értékes tájképnek. Nem tartalmaz helyi védelem alatt álló táji vagy természeti értékeket, és nem esik tájképvédelmi övezetbe sem az Országos Területrendezési Terv (OTrT), sem a megyei területrendezési terv szerint.

Összességében megállapítható, hogy a projekt megvalósítása nem eredményez tartós vagy irreverzibilis tájhasználati vagy tájképi változást, és nem befolyásolja jelentős mértékben a településkaraktert sem. A kivitelezés lezárultával az eredeti tájszerkezet és használat gyakorlatilag teljes mértékben helyreállítható.

6.5.3. Tájba illesztés

Tájba illesztés szempontjából fontos lehet már a nyomvonal tervezése a táji adottságok figyelembevételével. A vezetékek nyomvonalát lehetőség szerint olyan területeken vezessék el, ahol a legkisebb természetkárosítással jár (pl. meglévő infrastruktúra mentén, mezőgazdasági területeken). Kerüljék az érzékeny élőhelyeket, természetvédelmi területeket, erdőket, vizes élőhelyeket.

Tájba illesztésnél elengedhetetlen szempont a vizuális hatások csökkentése. Mivel a földgázvezeték föld alatt fut, a vizuális hatása minimális. Azonban az építkezés során, és a szükséges felszíni létesítmények esetében törekedni kell arra, hogy azok beleolvadjanak a környezetbe.

A fektetési munkálatok után a területet helyreállítják: a talajt rendezik, újra telepíthetővé válik növényzettel. Cél, hogy a táj az eredeti állapotához hasonlóvá váljon, vagy funkcionálisan helyreálljon.

A tervezett beruházás tájba illesztése a helyi tájszerkezeti, tájhasználati és látványkarakterisztikai adottságok figyelembevételével történt. A vezetékek nyomvonala a meglévő tájhasználati rendszerhez (főként mezőgazdasági területekhez) illeszkedik, annak ritmusát nem bontja meg, és sem épített, sem természetes domináns tájképi elemekben nem okoz jelentős változást.

A beruházás döntő része föld alá kerülő csővezeték, így a létesítés befejezése után a felszínen nem maradnak tartósan látható műtárgyak vagy építmények. A kivitelezés ideje alatt megjelenő ideiglenes beavatkozások – mint a földmunkák, anyagmozgatás, depóniák – a projekt lezárásával megszűnnek, a terület helyreállítása a meglévő használati és látványbeli állapothoz igazodik.

A humuszcseréteggel külön kezelése, visszaterítése, valamint a terület gyepesítése vagy más megfelelő módon történő növényesítése lehetővé teszi, hogy a beavatkozás utáni regeneráció gyorsan végbemenjen. Ezzel biztosítottá válik, hogy a táj karaktere és vizuális egysége megmarad, különösen mivel sem lakott területhez közeli zóna, sem tájképvédelmi szempontból érzékeny övezet nem érintett.

A kivitelezési és üzemeltetési szakaszban külön figyelmet fordítanak arra, hogy a meglévő tájjelemek – például dűlőutak, fás sávok, vízelvezető árkok – ne sérüljenek, illetve azok eredeti állapotukba való visszaállítása megtörténjen. A vezetékek vonalvezetésének kialakítása során cél volt a természetes

terepalakulatokhoz való illeszkedés, a lehető legkisebb tereprendezési igény, valamint a tájképi zavaró hatások minimalizálása.

Összességében a projekt tájba illesztése megoldottnak tekinthető, mivel a létesítmény a tájképi adottságokat és funkciókat figyelembe véve, azokkal összhangban kerül megvalósításra, és a beruházás befejezését követően a felszíni nyomok gyakorlatilag teljes mértékben eltűnnek.

A kivitelezés utáni tájba illesztés során nemcsak a felszíni formák visszaállítására kerül sor, hanem a vegetációs fedettség helyreállítására is. A gyepesítés célja, hogy vizuálisan zárttá tegye a munkaterületet, így az a környező agrártáj részévé válik. A rehabilitációs sikeresség a későbbi helyszíni bejárások során ellenőrizhető.

Nincs szükség speciális tájbaillesztési tervre és beavatkozásra.

6.6. A hatásfolyamatok milyen területekre terjedhetnek ki – HATÁSTERÜLET

A hatásterületet a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 7. számú melléklet alapján határozzuk meg.

1. A közvetlen hatások területei: az egyes hatótényezőkhez hozzárendelhető területek, amelyek lehetnek a) a földbe, vízbe, levegőbe való egyes anyag- vagy energiakibocsátások terjedési területei az érintett környezeti elemekben, valamint b) a föld, víz, élővilág, épített környezet közvetlen igénybevételének, a tájban várható változások területei.
2. A közvetett hatások területei: a közvetlen hatások területein bekövetkező környezeti állapotváltozások miatt továbbterjedő hatásfolyamatok terjedési területe azon környezeti elemek és rendszerek szerint, amelyeket valamely, hatásfolyamat érint.
3. A teljes hatásterület: a közvetlen és közvetett hatások területeinek együttese.

A közvetlen hatásterület minden olyan terület, ahol fizikai beavatkozás vagy anyagkibocsátás történik.

A közvetett hatásterület az a tér, ahol a közvetlen hatás kivált valamilyen további környezeti reakciót (pl. zavarást, láncreakciót, élőhely-átalakulást).

A teljes hatásterület ezek összessége. A jelen beruházás esetén a teljes hatásterület időben és térben is korlátozott, és szakszerű kivitelezés esetén nem jelent kockázatot a környezetre nézve.

6.6.1. Telepítés („Létesítés”) idején várható hatótényezők eredményeként kialakuló hatásterületek

A telepítési szakaszban jelentkező hatótényezők (pl. földmunka, géphasználat, zaj, kiporzás, anyagszállítás) fizikai beavatkozással járnak, ezért hatásuk lokálisan érzékelhető, de egyes esetekben közvetetten tovább is terjedhetnek.

Környezeti elem: Levegő

A tervezett beruházás az alábbi levegőtisztaság-védelmi szempontból értelmezhető kibocsátásokkal jár:

Vezetékfektetés:

- Földmunka és egyéb munkagépek kipufogógázainak emissziója
Légszennyező anyagok: szén-monoxid (CO), el nem égett szénhidrogének (HC), nitrogén-oxidok (NO_x), szálló por (PM₁₀)
- Tereprendezés, anyagmozgatás során várható kiporzás
Légszennyező anyagok: szálló por (PM₁₀), összes lebegő por (TSPM)

Kútúrás, kútkörzet kialakítás:

- Földmunka és egyéb munkagépek kipufogógázainak emissziója
Légszennyező anyagok: szén-monoxid (CO), el nem égett szénhidrogének (HC), nitrogén-oxidok (NO_x), szálló por (PM₁₀)
- Tereprendezés, anyagmozgatás során várható kiporzás
Légszennyező anyagok: szálló por (PM₁₀), összes lebegő por (TSPM)

Hatásterületek:

Vezetékfektetés:

- munkagépek okozta légszennyező anyag kibocsátás: 149,7 m (NO_x)
- kiporzás: 71,2 m (PM₁₀)

Kútúrás, kútkörzet kialakítás:

- munkagépek okozta légszennyező anyag kibocsátás: 173,8 m (NO_x)
- kiporzás: 47,3 m (TSPM)

A szállító járművek kipufogó gázaival terhelik a szállításokkal érintett útvonalak környezetének levegőjét. A megközelítési utak vizsgálata során a 36. sz. másodrendű főutat, valamint a 3501. sz. összekötő utat vettük figyelembe.

Létesítés során a 36. sz. főút hatástávolságát külterületen az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok (átlagos: 2,5 m; kedvezőtlen: 21,1 m – növekmény: 0,1 m) határozzák meg, míg belterületen átlagos meteorológiai viszonyok között a „C” feltétel (2,1 m), kedvezőtlen körülmények között az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg (11,3 m – növekmény: 0,2 m). A 3501 sz. összekötő út hatástávolságát átlagos meteorológiai körülmények között a „C” feltétel (külterület: 2,4 m, belterület: 2,1 m), kedvezőtlen állapot esetén az „A” feltétel és a nitrogén-oxidok határozzák meg (külterület: 6,8 m – növekmény: 0,2 m, belterület: 2,8 m).

A közvetlen hatásterület a munkagépek környezetére korlátozódik (71–174 m-es sávok különböző légszennyezők esetén).

A rendelet 7. számú melléklete szerint a közvetett hatások olyan hatások, amelyek nem közvetlenül a tevékenység következtében jelentkeznek, hanem annak közvetlen hatásai által indukált folyamatok révén, később vagy egy közvetítő elem (pl. levegő, víz) segítségével. Ezek gyakran másodlagos hatások, amelyek a közvetlen hatásokat követően, időbeli késleltetéssel jelennek meg.

A tervezett tevékenység levegővédelmi hatásterületén belül nem okoz jelentős légszennyezést.

A levegő, mint környezet elem háttérterhelése alacsony, az additív terhelés nem jelentős, kis területre terjed csak ki. A légszennyező anyagok továbbterjedésének esélye ugyan megvan, azonban a kibocsátástól távolodva a légszennyező anyagok koncentrációja már olyan kicsi, hogy az nem okoz változást a levegő állapotában, ezért a közvetlenként meghatározott hatásterületet fogadhatjuk el közvetett hatásterületnek is.

Közvetett hatásként figyelembe vehető, hogy a kiporzás érzékeny területeken (pl. Natura 2000, mezőgazdasági kultúrák) is okozhat átmeneti terhelést, ami a számításaink szerint nem jelentős.

Környezeti elem: Levegő – Zajvédelem

Zajvédelmi szempontból a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet értelmében zajterhelési határértékek a beruházás környezetében található településrendezési övezetekben határérték nem értelmezhető a legközelebbi lakóházaknál Lf – falusias besorolás esetén a határérték 60 dB.

A tervezett tevékenységeket csak nappali időszakban végzik.

Hatástávolságok tereprendezés, terület előkészítése, vezetékfektetés, kútkörzet kialakítása:

Mezőgazdasági terület irányába (É):	41 m
Mezőgazdasági terület irányába (D):	36 m
Mezőgazdasági terület irányba (NY):	36 m
Mezőgazdasági terület irányába (K):	39 m

Hatástávolságok kútfúrás idején – nappal:

Mezőgazdasági terület irányába (É):	117 m
Mezőgazdasági terület irányába (D):	108 m
Mezőgazdasági terület irányba (NY):	112 m
Mezőgazdasági terület irányába (K):	153 m

Hatástávolságok kútfúrás idején – éjszaka:

Mezőgazdasági terület irányába (É):	411 m
Mezőgazdasági terület irányába (D):	405 m
Mezőgazdasági terület irányba (NY):	413 m
Mezőgazdasági terület irányába (K):	418 m

A hatásterületen belül védendő lakóingatlan nem található.

A kivitelezési gépek működése miatt a hatásterületbe a kútkörzet közvetlen környezete és az anyagmozgatási útvonalak esnek. A jogszabály alapján védendő zajterhelési zónákat nem érinti a hatásterület, de a zajérzékeny fajok élőhelyei reagálhatnak rá.

A létesítéshez kapcsolódó szállítási tevékenység okozta additív terhelés külterületen és belterületen a 36 sz. út esetében 0,02 dB (<3 dB), a 3501 sz. út esetén 0,05 dB (<3 dB), vagyis a forgalomból származó zaj növekménnyel nem kell számolni.

A tervezett létesítési tevékenység közvetlen zajvédelmi hatásterülete a beruházás közvetlen környezete. A beruházás zajtól nem védendő övezetben zajlik, a lakosságot nem éri kedvezőtlen zajterhelés a nagy távolságok miatt, így a közvetlen és közvetett hatásterület véleményünk szerint megegyezik.

Környezeti elem: Talaj, földtani közeg

A talaj tekintetében a létesítés során releváns hatásként egyedül a légszennyező anyagok kiülepedését kell megemlíteni, mely csekély mértékű.

A hatásterület megegyezik a beruházás területével.

A talajra kiülepedő légszennyező anyagok közvetett hatást gyakorolhatnak, a kibocsátás mértéke olyan alacsony, hogy ez nem vezet talajszennyezéshez. A közvetett hatásterület az elővigyázatosság elvét követve a levegővédelmi közvetlen hatásterülettel egyezik meg.

Környezeti elem: Felszíni és felszín alatti víz

A létesítés semmilyen hatással nincs a felszíni és felszín alatti vizekre.

A hatásterület megegyezik a beruházás területével.

A tevékenység során sem a felszíni, sem a felszín alatti víztestek nem szennyeződhetnek, szennyező anyag a beruházás területéről nem kerülhet ki. Ez kizárja a közvetett hatások kialakulását, tehát nincs lehetőség arra, hogy a szennyező anyagok közvetetten hatással legyenek távolabbi víztestekre vagy vízbázisokra.

Környezeti elem: Élővilág

A közvetlen építési hatásterület élővilág-védelmi szempontból minden olyan terület, amelyet az építéssel (létesítéssel) kapcsolatos munkálatok fizikailag érintenek. Ennek megfelelően ide tartoznak a tervezett fa- és cserjeirtási munkálatokkal, földmunkákkal, építésekkel, létesítmény telepítésekkel, valamint a tervezés jelen fázisában már tudható anyagszállítással és deponálással érintett területek. A tervezés jelen fázisában a közvetlen élővilág-védelmi építési hatásterület az építés kb. 6 kilométer × 20 méter széles sávjára tehető.

Az élővilág szempontjából az építési fázis közvetett hatásterületéhez soroljuk azokat a területeket, ahol az építési munkálatok hatásai nem közvetlenül fizikai értelemben, hanem közvetve, más környezeti elemre (pl. levegőre, felszín alatti vagy felszíni vízre) gyakorolt hatásán keresztül érzékelhetően befolyásolják az élővilág valamelyik alkotóelemének (az élővilágot alkotó fajok egyedei, állományai) életfolyamatait, viselkedését, ezáltal befolyásolják az adott területen a faj állományának alakulását (pl. reprodukciós ráta, ezen keresztül pedig a populációméret).

Természetesen ide tartoznak az építési munkálatok zaj és vibrációs terhelésén, a kivitelezést végző munkások és munkagépek által az építést megelőző állapothoz képest keltett vizuális zavarásán, ill. a munkafolyamatok fényszennyezésén keresztül közvetetten jelentkező hatások is. Ezek mellett a közvetett hatásterülethez tartoznak azok a megközelítési útvonalak, ill. azok közvetlen környezete, amelyeket a munkagépek és a munkálatok kivitelezésében részt vevők ténylegesen használnak a szálláshely és a munkaterület, ill. a munkavégzés során felhasznált anyagok forráshelye és a munkaterület között.

Az élővilágra gyakorolt várható közvetett hatások megítélése igen nehéz, mert az egyes fajok eltérő érzékenységet mutatnak a különböző környezeti hatásokra, például eltérő mértékben érzékenyek a levegőkörnyezeti hatásokra, a zaj és vibrációs hatásokra vagy a vizuális zavaró hatásokra. A 4/2011 (I.14) VM rendeletben a humán egészségügyi szempontból megállapított levegőminőségi és zajvédelmi határértékek mellett a 4. mellékletben megtalálhatók az ökológiai rendszerek védelmében meghatározott kritikus levegőterheltségi szintek több különböző szennyező anyagra vonatkoztatva. Az élővilágot alkotó fajpopulációk túlnyomó többsége esetében azonban alapkutatási szinten sem rendelkezünk arra vonatkozó ismeretekkel, hogy a jogszabályban szereplő határértékek hogyan viszonyulnak az adott faj szempontjából releváns küszöbértékekhez.

Számos gyakorlati tapasztalat támasztja alá, hogy a zajhatásra és a vizuális zavaró hatásra számos állatfaj egyedei megfigyelhetően érzékenyebben reagálnak, mint az emberek és ezek a hatások menekülést, ill. egyfajta elkerülő viselkedést váltanak ki az egyedekből. Ugyanakkor már a gerinctelen állatok számos csoportjára (pl. puhatestűek, ízeltlábúak) is jellemző a tanulás egyik legegyszerűbb, látens formája, az ún. habituációs tanulás, melynek lényege, hogy ugyanazon ingerrel ismételt szembesülés eredményeként a figyelem vagy reakció intenzitása csökken. Az egyedek hozzászoknak az ismételt és a megerősítés hiánya miatt számukra nem veszélyesnek, közömbösnek ítélt ingerekhez.

Legtöbb ténylegesen alkalmazható gyakorlati tapasztalattal a gerincesekre, azon belül is elsősorban a madarakra vonatkozóan rendelkezünk. A beruházási terület közelében ténylegesen rendszeresen előforduló és fészkelő madárfajok gyakorlati tapasztalatokon alapuló akusztikus és vizuális zavaró hatásokkal szemben mutatott érzékenysége alapján – tekintettel a zavarásra különösen érzékeny fokozottan védett madárfajokra – a munkaterület szélétől számított 400 méteres távolságban jelölhető ki a közvetett élővilág-védelmi hatásterület határa. Az így meghatározott közvetett hatásterületen kívül az építési fázisban a környezeti tényezőkben bekövetkező esetleges változások várhatóan még a területen jelenlegi ismereteink alapján előforduló legérzékenyebb madárfajok életmenetét sem befolyásolják érdemben.

A létesítés hatásterületén található ingatlanok:

Újtikos: 0119/4, 0143/1, 0149/1, 0148, 0123/7, 0123/8, 0123/9, 0147, 0141, 0142, 0123/11, 0140, 0123/10, 0123/6, 0119/2, 0123/12, 0156/23, 0123/45, 0123/47, 0155, 0123/43, 0123/44, 0123/38, 0123/46, 0123/41, 0123/37, 0123/36, 0136/4, 0123/5, 0123/33, 0123/31, 0123/30, 0123/29, 0123/28, 0123/32, 0123/42, 0123/40, 0123/34, 0123/39, 0123/30, 0136/5, 0156/20, 0136/2, 0123/14, 0156/21, 0137, 0156/46, 0138/2, 0135, 0138/1, 0139, 0115, 0123/4, 0156/61, 0123/15, 0123/2, 0123/3, 0118/4, 0119/3, 0118/3, 0120/1, 0114, 097/2, 0121/1, 0117, 0196, 0119/5, 0119/12, 0119/11, 0119/10, 0119/9, 0119/8, 0119/7, 0119/6, 0154/18, 0150

Polgár: 0202, 0184/4, 0184/5, 0184/6, 0185, 0186, 0187, 0188, 0201

Hajdúnánás: 0448/22, 0448/26, 0408/2, 0408/4, 0407/2, 0408/3, 0406, 0448/27, 0449, 0446, 0445/1, 0411, 0401/24, 0401/6, 0401/18, 0401/17, 0401/16, 0401/15, 0401/25, 0401/14, 0401/22, 0401/19, 0401/23, 0401/10, 0405, 0403, 0407/1

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Létesítés hatásterülete

Méretarány: 1:40 000

73. ábra Hatásterületek környezet elemenként - létesítés

6.6.2. Üzemeltetés idején várható hatótényezők eredményeként kialakuló hatásterületek

Normál üzemi körülmények között a rendszer zárt, a szennyező anyagok nem jutnak ki a környezetbe, ezért az üzemelés során nem alakul ki számottevő közvetlen vagy közvetett hatásterület.

Környezeti elem: Levegő

A tervezett kút termeltetéséhez és a vezeték üzemeltetéséhez kapcsolódóan légszennyező anyag kibocsátás nem várható.

Sem a közvetlen, sem a közvetett hatásterület nem értelmezhető.

Környezeti elem: Talaj, földtani közeg

A földtani közegre vonatkozó közvetlen hatásterület a kútkörzet és a vezeték területével, a területfoglalással egyezik meg. A kút és a vezetékek műszaki védelme garantálja, hogy szennyező anyag nem kerülhet a földtani közegbe, így a közvetett hatásterület is a területfoglalás nagyságával egyezik meg.

Környezeti elem: Felszíni és felszín alatti víz

A felszín alatti vizek érintettségét vizsgálva megállapítottuk, hogy – tervezett tevékenység következtében a felszín alatti vizeket jelentős káros hatás nem érheti.

Normál üzemmenet esetén a tevékenység semmilyen hatással nincs a sem felszíni, sem felszín alatti vizekre.

Az üzemelés közvetlen és közvetett hatásterülete a kútkörzet és a vezeték területével egyezik meg.

Maradékanyagok, hulladékok keletkezése

A helyes – a jogszabályoknak megfelelő – hulladékgazdálkodási gyakorlat, szennyezést nem idézhet elő.

A tevékenység során keletkező hulladékokat a jogszabályi előírások alapján munkahelyi gyűjtőhelyen gyűjtik.

Környezeti elem: Levegő – Zajvédelem

A kút termeltetése és a vezetékek üzemeltetése zajemisszióval nem jár.

Az üzemeléshez additív, rendszeres gépkocsiforgalom nem kapcsolódik, így a hatás nem jelentős, számszerűsítésére nincs szükség.

Sem a közvetlen, sem a közvetett hatásterület nem értelmezhető.

Környezeti elem: Élővilág

Élővilág-védelmi szempontból az üzemelés hatásterületéhez tartozik minden olyan terület, melyen a tervezett beavatkozások megvalósításának eredményeként a jelenlegi kiindulási állapothoz képest tartósan megváltoznak az ottani életközösséget alkotó fajok előfordulási viszonyait ténylegesen befolyásoló ökológiai környezeti tényezők jellemző értékei.

Jelen projekt esetében az építési (létesítési) fázisban végzett beavatkozások érzékelhetően, részben átmenetileg, részben tartósan megváltoztatják az érintett élőhelyek jellegét, adottságait, hiszen szénhidrogén vezeték kerül kialakításra, melynek

- építése során árkot létesítenek, amely szántókat, gyepeket, vizes élőhelyeket, cserjéseket, fasorokat, valamint telephelyeket érintő földmunkával, szállítással, deponálással, építéssel jár;
- az építéssel érintett területek átmenetileg növényzetmentesek lesznek;
- a burkolt területeken növényzet nem alakul ki újra;
- de a többi felhasznált területen vetett, jellegtelen gyepek és más növénykultúrák jelennek meg, részben visszaállhat az eredeti használati mód is.

Mindezek az építési jellemzők az üzemelési fázisban befolyásolják az érintett élőhelyeket újra birtokba vevő, kolonizáló fajegyüttes összetételét és mennyiségi viszonyait, az egyes fajok relatív gyakoriságát.

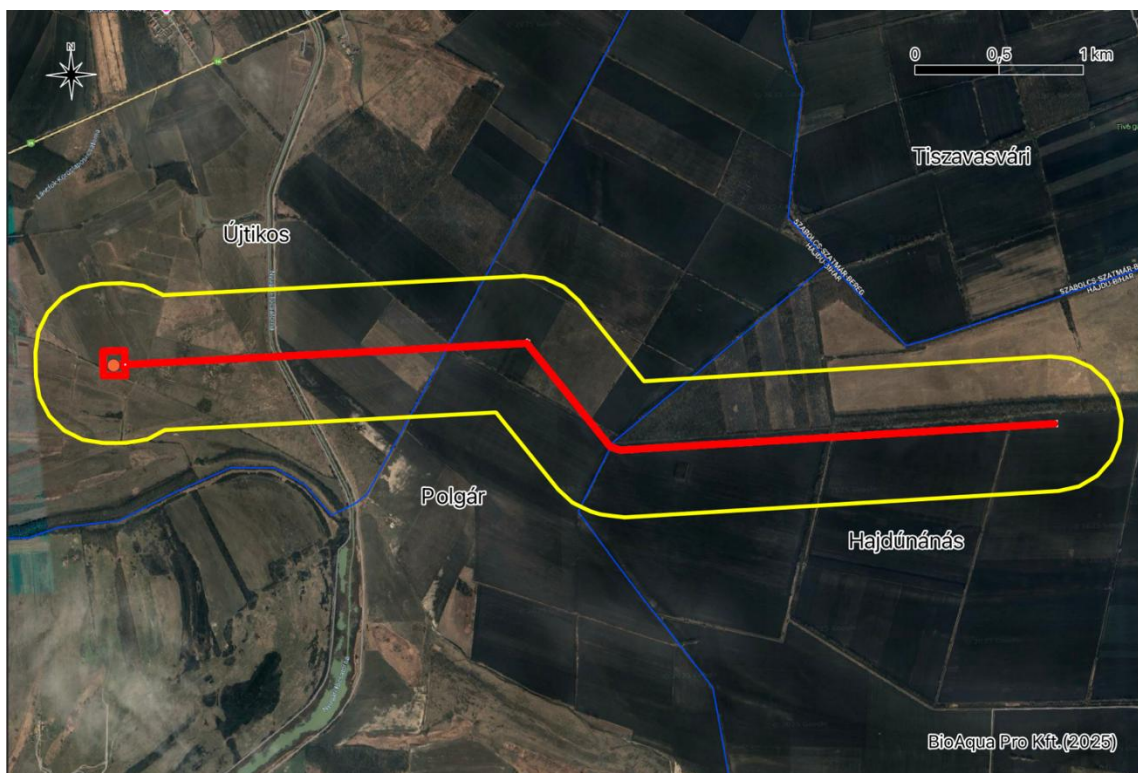
Az üzemelési időszakban a tervezett beavatkozás eredményeként átalakított és kialakított területek funkciója és fenntartása lényegében megegyezik majd a jelenlegi fenntartási (üzemelési) gyakorlattal (a munkaárok betemetése után a földhasználat visszaállhat, a telephelyek használata változatlan marad).

Ebből következően alapvetésként üzemelési hatásterületként kell számításba venni az élővilág-védelmi szempontból lehatárolt teljes közvetlen építési (létesítési) hatásterületet.

Az építés (létesítés) által érintett és a kivitelezési munkálatok hatására módosuló élőhelyeket minden valószínűség szerint az építéssel (létesítéssel) érintett területen kívüli élőhelyeken élő egyedek is használták korábban és valószínűleg használni fogják az üzemelési fázisban is attól függően, hogy mennyire változik meg az élőhely az adott faj környezeti igényeinek viszonylatában. Ilyen értelemben az építési (létesítési) fázisban bekövetkező változások az üzemelési fázisban tágabb értelemben véve nagyobb terület élővilágának bizonyos elemeire is hatással lehetnek (pl. a területre kívülről bejövő, ott átközeledő, táplálkozó, szaporodó egyedek), azonban jelen beruházás tekintetében ez esetleges, kis mértékű, és nem számítható hatás.

Az üzemelés során az építési (létesítési és telepítési) területen túl terjedő hatásokkal élővilág-védelmi szempontból nem számolunk.

A fenti tényezők összegzése alapján üzemelési hatásterületnek jelen beruházás esetében a közvetlen építési (létesítési és telepítési) hatásterületet fogadjuk el.

74. ábra A beruházás tervezett területe (piros határvonal), mint közvetlen építési élővilág-védelmi hatásterület és mint üzemelési élővilág-védelmi hatásterület, valamint a beruházás közvetett építési élővilág-védelmi hatásterületének (sárga határvonal) elhelyezkedése, továbbá a települések külterületi határai (kék vonalak)

Az üzemelés hatásterületén található ingatlanok:

Újtikos

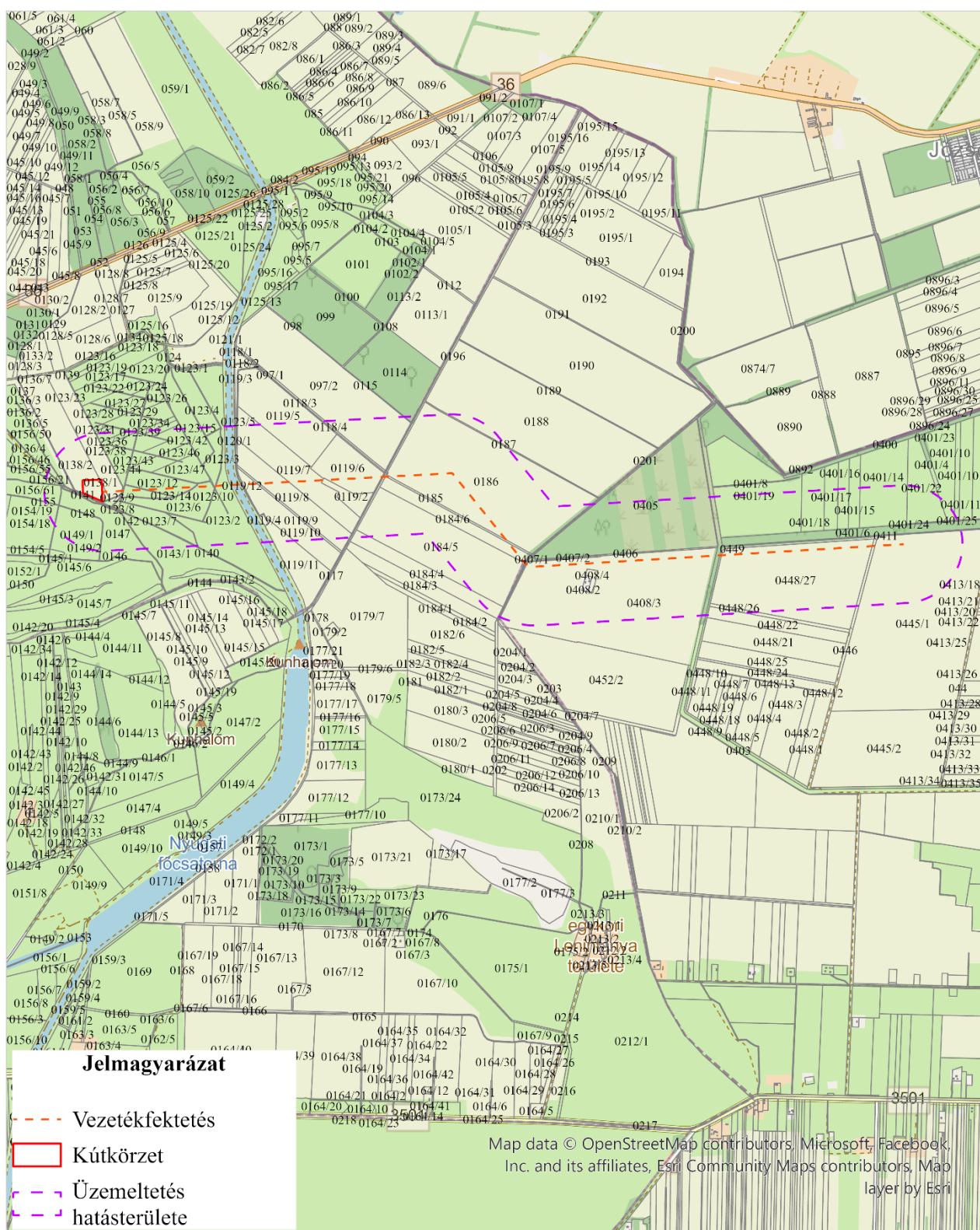
0119/4, 0143/1, 0149/1, 0148, 0123/7, 0123/8, 0123/9, 0147, 0141, 0142, 0123/11, 0140, 0123/10, 0123/6, 0119/2, 0123/12, 0156/23, 0123/45, 0123/47, 0155, 0123/43, 0123/44, 0123/38, 0123/46, 0123/41, 0123/37, 0123/36, 0136/4, 0123/5, 0123/33, 0123/32, 0123/42, 0123/40, 0123/34, 0123/39, 0123/30, 0136/5, 0156/20, 0136/2, 0123/14, 0156/21, 0137, 0156/46, 0138/2, 0135, 0138/1, 0139, 0115, 0123/4, 0156/61, 0123/15, 0123/2, 0123/3, 0118/4, 0119/3, 0118/3, 0120/1, 0114, 097/2, 0121/1, 0117, 0196, 0119/5, 0119/12, 0119/11, 0119/10, 0119/9, 0119/8, 0119/7, 0119/6, 0154/18, 0150

Polgár

0202, 0184/4, 0184/5, 0184/6, 0185, 0186, 0187, 0188, 0201

Hajdúnánás

0448/22, 0448/26, 0408/2, 0408/4, 0407/2, 0408/3, 0406, 0448/27, 0449, 0446, 0445/1, 0411, 0401/24, 0401/6, 0401/18, 0401/17, 0401/16, 0401/15, 0401/25, 0401/14, 0401/22, 0401/19, 0401/23, 0401/10, 0405, 0403, 0407/1

Projekt: EVD - FP-Újtkos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezeték fektetése

Üzemelés hatásterülete

Méretarány: 1:40 000

75. ábra Hatásterületek környezet elemként - üzemelés

6.6.3. Felhagyás idején várható hatótényezőkől eredő hatásterület

A felhagyás szakaszában alkalmazott rekultivációs és bontási munkálatok hatásterülete lényegében megegyezik a létesítési szakaszéval. Ez azt jelenti, hogy a földmunkák, gépi beavatkozások, szállítási útvonalak újra aktiválódnak, visszamaradt vezetékek, kútfejek eltávolítása során ugyanazokra a környezeti elemekre hat a tevékenység, mint a telepítéskor.

7. AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ELEMZÉSEK

A klímaváltozás mérséklése és a klímaváltozás miatt bekövetkező szélsőséges időjárási eseményekhez való minél jobb alkalmazkodás feladatai már követelményként jelennek meg a műszaki tervezésben és a beruházások környezetvédelmi előkészítésében is.

A hazai szabályozásban a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005 (XII. 25.) Korm. rendelet 2017. évi módosításával kívánták a magyarországi klímavédelmi törekvéseket összhangba hozni az Európai Unió éghajlatvédelmi célkitűzéseivel.

A módosítás értelmében a rendelet hatálya alá tartozó tevékenységek engedélyeztetése során be kell mutatni, hogy a tervezett tevékenység milyen mértékben kitett az éghajlatváltozással összefüggő hatásoknak. Értékelni kell a tervezett tevékenységre vonatkozóan a telepítési helyen és a feltételezhető hatásterületen az éghajlati tényezőkől származó kitettséget. Az értékelést legalább az elmúlt harminc évre vonatkozó, és a klímapmodellekből származtatható, illetve a jövőbeli, legalább harminc évre előre jelzett adatokkal kell alátámasztani.

Amennyiben az érzékenység-elemzés és a kitettség értékelése az egyes éghajlati tényezők változásával kapcsolatban lehetséges hatásokat tár fel, azokat elemezni kell. Így tehát a hatáselemzéshez tartozóan kockázatelemzést kell végezni és ennek eredménye alapján be kell mutatni a lehetséges jövőbeli kockázatok mértékét is.

Az elemzést az Európai Bizottság Éghajlat-politikai Főigazgatósága megbízása szerint elkészült „Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient” című útmutató Magyarországra történő adaptálásának, az „Útmutató projektek klímakockázatának értékeléséhez és csökkentéséhez” című dokumentum (a továbbiakban: Klímakockázati Útmutató) alapján készítettük el.

7.1. A tervezett tevékenység számba vett változatai milyen mértékben érzékenyek az éghajlatváltozással összefüggő hatásokra, jelentős érzékenység esetén részletes adatokkal alátámasztottan

7.1.1. Az éghajlatváltozás által befolyásolt projekt azonosítása

Az éghajlatváltozás valamilyen módon minden tevékenységet, beruházást érint. A felmelegedés növekvő üteme és nagyságrendje, továbbá az éghajlati rendszerben tapasztalt más változások növelik a súlyos, átfogó és esetenként visszafordíthatatlan káros hatások kockázatát. Az éghajlatváltozás befolyásolni fogja a környezeti és társadalmi rendszereket, melyek körülveszik a fizikai eszközöket és infrastruktúrákat, és azok kölcsönhatását ezekkel a rendszerekkel. Annak érdekében, hogy meghatározzuk, hogy egy adott projekt milyen mértékben befolyásolt az éghajlat által, a következő táblázatban szereplő ellenőrző listát alkalmazhatjuk.

Amennyiben a projekt adaptációs projekt, vagyis fő célja a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése, szükségesek további vizsgálatok a beruházásra vonatkozóan a következő táblázatban 1-

9. kérdésekre adott válaszoktól függetlenül. Ha nem adaptációs projektről van szó, a következő, 1. kérdésre a válasz „igen”, és emellett a 2–9. kérdések bármelyikére 'igen'-a válasz, a végrehajtandó projekt az éghajlatváltozás által potenciálisan befolyásolt projekt, ezért a projekt sérülékenységi elemzésének elvégzése és a projekt klímabiztossá tétele az adaptációs útmutatóban foglaltak szerint javasolt! Ha a következő táblázat minden kérdésre „nem” a válasz, akkor további elemzésre nincs szükség.

0. A projekt megvalósításának célja az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás? A beruházás célja gázvezetékfeltétel és egy új gázkút kialakítása, nem az éghajlatváltozás okozta változásokhoz történő alkalmazkodást segíti elő.	igen/ <u>nem</u>
1. Fizikai beruházás esetében annak tervezett élettartama, egyéb beruházás esetén a projekt tervezett működése legalább 15 év? A gazdasági környezettől függően hosszútávon tervezik használni a létesítményt.	<u>igen</u> /nem
2. A projekt megvalósításának helyszíne, illetve a projekt sikeressége szempontjából releváns egyéb helyszínek az éghajlatváltozás kitett helyszínek-e? Az éghajlatváltozás több módon befolyásolja a fizikai beruházások élettartamát, üzemeltetését, az általuk nyújtott szolgáltatások minőségét. A következőkben kiemeljük a projektre ható éghajlatváltozás következményeit. Az éghajlatváltozás hatásainak következményei a fizikai beruházások tekintetében az alábbi kategóriákra bontható: <ul style="list-style-type: none"> - az éghajlatváltozás miatt az épületekben, létesítményekben keletkező károk és rövidebb élettartam, pl. belső utakat károsító belvíz, épületek tetőszerkezetét károsító szélvihar stb. melyek a projekt megvalósítása után, vagy megvalósítás közben jelentkezhetnek. - az éghajlatváltozás miatt a beruházás okán a beruházás környezetében (egyéb infrastruktúrákban, természeti környezetben stb.) keletkező fizikai károk, illetve az ezek kapcsán felmerülő peres eljárások költségei, pl. a nem megfelelően rögzített tetőelemek által okozott emberi sérülések, a víz lefolyását akadályozó létesítmények miatt keletkező vízkárok stb. - a beruházás által biztosított szolgáltatásban történő negatív változások az éghajlatváltozás hatására, pl. a tervezett tevékenységgel összefüggő ellátási problémák, termékhiány stb., és adott esetben az ezzel összefüggő bevételekiesés, illetve többletköltség, valamint a beruházás megítélésének romlása, hírnévvesztés. - az éghajlatváltozás hatásai elleni védekezés miatt megnövekedett működési, illetve pótlólagos beruházási költségek, pl. a hőmérséklet emelkedés miatt az épületek optimális klímájának biztosítása jelentős többletköltséggel jár. - az éghajlatváltozás közvetett hatása a beszállítók, illetve kereskedőkre kifejtett hatáson keresztül, pl. raktározott, majd kiszállítandó termékek nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségben vagy minőségben a beszállítókat érintő éghajlatváltozás miatt stb. - megnövekedett biztosítási költségek, - egyéb társadalmi költségek. Ezen elsődleges következmények miatt másodlagos következmények is megjelennek a társadalom, gazdaság és környezet körében, pl. munkahelyek számának csökkenése, vállalkozások csődje stb.	<u>igen</u> /nem
3. A projekt létesítményeket és tevékenységeket negatívan érinti-e a magasabb hőmérséklet és az egyéb éghajlati paraméterek változása? Az éghajlatváltozás vezethet-e csökkent termelékenységhez, magasabb költségekhez vagy a berendezések meghibásodásához?	igen/ <u>nem</u>
4. A víz szerves része-e a projekt működtetésének, illetve szerves része-e a projekt által előállított termékeknek vagy szolgáltatásoknak? Ide tartoznak az árvíz, belvíz, esővízelvezetés, ivóvíz és csatornavíz hálózatok, hűtővíz stb. és ezekhez kapcsolódó infrastruktúra, valamint az ezekről függő termékek és szolgáltatások. Amennyiben a víznek jelentős szerepe van a projekt üzemeltetésében (pl. hűtővíz egy termelési eljárás során), illetve része a terméknek (pl. italok gyártása) vagy a szolgáltatásnak (pl. vízparti turizmus) úgy a projektet befolyásolhatja az éghajlatváltozás.	igen/ <u>nem</u>
5. A projekt energiaellátását megzavarhatja-e az időjárás változékonysága vagy az éghajlatváltozás? (pl. vezetékek károsodása extrém időjárási események következtében, víz, biomassza vagy egyéb megújuló energia potenciál változása az éghajlatváltozás következtében stb.)	igen/ <u>nem</u>
6. A projekt által előállított termékek és szolgáltatások árát vagy mennyiségét befolyásolja-e az éghajlatváltozás, illetve azok függnek-e más közbesz. termékektől vagy szolgáltatásoktól, amelyek árát vagy mennyiségét befolyásolhatják éghajlati paraméterek vagy időjárási események? (pl. élelmiszer feldolgozás, turizmus stb.)	igen/ <u>nem</u>
7. A projekt szállítási útvonalai különösképpen ki vannak-e téve és érzékenyek-e időjárási eseményekre (pl. viharok, árvizek, tömegmozgások stb.)?	igen/ <u>nem</u>
8. A projekt üzemeltetéséhez szükséges munkaerő különösképpen ki van-e téve hőmérsékleti stressznek vagy szélsőséges időjárási eseményeknek (pl. nem légkondicionált, illetve rosszul szellőző épületekben, vagy kint dolgozik)?	igen/ <u>nem</u>
9. A projekt termékei és szolgáltatásai iránti keresletet befolyásolja-e az időjárás vagy éghajlat? (pl. épületek hűtése és fűtése stb.)	igen/ <u>nem</u>

128. táblázat Ellenőrző lista az éghajlatváltozás által befolyásolt projektek azonosítására

Mivel a tervezett beruházás nem adaptációs projekt, de a beruházásra az ellenőrző lista 1. pontja érvényes („Fizikai beruházás esetében annak tervezett élettartama, egyéb beruházás esetén a projekt tervezett működése legalább 15 év”) és további kérdésekre is „igen”-nel feleltünk, ezért a

végrehajtandó projekt az éghajlatváltozás által potenciálisan befolyásolt projekt, ezért a projekt sérülékenységi elemzésének elvégzése és a projekt klímabiztossá tétele a Klímakockázati Útmutatóban foglaltak szerint javasolt.

Projektek klímabiztossá tételének integrálása a hagyományos eszköz életciklusba – alapfogalmak
Az adaptációs útmutatóban bemutatott elemzések elvégzése két szinten lehetséges:

Modulok sorrendje	Modul megnevezése
1	Projekt érzékenységelemzés
2	Helyszín kitettségének értékelése
3	Potenciális hatások elemzése (1. és 2. Modulok eredményei alapján)
4	Kockázatértékelés
5	Adaptációs opciók beazonosítása és előzetes szűrése
6	Adaptációs opciók értékelése
7	Adaptációs intézkedések integrálása a projektbe
8	Adaptációs intézkedések hatásosságának monitorozása

129. táblázat A klímakockázat csökkentési eszköztár 8 modulja

Előzetes elemzés: egy kvalitatív elemzés, mely eredményeképpen meghatározásra kerül, hogy a projekt érzékenysége, kitettsége, sérülékenysége és az éghajlatváltozás által okozott kockázat szintje alacsony, közepes vagy magas. Jellemzően a stratégiaalkotás fázisában készül.

Részletes elemzés: nem kvalitatív, hanem kvantitatív megközelítést igényel, az érzékenység, kitettség, sérülékenység és kockázat részletes módszertan alapján kerül felmérésre, pl. számításokon, modellezésen alapul. Jellemzően a részletes tervezéssel párhuzamosan készül.

A nagyprojektek esetében a részletes vizsgálatot minden esetben javasolt elvégezni, míg az **egyéb projektek esetében az 1-4 modulok alkalmazása során elegendő egy kvalitatív vizsgálat elvégzése**, mely az előzetes vizsgálatok mélységével megegyezik.

A nagyprojektek esetében a 6. Modul szerinti költség-haszon elemzés kötelező, az egyéb projektek esetében e helyett egy egyszerűbb módszertan is alkalmazható a legjobb adaptációs intézkedés kiválasztásához.

7.1.2. 1. modul: A beruházás érzékenysége elemzése

Az érzékenységvizsgálat az éghajlatváltozás elsődleges és másodlagos hatásainak a beruházásra és az általa nyújtott szolgáltatásra, valamint a szolgáltatás inputjára és outputjára gyakorolt hatásának a feltárása.

A vizsgálat során beazonosítjuk azokat a tényezőket és éghajlati paramétereket, melyek hatással lehetnek az adott tevékenységre, beruházásra.

Első lépésben meg kell határozni a projekt potenciális érzékenységét az éghajlati paraméterek teljes skálájára (pl. eső, szél, hőmérséklet), valamint a másodlagos, éghajlattal összefüggő hatásokra (pl. árvíz, aszály). A projektek potenciális éghajlati veszélyekre való érzékenységét 6 tényező szerint lehet osztályozni.

A vizsgált időszakok hossza minimum 30 év, de fontos megvizsgálni a hosszabb időintervallumot is a ritkán bekövetkező szélsőséges természeti események miatt.

A vizsgálat elvégzését a tevékenységgel, beruházással összefüggő egyes tényezők feltárásával és csoportosításával kezdjük.

A tényezőket 6 csoportra osztottuk:

- A beruházás helyszínén található eszközöket és folyamatokat befolyásolja-e az éghajlatváltozás? – Ide soroljuk a meglévő vagy a tervezett épületállományt, a technológia eszközeit, az épületgépészeti eszközöket.
- A termelési tényezők (munkaerő, víz, energia, nyersanyagok, félkész termékek és alkatrészek) mennyiségét, minőségét és/vagy árát befolyásolja-e az éghajlatváltozás? – Itt kell figyelembe venni a beszerzésre kerülő nyersanyagok, felhasznált víz, energia és segédanyagok mennyiségét és minőségét befolyásoló tényezőket.
- Termékek (beleértve a saját előállítású vagy vásárolt közbenső termékeket) mennyiségét, minőségét és/vagy árát befolyásolja-e az éghajlatváltozás?
- Közlekedési kapcsolatokat, a munkaerő, inputok és termékek szállításának megbízhatóságát befolyásolja-e az éghajlatváltozás?
- A projekt által előállított termékek vagy szolgáltatások iránti keresletet befolyásolja-e az éghajlatváltozás?
- A projekthelyszín környezetében található meglévő eszközök és infrastruktúrák sérülékenysége és adaptációs képességét befolyásolja-e a projekt?

Azon éghajlati tényezők, melyek vizsgálata releváns, azokra vonatkozóan szükséges végrehajtani az értékelést. Az értékelés eredményeképpen beazonosítható, hogy melyek a legrelevánsabb éghajlati paraméterek a beruházás érzékenysége szempontjából.

Ezek azok, amelyek tekintetében legalább egy dimenzió mentén 'magas' vagy 'közepes' minősítést kapott a projekt.

- Jelentős hatása lehet, vizsgálandó → magas
- A hatás kismértékű → közepes
- Nincs hatással → alacsony

Releváns elemek:

4. Hőségnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C)
6. Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)
7. Átlagos napi hőingás növekedése (napi maximum és minimum különbsége, °C)
10. Átlagos napi csapadékosság növekedése (csapadékos napok átlagos csapadéka, mm/nap)
12. Max. nedves időszak hosszának változása (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, nap)
13. 20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése (napok száma, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 20 mm, nap)
15. Csapadék évszakos eloszlásának változása
17. Felhőszakadási (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése
18. Villámárvíz előfordulási gyakoriságának és intenzitásának növekedése
20. Belvíz kialakulásának gyakoriságának növekedése
23. Tömegmozgás gyakoribb előfordulása
24. Erdőtűzek gyakoriságának növekedése

Éghajlati paraméter változása	A beruházás helyszínén található eszközöket és folyamatokat befolyásolja-e az éghajlatváltozás?	A termelési tényezők (munkaerő, víz, energia, nyersanyagok, félkész termékek és alkatrészek) mennyiségét, minőségét és/vagy árát befolyásolja-e az éghajlatváltozás?	Termékek (beleértve a saját előállítású vagy vásárolt közbeszű termékeket) mennyiségét, minőségét és/vagy árát befolyásolja-e az éghajlatváltozás?	Közlekedési kapcsolatokat, a munkaerő, inputok és termékek szállításának megbízhatóságát befolyásolja-e az éghajlatváltozás?	A projekt által előállított termékek vagy szolgáltatások iránti keresletet befolyásolja-e az éghajlatváltozás?	A projekt helyszín környezetében található meglévő eszközök és infrastruktúrák sérülékenységét és adaptációs képességét befolyásolja-e a projekt?
1. Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
2. Nyári napok számának növekedése (napi max. > 25 °C)	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
3. Fagyos napok számának csökkenése (napi min. < 0 °C)	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
4. Hősejnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
5. Trópusi éjszakák számának növekedése (napi minimum ≥ 20 °C)	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony
6. Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
7. Átlagos napi hőingás növekedése (napi maximum és minimum különbsége, °C)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
8. Éves csapadékmennyiség csökkenése	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
9. Csapadékos napok számának csökkenése (napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, %)	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony
10. Átlagos napi csapadékos napok növekedése (csapadékos napok átlagos csapadéka, mm/nap)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
11. Max. száraz időszak hosszának növekedése (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg < 1 mm, nap)	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
12. Max. nedves időszak hosszának változása (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, nap)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	közepes
13. 20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése (napok száma, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 20 mm, nap)	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	közepes
14. Felszíni vizek átlaghőmérsékletének lassú növekedése	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony
15. Csapadék évszakos eloszlásának változása	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
16. Megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	közepes
17. Felhőszakadást (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése	magas	nem releváns	nem releváns	nem releváns	magas	közepes
18. Villámárvíz előfordulási gyakoriságának és intenzitásának növekedése	magas	nem releváns	nem releváns	nem releváns	magas	közepes
19. Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
20. Belvíz kialakulásának gyakoriságának növekedése	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	közepes
21. Vízkészletek csökkenése (vízfolyások nyári kisvízi készletének csökkenése, tavak alacsony vízállású időszakainak gyakoribb válása, felszín alatti vízkészletek csökkenése)	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony
22. Aszály gyakoribb előfordulása	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony
23. Tömegmozgás gyakoribb előfordulása	magas	nem releváns	nem releváns	nem releváns	magas	alacsony
24. Erdőtűzek gyakoriságának növekedése	közepes	nem releváns	nem releváns	nem releváns	közepes	alacsony
25. Szélerózió	alacsony	nem releváns	nem releváns	nem releváns	alacsony	alacsony

130. táblázat Mátrix a projekt érzékenységeinek előzetes vizsgálatához

7.2. A tervezett tevékenységre vonatkozóan a telepítési hely és a feltételezhető hatásterületen jellemző természeti veszélyforrásoknak való kitettséget, legalább az elmúlt harminc évre vonatkozó és a klímamodellekből származtatható, jövőbeli, legalább harminc évre vonatkozó adatokkal alátámasztva - 2. Modul: A projekthelyszín kitettségének értékelése

A projekthelyszín kitettségét a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (a továbbiakban: NATÉR) adatai alapján határoztuk meg a relevánsnak ítélt éghajlati paraméterek vonatkozásában. A kitettség meghatározásakor regionális, valamint globális klímamodelleket, az ALADIN-Climate, a RegCM, az RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5, az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5, az RCA4/EC-EARTH/RCP4.5, valamint az RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 modellek adatait vettük figyelembe és a kedvezőtlenebb előrejelzést vettük alapul.

A klíma modellezése a teljes éghajlati rendszer viselkedésének leírásán alapul, amely azonban a benne közreműködő fizikai folyamatok kaotikus jellege következtében csak közelítő módon tehető meg. A modellezés bizonytalansága ezekre a közelítő módszerekre, valamint arra a tényre vezethető vissza, hogy nincs pontos ismeretünk arról, milyen hatással lesz a jövőben az emberi tevékenység az éghajlat alakulására. Utóbbi figyelembevételére különféle kibocsátási forgatókönyvek készülnek, melyek a társadalom, a gazdaság és a technológia területén várható változások becslésében különböznek. A klíma szimulációk elvégzése klímamodellek segítségével történik, melyek különféle matematikai számítási módszerek és parametrizációs sémák alkalmazásával kísérlik meg az éghajlat alakításában részt vevő folyamatok leírását. Minél többféle modellre és forgatókönyvre alapozva végezzük el a jövőbeli klíma megismerésére célzott vizsgálatainkat, annál pontosabban tudjuk figyelembe venni az egyes szimulációkból adódó eredményekhez tartozó bizonytalanságot.

Az ALADIN-Climate klímamodell az ARPEGE-Climat globális általános cirkulációs modell és az ALADIN időjárás előrejelző modell alapján a francia meteorológiai szolgálatnál nemzetközi együttműködés keretében kifejlesztett modell.

A RegCM (Regional Climate Model) regionális skálájú hidrosztatikus éghajlati modellt eredetileg az amerikai Légköri Kutatások Nemzeti Központjában fejlesztették ki, melyet az ELTE Meteorológiai Tanszékén végzett magyarországi adaptálását követően használhatunk a hazai előrejelzésekhez is. A modellt regionális klímakutatásokhoz és évszakos előrejelzésekhez használják világszerte.

Az IPCC Negyedik Helyzetértékelő Jelentése (2007) szerint a sugárzási kényszer annak a hatásnak a mértéke, amivel egy hatótényező megváltoztatja a Föld-légkör rendszer bejövő és kimenő energiájának egyensúlyát. A sugárzási kényszer értékeit az iparosodás előtti, 1750-es állapotokhoz viszonyítják, és W/m^2 egységben adják meg. Az RCP forgatókönyvek két globális klímamodell, (az CNRM-CERFACS-CNRM-CM5 és az ICHEC-EC-EARTH) alapján készültek, és figyelembe veszik a kibocsátás-csökkentési (mitigációs) törekvéseket. Részletesen megadják az aeroszol részecskék és az üvegházhatású gázok koncentrációjának lehetséges jövőbeli értékeit. A scenárió-család négy reprezentatív (RCP2.6, RCP4.5, RCP6 és RCP8.5) tagját aszerint nevezték el, hogy az általuk leírt koncentrációnövekedés 2100-ra mekkora sugárzási kényszer változást (rendre 2,6, 4,5, 6 és 8,5 W/m^2 -t) jelent. Elemzésünk során az RCP4.5 és RCP8.5 scenáriókat vesszük figyelembe, melyek Közép- és Kelet-Európát lefedő 10 km-es felbontású szimulációk.

Az RCP4.5-ös scenárió egy 2065. évi tetőpontra teszi a primerenergia felhasználás és a népesség maximumát, ezután csökkenést vetít előre. A fosszilis energiahordozók szerepe továbbra is nagymértékű, további CO_2 emelkedést eredményezve. 2080-ra a szén árak növekedéséből kifolyólag stabilizálódik a kibocsátás, így az évszázad végére 4,5 W/m^2 sugárzási kényszer várható. Az RCP8.5 forgatókönyv a legpesszimistább, az évszázad végére 8,5 W/m^2 -es sugárzási kényszert jelez előre. Nem szerepel benne az éghajlatváltozás mérséklésének faktora. Az üvegházhatású gázok koncentrációjának nagymértékű növekedését, folyamatosan növekedő globális népességet vetít előre,

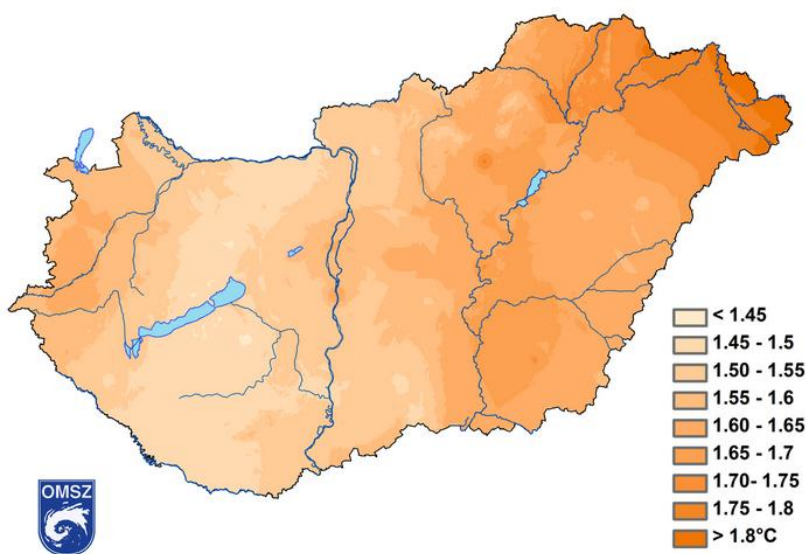
amelynek következménye a megnövekedett energiaigény és a fosszilis energiahordozók még nagyobb szerepe, ami az üvegházhatású gázok még nagyobb kibocsátásához vezet.

- Hőmérséklet:
 1. Várható átlaghőmérséklet változás Magyarországon a 2071-2100 időszakra (°C)
 2. Hőhullámos napok gyakoriságának változása megyei szinten a 2071-2100 időszakra (%/év)
 3. A forró napok számának várható változása a 2071-2100 időszakra (napok száma)
 4. Hirtelen hőmérsékleteséssel (10°C 3 óra alatt) érintett napok éves átlagos számának változása a 2071-2100 időszakra (napok száma)
- Csapadék és aszály:
 5. Az évszakos csapadékintenzitás várható változása Magyarországon a 2071-2100 időszakra (mm/nap)
 6. 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékos napok számának növekedése a 2071-2100 időszakra (napok száma)
 7. Az éves csapadékmennyiség várható változása Magyarországon a 2071-2100 időszakra (mm)
 8. Az évszakos csapadék várható változása Magyarországon a 2071-2100 időszakra (mm)
 9. A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása a 2071-2100 időszakra
- Időjárási szélsőségek:
 10. A tavaszi fagyos napok számának várható változása a 2071-2100 időszakra (napok száma)
 11. A klímaváltozás várható hatása a földtani veszélyforrások aktiválódására a 44 mm-t meghaladó csapadékos napok gyakorisága a 2071-2100 időszakra
 12. Szélvész, heves szélvész, orkán (85 km/h-t meghaladó széllesek) jelenséggel érintett napok éves átlagos számának változása a 2071-2100 időszakra (napok száma)
- Párolgás:
 13. A potenciális evapotranszpiráció várható változása a 2071-2100 időszakra (mm)
 14. A klimatikus vízmérleg várható változása a 2071-2100 időszakra (mm)
- Belvízgyakoriság alakulása
 15. Belvízérzékenység
- Árvíz és villámárvizek gyakorisága
 16. Villámárvíz gyakoriságának és intenzitásának vizsgálata
 17. Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának vizsgálata
- Globálisugárzás:
 18. A globálisugárzás várható változása Magyarországon a 2071-2100 időszakra (MJ/m²)

7.2.1. Hőmérséklet

A Magyarországra vonatkozó múltbeli megfigyelések és a jövőre vonatkozóan rendelkezésre álló regionális klímamodellek eredményei egyaránt a hőmérséklet emelkedését mutatják. Ez a XXI. századra minden évszak és minden modell esetében statisztikailag szignifikáns, azaz a változások nagysága meghaladja a természetes változékonyságot. A növekedés abban a tekintetben folyamatos, hogy a vizsgált 2071-2100 időszakban ez nagyobb mértékű (átlagosan 3,5 fok), mint a korábbi 2021-2050 időszakban (amikor 1,7 fok az átlagos változás). Magyarországon a nyolcvanas évek elejétől intenzív melegedés kezdődött, az éves középhőmérséklet – a globális tendenciákkal összhangban – növekszik. Az OMSZ adatai alapján a térségben 1981 és 2016 között az évi középhőmérséklet 1,60-1,65 °C-kal emelkedett.

http://www.met.hu/eghajlat/eghajlatvaltozas/megfigyelt_valtozasok/Magyarorszag/

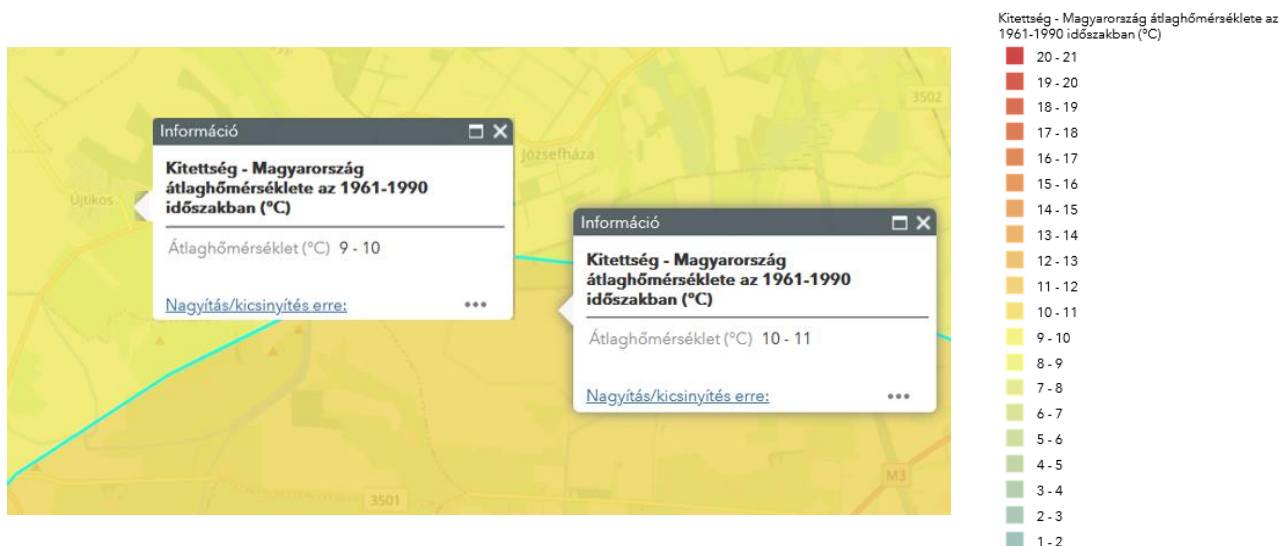
76. ábra Az éves középhőmérsékletek változásának területi eloszlása az 1981-2016 időszakban

Az emelkedés mértéke figyelembe véve az érvényben lévő klímacsökkentési egyezményben megfogalmazottakat („az iparosodás óta mért globális átlaghőmérséklet jelenleg 0,86 Celsius-fokkal tér el a korábbiaktól”) jelentősnek ítéltető.

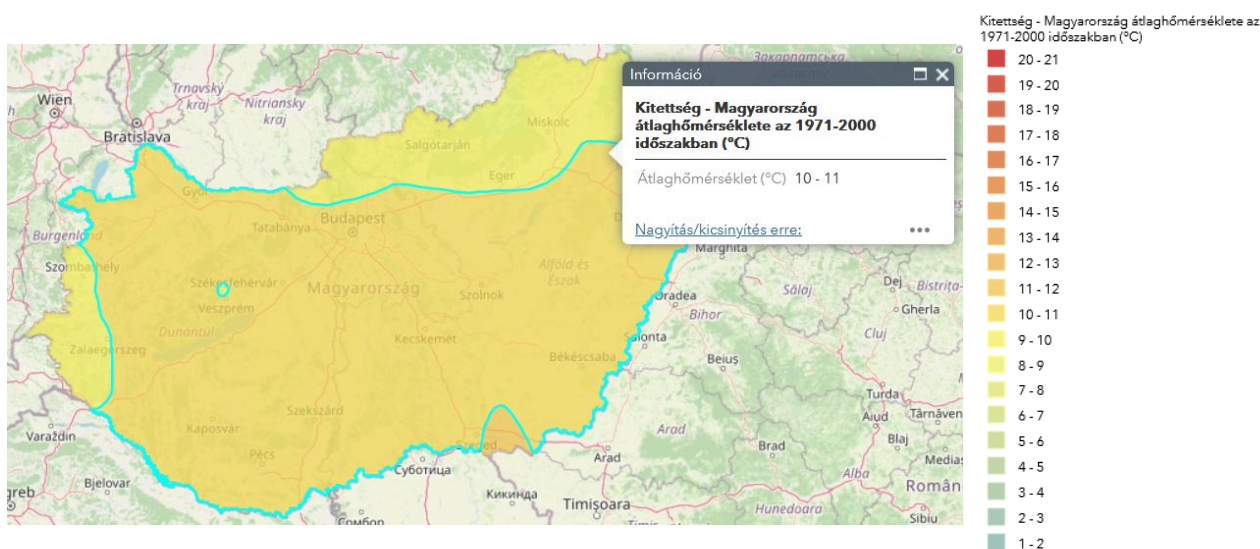
A XXI. században folytatódik az átlaghőmérséklet emelkedése a Kárpát-medencében, mégpedig minden évszak, időszak és modell esetében statisztikailag szignifikáns módon (azaz az évek közötti változékonyság nem haladja meg a változás mértékét). A növekedés abban a tekintetben folyamatos, hogy a vizsgált 2071-2100 időszakban ez nagyobb mértékű (átlagosan 3,5 fok), mint a korábbi 2021-2050 időszakban (amikor 1,7 fok az átlagos változás).

7.2.1.1. Éghajlati paraméter: Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése

Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése Magyarorszag teljes területén várható, fokozottan az Alföldön és a Dunántúli-dombságban, valamint a nagyvárosokban.

77. ábra Kitetség – Magyarország átlaghőmérséklete az 1961-1990 időszakban (°C)

78. ábra Kitetség – Magyarország átlaghőmérséklete az 1971-2000 időszakban (°C)

A beruházás helyén az átlaghőmérséklet alakulása az 1961-1990 időszakban 9-10°C és 10-11°C volt. Az ábrán látható érték a CARPATCLIM-HU adatbázis napi középhőmérsékleti adatainak a teljes időszakra vett átlagolásával álltak elő. Az ALADIN-Climate klímamodell és a RegCM klímamodell a várható átlaghőmérséklet változást a projekt helyszínén 2071-2100 időszakában a 1961-1990 referencia időszakhoz képest vizsgálja, az értékek a két időszak átlaghőmérsékleteinek különbségei.

Magyarország átlaghőmérsékletét ábrázoló térkép szerint az 1971-2000 időszakban a térségben 10-11°C volt az átlaghőmérséklet. Az RCA4/CNRM-CM5 és RCA4/EC-EARTH klímamodellek az 1971-2000 referenciaidőszakhoz viszonyítanak.

A beruházás területének átlaghőmérsékletében bekövetkező várható változás területi eloszlását vizsgálja a 2071-2100 időszakra az RCA4 regionális modell, CNRM-CM5 és EC-EARTH globális modell adatokkal meghajtott szimulációk adatai alapján, az RCP 4.5 és az RCP 8.5 forgatókönyvre alapozva, az 1971-2000 referencia időszakhoz képest. Az értékek a két időszak átlaghőmérsékleteinek különbségei. A modellek eredményeit a következő táblázat tartalmazza.

Éghajlati paraméter	ALADIN- Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/ CNRM-CM5/ RCP4.5 klímamodell	RCA4/ CNRM-CM5/ RCP8.5 klímamodell	RCA4/ EC-EARTH/ RCP4.5 klímamodell	RCA4/ EC-EARTH/ RCP8.5 klímamodell
Várható átlaghőmérséklet változás a 2071–2100 időszakra (napok száma) (°C)	3 – 3,5	3 – 3,5	2 – 2,5	3 – 3,5	2 – 2,5	4 – 4,5

131. táblázat Várható átlaghőmérséklet változás a 2071–2100 időszakra (°C) a projekthelyszínen

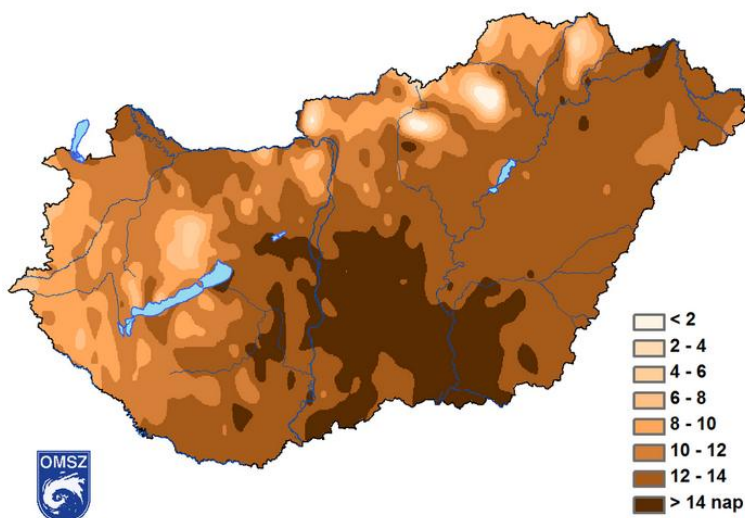
A modellek különböző adatokat jósolnak, de a tendencia az összes klímamodell esetében megegyező: a várható átlaghőmérséklet változás a projekt területén emelkedni fog.

A kitettség minősítése: MAGAS

7.2.1.2. Éghajlati paraméter: Hőhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése

Hőhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése tekintetében Magyarország teljes területe érintett, fokozottan az Alföld és a nagyvárosok, kisebb mértékben, de fokozottan a Kisalföld.

A hőhullámokkal szembeni érzékenység területi mintázata részben a beépítettséggel, részben az urbanizáltság fokával mutat szorosabb kapcsolatot. A magas urbanizáltsági fokkal rendelkező területeken és sűrűbben beépített településeken élő népesség érzékenyebben reagál a városi hősziget-hatásra. Emiatt az erősebb érzékenység az ország középső, urbanizált területein, valamint a nagyvárosi, nagyobb beépítettségű térségekben van jelen.

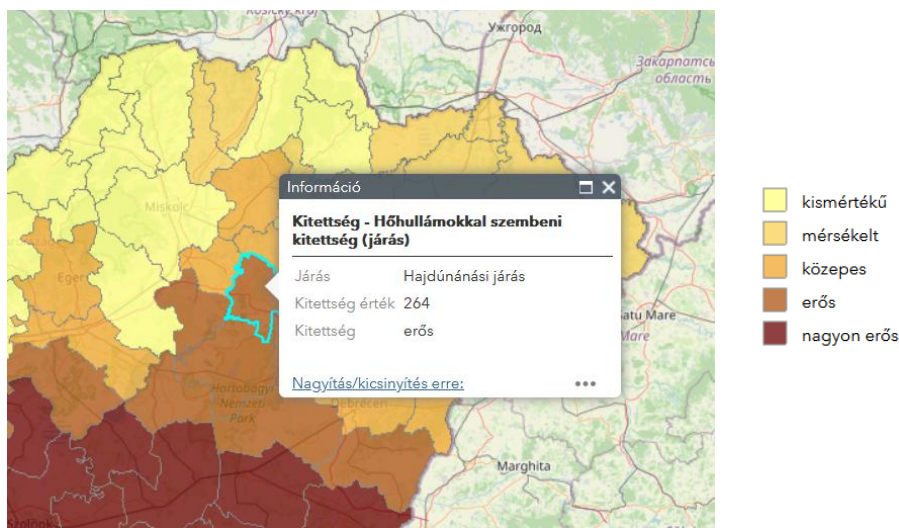

79. ábra Hőhullámos napok száma (napi középhőmérséklet > 25°C) az 1981-2016-os időszakban, rácsponi trendbecslés alapján

Hőhullám az északi félgömb mérsékelt éghajlatú területein az anticiklonokhoz kapcsolódó, forró időjárási helyzet, amikor a nappali hőmérséklet tartósan 30°C, az éjszakai 25°C felett marad, és ez magas páratartalommal párosul.

Az 1981-2016-os időszakban a hőhullámos napok száma a térségben 12-14 nap volt.

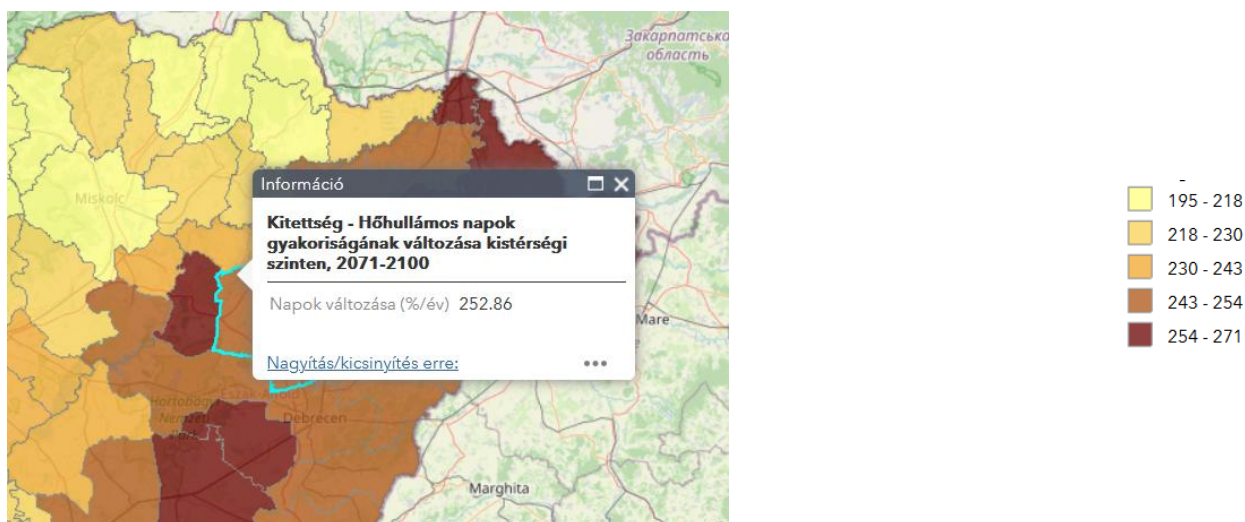
Az alábbi térkép a beruházási területet magába foglaló Hajdúnánási járásra vonatkozó, a CARPATCLIM-HU klímamoddellel szerzett hosszú idősoros (1971-2010 közötti) meteorológiai adatok (napi középhőmérséklet) alapján az éghajlatváltozás hőhullámokkal összefüggő hatásait jeleníti meg. Mérése: a legalább 25 °C napi átlaghőmérsékletű napok száma 1971-2010 között a nyári (május 1. – szeptember 30.) időszakokban a járásokban.

80. ábra Kitettség – Hőhullámokkal szembeni kitettség járási szinten, 1970-2010

A térkép alapján látható, hogy a tervezett beruházás helyszíne hőhullámokkal szembeni kitettség alapján *erős* kitettséggel rendelkezik.

Az alábbi térkép a 2071-2100 időszakában a hőhullámos napok számának változását (%) szemlélteti a klímamodell 1991-2020 időszakához képest kistérségi szinten.

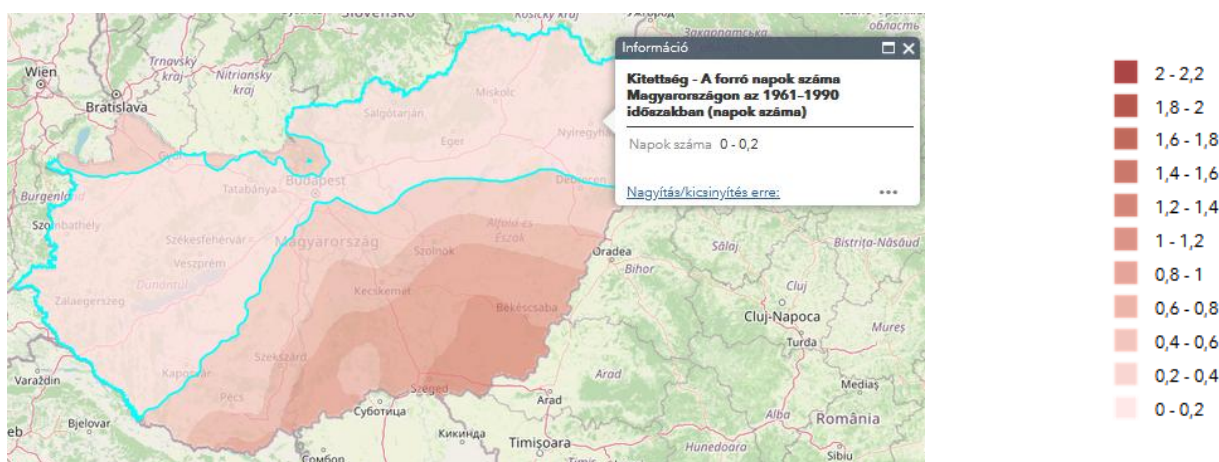

81. ábra Kitettség – Hőhullámos napok gyakoriságának változása kistérségi szinten, 2071-2100

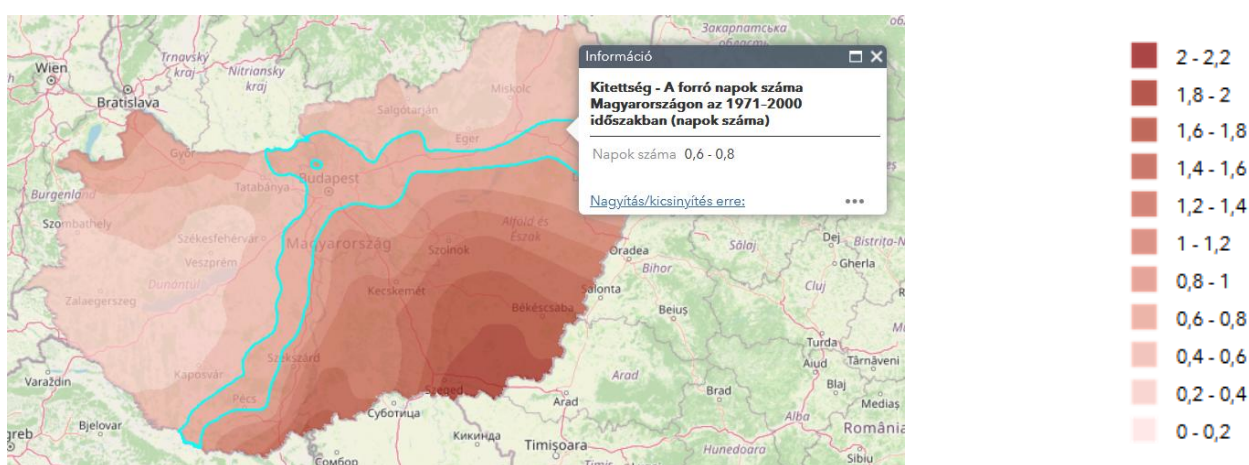
A tervezési területen a hőhullámos napok gyakoriság változása a 2071-2100 időszakban 252,86%/év. A kitettség minősítése: **MAGAS**

7.2.1.3. Éghajlati paraméter: A forró napok számának növekedése

A következő térkép a forró napok átlagos évi számának területi eloszlását ábrázolja a beruházás területére, az 1961-1990 időszakra és az 1971-2000 időszakra. Forró napnak azok a napok minősülnek, amikor a napi maximum hőmérséklet eléri, vagy meghaladja a 35°C-t. A megjelenített értékek a forró napok évi számainak a teljes időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak. A térkép alapján a térségben a forró napok száma évente 0-0,2 nap volt az 1961-1990 időszakban, míg az 1971-2000 időszakban 0,6-0,8 nap.

82. ábra Kitettség – A forró napok száma a beruházás területén az 1961-1990 időszakban (napok száma)

83. ábra Kitettség – A forró napok száma a beruházás területén az 1971-2000 időszakban (napok száma)

A forró napok átlagos évi számában bekövetkező várható változást Magyarországon a 2071–2100 időszakra az ALADIN-Climate és a RegCM klímamodell projekciója alapján, az 1961–1990 referencia időszakhoz képest vizsgálja. Az értékek a két időszakra jellemző átlagos évi számok különbségei.

A forró napok átlagos évi számában bekövetkező várható változást vizsgálja a beruházás területén a 2071–2100 időszakra az RCA4 regionális modell, a CNRM-CM5 és az EC-EARTH globális modell adatokkal meghajtott szimulációk adatai alapján, az RCP4.5 és az RCP 8.5 forgatókönyvre alapozva, az 1971–2000 referencia időszakhoz képest.

A modellek eredményeit a következő táblázat tartalmazza.

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A forró napok számának várható változása a 2071-2100 időszakra (napok száma)	25 – 30	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5

132. táblázat A forró napok számának várható változása a 2071-2100 időszakra (napok száma) a projekthelyszínen

A klímamodellek a fent ismertetett előrejelzések alapján egységesen növekedést jósolnak a forró napok számának változása tekintetében a 2071-2100 időszakra.

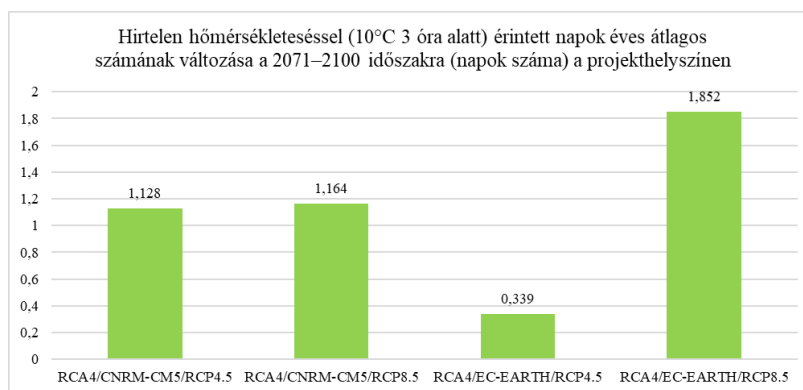
A változás jelentősnek ítéltető, legfőképp az ALADIN-Climate klímamodell alapján.

A kitettség minősítése: MAGAS

7.2.1.4. Éghajlati paraméter: Hirtelen hőmérsékleteséssel (10°C 3 óra alatt) érintett napok éves átlagos számának változása

A mutató a hirtelen hőmérsékleteséssel (10°C 3 óra alatt) érintett napok éves átlagos számának változását jeleníti meg települési szinten a modellezett 2071-2100 és a 1971-2000 referenciaidőszak viszonylatában, a vizsgált klímamodellek alapján. A mutató alkalmas a létesítmények éghajlatváltozásnak való kitettségét jellemezni. A hirtelen hőmérsékletesés (10°C 3 óra alatt) főként viharokkal együttesen előfordulva komolyabb károkat okozhat az épített környezetben.

Az adatok két globális modellel (CNRM-CM5; EC-EARTH) meghajtott RCA4 regionális klímamodell adatai alapján a közepesen optimista, RCP4.5-ös és a pesszimista, RCP8.5-ös forgatókönyvre alapozva készültek.

84. ábra Hirtelen hőmérsékleteséssel (10°C 3 óra alatt) érintett napok éves átlagos számának változása a 2071–2100 időszakra (napok száma) a projekthelyszínen

Látható, hogy a hirtelen hőmérsékleteséssel érintett napok éves átlagos számának növekedését legnagyobb mértékben az RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell jósolja. A településre vonatkozóan mindegyik vizsgált klímamodell növekedést jósol a hirtelen hőmérsékleteséssel érintett napok számában, mely negatívan hat az épület állékonyságára, a szerkezetének, valamint az eszközök minőségére.

A kitettség minősítése: ALACSONY

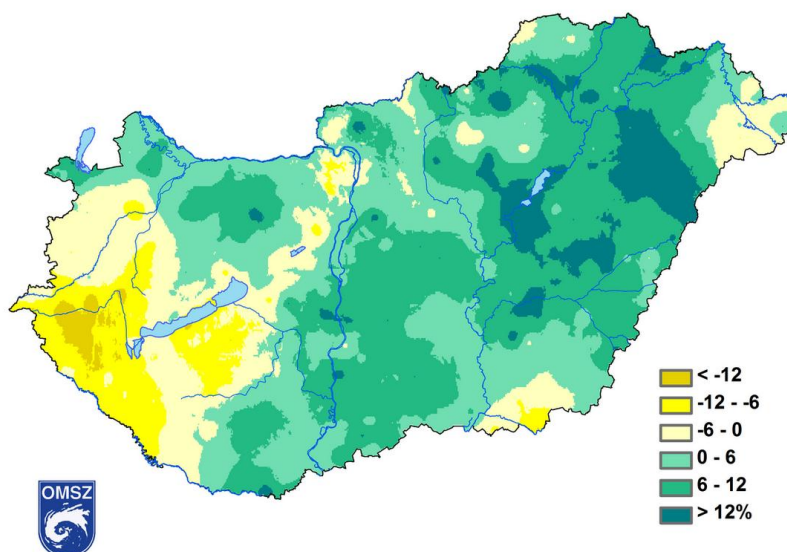
7.2.2. Csapadék és aszály

7.2.2.1. Általános adatok

A csapadék térben és időben nagyon változékony, így a – az éghajlatváltozás hatására bekövetkező – tendenciákat nehezebb kimutatni, mint a hőmérséklet esetén. Míg az évi középhőmérséklet az elmúlt 36 évben szignifikáns növekedést mutat, addig a csapadék változása még egy hosszabb, több mint 50 évet felölelő időszakban sem mutatható ki egyértelműen. A térbeli eltéréseket trendtérképen szemléltették. Az elmúlt 56 évben, 1961 és 2016 között bekövetkezett változásokat bemutató térkép

az exponenciális trendillesztésből adódó 56 év alatti %-os változást jelzi. A nyugati országrészben, valamint a Dunántúl középső részén csökkenés jellemző az elmúlt fél évszázadban. A Duna-Tisza-köze, valamint a Tiszántúl legnagyobb részén növekedés látható.

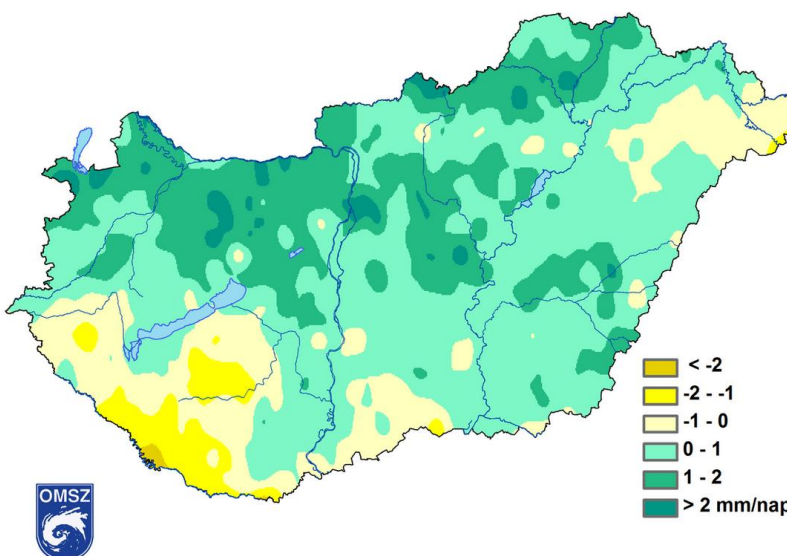
Az OMSZ adatai alapján a térségben 1961 és 2016 között az átlagos csapadékösszegek 6-12%-kal növekedtek. (http://www.met.hu/eghajlat/eghajlatvaltozas/megfigyelt_valtozasok/Magyarorszag/)

85. ábra Az éves csapadékösszeg %-os változása 1961 és 2016 között

A 20 mm-t meghaladó csapadékú napok enyhe növekedést mutatnak, s a száraz időszakok hossza (vagyis a leghosszabb időszak, amikor a napi csapadék nem éri el az 1 mm-t), pedig jelentősen megnövekedett a 20. század eleje óta. A napi intenzitás (egy adott periódusban lehullott összeg és a csapadékos napok számának hányadosa) nyáron jelentősen megnövekedett. Az átlagos napi csapadékok növekedése arra utal, hogy a csapadék egyre inkább rövid ideig tartó, intenzív záporok, zivatarok formájában hullik.

A nyári csapadékintenzitás-változás a térségben 1961-2016 között 0-1 mm/nap értékre adódott. A nyári napi intenzitás országos átlagban növekedett, ezt a növekedést a délnyugat-dunántúli, és kisebb kiterjedésben az északkelet-magyarországi területek csapadékintenzitásának csökkenése mérsékli.

86. ábra A nyári átlagos napi csapadékintenzitás (átlagos csapadékösszeg) változása az 1961–2016 időszakban

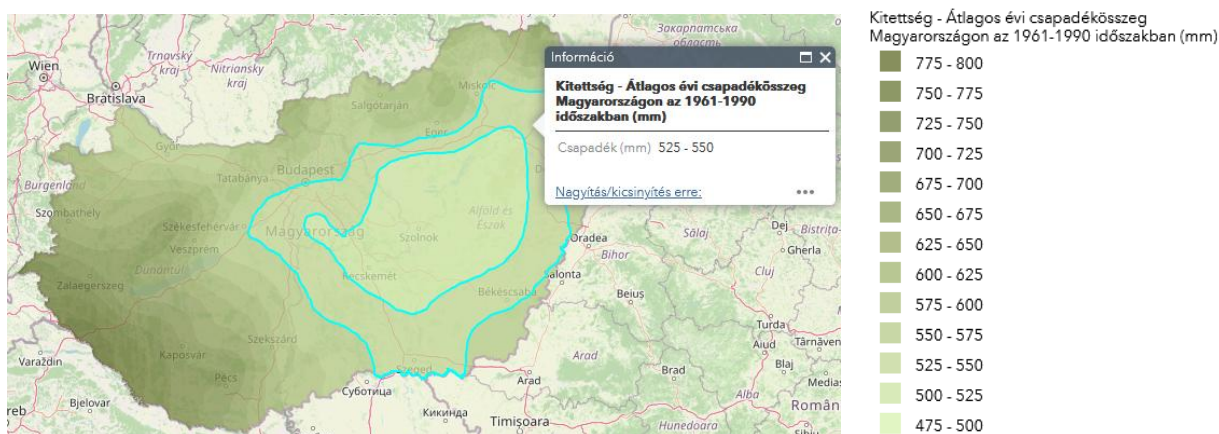
A csapadék a hőmérséklethez képest nehezebben modellezhető meteorológiai elem, ebből adódóan jövőbeli megváltozása gyakran nagy bizonytalansággal terhelt – a különböző modellek eredményei nemcsak a változás mértékében, de annak előjelében sem mindig mutatnak egyezést.

7.2.2.2. Éghajlati paraméter: Éves csapadékmennyiség csökkenése

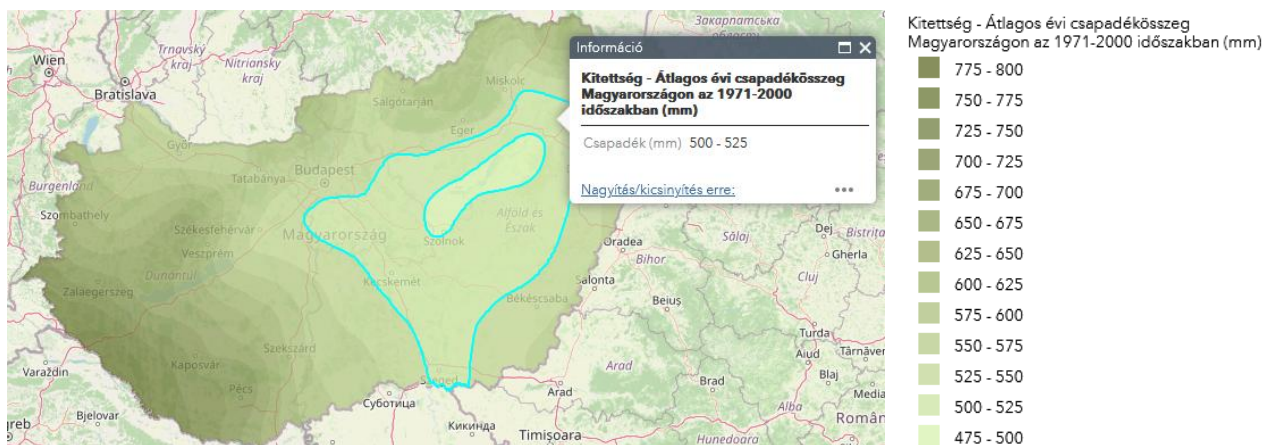
Érintett: Magyarország teljes területe, fokozottan az Alföld

Magyarországon a csapadék térben és időben egyaránt változékony éghajlati paraméter. Ebből kifolyólag a csapadék jövőbeli megváltozása nagy bizonytalansággal terhelt, mert a modellek eredményei nemcsak a változás mértékében, de gyakran annak előjelében is eltérnek, ráadásul a változások csak néhány esetben bizonyulnak statisztikailag szignifikánsnak.

A következő térkép a beruházás környezetének átlagos évi csapadékának területi eloszlását ábrázolja az 1961-1990 és az 1971-2000 időszakokra. A megjelenített értékek a CARPATCLIM-HU adatbázis alapján származtatott évi csapadékösszegek teljes időszakra vett átlagolásával álltak elő.

87. ábra Kitettség – Átlagos évi csapadékösszeg Magyarországon az 1961-1990 időszakban (mm)

88. ábra Kitettség – Átlagos évi csapadékösszeg Magyarországon az 1971-2000 időszakban (mm)

Az átlagos évi csapadékösszeg a beruházás környezetében az 1961-1990 időszakban 525-550 mm, az 1971-2000 időszakra vonatkozóan is 500-525 mm-re adódott.

Az éves csapadékmennyiség várható változását a beruházás területére vonatkozóan megvizsgáltuk a már fentebb bemutatott klímamodellek segítségével. Az alábbi táblázat az átlagos évi csapadékösszeg

várható változását mutatja be a 2071–2100 időszakra a klímamodellek projekciója alapján, az ALADIN-Climate RegCM klímamodellek esetében az 1961–1990 referencia időszakhoz képest, míg az RCP4.5 és RCP8.5 forgatókönyvek esetében az 1971–2000 referencia időszakhoz képest. A megjelenített értékek a két időszak átlagos évi csapadékösszegeinek különbségei.

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A csapadék várható változása a 2071-2100 időszakban (mm)	-75 – -50	0 – 25	50 – 75	25 – 50	25 – 50	0 – 25

133. táblázat Kitettség – A csapadék várható változása a beruházás területén a 2071-2100 időszakra a klímamodellek alapján (mm)

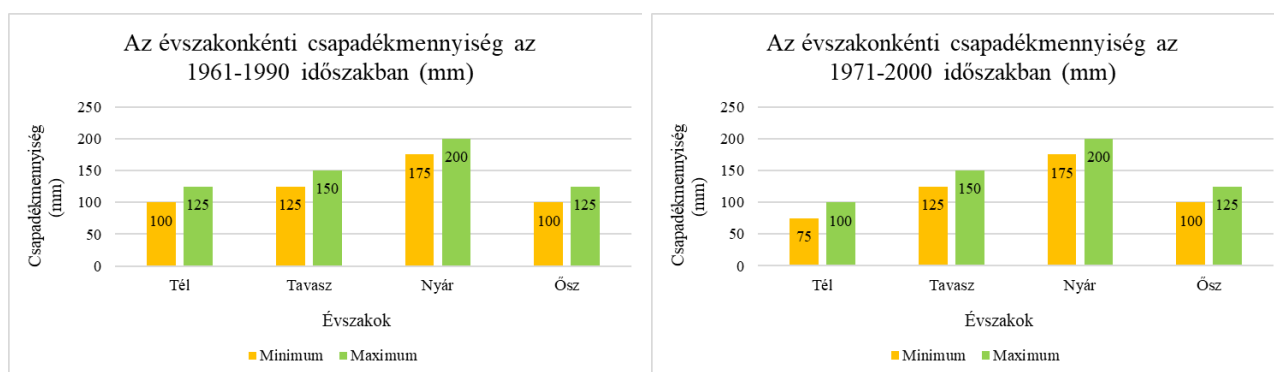
A klímamodellek az éves csapadékmennyiség csökkenésére vonatkozóan eltérő adatokat prognosztizálnak. Az ALADIN-Climate klímamodell szerint a csapadékmennyiség csökkenni fog az 2071-2100 időszakban a projekt helyszínén az 1961-1990, illetve 1971-2000 referencia időszakhoz képest. A másik öt vizsgált klímamodell az éves csapadékmennyiségekre vonatkozóan növekedést jelez elő.

A kitettség minősítése: KÖZEPES

7.2.2.3. Éghajlati paraméter: Csapadék évszakos eloszlásának változása

A csapadék jövőbeli megváltozása nagy bizonytalansággal terhelt, mert a modellek eredményei nemcsak a változás mértékében, de gyakran annak előjelében is eltérnek, ráadásul a változások csak néhány esetben bizonyulnak statisztikailag szignifikánsnak. Ezzel együtt elmondható, hogy a magyarországi átlagos csapadékösszeg nyári csökkenése várható, míg ősszel és télen több csapadék valószínűsíthető, különösen az ország déli területein. A nyári csapadékátlag 2021–2050-re 5-10%-ot, 2071–2100-ra 20%-ot elérő csökkenésében jobbra egységesek a becslések. Ősszel országos átlagban 3- 14%-os növekedés várható.

A következő adatok a beruházás területére vonatkozóan az átlagos évszakos csapadékmennyiségeket jelenítik meg az 1961-1990, valamint 1970-2000 időszakra nézve. A megjelenített adatok az évenkénti évszakos csapadékösszegeknek a teljes vizsgált időszakra vett átlagai, melyek a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak. Az alábbi ábrákon a referenciaidőszakokra vonatkozó adatokat láthatjuk, feltüntetve az évszakonkénti csapadékösszeg intervallumának minimum és maximum értékét.

134. táblázat Évszakonkénti csapadékmennyiség értéke (mm) az 1961-1990 és 1971-2000 időszakban

Az alábbi táblázat az évszakonkénti csapadékmennyiség (mm) várható változását mutatja be az előbbieken leírt referencia időszakokhoz képest. A megjelenített értékek a két időszak átlagos, évszakonkénti csapadékösszegeinek különbségei.

Évszak	Referencia időszak (1961-1990)	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell
tél	100 – 125	-25 – 0	0 – 25
tavas	125 – 150	-25 – 0	-25 – 0
nyár	175 – 200	-75 – -50	-25 – 0
ősz	100 – 125	0 – 25	0 – 25

135. táblázat Az évszakonkénti csapadékmennyiség (mm) várható változása 2071-2100 között a projekthelyszínen 1.

Évszak	Referencia időszak (1971-2000)	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
tél	75 – 100	0 – 25	25 – 50	0 – 25	25 – 50
tavas	125 – 150	0 – 25	0 – 25	25 – 50	0 – 25
nyár	175 – 200	-25 – 0	-25 – 0	-25 – 0	-25 – 0
ősz	100 – 125	-25 – 0	25 – 50	0 – 25	-25 – 0

136. táblázat Az évszakonkénti csapadékmennyiség (mm) várható változása 2071-2100 között a projekthelyszínen 2.

A klímamodellek előrejelzései változó tendenciát mutatnak a csapadékmennyiségek évszacos változására vonatkozóan.

A legpesszimistább az ALADIN-Climate klímamodell, mely 3 évszakra vonatkozóan is a csapadékmennyiség csökkenését jelzi elő.

A legoptimistább az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 és RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell, melyek három évszakra vonatkozóan a csapadékmennyiség növekedését jósolják.

A kitettség minősítése a várható csapadékmennyiség-változásra vonatkozóan: KÖZEPES

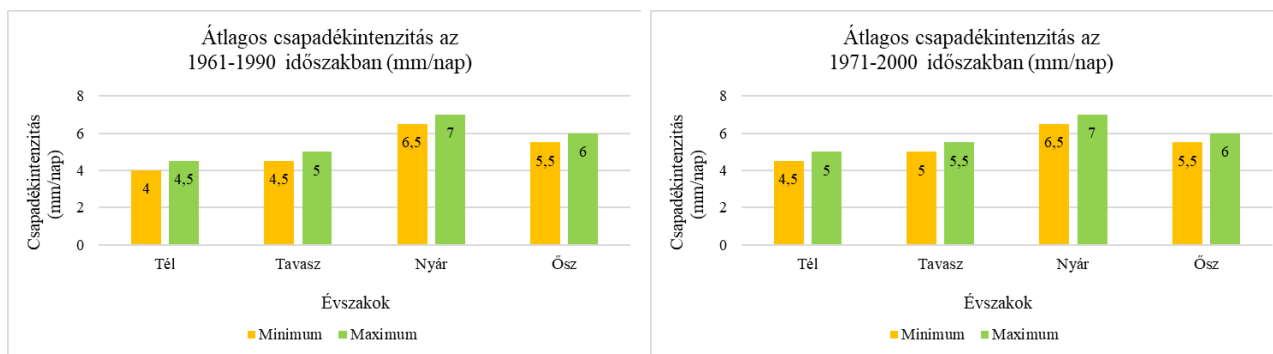
7.2.2.4. Éghajlati paraméter: Csapadék intenzitásának növekedése

A szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedésével fokozottan kell számítani majd arra, hogy a hirtelen, nagy csapadékhozamú esőzések gyakrabban fordulnak elő, továbbá az intenzitásuk is növekszik. Kített terület: Magyarország teljes területe, fokozottan az Északi-középhegység, valamint a Dunántúli-középhegység és a Dunántúli-dombság területei.

A következő adatok az átlagos, évszakonkénti csapadékintenzitás területi eloszlását mutatják be. A csapadékintenzitás a csapadékösszeg és a csapadékos napok számának hányadosaként áll elő. Csapadékos napnak azok a napok minősülnek, amikor a napi csapadékösszeg eléri, vagy meghaladja az 1 mm-t. Az értékek az egyes évek évszacos csapadékintenzitásainak a teljes vizsgált időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak.

Az évszakonkénti csapadékintenzitás várható változásának területi eloszlásának ábrázolásánál az ALADIN-Climate és a RegCM klímamodell az 1961-1990 referencia időszakhoz képest mutatja a változást. Az RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell az RCA4 regionális modell, a CNRM-CM5 globális modell adatokkal meghajtott szimulációk adatai alapján, az RCP 4.5 forgatókönyvre alapozva, az 1971-2000 referencia időszakhoz képest mutatja a változást, hasonlóan az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodellhez, ami az RCP 8.5 forgatókönyvet veszi alapul. Az RCA4/EC-EARTH/RCP4.5, valamint az RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell az RCA4 regionális modell, EC-EARTH globális modell adatokkal meghajtott szimulációk adatai alapján prognosztizál – az előbbi az RCP 4.5 forgatókönyvre, míg az utóbbi az RCP 8.5 forgatókönyvre alapoz. Mindkét modell az 1971-2000 referencia időszakhoz viszonyít. Az alábbi ábrákon a

referenciaidőszakokra vonatkozó adatokat láthatjuk, feltüntetve a csapadékkéntesség intervallumának minimum és maximum értékét.

137. táblázat Átlagos csapadékkéntesség értéke (mm/nap) az 1961-1990 és 1971-2000 időszakban

A vizsgált klímamodellek alapján a csapadékkéntesség várható évszaki változására a következő adatok állnak elő.

Évszak	Referencia érték (1961-1990)	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell
tél	4 – 4,5	0-1	0-1
tavaszi	4,5 – 5	0-1	0-1
nyár	6,5 – 7	0-1	1-2
ősz	5,5 – 6	0-1	0-1

138. táblázat Az évszakonkénti csapadékkéntesség (mm/nap) várható változása 2071-2100 között a projekthelyszínen 1.

Évszak	Referencia érték (1971-2000)	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
tél	4,5 – 5	0-1	1-2	0-1	0-1
tavaszi	5 – 5,5	0-1	0-1	0-1	0-1
nyár	6,5 – 7	-1-0	0-1	-1-0	-1-0
ősz	5,5 – 6	-1-0	1-2	0-1	1-2

139. táblázat Az évszakonkénti csapadékkéntesség (mm/nap) várható változása 2071-2100 között a projekthelyszínen 2.

A vizsgált klímamodellek eltérő eredményeket jeleznek elő a csapadékkéntességre vonatkozóan. Az ALADIN-Climate, RegCM és az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell egész évre vonatkozóan a csapadékkéntesség növekedését jelzi.

A kitettség minősítése a változás mértékétől függően: KÖZEPES

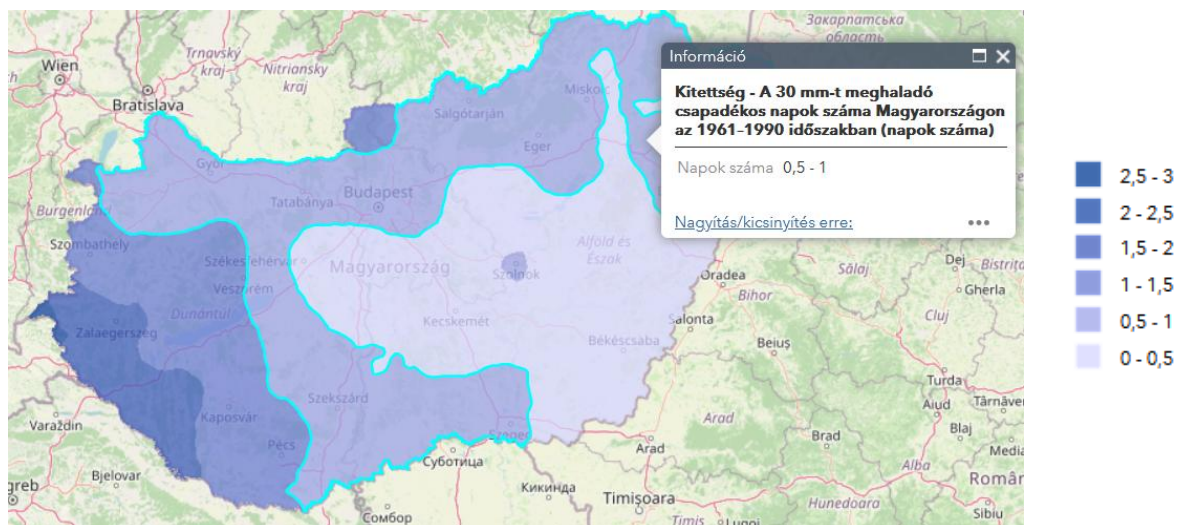
7.2.2.5. Éghajlati paraméter: 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékos napok számának növekedése

A következőkben bemutatjuk azt a mutatót – a szerkezetek sérülékenységevel kapcsolatos vizsgálatok szempontjából jelentős változót –, mely a 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékkal érintett napok éves átlagos számának változását jeleníti meg települési szinten a modellezett 1961-1990 és az 1971-2000 referenciaidőszak viszonylatában, a vizsgált klímamodell alapján.

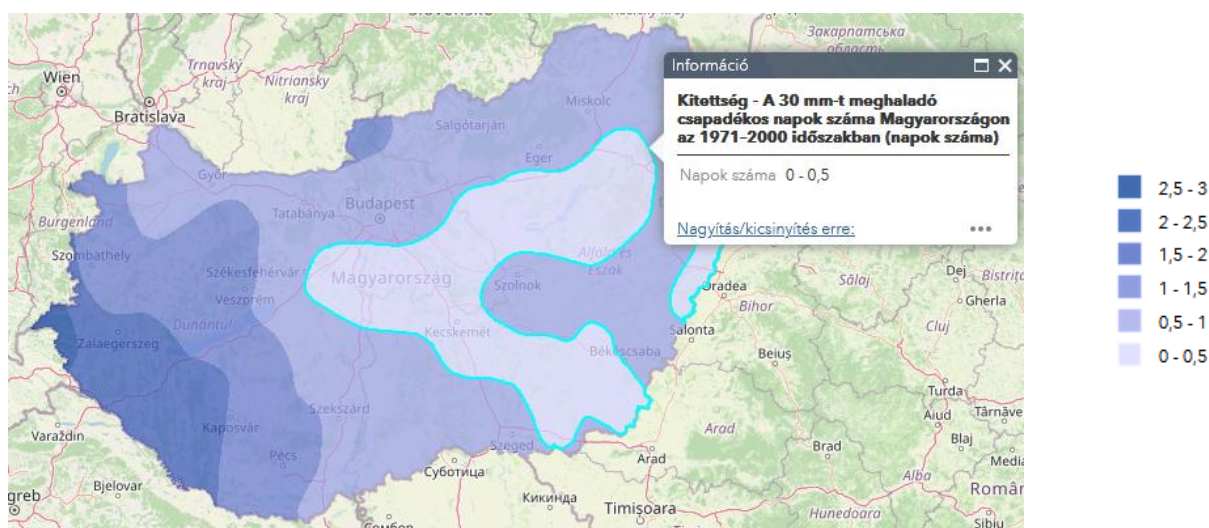
Az adatok két globális modellel (CNRM-CM5; EC-EARTH) meghajtott RCA4 regionális klímamodell adatai alapján a közepesen optimista, RCP4.5-ös és a pesszimista, RCP8.5-ös forgatókönyvre alapozva készültek.

A következő két ábra referenciaértékként azon napok átlagos évi számának területi eloszlását ábrázolja az 1961-1990 és az 1971-2000 időszakban, amikor 0°C-nál magasabb átlaghőmérséklet

mellett a napi csapadékösszeg meghaladta a 30 mm-t. A megjelenített értékek a 30 mm-t meghaladó csapadékos napok évi számainak a teljes időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak.

89. ábra Kitettség – A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma Magyarországon az 1961-1990 időszakban

90. ábra Kitettség – A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma Magyarországon az 1971-2000 időszakban

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékkal érintett napok éves átlagos számának változása 2071-2100 időszakra (napok száma)	0,5 – 1	0,5 – 1	-0,5 – 0	0,5 – 1	0 – 0,5	0 – 0,5

140. táblázat A 30 mm-t meghaladó mennyiségű csapadékkal érintett napok éves átlagos számának változása 2071-2100 időszakra a vizsgált klímamodellek alapján (napok száma)

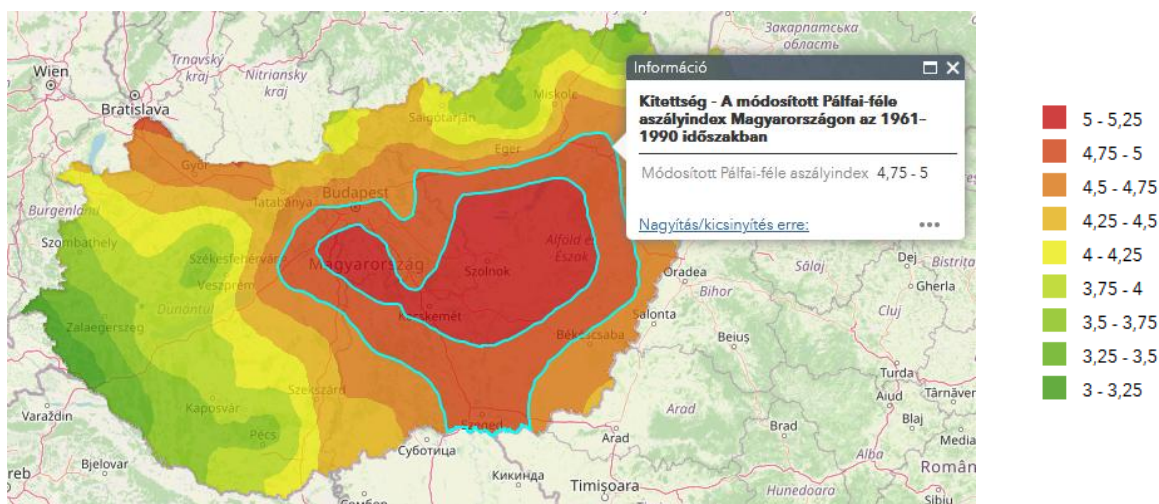
A fenti adatokból látható, hogy RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell kivételével minden klímamodell a tárgyi területre vonatkozóan a 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának

növekedését jósolja. Az intenzív záporból, zivatarból rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadékhullás gyakoribbá, az intenzitása pedig a tapasztalatok szerint folyamatosan erősebbé válik Magyarországon, így a térségben is.

A kitettség minősítése: KÖZEPES

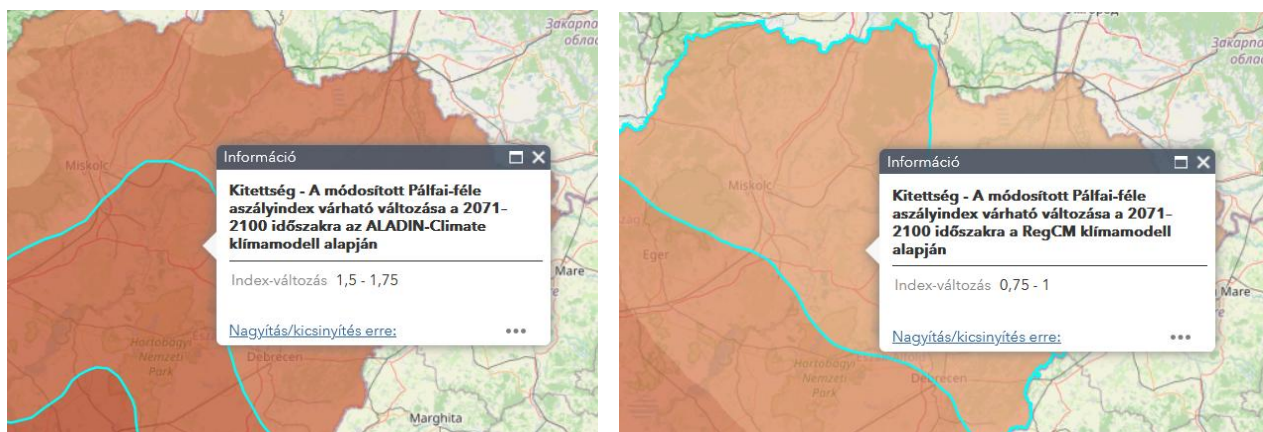
7.2.2.6. Éghajlati paraméter: Aszályos időszakok hosszának növekedése

Érintett: Aszályos időszakok hosszának növekedése tekintetében Magyarország teljes területe érintett, fokozottan az Alföld, valamint olyan területek, ahol a vízkészletek szennyezettek, illetve az igénybevételük jelenleg is fokozott.

91. ábra Kitettség – A módosított Pálfi-féle aszályindex a projektterületen az 1961-1990 közötti időszakban

A területre jelenleg jellemző módosított Pálfi-féle indexet ábrázolja a fenti ábra, mely az átlagos értékeit ábrázolja Magyarország területére az 1961–1990 időszakra. A megjelenített értékek az egyes évekre számolt indexeknek a teljes vizsgált időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak. A térkép alapján a területre jellemző Pálfi-féle index értéke 4,75-5 közötti, ami a PaDI szerinti aszálykategória szerint enyhe aszályos területnek minősül. A Pálfi-féle index az aszályviszonyok időbeli (évenkénti) és térbeli változásának kimutatására, (adott) térség aszályosságának meghatározására szolgál. A következő ábrák a módosított Pálfi-féle aszályindex átlagos értékeiben bekövetkező várható változást ábrázolja Magyarországon a 2071–2100 időszakra az ALADIN Climate és RegCM klímamodell projekciója alapján, az 1961–1990 referencia időszakhoz képest. A megjelenített értékek a két időszakra jellemző átlagos indexek különbségei.

92. ábra Kitettség – A módosított Pálfi-féle aszályindex várható változása a 2071–2100 időszakra az ALADIN-Climate és RegCM klímamodell alapján

Az előrejelzések szerint a ALADIN-Climate klímamodell 1,50-1,75 egységgel, a RegCM klímamodell alapján 0,75 – 1 egységgel fog növekedni a térség aszályossága. A térségeket sújtó aszályok erősségét kifejező osztályozási rendszer szerint a projektterület aszályossága közelít, és legrosszabb esetben el is éri a mérsékelt aszály sújtotta területi kategóriát (6 – 8°C/100 mm). Száraz időszakról akkor beszélünk, amikor a napi csapadék összege nem haladja meg az 1 mm-t. A száraz napok számát tekintve a modellek nem mutatnak egyértelmű változást az évszázad végére. Azonban a század végére már szignifikáns növekedés várható az ország egyes területein (főként keleten). Ezzel várhatóan nő a szárazság és aszály lehetősége és valószínűsége.

A kitettség minősítése: KÖZEPES

7.2.3. Időjárási szélsőségek

7.2.3.1. Éghajlati paraméter: Hideg szélsőségek csökkenése/csökkenés a fagyos napok számában

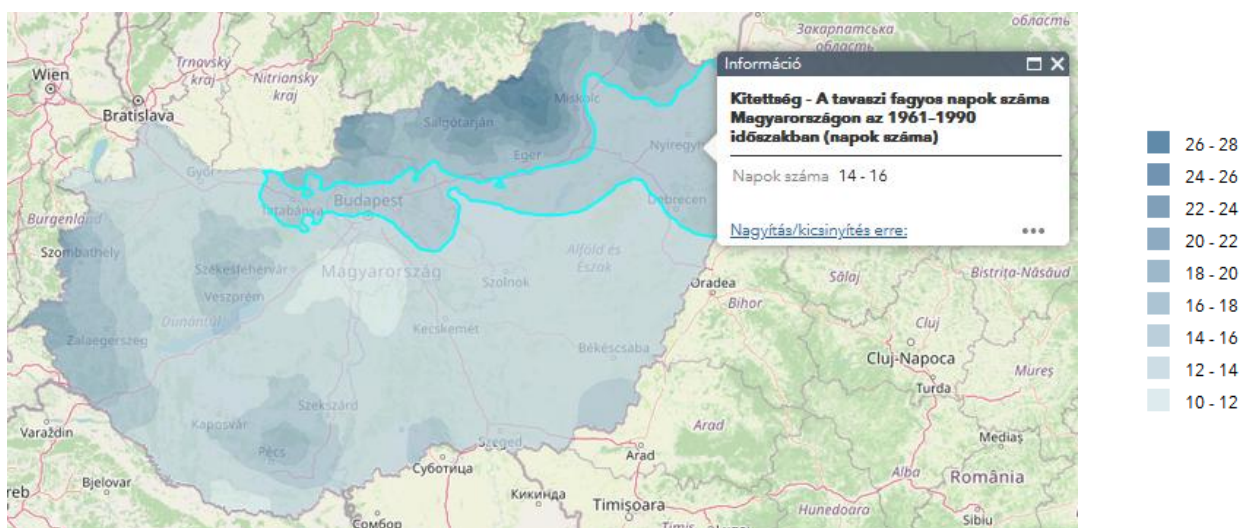
Érintett: Magyarország teljes területe

A fagyos napok (napi minimumhőmérséklet $<0^{\circ}\text{C}$) számának csökkenése és a hőség napok (napi maximumhőmérséklet $\geq 30^{\circ}\text{C}$) számának növekedése egyaránt a melegedő tendenciát jelzi (OMSZ).

A hűvösebb és a melegebb periódusok az indexek értékeiben is megnyilvánulnak, de a nyolcvanas évektől szembetűnő az extrém meleg időjárási helyzetek gyakoribbá válása, a szélsőséges hőmérsékletekben bekövetkezett változásokat jellemző trend értékek arra utalnak, hogy a klíma megváltozása a meleg szélsőségek egyértelmű növekedésével és a hideg szélsőségek csökkenésével jár a teljes múlt századot is felölelő időszakban.

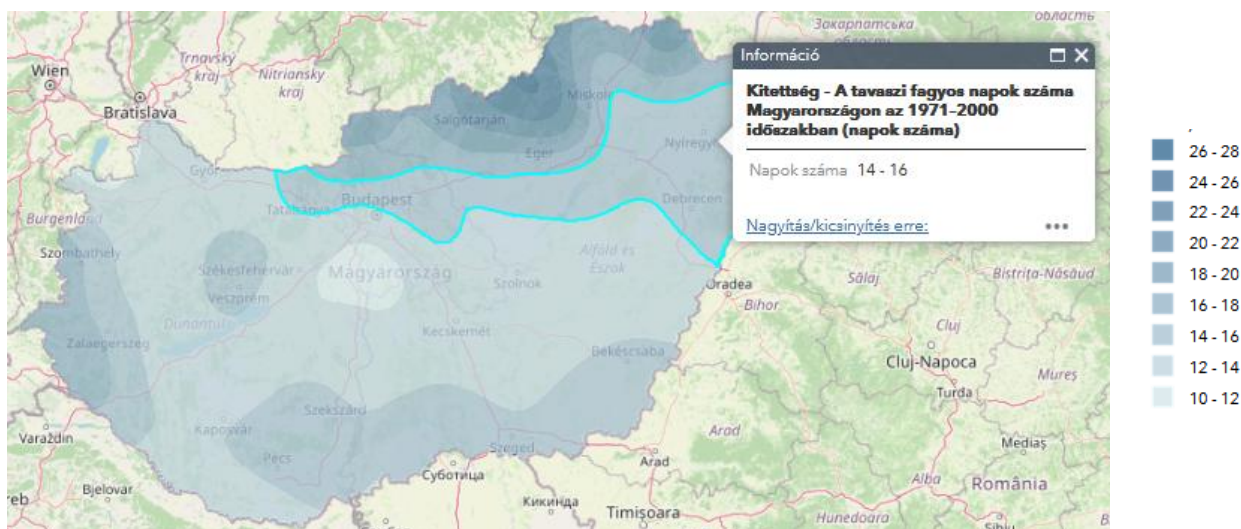
A XX. század végén a téli hónapokban a $+4^{\circ}\text{C}$ -ot meghaladó pozitív anomáliák a teljes időszak 5-10%-ában fordultak csupán elő, nyáron pedig egyáltalán nem. A szimulációk alapján mind télen, mind nyáron egyértelmű a pozitív hőmérsékleti anomáliák XXI. század végére várható gyakoriságnövekedése mindkét modell esetén. Kisebb növekedés várható a RegCM-szimuláció szerint: télen 20-35%, nyáron 25-45% az 1961-1990 időszak átlagát $+4^{\circ}\text{C}$ -kal meghaladó anomáliák valószínűsíthető gyakorisága. A PRECIS modell szerint a század végére jelentősebb lesz a múltbeli átlagos hőmérsékletnél legalább $+4^{\circ}\text{C}$ -kal magasabb havi átlaghőmérsékletek előfordulási gyakorisága (télen 50-60%, nyáron 75-90%).

Tavaszi fagyos napnak azok a napok minősülnek, amikor a napi minimum hőmérséklet 0°C alá süllyed.

93. ábra Kitettség – A tavaszi fagyos napok száma Magyarországon az 1961-1990 időszakban

A projekt helyszínén a tavaszi fagyos napok száma az 1961-1990 időszakban, valamint az 1971-2000 időszakban is 14-16 nap volt. A következő táblázatban a klímamodellek ezekhez a referencia időszakhoz képest mutatják a változást.

94. ábra Kitételek – A tavaszi fagyos napok száma Magyarországon az 1971-2000 időszakban

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A tavaszi fagyos napok számának várható változása a 2071–2100 időszakra (napok száma)	-14 – -12	-4 – -2	-10 – -5	-15 – -10	-15 – -10	-15 – -10

141. táblázat A tavaszi fagyos napok számának várható változása a 2071–2100 időszakra a projekthelyszínen

Az összes vizsgált klímamodell alapján a tavaszi fagyos napok számának csökkenése várható. Az ALADIN-Climate (12-14 nap csökkenés), valamint az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5, RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 és RCP8.5 (10-15 nap csökkenés) klímamodellek előrejelzései alapján a csökkenés jelentős.

A kitételek minősítése: MAGAS

7.2.3.2. Éghajlati paraméter: Földtani veszélyforrás aktivitás

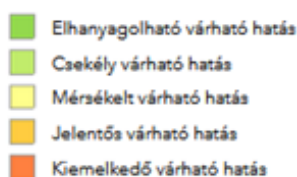
A földtani veszélyforrás aktivitást a hivatkozott éghajlati forgatókönyvek és a 44 mm-t meghaladó csapadékesemények gyakorisága alapján vizsgálhatjuk, hogy miként hat az éghajlatváltozás a felszínmozgások aktiválódására a referencia-időszakhoz viszonyítva. A csapadékmennyiségek tekintetében 44 mm feletti csapadékesemény előfordulásakor várhatunk az adott üledékföldtani-morfológiai szituációban felszínmozgást. A várható hatást 5 kategóriába lehet sorolni. A földtani veszélyforrás fogalma alatt sokféle jelenséget értünk. A legismertebbek a földrengések és a vulkáni tevékenység különböző megjelenési formái. Ezek Magyarországon nem jelentenek gyakorlati kockázatot, továbbá bekövetkezésük nem időjárás, illetve klímafüggő. A harmadik csoport, az ún. sekély földtani veszélyforrások azonban országunkban sem elhanyagolható veszélyforrás típus, hiszen hazánkban e probléma 942 települést, a településállomány harmadát érinti.

A 2014-ben készített országos katasztrófa kockázatelemzési jelentés a sekély földtani veszélyforrásokat két fő csoportra osztotta, nevezetesen tömegmozgásokra és üregbeszakadásokra. E

jelenségek különösen akkor okoznak jelentős károkat, ha építményeket vagy valamilyen – jellemzően vonalas – infrastrukturális létesítményt érintenek.

Éghajlati paraméter	Település	RCA4/ CNRM-CM5/ RCP4.5 klímamodell	RCA4/ CNRM- CM5/ RCP8.5 klímamodell	RCA4/ EC- EARTH/ RCP4.5 klímamodell	RCA4/ EC-EARTH/ RCP8.5 klímamodell
A klímaváltozás várható hatása a földtani veszélyforrások aktiválódására a 44 mm-t meghaladó csapadékos napok gyakorisága	Hajdúnánás	csekély	mérsékelt	mérsékelt	mérsékelt
	Polgár	csekély	csekély	csekély	csekély
	Újtikos	elhanyagolható	csekély	csekély	csekély

142. táblázat Hatás – A klímaváltozás várható hatása a földtani veszélyforrások aktiválódására a 44 mm-t meghaladó csapadékos napok gyakorisága a klímamodellek alapján, 2071–2100 időszakra (referencia időszak: 1971–2000)

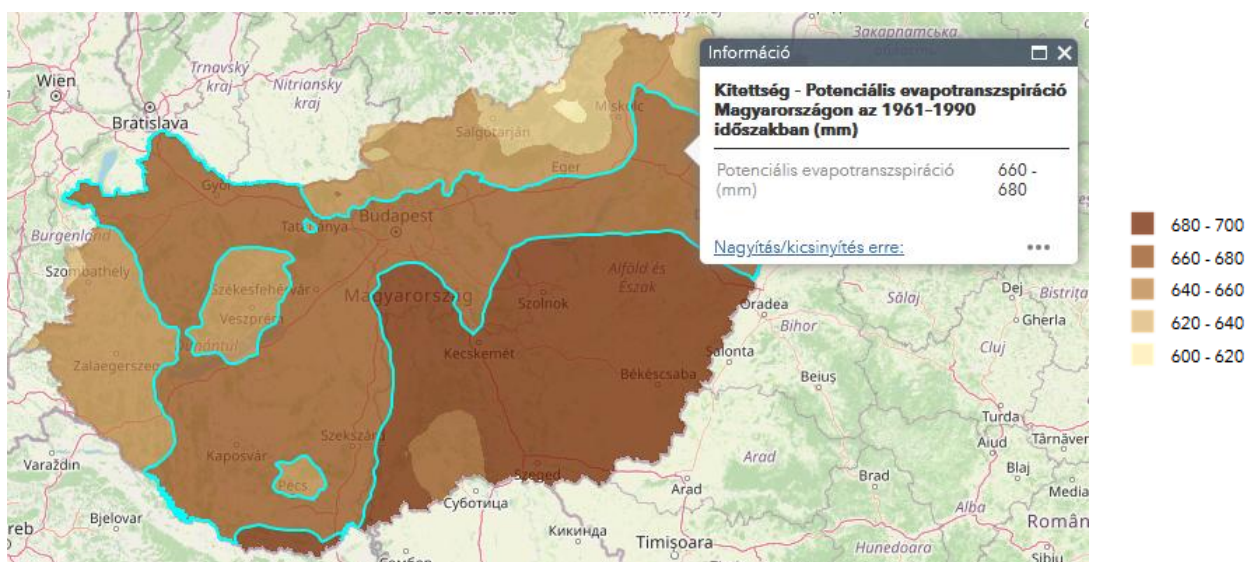
A klímaváltozás várható hatása a földtani veszélyforrások aktiválódására a 44 mm-t meghaladó csapadékos napok gyakoriságát tekintve az 1971-2000 referencia időszakhoz képest a modellek *csekély* hatást jósolnak az érintett településekre vonatkozóan.

A kitettség minősítése: ALACSONY

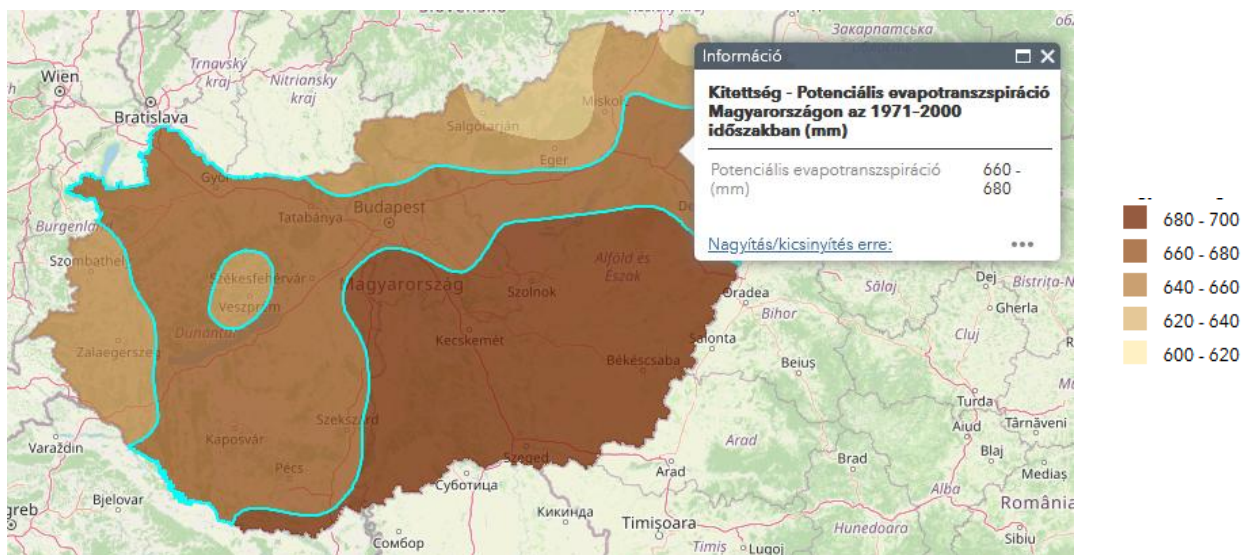
7.2.4. Párolgás

7.2.4.1. Éghajlati paraméter: Potenciális evapotranspiráció

A potenciális evapotranspiráció Thornthwaite módszere alapján került meghatározásra. A projekt helyszínén a potenciális evapotranspiráció mértéke – az 1961-1990, valamint az 1970-2000 időszak adatai alapján – 660-680 mm.

95. ábra Kitettség – Potenciális evapotranspiráció a projektterületen az 1961-1990 időszakban (mm)

96. ábra Kitétség – Potenciális evapotranszspiráció a projektterületen az 1971-2000 időszakban (mm)

Az alábbi táblázat a különböző modellek alapján becsült várható potenciális evapotranszspiráció mértékét tartalmazza.

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A potenciális evapotranszspiráció várható változása a 2071–2100 időszakra (mm)	140 – 160	100 – 120	60 – 70	120 – 130	70 – 80	150 – 160

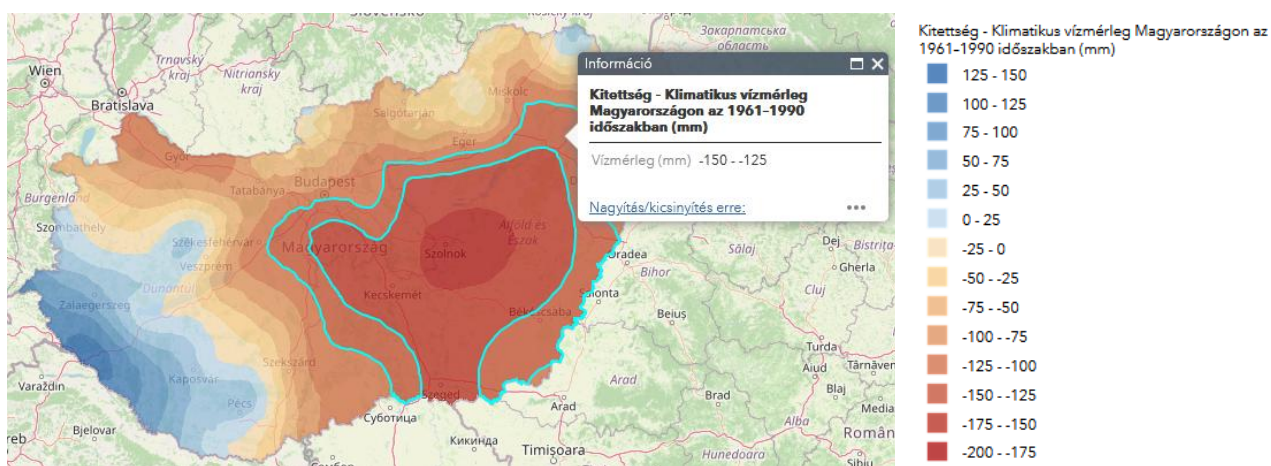
143. táblázat Kitétség – A potenciális evapotranszspiráció várható változása a 2071–2100 időszakra a projekthelyszínen

Az összes vizsgált klímamodell alapján a potenciális evapotranszspiráció növekedése várható. Az ALADIN-Climate (140–160 mm növekedés), valamint az RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 (150-160 mm növekedés) klímamodellek előrejelzései alapján a legnagyobb a növekedés, ami körülbelül 22-25%-os növekedésnek felel meg.

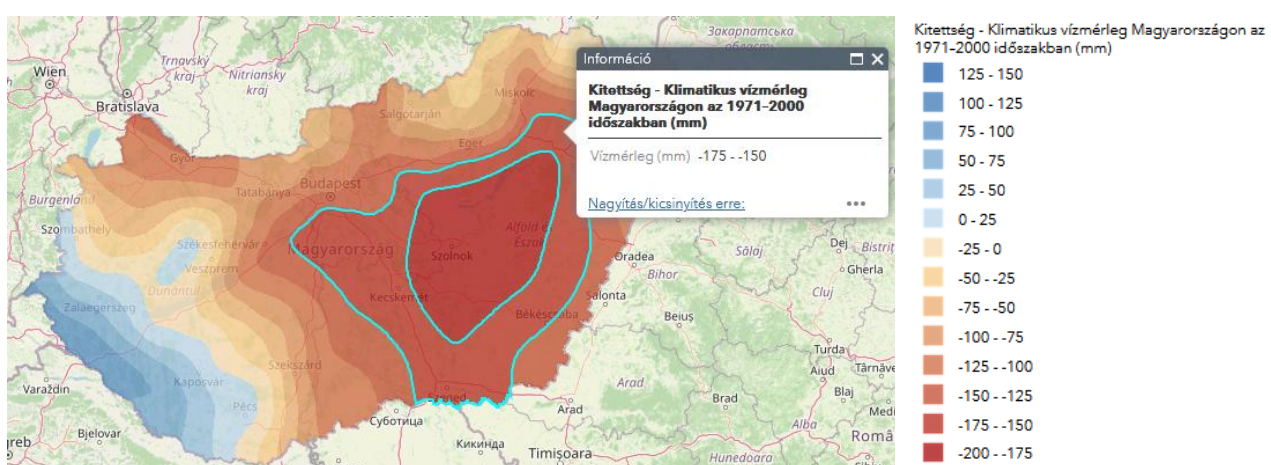
A kitétség minősítése: KÖZEPES

7.2.4.2. Éghajlati paraméter: Klimatikus vízmérleg

Az alábbi térkép az éves klimatikus vízmérleg átlagos értékeit ábrázolja Magyarország területére, az 1961–1990 időszakra. A klimatikus vízmérleg az évi csapadékösszeg és az évi potenciális evapotranszspiráció különbségeként állt elő, ahol a potenciális evapotranszspiráció Thornthwaite módszere alapján került meghatározásra. A megjelenített értékek az éves klimatikus vízmérleg teljes vizsgált időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak. Az 1961 és 1990 közti időszak adatai alapján a klimatikus vízmérleg a projekt helyszínén -150 – -125 mm, az 1971-2000 időszakban -175 – -150 mm.

97. ábra Kitegtség – Klimatikus vízmérleg s beruházás területén az 1961-1990 közötti időszakban

98. ábra Kitegtség – Klimatikus vízmérleg a beruházás területén az 1971-2000 közötti időszakban

Éghajlati paraméter	ALADIN-Climate klímamodell	RegCM klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell	RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 klímamodell	RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 klímamodell
A klimatikus vízmérleg várható változása a 2071-2100 időszakra (mm)	-225 – -200	-125 – -100	-75 – -50	-75 – -50	-50 – -25	-150 – -125

144. táblázat Kitegtség – A klimatikus vízmérleg várható változása a 2071-2100 időszakra a projekthelyszínen

A klímaváltozás hatásai legerőteljesebben valószínűleg a vízfogalom módosulásán keresztül válnak majd érzékelhetővé. A klimatikus vízmérleg változásából jól látható, hogy a térségben a vízhiány tovább emelkedik 2100-ig a legtöbb vizsgált modell előrejelzése szerint, az összes vizsgált klímamodell a vízmérleg csökkenését jelzi elő.

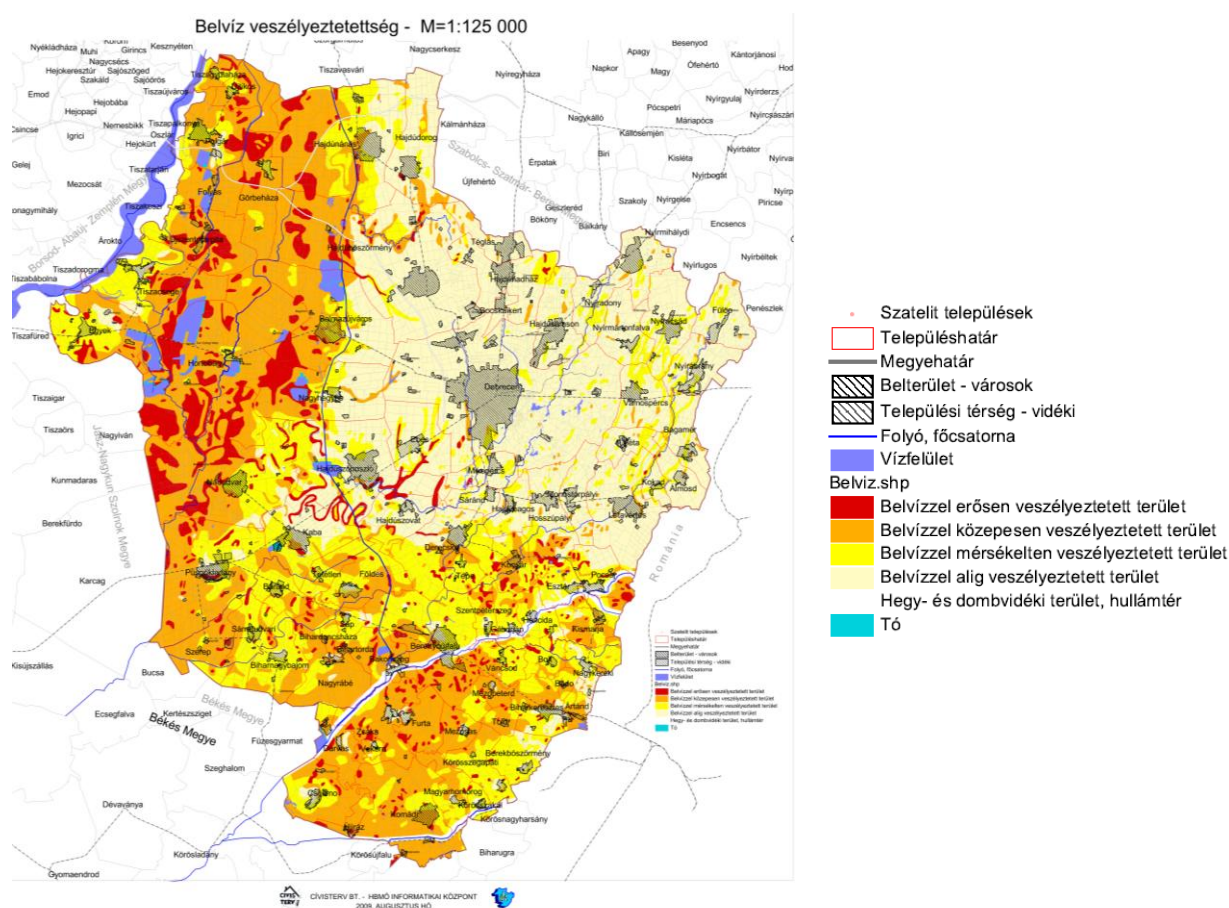
A kitegtség minősítése: MAGAS

7.2.5. Belvízgyakoriság alakulása

A belvizek a Tisza-szabályozás hibáit követően kerültek előtérbe, a mély fekvésű területek belvíz miatti veszélyeztettsége jelentős. A belvízzel veszélyeztetett terület nagysága eléri a 4,4 millió ha-t, melynek 41%-a intenzíven művelt mezőgazdaság.

Az evapotranspiráció növekedése és a fagyos napok számának csökkenése a belvíz képződés csökkenése irányában hat, míg az intenzívebbé váló csapadékesemények, a nyári-tavaszi elöntések annak növekedéséhez járulhatnak hozzá.

A 2021-2050 közötti időszakra a HUMI index értékeiben változás nem azonosítható egyik modell eredményei alapján, az adatok a teljes területen $-1,6$ és 0% között szórnak. A 2071-2100 közötti periódusra a számított változás értékek alig haladják meg a $\pm 1\%$ -ot mindkét modell esetében, tehát a belvívveszély jelentős változását a HUMI index változásai nem vetítik elő. A változások térbeliségét tekintve a század végére a REMO alapján az alföld keleti részén várható a belvívveszély igen csekély mértékű növekedése.

99. ábra Hajdú-Bihar vármegye belvív veszélyeztetettségi térképe (Forrás: Cívisterv Bt.)

Az adatok alapján a terület *közepesen és erősen veszélyeztetett* a belvív tekintetében.

A települések ár- és belvív veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM–BM együttes rendelet alapján Újtikos és Polgár *közepesen* veszélyeztetett ár- és belvízzel.

A kitettség minősítése: KÖZEPES

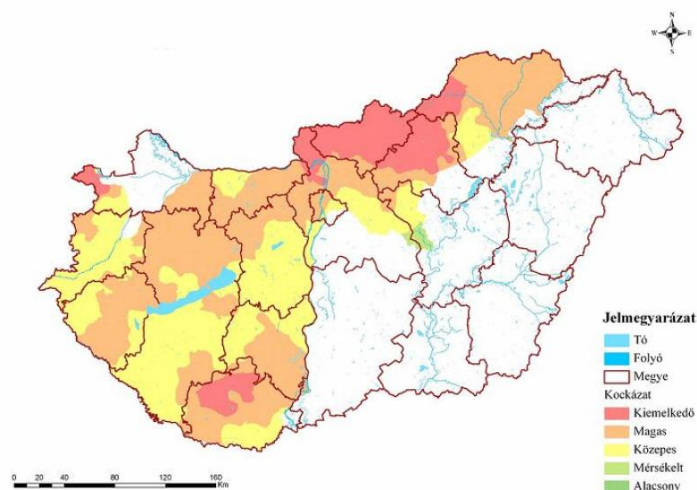
7.2.6. Árvíz és villámárvizek gyakoriságának növekedése

7.2.6.1. Éghajlati paraméter: Villámárvíz előfordulásának, gyakoriságának és intenzitásának növekedése

Magyarország teljes területe érintett az Alföld és a Kisalföld kivételével, fokozottan az Északi-középhegység, valamint a Dunántúli-középhegység, a Dunántúli-dombság és az Alpokalja területein, valamint városi területeken.

A terület Magyarország villámárvízi veszélytérképe alapján nem veszélyes kockázatú terület villámárvizek előfordulása tekintetében.

Magyarország villámárvízi veszélytérképe

100. ábra Magyarország villámárvízi veszélytérképe

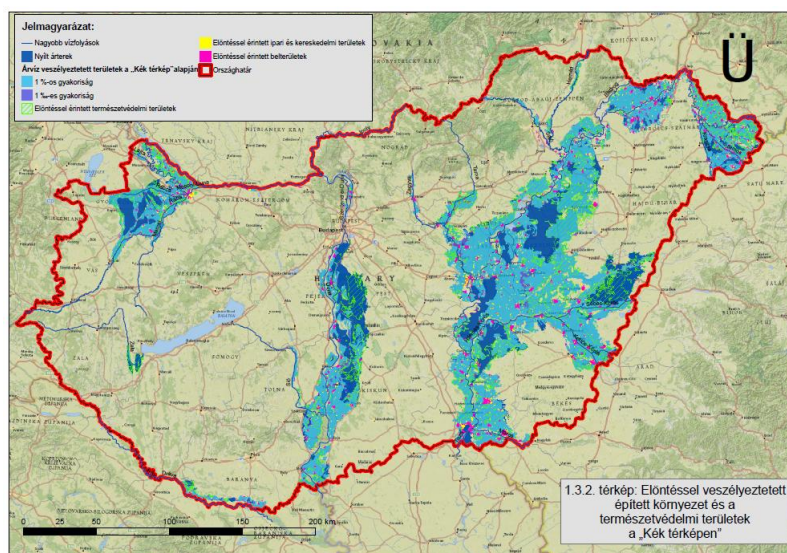
Az adatok alapján a térség ALACSONY kitettségű.

7.2.6.2. Éghajlati paraméter: Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése

Érintett: Folyók mentén (különösen a Tisza teljes hossza, a Duna alföldi szakasza, a Kőrös és mellékágai, a Rába, a Dráva egyes szakaszai)

Az árhullám a folyó, vízfolyás meghatározott állapota, vízjárási helyzete, amelynél a vízhozam és a vízállás jelentékenyen megnövekszik. A gyakorlat a középvízi meder partélét meghaladó, az abból kilépő vizeket nevezi árvíznek (nagyvíznek). Az árhullám természetes vízfolyások meghatározott keresztszelvényében a vízállások (vízhozamok) völgyelést követő emelkedésének, tetőzésének, ez utáni újabb völgyeléséig tartó süllyedésének együttese. A beruházással érintett terület nincs kitéve árhullámnak, a terület nem veszélyeztetett elöntés által.

A kitettség minősítése: ALACSONY

101. ábra Előreléssel veszélyeztetett épített környezet

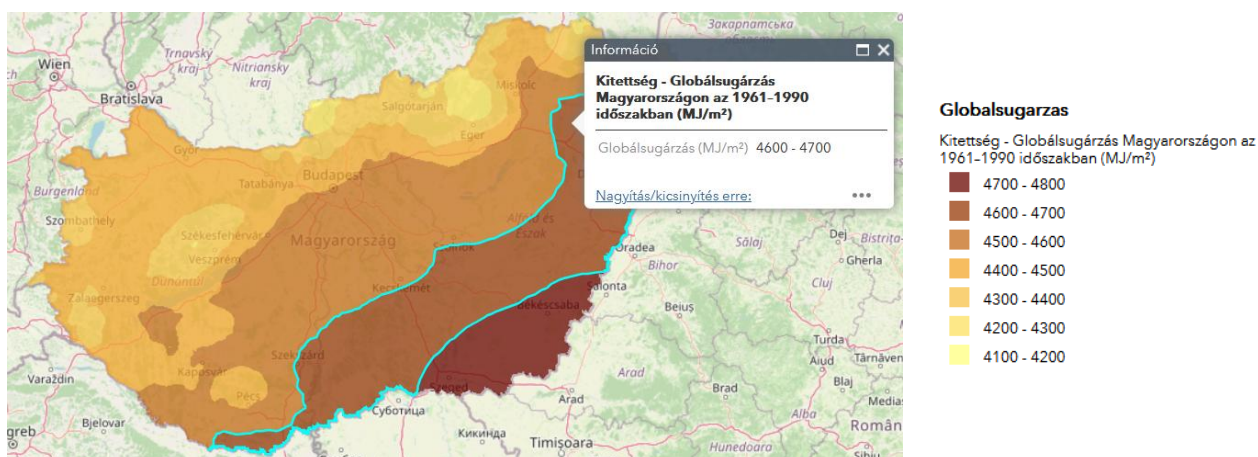
7.2.7. Globálsugárzás

Érintett: Magyarország teljes területe

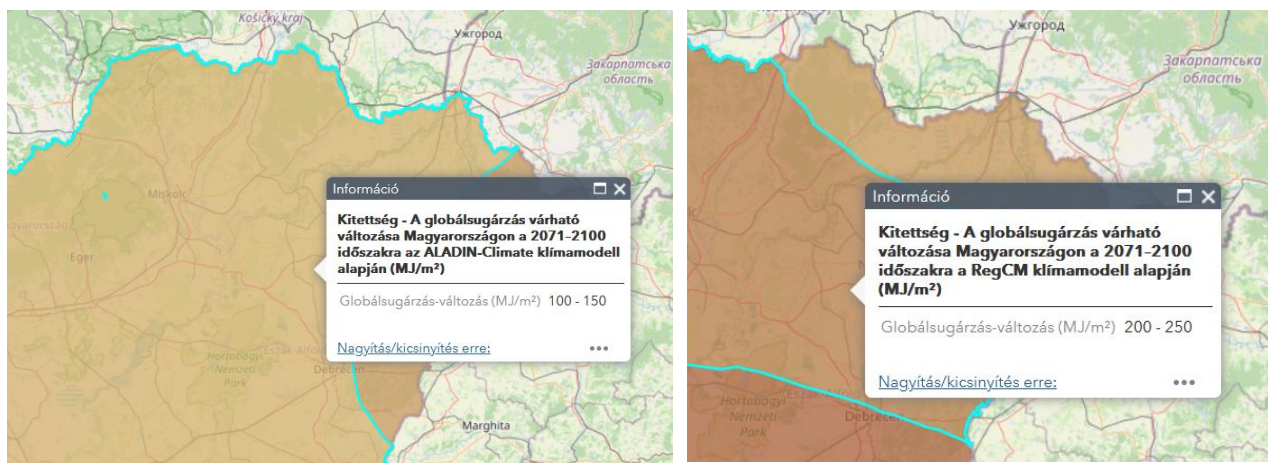
A globálsugárzás alatt a Napból érkező közvetlen sugárzás, valamint az égbolt minden részéről érkező szórt sugárzás összegét értjük.

A globálsugárzás növekedésével nőhet az átlaghőmérséklet, a párolgás mértéke, így hosszabb távon a kisvizek időtartama hosszabbodik.

A következő térkép az évi teljes globálsugárzás átlagos értékeit ábrázolja Magyarország területére, az 1961–1990 időszakra. A megjelenített értékek a globálsugárzás éves összegeinek a teljes vizsgált időszakra vett átlagai. Az adatok a CARPATCLIM-HU adatbázisból származnak. A térkép alapján a tervezési területen a globálsugárzás értéke 4600-4700 MJ/m².

102. ábra Kitettség – Globálsugárzás Magyarországon az 1961-1990 közötti időszakban (MJ/m²)

103. ábra Kitettség – A globálisugárzás várható változása Magyarországon a 2071–2100 időszakra az ALADIN-Climate és a RegCM klímamodell alapján (MJ/m²)

A klímamodellek általi előrejelzések szerint a globálisugárzás mértéke a projekt helyszínén csak kis mértékben változik (2-3%), az ALADIN-Climate klímamodell 100-150 MJ/m², a RegCM klímamodell 200-250 MJ/m² növekedést jósol a globálisugárzás változására.

A kitettség minősítése: ALACSONY

7.2.8. Kitettség és épületsérülékenység vizsgálat eredményeinek összefoglalása

Az előrejelzések szerint a csapadék mennyiségének változása összességében nem lesz jelentős, de a csapadék évszakos eloszlásának változása okozhat vízgazdálkodási problémákat. Az általános projekció, hogy a hőmérséklet és a párolgás növekedésével várhatóan kisebb lesz az évi lefolyás a térség vízfolyásain, az állóvizeknél kisebb lesz a vízállás. A természetes vízellátottság és a vízminőség romlása az ökoszisztémákra hátrányos, és különösen a vizes élőhelyek fennmaradását, biodiverzitását veszélyeztetik.

A hőmérsékletre vonatkozó adatokat tekintve a klímamodelleket vizsgálva további növekedést prognosztizálhatunk. A hóhullámos napok és a forró napok számának növekedése a vizsgált területen jelentős. A forró napok (a napi maximum hőmérséklet eléri, vagy meghaladja a 35°C-t) száma a 2071-2100-as időszakban 25-30 nappal nő az ALADIN-Climate klímamodell esetén, és 0-5 nappal a RegCM klímamodell esetén, az RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 és RCP8.5, valamint az RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 és az RCP8.5 klímamodell modell esetén pedig 5-10, 15-20, illetve 20-25 nappal. A modellek közötti különbség miatti bizonytalanság ellenére is egyértelmű a nyári hónapok átlaghőmérsékletének növekvő tendenciája, illetve ezzel párhuzamosan az extrém meleg napok számának növekedése is.

A modellek szerint a tervezett beruházás helyszíne hóhullámokkal szembeni kitettség alapján *erős* kitettségű. A hóhullámos napok gyakoriságága a Hajdúnánási kistérségben 252,86%-kal növekszik évente 2071-2100-ig.

A klímamodellek által prognosztizált fagyos napok számának csökkenése és a hőségnapok számának növekedése egyaránt a melegedő tendenciát jelzi a beruházás területén. Az összes vizsgált klímamodell alapján a tavaszi fagyos napok számának csökkenése várható. Az ALADIN-Climate (12-14 nap csökkenés), valamint az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5, RCA4/EC-EARTH/RCP4.5 és RCP8.5 (10-15 nap csökkenés) klímamodellek előrejelzései alapján a csökkenés jelentős.

Tovább ronthatja a helyzetet, hogy az éjszakai hőmérséklet emelkedésével veszélybe kerülhet, elmaradhat a nyári, csapadékszegény időszakban különösen fontos harmatképződés.

A klímamodellek az éves csapadékmennyiség csökkenésére vonatkozóan eltérő adatokat prognosztizálnak. Az ALADIN-Climate klímamodell szerint a csapadékmennyiség csökkenni fog az 2071-2100 időszakban a projekt helyszínén az 1961-1990, illetve 1971-2000 referencia időszakhoz képest. A másik öt vizsgált klímamodell az éves csapadékmennyiségekre vonatkozóan növekedést jelez elő.

Az intenzív záporból, zivatarból rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadékhullás gyakoribbá, az intenzitása pedig a tapasztalatok szerint folyamatosan erősebbé válik. A nagymennyiségű és intenzív csapadékos jelenségek várhatóan elsősorban a nyarak kivételével lesznek gyakoribbak, a száraz időszakok hossza pedig nyáron fog leginkább növekedni. Az RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 klímamodell kivételével minden klímamodell a tárgyi területre vonatkozóan a 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának növekedését jósolja. Az intenzív záporból, zivatarból rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadékhullás gyakoribbá, az intenzitása pedig a tapasztalatok szerint folyamatosan erősebbé válik Magyarországon, így a térségben is.

A terület nem érzékeny a villámárvizek tekintetében. *A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról* szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM–BM együttes rendelet alapján a projekthelyszín közepesen veszélyeztetett ár- és belvízzel.

Kedvezőtlen változás a nagyintenzitású csapadékok gyakoribbá válása, melyek esetén gyakran előfordul, hogy a talaj vízbefogadó-képességét meghaladó mennyiségű csapadék esik, a nem hasznosítható vízmennyiség pedig egyszerűen elfolyik, nem tározódik. A csapadék mennyiségének eloszlásának szélsőségesse válik, az aszályos időszakokban vízhiány lép fel.

Az aszályos napok számát tekintve a modellek nem mutatnak egyértelmű változást az évszázad végére, azonban a század végére már szignifikáns növekedés várható az ország egyes területein (várhatóan a projekt helyszínén is). A térségeket sújtó aszályok erősségét kifejező osztályozási rendszer szerint a projekterület aszályossága közelít, és legrosszabb esetben el is éri a mérsékelt aszály sújtotta területi kategóriát ($6 - 8^{\circ}\text{C}/100\text{ mm}$).

A klímaváltozás hatásai legerőteljesebben valószínűleg a vízfogalom módosulásán keresztül válnak majd érzékelhetővé. A klimatikus vízmérleg változásából jól látható, hogy a térségben a vízhiány tovább emelkedik 2100-ig a legtöbb vizsgált modell előrejelzése szerint.

Az összes vizsgált klímamodell alapján a potenciális evapotranszpiráció növekedése várható. Az ALADIN-Climate (140–160 mm növekedés), valamint az RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 (150-160 mm növekedés) klímamodellek előrejelzései alapján a legnagyobb a növekedés, ami körülbelül 22-25%-os növekedésnek felel meg.

A klímaváltozás várható hatása a földtani veszélyforrások aktiválódására a 44 mm-t meghaladó csapadékos napok gyakoriságát tekintve az 1971-2000 referencia időszakhoz képest a modellek *csekély* hatást jósolnak az érintett településekre vonatkozóan.

Éghajlati paraméter változása	Kitettség
1. Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése	magas
2. Nyári napok számának növekedése (napi max. > 25 °C)	közepes
3. Fagyos napok számának csökkenése (napi min. < 0 °C)	magas
4. Hőségnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C)	magas
5. Trópusi éjszakák számának növekedése (napi minimum ≥ 20 °C)	alacsony
6. Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)	magas
7. Átlagos napi hőingás növekedése (napi maximum és minimum különbsége, °C)	alacsony
8. Éves csapadékmennyiség csökkenése	közepes
9. Csapadékos napok számának csökkenése (napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, %)	közepes
10. Átlagos napi csapadékos napok növekedése (csapadékos napok átlagos csapadéka, mm/nap)	közepes
11. Max. száraz időszak hosszának növekedése (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg < 1 mm, nap)	közepes
12. Max. nedves időszak hosszának változása (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, nap)	alacsony
13. 20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése (napok száma, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 20 mm, nap)	közepes
14. Felszíni vizek átlaghőmérsékletének lassú növekedése	alacsony
15. Csapadék évszakos eloszlásának változása	közepes
16. Megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés	alacsony
17. Felhőszakadási (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése	közepes
18. Villámárvíz előfordulási gyakoriságának és intenzitásának növekedése	alacsony
19. Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése	alacsony
20. Belvíz kialakulásának gyakoriságának növekedése	közepes
21. Vízkészletek csökkenése (vízfolyások nyári kisvízi készletének csökkenése, tavak alacsony vízállású időszakainak gyakoribbá válása, felszín alatti vízkészletek csökkenése)	közepes
22. Aszály gyakoribb előfordulása	közepes
23. Tömegmozgás gyakoribb előfordulása	közepes
24. Erdőtűzek gyakoriságának növekedése	alacsony
25. Szélerózió	alacsony

145. táblázat Kitettségvizsgálat összefoglalása

7.3. 3. Modul: Potenciális hatások elemzése

A projektet érő potenciális fizikai hatások abban az esetben fordulhatnak elő, ha a projekt érzékeny egy adott éghajlati paraméterre, és ezzel egyidőben a projekthelyszín ki van téve az adott éghajlati paraméternek. A két feltétel együttes fennállása szükséges. A következő táblázatokból kiderül, hogy a létesítmények és a hozzájuk köthető szolgáltatások a szélsőséges időjárási körülmények hatására károsodhatnak leginkább. Ilyenek például az intenzív csapadék, hőhullámok, belvizek stb. A hosszútávon bekövetkező változások kevésbé vannak hatással rájuk. Illetve kijelenthetjük, hogy a szolgáltatások terén (pl.: idegenforgalom) hamarabb jelennek meg zavarok, mint eszközök terén. Az infrastruktúra jellemzően olyan hatásokkal szemben mutat magas érzékenységet, amelyek bekövetkezési valószínűsége alacsony (pl.: földrengés). A következőkben azokat a potenciális hatásokat vesszük számba a lehetséges következményekkel egyetemben; eszközökre, szolgáltatásokra és környezetre vonatkozó bontásban, amelyeknek a projekt terület ténylegesen ki van téve.

Az 1 és 2 Modulokban kapott eredmények szolgálnak az elemzés kiindulópontjául. Ezek eredményeit kell szerepeltetni a következő táblázatban. A táblázat megfelelő cellájába kell beírni a különböző éghajlati paramétereket, melyekre a projekt érzékeny. Egy hatást akkor tekintünk potenciálisnak, ha az érzékenység és a kitettség együttesen jelentkezik az adott projekt területén, tehát minimum közepes kitettség és minimum közepes érzékenység (mátrix 2. – 3. oszlop és 2. és 3. sor).

A felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése, a hőségnapok és hőhullámos napok számának emelkedése, valamint a trópusi éjszakák gyakoribbá válása egyaránt megnöveli a hőterhelést a beruházás helyszínén. Ez hatással lehet a munkavállalók fizikai terhelhetőségére, a kivitelezési idők ütemezésére, valamint a használt gépek, eszközök és anyagok (pl. tömítőanyagok, műanyag burkolatok) hőállóságára, élettartamára.

Az extrém meleg napokon előfordulhat, hogy bizonyos munkafázisokat nem lehet biztonságosan végezni, vagy azok külön védelmi intézkedést igényelnek (pl. árnyékolás, pihenőidők, vízvételi

lehetőség). Az ilyen hőmérsékleti trendek hosszabb távon az infrastruktúra hőtágulásából adódó mechanikai igénybevételeket is felerősíthetik, különösen hosszú, egyenes csőszakaszok esetén.

A felhőszakadások, villámárvizek és a csapadék évszakos eloszlásának változásai szintén magas kockázatot hordoznak. Az intenzív csapadékesemények az építés során nehezítik a földmunkákat, alámoshatják az árokrendszereket, késleltethetik az építést, vagy kárt tehetnek már elhelyezett vezetékekben. A villámárvizek különösen veszélyesek lehetnek olyan területeken, ahol gyors lefolyású felszíni vízmozgás jellemző.

Üzemeltetés során ezek az események a vezeték körüli talajeróziót, a vezeték mozgását, illetve védelmi rendszerek, támasztások sérülését okozhatják. A csapadékos napok átlagos intenzitásának növekedése és a nedves-száraz ciklusok hosszabbodása hozzájárulhat a burkolatok, szigetelések, alapozások kémiai és fizikai romlásához is.

A talaj csúszása, süllyedése, különösen lejtős, laza szerkezetű vagy vízzel telített talaj esetén, komoly fizikai veszélyt jelenthet a vezeték szerkezetére. A tömegmozgás elmozdíthatja a vezetéket vagy megrepesztheti a burkolatot, ami szivárgáshoz, balesethez vagy jelentős karbantartási szükséglethez vezethet.

Az aszály miatt bekövetkező talajtömörödés vagy kiszáradás is vezethet szerkezeti változásokhoz, különösen agyagos vagy szerves talajokon, amelyek hajlamosak térfogatváltozásra. A vezeték stabilitását biztosító elemek, rögzítések, alapozások így szintén sérülhetnek.

Az erdőtüzek gyakoriságának növekedése – még ha közepes vagy alacsony kockázat is – akkor is kiemelt jelentőségű, ha a vezeték erdős, bozótos területen halad keresztül. Egy tüzeset közvetlen hőt és nyomást gyakorolhat a csővezetésekre, különösen akkor, ha az a talajszint közelében vagy a felszínen fut. Ezen kívül a növekvő UV-sugárzás hozzájárulhat a külső burkolatok idő előtti öregedéséhez, repedezéséhez, ami csökkentheti az élettartamot.

Éghajlati paraméter változása	Várható hatás		
	A beruházás helyszínén található eszközök	Közlekedési kapcsolatok, munkaerő, inputok és szolgáltatások	Projekt helyszín környezetének adaptációs képessége
Fagyos napok számának csökkenése (napi min. < 0 °C)	Csökkenő fagy emelő képesség miatti burkolat és alap károk.	Közlekedésbiztonság javul.	nem releváns.
Hőségnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C)	A létesítmények, eszközök élettartama megrövidül.	Az útkárosodás miatt a közlekedés akadályoztatása, baleseti kockázat növekedése. Orvosmeteorológiai hatások a közlekedőkre. Járművek túlmelegedése, fokozott gumikopás.	A szilárd burkolatok hőcsapdaként működnek. Zöld felületek és takaró fásítás kialakítása enyhíti a hőmérséklet okozta károkat.
Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése			
Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)			
Átlagos napi hőingás növekedése (napi maximum és minimum különbsége, °C)			
Átlagos napi csapadékos napok növekedése (csapadékos napok átlagos csapadéka, mm/nap)	Károsodik a létesítmények szerkezete: kimosódik az alap, beszakadás, süllyedés következik be.	Alacsonyan fekvő elemek ideiglenes víz alá kerülése.	A művi létesítmények akadályozzák a vizek lefolyását. A kialakítandó csapadékvíz-elvezetés az elöntéseket mérsékli. A csapadék helyben tartása tározással megoldódik.
20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése (napok száma, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 20 mm, nap)			
Csapadék évszakos eloszlásának változása			
Megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés	A tetőszerkezet vagy kültéri elemek öregedése felgyorsul, felületi repedések jelennek meg. A bitumen öregedése felgyorsul, felületi repedések jelennek meg.	Orvosmeteorológiai hatások	A beruházás területén fatelepítések javasoltak, mely árnyékoló hatása kedvező.
Felhőszakadási (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése	Épület alapok, térburkolatok és kiegészítő infrastruktúrák károsodása (pl.: felvonók károsodása).	Alacsonyan fekvő elemek ideiglenes víz alá kerülése.	Méretezett csapadékvíz elvezetés javító hatása.

Éghajlati paraméter változása	Várható hatás		
	A beruházás helyszínén található eszközök	Közlekedési kapcsolatok, munkaerő, inputok és szolgáltatások	Projekt helyszín környezetének adaptációs képessége
Aszály gyakoribb előfordulása	nem releváns.	nem releváns.	A csapadékvíz elvezető-gyűjtő rendszer révén a csapadék helyben tartása az aszály hatásait csökkenti.
Tömegmozgás gyakoribb előfordulása	Épületek és létesítmények szerkezeti károsodása. Az épületek, egyéb eszközök használhatatlanná válása a szerkezeti károsodások miatt.	Közlekedés akadályoztatása szerkezeti károsodások miatt.	nem releváns.
Erdőtűzek gyakoriságának növekedése	Tűzkár	Közlekedésbiztonság romlása. Eszközök károsodása.	nem releváns.

146. táblázat A potenciális hatások és következményeik összefoglalása

		Kitettség		
		Alacsony	Közepes	Magas
Érzékenység	Alacsony	Szélerózió Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése	Nyári napok számának növekedése (napi max. > 25 °C) Éves csapadékmennyiség csökkenése	Fagyos napok számának csökkenése (napi min. < 0 °C) Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése
	Közepes	Erdőtűzek gyakoriságának növekedése	Belvíz kialakulásának gyakoriságának növekedése Csapadék évszakos eloszlásának változása Átlagos napi csapadékoság növekedése Max. száraz időszak hosszának növekedése 20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése	Hőségnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C) Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)
	Magas	Villámárvíz előfordulási gyakoriságának és intenzitásának növekedése Megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés	Tömegmozgás gyakoribb előfordulása Felhőszakadási (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése	-

147. táblázat 1 és 2 modulok eredményeinek elemzése

7.4. 4. Modul: Kockázatelemzés

A sérülés, kár, veszteség, funkciók ellátásában bekövetkezett negatív változások és a negatív környezeti hatások lehetősége kockázatnak minősül. A kockázat a potenciális kár nagyságának és a kár bekövetkezési valószínűségének szorzata. A kockázatértékelés során figyelembe kell venni a projekt helyszínén keletkező közvetlen károkat, ugyanakkor ennél tovább kell menni, és vizsgálni kell ezek továbbgyűrűző társadalmi, gazdasági, környezeti hatásait is.

1. Következmények listájának felállítása

E. Eszközökben keletkezett kár (műszaki, üzemeltetési):

- kútkörzet megrongálódása.
- egyéb infrastruktúrák megrongálódása.
- a karbantartási feladatok növekedésével a munkagépek üvegházhatású gázainak nagyobb mértékű kibocsátása.

BE. Biztonság és egészség:

- 1970 és 2000 között Dr. Páldy Anna és Dr. Bobvos János vizsgálták a hőmérséklet egészségre gyakorolt hatását; a hőhullámok és a halálozási arány összefüggését. Megállapították, hogy a 18°C-os napi átlaghőmérséklet felett meredeken emelkedik a napi halálesetszám. A hőmérséklet változékonysága az összhalálozás esetében 7%-os kockázatnövekedést jelent, a szív- és érrendszeri halálozás kockázata pedig a nyári hónapokban 6%-kal nő. A többi meteorológiai elem ehhez képest jóval kisebb kockázati tényezőt jelent.
- A komolyabb betegséggel küzdő munkaerő jellemzően nem megterhelő fizikai munkát végez, így annak a valószínűsége, hogy a megvalósítási fázisban, a vizsgált kockázati tényezők kapcsán halálessettel járó rosszullét következik be, igen alacsony.
- Mivel hazánkban háromfokozatú hőségriasztási rendszer működik, illetve külön munkavédelmi előírások vonatkoznak hőségriadó esetére, így a rosszullétek bekövetkeztének kockázata sem haladja meg a közepes szintet.
- Amennyiben a létesítés idején betartják a munkavédelmi előírásokat, törvényi szabályozásokat, odafigyelnek az esetleges hőségriasztásokra, úgy a vizsgált kockázatok csak ritkán és mérsékelt módon jelentkezhetnek. Nagyobb a bekövetkezési valószínűsége az üzemelési fázisban, a közlekedők körében bekövetkező rosszulléteknek és az ebből bekövetkező baleseteknek.

K. Környezet:

- levegőszennyezés – normál üzemi körülmények között nem várható
- földtani közeg szennyeződése – normál üzemi körülmények között nem várható
- felszín alatti víztest szennyeződése – normál üzemi körülmények között nem várható
- felszíni víz szennyeződése – normál üzemi körülmények között nem várható
- élőhelyek zavarása – normál üzemi körülmények között nem várható
- művi elemekben bekövetkező károk – nem releváns

FF. Társadalom:

- Jelen projekt vagy nincs hatással a társadalmi stabilitásra, vagy kisebb, helyi szintű társadalmi elégedetlenség alakulhat ki akkor a beruházási helyszín közelében, a megközelítési utak mentén a légszennyező anyagok koncentrációja, vagy a zajszint emelkedik.
- Munkahelyek megszűnés nem várható.
- Elvándorlás nem feltételezhető.

G. Gazdasági/pénzügyi:

- Nem rentábilis fenntartási költség szint kialakulása az épületkárosodás következtében.
- Additív fenntartási munkák.

H. Hírnév:

- A reputáció azon jellemvonások és szignálok összessége, amelyek előrevetítik a cég várható viselkedését egy bizonyos szituációban, esetünkben a klímaváltozás eredményeként bekövetkező eseményekre való alkalmazkodást jelenti. A hírnév tehát vagyoneként értelmeződik, sőt, az általánosan elfogadott vélemény szerint, a legfőbb vagyontárgy, felülmúlja az összes többi vagyoni elem fontosságát.
- A klímaváltozás eredményeként bekövetkező incidensek, egyrészt jelentős anyagi károkat hagynak maguk után, másrészt a vállalat jó hírnevén esett folt, az esetleges a hibás döntések napvilágra kerülése ügyfelévesztéshez, ezáltal további anyagi veszteséghez vezetnek.

2. Kockázatok értékelése a következmény és bekövetkezési valószínűség együttes meghatározásán keresztül

	Hatás/következmény nagyságrendje				
	1 Jelentéktelen	2 Kicsi	3 Közepes	4 Nagy	5 Katasztrofális
Eszközökben keletkezett kár (műszaki, üzemeltetési)	A hatás a normális üzemmeneten belül kezelhető	A hatás üzletmenet-folytonosság menedzsmenten keresztül kezelhető	Egy komoly esemény, mely sürgősségi üzletmenet-folytonossági intézkedéseket igényel	Egy kritikus esemény, mely kivételes üzletmenet-folytonossági intézkedéseket igényel	Katasztrófa az eszköz/hálózat összeomlásához vezethet
Biztonság és egészség	Elsősegélynyújtást igényel	Kisebb sérülés, mely orvosi ellátást igényel, esetlegesen átmenetileg korlátozott munkaképességgel	Súlyos sérülés, mely a munka elvesztésével járhat	Komoly, illetve többszörösen sérült, maradandó sérülés vagy fogyatékoság	Egy vagy több halálestet
Környezet	Nincs hatással a környezet kiindulási állapotára. Lokalizált pont forrása, helyreállítás nem szükséges	Lokalizált hatás a projekt helyszínén/üzemen belül, Helyreállítás 1 hónapon belül lehetséges.	Mérsékelt károk esetleg szélesebb körű hatással. Helyreállítás 1 év.	Jelentős károk, helyi hatás. Helyreállítási idő 1 évnél hosszabb. A környezetvédelmi előírásoknak történő megfelelés sikertelen.	Jelentős károk kiterjedt hatással. Helyreállítási idő 1 évnél hosszabb. Teljes helyreállítás nem lehetséges.
Társadalom	Nincs társadalmi hatás.	Helyi, átmeneti társadalmi hatások	Helyi, hosszú távú társadalmi hatás	Szegény és sérülékeny társadalmi csoportok megvédése sikertelen. Országos szintű hosszú távú társadalmi hatás.	Társadalmi elégedetlenség.
Gazdasági/pénzügyi	x % IRR <2% Bevétel	x % IRR 2 – 10% Bevétel	x % IRR 10 – 25% Bevétel	x % IRR 25 – 50% Bevétel	x % IRR >50% Bevétel
Hírnév	Lokális, átmeneti hatás	Lokális, rövidtávú hatás	Lokális, hosszú távú hatás, médiában megjelenik	Országos, rövid távú hatás, negatív országos médiahírek	Országos, hosszú távú hatás, potenciálisan kihat a kormány stabilitására

148. táblázat Hatás/következmény nagyságrendjének megítélésére szolgáló kategóriák

1 Ritka 5% esély évente	2 Nem valószínű 20% esély évente	3 Közepes valószínűség 50% esély évente	4 Valószínű 80% esély évente	5 Majdnem bizonyos 95% esély évente
-------------------------------	--	---	------------------------------------	---

149. táblázat A valószínűségek értékelésének szempontjai

	Jel	Következmények	Hatás/következmény értékelése	Valószínűség	Súlyosság	
Eszközökben keletkezett kár (műszaki, üzemeltetési)	E1	kütkörzet megrongálódása.	Költségnövekedést, működési zavarokat és a szolgáltatásbiztonság csökkenését eredményezheti	Valószínű	Kicsi	A hatás üzletmenet-folytonosság menedzsmenten keresztül kezelhető
	E2	egyéb infrastruktúrák megrongálódása.	Közlekedési nehézségeket, logisztikai fennakadásokat, valamint balesetveszély növekedését okozhatja.	Valószínű	Kicsi	
	E3	a karbantartási feladatok növekedésével a munkagépek üvegházhatású gázainak nagyobb mértékű kibocsátása.	A projekt közvetett éghajlati terhelése nő, hosszabb távon hozzájárul a klímaváltozás súlyosbodásához.	Valószínű	Kicsi	
Biztonság és egészség	BE1	gépészeti berendezések meghibásodásából eredő balesetek	A nehéz fizikai munka, nagy koncentrációt igénylő munka, munkafolyamatok vagy munkavégzés szervezési hiányosságából adódó pszichés terhelés miatt bekövetkező egészségkárosodás esélye nagy.	Közepes valószínűség	Közepes	Súlyos sérülés, mely a munka elvesztésével járhat
	BE2	szállító járművek meghibásodásából eredő balesetek		Közepes valószínűség	Nagy	Komoly, illetve többszörösen sérült, maradandó sérülés vagy fogyatékosság
	BE3	szabadban történő munkavégzés során bekövetkező egészségkárosodás	A hőmérséklet változékonysága az összhálalozás esetében 7%-os kockázatonövekedést jelent, a szív- és érrendszeri halálozás kockázata pedig a nyári hónapokban 6%-kal nő.	Nem valószínű	Nagy	
	BE4	extrém időjárás miatt bekövetkező halálozás		Ritka	Nagy	
Környezet	K1	levegőszennyezés	A megközelítési utak környezetében a légszennyezettségi állapot romlik. A számításaink szerint a hatás nem jelentős.	Valószínű	Kicsi	Lokalizált hatás a projekt helyszínén/üzemen belül, Helyreállítás 1 hónapon belül lehetséges.
	K2	földtani közeg szennyeződése	Normál üzemi körülmények között nem várható.	Ritka	Kicsi	
	K3	felszín alatti víztest szennyeződése	Normál üzemi körülmények között nem várható.	Ritka	Kicsi	
	K4	felszíni víztest szennyeződése	Normál üzemi körülmények között nem várható.	Ritka	Kicsi	
	K5	élővilág	A természetvédelmi szempontból nem jelentős területen kialakítandó létesítmények egyik legáltalánosabb káros hatása a természeti környezetre az élőhelyek zavarása.	Ritka	Jelentéktelen	Nincs hatással a környezet kiindulási állapotára. Lokalizált pont forrása, helyreállítás nem szükséges.
	K6	Művi elemekben bekövetkező károk.	Normál üzemi körülmények között nem várható.	Ritka	Nagy	Jelentős károk, helyi hatás. Helyreállítási idő 1 évnél hosszabb. A környezetvédelmi előírásoknak történő megfelelés sikertelen.
Társadalmi	T1	társadalmi elégedetlenség	Nem várható.	Ritka	Kicsi	Helyi, átmeneti társadalmi hatások
	T2	munkahely megszűnés		Ritka	Kicsi	
	T3	elvárandórlás		Ritka	Kicsi	
Gazdasági/ pénzügyi	G1	termelékenység hatékonyságának csökkenése	A klímaváltozás eredményeként nem valószínűsíthető változás.	Ritka	Jelentéktelen	x % IRR <2% Bevétel
	G2	veszteséges működtetés		Ritka	Katasztrofális	
Hírnév	H1	Piaci pozíció romlás	Piaci részesedés csökkenése, vevői kör megszűnése.	Ritka	Katasztrofális	Lokális, átmeneti hatás

150. táblázat A valószínűségek és következmény nagyságrendjének értékelése

3. **Kockázati mátrix kitöltése** - A kockázatelemzés a következmények és azok bekövetkezési gyakoriságán alapszik, ahol meg kell határozni a kockázat mértékét és előfordulásának gyakoriságát.

Valószínűség	Következmény/hatás				
	Katasztrofális	Jelentős	Mérsékelt	Kicsi	Jelentéktelen
Majdnem bizonyos	25 Extrém	20 Extrém	15 Extrém	10 Magas	5 Közepes
Valószínű	20 Extrém	16 Extrém	12 Magas	8 Magas	4 Közepes
Lehetséges	15 Extrém	12 Magas	9 Magas	6 Közepes	3 Alacsony
Nem valószínű	10 Magas	8 Magas	6 Közepes	4 Alacsony	2 Alacsony
Ritka	5 Közepes	4 Közepes	3 Közepes	2 Alacsony	1 Nincs

151. táblázat Mátrix értékelés szempontjai

	Jel	Következmények	Valószínűségi érték	Súlyossági érték	Kockázati érték	Kockázat mértéke
Eszközökben keletkezett kár (műszaki, üzemeltetési)	E1	kútkörzet megrongálódása.	4	2	8	Magas
	E2	egyéb infrastruktúrák megrongálódása.	4	2	8	Magas
	E3	a karbantartási feladatok növekedésével a munkagépek üvegházhatású gázainak nagyobb mértékű kibocsátása.	4	2	8	Magas
Biztonság és egészség	BE1	gépészeti berendezések meghibásodásából eredő balesetek	3	3	9	Magas
	BE2	szállító járművek meghibásodásából eredő balesetek	3	4	12	Magas
	BE3	szabadban történő munkavégzés során bekövetkező egészségkárosodás	2	4	8	Magas
	BE4	extrém időjárás miatt bekövetkező halálozás	1	4	4	Közepes
Környezet	K1	levegőszennyezés	4	2	8	Magas
	K2	földtani közeg szennyeződése	1	2	2	Alacsony
	K3	felszín alatti víztest szennyeződése	1	2	2	Alacsony
	K4	felszíni víztest szennyeződése	1	2	2	Alacsony
	K5	élvilág	1	1	1	Nincs
	K6	művi elemekben bekövetkező károk	1	4	4	Közepes
Társadalom	T1	társadalmi elégedetlenség	1	2	2	Alacsony
	T2	munkahely megszűnés	1	2	2	Alacsony
	T3	elvándorlás	1	2	2	Alacsony
Gazdasági/pénzügyi	G1	termelékenység hatékonyságának csökkenése	1	1	1	Nincs
	G2	veszteséges működtetés	1	5	5	Közepes
Hírnév	H1	piaci pozíció romlás	1	5	5	Közepes

152. táblázat Kockázati érték és kockázat mértékének meghatározása

A következő mátrixban láthatók az elemzés alapján összeállított kockázati mátrix.

Valószínűség	Következmény/hatás				
	Katasztrofális	Jelentős	Mérsékelt	Kicsi	Jelentéktelen
Majdnem bizonyos	-	-	-	-	-
Valószínű	-	-	-	E1; E2; E3; K1	-
Lehetséges	-	BE2	BE1	-	-
Nem valószínű	-	BE3	-	-	-
Ritka	G2; H1	BE4; K6	-	K2; K3; K4; T1; T2; T3	K5; G1

153. táblázat Kockázatok kategorizálására szolgáló mátrix

A tervezett beruházás során több olyan adaptációs megoldás kerül alkalmazásra, amelyek célja az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenállóképesség növelése, valamint a jövőbeni időjárási szélsőségekhez való alkalmazkodás. A vezeték föld alatti elhelyezése önmagában is jelentős védelmet nyújt az UV-sugárzás, a hőmérséklet-ingadozások, a szélsőséges időjárási jelenségek, valamint a tüzesetek közvetlen hatásaival szemben. Ez a beépítési mód egyúttal csökkenti a fizikai sérülések, vandalizmus vagy balesetszerű károsodások kockázatát is.

A nyomvonal kijelölését megelőzően elvégzett geotechnikai vizsgálatok, valamint az ezekhez igazodó műszaki tervezés biztosítják, hogy a rendszer ellenálljon a talajmozgásoknak, süllyedéseknek, vagy éppen az aszály okozta térfogatváltozásoknak. A projekt ezzel közvetetten képes alkalmazkodni a megváltozó vízháztartási viszonyokhoz és a csapadéki intenzitás várható jövőbeli növekedéséhez is.

A beruházás során alkalmazott csőanyagok és tömitések kiválasztásakor időjárás- és korrózióálló tulajdonságú anyagokra esett a választás, amelyek jellemzően megfelelnek a hőállósági és tartóssági szabványoknak. Ilyen például a hőmérséklet-változással szemben ellenálló bevonat, illetve a speciális hegesztési eljárás, amely hosszú távon is biztosítja a vezeték integritását. Ezek az anyagok a hosszan tartó csapadékos időszakok vagy a savasabb csapadék hatásai ellen is védelmet nyújtanak.

A projekt részeként figyelmet fordítanak a vízelvezetési viszonyok kezelésére is, különösen a vezeték környezetében. A felszíni víz elvezetését szolgáló műszaki megoldások lehetővé teszik az extrém csapadékesemények következményeinek mérséklését, ami a klímaváltozás miatt egyre fontosabb tényezővé válik. A jövőben gyakoribbá váló villámárvizek és hirtelen lezúduló esők ellen ezek az elemek adaptív védelmi rendszert alkotnak.

A beruházás részét képezi egy új gázkút lefűrése. A fűrési technológiák kiválasztásakor és az ideiglenes létesítmények elhelyezésekor előzetes hidrológiai és talajmechanikai vizsgálatok készültek, amelyek lehetővé teszik a vízáramlások és csapadéki intenzitás változásainak kezelését. A fűrés során alkalmazott folyadékok és segédanyagok kiválasztásánál környezetkímélő, időjárásálló megoldásokat használnak, amelyek csökkentik a szennyezés és a talajdegradáció kockázatát.

A kút kialakítása során alkalmazott tömítőelemek, burkolatok és csőszakaszok a hőmérséklet-ingadozásokkal és a talajszerkezet változásaival szembeni ellenállást biztosítják. A felszíni létesítmények (pl. aknafedél, kútfej szerelvények) UV-álló és korrózióálló anyagokból készülnek, hogy hosszú távon is megfeleljenek a növekvő hőmérsékletű nyarak, erős napsugárzás és extrém csapadékok jelentette kihívásoknak.

A kutak és a vezetékek esetében a szokásos karbantartási eljárások – ideértve a rendszeres nyomásellenőrzést, szivárgásvizsgálatot, állapotfelmérést – lehetőséget biztosítanak a hőmérsékleti tágulásból vagy talajsüllyedésből fakadó károsodások időben történő felismerésére és orvoslására. A vezetékekhez és kutakhoz való rendszeres és akadálymentes hozzáférés biztosított, ami különösen fontos lehet extrém időjárási eseményeket követő műszaki ellenőrzés esetén.

Végül fontos kiemelni, hogy a beruházás földhasználati szempontból csak minimális változást eredményez. A meglévő növénytakaró és természetes vízmozgások hosszú távon nem szenvednek jelentős károsodást, így az ökoszisztéma és a helyi vízkörforgás fennmaradása szempontjából a beruházás alacsony kockázatúnak tekinthető. Az elkerülhetetlen zavarások esetén helyreállítási intézkedések történnek, például gyepesítés vagy talajjavítás formájában, amelyek támogatják a regenerációs folyamatokat.

7.6. Az alkalmazkodási intézkedések eredményességének nyomon követésére vonatkozó javaslatok

Az alkalmazkodási intézkedések hatékonyságának értékeléséhez és a hosszú távú fenntarthatóság biztosításához elengedhetetlen a megfelelő nyomon követési rendszer kialakítása. Ennek egyik alapvető eleme a csővezetékek és kapcsolódó műtárgyak műszaki állapotának rendszeres felmérése. Az illesztések, hegesztések, valamint a korrózióvédelmi rendszerek időszakos vizsgálata lehetővé teszi a hőtágulásból, talajszerkezeti változásokból vagy időjárási szélsőségekből eredő károsodások korai azonosítását. Ilyen vizsgálatok elvégzése ajánlott évente legalább egyszer, illetve minden rendkívüli időjárási esemény – például nagycsapadék vagy földrengés – után.

A rendszeres műszaki ellenőrzés mellett fontos a vízelvezető rendszerek működőképességének évenkénti felülvizsgálata is. Az aszályos és csapadékos időszakok váltakozása következtében ezek állapota és kapacitása jelentősen befolyásolhatja a beruházás környezetre gyakorolt hatását. Célszerű az elöntések, vagy lefolyási problémák észlelését dokumentálni, ezek gyakoriságát naplózni.

A klímaváltozással összefüggő rendkívüli események – például felhőszakadás, villámárvíz, földmozgás vagy rendkívüli aszály – rögzítésére ajánlott külön napló bevezetése. Ebben az események mellett azok műszaki és üzemeltetési következményei, valamint a megtett intézkedések is rögzíthetők. Ez hosszabb távon hasznos alapot nyújt a beavatkozási stratégiák értékeléséhez és fejlesztéséhez.

A nyomon követés eredményeit célszerű közvetlenül beépíteni a karbantartási tervekbe is. Amennyiben például a monitoring adatok alapján az extrém csapadékos időszakok gyakoribbá válnak, úgy indokolt lehet a vízelvezető rendszerek ellenőrzési gyakoriságának növelése, szükség esetén méretezésük felülvizsgálata is. Hasonló módon reagálni kell fokozott UV-sugárzásra vagy más éghajlati stressztényezőkre is, például a korrózióvédelmi rendszerek megerősítésével.

A hosszú távú alkalmazkodási folyamat nyomon követésének szerves része lehet időszakos, három-öt évente készülő fenntarthatósági jelentés, amely összefoglalja az eredeti célkitűzések teljesülését, és értékeli az esetlegesen szükségessé váló módosításokat. A monitoringtevékenység akkor lehet igazán hatékony, ha nem elszigetelten, hanem a helyi hatóságokkal, vízügyi és katasztrófavédelmi szervekkel együttműködésben valósul meg. Ezáltal a projekt eredményei nemcsak helyi szinten hasznosíthatók, hanem hozzájárulhatnak a térségi szintű klímaalkalmazkodási rendszerekhez is.

A klímaadaptációs intézkedések értékelésének szerves része a visszacsatolási mechanizmus kialakítása. Ennek keretében minden monitoring ciklus után érdemes felülvizsgálni az alkalmazkodási intézkedések eredményességét, és szükség esetén módosítani a fenntartási vagy üzemeltetési gyakorlatokat (pl. vízelvezető kapacitás, árnyékolás, hőtűrő felületek, korrózióállóság növelése).

Fontos az érintetti kommunikáció is: a monitoring eredményeinek és az alkalmazkodási beavatkozások következményeinek megosztása az érintett önkormányzatokkal, gazdálkodókkal, természetvédelmi kezelőkkel, valamint a lakossággal hozzájárul a társadalmi elfogadottsághoz és a közös cselekvés lehetőségének erősítéséhez.

Végül ajánlott az alkalmazkodási monitoring rendszer összehangolása országos vagy ágazati szintű klímaérzékenységi vizsgálatokkal és előrejelzésekkel, hogy a projekt eredményei ne csak helyi, hanem regionális és nemzeti szinten is hasznosuljanak – akár módszertani példaként más ipari létesítmények számára is.

7.7. A tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére

A két gázkút közötti összeköttetés kiépítése jelentősen növeli az energiaellátás megbízhatóságát és rugalmasságát. A vezeték lehetővé teszi, hogy az egyik kút esetleges meghibásodása vagy üzemszünete esetén is fennmaradjon a folyamatos ellátás, ami különösen fontos szerepet játszik a lakosság és a gazdasági szereplők éghajlati alkalmazkodóképességének erősítésében. Ez különösen akkor válik jelentőssé, amikor extrém időjárási események – például hőhullámok, tartós fagyok vagy viharos csapadékok – idején az energiabiztonság kiemelten fontossá válik.

A beruházás során alkalmazott korszerű műszaki megoldások – beleértve a megfelelő anyagválasztást, a korrózióvédelmi rendszereket, a nyomásállóságot, valamint az időjárási szélsőségekhez igazodó kivitelezési gyakorlatokat – hozzájárulnak ahhoz, hogy a létrejövő infrastruktúra ellenállóbb legyen a klímaváltozásból fakadó fizikai hatásokkal szemben. Ilyenek lehetnek például a hirtelen fagyás-olvasz ciklusok, a talajnedvesség gyors változásai vagy az erőteljes UV-sugárzás. Ez közvetve javítja a teljes hatásterületen található műszaki infrastruktúra megbízhatóságát és adaptációs képességét is, hiszen csökken a rendkívüli eseményekből eredő műszaki meghibásodások kockázata.

A beruházás nem természeti erőforrás-használatra irányul, azinban a megvalósítás során figyelembe vett éghajlati és környezeti kockázatok – például vízelvezetési problémák megelőzése, tömegmozgásos területek elkerülése, fokozott korrózió elleni védelem – olyan adaptációs gyakorlatokat mutatnak be, amelyek követendő példaként szolgálhatnak más térségi beruházások számára is. Ezáltal a projekt nemcsak közvetlenül járul hozzá az alkalmazkodási képesség növeléséhez, hanem szemléletformáló szerepet is betölt a helyi és térségi tervezésben.

A beruházás lineáris jellegéből adódóan nem jár jelentős területigénnyel, így a tájhasználat hosszú távon nem változik meg. Ugyanakkor a kivitelezési munkálatok – különösen a növénytakaró átvágása, a talaj bolygatása és a vízelvezetési viszonyok időszakos módosulása – helyi szinten befolyásolhatják az ökoszisztémák regenerációs képességét. Ezért különösen fontos a munkák utáni rehabilitáció, beleértve a visszatelepítést, a gyepesítést vagy a természetes állapot közelítő revegetációt, amelyek segítik a természetes adaptációs folyamatok helyreállítását.

Végül, a tervezési és engedélyezési folyamat során érvényesített éghajlati kockázatokkal kapcsolatos megfontolások, valamint az adaptációs szempontok beépítése hozzájárul ahhoz, hogy a helyi döntéshozatali kultúrában is megerősödjön a klímaérzékeny gondolkodás. Ez hosszabb távon segítheti más fejlesztések, önkormányzati programok és szabályozási dokumentumok környezeti tudatosságának emelését, és így a térség egészének éghajlatváltozással szembeni ellenállóképességét.

További jelentősége van annak, hogy a beruházás során nem csupán a közvetlen infrastrukturális alkalmazkodás, hanem a természeti rendszerek klímarezilienciájának támogatása is megjelenik. A kivitelezés utáni célzott helyreállítási lépések – például a talajszerkezet rehabilitációja, a tájba illesztés során alkalmazott természetközeli gyepesítés, valamint az inváziós fajok visszaszorítása – mind olyan elemek, amelyek hozzájárulnak a természetes ökoszisztémák ellenállóképességének fenntartásához. A helyi biodiverzitás védelme és az élőhely-folytonosság minimalizált megszakítása lehetővé teszi az éghajlati hatásokhoz való biológiai alkalmazkodást is.

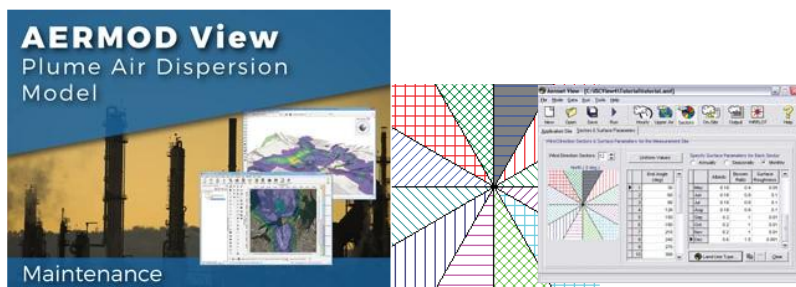
A projekt során felhalmozott monitoringadatok, tapasztalatok és dokumentált válaszlépések – például rendkívüli időjárási események utáni beavatkozások – hozzájárulhatnak egy klímaadaptációs tudásbázis létrehozásához, amely regionális és ágazati szinten is hasznosítható.

8. A MEGALAPOZÓ INFORMÁCIÓK BEMUTATÁSA

Környezetvédelem

Levegőtisztaság-védelem

Felületi forrás esetén alkalmazott modell adatai: AERMOD View AERMET meteorológiai adatfeldolgozással

Licensz: A szerzői jog által védett szoftverek illegális használata és másolása törvénybe ütköző cselekedet, ennek megfelelően ellenkezik az Enviro-Expert Kft. politikájával, és adott esetben büntetőjogi felelősségre vonással jár.

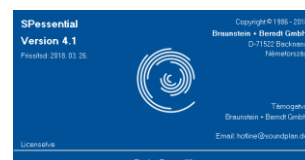
Az alkalmazott szoftver tekintetében az alábbi licensszel rendelkezünk.

Contact Name:	Sándor Barna
Serial #:	AER0009279
Maintenance Expiration Date:	21-Mar-2026

154. táblázat AERMOD View licensz adatai

Zajvédelmi hatások becslése

A számítást a német SoundPLAN essential 4.1 számítógépes programmal készítettük. Zajterjedés során figyelembe vett adatok: zajforrás és immisszió pont magassága, burkolat minősége, terjedés akadályozatlansága ill. akadályozottsága. A geometriai adatok digitalizálása, bemenő adatok megadása után a program számítja ki a várható zajterhelést. Ennek megfelelően a magyar szabvány szerinti korrekciók nem kerülnek külön meghatározásra. Megjegyezzük, hogy a program a terjedési viszonyokat az MSZ 15036: 2002 „Hangterjedés a szabadban” c. szabvány szerint veszi figyelembe.

A munkagépek zajkibocsátása a „kültéri használatra tervezett berendezések zajkibocsátására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről” szóló AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2000/14/EK IRÁNYELVE (2000. május 8.) alapján lett meghatározva.

Az egyenértékű zajszint számítása

A megítélési idő a nappali időszakra vonatkozólag: T = 8 óra, éjszakai időszakban T = 0,5 óra.

$$L_{Aeq} = 10 \cdot \lg \left[\frac{1}{T} \sum_{i=1}^N t_i \cdot 10^{\frac{L_{AM,i}}{10}} \right]$$

Jogszabályok:

- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/14/EK irányelve (2000. május 8.) a kültéri használatra tervezett berendezések zajkibocsátására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről

- Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendelete (2016. szeptember 14.) a nem közúti mozgó gépek belső égésű motorjainak a gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátási határértékeire és típusjóváhagyására vonatkozó követelményekről, az 1024/2012/EU és a 167/2013/EU rendelet módosításáról, valamint a 97/68/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet a légszennyezetségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
- 4/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 12/1996. (VII. 4.) KTM rendelet a környezetvédelmi felülvizsgálat végzéséhez szükséges szakmai feltételekről és a feljogosítás módjáról, valamint a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeiről
- 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről
- 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet a stratégiai zajtérképek, valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról
- 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
- 30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól
- 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
- 41/2017. (XII. 29) BM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges dokumentáció tartalmáról
- 45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól
- 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendeletben a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól
- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól

- 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

Egyéb szabványok:

- MSZ 21459/2-81 Területi (felületi) forrás és vonalforrás szennyező hatásának számítása
- MSZ 21457/4-80 A turbulens szóródás mértékének meghatározása
- MSZ 21459/1-81 Pontforrás szennyező hatásának számítása szabványok
- MSZ 21476:1998 A talaj termőréteg-védelmének követelményei földmunkák végzésekor
- MSZ 15036:2002 Hangterjedés a szabadban
- ÚT 2-1.302:2003 Közúti közlekedési zaj számítása
- e-UT 06.03.11. Ütügyi műszaki előírás

Egyéb tanulmányok:

- Klímapolitika Kft. (2017): Részletes módszertani leírás a klímakockázati útmutatóhoz, Budapest, 2017

Természetvédelem

Magasabb rendű növényzet

- Bagi I. és Molnár Zs. (2011): F2 – Szikes rétek. In: Bölöni J., Molnár ZS. & Kun A. Magyarország élőhelyei Általános vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót. p. 122-127.
- Borhidi A. (1960): Klimadiagramme und klimazonale Karte Ungarns. Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae – Sectio biologica. 4: 21-50.
- Botta-Dukát Z., Kovács J. A., Bagi I., Molnár Zs., Lajer K., Óvári M., Tímár G., Nagy J. (2011): D34 – Mocsárrétek In: Bölöni J., Molnár ZS. & Kun A.: Magyarország élőhelyei Általános vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót. p. 85-89.
- Bölöni J., Molnár ZS. & Kun A. (2011): Magyarország élőhelyei Általános vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót. ISBN 978-963-8391-51-3
- Deák B., Valkó O., Török P., Kelemen A., Miglécz T., Szabó Sz., Szabó G. (2015): Microtopographic heterogeneity increases plant diversity in old stages of restored grassland. Basic and Applied Ecology 16: 2912-299.
- Király G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. [New Hungarian Herbal. The Vascular Plants of Hungary. Identification key.] – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalő. p. 616
- Molnár A. (2010): 1.7.31. Hortobágy – (Növényzet). In: Dövényi, Z. (szerk.): Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest p. 544-545.
- Molnár Cs., Molnár Zs., Barina Z., Bauer N., Biró M., Bodoncz L., Csathó A. I., Csiky J., Deák J. Á., Fekete G., Harnos K., Horváth A., Isépy I., Juhász M., Kállayné Szerényi J., Király G., Magos G., Máté A., Mesterházy A., Molnár A., Nagy J., Óvári M., Purger D.,

- Schmidt D., Sramkó G., Szénási V., Szmorad F., Szollát Gy., Tóth T., Vidra T., Virók V. (2009) Vegetation-based landscape regions of Hungary. *Acta Botanica Hungarica* 50 (Suppl.): 47-58.
- Molnár Zs., Bagi I. és Varga Z. (2011): F1b – Cickóros puszták. In: Bölöni J., Molnár ZS. & Kun A.: Magyarország élőhelyei Általános vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót. p. 118-122.
 - Pócs T. (1981) Növényföldrajz. In: Hortobágyi T, Simon T (eds.) Növényföldrajz, társulástan és ökológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
 - Zólyomi B. (1981): Magyarország természetes növénytakarója. In: Hortobágyi T, Simon T (eds.) Növényföldrajz, társulástan és ökológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kételtűek és hullók

- Korsós Z. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VIII. Kételtűek és hullók. - Magyar természettudományi Múzeum, Budapest. ISBN 963 7093 51 6
- <https://herpterkep.mme.hu> (Letöltés: 2025.04.03.)
- <https://mme.hu/keteltuek-es-hullok> (Letöltés: 2025.04.03.)

Madarak

- Báldi A., Moskát Cs., Szép T. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer IX. Madarak. - Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest. ISBN 963 7093
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság HNPI-01564-1/2025 iktatószámú levele
- MME Nomenclator Bizottság (2008): Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest, 278 pp.
- Pongrácz Á. & Horváth M. (2010): Javaslat a fokozottan védett ragadozómadár és bagolyfajok, valamint a fekete gólya fészkelőhelyei körül alkalmazandó időbeni és területi korlátozásokra. *Heliaca* 8.: 104-107.
- http://www.birding.hu/magyarorszag_madarai.html (Letöltés: 2025.04.03.)
- <https://map.mme.hu/maps/map2> (Letöltés: 2025.04.03.)

Természetvédelmi szempontból jelentős emlősök

- Bihari Z., Csorba G. és Heltai M. [szerk.] (2007): Magyarország emlőseinek atlasza. Kossuth természettár. Kossuth Kiadó, Budapest.
- Czabán D. (2014): Eurázsiai hód. In: Haraszthy L. [szerk.]: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, p. 687-689.
- Demeterné Bera M. (2007): Eurázsiai hód. In: Bihari Z., Csorba G., Heltai M. (2007): Magyarország emlőseinek atlasza. Kossuth Kiadó, Budapest. p: 152-154.

9. EGYÉB NYILATKOZATOK

A dokumentáció minősített adatot vagy a környezethasználó szerint üzleti titkot képező adatot nem tartalmaz.

Országhatáron áterjedő környezeti hatás nem várható.

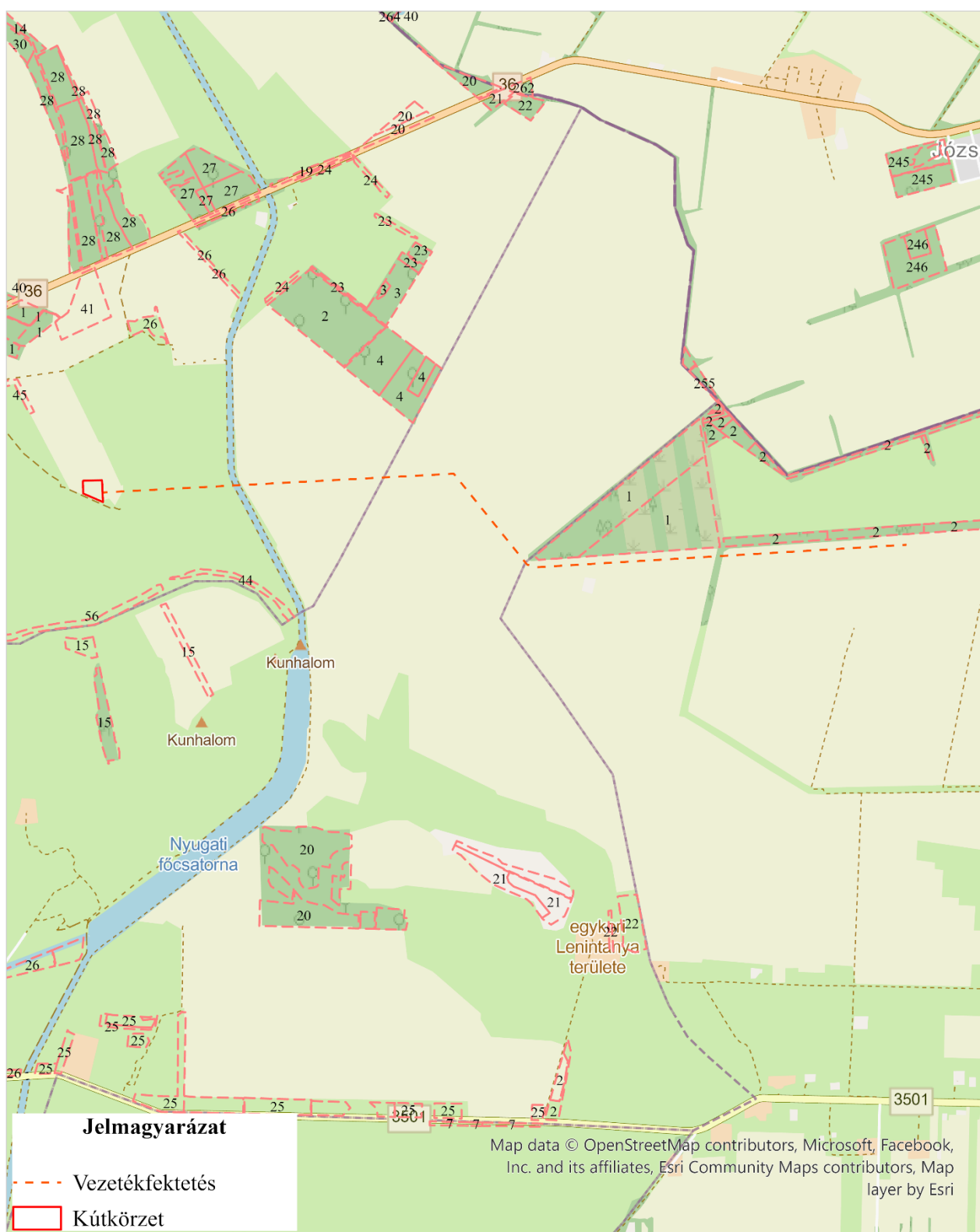
A tárgyi beruházás a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 7. § 20. pontja alapján nem minősül nagyberuházásnak, mivel a beruházás teljes bekerülési költsége nem haladja meg az 500 millió forintos értékhatárt.

10. ERDŐ IGÉNYBEVÉTEL

Erdő igénybevételének minősül az erdő mezőgazdasági művelésbe vonása, termelésből való kivonása, időleges igénybevétele és rendeltetésszerű használatát akadályozó létesítmény elhelyezése, illetve tevékenység gyakorlása.

A tervezett beruházás *az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról* szóló 2009. évi XXXVII. tv. (Evt.) 6. § (1) bekezdés a) pontja szerinti erdőnek minősülő, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületeket közvetlenül nem érint.

A beruházáshoz legközelebb lévő erdőrészlet északra található kb. 30 méterre a vezeték nyomvonalától, a 2J, 2K, 2L jelű mezővédő rendeltetésű, nemes nyáras és tölgyes, valamint az 1A jelű faanyagtermelő rendeltetésű egyéb lomb elegyes-gyertyános-kocsányos tölgyes és az 1B jelű faanyagtermelő kőrises-kocsányos tölgyes.

Projekt: EVD - FP-Újtikos-1 kút termelésbe állítása és mezőbeni vezetékek fektetése

Üzemtervezett erdők a beruházás környezetében

Méretarány: 1:40 000

104. ábra Üzemtervezett erdők a beruházás körül

11. MELLÉKLETEK

1. Szakértői engedélyek
2. Laborvizsgálati jegyzőkönyvek
3. Natura 2000 hatásbecslés – a Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi területre vonatkozóan és Natura 2000 hatásbecslés – a Hortobágy (HUHN20002) kiemelet jelentőségű természetmegőrzési területre vonatkozóan